

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia
Chambres extraordinaires au sein des tribunaux cambodgiens

Kingdom of Cambodia
Nation Religion King

Royaume du Cambodge
Nation Religion Roi

អង្គបុរេជំនុំជម្រះ

Pre-Trial Chamber
Chambre Préliminaire

ឯកសារ D381/45 & D382/43

តាមការស្នើសុំរបស់ខ្មែរ និងតាមការស្នើសុំរបស់ប្រជាជាតិ និងអនុលោមតាមច្បាប់ស្តីពី
ការបង្កើតវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋកម្ម
ដែលបានប្រព្រឹត្តទុក្ខវេទនា: កាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

សំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌលេខ: ០០២/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសបស (អបជ ៦១)

ចំពោះមុខ: ចៅក្រម ត្រាង គីមសាន ជាប្រធាន

ចៅក្រម Olivier BEAUVALLET

ចៅក្រម នីយ ឌុល

ចៅក្រម Kang Jin BAIK

ចៅក្រម ហួត ចុន្ទី

កាលបរិច្ឆេទ: ថ្ងៃទី ១៧ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០២១

ភាសាដើម: ខ្មែរ/អង់គ្លេស/បារាំង

ចំណាត់ថ្នាក់: សាធារណៈ

ឯកសារដើម

ORIGINAL DOCUMENT/DOCUMENT ORIGINAL

ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ ទទួល (Date of receipt/Date de reception):
 17 / 09 / 20

ម៉ោង (Time/Heure): 14:39

មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé
 du dossier: SANN RAA

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងកាត់សេចក្តីសាលាដំបូង

សហព្រះរាជអាជ្ញា:

ជា លាង
Brenda J. HOLLIS

សហមេធាវីការពារក្តី យីម ទិត្យ:

សូ មូស្ស៊ី
Suzana TOMANOVIĆ

សហមេធាវីដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

លេត រណ្ណឈី

ហុង គីមសួន

គីម ម៉េងឃី

ឡា ជុនធី

សំ សុគង់

ស៊ិន សុវ៉ាន

ទី ត្រីប៊ុនណា

វីន ពៅ

Laure DESFORGES
Isabelle DURAND
Emmanuel JACOMY
Martine JACQUIN
Daniel MCLAUGHLIN
Lyma NGUYEN
Nushin SARKARATI

មាតិកា

- I. ប្រវត្តិសិទ្ធិវិធី 2
- II. ការបញ្ចូលគ្នាក្នុងសំណុំរឿងតែមួយ 16
- III. បទដ្ឋាននៃការពិនិត្យឡើងវិញ..... 17
- IV. ភាពអាចទទួលយកបាន..... 20
 - ភាពអាចទទួលយកបានជាផ្លូវការ 20
 - បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ..... 21
 - បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញារដ្ឋបាលជាតិ..... 21
 - បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី..... 22
 - បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី យីម ឱស្ស ទៅលើការចេញដីកាដោះស្រាយពីក្នុង
សំណុំរឿង ០០៤ 22
 - បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី យីម ឱស្ស ទៅលើដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ..... 24
 - 1. សារណា..... 24
 - 2. ការពិភាក្សា 26
 - មូលដ្ឋានអាចទទួលយកបាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ 31
 - មូលដ្ឋាន ២.២ អាចទទួលយកបាន 31
 - មូលដ្ឋាន ៣ អាចទទួលយកបាន 32
 - មូលដ្ឋានទី៤ អាចទទួលយកបាន 34
 - មូលដ្ឋានទី ៥.១, ៥.២ និង ៥.៣ គឺអាចទទួលយកបាន..... 35
 - មូលដ្ឋានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដែលមិនអាចទទួលយកបាន 36

មូលដ្ឋានទី ១.១ និង ១.២ មិនអាចទទួលយកបាន..... 36

មូលដ្ឋានទី ២.១ និង ២.៣ គឺមិនអាចទទួលយកបាន 43

V. ការចេញដីកាដីណោះស្រាយពីរដ្ឋប្បវេណីក្នុងតុលាការ..... 45

ក. ច្បាប់ជាធរមាន..... 46

ខ. សំណើបេតិកភណ្ឌរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការចេញដីកាដីណោះស្រាយជាចម្រើន

 ខ្សែក្រវីត្តា..... 51

គ. ការពិភាក្សា..... 55

 ១. គោលការណ៍ជាសារវន្ត គ្រប់គ្រងលើការខ្វែងយោបល់គ្នា រវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត 57

 ២. ការដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នា រវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត 59

 ៣. សេចក្តីសង្កេតទាក់ទងនឹងការចេញដីកាដីណោះស្រាយផ្ទុយគ្នា 64

VI. អន្តរាគមន៍ 68

VII. សេចក្តីសម្រេច 69

VIII. យោបល់លោកចៅក្រមប្រធាន គីមសាន លោកចៅក្រមនំយ ថុល និង លោកចៅក្រម ហួត ចុឌី... 71

 ១. គោលបំណង..... 71

 ២. ការប្រជុំនៃសេចក្តីស្រាវជ្រាវច្បាប់ អ.វ.ត.ក នៅវៀតណាមជាតិ 73

 ៣. សំណើរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ 73

 ៤. ការដើរតួនាទីចំនួន៧នៃដំណើរការយុត្តិធម៌ការរបស់ អ.វ.ត.ក..... 73

 ៥. លក្ខណៈពិសេសរបស់ អ.វ.ត.ក..... 74

 ៦. អ្នកដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និង អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត..... 75

 ៧. ការល្អចលាភ័យធ្វើការចោទប្រកាន់តាមរយៈការស៊ើបអង្កេតបឋម ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា
 អន្តរជាតិ 77

 ៨. ការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិក្នុងដីកាដីណោះស្រាយ 77

IX. យោបល់ចៅក្រមអន្តរជាតិ 79

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ 79

ក. អំណះអំណាង 79

១. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ 79

២. ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ 84

៣. ការឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវី..... 90

ខ. ការពិភាក្សា 96

១. គ្មានការរំលោភលើវិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ និងសិទ្ធិក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌..... 96

២. សុពលភាពនៃដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ 102

ក. អត្ថន័យនៃ “ការស៊ើបអង្កេតត្រូវធ្វើបន្ត”-មាត្រា ៥ (៤) និងមាត្រា ៧ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងមាត្រា ២៣ ថ្មីនៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក..... 102

ខ. ការសម្រេចលើសុពលភាពនៃដីកាដោះស្រាយទាំងពីរនេះ 107

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី យ៉ែម និង ទេវលីដីកាបញ្ជូនទៅទីតាំងជំនុំជម្រះ..... 108

A. មូលដ្ឋានទី ២.២ ÷ ការទោទប្រកាន់អំពីការទកទាទមិនបានកំណត់ពីធាតុផ្សំនៃ ឧក្រិដ្ឋកម្ម ប្រល័យកូលសាសន៍ អង្គហេតុសំខាន់ៗ និងតំណាងជាមូលដ្ឋាន..... 108

ក. សារណា 108

ខ. ការពិភាក្សា 111

a. ការកំណត់អត្តសញ្ញាណនៃខ្មែរក្រហមថាជាក្រុមដែលត្រូវទទួលបានការការពារ 112

b. ចេតនាជាក់លាក់ 118

B. មូលដ្ឋានទី ៣ ÷ ការទោទប្រកាន់អំពីការក្រើកសីលធម៌អង្គហេតុនៃកិច្ចស៊ើបអង្កេត 123

១. សារណា 123

២. ការពិភាក្សា 126

a. ឧក្រិដ្ឋកម្មនៅភូមិភាគនិរតី..... 127

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

b. ឧក្រិដ្ឋកម្មនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ128

c. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន130

C. មូលដ្ឋានទី ៤ ÷ ការចោទប្រកាន់អំពីកំហុសក្នុងការប្រើប្រាស់សេចក្តីជ្រកម្បូម (JCE) ដើម្បីបង្ការក្តីយុត្តាធិការបុគ្គល..... 130

ក. សារណា130

ខ. ការពិភាក្សា133

D. មូលដ្ឋានទី ៥÷ ការចោទប្រកាន់អំពីកំហុសចំពោះការអយ្យក្សា លោក យ៉ែ ធីត្យ គឺជា “ជនទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” 141

សេចក្តីផ្តើម..... 141

ការពិចារណាលើសក្តានុបក្សចំពោះមូលដ្ឋានទី ៥ 142

មូលដ្ឋានទី ៥.១ ÷ ការចោទប្រកាន់អំពីកំហុសក្នុងការសន្និដ្ឋានថា ទំនាក់ទំនងសាច់ញាតិរបស់ យ៉ែ ធីត្យ ជាមួយនឹង គាម៉ុក បាននាំយលើនឹងសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិស័យ នៅក្នុងតុលាការ និងតុលាការ ពាយ័ព្យ..... 149

១. សារណា149

២.ការពិភាក្សា154

ក.សិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិស័យរបស់ យ៉ែ ធីត្យ នៅក្នុងតំបន់ ១៣.....156

ខ. សិទ្ធិអំណាច និងការទទួលខុសត្រូវត្រួតត្រាទាំងនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ និងភូមិភាគនិរតី.....162

មូលដ្ឋាន ៥.២(i)÷ កំហុសដែលការចោទប្រកាន់ លើការសម្រេចថា យ៉ែ ធីត្យ គឺជាអ្នកដឹកនាំប្រក គឺរឹច 166

ក. សារណា166

ខ. ការពិភាក្សា168

មូលដ្ឋាន ៥.២ (ii)÷ កំហុសដែលការចោទប្រកាន់ ក្នុងការសម្រេចថា យ៉ែ ធីត្យ បាន “សិទ្ធិអំណាច ជាក់ស្តែង” ទូទាំងតំបន់១៣..... 176

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

១. សារណា176

២. ការពិភាក្សា179

មូលដ្ឋានទី ៥.២ (iii) ÷ កំហុសដែលការចោទប្រកាន់លើការសម្រេចថា យីម ទិត្យ គឺជាលទ្ធផលនៃ ១
 184

ក. សារណា184

ខ. ការពិភាក្សា190

 a. ការតែងតាំង យីម ទិត្យ ជាលទ្ធផលនៃ ១ នៅអំឡុងខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨.....191

 b. សិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិទ្រង់យរបស់ យីម ទិត្យ ជាលទ្ធផលនៃ ១.....202

មូលដ្ឋានទី ៥.២ (IV) ÷ កំហុសដែលការចោទប្រកាន់ក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ
គឺជាលទ្ធផលនៃ ៣..... 219

ក. សារណា219

ខ. ការពិភាក្សា221

មូលដ្ឋានទី ៥.២ (v) ÷ កំហុសដែលការចោទប្រកាន់ក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ គឺជាលទ្ធផលនៃ ៤
 230

ក. សារណា230

ខ. ការពិភាក្សា232

មូលដ្ឋានទី ៥.២(vi) ការចោទប្រកាន់អំពីកំហុសក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ
គឺជាលទ្ធផលនៃ ៣៣៖ កម្មវិធីការត្រួតពិនិត្យ..... 235

ក. សារណា235

ខ. ការពិភាក្សា238

មូលដ្ឋានទី ៥.៣ (i) ÷ ការចោទប្រកាន់អំពីកំហុសក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកដល់
សហគ្រាសកម្ពុជា ក..... 246

 ១. អំណះអំណាង246

 ២. ការពិភាក្សា254

ក. ការចូលរួមចំណែករបស់ យីម ទិត្យ ដល់ការបង្កើត និងគ្រប់គ្រងសហករណ៍ និងការដ្ឋាន256

- i. ការពិនិត្យមើលការដ្ឋាន និងសហករណ៍នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យរបស់ យីម ទិត្យ256
- ii. ការប្រជុំ និងការណែនាំស្តីពីការសាងសង់ និងការបង្កបង្កើនផលរបស់ យីម ទិត្យ.....263
- iii. ការអនុវត្តវិន័យតឹងតែង267
- iv. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន270

ខ. ការចូលរួមចំណែករបស់ យីម ទិត្យ ការបោសសម្អាត និងការកំណត់គោលដៅលើក្រុមជាក់លាក់...270

- i. ការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការជ្រើសរើស បញ្ជូន និងចាត់តាំងកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីទៅកាន់ ភូមិភាគពាយ័ព្យ.....270
- ii. ការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការស្វាគមន៍កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី នៅពេលដែលពួកគេមកដល់ បាត់ដំបង ហើយចាត់តាំងពួកគេទៅជំនួសកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ273
- iii. ការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការបោសសម្អាតនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ និងការចាប់ខ្លួន “ប្រធាន” កងវរសេនាតូចពីររូប ដែលគ្រប់គ្រងលើការដ្ឋានរោងចក្រស្តុកកំពង់គល់274

គ. ការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងបទបញ្ជាស្តីពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍.....277

ឃ. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន280

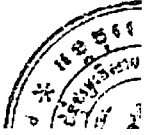
មូលដ្ឋានទី ៥.៣(ii)៖ ការចោទប្រកាន់អំពីកំហុសចំពោះការសម្រេចថា យីម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកនៅក្នុងសហគ្រាសកម្ម ១ 280

- ១. អំណះអំណាង280
- ២. ការពិភាក្សា 283

មូលដ្ឋានទី ៥.៣ (iii) ÷ កំហុសដែលទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់ នៅក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកដល់សហគ្រាសកម្ម គ..... 288

- ក. សារណា288
- ខ. ការពិភាក្សា294
 - a. ការចុះពិនិត្យរបស់ យីម ទិត្យ នៅវត្តព្រះធាតុ.....294
 - b. ការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងការសួរចម្លើយនៅវត្តព្រះធាតុ.....301
 - c. ការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងការសម្លាប់មនុស្ស នៅវត្តព្រះធាតុ.....306

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន 311

E. សេចក្តីសន្និដ្ឋានលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ ប្រឆាំងដីកាបញ្ជូនទៅដំនុំជម្រះ..... 313

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ..... 313

 ១. អំណះអំណាង..... 313

 ២. ការពិភាក្សា..... 319

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងទោសប្រកាន់..... 325

 ១. អំណះអំណាង..... 325

 A. មូលដ្ឋាន ក៖ កំហុសអង្គច្បាប់នៃការសន្និដ្ឋានថា ខុច គឺជាបុគ្គលដែលទទួល “ខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” តែម្នាក់គត់
..... 326

 B. មូលដ្ឋាន ខ៖ កំហុសអង្គច្បាប់នៃការខកខានមិនបានផ្តល់សេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុ ពាក់ព័ន្ធនឹង ឧក្រិដ្ឋ
កម្មដែលបានប្រព្រឹត្តនិងការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់ យីម ទិត្យ 326

 C. មូលដ្ឋាន គ៖ កំហុសអង្គច្បាប់នៃការពិចារណាលើបញ្ហារបស់ថ្នាក់លើ និងការបង្ខិតបង្ខំ 328

 D. មូលដ្ឋាន ឃ៖ កំហុសអង្គច្បាប់ក្នុងការវាយតម្លៃការចូលរួមនិងភាពក្រៀមក្រាមនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ យីម ទិត្យ
..... 329

 E. មូលដ្ឋាន ង៖ ការធ្វើការសន្និដ្ឋានផ្នែកអង្គហេតុដែលនាំឱ្យមានការខុសឆ្កោយរបស់តុលាការ 329

 F. មូលដ្ឋាន ច៖ កំហុសអង្គច្បាប់ដោយផ្តល់ទម្ងន់លើអង្គហេតុដែលមានភាពពាក់ព័ន្ធតិចតួច..... 330

 G. អំណះអំណាងពាក់ព័ន្ធនឹងដីកាដោះស្រាយផ្ទុយគ្នា 331

 ២. ការពិភាក្សា..... 333

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីអំណាចដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី..... 334

 ១. អំណះអំណាង..... 334

 ២. ការពិភាក្សា..... 335

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន..... 337

១. ការយល់ឃើញនានាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ និងអាណាចក្រនៃសេចក្តីពិចារណានេះ..... 337

២. សេចក្តីពិចារណាចុងក្រោយ 339

 ក. ភាគព្រឹត្តក្នុងការជំនុំជម្រះ តាមអនុសញ្ញាប្រឆាំងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍.....339

 ខ. សេចក្តីសន្និដ្ឋានលើអាណាចក្រនៃស្ថានភាពដែលបង្កដោយដីកាពីវដ្តយុគ្តា
 របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត344

ផ្នែកសម្រេចសេចក្តី.....350

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

តារាងអក្សរកាត់

ពាក្យ	ពាក្យបំប្លែង/អក្សរកាត់
កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្តីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជានូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ	កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក
ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឱ្យមានចៅក្រមអន្តរជាតិវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា	ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក
វិធានផ្ទៃក្នុងនៃចៅក្រមអន្តរជាតិវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា	វិធានផ្ទៃក្នុង
កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ	កតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ
អនុសញ្ញាស្តីពីការទប់ស្កាត់ និងការផ្ដន្ទាទោសលើឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍	អនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍
តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ	តុលាការ ICJ
តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ	តុលាការ ICC
តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់រវ៉ាន់ដា	តុលាការ ICTR
តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេស យូ	តុលាការ ICTY

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសចស (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

ហ្គោស្តារី	
តុលាការពិសេសសម្រាប់ប្រទេសសៀមឡៅ	តុលាការ SCSL
តុលាការយុត្តិធម៌នៃសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចនៃបណ្តារដ្ឋនៅអាហ្វ្រិកខាងលិច	តុលាការយុត្តិធម៌នៃ ECOWAS
អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនស្តីពីច្បាប់នៃសន្និសញ្ញា	អនុសញ្ញាវីយែន
ក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៥៦	ក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦
បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា	ប.ក.ក
មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា	DC-Cam
កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ	DK
សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម	JCE

អង្គបុរេជំនុំជម្រះ នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា បានទទួលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំនួនប្រាំប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នា គឺដីកាដោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ (ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់)¹ និងដីកាដោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)²។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងប្រាំនេះ រួមមាន៖ -

- ១. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ទាក់ទងនឹងដីកាដោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដែលបានដាក់នៅថ្ងៃទី១៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ (“បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ”)³។
- ២. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងការចេញដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដែលបានដាក់នៅថ្ងៃទី០២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ (“បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹង (ដីកាដោះស្រាយពីរ)”)⁴។
- ៣. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដែលបានដាក់នៅថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ (“បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹង (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)”)⁵។

¹ សំណុំរឿង ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសចស (“សំណុំរឿង ០០៤”) ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ យឹម ទិត្យ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381 (“ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ (ឯកសារ D381)”)។

² សំណុំរឿង ០០៤ ដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D382 (“ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382)”)។

³ សំណុំរឿង ០០៤ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ទាក់ទងនឹងដីកាដោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D382/4/1 (“បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D382/4/1)”)។

⁴ សំណុំរឿង ០០៤ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងការចេញដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចុះថ្ងៃទី០២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/18 & ឯកសារ D382/21 (“បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹង (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & ឯកសារ D382/21)”)។

⁵ សំណុំរឿង ០០៤ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចុះថ្ងៃទី០២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D382/22 (ដែលបានដាក់នៅថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩) (“បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹង (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- ៤. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D381) ដែលបានដាក់នៅថ្ងៃទី៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ (“បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ”)^៦ និង
- ៥. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដែលបានដាក់នៅថ្ងៃទី០៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ (“បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី”)^៧។

I. ប្រតិទិនសំណុំរឿង

1. នៅថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានបញ្ជូននូវការខ្វែងយោបល់គ្នាអនុលោមតាមវិធាន ៧១(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មកអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដោយរាយការណ៍ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ មិនយល់ស្របជាមួយនឹងការចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋថ្មី ដែលបានកំណត់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរថ្មីនោះឡើយ^៨។ នៅថ្ងៃដដែលនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានចេញដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី ដែលស្នើសុំឱ្យមានការបើកកិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការ ប្រឆាំង យីម ទិត្យ ជាផ្នែកមួយនៃសំណុំរឿង ០០៤ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់អំពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងការរំលោភបំពានទៅលើក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៥៦ (“ក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦”)^៩។

^៦ សំណុំរឿង ០០៤ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D381) ចុះថ្ងៃទី០២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/19 (ដែលបានដាក់នៅថ្ងៃទី០៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩) (“បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D381/19)”)។

^៧ សំណុំរឿង ០០៤ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចុះថ្ងៃទី០១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៩ ឯកសារ D381/20 (ដែលបានដាក់នៅថ្ងៃទី០៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩) (“បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឯកសារ D381/20)”)។

^៨ ការខ្វែងយោបល់គ្នា ០០១/១៨-១១-២០០៨-អវតក/អបជ សេចក្តីប្រកាសជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អំពីអង្គហេតុនិងសំអាងហេតុ សម្រាប់ការខ្វែងយោបល់គ្នា អនុលោមតាមវិធាន ៧១(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ឯកសារលេខ១ (ការិយាល័យរដ្ឋបាល បានបញ្ជូនមកអង្គបុរេជំនុំជម្រះ នៅថ្ងៃទី០៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨)។

^៩ សំណុំរឿង ០០៤/២០-១១-២០០៨/អវតក/កសចស ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D1។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសល (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

- 2. នៅថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ដោយមិនអាចទទួលបានសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ដើម្បីធ្វើសេចក្តីសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នា អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានបង្គាប់ដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ឱ្យបញ្ជូនដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរថ្មី ទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអនុលោមតាមវិធាន ៥៣(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង¹⁰។
- 3. នៅថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី បានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី ដោយស្នើដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឱ្យចាប់ផ្តើមកិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការទៅលើ យីម ទិត្យ ជាផ្នែកនៃសំណុំរឿង ០០៤¹¹។ បន្ទាប់មក សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមលើកទីបួន ដើម្បីពង្រីកវិសាលភាពនៃការស៊ើបសួរ អនុលោមតាមវិធាន ៥៥(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង¹²។
- 4. សំណុំរឿងរបស់ យីម ទិត្យ គឺជាកម្មវត្ថុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នាជាសម្ងាត់ជាបន្តបន្ទាប់ រវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត (បានចុះបញ្ជីនៅថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣, ថ្ងៃទី៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣,

¹⁰ ការខ្វែងយោបល់គ្នា ០០១១៨/-១១-២០០៨-អវតក អបជ/សេចក្តីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នា រវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1.3 កថាខណ្ឌ ៤៤-៤៥។

¹⁰ សំណុំរឿង ០០៤០៧/-០៩-២០០៩កស/អវតក/ល (សំណុំរឿង ០០៤) ជូនសេចក្តី (ដំណឹងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី អំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទីបី ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1.3 ការពិចារណាទាក់ទងនឹងការខ្វែងគំនិតរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា (D1/1.3) ។

¹¹ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី អំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទីបី ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/1។

¹² សំណុំរឿង ០០៤ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទាក់ទងទៅនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនានានៅក្នុងតំបន់ និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញចំពោះខ្មែរក្រោម ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D65 (“ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមទីមួយ (ឯកសារ D65)”)។ សំណុំរឿង ០០៤ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទាក់ទងនឹងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ឬអំពើហិង្សាយេនឌ័រ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D191 (“ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមទីពីរ (ឯកសារ D191)”)។ សំណុំរឿង ០០៤ ចម្លើយតបទៅនឹងដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ពាក់ព័ន្ធតាមមាតិកា ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D254/1។ សំណុំរឿង ០០៤ ចម្លើយតបទៅនឹងដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យ ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាព នៃកិច្ចស៊ើបសួរទៅក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ នៅក្នុងតំបន់១ និងតំបន់៤ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D272/1។

សេចក្តីពិចារណាធម៌បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ថ្ងៃទី២១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ និងថ្ងៃទី១៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៧)¹³។ ការខ្វែងយោបល់ទាំងអស់នេះ មិនត្រូវបានបញ្ជូនមកអង្គបុរេជំនុំជម្រះឡើយ។

5. នៅថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចោទប្រកាន់ យឹម ទិត្យ ពី បទរំលោភបំពានទៅលើមាត្រា ៥០១ និង ៥០៦ (បទមនុស្សឃាតគិតទុកជាមុន) នៃក្រមព្រហ្ម ទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងការរំលោភបំពាន យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ទៅលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ ១៩៤៩¹⁴។ ទាំង យឹម ទិត្យ និងសហមេធាវី ការពារក្តីគាត់ សម្រេចមិនធ្វើសេចក្តីថ្លែងណាមួយឡើយ នៅក្នុងពេលបង្ហាញខ្លួនបឋម¹⁵។

6. នៅថ្ងៃទី០៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ តាមរយៈសំណើរបស់គាត់ សុំមតិយោបល់ពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទ ប្រកាន់អំពីអង្គហេតុដែលនឹងមិនស៊ើបអង្កេតថែមទៀតនោះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានជូនដំណឹងដល់ភាគីថា គាត់មានបំណងដកចេញនូវអង្គហេតុមួយចំនួន ពីការស៊ើបអង្កេត ហើយស្នើសុំមតិរបស់ភាគីនានាអំពីបញ្ហានេះ¹⁶។ នៅថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ បន្ទាប់ពីទទួល បានមតិពី យឹម ទិត្យ និងសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ¹⁷ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បាន ជូនដំណឹងដល់ភាគីថា អង្គហេតុដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់មួយចំនួន ដែលជាលក្ខណៈ បឋម ហាក់ដូចជាស្ថិតក្រោមកម្មវត្ថុ នៃវិធាន៦៦ស្ទួន នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងអង្គហេតុដែល

¹³ សូមមើល ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ឯកសារ(D382) កថាខណ្ឌ ៣២១ ,៧ ,។ ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ ឯក) សារD381) កថាខណ្ឌ ១៣។

¹⁴ សំណុំរឿង ០០៤ កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូងរបស់ យឹម ទិត្យ ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D281 (“កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូងរបស់ យឹម ទិត្យ (D281)”)។

¹⁵ កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូងរបស់ យឹម ទិត្យ (D281)។

¹⁶ សំណុំរឿង ០០៤ សំណើសុំយោបល់យោបល់ ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់ អំពីអង្គហេតុដែលនឹងមិនស៊ើបអង្កេតថែមទៀតទេ ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D302។

¹⁷ សំណុំរឿង ០០៤ សារណារបស់ យឹម ទិត្យ ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់ អំពីអង្គហេតុដែលនឹងមិនស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៀត ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦ D302/1។ សំណុំរឿង ០០៤ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងសំណើរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សុំយោបល់ទាក់ទងនឹង ការចោទប្រកាន់អង្គហេតុ ដែលមិនស៊ើបអង្កេតបន្ថែម ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D302/2។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសល (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

រងការចោទប្រកាន់ដទៃផ្សេងទៀតមួយចំនួន ហាក់ដូចជាស្ថិតក្រោមកម្មវត្ថុ នៃការលើកលែងចោទប្រកាន់ អនុលោមតាមវិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង¹⁸។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សម្រេចផ្អាកបណ្តោះអាសន្ន នូវការស៊ើបអង្កេតលើអង្គហេតុទាំងអស់នោះ ហើយជូនដំណឹងដល់ភាគីថា ដីកាសម្រេចលើការលើកលែងការចោទប្រកាន់មួយចំនួន យោងតាមវិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ឬការអនុវត្តវិធាន ៦៦ស្ទួន នៃវិធានផ្ទៃក្នុង នឹងត្រូវធ្វើឡើងនៅពេលបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ¹⁹។

- 7. នៅថ្ងៃទី២០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៧, ថ្ងៃទី១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ និងថ្ងៃទី០៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចេញសេចក្តីជូនដំណឹងបន្ថែម អំពីការផ្អាកបណ្តោះអាសន្ន ហើយជូនដំណឹងដល់ភាគីអំពីចេតនារបស់គាត់ ក្នុងការបញ្ឈប់ការស៊ើបអង្កេត លើអង្គហេតុបន្ថែម ដែលជាបឋមហាក់ដូចជាស្ថិតក្រោមកម្មវត្ថុ នៃវិធាន ៦៦ស្ទួន នៃវិធានផ្ទៃក្នុង²⁰។
- 8. នៅថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ តាមរយៈដីកាតុលាការ បានកែសម្រួលលើបទចោទប្រកាន់ យីម ទិត្យ ហើយបានបន្ថែមទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ពាក់ព័ន្ធខ្នែកកិច្ចស៊ើបសួរដែលបានចោទប្រកាន់ នាពេលកន្លងមក កាលពីថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥²¹។

¹⁸ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់នីមួយៗ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D302/3 (“សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (D302/3)”) កថាខណ្ឌ ៨-១៦។

¹⁹ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (D302/3) កថាខណ្ឌ ៣៤-៣៦។

²⁰ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីគោលបំណង ដាក់បន្ថែមទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ តាមរយៈការចេញដីកា និងអំពីការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរបណ្តោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D342 (“សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីគោលបំណង និងការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរបណ្តោះអាសន្នក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (D342)”)។ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរ លើអង្គហេតុពាក់ព័ន្ធនឹង ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មចំនួន៦កន្លែង ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D349 (“សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរ (ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មចំនួន៦កន្លែង) ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (D349)”)។ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីជូនដំណឹងយោងតាមវិធាន ៦៦ ស្ទួន(២) នៃផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D354 (“វិធាន ៦៦ ស្ទួន(២) នៃផ្ទៃក្នុងនៃសំណុំរឿង ០០៤ (D354)”)។

²¹ សំណុំរឿង ០០៤ ដីកាសម្រេចកែប្រែ បទចោទប្រកាន់ យីម ទិត្យ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D350 (“ដីកាសម្រេចកែប្រែបទចោទ (D350)”) ។ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបទចោទប្រកាន់ យីម ទិត្យ ឧបសម្ព័ន្ធ ១ ដីកាសម្រេចកែប្រែបទចោទ ដែលបានកែប្រែ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D350។ សូមមើលផងដែរ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីគោលបំណង និងការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរបណ្តោះអាសន្នក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (D342)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសចស (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

- 9. នៅថ្ងៃទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានជូនដំណឹងដល់ភាគី អំពីការបិទបញ្ចប់ការស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការប្រឆាំង យីម ទិត្យ អនុលោមតាមវិធាន ៦៦(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង²²។ នៅថ្ងៃដដែលនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានបន្ថយវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ដោយដកចេញនូវអង្គហេតុដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់មួយចំនួន អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ស្ទួន នៃវិធានផ្ទៃក្នុង²³។
- 10. នៅថ្ងៃទី៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានចេញការជូនដំណឹងទីពីរ អំពីការបិទបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេតប្រឆាំង យីម ទិត្យ²⁴។
- 11. នៅថ្ងៃទី១៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានជូនដំណឹងដល់ភាគីនានា នៃសំណុំរឿង០០៤/២ ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ពិចារណាចេញដីកាដោះស្រាយដែលផ្ទុយគ្នា និងដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ដែលជាទូទៅអាចអនុញ្ញាតបាន តាមច្បាប់ជាធរមាន²⁵។ ភាគីនៃសំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវបានជូនដំណឹងអំពីសេចក្តីសម្រេចនេះ ហើយដែលក្រោយមក សេចក្តីសម្រេចនេះត្រូវបានចាត់ចំណាត់ថ្នាក់ឡើងវិញ ជាឯកសារសាធារណៈ²⁶។

²² សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការបិទកិច្ចស៊ើបសួរលើ យីម ទិត្យ ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D358។

²³ សំណុំរឿង ០០៤ ដីកាសម្រេចកាត់បន្ថយវិសាលភាព នៃកិច្ចស៊ើបសួរ យោងតាមវិធានផ្ទៃក្នុង ៦៦ ស្ទួន ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D359។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់នីមួយៗ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D302/3។ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីគោលបំណង និងការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរបណ្តោះអាសន្នក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (D342)។ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការផ្អាកកិច្ចស៊ើបសួរ (ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មចំនួន៦ កន្លែង) ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (D349)។ វិធាន ៦៦ ស្ទួន(២) នៃផ្ទៃក្នុងនៃសំណុំរឿង ០០៤ (D354)។

²⁴ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីជូនដំណឹងលើកទីពីរអំពីការបិទកិច្ចស៊ើបសួរលើ យីម ទិត្យ ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D368 (ការជូនដំណឹងលើកទី២ នៃការសន្និដ្ឋានសម្រាប់ការស៊ើបសួរ (D368)។

²⁵ សំណុំរឿង ០០៤/២/០៧-០៨-២០០៩-អវតក/កសចស (“សំណុំរឿង ០០៤/២”) ដីកាសម្រេចលើសំណើបន្តាន់របស់ អាណាន សុំដាក់បង្ហាញឯកសារ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្វែងយោបល់ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/1 (“ដីកាសម្រេចលើការដាក់បង្ហាញ ពាក់ព័ន្ធការខ្វែងយោបល់ (ឯកសារ D355/1)”) កថាខណ្ឌ ១៣-១៦។

²⁶ សូមមើល ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ១៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 12. នៅថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៨ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានបញ្ជូនសំណុំរឿង ទៅសហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៦៦(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដោយស្នើដល់សហព្រះរាជអាជ្ញា ឱ្យចេញដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ ក្នុងរយៈពេល ៣ ខែ²⁷។
- 13. នៅថ្ងៃទី៣១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៨ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ បានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ ស្នើសុំឱ្យលើកលែងការចោទប្រកាន់ទាំងអស់ប្រឆាំង យឹម ទិត្យ²⁸។ ផ្ទុយទៅវិញ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់គាត់ នៅថ្ងៃទី០៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ បានស្នើសុំឱ្យបញ្ជូន យឹម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះ (ជារួមគឺ “ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ”)²⁹។ នៅថ្ងៃទី២៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ សហមេធាវី យឹម ទិត្យ (“សហមេធាវី”) បានដាក់ចម្លើយតបចំពោះដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ពាក់ព័ន្ធសំណើលើកលែងការចោទប្រកាន់ទាំងអស់ ប្រឆាំង យឹម ទិត្យ³⁰។
- 14. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានចុះបញ្ជីការខ្វែងយោបល់គ្នា ពាក់ព័ន្ធការចេញដីកាដោះស្រាយដែលផ្ទុយគ្នា និងដាច់ដោយឡែកពីគ្នា នៅថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩³¹។ ការខ្វែងយោបល់គ្នានេះមិនត្រូវបានបញ្ជូនមកអង្គបុរេជំនុំជម្រះទេ។
- 15. នៅថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានចេញដីកាដោះស្រាយពីរដែលផ្ទុយគ្នា។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ បានចេញដីកាសម្រេច លើកលែងការចោទប្រកាន់ប្រឆាំង យឹម ទិត្យ (“ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់”) ដោយលើកលែងការចោទប្រកាន់

²⁷ សំណុំរឿង ០០៤ ដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យ យោងតាមវិធាន ៦៦(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D378។

²⁸ សំណុំរឿង ០០៤ ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ ទាក់ទងករណី យឹម ទិត្យ អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D378/1។

²⁹ សំណុំរឿង ០០៤ ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹង យឹម ទិត្យ អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D378/2។

³⁰ សំណុំរឿង ០០៤ ចម្លើយតបរួមរបស់ យឹម ទិត្យ ទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ និងសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D378/5។

³¹ សូមមើល ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ២១។ ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ (ឯកសារ D381) កថាខណ្ឌ ១៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ទាំងអស់ប្រឆាំង យឹម ទិត្យ ផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលថា គាត់មិនស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ជា “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់” ឬក្នុងចំណោម “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”³²។ ផ្ទុយទៅវិញ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចេញដីកាដោះស្រាយ (“ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ”) ចោទប្រកាន់ យឹម ទិត្យ និងបញ្ជូនគាត់ទៅជំនុំជម្រះពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម និងការរំលោភបំពានលើក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៥៦ និងសម្រេចថា យឹម ទិត្យ ស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ជា “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” មួយរូប សម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម³³។ ដីកាដោះស្រាយបានចេញជា ភាសាខ្មែរ និងភាសាអង់គ្លេស ហើយសំណៅបកប្រែ បានចេញនៅពេលបន្ទាប់។

16. នៅថ្ងៃទី១៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានបង្គាប់ដល់ភាគីនានា ឱ្យដាក់សេចក្តីជូនដំណឹង ស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ក្នុងរយៈពេល១៤ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីការជូនដំណឹងអំពីសំណៅបកប្រែនៃដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ³⁴។ សំណៅបកប្រែជា ភាសាខ្មែរ នៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ និងសំណៅបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេស នៃដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ ត្រូវបានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩ និងថ្ងៃទី០៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩។

³² ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ (ឯកសារ D381)។

³³ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) (បន្ថែមពីលើដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានបិទកិច្ចស៊ើបសួរជាផ្លូវការ ទៅលើអង្គហេតុដែលត្រូវបានដកចេញ ក្នុងសេចក្តីសម្រេចតាមវិធាន ៦៦ ស្ទួន នៃវិធានផ្ទៃក្នុងហើយបានចេញដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ដោយផ្អែក លើកលែងបទចោទមួយចំនួនប្រឆាំង យឹម ទិត្យ)។

³⁴ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពន្យារកាលបរិច្ឆេទសម្រាប់ការជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង០០៤ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/3 & D382/3។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤ សំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពន្យារពេលនៃកាលបរិច្ឆេទ សម្រាប់ការជូនដំណឹងអំពីការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/1 & D382/1។ សំណុំរឿង ០០៤ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំពន្យារពេលកាលបរិច្ឆេទកំណត់ សម្រាប់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ D381 & D382 (ឯកសារ D381/1 & D382/1) ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/2 & D382/2។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 17. នៅថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ បានដាក់សេចក្តីជូនដំណឹង ស្តីពីបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ³⁵។ នៅថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ និងថ្ងៃទី១៩ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងសហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បាន ដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាសម្រេច លើកលែងការចោទប្រកាន់³⁶។ នៅថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ សហមេធាវីការពារក្តី យីម ទិត្យ បានដាក់សេចក្តីជូនដំណឹង ស្តីពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំង ដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ³⁷។
- 18. នៅថ្ងៃទី១៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ បានដាក់សារណារបស់ខ្លួន ស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ជាភាសាខ្មែរប៉ុណ្ណោះ ដោយ ស្នើដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឱ្យលើកលែងការចោទប្រកាន់ប្រឆាំង យីម ទិត្យ ដោយសារ តែមិនមានយុត្តាធិការបុគ្គល³⁸។ សំណើបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេស នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ត្រូវបានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩។ សហ

³⁵ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំង ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូន រឿងទៅជំនុំជម្រះ) របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D382/4។

³⁶ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំង ដីកាសម្រេចលើកលែង ចោទប្រកាន់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D381) ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/4។ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីជូន ដំណឹងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំង ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D381) ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/11។

³⁷ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់ យីម ទិត្យ ស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៩ ឯកសារ D381/7 & D382/9។

³⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D382/4/1)។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤ សំណើរបស់សហ ព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ សុំដាក់សារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) របស់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ជាភាសាខ្មែរជាមុនសិន ចុះថ្ងៃទី១២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D382/7។ សំណុំរឿង ០០៤ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចំពោះសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ សុំដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកា បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ជាភាសាខ្មែរជាមុន ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D382/8។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានដាក់ចម្លើយតប ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ នៅថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩³⁹។ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ មិនបានដាក់ការឆ្លើយតបឡើយ។

- 19. នៅថ្ងៃទី២៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានបង្គាប់ឱ្យមានការផ្អាក ពេលវេលាកំណត់ សម្រាប់ភាគីនានា ក្នុងការដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួន ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ រហូតដល់ ពេលមានការជូនដំណឹងអំពីសំណើបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេសដែលត្រឹមត្រូវ សម្រាប់ដីកាសម្រេច លើកលែងការចោទប្រកាន់⁴⁰។ សំណើបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេសដែលត្រឹមត្រូវ របស់ដីកាសម្រេច លើកលែងការចោទប្រកាន់ ត្រូវបានដាក់ និងជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៩។
- 20. នៅថ្ងៃទី៣០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៩ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានអនុញ្ញាតដោយផ្នែក លើសំណើរបស់ យីម ទិត្យ ស្មុំបន្ថែមចំនួនទំព័រ និងពេលវេលាកំណត់⁴¹ ដោយបង្គាប់ដល់ភាគីឱ្យដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

³⁹ សំណុំរឿង ០០៤ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ប្រឆាំង នឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (ឯកសារ D382) ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D382/16 (“ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/16)”)។

⁴⁰ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ យីម ទិត្យ ស្មុំបន្ថែមចំនួនទំព័រ បង្គាប់បញ្ជាបន្ទាន់ ឱ្យផ្តល់នូវការ បកប្រែដោយត្រឹមត្រូវ ជាភាសាអង់គ្លេស នូវដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ចំពោះ យីម ទិត្យ និងផ្អាកកាលបរិច្ឆេទកំណត់ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/12 & D382/13។ សូមមើលផង ដែរ សំណុំរឿង ០០៤ សំណើរបស់ យីម ទិត្យ ស្មុំបន្ថែមចំនួនទំព័របង្គាប់បញ្ជាបន្ទាន់ ឱ្យផ្តល់នូវការបកប្រែជាភាសា អង់គ្លេស នៃដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ដែលត្រឹមត្រូវ និងផ្អាកកាលបរិច្ឆេទ កំណត់ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/5 & D382/5។ សំណុំរឿង ០០៤ សារអេឡិចត្រូនិក របស់ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា ពាក់ព័ន្ធការកែតម្រូវដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ សំណុំរឿង ០០៤ (ឯកសារ D381) ចុះថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/6 & D382/6។ សំណុំរឿង ០០៤ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អន្តរជាតិ ទៅនឹងសំណើរបស់ យីម ទិត្យ ទាក់ទងនឹងការបកប្រែ ជាភាសាអង់គ្លេស នៃដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ យីម ទិត្យ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/9 & D382/11។

⁴¹ សំណុំរឿង ០០៤ សំណើរបស់ យីម ទិត្យ ស្មុំបន្ថែមចំនួនទំព័រ និងពេលវេលាកំណត់ សម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួន ប្រឆាំង នឹងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/8 & D382/10។ សំណុំរឿង ០០៤ ចម្លើយតប របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងសំណើរបស់ យីម ទិត្យ ស្មុំបន្ថែមចំនួនទំព័រ និងពេលវេលាកំណត់ ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ របស់ខ្លួន ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/13 & D382/15។ សំណុំរឿង ០០៤ ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ ចំពោះចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងសំណើរបស់ យីម ទិត្យ ស្មុំបន្ថែមចំនួន ទំព័រ និងពេលវេលាកំណត់ ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួន ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ដាច់ពីគ្នា ចំពោះដីកាដោះស្រាយនីមួយៗ ហើយអនុញ្ញាតឱ្យភាគី អាចដាក់សារណាចំនួន ១០០ទំព័រ ក្នុងរយៈពេល៤៥ថ្ងៃ គិតចាប់ពីពេលជូនដំណឹង អំពីសំណើបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេស ដែលត្រឹមត្រូវ នៃដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់⁴²។

- 21. នៅថ្ងៃទី០២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ សហមេធាវី បានដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងការចេញដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ (“បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ)”) ជាភាសាអង់គ្លេស ដោយអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មានកំហុសអង្គច្បាប់ ដែលចេញដីកាដោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នា និងដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ហើយស្នើដោយទទួលបានដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឱ្យបដិសេធពាលដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ⁴³។ នៅថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ សហមេធាវីបានដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ (“បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)”) ជាភាសាអង់គ្លេស⁴⁴ ដោយចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងចំណោម “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ហើយស្នើដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឱ្យបដិសេធពាលដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ និងសំណុំរឿងប្រឆាំង យីម ទិត្យ⁴⁵។ សំណើបកប្រែជាភាសាខ្មែរ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ ត្រូវបានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០ និងថ្ងៃទី១១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០។

D381/15 & D382/18។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤ សំណើសុំការអនុញ្ញាតដើម្បីដាក់ ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ ទៅនឹងចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងសំណើរបស់ យីម ទិត្យ សុំបន្ថែមចំនួនទំព័រ និងពេលវេលាកំណត់សម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួន ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ តែមួយភាសា ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/14 & D382/17។

⁴² សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ យីម ទិត្យ សុំបន្ថែមចំនួនទំព័រ និងពេលវេលាកំណត់ សម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួន ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/16 & D382/19 (ដីកាសម្រេចលើកទី២ លើសំណើពន្យារពេល (D381/16 & D382/19)។

⁴³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21)។

⁴⁴ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤ សំណើសុំការអនុញ្ញាត ដើម្បីដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ តែមួយភាសា ចុះថ្ងៃទី០២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/17 & D382/20។

⁴⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

22. នៅថ្ងៃទី០៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានដាក់សារណារបស់ខ្លួន ស្តីពីបណ្តឹង ខ្លួនណ៍ប្រឆាំង ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ (“បណ្តឹងខ្លួនណ៍របស់សហព្រះរាជ អាជ្ញាអន្តរជាតិ”) ជាភាសាអង់គ្លេស ដោយលើកទទ្ធករណ៍ថា ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទ ប្រកាន់ មានកំហុសអង្គហេតុនិងកំហុសអង្គច្បាប់មួយចំនួន ដែលបណ្តាលឱ្យមានការសម្រេច ដោយខុសឆ្គង “យ៉ាងជាក់ច្បាស់” ថា យីម ទិត្យ មិនមែនជាកម្មវត្ថុ នៃយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក។ នៅក្នុងបណ្តឹងខ្លួនណ៍ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានស្នើដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឱ្យ ច្រានចោលដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ ហើយបញ្ជូន យីម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះ ដោយ ផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ⁴⁶។ សំណើបកប្រែជាភាសាខ្មែរ នៃបណ្តឹង ខ្លួនណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ត្រូវបានដាក់នៅថ្ងៃទី០៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០២០ ហើយ ជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០២០។

23. នៅថ្ងៃទី០៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បានដាក់សារណារបស់ ខ្លួន ស្តីពីបណ្តឹងខ្លួនណ៍ប្រឆាំង ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ (“បណ្តឹងខ្លួនណ៍របស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី”) ជាភាសាអង់គ្លេស និងភាសាខ្មែរ⁴⁷។ នៅក្នុងបណ្តឹងខ្លួនណ៍របស់ពួកគេ សហមេធាវីតំណាង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ មានកំហុសអង្គច្បាប់និងអង្គហេតុ ដោយសន្និដ្ឋានថា យីម ទិត្យ មិនស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក និងជាជម្រើសផ្សេងវិញ ប្រសិនបើអង្គបុរេជំនុំជម្រះ មិនអាចឈានដល់សេចក្តីសម្រេច ដោយសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ ដែលក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក បានតម្រូវទេ គឺដីកាបញ្ជូន រឿងទៅជំនុំជម្រះ ត្រូវបញ្ជូនទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង⁴⁸។ មិនមានភាគីណាមួយ ដាក់ចម្លើយ តបចំពោះបណ្តឹងខ្លួនណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីឡើយ។

24. នៅថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០២០ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានយល់ស្របមួយផ្នែក ទៅលើសំណើរបស់ ភាគី សុំបន្ថែមចំនួនទំព័រ និងពេលវេលាកំណត់⁴⁹ ដោយអនុញ្ញាតឱ្យភាគីដាក់ឯកសារតែមួយភាសា

⁴⁶ បណ្តឹងខ្លួនណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D381/19)។
⁴⁷ បណ្តឹងខ្លួនណ៍របស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឯកសារ D381/20)។
⁴⁸ បណ្តឹងខ្លួនណ៍របស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឯកសារ D381/20)។
⁴⁹ សំណុំរឿង ០០៤ សំណើបន្ថែមរបស់ យីម ទិត្យ សុំបន្ថែមចំនួនទំព័រ និងពេលវេលាកំណត់ សម្រាប់ចម្លើយតបរបស់គាត់ ទៅនឹងបណ្តឹងខ្លួនណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/21 & D382/23។ សំណុំរឿង សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងខ្លួនណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ដោយសំណៅបកប្រែត្រូវដាក់ជូនតាមក្រោយ ហើយអនុញ្ញាតឱ្យដាក់ចម្លើយតបចំនួន៦០ទំព័រ ក្នុងរយៈពេល ៤៥ ថ្ងៃ គិតចាប់ពីពេលជូនដំណឹង អំពីសំណៅបកប្រែនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នីមួយៗ និងការឆ្លើយតបចំនួន៣០ទំព័រ ក្នុងរយៈពេល២៥ថ្ងៃ គិតចាប់ពីពេលជូនដំណឹង អំពីចម្លើយតបនីមួយៗ⁵⁰។

- 25. នៅថ្ងៃទី១៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០ និងថ្ងៃទី១៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានដាក់ចម្លើយតបចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)⁵¹ និងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ)⁵² ជាភាសាអង់គ្លេស និងភាសាខ្មែរ។ នៅថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០ សហមេធាវីបានដាក់ចម្លើយតប ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ជាភាសាអង់គ្លេស⁵³។ សំណៅបកប្រែជាភាសាខ្មែរ នៃចម្លើយតបរបស់សហមេធាវី ត្រូវបានដាក់នៅថ្ងៃទី០២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០ ហើយត្រូវបានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី០៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០។

០០៤ សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំបន្ថែមពេលវេលា និងចំនួនទំព័រកំណត់ សម្រាប់ចម្លើយតប និងការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួន ទាក់ទងនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/22 & D383/24។ សំណុំរឿង ០០៤ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងសំណើសុំបន្ថែមចំនួនទំព័រ និងពេលវេលាកំណត់របស់ យីម ទិត្យ ទាក់ទងនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/23 & D382/25។

⁵⁰ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំបន្ថែមចំនួនទំព័រ និងពេលវេលាកំណត់ សម្រាប់ចម្លើយតបពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០២០ ឯកសារ D381/24 & D382/26 (ដាក់នៅថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០២០)។

⁵¹ សំណុំរឿង ០០៤ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ រឿងទៅជំនុំជម្រះ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០ ឯកសារ D382/27 (ជូនដំណឹងជាភាសាអង់គ្លេស និងភាសាខ្មែរនៅថ្ងៃទី១៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០) (“ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27)”)។

⁵² សំណុំរឿង ០០៤ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងការចេញដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០ ឯកសារ D381/25 & D382/28 (ជូនដំណឹងជាភាសាអង់គ្លេស និងភាសាខ្មែរនៅថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០) (“ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/25 & D382/28)”)។

⁵³ សំណុំរឿង ០០៤ ចម្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយរបស់សហមេធាវីស៊ើបអង្កេតជាតិ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០ ឯកសារ D381/26 (“ចម្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D381/26)”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 26. នៅថ្ងៃទី១៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០ និងថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០ សហមេធាវីបានឆ្លើយតប ចំពោះ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូន រឿងទៅជំនុំជម្រះ)⁵⁴ និងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ)⁵⁵។ សំណៅបកប្រែជាភាសាខ្មែរនៃការឆ្លើយតប ត្រូវបានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី២៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០ និងថ្ងៃទី១៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានឆ្លើយតបចំពោះចម្លើយតប របស់សហមេធាវី ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងដីកាសម្រេច លើកលែងការចោទប្រកាន់ នៅថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០ ជាភាសាអង់គ្លេស និងភាសាខ្មែរ (ជូន ដំណឹងនៅថ្ងៃទី២៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០)⁵⁶។
- 27. នៅថ្ងៃទី២៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២០ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានស្នើសុំដាក់សារណាបន្ថែម លើ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួន ប្រឆាំងដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ អាស្រ័យដោយមាន សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២⁵⁷ ដែលសហព្រះរាជ អាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលើកឡើងថា មានផលប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ ទៅលើការពិភាក្សាសម្រេចរបស់

⁵⁴ សំណុំរឿង ០០៤ ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ ទៅនឹងចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ របស់ យីម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០ ឯកសារ D382/29 (“ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/29)”)។

⁵⁵ សំណុំរឿង ០០៤ ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ ទៅនឹងចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ របស់ យីម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងការចេញដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D381/27 & D382/30 (“ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 & D382/30)”)។

⁵⁶ សំណុំរឿង ០០៤ ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងចម្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ របស់គាត់ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ប្រឆាំង យីម ទិត្យ (ឯកសារ D381) ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០ ឯកសារ D381/28 (“ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D381/28)”)។

⁵⁷ សំណុំរឿង ០០៤/២/០៧-០៨-២០០៩-អវតក/អជសដ/អជតក សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗ របស់សហព្រះរាជ អាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងការបញ្ឈប់អានុភាពសំណុំរឿង ០០៤/២ របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០២០ ឯកសារ E004/2/1/1/2 (សំណុំរឿង ០០៤/២ ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ (E004/2/1/1/2)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤⁵⁸។ នៅថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២០ សហមេធាវីបានដាក់ ចម្លើយតបថា សំណើនេះគួរត្រូវបានបដិសេធបោលភ្លាមៗ ថាមិនអាចទទួលយកបាន⁵⁹។ នៅថ្ងៃទី ២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២១ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានចេញ “សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះ រាជាអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំដាក់សារណាបន្ថែមលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួន ជំទាស់ទៅនឹងដីកា សម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ យីម ទិត្យ” របស់ខ្លួន ដោយសម្រេចថា សំណើនេះមិនអាច ទទួលយកបានទេ⁶⁰។

28. នៅថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានអញ្ជើញភាគីទាំងអស់នៃសំណុំរឿង ០០៤ តាមរយៈសារអេឡិចត្រូនិក ឱ្យដាក់សារណាអំពីបញ្ហាថាតើ អង្គបុរេជំនុំជម្រះគួររៀបចំសវនាការ ផ្ទាល់មាត់ដែរឬទេ សម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤⁶¹។ ចាប់ពីថ្ងៃទី០៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១ ដល់ថ្ងៃទី០៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១ ភាគីនានាបានដាក់សារណា របស់ខ្លួន⁶²។

⁵⁸ សំណុំរឿង ០០៤ សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំដាក់សារណាបន្ថែម លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួន ជំទាស់ទៅ នឹងដីកាសម្រេច លើកលែងចោទប្រកាន់ យីម ទិត្យ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២០ ឯកសារ D381/29។

⁵⁹ សំណុំរឿង ០០៤ ចម្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ ទៅនឹងសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំដាក់សារណាបន្ថែម លើប ណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួន ជំទាស់ទៅនឹងដីកាសម្រេច លើកលែងចោទប្រកាន់ យីម ទិត្យ ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា២០២០ ឯកសារ D381/31។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤ សំណើសុំការអនុញ្ញាតដើម្បី ដាក់ចម្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ ទៅនឹងសំណើ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំដាក់សារណាបន្ថែម លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួន ជំទាស់ទៅនឹងដីកាសម្រេច លើកលែង ចោទប្រកាន់ យីម ទិត្យ តែមួយភាសា ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២០ ឯកសារ D381/30។

⁶⁰ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំដាក់សារណាបន្ថែមលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ របស់ខ្លួនជំទាស់ទៅនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ យីម ទិត្យ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២១ ឯកសារ D381/44។

⁶¹ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីណែនាំរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ សារអេឡិចត្រូនិកថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១។

⁶² សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទាក់ទងនឹងសវនាការផ្ទាល់មាត់ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (យីម ទិត្យ) ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១ ឯកសារ D381/36 & D382/35។ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទាក់ទងនឹងសវនាការផ្ទាល់មាត់ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ សារអេឡិចត្រូនិកថ្ងៃទី០៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១ ឯកសារ D381/40 & D382/39។ សំណុំរឿង ០០៤ សារណារបស់ យីម ទិត្យ ជូនអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ស្តីពីភាពចាំបាច់សម្រាប់ សវនាការផ្ទាល់មាត់ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចុះថ្ងៃ ទី០៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១ ឯកសារ D381/38 & D382/37។ សំណុំរឿង ០០៤ ទស្សនៈរបស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី ចំពោះសវនាការផ្ទាល់មាត់ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែមីនា ឆ្នាំ ២០២១ ឯកសារ D381/39 & D382/38។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

29. នៅថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដោយអនុលោមតាមវិធាន ៧៧(៣)(ខ) នៃវិធាន ផ្ទៃក្នុង បានសម្រេចធ្វើការពិនិត្យសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំ រឿង ០០៤ ដោយផ្អែកលើសារណាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរតែប៉ុណ្ណោះ ហើយបន្តដំណើរការនីតិវិធី ដោយមិនមានសវនាការផ្ទាល់មាត់ឡើយ⁶³។

II. ការបញ្ចូលគ្នាក្នុងសំណុំរឿងតែមួយ

30. ដូចដែលបានកត់សម្គាល់ខាងលើ⁶⁴ បច្ចុប្បន្ននេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានទទួលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំនួន ប្រាំ ប្រឆាំងទៅនឹងដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរដែលបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេតក្នុងសំណុំរឿង ០០៤។

31. មាត្រា ១២នៃកិច្ចព្រមព្រៀង (១)⁶⁵ និងវិធាន ២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងថា ប្រសិនបើមានបញ្ហាណា មួយកើតមានឡើងដែលមិនមានចែងក្នុងអត្ថបទច្បាប់ អ.វ.ត.ក ចៅក្រមអន្តរជាតិត្រូវធ្វើការ សម្រេចដោយអនុលោមទៅតាមច្បាប់កម្ពុជា។ ត្រង់ចំណុចនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិរម្ងឹកថា⁶⁶

⁶³ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីសម្រេចលើសវនាការផ្ទាល់មាត់ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១ ឯកសារ D381/41 & D382/40។

⁶⁴ សូមមើលខាងលើ ទំព័រ ៧។

⁶⁵ កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្តីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជានៃ ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្ត នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៣ និងចូលជាធរមាននៅ ថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៥)“កិច្ចព្រមព្រៀង អ”ក.ត.វ.) មាត្រា ១២។(១)

⁶⁶ សំណុំរឿង ០០៤៦០ អបជ) ២/ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹង ដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៩ ឯកសារ D359/24 & D360/33)“សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ២/(D359/24 & D360/33)” កថាខណ្ឌ ២៥។ សំណុំរឿង ០០៣) ស.ច.ស.ក/ក.ត.វ.អ-២០០៩/០៩/០៧/“សំណុំរឿង ០០៣៣៥ អបជ) (” សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ ឯក សារ D266/27 & D267/35 កថាខណ្ឌ ៣៨)“សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងសំណុំរឿង ០០០៣ (D266/27 & D267/35)”។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

មាត្រា ២៩៩ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាចែងថា “កាលណាតុលាការបានទទួលនីតិវិធីច្រើនដែលមានអង្គហេតុច្រើនជាប់ទាក់ទងគ្នា តុលាការអាចបង្គាប់ឱ្យបញ្ជូលនីតិវិធីទាំងនោះជាមួយគ្នាបាន”⁶⁷។

32. នៅក្នុងករណីនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនបានទទួលសំណុំរឿងច្រើនជាប់ទាក់ទងគ្នាទេ។ ផ្ទុយទៅវិញចៅក្រមអន្តរជាតិបានទទួលសំណុំរឿងចំនួនមួយ ដែលកំណត់ដោយការចេញដីកាដោះស្រាយផ្ទុយគ្នាចំនួនពីរ ដែលនាំឱ្យមាននីតិវិធីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ខុសគ្នា ប៉ុន្តែទាក់ទងគ្នា។ ដោយពិចារណាលើសិទ្ធិអំណាចរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ ក្នុងការបង្គាប់ឱ្យបញ្ជូលគ្នានូវសំណុំរឿងច្រើនជាប់ទាក់ទងគ្នា កាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនក្នុងការធានាឱ្យមានដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌ឱ្យបានត្រឹមត្រូវ និងឆាប់រហ័ស និងវិធីសាស្ត្រដែលបានប្រកាន់យកក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២⁶⁸ និងសំណុំរឿង ០០៣⁶⁹ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការបញ្ជូលគ្នាក្នុងសំណុំរឿងតែមួយ គឺតម្រូវឱ្យមានជាចាំបាច់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤។

33. ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិបង្គាប់ឱ្យបញ្ជូលនីតិវិធីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅក្នុងសំណុំរឿងនេះជាមួយគ្នា ហើយនឹងដោះស្រាយជារួមទៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយទាំងពីរនៅក្នុងសេចក្តីពិចារណាទាំងនេះ។

ឯកសារ D266/27 & D267/35 កថាខណ្ឌ ៣៨ (“សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ក្នុងសំណុំ រឿង ០០៣ (D266/27 & D267/35)”)។

⁶⁷ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ថ្ងៃទី០៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៧) (“ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា”) មាត្រា ២៩៩។

⁶⁸ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (D359/24 & D360/33) កថាខណ្ឌ ២៤-២៧។

⁶⁹ សំណុំរឿង ការពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍លើដីកាដោះស្រាយ (D266/27 & D267/35) កថាខណ្ឌ ៣៧-៤០។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

III. បណ្តឹងនៃការពិនិត្យឡើងវិញ

34. ការកំណត់ថាតើ យីម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងចំណោមអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ហើយថាតើ គាត់ស្ថិតក្នុងយុត្តិធម៌ការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ឬយ៉ាងណានោះ គឺជាសេចក្តីសម្រេចតាមឆន្ទានុសិទ្ធិ⁷⁰។ ទោះជាបែបនេះក្តី អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចដូចគ្នាថា ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក្នុងការកំណត់លើចំណុចនេះ គឺជាឆន្ទានុសិទ្ធិតុលាការ និងមិនអនុញ្ញាតឱ្យបំពេញកិច្ចតាមអំពើចិត្តឡើយ ប៉ុន្តែត្រូវអនុវត្តទៅតាមគោលការណ៍ច្បាប់ដែលមានច្បាស់លាស់⁷¹។ ក្នុងន័យនេះ ពាក្យមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត គឺជាព្រំដែនយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក⁷²។ ទោះបីភាពបត់បែននៃពាក្យនេះ តម្រូវ

⁷⁰ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 & D267/35)”) កថាខណ្ឌ ៤៤ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 & D360/33)”) កថាខណ្ឌ ២៨។ សំណុំរឿង ០០៤/១/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសចស (“សំណុំរឿង ០០៤/១”) សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 (“សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20)”) កថាខណ្ឌ ២០។ សំណុំរឿង ០០១/១៨-០៧-២០០៧-អវតក/អជតក (“សំណុំរឿង ០០១”) សាលក្រមលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ០៣-កុម្មុះ-២០១២ F28 សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ F28) កថាខណ្ឌ ៦២-៧៤, ៧៩។

⁷¹ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 & D267/35) កថាខណ្ឌ ៤៥។ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 & D360/33)”) កថាខណ្ឌ ២៨ យោងទៅ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២០។ តុលាការយោធាអន្តរជាតិ សាលក្រមថ្ងៃទី០១ ខែតុលាឆ្នាំ១៩៤៦ ការជំនុំជម្រះឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាមសំខាន់ៗ នៅចំពោះមុខតុលាការយោធាអន្តរជាតិ Vol. I (“សាលក្រម Nuremberg”) ទំព័រ ១៧១-៣៦៧, ២៥៦។

⁷² សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 & D267/35) កថាខណ្ឌ ៤៥។ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 & D360/33)”) កថាខណ្ឌ ២៨។ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២០ (“កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក”) មាត្រា ២(១) ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឱ្យមានចៅក្រមអន្តរជាតិវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលប្រព្រឹត្តឡើង **សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ**

ឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានសិទ្ធិអំណាចមួយចំនួនក៏ដោយ តែធានាសិទ្ធិនេះ មិនមែនគ្មាន ព្រំដែន និងចៀសផុតពីការត្រួតពិនិត្យរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាឧទ្ធរណ៍នោះទេ⁷³។ ហេតុ ដូច្នោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ នឹងពិនិត្យទៅលើការកំណត់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលថា យីម ទិត្យ ស្ថិត ឬមិនស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់តុលាការ អនុលោមតាមបទដ្ឋាននៃការពិនិត្យ ឡើងវិញ ដែលអនុវត្តចំពោះសេចក្តីសម្រេចតាមធានាសិទ្ធិ។

- 35. សេចក្តីសម្រេចតាមធានាសិទ្ធិ អាចត្រូវបានបដិសេធបោល ក្នុងករណីដែលសេចក្តីសម្រេចនោះ
 - (១) ផ្អែកលើការបកស្រាយច្បាប់ជាមូលដ្ឋាន មិនបានត្រឹមត្រូវ (គឺកំហុសអង្គច្បាប់) ដែលនាំឱ្យ សេចក្តីសម្រេចនោះ គ្មានសុពលភាព (២) ផ្អែកលើការសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុ មិនត្រឹមត្រូវយ៉ាង ច្បាស់ក្រឡែត (គឺកំហុសអង្គហេតុ) ដែលបណ្តាលឱ្យមានភាពមិនយុត្តិធម៌ និង/ឬ (៣) មានភាព អយុត្តិធម៌ ឬមិនសមហេតុផល ដែលជាការបំពានលើធានាសិទ្ធិ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងបង្ខំឱ្យធ្វើការសន្និដ្ឋាន ដោយពួកគាត់មិនបានអនុវត្តធានាសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ឱ្យបានប្រយ័ត្ន ប្រយោល។ អាចនិយាយម្យ៉ាងទៀតថា ត្រូវបង្ហាញឱ្យឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មាន កំហុស ឬមានការបំពានបំពាន ដែលមានអានុភាពទៅលើការអនុវត្តធានាសិទ្ធិរបស់ខ្លួន⁷⁴។

នៅក្នុងរយៈកាល នៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០១ (នស/រកម/១០០៤/០០៦) វិសោធនកម្មថ្ងៃទី២៧ ខែ តុលា ឆ្នាំ២០០៤ (“ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក”) មាត្រា ២ថ្មី។

⁷³ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 & D360/33) កថាខណ្ឌ ២៨។ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២០។ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកា ដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 & D267/35) កថាខណ្ឌ ៤៦។

⁷⁴ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 & D360/33) កថាខណ្ឌ ២៩ យោងទៅ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២១ យោងទៅ ផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤ (អបជ ៥២) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើ សំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ ទាក់ទងអំពើហិង្សាលើផ្លូវភេទ នៅគុក លេខ៨ និងនៅក្នុងស្រុកបាកាន ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D365/3/1/5 កថាខណ្ឌ ១៥។ សូមមើលផងដែរ សំណុំ រឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 & D267/35) កថាខណ្ឌ ៤៧។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

36. អង្គបុរេជំនុំជម្រះជាធម្មតានឹងបញ្ជូនសេចក្តីសម្រេចនេះឱ្យទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ធ្វើការ ពិចារណាសាជាថ្មី⁷⁵ ហើយនឹងជំនួសសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន តែក្នុងករណីពិសេសប៉ុណ្ណោះ⁷⁶។ នៅក្នុងករណីជាក់លាក់ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ វិធាន ៧៩(១) នៃវិធាន ផ្ទៃក្នុង ស្នើឡើងថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះ មានសិទ្ធិអំណាចចេញដីកាដោះស្រាយថ្មីមួយ ឬចេញ ដីកាដោះស្រាយដែលបានកែប្រែរួច ដែលដីកានេះនឹងយកមកធ្វើជាមូលដ្ឋាននៃការជំនុំជម្រះ⁷⁷។

⁷⁵ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 & D360/33) កថាខណ្ឌ ៣០ យោងទៅ សំណុំរឿង ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/កសចស (“សំណុំរឿង ០០២”) (អបជ ៥២) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចបដិសេធ សំណើសុំសម្ភាសន៍បុគ្គលដូច រាយនាម នៅក្នុងសំណើសុំឱ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ ស្តីពីការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ និងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D310/1/3 កថាខណ្ឌ ១៦។ សំណុំរឿង ០០២ (អបជ ៤៦) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អំពីការណែនាំឱ្យពិចារណាឡើងវិញ លើសំណើសុំ D153, D172, D173, D174, D178 និង D284 ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D300/1/7 កថាខណ្ឌ ១៩, ២៦។

⁷⁶ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 & D360/33) កថាខណ្ឌ ៣០ យោងទៅ សំណុំរឿង ០០២ (អបជ ៦៧) សាលដីកាស្តីពីការពិចារណាឡើងវិញ ទៅលើបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទៅលើសំណើសុំដាក់បញ្ចូល ឯកសារ ភស្តុតាងបន្ថែមទៅក្នុងសំណុំរឿង ដែលនឹងជួយដល់ការបញ្ជាក់ពីការដឹងព្របស់ជនត្រូវចោទ ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្ត ឡើង ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D365/2/17 កថាខណ្ឌ ៦៧។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តី ពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 & D267/35) កថាខណ្ឌ ៤៨។

⁷⁷ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 & D360/33) កថាខណ្ឌ ៣០ យោងទៅ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២២។ សំណុំរឿង ០០១ (អបជ ០២) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូន រឿងទៅជំនុំជម្រះ លើករណីរបស់ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D99/3/42 (សំណុំរឿង ០០១ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដីកាដោះស្រាយ) កថាខណ្ឌ ៤០។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណា លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 & D267/35) កថាខណ្ឌ ៤៨។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

IV. ភាពអាចទទួលយកបាន

ភាពអាចទទួលយកបានជាផ្លូវការ

37. ដោយកត់សម្គាល់ពីវិធាន ៧៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលចែងអំពីការដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ និងដោយកត់សម្គាល់ថា សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ រួមជាមួយសារណាណា ត្រូវបានដាក់តាមពេលវេលាកំណត់ តាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវ និងអនុលោមទៅតាមសេចក្តីណែនាំ⁷⁸ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងប្រាំ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ គឺអាចទទួលយកបានជាផ្លូវការ។

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ

38. សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ បានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ តាមវិធាន ៦៧(៥), ៧៣(ក) និង៧៤(២)⁷⁹ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនបានជំទាស់ចំពោះភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះឡើយ⁸⁰។

39. ដោយកត់សម្គាល់ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងគ្រប់ដីកាទាំងអស់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត⁸¹ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ អាចទទួលយកបាន។

⁷⁸ វិធានផ្ទៃក្នុង នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ក្នុងតុលាការកម្ពុជា (វិសោធនកម្មលើកទី ៩) វិសោធនកម្មនៅថ្ងៃទី១៦ ខែមករា ឆ្នាំ ២០១៥ (“វិធានផ្ទៃក្នុង”) វិធាន ៧៥។ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំបន្ថែមចំនួនទំព័រ និងពេលវេលាកំណត់ (ឯកសារ D381/24 និង D382/26) សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំ បន្ថែមចំនួនទំព័រ និងពេលវេលាកំណត់លើកទីពីរ (ឯកសារ D381/16 និង D382/19)។

⁷⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៥។

⁸⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (ឯកសារ D382/16)។

⁸¹ វិធាន ៦៧(៥) និង ៧៤(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ

- 40. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ អនុលោមតាមវិធាន ៦៧(៥) និង ៧៤(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង⁸²។ សហមេធាវីមិនបានជំទាស់ ចំពោះភាពអាចទទួលយកបាន នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះទេ⁸³។
- 41. អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងគ្រប់ដីកាទាំងអស់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត⁸⁴។ អាស្រ័យហេតុនេះ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អាចទទួលយកបាន។

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

- 42. សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ដោយយោងទៅកាន់ដាក់ “សេចក្តីជូនដំណឹង អំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់យីម ទិត្យ” និងការណែនាំរបស់អង្គជំនុំជម្រះ⁸⁵។
- 43. អនុលោមតាមវិធាន ៦៧(៥) និង ៧៤(៤)(ច) សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ប្រសិនបើសហព្រះរាជអាជ្ញា បានប្តឹងឧទ្ធរណ៍⁸⁶។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់⁸⁷ ដូច្នេះហើយសម្រេចថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អាចទទួលយកបាន។

⁸² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D381/19) កថាខណ្ឌ ៣។

⁸³ ចម្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D381/26)។

⁸⁴ វិធាន ៦៧(៥), ៧៤(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

⁸⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឯកសារ D381/20) កថាខណ្ឌ ៣ យោងទៅ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D381/4)។ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំ បន្ថែមចំនួនទំព័រ និងពេលវេលាកំណត់លើកទីពីរ (ឯកសារ D381/16 និង D382/19)។ មិនមានភាគីណាម្នាក់ចម្លើយតបឡើយ។

⁸⁶ វិធាន ៦៧(៥), ៧៤(៤)(ច) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

⁸⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D381/19)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

**បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី យីម ទិត្យ
ទៅលើការចេញដីកាដោះស្រាយពីរក្នុងសំណុំរឿង ០០៤**

- 44. សហមេធាវីបានដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយពីរ តាមវិធាន២១ វិធាន ៦៧(៥) និង វិធាន ៧៤ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង^{៨៨}។ សហមេធាវីបានលើកទទ្ធិករណ៍ពីរ ដែលមានលក្ខណៈពាក់ព័ន្ធគ្នា ដែលគាំទ្រដល់ភាពអាចទទួលយកបាន៖ (១) ការដែលចេញដីកាដោះស្រាយពីរ ដែលមានវិការៈ និងពុំបានឯកភាពគ្នាលើការសម្រេចលើយុត្តាធិការបុគ្គល គឺជាបញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធជាសារវ័ន្តលើករណីថាតើ អ.វ.ត.ក មានយុត្តាធិការស្របច្បាប់ចំពោះលោក យីម ទិត្យ ដែរឬទេ ហេតុដូច្នេះមូលដ្ឋាននេះ បើកផ្លូវឱ្យប្តឹងឧទ្ធរណ៍ អនុលោមតាមវិធាន ៧៤(៣)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និង (២) ការដែលចេញដីកាដោះស្រាយពីរបែបនេះ មានន័យថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានបង្កព្យសនកម្ម មិនអាចជួសជុលបាន ប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិជាមូលដ្ឋាន ក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ដល់លោក យីម ទិត្យ ហើយបានរំលោភវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងបានរំលោភបំពានទៅលើលិខិតុបករណ៍អន្តរជាតិដទៃ^{៨៩}។ ដោយយោងទៅរកការសម្រេចជាឯកច្ឆន្ទរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ដែលថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងការចេញដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ គឺអាចទទួលយកបាន អនុលោមតាមវិធាន ៧៤(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដោយពិចារណាលើវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនបានជំទាស់ចំពោះភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះទេ^{៩០}។
- 45. អង្គជំនុំជម្រះសូមបញ្ជាក់អះអាងថា ដោយសារតែ “ការចេញដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ ពុំបានប្រមើលទុកនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង ហើយអាចតម្រូវឱ្យមានដំណោះស្រាយមួយ មុនពេលជំនុំជម្រះ

^{៨៨} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 និង D382/21) កថាខណ្ឌ ១២។

^{៨៩} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 និង D382/21) កថាខណ្ឌ ១៤-១៦ យោងទៅ កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៦៦ 999 U.N.T.S. 171 និង 1057 U.N.T.S 407 ចូលជាធរមានថ្ងៃទី២៣ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៦ មាត្រា ១៤(១), (៣)(ក), (៣)(គ) ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ៣៥ថ្មី (ក)(គ)។

^{៩០} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/25 និង D382/28) កថាខណ្ឌ ២៤ យោងទៅ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១៣៣, ១៤៩។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ដើម្បីបង្ការនូវផលប៉ះពាល់ ដែលមិនអាចជួសជុលវិញបានទៅលើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តី ដោយយុត្តិធម៌របស់ជនជាប់ចោទ” វិធាន ៧៤(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង គួរត្រូវបានបកស្រាយក្នុងន័យទូលាយ ដោយពិចារណាលើវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង^{១១}។ អាស្រ័យហេតុនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះអាចទទួលយកបាន តាមការបកស្រាយក្នុងន័យទូលាយ របស់វិធាន ៧៤(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដោយពិចារណាលើវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី យីម ទិត្យ ទៅលើដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ

1. សារណា

46. សហមេធាវីបានលើកឡើងថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួនអាចទទួលយកបាន តាមវិធាន ២១ វិធាន ៦៧(៥) និងវិធាន ៧៤ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង^{១២}។ សហមេធាវីបានលើកទង្វើករណីថា វិធាន ៦៧(៥) និង ៧៤(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អនុញ្ញាតឱ្យជនជាប់ចោទ ប្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះដីកា “បញ្ជាក់ពីយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក” រួមទាំងសេចក្តីសម្រេចពាក់ព័ន្ធ យុត្តាធិការបុគ្គល យុត្តាធិការពេលវេលា និងយុត្តាធិការលើរឿងក្តី^{១៣}។ ទោះបីជាវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មិនបានចែងច្បាស់លាស់ពីមូលដ្ឋានសម្រាប់ការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្តី តែអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្លាប់បានសម្រេចថា តាមករណីជាក់ស្តែង វិធាននេះអាចពង្រីកវិសាលភាពនៃវិធាន ៧៤ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដើម្បីធានាថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី មានភាពយុត្តិធម៌ និងអាចតទល់គ្នាបាន^{១៤}។ សហមេធាវីបានបញ្ចូលនូវសារណា អំពីការរំលោភបំពានទៅលើវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ទៅក្នុងមូលដ្ឋានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលពាក់ព័ន្ធ^{១៥}។

47. សហមេធាវីបានលើកឡើងថា ពួកគេដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដាច់ពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំង ការចេញដីកាដោះស្រាយពីរ ដោយសារមូលហេតុប្រសិទ្ធិភាព

^{១១} សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១៤៩។

^{១២} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១១។

^{១៣} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១២។

^{១៤} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៣។

^{១៥} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសចស (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

តុលាការ និងនីតិវិធី និងដោយសារតែសារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ពាក់ព័ន្ធដីកាដោះស្រាយពីរ ផ្សេងគ្នា អាចតម្រូវឱ្យមានដំណើរការនីតិវិធីផ្សេង^{៩៦}។

48. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងថា មូលដ្ឋាន ១, ២ និង ៣ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ គឺមិនអាចទទួលយកបាន^{៩៧}។ ដំបូង សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា វិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មិនបានផ្តល់ដោយស្វ័យប្រវត្តិ ដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ នូវយុត្តាធិការបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដើម្បីពិចារណាលើទទ្ទឹករណ៍ ផ្អែកលើការរំលោភបំពាន សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌^{៩៨}។ ប៉ុន្តែភាគីម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ចាំបាច់ត្រូវបង្ហាញថា កាលៈទេសៈពិសេស តម្រូវឱ្យមានកិច្ចអន្តរាគមន៍ពីអង្គជំនុំជម្រះ ដើម្បីរារាំងព្យសនកម្មដែលមិនអាចជួសជុលបាន ចំពោះភាពយុត្តិធម៌នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ឬចំពោះសិទ្ធិជាសារវន្ត ក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះ ប្រកបដោយយុត្តិធម៌^{៩៩}។

49. អាស្រ័យហេតុនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បដិសេធថាមូលដ្ឋានទី១ គឺមិនអាចទទួលយកបានឡើយ ដោយសារតែការអះអាង អំពីការរំលោភបំពានលើ សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះ ប្រកបដោយយុត្តិធម៌ គឺជាការទាយស្មាន ហើយសហមេធាវីមិនបានបង្ហាញថា ការចោទប្រកាន់អំពីការរំលោភបំពាននេះ ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សុចរិតភាព នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ក្នុងលក្ខណៈមួយដែលធ្វើឱ្យ ការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ មិនអាចដំណើរការទៅបាននោះឡើយ^{១០០}។ បន្ថែមលើនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានអះអាងថា មូលដ្ឋានទី២ មិនអាចទទួលយកបាន ដោយសារតែការអះអាងរបស់សហមេធាវីថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដែលមានវិការៈ គឺផ្ទុយទៅនឹង

^{៩៦} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៤ យោងទៅ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំ បន្ថែមចំនួនទំព័រ និងពេលវេលាកំណត់លើកទីពីរ (ឯកសារ D381/16 និង D382/19) កថាខណ្ឌ ១២។

^{៩៧} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ៥-៧។

^{៩៨} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ៤ យោងទៅ វិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

^{៩៩} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ៤ យោងទៅ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១៤៧។

^{១០០} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ៤-៥។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ការសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះដែលថា វិការៈបែបនេះគឺមានលក្ខណៈ មិនមែនយុត្តាធិការ ឡើយ¹⁰¹។ ជាចុងក្រោយ មូលដ្ឋានទីបីមិនអាចទទួលយកបាន ដោយសារតែការអះអាងរបស់ សហមេធាវីដែលថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ពង្រីកហួសពី “វិសាលភាពពេលវេលា និងភូមិ សាស្ត្រនៃកិច្ចស៊ើបសួរ”¹⁰² មិនបង្កើតបានជាការជំទាស់ ចំពោះយុត្តាធិការបុគ្គលឡើយ បើផ្អែក ទៅលើការសម្រេចកន្លងមករបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ¹⁰³។

50. នៅក្នុងការឆ្លើយតប សហមេធាវីមិនបានពិភាក្សាអំពីបញ្ហា នៃភាពអាចទទួលយកបានរបស់ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះឡើយ¹⁰⁴។

2. ការពិភាក្សា

51. នៅពេលចាប់ផ្តើម អង្គបុរេជំនុំជម្រះសង្កេតឃើញថា ជំពូក II នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក កំណត់និយមន័យនៃយុត្តាធិការពេលវេលា យុត្តាធិការបុគ្គល និងយុត្តាធិការលើរឿងក្តី របស់ អ.វ.ត.ក¹⁰⁵។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា អនុលោមតាមវិធាន ៧៤(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ជនត្រូវ ចោទប្បជនជាប់ចោទ អាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍តែទៅលើដីកានិងសេចក្តីសម្រេច របស់សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេត ដែលមានចែងនៅក្នុងបទប្បញ្ញត្តិនេះទេ¹⁰⁶។ ជាពិសេសវិធាន ៧៤(៣)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង

¹⁰¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ៦ យោងទៅ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១៣៩។

¹⁰² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ៧ យោងទៅ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៩៧។

¹⁰³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ៧ យោងទៅ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១៥៦។

¹⁰⁴ ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/29)។

¹⁰⁵ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ជំពូក II មាត្រា ២៥-៨។ សំណុំរឿង ០០២ (អបជ ១៤៥ និង១៤៦) សាលដីកាលើបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍ធ្វើឡើងដោយ នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D427/2/15 និង D427/3/15 (“សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (ឯកសារ D427/2/15 និង D427/3/15)”) កថាខណ្ឌ ៦៣។

¹⁰⁶ វិធាន ៧៤(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

បានចែងថា ដីកាប្តូរសេចក្តីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលអាចជំទាស់បាន រួមមាន ដីកាប្តូរសេចក្តីសម្រេចដែល “បញ្ជាក់ពីយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក”¹⁰⁷។ ក្នុងន័យនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមរំលឹកថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ “ត្រូវតែអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហា យុត្តាធិការ ដែលសម្រេចដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត”¹⁰⁸។

52. ហេតុដូច្នោះ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ជនជាប់ចោទ ប្រឆាំងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ គឺអាចទទួលបាន ប្រើសិនបើការនេះពាក់ព័ន្ធជាមួយ៖ (១) យុត្តាធិការលើរឿងក្តី តាមអនុវិធាន៧៤ (៣)(ក) (២) យុត្តាធិការបុគ្គលតាមអនុវិធាន ៧៤(៣)(ក) និង/ឬ (៣) បញ្ហាពិសេសនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ ដែលត្រូវត្រួតពិនិត្យ តាមករណីជាក់ស្តែង ដែលអាចតម្រូវឱ្យមានការពង្រីក សិទ្ធិក្នុងការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ តាមការចែងក្នុងអនុវិធាន ៧៤(៣)(ក) ដោយពិចារណាលើវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង¹⁰⁹។ ក្នុងករណីបច្ចុប្បន្ន សហមេធាវីបានលើកឡើងនូវការជំទាស់យុត្តាធិការបុគ្គល ព្រមទាំងបញ្ហាពិសេសនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ តាមវិធាន ៧៤(៣)(ក) និងវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលអង្គជំនុំជម្រះ នឹងធ្វើការពិនិត្យនៅផ្នែកខាងក្រោម។

53. ចំពោះបញ្ហាយុត្តាធិការបុគ្គល អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា យុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក គឺកម្រិតត្រឹម “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់” និង “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម¹¹⁰។

¹⁰⁷ វិធាន ៧៤(៣)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

¹⁰⁸ សំណុំរឿង ០០២ (អបជ១០៤) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារឯកសារ D427/4/15 កថាខណ្ឌ ១៤ (លុបចោលជើងទំព័រ)។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០២ (អបជ៧៥) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D427/1/30 (“សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (អៀង សារី) (ឯកសារ D427/1/30)”) កថាខណ្ឌ ៤៤-៤៥។ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (នួន ជា និងអៀង ធីរិទ្ធ) (ឯកសារ D427/2/15 និង D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៥៩-៦០។ សំណុំរឿង ០០២ (អបជ៣៨) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្ម (JCE) ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/15/9 កថាខណ្ឌ ១៩, ២១។

¹⁰⁹ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ៦៣។

¹¹⁰ កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ២(១)។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ២ថ្មី។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

បន្ថែមលើនេះ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ទោះបីជាពាក្យ “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” មិនមានកំណត់និយមន័យ ដោយកិច្ចព្រមព្រៀង ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ឬច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ក្តី តែគោលការណ៍ណែនាំសម្រាប់ការបកស្រាយ អាចទាញចេញតាមរយៈការពិនិត្យមើលផងដែរទៅលើយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិ ផ្អែកលើគោលដៅនិងគោលបំណងនៃលិខិតុបករណ៍បង្កើតតុលាការ¹¹¹។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះ ជាច្រើនរបស់ អ.វ.ត.ក បានសម្រេចរួចហើយ យុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិបានកំណត់ថា ការកំណត់អត្តសញ្ញាណបុគ្គលដែលត្រូវស្ថិតនៅក្នុងប្រភេទ “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” រួមមាន ការវាយតម្លៃបែបបរិមាណវិស័យ និងគុណវិស័យ ទៅលើទាំងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម (ដែលបានចោទឡើង ឬត្រូវបានចោទប្រកាន់) និងកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនសង្ស័យ¹¹²។ ហេតុដូច្នោះ នៅពេលប្រឈមជាមួយការជំទាស់ចំពោះយុត្តាធិការបុគ្គល ពាក់ព័ន្ធ “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវតែកម្រិតការវាយតម្លៃរបស់ខ្លួន ត្រឹមបញ្ហាដែលមានលក្ខណៈសំខាន់ចំពោះការកំណត់ និងវាយតម្លៃលើយុត្តាធិការបុគ្គល នោះគឺភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និង/ឬ កម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ¹¹³។ អង្គបុរេជំនុំ

¹¹¹ សូមមើលអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន ស្តីពីច្បាប់សន្និសញ្ញា ថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៦៩ 1155 U.N.T.S. 331 ត្រូវបានយោងនៅថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៨០ (“អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន”) មាត្រា ៣១(១)(ខ) (ចែងថា ពាក្យពេចន៍នៃលិខិតុបករណ៍ ត្រូវបកស្រាយជាដំបូង ផ្អែកលើបរិបទ ដែលរួមមានផងដែរ អត្ថបទនៃលិខិតុបករណ៍ ផ្អែកលើគោលដៅ និងគោលបំណងនៃលិខិតុបករណ៍នោះ) កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ១២(១) (ចែងថាក្នុងករណីមានចន្លោះប្រហោង ក្នុងច្បាប់ជាធរមាន “អាចស្វែងរកការណែនាំក្នុង បទដ្ឋាននីតិវិធីដែលបានបង្កើតឡើង ក្នុងកម្រិតអន្តរជាតិ”)។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៣ថ្មី (ចែងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចស្វែងរកការណែនាំ ក្នុងបទដ្ឋាននីតិវិធី ដែលបានបង្កើតឡើងក្នុងកម្រិតអន្តរជាតិ) សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើក្របបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចនាទាររបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត លើភាពអាចទទួលយកបាននៃពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D404/2/4 កថាខណ្ឌ ៥៨-៦០។

¹¹² សូមមើលជាឧទាហរណ៍ សំណុំរឿង ០០១ សាលក្រម ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ E188 (“សំណុំរឿង ០០១ សាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង (ឯកសារ E188)”) កថាខណ្ឌ ២២ និងជើងទំព័រ ២៨-៣០។ សំណុំរឿង ០០១ សាលដីកាឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៧១។ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីសម្រេចលើយុត្តាធិការបុគ្គល និងគោលនយោបាយស៊ើបសួរ ពាក់ព័ន្ធជនសង្ស័យ មាស មុត ចុះថ្ងៃទី០២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D48 (“សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីសម្រេចលើយុត្តាធិការបុគ្គល (ឯកសារ D48)”) កថាខណ្ឌ ១៥ និងជើងទំព័រ ២៥ កថាខណ្ឌ ៣២១។

¹¹³ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១៤៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ជម្រះសូមបញ្ជាក់ឡើងវិញថា ការជំទាស់នានា ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហា ហួសពីការកម្រិតនេះ មិនអាចបង្កើតបានជាការជំទាស់យុត្តាធិការបុគ្គលឡើយ ដូច្នោះហើយគឺមិនអាចទទួលយកបាន តាមវិធាន៧៤(៣)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ទេ។¹¹⁴។

- 54. ចំពោះវិការៈដូចបានលើកឡើង នៅក្នុងទម្រង់នៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ អង្គជំនុំជម្រះសូមសង្កត់ធ្ងន់ថា ការជំទាស់បែបនេះគឺ “ប្រាកដណាស់ថាគ្មានលក្ខណៈជាបណ្តឹងជំទាស់យុត្តាធិការនោះទេ ហេតុដូច្នោះហើយមិនអាចទទួលយកបានទេ នៅដំណាក់កាលមុនការជំនុំជម្រះ នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដោយគិតដល់អត្ថន័យទាំងមូលនៃវិធាន ៧៤(៣)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងជំពូក II នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក”¹¹⁵។ ប៉ុន្តែទទ្ទឹករណ៍ទាំងអស់នេះ អាចត្រូវបានលើកឡើង នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដើម្បីធ្វើការពិចារណាលើអង្គសេចក្តី នៅពេលសវនាការ¹¹⁶។
- 55. ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដែលបានដាក់តាមវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមផ្អាកដើម្បីធានាអំពីភាពយុត្តិធម៌ នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដូចដែលមានចែងនៅក្នុង វិធាន ២១(១)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង¹¹⁷ “នៅពេលដែលអង្គហេតុ និងកាលៈទេសៈនានា នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍តម្រូវ អង្គបុរេ

¹¹⁴ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១៤៥។

¹¹⁵ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៧។ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (ឯកសារ D427/2/15 និង D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៦៣ យោងទៅ តុលាការ ICTY *រដ្ឋអាជ្ជា តទល់នឹង Gotovina និងអ្នកដទៃទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-06-90-AR72.1 សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បន្ទាន់បង្ខំរបស់ Ante Gotovina ប្រឆាំងដីកាសម្រេចលើសារណាជាច្រើន ជំទាស់យុត្តាធិការ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ ២១, ២៤។ តុលាការ ICTY *រដ្ឋអាជ្ជា តទល់នឹង Prlić និងអ្នកដទៃទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-04-74-AR72.1 សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បន្ទាន់បង្ខំ របស់ Petković ប្រឆាំងដីកាសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើយុត្តាធិការ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៥ កថាខណ្ឌ ១៣។

¹¹⁶ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (អៀង សារី) (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៧។ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ) (ឯកសារ D427/2/15 និង D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៦៣។

¹¹⁷ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (អៀង សារី) (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៩ ដកស្រង់សំណុំរឿង ០០២ (អបជ៤២) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាសេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ជំនុំជម្រះ មានសមត្ថកិច្ចធ្វើការពិចារណា អំពីមូលដ្ឋាននានាដែលបានលើកឡើង ដោយ[ជនជាប់
 ចោទ] ដែលមិនត្រូវបានរៀបរាប់ច្បាស់លាស់ ស្របតាមវិធាន ៧៤(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង តាមរយៈ
 ការបកស្រាយ ដែលមានគំនិតច្រើន អំពីសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទ ក្នុងការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ស្របតាម
 វិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង”¹¹⁸។ ទោះបីជាបែបនេះក្តី អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមបញ្ជាក់ឡើងវិញថា
 ដូចដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានទទួលស្គាល់¹¹⁹ វិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មិនបានបើក
 ផ្លូវដោយស្វ័យប្រវត្តិ សម្រាប់ការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ឡើយ បើទោះបីជាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ លើកឡើងអំពី
 បញ្ហា សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌¹²⁰។ ភាគីម្ចាស់បណ្តឹងចាំបាច់ត្រូវ
 បង្ហាញថា កាលៈទេសៈពិសេសនៃរឿងក្តីរបស់ខ្លួន តម្រូវឱ្យមានអន្តរាគមន៍របស់អង្គជំនុំជម្រះ នៅ
 ដំណាក់កាលដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដើម្បីជៀសវាងពីព្យសនកម្ម ដែលមិនអាចជួសជុលបាន
 ចំពោះភាពយុត្តិធម៌នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ឬសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះ ប្រកបដោយយុត្តិធម៌ជា

សម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បដិសេធលើសំណើសុំព្យួរកិច្ចស៊ើបសួរ ដោយមូលហេតុរំលោភនីតិវិធី ចុះថ្ងៃទី១០
 ខែសីហា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D264/2/6 កថាខណ្ឌ ១៣-១៤។ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹង
 ដីកាដោះស្រាយ (នួន ជា និងអៀង ធីរិទ្ធ) (ឯកសារ D427/2/15 និង D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៧១។

¹¹⁸ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ 266/27 និង D267/35)
 កថាខណ្ឌ ៧០។ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង
 D360/33) កថាខណ្ឌ ១៤៦ យោងទៅ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (អៀង
 សារី) (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៩។ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ
 (នួន ជា និងអៀង ធីរិទ្ធ) (ឯកសារ D427/2/15 និង D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៧១។

¹¹⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ៤។

¹²⁰ សូមមើលជាឧទាហរណ៍សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (នួន ជា និង អៀង
 ធីរិទ្ធ) (ឯកសារ D427/2/15 និង D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៧៣។ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់
 អ៊ុម ថែម ប្រឆាំងនឹងដីកាបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិសម្រេចដាក់អ្នកស្រីឱ្យស្ថិតក្រោមការត្រួតពិនិត្យដោយកំបាំង
 មុខ ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D239/1/8 (“សេចក្តីពិចារណាលើការសម្រេចដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការត្រួតពិនិត្យ
 ដោយកំបាំងមុខ (ឯកសារ D239/1/8)”) កថាខណ្ឌ ១៧។ សំណុំរឿង ០០៣ (អបជ ២១) សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹង
 ឧទ្ធរណ៍របស់ មាស មុត ប្រឆាំងនឹងដីកាបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត HARMON ដែលសម្រេចដាក់ មាស មុត
 ឱ្យស្ថិតក្រោមការត្រួតពិនិត្យដោយកំបាំងមុខ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D128/1/9 (“សេចក្តីពិចារណាលើ
 ការសម្រេចដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការត្រួតពិនិត្យដោយកំបាំងមុខ (ឯកសារ D128/1/9)”) កថាខណ្ឌ ២០។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សារវន្ត¹²¹។ ជាពិសេស អង្គជំនុំជម្រះសូមរំលឹកថា នៅពេលដែលដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ តាមវិធាន ៧៤(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដោយលើកឡើងពីបញ្ហាដែលមិនអាចកែតម្រូវ ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ហើយការបដិសេធបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍គឺ “បង្កការខូចខាតដែលមិនអាចជួលជុលបាន ដល់សិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទ ក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌” វិធាន២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងអាចតម្រូវ ឱ្យពង្រីកវិសាលភាពវិធាន ៧៤(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង¹²²។ ហេតុដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះ នឹងធ្វើការវាយតម្លៃថា កាលៈទេសៈនៃករណីបច្ចុប្បន្នតម្រូវឱ្យមានការបកស្រាយដោយទូលាយទៅលើវិធាន ៧៤(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដោយពិចារណាលើវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែរឬទេ។

56. អង្គបុរេជំនុំជម្រះនឹងសម្រេចថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ ប្រឆាំងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ គឺអាចទទួលយកបានដែរឬទេ តាមវិធាន ៧៤(៣) និងវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ជាបឋម អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា សហមេធាវីបានលើកទទ្ទឹករណ៍ជាច្រើនផ្សេងៗគ្នា ដែលអាចកំណត់ថាជា “មូលដ្ឋានរង” នៃមូលដ្ឋាន១, ២ និង៥¹²³។ អង្គជំនុំជម្រះនឹងពិភាក្សាលើចំណុចទាំងអស់នេះនៅផ្នែកខាងក្រោម។

មូលដ្ឋានអាចទទួលយកបាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

57. អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចថា មូលដ្ឋាន ២.២, ៣, ៤, ៥.១, ៥.២ និង៥.៣ គឺអាចទទួលយកបាន។

¹²¹ សូមមើលជាឧទាហរណ៍ សេចក្តីពិចារណាលើការសម្រេចដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការត្រួតពិនិត្យដោយកំបាំងមុខ (ឯកសារ D239/1/8) កថាខណ្ឌ ១៧។ សេចក្តីពិចារណាលើការសម្រេចដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការត្រួតពិនិត្យដោយកំបាំងមុខ (ឯកសារ D128/1/9) កថាខណ្ឌ ២០។ សំណុំរឿង ០០៣ (អបជ២៩) សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ មាស មុត ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលដាក់ មាស មុត ឱ្យស្ថិតក្រោមការត្រួតពិនិត្យ ពីអំពើបំពានបំពានធ្ងន់ធ្ងរ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ និងឧក្រិដ្ឋកម្មថ្នាក់ជាតិ និងអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្ម និងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D174/1/4 យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ១៩។

¹²² សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (អៀង សារី) (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៨។

¹²³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០ -៩៤, ១២១ -២៦៥។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

មូលដ្ឋាន ២.២ អាចទទួលយកបាន

- 58. សហមេធាវីជំទាស់ចំពោះការណ៍ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានលើកឡើងអំពី ធាតុផ្សំគតិយុត្តិ នៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ មូលដ្ឋានអង្គហេតុនៃបទចោទ និងភស្តុតាងគាំទ្រ ទាក់ទងនឹងការសម្រេចថា៖ (១) ខ្មែរក្រោមគឺជាក្រុមពិសេស និង (២) យីម ទិត្យ មានចេតនា ពិសេសដែលជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវ¹²⁴។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ការចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅ ជំនុំជម្រះ ដែលមានវិការ៖¹²⁵ ច្បាប់ណាស់មានលក្ខណៈមិនមែនយុត្តាធិការឡើយ¹²⁶ ហើយមិន អាចទទួលយកបាន ដូចមូលដ្ឋាន ២.១ និង ២.៣¹²⁷។
- 59. ទោះជាបែបនេះក្តី អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា សហមេធាវីក៏បានអះអាងថា មូលដ្ឋានរងនៃ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ គឺអាចទទួលយកបាន ជាការជំទាស់ចំពោះយុត្តាធិការ តាមវិធាន ៧៤(៣)(ក) ដោយសារតែការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិថា ការចូលរួមនិងការរៀបចំ របស់ យីម ទិត្យ លើអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ខ្មែរក្រោមតែមួយនោះ ធ្វើឱ្យគាត់ “ជាប់មិនឱ្យរួចពី យុត្តាធិការបុគ្គល”¹²⁸។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមរំលឹក អំពីការសម្រេចរបស់ខ្លួន ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ដែលអង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ការជំទាស់ពាក់ព័ន្ធបញ្ហាគតិយុត្តិជាអង្គសេចក្តីដូចគ្នា¹²⁹ គឺ ការកំណត់អត្តសញ្ញាណ “ក្រុម” គោលដៅ និងចេតនាប្រល័យពូជសាសន៍ជាក់លាក់ បង្ហាញអំពី ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការទទួលខុសត្រូវលើឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលដូច្នោះហើយ “អាចទទួលយក បានជា ការជំទាស់យុត្តាធិការបុគ្គល”¹³⁰។ ហេតុដូច្នោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចថា មូលដ្ឋាន

¹²⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៦៤។
¹²⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៧៩។
¹²⁶ សូមមើលខាងលើ កថាខណ្ឌ ៥៤។
¹²⁷ សូមមើលខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៨០ - ៨៣។
¹²⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៦៣ ដកស្រង់ ដីកាបញ្ជូន រឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៩៩៦។
¹²⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៦៣-៧៨។
¹³⁰ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១៥៥។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

២.២ អាចទទួលយកបាន ជាការជំទាស់ចំពោះយុត្តាធិការបុគ្គល តាមវិធាន ៧៤(៣)(ក) នៃវិធាន ផ្ទៃក្នុង។

មូលដ្ឋាន ៣ អាចទទួលយកបាន

- 60. មូលដ្ឋាន ៣ ជំទាស់ចំពោះការអនុវត្តហួសវិសាលភាពអង្គហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ដោយសហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដោយចោទប្រកាន់បញ្ជូន យឹម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះ ពីបទឧក្រិដ្ឋ ផ្អែក លើការចោទប្រកាន់ដែលថា ស្ថិតក្រៅវិសាលភាពពេលវេលា និងភូមិសាស្ត្រ នៃការស៊ើប អង្កេត¹³¹។ ជាពិសេស សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានចោទប្រកាន់បញ្ជូន យឹម ទិត្យ ទៅ ជំនុំជម្រះ លើឧក្រិដ្ឋកម្ម ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាន នៃសមាជិកភាពរបស់គាត់ នៅក្នុងសហ ឧក្រិដ្ឋកម្មរួមបី នៅក្នុងភូមិភាគនិរតី ចាប់ពី “យ៉ាងហោចណាស់ក៏ចាប់ពីខែកញ្ញា-តុលា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩” និងនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ ចាប់ពី “យ៉ាងហោចណាស់ ក៏ចាប់ពីដើមឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩”¹³²។ សហមេធាវីស្នើឱ្យមានការធ្វើ មោឃភាពបទចោទដែល៖ (១) ក្រោយ “ដើមឆ្នាំ១៩៧៨” សម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មភូមិភាគនិរតី (២) មុនខែមករា “ឆ្នាំ១៩៧៦” សម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅមន្ទីរសន្តិសុខ វត្តព្រះធាតុ ក្នុង ភូមិភាគនិរតី និង (៣) មុន “ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧” សម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ¹³³។
- 61. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានអះអាងថា មូលដ្ឋានទី៣ បង្កើតបានជា ការ ជំទាស់ដែលមិនអាចទទួលយកបាន ចំពោះទម្រង់នៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដូច្នេះហើយមិន អាចបង្កើតបានជាការជំទាស់លើយុត្តាធិការបុគ្គលត្រឹមត្រូវឡើយ¹³⁴។

¹³¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៩៥-១០៣។

¹³² ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ១០១៦-១០១៧។

¹³³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១០៣។

¹³⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ៧ ដកស្រង់ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១៥៦ (“វិការៈដែលរងការចោទប្រកាន់ មិនបានដាក់បន្ទុកដោយផ្ទាល់ លើភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទ ឬ ការទទួលខុសត្រូវរបស់ អា អាន ឡើយ ហេតុដូច្នេះនេះ មិនអាចបង្កើតបានជា ការជំទាស់យុត្តាធិការបុគ្គលបានឡើយ”)

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ

62. អង្គជំនុំជម្រះពិចារណាថា មូលដ្ឋានទី៣ អាចត្រូវបានចាត់ទុកថា បានដាក់តាមវិធាន ២១ វិធាន ៦៧(៥) និងវិធាន ៧៤ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង¹³⁵។ បន្ថែមលើនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ទោះបីជាមូលដ្ឋានទី៣ មិនអាចត្រូវបានចាត់ទុក ថាជាការជំទាស់យុត្តាធិការបុគ្គលសមស្របក្តី តែមូលដ្ឋាននេះបានលើកឡើង អំពីបញ្ហានៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ និងនីត្យានុកូលភាព នៃនីតិវិធីមុនពេលជំនុំជម្រះ របស់ អ.វ.ត.ក ដែលតម្រូវឱ្យមានការអន្តរាគមន៍ពីអង្គបុរេជំនុំជម្រះ។ ក្នុងន័យនេះ អង្គជំនុំជម្រះពិចារណាថា ការបញ្ជូនដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះប្រឆាំង យីម ទិត្យ ទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដោយមានបទចោទព្រហ្មទណ្ឌ ដែលហួសពីវិសាលភាពពេលវេលា នៃកិច្ចស៊ើបសួរ នឹង “បង្កព្យសនកម្មដែលមិនអាចជួសជុលបាន ទៅលើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ របស់ជនជាប់ចោទ” ដូច្នេះហើយគឺផ្តល់យុត្តិកម្មសម្រាប់ការបកស្រាយដោយទូលាយ នូវវិធាន៧៤(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដោយពិចារណាលើវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង¹³⁶។ ហេតុដូច្នេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចថា មូលដ្ឋានទី៣ អាចទទួលយកបាន តាមការបកស្រាយទូលាយនៃវិធាន ៧៤(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដោយពិចារណាលើវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

មូលដ្ឋានទី៤ អាចទទួលយកបាន

63. មូលដ្ឋានទី៤ ជំទាស់ទៅលើការចោទប្រកាន់ពីការណ៍ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពឹងផ្អែកលើការទទួលខុសត្រូវ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ជាកត្តាសម្រាប់ការសម្រេចថា យីម ទិត្យ ជាអ្នក “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”¹³⁷។ បើផ្អែកតាមសហមេធាវី កត្តាពាក់ព័ន្ធសម្រាប់ការសម្រេច “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ចាំបាច់ត្រូវពឹងផ្អែកលើកត្តា នៃអំពើរបស់បុគ្គល មិនមែនសមាជិកភាពនៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដែលមានលក្ខណៈទូលំទូលាយខ្លាំង និងមិនយុត្តិធម៌ ដែលបង្កើតបានជា

¹³⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១១-១៣។
¹³⁶ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១៤៧។
¹³⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១០៨-១២០។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ការរំលោភបំពាន ទៅលើឆន្ទានុសិទ្ធិ¹³⁸។ សហមេធាវីបានលើកឡើងថា មូលដ្ឋាននេះអាចទទួលយកបាន អនុលោមទៅតាមវិធាន ៧៤(៣)(ក) និងវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង¹³⁹។

64. អង្គជំនុំជម្រះពិចារណាថា ការចោទប្រកាន់ពីការពឹងផ្អែករបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅលើសមាជិកភាពរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងសហគ្រឹះកម្ម ជាការពិចារណាពាក់ព័ន្ធ ក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងចំណោមអ្នក “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”¹⁴⁰ គឺជាប់ពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់ ជាមួយលទ្ធភាពរបស់ អ.វ.ត.ក ក្នុងការអនុវត្តយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ខ្លួន។ ហេតុដូច្នោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចថា តាមវិធាន ៧៤(៣)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មូលដ្ឋានទី៤ គឺជាការជំទាស់លើយុត្តាធិការបុគ្គល ដែលអាចទទួលយកបាន។

មូលដ្ឋានទី ៥.១, ៥.២ និង ៥.៣ គឺអាចទទួលយកបាន

65. មូលដ្ឋានទី ៥ ជំទាស់ដល់ការសម្រេចដែលថា យីម ទិត្យ គឺ “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ដូច្នោះហើយត្រូវស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក¹⁴¹។ ជាពិសេស មូលដ្ឋានទី ៥.១ ជំទាស់ចំពោះកំហុសដែលពាក់ព័ន្ធ ជាមួយចំណងគ្រួសាររបស់ យីម ទិត្យ ជាមួយ តា ម៉ុក និងសិទ្ធិអំណាចជាក់ស្តែងនាពេលបន្ទាប់មក នៅក្នុងភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលអះអាងថាជាកត្តាកំណត់ សម្រាប់ការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលថា យីម ទិត្យ “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”¹⁴²។ មូលដ្ឋានទី ៥.២ ជំទាស់ការសម្រេច ពាក់ព័ន្ធតួនាទីតាមផ្លូវច្បាប់របស់ យីម ទិត្យ និងសិទ្ធិអំណាចជាក់ស្តែង នៅក្នុងភូមិភាគនិរតី និងពាយ័ព្យ នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលប៉ះពាល់ដល់ការសម្រេច លើយុត្តាធិការបុគ្គល “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”¹⁴³។ ជាចុងក្រោយ មូលដ្ឋានទី ៥.៣ ជំទាស់ចំពោះកំហុសដែលចោទឡើង ពាក់ព័ន្ធការរួម

¹³⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១២០។
¹³⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១០៥-១០៧, ១២០។
¹⁴⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១០៨, ១១៥ យោងទៅផងដែរ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៩៩២-៩៩៩។
¹⁴¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១២១-២៦៥។
¹⁴² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១២៤-១៤១។
¹⁴³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៤២-២២០។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ចំណែករបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងសហគមន៍ក្រិដ្ឋកម្មរួមមួយចំនួន ដែលមានអានុភាពដោយផ្ទាល់ ទៅលើការសម្រេចអំពី “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”¹⁴⁴។

66. អង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាថា កំហុសអង្គហេតុនិងអង្គច្បាប់ដែលបានចោទឡើង ពាក់ព័ន្ធសិទ្ធិអំណាច មាន៖ តួនាទី និងការរួមចំណែករបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងសហគមន៍ក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទឡើង នៅភូមិភាគនិរតី និងពាយ័ព្យ¹⁴⁵ គឺមានភាពពាក់ព័ន្ធផ្ទាល់ ក្នុងការសម្រេចលើយុត្តាធិការបុគ្គល។ ហេតុដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា មូលដ្ឋានទី ៥ ទាំងមូល គឺអាចទទួលយកបាន ជាការជំទាស់លើយុត្តាធិការបុគ្គល តាមវិធាន៧៤(៣)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

មូលដ្ឋានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដែលមិនអាចទទួលយកបាន

មូលដ្ឋានទី ១.១ និង ១.២ មិនអាចទទួលយកបាន

67. សហមេធាវីបានលើកឡើងថា មូលដ្ឋានទី ១ ដែលលើកឡើងពីបណ្តាការរំលោភបំពាន ទៅលើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះ ប្រកបដោយយុត្តិធម៌ គឺអាចទទួលយកបានតាមវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង¹⁴⁶។ ជាពិសេស មូលដ្ឋានទី ១.១ ដែលជំទាស់នឹងអសុពលភាពនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទីបី ដោយសារតែដីកានេះត្រូវបានដាក់ជាឯកតោភាគី ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងមិនមានហត្ថលេខារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ¹⁴⁷។ សហមេធាវីយល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសអង្គច្បាប់ ដែលដំណើរការកិច្ចស៊ើបសួរផ្អែកលើដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ដែលគ្មានសុពលភាព¹⁴⁸។

68. មូលដ្ឋាន ១.២ លើកឡើង ការរំលោភបំពានជាច្រើន លើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះ ប្រកបដោយយុត្តិធម៌¹⁴⁹។ នៅក្រោមប្រភេទនៃ “ការជ្រៀតជ្រែកយ៉ាងមានប្រសិទ្ធិភាព ទៅក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាល

¹⁴⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២២១-២៦៥។
¹⁴⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១២១-២៦៥។
¹⁴⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០។
¹⁴⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២១-២៥។
¹⁴⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥។
¹⁴⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៦-៥៣។

លេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

តុលាការ” សហមេធាវីជំទាស់ (១) ការបែកធ្លាយដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់ ស.ព.អ¹⁵⁰ (២) ការប៉ះពាល់ដល់ការស៊ើបអង្កេត តាមរយៈភាគីខាងក្រៅ ដូចជា មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា¹⁵¹ និង (៣) ការទទួលយកលោក យីម ទិត្យ ទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ មានភាពយឺតយ៉ាវ¹⁵²។ នៅក្រោមប្រភេទនៃ “ការពន្យារពេលមិនត្រឹមត្រូវ” សហមេធាវីសង្កត់ធ្ងន់ លើការពន្យារពេលជាច្រើន នៅក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរសំណុំរឿង ០០៤ និងអលទ្ធភាពក្នុងការរៀបចំ ការ ជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ ដោយសារតែការកន្លងហួសផុតទៅ៤០ឆ្នាំ ក្រោយឧក្រិដ្ឋកម្ម¹⁵³។

69. ទីមួយ ពាក់ព័ន្ធការចោទពីអនុពលភាព នៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី អង្គបុរេ ជំនុំជម្រះសូមរំលឹកអំពី សេចក្តីពិចារណារបស់អង្គជំនុំជម្រះ ពាក់ព័ន្ធការខ្វែងយោបល់គ្នា របស់ សហព្រះរាជអាជ្ញា លើការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី¹⁵⁴។ អង្គបុរេជំនុំ ជម្រះបានសម្រេចជាឯកច្ឆន្ទថា កិច្ចរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អាចអនុវត្តទៅបាន ហើយ ថាសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អាចបញ្ជូនដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី ទៅសហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដើម្បីបើកកិច្ចស៊ើបសួរ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤¹⁵⁵។ ហេតុដូច្នេះ មូលដ្ឋានរង នេះត្រូវបដិសេធបោលភ្លាមៗ។

70. ទីពីរ ពាក់ព័ន្ធនឹងការបែកធ្លាយដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីសម្ងាត់ នៅក្នុងខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១១¹⁵⁶ ទោះបីជាអង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាថា ជាការគួរឱ្យសោកស្តាយ ប៉ុន្តែ មិនមានការបង្ហាញអំពីព្យសនកម្មជាក់លាក់ ដោយសារតែការបែកធ្លាយទៅលើសិទ្ធិរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ទេ រួមទាំងសច្ចធារណ៍នៃនិរទោស

¹⁵⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៧-២៩។
¹⁵¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៣០-៣៥។
¹⁵² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៣៦។
¹⁵³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៣៧-៥៣។
¹⁵⁴ សេចក្តីពិចារណាពាក់ព័ន្ធការខ្វែងយោបល់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា (ឯកសារ D1/1.3)។
¹⁵⁵ សេចក្តីពិចារណាពាក់ព័ន្ធការខ្វែងយោបល់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា (ឯកសារ D1/1.3) កថាខណ្ឌ ៤៥។
¹⁵⁶ កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ចុះថ្ងៃទី០២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D72/1.1.11 នៅត្រង់ ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 00749869។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ឬសុចរិតភាពនៃភស្តុតាង ដូចសហមេធាវីចោទប្រកាន់ឡើយ¹⁵⁷ ដូច្នោះហើយ សហមេធាវីមិនបាន
បំពេញគ្រប់គ្រាន់ នូវបន្ទុកសម្រាប់ផ្តល់យុត្តិកម្ម ដល់ការអនុវត្តកម្មវិធីរបស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បី
រារាំងព្យាបាលកម្ម ដែលមិនអាចជួសជុលបាន¹⁵⁸ ដែលត្រូវបំពេញនូវលក្ខខណ្ឌតម្រូវជាធរមាន
សម្រាប់ការទទួលយកបាន¹⁵⁹។

71. ទីបី អង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាថា ទង្វើករណីរបស់សហមេធាវី ដែលថា សកម្មភាពសម្ភាសន៍
របស់ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា នាំទៅដល់ “សក្ខីកម្មដែលអាចមានភាពប្រឡាក់ប្រឡូស”¹⁶⁰ គឺ
មិនមានការគាំទ្រឡើយ ហើយជាការទាយស្មាន។ ជាពិសេស សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញពី
កំហុសឆ្គងជាក់លាក់ណាមួយ នៅក្នុងការវាយតម្លៃរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ លើ
ភាពអាចជឿជាក់បាន និងតម្លៃជាភស្តុតាងរបស់ភស្តុតាងកិច្ចសម្ភាសន៍ រួមទាំងភស្តុតាងទាំងឡាយ
ដែលពឹងផ្អែកលើឯកសាររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការសួរដេញ
ដោល¹⁶¹។ បន្ថែមលើនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានគាំទ្រការអនុវត្តការសួរដេញដោលសាក្សី ដោយ
ភស្តុតាងផ្សេងទៀត ដែលមានក្នុងកំណត់ហេតុ ថាជា “ការអនុវត្តកិច្ចស៊ើបអង្កេតត្រឹមត្រូវ”¹⁶²។
បន្ថែមលើនេះ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ប្រសិនបើសហមេធាវីពិចារណាថា កំណត់ហេតុស្តាប់

¹⁵⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៧-២៩។

¹⁵⁸ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33)
កថាខណ្ឌ ១៦៣ (“អង្គជំនុំជម្រះសង្កត់ធ្ងន់ថា កិច្ចនីតិវិធីនេះ ស្ថិតក្នុងដំណាក់កាលមុនជំនុំជម្រះ ដែលមិនពាក់ព័ន្ធនឹងការកំណត់
ថា មានពិរុទ្ធភាព ឬគ្មានពិរុទ្ធភាពនោះទេ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា សច្ចុធានិរទោស ត្រូវបានការពារគ្រប់គ្រាន់ ដោយ
ហេតុថាអនុលោមតាមវិធាន ៩៨(៤) ការសម្រេចផ្តន្ទាទោស នៅក្នុងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះក្តី ទាមទារឱ្យមានសំឡេងគាំទ្រយ៉ាង
ហោចណាស់ ពីចៅក្រមបួនសម្តេច និងនៅពេលរកសម្តេចភាគច្រើន តាមតម្រូវការមិនបាន “មានន័យថា ជនជាប់ចោទត្រូវរួច
ផុតពីបទចោទ”)។

¹⁵⁹ សូមមើលខាងលើកថាខណ្ឌ ៥៥។

¹⁶⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៣៣។

¹⁶¹ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង
D360/33) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ៤១៩-៤២១។

¹⁶² សំណុំរឿង ០០៤/២ សាលដីកាលើសំណើរបស់ អេ អាស សុំធ្វើមោឃភាពលើ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនានា ដែលធ្វើឡើង
ដោយអ្នកស៊ើបអង្កេតបីរូប ចុះថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D338/1/5 កថាខណ្ឌ ២១។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ

ចម្លើយណាមួយ ដែល “ប្រឡាក់ប្រឡូស”¹⁶³ សហមេធាវីអាចដាក់សំណើសុំមោឃភាព តាម វិធាន ៧៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង¹⁶⁴។ ជាចុងក្រោយ នៅក្នុងការជំនុំជម្រះនាពេលបន្ទាប់ សហមេធាវីនឹង ទទួលបានឱកាសក្នុងការសួរដេញដោលសាក្សី ដែលក្នុងពេលនោះសហមេធាវីអាចសួរដេញដោល លើភាពអាចជឿជាក់បាន ឬ “ភាពប្រឡាក់ប្រឡូស” នៃសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី¹⁶⁵ ដូច្នេះហើយ ការ អន្តរាគមន៍របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ គឺមិនតម្រូវឡើយនៅដំណាក់កាលនេះ។

72. ទីបួន អង្គបុរេជំនុំជម្រះច្រានចោលភ្លាមៗ ទៅលើការចោទប្រកាន់របស់ យីម ទិត្យ ពីការចូល ពិនិត្យមើលសំណុំរឿងយីត¹⁶⁶ ដោយសារតែបញ្ហាត្រូវបានជំទាស់តវ៉ា និងត្រូវបានច្រានចោល នា ពេលកន្លងមកហើយ¹⁶⁷ ហើយ សហមេធាវីក៏មិនមានបង្ហាញអំពីមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់ការ ពិចារណាឡើងវិញដែរ។

73. ចំពោះការចោទប្រកាន់របស់សហមេធាវី ពាក់ព័ន្ធ “ការពន្យារពេលមិនត្រឹមត្រូវ” នៅក្នុងការ បញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ និងការចេញដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់ សម្គាល់ជាបឋមថា វិធាន ២១(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង តម្រូវឱ្យកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ត្រូវបិទបញ្ចប់ “ក្នុងពេលវេលាសមស្របមួយ”¹⁶⁸។ ទោះបីជាវិធានផ្ទៃក្នុង មិនបានកំណត់កាលបរិច្ឆេទជាក់លាក់ សម្រាប់ការចេញដីកាដោះស្រាយក្តី ប៉ុន្តែសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មានកាតព្វកិច្ចចេញដីកា ដោះស្រាយ ក្នុងពេលវេលាសមស្រប ដោយសារតែគោលការណ៍នេះ រួមជាមួយគោល ការណ៍ជាដៃគូ នៅក្នុងមាត្រា ៣៥ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក គឺជាគោលការណ៍ជា មូលដ្ឋាន ដែលមានចែងនៅក្នុង មាត្រា១៤(៣)(គ) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និង

¹⁶³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៣០-៣៥។
¹⁶⁴ សូមមើល វិធាន ៧៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។
¹⁶⁵ សូមមើល វិធាន ៨៤, ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។
¹⁶⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៣៦។
¹⁶⁷ សំណុំរឿង ០០៤ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច លើសំណើរបស់ យីម ទិត្យ សុំ ពេលវេលារៀបចំឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D361/4/1/10 កថាខណ្ឌ ៣០។
¹⁶⁸ វិធាន ២១(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សិទ្ធិនយោបាយ¹⁶⁹។ អង្គជំនុំជម្រះបញ្ជាក់អះអាងឡើងវិញ នូវការសម្រេចរបស់ខ្លួន ស្តីពីច្បាប់ ពាក់ព័ន្ធការពន្យារពេល លើការចេញដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ និង ០០៤/២¹⁷⁰។

74. អង្គបុរេជំនុំជម្រះសង្កេតឃើញថា នៅក្នុងករណីបច្ចុប្បន្ន សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បាន ចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ នៅថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ដូច្នេះគឺបញ្ចប់ការស៊ើបសួរ នៅប្រមាណជាង ២១ខែ បន្ទាប់ពីបានចេញសេចក្តីជូនដំណឹងលើកទីពីរ តាមវិធាន ៦៦(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេត នៅថ្ងៃទី៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧¹⁷¹។ សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតជាតិ បានចេញដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ នៅថ្ងៃតែមួយ គឺថ្ងៃទី២៨ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០១៩¹⁷²។

75. អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមរំលឹក អំពីការសម្រេចកន្លងមករបស់អង្គជំនុំជម្រះ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ និង ០០៤/២ ដែលថា ពេលវេលា១៨ខែ និង១៦ខែ សម្រាប់ការចេញដីកាដោះស្រាយ បន្ទាប់ពី បញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេត គឺច្រើនហួសហេតុ បើប្រៀបធៀបជាពិសេសជាមួយដីកាដោះស្រាយ ដែលចេញនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ និង ០០២ នៅក្នុងរយៈពេល បីខែ និង ប្រាំបីខែ¹⁷³។ នៅក្នុង សំណុំរឿង ០០៣ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចេញដីកាដោះស្រាយ នៅជាង ១៨ខែ បន្ទាប់ពីបានបញ្ចប់ ការស៊ើបអង្កេតតាមផ្លូវតុលាការ ចំណែកសហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតជាតិ បានចេញដីកាដោះស្រាយរបស់ខ្លួន នៅថ្ងៃតែមួយ ប៉ុន្តែបានសម្រេចថា ការស៊ើប អង្កេតតាមផ្លូវតុលាការ ត្រូវបានបញ្ចប់តាំងពីជាង៧ឆ្នាំមុនមក¹⁷⁴។ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣

¹⁶⁹ កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ មាត្រា ១៤(៣)(គ)។
¹⁷⁰ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ២៨-៣១។ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ៦០, ៧២។
¹⁷¹ សេចក្តីជូនដំណឹងលើកទី២ អំពីការចិញ្ចឹមស៊ើបសួរ ឯកសារ D368។
¹⁷² ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ (ឯកសារ D381)។
¹⁷³ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៣០ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ៧១។
¹⁷⁴ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ 266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ១៤៥ ការពិចារណារបស់ចៅក្រម BEAUVALLET and BAIK ។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ចៅក្រមអន្តរជាតិបានសម្រេចថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនបានចេញដីកាដោះស្រាយ នៅ ក្នុងពេលវេលាសមស្របឡើយ¹⁷⁵។

76. បន្ទាប់ពីបានពិចារណាយ៉ាងត្រឹមត្រូវ ទៅលើភាពស្មុគស្មាញនៃសំណុំរឿង០០៤ និងទំហំនៃកំណត់ ត្រារបស់សំណុំរឿង បើប្រៀបធៀបទៅនឹងសំណុំរឿង ០០១ ០០២ ០០៣ ០០៤/១ និង ០០៤/២ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនបានចេញដីកាដោះស្រាយ នៅក្នុង ពេលវេលាសមស្របឡើយ ក្នុងសំណុំរឿងនេះ។ បន្ថែមលើនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាថា ភាពលំបាកដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធនៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ¹⁷⁶ មិនបានផ្តល់ នូវយុត្តិកម្មណាមួយ សម្រាប់ការពន្យារពេលបែបនេះឡើយ ដោយសារតែបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនឹងបុគ្គលិក និងការបកប្រែ¹⁷⁷ គឺអាចប្រមើលមើលបាន តាមរយៈបទពិសោធន៍កន្លងមករបស់ពួកគេ នៅក្នុង សំណុំរឿងដទៃទៀត នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ដូច្នេះហើយការពន្យារពេលអាចត្រូវបានកាត់ បន្ថយ។

77. អង្គបុរេជំនុំជម្រះក៏សម្រេចផងដែរថា ការចេញដីកាដោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នា ដាច់ដោយឡែកពីគ្នា របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលដីកាដោះស្រាយនីមួយៗ មានជាង ៣០០ទំព័រ ជាមួយ ភាសានោះ¹⁷⁸ គឺមិនគ្រាន់តែរំលោភបំពានទៅលើមាត្រា ៧ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្ត ស្តីពីការដាក់ ឯកសារនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ប៉ុណ្ណោះទេ¹⁷⁹ ប៉ុន្តែសំខាន់ជាងនេះ គឺបានជម្រុញឱ្យមានការ

¹⁷⁵ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ 266/27 និង D267/35) ការពិចារណារបស់ចៅក្រម BEAUVALLET and BAIK កថាខណ្ឌ ១៤៧។

¹⁷⁶ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤ លំដាប់ពេលវេលា ផែនការបញ្ចប់ការងារ ឧបសម្ព័ន្ធ ១ នៃ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ថ្ងៃ ទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D382.1 (“ឧបសម្ព័ន្ធ ១ នៃ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382.1)”)។ សំណុំ រឿង ០០៤ ញត្តិនិងសំណើ ដាក់ជូន [សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត] ឧបសម្ព័ន្ធ ២ នៃ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382.1) ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D382.2។

¹⁷⁷ សូមមើលជាឧទាហរណ៍ ឧបសម្ព័ន្ធ ១ នៃ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382.1) ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01620075 កថាខណ្ឌ ២៥-២៦។

¹⁷⁸ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ បានចេញដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ ជាភាសាខ្មែរតែមួយ ហើយសហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិ បានចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ជាភាសាអង់គ្លេសតែមួយ។

¹⁷⁹ សេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការដាក់ឯកសារនៅ អ.វ.ត.ក អវតក/០១/២០០៧/វិ/លើកទី៨ វិសោធនកម្មថ្ងៃទី០៧ ខែមីនា ឆ្នាំ ២០១២ មាត្រា ៧.១។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ដើម្បីជូនដំណឹងឱ្យបានពេញលេញ នូវបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកា សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ពន្យារពេលដោយមិនសមស្របបន្ថែមទៀត នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី សំណុំរឿង ០០៤ ដែល អាចជៀសវាងបាន ដោយគោរពយ៉ាងម៉ត់ចត់ទៅតាមក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក។

78. ដោយបានពិចារណាលើការពន្យារពេលដោយមិនសមស្រប ដែលកើតឡើងក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមសង្កត់ធ្ងន់ថា វិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មិនបានបើកផ្លូវដោយស្វ័យប្រវត្តិ សម្រាប់ការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ឡើយ បើទោះបីជាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ លើកឡើងពីបញ្ហាសិទ្ធិទទួលបានការ ជំនុំជម្រះ ប្រកបដោយយុត្តិធម៌¹⁸⁰។ ដោយមិនគិតដល់រយៈពេលនៃការពន្យារពេលហួសហេតុ ដែលអាចកាត់បន្ថយបានក្នុងសំណុំរឿងនេះ អង្គជំនុំជម្រះមិនជឿជាក់ថា ការពន្យារពេលក្នុងសំណុំ រឿងនេះ “ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើភាពយុត្តិធម៌នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដែលត្រូវបង្ខំឱ្យ ដំណើរការបន្តទៅមុខ”¹⁸¹ និងថា តម្រូវឱ្យពង្រីកវិសាលភាព នៃវិធាន ៧៤(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដោយពិចារណាលើវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង¹⁸²។ ប្រហែលគ្នានេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាថា ទទ្ធិករណ៍របស់សហមេធាវី ពាក់ព័ន្ធរយៈពេលទាំងស្រុង នៃសំណុំរឿង០០៤ រយៈពេលដែល អសកម្មដោយគ្មានយុត្តិកម្ម លទ្ធភាពនៃការខូចខាត ឬការមិនអាចស្វែងរក ភស្តុតាងសាក្សី និង បណ្តឹងតវ៉ាពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត¹⁸³ មិនបានបង្ហាញដោយគ្រប់គ្រាន់ ទោះដោយឡែកឬជារួមក្តីថា សិទ្ធិ ទទួលបានការជំនុំជម្រះ ប្រកបដោយយុត្តិធម៌ ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនអាចធ្វើទៅបាន ឬកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ក្នុងសំណុំរឿងបច្ចុប្បន្ន គឺខូចខាតមិនអាចជួសជុលបាននោះដែរ¹⁸⁴។

ដំណោះស្រាយ ដោយអនុលោមតាមមាត្រា ៧.១ ដែលចែងថា “គ្រប់ឯកសារទាំងអស់ ត្រូវដាក់ជាភាសាខ្មែរ រួមជាមួយ ភាសាអង់គ្លេស និង/ឬបារាំង” សារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់ ចម្លើយតបចំពោះសារណាទាំងនោះ និងការឆ្លើយតបចំពោះ ចម្លើយតបទាំងនោះ ចាំបាច់ត្រូវដាក់ជាភាសាខ្មែរ និងភាសាអង់គ្លេស ឬបារាំង។

¹⁸⁰ សូមមើលជាឧទាហរណ៍ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (នួន ជា និងអៀង ធីរិទ្ធ) (ឯកសារ D427/2/15 និង D427/3/15) កថាខណ្ឌ ៧៣។ សេចក្តីពិចារណាលើការសម្រេចដាក់ឱ្យស្ថិត ក្រោមការត្រួត ពិនិត្យដោយកំបាំងមុខ (ឯកសារ D239/1/8) កថាខណ្ឌ ១៧។ សំណុំរឿង ០០៤ សេចក្តីពិចារណាលើការសម្រេចដាក់ឱ្យស្ថិត ក្រោមការត្រួតពិនិត្យដោយកំបាំងមុខ (ឯកសារ D128/1/9) កថាខណ្ឌ ២០។

¹⁸¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៥១។

¹⁸² សូមមើលខាងលើកថាខណ្ឌ ៥៥។

¹⁸³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៤០-៤២, ៤៥-៥៣។

¹⁸⁴ ផ្ទុយ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៥៤-៥៥។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ

79. ជាសន្និដ្ឋាន ដោយមិនមានការបង្ហាញជាក់លាក់ណាមួយ អំពីព្យួរសនកម្មដែលមិនអាចជួសជុលបាន ចំពោះសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌នោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចថា មូលដ្ឋានទី ១.១ និង១.២ ពាក់ព័ន្ធនឹងអានុភាពដោយឡែក ឬជារួម នៃការរំលោភបំពានទៅលើសិទ្ធិ ទទួលបានការជំនុំជម្រះ ប្រកបដោយយុត្តិធម៌ គឺមិនអាចទទួលយកបាន។

មូលដ្ឋានទី ២.១ និង ២.៣ គឺមិនអាចទទួលយកបាន

80. មូលដ្ឋានទី ២.១ ជំទាស់លើការចោទពីការដែល ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ មិនបានបង្ហាញអំពី សេចក្តីពិចារណាពាក់ព័ន្ធ មូលដ្ឋានអង្គហេតុ និងភស្តុតាងគាំទ្រ ដែលប្រើប្រាស់សម្រាប់ការ សម្រេចថា យីម ទិត្យ គឺជាអ្នក “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”¹⁸⁵។ សហមេធាវីលើកឡើងថា នេះគឺ ជាវិការៈជាក់ស្តែង នៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ តាមវិធាន ៦៧(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ហើយការ នេះមានភាពធ្ងន់ធ្ងរខ្លាំង ដែលធ្វើឱ្យស្ថិតនៅក្នុង វិធាន ៧៤(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលត្រូវ បកស្រាយរួមជាមួយវិធាន ២១(១)(ឃ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដោយសារតែវិការៈនេះធ្វើឱ្យខូចខាតដល់ សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះ ប្រកបដោយយុត្តិធម៌របស់ យីម ទិត្យ ដែលត្រូវមានឱកាសគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីទទួលបានព័ត៌មាន និងត្រៀមរៀបចំការការពារខ្លួន¹⁸⁶។

81. មូលដ្ឋានទី ២.៣ ជំទាស់ទៅលើកំហុសអង្គច្បាប់ របស់ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដីកាបញ្ជូន រឿងទៅជំនុំជម្រះ ដែលមិនបានបង្ហាញអំពីសុចនាករ នៃការគ្រប់គ្រងដោយប្រសិទ្ធិភាព សម្រាប់ ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ និងលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃភស្តុតាង សម្រាប់ទំនាក់ទំនងហេតុនិង ផល¹⁸⁷។ ចំពោះសហមេធាវី ការទាំងនេះបណ្តាលឱ្យ មានវិការៈធ្ងន់ធ្ងរជាក់ស្តែងលើ ដីកាបញ្ជូន រឿងទៅជំនុំជម្រះ ដោយរំលោភបំពានទៅលើ លក្ខខណ្ឌតម្រូវទម្រង់ជាមូលដ្ឋាន នៃវិធាន ៦៧(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះ ប្រកបដោយយុត្តិធម៌ផងដែរ របស់ យីម ទិត្យ ដោយសារមិនបានបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់ លើអង្គហេតុ និងភស្តុតាងជាក់ស្តែង ហើយធ្វើឱ្យ

¹⁸⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៥៩-៦២។

¹⁸⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៥៨, ៦២។

¹⁸⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៨០-៩៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

“មិនមានលទ្ធភាព” ក្នុងការកំណត់បានពីខ្លឹមសារបទចោទ និងត្រៀមរៀបចំសម្រាប់ការជំនុំជម្រះ¹⁸⁸។

82. អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា មូលដ្ឋានទី ២.១ និង ២.៣ លើកឡើងនូវការអះអាងអំពីកំហុសដែលមិនអាចទទួលយកបាន នៅក្នុងទម្រង់នៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដែល “ច្បាស់ណាស់ថាមិនមែនមានលក្ខណៈ ជាបញ្ហាយុត្តាធិការឡើយ”¹⁸⁹។ លើសពីនេះទៅទៀត អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមរំលឹកអំពីសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ដែលអង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថាមិនអាចទទួលយកបាន ចំពោះមូលដ្ឋានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែល “ជំទាស់នឹងទម្រង់បទល្មើស និងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ និងការអនុវត្តជាក់ស្តែង មិនមែនអត្ថិភាពក្នុងច្បាប់ នៅក្នុងចំណុចពេលវេលាពាក់ព័ន្ធ ទៅនឹងដីកាសម្រេចចោទប្រកាន់ឡើយ”¹⁹⁰។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវី មិនបានជំទាស់ចំពោះអត្ថិភាពនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ នៅក្នុងច្បាប់ដែលបង្ហាញអំពីសមត្ថភាពរបស់តុលាការ ក្នុងការប្រើប្រាស់យុត្តាធិការឡើយ ប៉ុន្តែជំទាស់លើបញ្ហាថាតើ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ប្រើប្រាស់នូវរាល់សូចនាករណ៍កំណត់ទាំងអស់ដែរឬអត់ អំពីការគ្រប់គ្រងដោយប្រសិទ្ធិភាព និងគាំទ្រលើចំណុចនេះ ដោយភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដែរឬទេ¹⁹¹ ឬថាតើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានទទួលស្គាល់ពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវហេតុនិងផល និងបាន ផ្តល់មូលដ្ឋានភស្តុតាង សម្រាប់ទំនាក់ទំនងហេតុនិងផលនេះដែរឬទេ¹⁹²។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាថា នេះគឺជាការជំទាស់ចំពោះ “ការអនុវត្តជាក់ស្តែង” នៃការគ្រប់គ្រងដោយប្រសិទ្ធិភាព និងលក្ខខណ្ឌតម្រូវហេតុនិងផល ដែល “ត្រូវដោះស្រាយនៅក្នុងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ”¹⁹³។ ចំពោះទង្វើករណ៍របស់សហមេធាវី ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពអាចទទួលយកបាននៃមូលដ្ឋានរង

¹⁸⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៩៣-៩៤។
¹⁸⁹ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១៣៩។
¹⁹⁰ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១៥៧។
¹⁹¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៨៥-៨៧។
¹⁹² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ៩២។
¹⁹³ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១៣៩។ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានសម្រេចប្រហែលគ្នាលើ មូលដ្ឋានរងបណ្តឹងសេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ទាំងអស់នេះ តាមវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ការប្រឹងប្រែងបង្កើតមូលដ្ឋានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ថាជាបញ្ហាសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ គឺមិនអាចជឿជាក់បានឡើយ¹⁹⁴។

83. អាស្រ័យហេតុនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា មូលដ្ឋានទី ២.១ និង ២.៣ គឺ មិនអាចទទួលយកបាន។

V. ការចេញដីកាដោះស្រាយពីរដ្ឋប្បវេណីក្នុងពេលដំណាលគ្នា

84. នៅក្នុងសំណុំរឿងបច្ចុប្បន្ន សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអាចទទួលបានជំហររួមគ្នាស្តីពីបញ្ហាជាគន្លឹះថា យីម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ឬយ៉ាងណា ហើយបានសម្រេចចេញដីកាដោះស្រាយពីរដ្ឋប្បវេណីក្នុងពេលដំណាលគ្នានៅថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩។ ជំនួសការបញ្ជូនករណីខ្វែងយោបល់របស់ខ្លួនទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឬ អនុវត្តតាមករណីរកជំហររួមគ្នាបាន សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិបានចេញដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ ដោយលើកលែងបទចោទទាំងអស់ប្រឆាំង យីម ទិត្យ¹⁹⁵ រីឯសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិចេញ

សាក្សី ថាមិនអាចទទួលយកបាន “ព្រោះទាក់ទងនឹងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ” សូមមើល កថាខណ្ឌ ១៥៨ និង មូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដទៃទៀត ដែលអះអាងអំពីអត្ថិភាពនៃធាតុផ្សំបរិបទ នៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ដូចជាភាពចាំបាច់ក្នុងការបង្ហាញ អត្ថិភាពនៃគោលនយោបាយ ឬផែនការរបស់រដ្ឋ ដែលអង្គជំនុំជម្រះពិចារណាថា ជាការដាក់បន្ទុកលើ “ទម្រង់នៃធាតុផ្សំឧក្រិដ្ឋកម្ម” និងមិនមែនជាការជំទាស់ លើយុត្តាធិការដែលអាចទទួលយកបានឡើយ។ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១៦១។
¹⁹⁴ ចំពោះសិទ្ធិទទួលបានការជូនដំណឹងអំពីបទចោទ និងត្រៀមរៀបចំសម្រាប់ការជំនុំជម្រះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះបានលើកឡើងយ៉ាងលម្អិតអំពីសេចក្តីពិចារណាពាក់ព័ន្ធនានា ដែលបានប្រើប្រាស់សម្រាប់សម្រេចថា យីម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងចំណោមអ្នក “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”។ សូមមើលជាឧទាហរណ៍ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៩៩២-៩៩៧ (ពិភាក្សាផងដែរអំពីឋានៈ សិទ្ធិអំណាចជាក់ស្តែង ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃអំពើប្រព្រឹត្ត ការចូលរួមនៅក្នុងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរក្រោម និងចំនួនជនរងគ្រោះ)។ ជាពិសេស ពាក់ព័ន្ធការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើក ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ក៏បានបង្ហាញយ៉ាងលម្អិតអំពី ការគ្រប់គ្រងដោយប្រសិទ្ធិភាពរបស់ យីម ទិត្យ ទៅលើកូនចៅ តាមរយៈតួនាទីតាមផ្លូវច្បាប់ និងសិទ្ធិអំណាចជាក់ស្តែង នៅក្នុងភូមិភាគនិរតី និងពាយ័ព្យ។ សូមមើលជាឧទាហរណ៍ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) ទំព័រ ១៦៧-១៩១។

¹⁹⁵ ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ (D381)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដោយបញ្ជូនគាត់ទៅជំនុំជម្រះ¹⁹⁶។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវសម្រេចថា តើ សកម្មភាពនៃការចេញដីកាដោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នាក្នុងពេលដំណាលគ្នានៅក្នុងសំណុំរឿងតែមួយត្រូវបានអនុញ្ញាត ទៅតាមក្របខណ្ឌគតិយុត្តិនៅ អ.វ.ត.ក ឬយ៉ាងណា។ ដើម្បីសម្រេចទៅតាមគោលបំណងនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិនឹង (១) រម្ងឹកអំពីច្បាប់ដែលចែងពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានេះ (២) វាយតម្លៃនូវសំអាងហេតុតាមផ្លូវច្បាប់ដែលបានផ្តល់ជូនដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការធ្វើយុត្តិកម្មដល់ការចេញដីកាដោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នា និង (៣) ពិភាក្សាសំណុំរឿងដែលកំពុងមាននៅចំពោះមុខ។

ក. ច្បាប់ជាធរមាន

85. ទាក់ទិននឹងច្បាប់ដែលជាទូទៅចែងពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាដែលស្ថិតក្រោមការពិចារណា ជាដំបូង អង្គបុរេជំនុំជម្រះ សូមរម្ងឹកដល់សារសំខាន់នៃការទទួលខុសត្រូវរួមគ្នារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពីររូប ក្នុងការបើកកិច្ចស៊ើបសួរនៅ អ.វ.ត.ក ដូចដែលមាត្រា ១៤៥(១) នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ចែងក្នុងផ្នែកដែលពាក់ព័ន្ធថា “ចៅក្រមទាំងអស់ត្រូវព្យាយាមសម្រេចឱ្យបានភាពឯកច្ឆន្ទ ក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន”។ ជាពិសេស មាត្រា ២៣៥ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ចែងថា៖

រាល់ការស៊ើបអង្កេត គឺជាការទទួលខុសត្រូវរួមគ្នារបស់ចៅក្រមពីរនាក់ ម្នាក់ជាកម្ពុជា និង ម្នាក់ទៀតជាបរទេស [...] អនុវត្តតាមនីតិវិធីដែលនៅជាធរមាន។ ប្រសិនបើនីតិវិធីដែលមានស្រាប់ពុំបានចែងពីករណីពិសេសមួយ ឬប្រសិនបើមានភាពមិនច្បាស់លាស់ក្នុងការបកស្រាយ ឬ អនុវត្តនីតិវិធីនោះ ឬប្រសិនបើមានបញ្ហាទាក់ទងនឹងភាពសមស្របនៃនីតិវិធីទាំងនេះជាមួយបទដ្ឋានអន្តរជាតិ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចស្វែងរកការណែនាំក្នុងបទដ្ឋាននីតិវិធី ដែលបានបង្កើតឡើងក្នុងកម្រិតអន្តរជាតិ។

86. ទាក់ទិននឹងការចេញដីកាដោះស្រាយដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អង្គបុរេជំនុំជម្រះ សូមរម្ងឹកថា វិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធថា៖

វិធាន ៦៧៖ ដីកាដោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

¹⁹⁶ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382)។
សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- ១. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបញ្ជប់កិច្ចស៊ើបសួរ ដោយចេញដីកាដោះស្រាយ ថាត្រូវចោទប្រកាន់ និងបញ្ជូនជនត្រូវចោទទៅជំនុំជម្រះ ឬលើកលែងការចោទប្រកាន់។ ដីកាសន្និដ្ឋានរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនចងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតឡើយ។
- ២. ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនេះត្រូវបញ្ជាក់អំពីអត្តសញ្ញាណនៃជនជាប់ចោទ ការ បង្ហាញអំពីអង្គហេតុ និងការកំណត់ប្រភេទបទល្មើសដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក្នុងនោះមានទាំងបទប្បញ្ញត្តិនៃបទឧក្រិដ្ឋដែលពាក់ព័ន្ធ និងប្រភេទនៃទទួលខុសត្រូវ ព្រហ្មទណ្ឌបើពុំនោះសោត ដីកានេះត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈដោយកំហុសនីតិវិធី។
- ៣. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវចេញដីកាលើកលែងចោទប្រកាន់ក្នុងករណីដូចខាង ក្រោម៖

- ក-អំពើដែលចោទប្រកាន់មិនរាប់ចូលជាបទឧក្រិដ្ឋដែលស្ថិតនៅក្រោម យុត្តាធិការនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ។
- ខ-ជនប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋនោះមិនទាន់កំណត់អត្តសញ្ញាណនៅឡើយ ឬ
- គ-ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីផ្តន្ទាទោសជនត្រូវចោទ។

៤. ដីកាដោះស្រាយត្រូវតែមានសំអាងហេតុ។ [...]

87. ទាក់ទិននឹងករណីខ្វែងយោបល់រវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា និង/ឬ រវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមរម្មឹកថា មាត្រា ៥(១), (៤) និង ៧ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ចែងក្នុងផ្នែកដែលពាក់ព័ន្ធថា៖

មាត្រា ៥៖ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

១-មានចៅក្រមស៊ើបអង្កេតខ្មែរមួយរូប និងចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមួយរូប ដែល បម្រើការជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទទួលខុសត្រូវ ចំពោះការងារស៊ើបអង្កេត។

[...]

៤-សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវសហការគ្នា ដើម្បីឈានទៅដល់ការឯកភាពគ្នាមួយក្នុង
ការស៊ើបអង្កេត។ នៅក្នុងករណីដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអាចឯកភាពគ្នាថា ត្រូវបន្ត
ការស៊ើបអង្កេតណាមួយ ការស៊ើបអង្កេតនោះត្រូវដំណើរការទៅមុខទៀត លើកលែងតែ
ចៅក្រមទាំងនេះ ឬចៅក្រមណាម្នាក់ក្នុងចំណោមចៅក្រមទាំងនេះ ធ្វើការស្នើសុំនៅក្នុង
រយៈពេលសាមសិបថ្ងៃ ឱ្យដោះស្រាយការខ្វែងគំនិតគ្នានេះតាមមាត្រា ៧។

**មាត្រា ៧៖ ការដោះស្រាយនូវការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើប
អង្កេត ឬសហព្រះរាជអាជ្ញា**

១-ក្នុងករណីដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬសហព្រះរាជអាជ្ញាបានធ្វើសំណើស្រប
តាមមាត្រា ៥ វាក្យខណ្ឌ ៤ [...] សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬសហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវ
ធ្វើឯកសាររាយការណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពីអង្គហេតុ និងហេតុផលបញ្ជាក់ពីគោល
ជំហរខ្វែងគំនិតគ្នារបស់ខ្លួនដាក់ជូនការិយាល័យរដ្ឋបាល។

២-ការខ្វែងគំនិតគ្នានេះនឹងត្រូវដោះស្រាយជាបន្ទាន់ដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះមួយមានចៅ
ក្រមប្រាំរូប [...]។

៣-ពេលដែលទទួលបានឯកសាររាយការណ៍ ដូចមានចែងក្នុងវាក្យខណ្ឌទី១ ប្រធាន
ការិយាល័យរដ្ឋបាលត្រូវកោះប្រជុំអង្គបុរេជំនុំជម្រះភ្លាម និងបែងចែកឯកសាររាយ
ការណ៍នេះ ជូនសមាជិកចៅក្រមអន្តរជាតិ។

៤-ការសម្រេចសេចក្តីរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដែលមិនអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍បាន ត្រូវមាន
សំឡេងឆ្នោតគាំទ្រដោយចៅក្រមយ៉ាងតិចបួនរូប។ ការសម្រេចសេចក្តីនេះ ត្រូវជូន
ប្រធានរដ្ឋបាលដែលនឹងផ្សព្វផ្សាយ ហើយចែកជូនដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬ
សហព្រះរាជអាជ្ញា។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬសហព្រះរាជអាជ្ញា នឹងត្រូវដំណើរ
ការភ្លាមៗស្របទៅតាមការសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ។ ប្រសិនបើគ្មានមតិភាគ
ច្រើន ដែលត្រូវការសម្រាប់ធ្វើការសម្រេចសេចក្តីទេ ការស៊ើបអង្កេត ឬការចោទប្រកាន់
នឹងត្រូវបន្តដំណើរការទៅមុខទៀត។

៨៨. វិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងលើកឡើងជាក់លាក់នូវនីតិវិធីក្នុងការដោះស្រាយករណីខ្វែងយោបល់គ្នា
ដូចខាងក្រោម៖

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

**វិធាន ៧២៖ ដំណោះស្រាយករណីខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រម
ស៊ើបអង្កេត**

១. ក្នុងករណីមានការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ឬ ទាំងពីរអាចធ្វើកំណត់ហេតុអំពីមូលហេតុពិតប្រាកដនៃការខ្វែងយោបល់គ្នានេះ ដោយមានហត្ថលេខានិងចុះកាលបរិច្ឆេទ ដែលត្រូវយកទៅដាក់ចូលក្នុងសំណុំឯកសារនៃការខ្វែងយោបល់គ្នាដោយឡែក ដែលរក្សាទុកដោយក្រឡាបញ្ជីរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។

២. ក្នុងរយៈពេល៣០(សាមសិប)ថ្ងៃ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់អាចនាំយកករណីខ្វែងយោបល់គ្នានេះ ទៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដោយបញ្ជូនឯកសារអំណះអំណាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរអំពីហេតុការណ៍ និង មូលហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នានេះទៅការិយាល័យរដ្ឋបាល ដែលត្រូវរៀបចំកោះប្រជុំអង្គបុរេជំនុំជម្រះជាបន្ទាន់ និងបញ្ជូនឯកសារទាំងនេះទៅចៅក្រមទាំងអស់ ដោយចម្លងជូនមួយច្បាប់ទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតម្ខាងទៀត។ [...] ឯកសារអំណះអំណាងដែលទាក់ទងនឹងអង្គហេតុ និងមូលហេតុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា មិនត្រូវដាក់ចូលក្នុងសំណុំរឿងទេ លើកលែងតែក្នុងករណី [នៅពេលករណីខ្វែងយោបល់គ្នា ពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីសម្រេចដែលភាគីក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីមានសិទ្ធិប្តឹងឧទ្ធរណ៍ អនុលោមតាមវិធានផ្ទៃក្នុងនេះ]។ ក្រឡាបញ្ជីរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបញ្ជូន សំណុំរឿងថតចម្លងមួយច្បាប់ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះភ្លាម។

៣. ក្នុងអំឡុងពេលនៃការដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នានេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវប្រឹងប្រែងស្វែងរកការឯកភាពគ្នា។ កិច្ច ឬ សេចក្តីសម្រេចដែលជាកម្មវត្ថុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នានេះត្រូវតែអនុវត្ត លើកលែងតែបញ្ហាខ្វែងយោបល់គ្នាពាក់ព័ន្ធនឹងចំណុចដូចខាងក្រោម៖

ក-សេចក្តីសម្រេចណាមួយដែលអាចនាំឱ្យជនត្រូវចោទ ឬ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីធ្វើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដូចមានចែងក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងនេះ។

ខ-ការជូនដំណឹងអំពីបទចោទប្រកាន់។ ឬ

គ-ដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួន។

ក្នុងករណីទាំងនេះ គ្មានសកម្មភាពណាមួយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្វែងយោបល់គ្នា ត្រូវបានអនុវត្តទេ រហូតដល់មានការព្រមព្រៀងគ្នាណាមួយត្រូវបានបង្កើតឡើង ឬរយៈពេល ៣០(សាមសិប)ថ្ងៃ បានកន្លងហួស ឬអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានទទួលយករឿងខ្វែងយោបល់ គ្នាមកជំនុំជម្រះ ហើយបានបញ្ចប់នីតិវិធីដោះស្រាយបញ្ហាខ្វែងយោបល់គ្នានេះ។

៤. អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវដោះស្រាយបញ្ហាខ្វែងយោបល់នេះ ដូចខាងក្រោម៖ [...]

យ-សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះតម្រូវឱ្យមានសម្លេងគាំទ្រពីចៅក្រម ៤(បួន)រូបយ៉ាងតិច។ សេចក្តីសម្រេចនេះមិនផ្លូវប្តឹងឧទ្ធរណ៍។ ប្រសិនបើអង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអាចរកបាននូវសម្លេងគាំទ្រភាគច្រើនតាមការតម្រូវ ស្របតាម មាត្រា ២៣ថ្មីនៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក សេចក្តីសម្រេចដែលមិនមានសម្លេងគាំទ្រមាន ន័យថាដីកា ឬ កិច្ចស៊ើបសួរដែលធ្វើឡើងដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណា ម្នាក់ ត្រូវមានសុពលភាព ឬ មានន័យថា ដីកា ឬ កិច្ចស៊ើបសួរដែលបម្រុងនឹងធ្វើ ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតម្នាក់ត្រូវតែយកមកអនុវត្ត។ [...]

89. ចុងក្រោយ អង្គបុរេជំនុំជម្រះរដ្ឋាករថា មាត្រា ១២(១) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និងវិធាន ២ នៃ វិធានផ្ទៃក្នុងតម្រូវថា នីតិវិធីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ត្រូវស្របទៅនឹងច្បាប់កម្ពុជា និងបទដ្ឋាន អន្តរជាតិ។ ទាក់ទិននឹងចំណុចនេះ មាត្រា១(១) នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ចែងក្នុងចំណោម នោះថា ក្រមនេះ “មានគោលបំណងកំណត់អំពីវិធានទាំងឡាយដែលត្រូវគោរព និងប្រព្រឹត្តតាម ដោយហ្មត់ចត់ដើម្បីកំណត់ឱ្យច្បាស់នូវអត្ថិភាពនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌណាមួយ”។ មាត្រា ២០ថ្មី, ២៣ថ្មី, ៣៣ថ្មី និង ៣៧ថ្មី នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក បញ្ជាក់ច្បាស់ថា ស្ថាប័ននានានៅ អ.វ.ត.ក ត្រូវអនុវត្តតាមនីតិវិធីជាធរមានទាំងអស់។ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានសម្រេចរួចហើយថា បទប្បញ្ញត្តិ ទាំងនេះ “មានគោលដៅធានានូវនីត្យានុកូលភាព ភាពយុត្តិធម៌ និងប្រសិទ្ធិភាពរបស់កិច្ចដំណើរ

ការនីតិវិធី

អ.វ.ត.ក”¹⁹⁷ ។

**១. សំអាងហេតុរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការចេញ
ដីកាដោះស្រាយដាច់ដោយឡែកពីគ្នា**

90. ទាក់ទិននឹងសំអាងហេតុតាមផ្លូវច្បាប់ដែលផ្តល់ជូនដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក្នុងការធ្វើ
យុត្តិកម្មចំពោះការចេញដីកាដោះស្រាយផ្ទុយគ្នានៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ ដំបូង អង្គជំនុំជម្រះ
កត់សម្គាល់ថា នីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ស្ថិតក្រោមករណីខ្វែងយោបល់គ្នាសម្រាប់ជាច្រើនរវាង
សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត រួមទាំងករណីខ្វែងយោបល់គ្នាមួយដែលបានចុះបញ្ជីនៅថ្ងៃទី២១ ខែ
មករា ឆ្នាំ២០១៩ “ពាក់ព័ន្ធនឹងការចេញដីកាដោះស្រាយដាច់ដោយឡែកពីគ្នា និងផ្ទុយគ្នា”¹⁹⁸ ។
ពុំមានករណីខ្វែងយោបល់គ្នាណាមួយត្រូវបានដាក់ជូនអង្គជំនុំជម្រះនេះទេ តែនៅថ្ងៃទី១៨ ខែកញ្ញា
ឆ្នាំ២០១៧ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានជូនដំណឹងដល់ភាគីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថា សហ
ចៅក្រមពិចារណាដីកាដោះស្រាយដោយឡែកពីគ្នា និងផ្ទុយគ្នា ផ្អែកលើករណីខ្វែងយោបល់គ្នា
ដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតជាគោលការណ៍អនុលោមតាមច្បាប់ជាធរមាន¹⁹⁹ ហើយនឹងទំនងផលវិបាក
សម្រាប់ដំណើរការបណ្តឹងសាទុក្ខ ដោយបានគូសបញ្ជាក់ថា វិធាន ៧៧(១៣) ពុំបានលើកឡើង ឬ
ហាមឃាត់ការចេញដីកាដោះស្រាយដោយឡែកពីគ្នានោះទេ²⁰⁰ ។ ភាគីនៃសំណុំរឿង ០០៤
ត្រូវបានជូនដំណឹងអំពីសេចក្តីសម្រេចនេះ ដែលក្រោយមកត្រូវបានចាត់ប្រភេទជា ឯកសារ
សាធារណៈ²⁰¹ ។ អង្គជំនុំជម្រះពិចារណាលើពាក្យថា ការដាក់ដីកាដោះស្រាយពីរដាច់ដោយឡែក

¹⁹⁷ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថា
ខណ្ឌ ៩៥។ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D266/27 និង D267/35)
កថាខណ្ឌ ៨៣។

¹⁹⁸ សូមមើល ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ២១។ ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ (D381) កថាខណ្ឌ
១៣។

¹⁹⁹ ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំដាក់បង្ហាញឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្វែងយោបល់ (D355/1) កថាខណ្ឌ ១៣-១៦។

²⁰⁰ ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំដាក់បង្ហាញឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្វែងយោបល់ (D355/1) កថាខណ្ឌ ១៣-១៦។

²⁰¹ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ១៣។ ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំដាក់បង្ហាញឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធនឹង
ការខ្វែងយោបល់ (D355/1)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ពីគ្នា និងផ្ទុយគ្នា នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ បង្ហាញពីករណីខ្វែងយោបល់គ្នាដែលមិនត្រូវបានដោះស្រាយរវាងសហចៅក្រមទាំងពីររូប យ៉ាងហោចណាស់ទៅលើបញ្ហាថាតើ យីម ទិត្យ ត្រូវស្ថិត ឬមិនស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក។

- 91. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបែងចែកសំអាងហេតុរបស់ខ្លួន នៅពេលចេញដីកាដោះស្រាយដោយឡែកពីគ្នា និង ផ្ទុយគ្នានៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចមុនៗ²⁰² ដោយដំបូងបានចេញនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងក្រោយមក នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤²⁰³ ឬ បានជូនដំណឹងដល់ភាគីនៃសំណុំរឿង ០០៤²⁰⁴ ដោយបានសម្រេចថា (១) ការដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាចេញដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរពីរដាច់ដោយឡែកពីគ្នា និងផ្ទុយគ្នាជារឿងស្របច្បាប់ ទៅតាមក្របខណ្ឌគតិយុត្តិនៅ អ.វ.ត.ក (“ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺ”)²⁰⁵ និង (២) ការដាក់ដីកាដោះស្រាយដាច់ដោយឡែកពីគ្នា និងផ្ទុយគ្នា ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើទៅបាន យោងតាមការយល់ឃើញរបស់ខ្លួន (“ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំដាក់បង្ហាញឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្វែងយោបល់”)²⁰⁶។ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ជាការពាក់ព័ន្ធដែលត្រូវលើកឡើងនូវសម្រង់អត្ថបទនៃសំអាងហេតុទាំងនេះជាច្រើន ដោយចាប់ផ្តើមពីដីកាសម្រេចលើសំណើសុំដាក់បង្ហាញឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្វែងយោបល់៖

១៤. ដើម្បីកុំឱ្យមានការភ័យខ្លាចនៃនាពេលអនាគត [...] និងដើម្បីចំណេញពេលវេលាសម្រាប់ភាគីទាំងអស់ យើងសូមបញ្ជាក់ថា យើងពិចារណាចេញដីកាដោះស្រាយ

²⁰² សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/២ ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ អោ អាន សុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺ (D353/1)។ សំណុំរឿង ០០៤ ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ អោ អាន សុំបញ្ជាក់បំភ្លឺ ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D369 (“ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ អោ អាន (D369)”)។ ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំដាក់បង្ហាញឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្វែងយោបល់ (D355/1)។

²⁰³ ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ អោ អាន (D369)។ សូមមើលផងដែរ ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ អោ អាន សុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺ (D353/1) កថាខណ្ឌ ៤៤ (សម្រេចថា យោងតាមហេតុផលខាងលើ [សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត] ណែនាំក្រឡាបញ្ជី ក.ស.ច.ស ដាក់ដីកាសម្រេចនេះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤)។

²⁰⁴ ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំដាក់បង្ហាញឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្វែងយោបល់ (D355/1) កថាខណ្ឌ ២០ (សម្រេចថា យោងតាមហេតុផលខាងលើ [សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត] ណែនាំក្រឡាបញ្ជី ដាក់សំណើថតចម្លងនៃដីកាសម្រេចសម្ងាត់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤)។

²⁰⁵ ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ អោ អាន (D369) កថាខណ្ឌ ៣២-៣៧។

²⁰⁶ ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំដាក់បង្ហាញឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្វែងយោបល់ (D355/1) កថាខណ្ឌ ១៣-១៦។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ស្រាយដាច់ដោយឡែកពីគ្នា និង ផ្ទុយគ្នា ដូចដែលបានអនុញ្ញាតជាទូទៅតាមច្បាប់
ជាធរមាន ជាពិសេសតាមសំអាងហេតុដែលយើងបានរកឃើញពាក់ព័ន្ធនឹងដីកាសន្និដ្ឋាន
ស្ថាពរផ្ទុយគ្នា។ [...]

១៥. យើងដឹងអំពីបញ្ហាដែលអាចនឹងកើតឡើងនៅដំណាក់កាលបណ្តឹងខ្លួនណាមួយ។ វិធាន
៧៧(១៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង គ្រាន់តែចែងអំពីសេណារីយ៉ូដែលមានដីកាលើកលែង
ចោទប្រកាន់ ឬ ក៏មានដីកាចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះរួមគ្នា ប៉ុន្តែមិនមានចែងអំពី
ដីកាដំណោះស្រាយ ដាច់ដោយឡែកពីគ្នាទេ។ យ៉ាងណាក៏ដោយ មិនមានយុត្តិកម្មទេ
ប្រសិនបើអះអាងថា មានការហាមឃាត់មិនឱ្យមានដីកាដំណោះស្រាយដាច់ដោយឡែក
ពីគ្នា។ ផ្ទុយទៅវិញ ជាឧទាហរណ៍ នៅក្នុងសាលដីការបស់ខ្លួននៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១
ចៅក្រមអន្តរជាតិតុលាការកំពូលបានទទួលស្គាល់យ៉ាងច្បាស់អំពីសេណារីយ៉ូរបស់
[សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត] មានសំអាងហេតុខ្លាំងយោបល់អំពីយុត្តិការបុគ្គល
ហើយក៏ទទួលស្គាល់យ៉ាងច្បាស់ថា នៅក្នុងបរិបទនៃនីតិវិធីខ្លាំងយោបល់ កិច្ចស៊ើបសួរ
ត្រូវបន្តទៅមុខ។

១៦. យើងយល់ឃើញថា ដំណាក់កាលស៊ើបសួរ ចប់នៅពេលចុងក្រោយបំផុត
គឺនៅពេលដែល [អង្គបុរេជំនុំជម្រះ] ចេញសាលដីកាលើបណ្តឹងខ្លួនណាមួយប្រឆាំងនឹងដីកា
ដំណោះស្រាយ។ ប្រសិនបើ [អង្គបុរេជំនុំជម្រះ] មិនមានសំឡេងភាគច្រើនគាំទ្រដីកា
ដំណោះស្រាយណាមួយក្នុងចំណោមដីកាដំណោះស្រាយទាំងពីរទេនោះ ដីកាដំណោះ
ស្រាយទាំងពីរត្រូវតម្កល់ទុកជាបានការ តាមការអនុវត្តវិធាន ៧៧(១៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង
[...] ²⁰⁷។

92. នៅក្នុងដីកាសម្រេចលើសំណើសុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺរបស់ខ្លួន សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានលើកឡើង
ពាក់ព័ន្ធនឹងនីតិវិធីដោះស្រាយករណីខ្លាំងយោបល់ថា៖

២៣. ដោយសារថា ការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរពីរ គឺជាភ័ស្តុតាងបញ្ជាក់ពីការខ្លាំង
យោបល់រវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា ទើប បញ្ហាចោទថាតើសហព្រះរាជអាជ្ញា មានកាតព្វ
កិច្ចត្រូវប្រើប្រាស់ទាំងស្រុងនូវវិធានការដោះស្រាយជម្លោះដែរឬអត់ និយាយម្យ៉ាងទៀត

²⁰⁷ ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំដាក់បង្ហាញឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្លាំងយោបល់ (D355/1) កថាខណ្ឌ ១៤-១៦
(លុបចោលជើងទំព័រ)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងខ្លួនណាមួយប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ

ថាតើយន្តការដោះស្រាយយោងតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង គឺជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវ ឬ ក៏ជាធនធានសិទ្ធិ [...] គឺពិតជាបញ្ហាចោទដែលស្ថិតនៅក្នុងដែនអំណាចរបស់ [សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត] ពីព្រោះថា បញ្ហាចោទនេះពាក់ព័ន្ធនឹងការដែលអាចទទួល យកដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ។ [...]

២៧. [...] យើង [...] យល់ឃើញថា [...] ក៏មានការបង្ហាញឱ្យឃើញច្បាស់ថា តាម ច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងវិធានផ្ទៃក្នុង ការធ្វើកំណត់ហេតុករណីខ្វែងយោបល់រវាងសហ ព្រះរាជអាជ្ញា គឺជាបញ្ហាធនធានសិទ្ធិ។ ហេតុនេះ យើងមិនយល់ឃើញថា សហ ព្រះរាជអាជ្ញាមានកាតព្វកិច្ចត្រូវប្រើប្រាស់ទាំងស្រុង នូវវិធានការដោះស្រាយជម្លោះទេ [...] ²⁰⁸។

93. ទាក់ទិននឹងលទ្ធភាពនៃការដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពរជាច្រើន សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានលើក ឡើងនៅក្នុងដីកាសម្រេចដែលនោះថា៖

៣២. ទោះបីយើងយល់ស្រប [...] ថា ខ្លឹមសារមួយនៃវិធាន ៦៦(៥) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងអំពីដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរមួយ ប៉ុន្តែ ភាសានេះ មិនតម្រូវឱ្យមានដីកាសន្និដ្ឋាន ស្ថាពរមួយរួមគ្នាទេ ហើយក៏មិនបានដកចេញនូវការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានដាច់ដោយឡែក ពីគ្នាដែរ [...]។ ទោះបីសហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវធ្វើការរួមគ្នាដើម្បីរៀបចំសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ចោទប្រកាន់ ប៉ុន្តែការដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអាចខ្វែងយោបល់គ្នាត្រូវបានទទួលស្គាល់ នៅក្នុង [កិច្ចព្រមព្រៀង] ដែលតម្រូវឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញា “សហការគ្នា ដើម្បីឈាន ទៅដល់ការឯកភាពគ្នាមួយក្នុងការចោទប្រកាន់” ហើយពិតណាស់ មានបទប្បញ្ញត្តិអំពី យន្តការដោះស្រាយជម្លោះ ដោយ [កិច្ចព្រមព្រៀង] ចែងយ៉ាងច្បាស់ថាអាចមាន ករណីខ្វែងយោបល់គ្នា “ថាតើ ត្រូវបន្តការចោទប្រកាន់ដែរឬអត់”។

៣៣. ការពិចារណាថែមទៀតគឺថា [...] [សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត] មិនជាប់កាតព្វកិច្ច ត្រូវទទួលយកខ្លឹមសារនៃដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរណាមួយ [...].

៣៤. ចំពោះការអះអាងដែលថា ការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរពីរគឺដណ្តើមយក “អំណាច ផ្តាច់មុខ” [របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ] ដើម្បីដោះស្រាយជម្លោះ [...] យើងមិនយល់ឃើញ

²⁰⁸ ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺ (D369) កថាខណ្ឌ ២៣, ២៧។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងខ្លួនណាប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសចស (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

ថា ការប្តឹង [ទៅ អ.ប.ជ] គឺជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវចាំបាច់ទេ ហេតុនេះ មិនមានអំណាច
ផ្តាច់មុខត្រូវដណ្តើមទេ²⁰⁹។

94. តាំងពីដំបូងមក អង្គបុរេជំនុំជម្រះសង្កេតឃើញថា ការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរពីរដាច់ដោយឡែកពី
គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដែលអង្គជំនុំជម្រះចាត់ទុកថាជាភាពមិនប្រក្រតីផ្នែកនីតិវិធីដំបូង នៅ
ក្នុងដំណើរកាលបិទការស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ ក៏បានកើតឡើងនៅក្នុងសំណុំរឿង
០០៤/១ ដែរ ហើយមិនអាចរារាំងមិនឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចេញដីកាដោះស្រាយតែ
មួយនៅក្នុងសំណុំរឿងផ្សេងបានទេ។ អង្គជំនុំជម្រះសូមគូសបញ្ជាក់ថា នៅក្នុងចំណុចនេះ បញ្ហា
បឋមគឺថា មានភាពខុសគ្នាជាមូលដ្ឋាននូវមុខងារ និងសិទ្ធិអំណាច រវាងសារណារបស់ភាគី និង
សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការដែលចេញដោយចៅក្រម ដូចជាដីកាដោះស្រាយ²¹⁰។ ចំពោះ
សំណួរថាតើការដាក់សារណាសន្និដ្ឋានស្ថាពរដាក់ដោយឡែកពីគ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវ
បានអនុញ្ញាតនៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់នៅ អ.វ.ត.ក ឬយ៉ាងណានោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា
សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានប្រព្រឹត្តកំហុសលើអង្គច្បាប់ដ៏ធំធេង ដោយសន្និដ្ឋានថា ក្របខណ្ឌគតិ
យុត្តិ នៅ អ.វ.ត.ក អនុញ្ញាតឱ្យចេញដីកាដោះស្រាយដាច់ដោយឡែកពីគ្នា និងផ្ទុយគ្នា។

គ. ការពិភាក្សា

95. ដូចដែលបានកត់សម្គាល់ពីខាងលើ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានពិចារណាថា ការចេញដីកាដោះស្រាយ
ដាច់ដោយឡែកពីគ្នា និងផ្ទុយគ្នា របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ
បានបង្ហាញពីការខ្វែងយោបល់គ្នា ដែលមិនអាចដោះស្រាយបាន រវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត
ទាំងពីរ ទៅលើបញ្ហាថាតើ យីម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ដែរឬយ៉ាងណា។
អង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចរួចហើយ នៅក្នុងសំណុំរឿងមួយផ្សេងទៀតថា ក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ

²⁰⁹ ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺ (D369) កថាខណ្ឌ ៣២-៣៤ (លុបជើងទំព័រ)។

²¹⁰ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ១២២។
សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ
៨៨។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

របស់ អ.វ.ត.ក មិនអនុញ្ញាតឱ្យមានការចេញដីកាដោះស្រាយផ្ទុយគ្នាឡើយ²¹¹។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះនឹងយោងទៅយុត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួនក្នុងការពិចារណាចំពោះសំណុំរឿងបច្ចុប្បន្ន ដោយជាដំបូងត្រូវកែប្រែការបកស្រាយគតិយុត្តិ ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសម្រេច ហើយជាបន្ទាប់ត្រូវបញ្ជាក់បំភ្លឺ អំពីលក្ខណៈនៃកំហុសឆ្គង ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានអនុវត្ត នៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ។

96. ជាដំបូង អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមមឺកថា ដូចគ្នានឹងប្រព័ន្ធគតិយុត្តិដទៃផ្សេងទៀត ច្បាប់គ្រប់គ្រងអ.វ.ត.ក មិនចាំបាច់ត្រូវតែដោះស្រាយ នូវរាល់ភាពមិនប្រាកដប្រជាផ្នែកគតិយុត្តិទាំងអស់ ដែលអាចកើតចេញពីបញ្ហានីតិវិធី និង/ឬអង្គសេចក្តីឡើយ²¹²។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ច្បាប់នេះបានចែងអំពីនីតិវិធី ដែលត្រូវអនុវត្តក្នុងករណីមានភាពចន្លោះប្រហោង ក្នុងក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ²¹³ ព្រមទាំងត្រៀមបម្រុងជាចំហរចំពោះការខ្វែងយោបល់គ្នាដែលអាចកើតមាន ក្នុងបរិបទចម្រុះរបស់អ.វ.ត.ក ហើយបានចែងអំពីនីតិវិធីជាក់លាក់ក្នុងការចាត់ចែង និងដោះស្រាយ ការខ្វែងយោបល់គ្នាបែបនេះ ដើម្បីជៀសវាងការជាប់គាំងផ្នែកនីតិវិធី។ បើតាមកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មុខងារចម្បងដែលផ្តល់ដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ គឺប្រាកដណាស់ដើម្បីផ្តល់នូវយន្តការប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ដើម្បីដោះស្រាយជាស្ថាពរ នូវការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា និងរវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ ដូចដែលបានសង្កត់ធ្ងន់ពីខាងលើ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានសម្រេចដោយចេតនា ក្នុងការគេចវេសពីយន្តការនេះ ហើយបែរជាចេញដីកាដោះស្រាយដាច់ដោយឡែកពីគ្នា និងផ្ទុយគ្នា ទាំងដែលដឹងយ៉ាងច្បាស់អំពីបញ្ហាដែលនឹងកើតចេញពីសកម្មភាពរបស់ខ្លួន ចំពោះកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ អ.វ.ត.ក។

²¹¹ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ៨៨-១២៤។ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ៨៩-១០៩។

²¹² សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET (D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១០១។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ៩០។

²¹³ សូមមើល មាត្រា ១២ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និងវិធាន ២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ជាពិសេសគឺការអនុវត្តរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សូមមើលផងដែរ មាត្រា ២៣ ថ្មី នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

97. អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ចាំបាច់ត្រូវតែសម្រេចលើបញ្ហាថា តើ សកម្មភាពទាំងនេះ គោរពទៅតាមក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក នៅក្នុងករណីនេះដែរឬយ៉ាងណា។ សម្រាប់សំណងហេតុដូចរៀបរាប់លម្អិត នៅផ្នែកបន្ទាប់នេះ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ការចេញដីកាដោះស្រាយផ្ទុយគ្នា របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានរំលោភបំពានទៅលើមូលដ្ឋានស្នូល នៃប្រព័ន្ធច្បាប់ អ.វ.ត.ក។ អង្គជំនុំជម្រះនឹង (ក) អះអាងឡើងវិញនូវគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន គ្រប់គ្រងលើការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និង (ខ) រំលឹកឡើងវិញនូវនីតិវិធីខុសគ្នា ដែលមានសម្រាប់ការដោះស្រាយ ការខ្វែងយោបល់គ្នារវាង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ហើយបន្ទាប់មក (គ) ផ្តល់នូវសេចក្តីសង្កេតរបស់អង្គជំនុំជម្រះ លើការចេញដីកាដោះស្រាយពីរដែលផ្ទុយគ្នា ក្នុងពេលដំណាលគ្នា ដែលមិនអាចអនុញ្ញាតបាន នៅក្នុងករណីបច្ចុប្បន្ននេះ។

១. គោលការណ៍ជាសារវន្ត គ្រប់គ្រងលើការខ្វែងយោបល់គ្នា រវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

98. ទីមួយ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមរំលឹកថា ការបំពេញកិច្ចស៊ើបសួររួមគ្នា ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ និងអន្តរជាតិ គឺជាគោលការណ៍គតិយុត្តិ ជាសារវន្តចម្បងនៅ អ.វ.ត.ក ដូចដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ៥(១) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក “មានចៅក្រមស៊ើបអង្កេតខ្មែរមួយរូប និងចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមួយរូប ដែលបម្រើការជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទទួលខុសត្រូវចំពោះការងារស៊ើបអង្កេត”។

99. ច្បាប់ អ.វ.ត.ក បានពង្រឹងលើគោលការណ៍ជាសារវន្តនេះ ដូចដែលចែងតម្រូវដោយ មាត្រា ១៤ថ្មី (១) នៃច្បាប់ដែលថា “ចៅក្រមទាំងអស់ត្រូវព្យាយាមសម្រេចឱ្យបាន ភាពឯកភ័យក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន”។ មាត្រា ២៣ ថ្មី នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក បានចែងលម្អិតពីវិធីសាស្ត្រ ដែលគោលការណ៍នេះត្រូវយកមកអនុវត្ត ដោយតម្រូវថា “រាល់ការស៊ើបអង្កេតគឺជាការទទួលខុសត្រូវរួមគ្នា របស់ចៅក្រមពីរនាក់ ម្នាក់ជាកម្ពុជា និងម្នាក់ទៀតជា បរទេស ដែលហៅថា “សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត” ដោយអនុវត្តតាមនីតិវិធីដែលនៅជាធរមាន”។ អង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា បទប្បញ្ញត្តិនេះ ដែលដូចមាត្រា ១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាចែងថា ក្រមនេះ “មានគោលបំណងកំណត់អំពីវិធានទាំងឡាយ ដែលត្រូវគោរព និងប្រព្រឹត្តតាមដោយហ្មត់ចត់ ដើម្បីកំណត់

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ឱ្យច្បាស់នូវអត្ថិភាពនៃបទល្មើសណាមួយ” ដោយកំណត់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចាំបាច់ ត្រូវ បំពេញកិច្ចស៊ើបសួររួមគ្នា ហើយអនុលោមទៅតាមច្បាប់ជាធរមាននៅ អ.វ.ត.ក²¹⁴។

100. អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់បំភ្លឺបន្ថែមទៀតថា “សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនមានកាតព្វកិច្ចក្នុង ការជូនដំណឹងដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះទេ នៅពេលដែលខ្លួនមិនព្រមព្រៀងគ្នា លើបញ្ហាណាមួយដែល នៅចំពោះមុខ” ក្នុងវិសាលភាពដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតឯកភាពលើវិធីសាស្ត្រដែល “ស្រប” ទៅនឹង “គោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិ” ដែលបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក គឺថា “ការស៊ើបអង្កេតត្រូវតែបន្ត”²¹⁵។ ប្រហែលគ្នានេះ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា មាត្រា ២៣ ថ្មី នៃ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក បញ្ជាក់ច្បាស់ពីមាត្រា ៥(៤) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ដោយចែងថា “ក្នុង ករណីដែលមានភាពមិនយល់ស្របគ្នា រវាងសហចៅក្រម [...] ការស៊ើបអង្កេតត្រូវធ្វើបន្ត ដរាប ណាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ ឬមួយរូប ក្នុងចំណោមពួកគេ ពុំបានប្តឹងមិនសុខចិត្ត ក្នុង រយៈពេលសាមសិបថ្ងៃថា ភាពខ្វែងយោបល់គ្នាត្រូវដោះស្រាយ”²¹⁶។ វិធាន ៧២(៤)(ឃ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលចែងពីការដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នា រវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានគាំទ្របន្ថែមដល់គោលជំហរ ជាសារវន្តមួយនេះ ដោយចែងថា ៖

៤. អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវដោះស្រាយបញ្ហាខ្វែងយោបល់នេះ ដូចខាងក្រោម ៖

ឃ- សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះតម្រូវឱ្យមានសម្តែងគាំទ្រពីចៅក្រម ៤(បួន) រូប យ៉ាងតិច។ សេចក្តីសម្រេចនេះបិទផ្លូវប្តឹងឧទ្ធរណ៍។ ប្រសិនបើអង្គបុរេជំនុំជម្រះ មិនអាច រកបាននូវសម្តែងគាំទ្រ ភាគច្រើនតាមការតម្រូវ ស្របតាមមាត្រា ២៣ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពី ការបង្កើត អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ក្នុងតុលាការកម្ពុជានោះ សេចក្តីសម្រេចដែលមិនមាន

²¹⁴ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១០៤។ សំណុំរឿង ០០៣ (D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ៩៣។

²¹⁵ សូមមើលសំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថា ខណ្ឌ ១០៦ យោងទៅ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ២៧៤។ ។ សំណុំរឿង ០០៣ (D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ៩៤។

²¹⁶សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថា ខណ្ឌ ១០៧។ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ៩៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សម្លេងគាំទ្រមានន័យថាដីកា ឬ កិច្ចស៊ើបសួរដែលធ្វើឡើង ដោយសហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ ត្រូវមានសុពលភាព ឬមានន័យថា ដីកា ឬ កិច្ចស៊ើបសួរ ដែល បម្រុងនឹងធ្វើដោយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតម្នាក់ត្រូវតែយកមកអនុវត្ត។

- 101. ក្នុងករណីនេះ អង្គជំនុំជម្រះត្រូវតែបញ្ជាក់ថា គោលការណ៍គតិយុត្តិទាំងអស់នេះ អនុញ្ញាតឱ្យ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចេញដីកាដំណោះស្រាយផ្ទុយគ្នា តាមវិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែរឬ ទេ ជំនួសឱ្យការបញ្ជូនរឿងដែលពួកគាត់ខ្វែងយោបល់គ្នា ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ អនុលោមតាម វិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

២. ការដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នា រវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

- 102. ជាបញ្ហាទូទៅ អង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាថា បញ្ហាថា តើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មានកាតព្វកិច្ច ដែរឬទេ ក្នុងការបញ្ជូនការខ្វែងយោបល់គ្នា ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ តាមវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង គឺ ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រង ដោយគោលការណ៍ដែលមានអានុភាពជាងដែលថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អ.វ.ត.ក ចាំបាច់ត្រូវតែគោរពតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនីត្យានុកូលភាព ភាពយុត្តិធម៌ និងប្រសិទ្ធិភាព នៃក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក។ ក្នុងករណីនេះ អង្គជំនុំជម្រះនេះ ឱ្យតម្លៃជាពិសេសទៅលើ លក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព។

- 103. មធ្យោបាយមួយដែលរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ ធានានូវយុត្តិធម៌ប្រកប ដោយប្រសិទ្ធិភាព នៅក្នុងបរិបទ អ.វ.ត.ក គឺតាមរយៈការធានាថា នីតិវិធីដែលមានជាធរមាន មិន ត្រឹមតែអាចដោះស្រាយ ការខ្វែងយោបល់គ្នាដែលកើតចេញ ក្នុងដំណើរការស៊ើបអង្កេត និងជំនុំ ជម្រះក្តីប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងមានប្រសិទ្ធិភាពក្នុងការដោះស្រាយ ការខ្វែងយោបល់គ្នាបែបនេះ ដើម្បីជៀសវាងការទាស់ច្រកផ្នែកនីតិវិធី ដែលអាចបណ្តាលផងដែរឱ្យមានការប៉ះពាល់ដល់ ប្រសិទ្ធិភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក។ នៅដំណាក់កាលមុនពេលជំនុំជម្រះ ដំណើរ ការនីតិវិធីទាំងអស់នេះ ត្រូវបានគូសបញ្ជាក់ និងកំណត់ជាស្ថាពរដោយ “គោលដំហែរស្វ័យប្រវត្តិ” ដែលមានចែងផងដែរដោយ មាត្រា ៥(៤) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ដែលបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ លាស់ថា នៅពេលដែល “ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអាចឯកភាពគ្នាថា ត្រូវ បន្តការស៊ើបអង្កេតណាមួយ ការស៊ើបអង្កេតនោះ ត្រូវដំណើរការទៅមុខទៀត លើកលែងតែចៅ

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ

ក្រុមទាំងនេះ ឬចៅក្រមណាម្នាក់ក្នុងចំណោមចៅក្រមទាំងនេះ ធ្វើការស្នើសុំ [...] ឱ្យដោះស្រាយ ការខ្វែងគំនិតគ្នា” ដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ។

104. ផ្អែកលើចំណុចនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា បញ្ហាថា តើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មាន បុព្វសិទ្ធិដែរឬអត់ ក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយផ្ទុយគ្នា ដោយមិនបញ្ជូនការខ្វែងយោបល់គ្នាទៅ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អាស្រ័យលើថា តើ ការដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គេចវេសពីនីតិវិធីដោះ ស្រាយ ការខ្វែងយោបល់ដែលមានចែង ក្នុងវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង គឺជាការកេងចំណេញដែរឬ អត់ ទៅលើឥទ្ធិពលជាក់ស្តែងនៃគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិ ដែលជាធាតុសំខាន់នៃ ប្រព័ន្ធច្បាប់ អ.វ.ត.ក²¹⁷។ ក្នុងន័យនេះ អង្គជំនុំជម្រះសង្កត់ធ្ងន់ថា គោលការណ៍ដែលមានលក្ខណៈសារវន្ត និង កំណត់សម្រេចដូចជា គោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិនេះ គឺមិនអាចលុបចោល ឬដកចេញនូវស្ថានទម្ងន់ និងអានុភាពពេញលេញទាំងស្រុងរបស់វា ដោយការរៀបចំការបកស្រាយ ដែលជាការ កេងចំណេញលើ ភាពមិនច្បាស់លាស់ដែលអាចមាន នៅក្នុងច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងវិធានផ្ទៃក្នុង ដើម្បីធ្វើឱ្យគោលការណ៍ស្នូល នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក នេះ ទៅជាអាសាត្រនៃនេះ ឡើយ²¹⁸។ ការសន្និដ្ឋានផ្សេងពីនេះ នឹងនាំទៅដល់លទ្ធផលគតិយុត្តិដែលមិនមានសំអាងហេតុទាល់ តែសោះ ហើយនាំឱ្យមានការរំលោភបំពាន ទាំងទៅលើច្បាប់អន្តរជាតិ និងច្បាប់កម្ពុជា។

105. ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់ច្បាស់ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចកន្លងមក អំពីបណ្តុំផ្សេងៗគ្នាជាច្រើន នៃនីតិវិធីដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចប្រើប្រាស់សម្រាប់ដោះ ស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នា ដោយគោរពទាំងស្រុងទៅតាម ក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក²¹⁹។ ក្នុងន័យនេះ អង្គជំនុំជម្រះបានសង្កត់ធ្ងន់ថា លក្ខណៈនិងភាពធ្ងន់ធ្ងរ នៃការខ្វែងយោបល់គ្នា រវាង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចាំបាច់ត្រូវតែធ្វើឱ្យពួកគាត់ ដឹងអំពីជម្រើសរបស់ពួកគាត់ សម្រាប់

²¹⁷ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថា ខណ្ឌ ១១២។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១១០-១១១ (D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ៩៨។

²¹⁸ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថា ខណ្ឌ ១១២។ សំណុំរឿង ០០៣ (D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ៩៨។

²¹⁹ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថា ខណ្ឌ ១១៣-១២១ សំណុំរឿង ០០៣ កថាខណ្ឌ ៩៩-១០៩។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

នីតិវិធីដែលសមស្របបំផុត ដែលត្រូវអនុវត្តតាម ក្នុងករណីណាមួយក៏ដោយ²²⁰។ អង្គជំនុំជម្រះសូមរំលឹកថា អាស្រ័យលើកាលៈទេសៈជាក់លាក់ នៃករណីនីមួយៗ នីតិវិធីដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចជ្រើសរើស គឺមានចាប់ពីការអត់ធ្មត់ដោយស្ងៀមស្ងាត់ ចំពោះកិច្ចប្រយោជន៍សម្រេចរបស់ចៅក្រមម្នាក់ទៀត²²¹ រហូតដល់ការចុះបញ្ជីការខ្វែងយោបល់គ្នា²²² ឬបញ្ជូនការខ្វែង

²²⁰ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១១៣។ សំណុំរឿង ០០៣ (D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ៩៩។

²²¹ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១១៥ (“អង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា តាមមាត្រា ២៣៤(៣) នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដែលចែងថា “ការស៊ើបអង្កេតត្រូវធ្វើបន្ត ដរាបណាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ ឬមួយរូប ក្នុងចំណោមពួកគេ ពុំបានប្តឹងមិនសុខចិត្ត ក្នុងរយៈពេលសាមសិបថ្ងៃថា ភាពខ្វែងយោបល់គ្នាត្រូវដោះស្រាយ ដោយអនុវត្តតាមបទប្បញ្ញត្តិដូចខាងក្រោម” សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមួយរូប អាចអនុញ្ញាតដោយត្រឹមត្រូវឱ្យ សហការីរបស់គាត់ អាចអនុវត្តទៅបាន ដោយខ្លួនគាត់មិនចូលរួមពាក់ព័ន្ធ នៅក្នុងកិច្ចបែបនេះ បើទោះបីជាមិនបានចុះកំណត់ហេតុ អំពីការខ្វែងយោបល់គ្នាក្តី ដែលធ្វើដូច្នោះគឺអនុញ្ញាតឱ្យ ការស៊ើបអង្កេតអាចបន្តទៅមុខបាន”) (លុបចោលជើងទំព័រ)។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ៩៩។

²²² សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១១៦ (“ក្នុងករណីការខ្វែងយោបល់គ្នា ពាក់ព័ន្ធបញ្ហាផ្លូវផ្លូវ ដូចជាបញ្ហាដែលជាចំណុចស្នូល នៃការស៊ើបអង្កេតជាដើម សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមួយរូប អាចលើកការជំទាស់របស់គាត់ ប្រឆាំងនឹងកិច្ច ឬសេចក្តីសម្រេចរបស់សហការីគាត់ ដោយការចុះកំណត់ហេតុជាផ្លូវការ លើការខ្វែងយោបល់គ្នា។ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ការបង្ហាញជាផ្លូវការ ពីការខ្វែងយោបល់គ្នា អនុលោមតាមមាត្រា ២៣៤(៣) នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងវិធាន ៧២(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ឬការឈានទៅដល់ការឯកភាពគ្នាទៅលើបញ្ហាដែលកំពុងចោទ ត្រូវបានទទួលស្គាល់និងត្រូវបានអនុញ្ញាត នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ អ.វ.ត.ក។ ក្នុងករណីបែបនេះ “សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ ឬទាំងពីរ អាចធ្វើកំណត់ហេតុអំពីមូលហេតុពិតប្រាកដ នៃការខ្វែងយោបល់គ្នានេះ ដោយមានហត្ថលេខា និងចុះកាលបរិច្ឆេទ ដែលត្រូវយកទៅដាក់ចូលក្នុងសំណុំឯកសារ នៃការខ្វែងយោបល់គ្នានេះ ដោយមានហត្ថលេខានិងចុះកាលបរិច្ឆេទ ដែលត្រូវយកទៅដាក់ចូលក្នុងសំណុំឯកសារ នៃការខ្វែងយោបល់គ្នាដោយឡែក ដែលរក្សាទុកដោយក្រឡាបញ្ជី របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត” ដោយអនុលោមតាមវិធាន ៧២(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ អង្គជំនុំជម្រះយល់ថា បន្ទាប់មកការខ្វែងយោបល់គ្នា ត្រូវបានរក្សាទុករវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ហើយទៅជាការសម្ងាត់។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ទៀតថា មាត្រា ៥(៤) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៣៤ នៃ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងវិធាន ៧២(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានចែងយ៉ាងច្បាស់ថា ក្នុងករណីបែបនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមួយរូប អាចបំពេញកិច្ចដោយមិនមានការយល់ព្រម ពីចៅក្រមមួយរូបទៀតបាន នៅក្នុងពេលវេលាកំណត់ជាក់ច្បាស់។ បន្ទាប់មកសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតរូបនេះ អាចបន្តនីតិវិធីជាមួយសេចក្តីសម្រេច ដែលរងការជំទាស់ ពេលដែលវេលាកំណត់ដែលបានតម្រូវ បានកន្លងផុតទៅ”) (លុបចោលជើងទំព័រ)។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៣ (D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ៩៩។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

យោបល់គ្នា ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ចំពោះកិច្ចប្រយោជន៍សម្រេចដែលមានការជំទាស់ ដោយ
អនុលោមទៅតាម វិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង²²³។

- 106. អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមគូសបញ្ជាក់សាជាថ្មីថា ក្នុងស្ថានភាពណាក៏ដោយ កិច្ចរបស់សហចៅក្រម
ស៊ើបអង្កេត ចាំបាច់ត្រូវតែស្ថិតក្នុងសមត្ថកិច្ចផ្ទាល់របស់ពួកគាត់ ហើយបំពេញដោយស្របទៅ
តាមគោលការណ៍សហប្រតិបត្តិការ ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ៥(៤) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក
ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីឋានៈស្មើគ្នារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ និងសហចៅក្រមស៊ើប
អង្កេតអន្តរជាតិ នៅក្នុងប្រព័ន្ធចម្រុះរបស់ អ.វ.ត.ក²²⁴។ អង្គជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់បន្ថែមទៀតថា
សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បើតាមក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក មានកាតព្វកិច្ចបន្តស្វែងរកគោល
ជំហររួម នៅក្នុងដំណើរខ្លាំងយោបល់គ្នា²²⁵។ ប្រព័ន្ធច្បាប់ អ.វ.ត.ក ត្រូវបានតាក់តែងឡើង និង

²²³ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១១៧ (“អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា នៅពេលដែលការខ្លាំងយោបល់គ្នា មានភាពធ្ងន់ធ្ងរខ្លាំង ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមួយរូប ចង់បញ្ឈប់ការអនុវត្តសេចក្តីសម្រេច របស់សហការីគាត់នោះ មធ្យោបាយតាមផ្លូវច្បាប់តែមួយគត់ ដែលមានសម្រាប់ចៅក្រមរូបនោះគឺ ការបញ្ជូនការខ្លាំងយោបល់គ្នា ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដែលជាអង្គជំនុំជម្រះទទួលបាន សិទ្ធិអំណាចជាពិសេស និងជាក់លាក់ ដើម្បីដោះស្រាយភាពខុសគ្នា រវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ ដើម្បីចាប់ផ្តើមយន្តការដោះស្រាយ ការខ្លាំងយោបល់គ្នាប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាពនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចាំបាច់ ត្រូវដាក់របាយការណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ អំពីអង្គហេតុនិងមូលហេតុ នៃការខ្លាំងយោបល់គ្នា។ ច្បាប់ជាធរមានរបស់ អ.វ.ត.ក ផ្តល់ដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ នូវសិទ្ធិអំណាចដែលចាំបាច់ សម្រាប់ដោះស្រាយជាស្ថាពរ លើបញ្ហាដែលមានឆ្ពោះរវាង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពីររូប ដែលមានសិទ្ធិអំណាចស្មើគ្នា ហើយសម្រេចថា គួរ ឬមិនគួរ អនុវត្តសេចក្តីសម្រេច ដែលរងការជំទាស់។ ក្នុងករណីដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអាចស្វែងរកសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ ដើម្បីដោះស្រាយសម្រេចការខ្លាំងយោបល់គ្នាទេនោះ ក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក បានចែងថា បញ្ហានេះនឹងត្រូវដោះស្រាយ ដោយស្ថានភាពកំណត់ដែលជាការចែងថា ការស៊ើបអង្កេតចាំបាច់ត្រូវបន្ត”) (លុបចោលជើងទំព័រ)។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ៩៩។

²²⁴ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១១៤ យោងទៅកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ៥(១) ដែលត្រូវបកស្រាយរួមជាមួយ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៧ថ្មី។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៣ (D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ១០០។

²²⁵ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១១៨ (អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ការប្រើប្រាស់ទម្រង់បច្ចុប្បន្ន នៅក្នុងវិធាន ៧២(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ដោយឥតមន្ទិលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មានកាតព្វកិច្ចបន្តស្វែងរក សំអាងហេតុផ្លូវច្បាប់រួមគ្នា ឬសេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

កំណត់ជារចនាសម្ព័ន្ធ ដើម្បីគ្រប់គ្រងលើការបំពេញកិច្ចស៊ើបសួររួមគ្នា ដោយសហចៅក្រមស៊ើប
អង្កេតដែលអាចឈានដល់ការយល់ស្របគ្នា នៅដំណាក់កាលណាមួយ នៃកិច្ចស៊ើបសួរក្នុងសំណុំ
រឿង ដែលពួកគាត់បានទទួល។ ការបញ្ជាក់បំភ្លឺទៅលើការខ្វែងយោបល់រវាងពួកគាត់ អំពីករណី
បែបនេះ គឺអាចអនុញ្ញាតិទៅបាន²²⁶ ប៉ុន្តែក្នុងករណីដែលការបញ្ជាក់បំភ្លឺនេះ គោរពទៅតាមនីតិវិធី
ដែលមានជាធរមាន ហើយដែលនៅតែស្របគ្នាជាមួយនឹងគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិដែលជាធាតុផ្សំ
សំខាន់នៃប្រព័ន្ធគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលចែងអំពីវិធីសាស្ត្រប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព ក្នុងការ
គេចចេញពីភាពទាល់ច្រក ផ្នែកនីតិវិធីណាមួយដែលអាចកើតមាន។

107. ជាចុងក្រោយ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមបញ្ជាក់ជាថ្មីថា នៅពេលដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ
និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនអាចយល់ស្របគ្នាលើគោលជំហររួម និងក្នុងករណី
ដែលបញ្ហាដែលពួកគាត់ខ្វែងយោបល់គ្នា ឬការខ្វែងយោបល់របស់ពួកគាត់ទៅលើបញ្ហាមួយ អូស
បន្លាយពេលវេលា ដែលធ្វើឱ្យខូចខាតដល់ប្រសិទ្ធិភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរតាមផ្លូវតុលាការ ពេលនោះ
ក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក មិនអនុញ្ញាតឱ្យការខ្វែងយោបល់គ្នានេះ នៅបន្តគេចផុត ឬមិន
ទទួលយកដំណោះស្រាយ ប្រកបដោយប្រសិទ្ធិមួយនោះឡើយ²²⁷។ ហេតុដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះ
តម្កល់ការសម្រេចនាពេលមុនថា ក្នុងករណីដែលនីតិវិធីដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នា ដែលមាន
ចែងក្នុងវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង គឺជាសកម្មភាពដែលនៅសល់តែមួយគត់ សម្រាប់សហ
ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដើម្បីជៀសវាងពីការកើតឡើងវិញ នូវការជាប់គាំងផ្នែកនីតិវិធី និងដើម្បី
ការពារនូវនីត្យានុកូលភាព ភាពយុត្តិធម៌ និងប្រសិទ្ធិភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ដែលធ្វើឡើងនៅ

សកម្មភាពដែលឯកភាពគ្នាជាមួយ នៅក្នុងអំឡុងពេលដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នា និងថាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ
មានកាតព្វកិច្ចទៅវិញទៅមក ក្នុងន័យនេះ បើតាមក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក)។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៣
(D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ១០០។

²²⁶ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង
D360/33) កថាខណ្ឌ ១១៩ (អង្គជំនុំជម្រះទទួលស្គាល់ថា ច្បាប់ដែលអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក ប្រមើលមើលថា ទោះបីជាមានការ
ខិតខំប្រឹងប្រែងពិតប្រាកដ ក្នុងការឈានទៅរកការសម្របសម្រួល ឬស្វែងរកការឯកភាពជាឯកច្ឆន្ទក្តី សហចៅក្រមស៊ើប
អង្កេតជាតិ និងអន្តរជាតិពីររូប ដែលមានឋានៈស្មើគ្នា អាចនៅតែមិនអាចឯកភាពគ្នា លើគោលជំហររួម)។ សូមមើលផងដែរ
សំណុំរឿង ០០៣ (D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ១០០។

²²⁷ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33)
កថាខណ្ឌ ១១៩។ សូមមើលផងដែរ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ១០១។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

អ.វ.ត.ក សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចាំបាច់ត្រូវតែប្រើប្រាស់យន្តការនីតិវិធីនេះ ដោយបញ្ជូនការខ្វែងយោបល់របស់ពួកគាត់ ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ²²⁸។

៣. សេចក្តីសង្កេតទាក់ទងនឹងការចេញដីកាដោះស្រាយផ្ទុយគ្នា

- 108. ដោយផ្អែកលើគោលការណ៍ដូចបានលើកឡើងខាងលើ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានរកឃើញថា ក្នុងករណីដែលការខ្វែងយោបល់គ្នា ទាក់ទងនឹងបញ្ហាដែលចាំបាច់ត្រូវសម្រេច ដោយដីកាដោះស្រាយ តាមវិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក អនុញ្ញាតឱ្យមានមធ្យោបាយតែពីរប៉ុណ្ណោះ ដោយអនុលោមទៅតាមមាត្រា ២៣ ថ្មី នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងវិធាន ៧២(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មានកាតព្វកិច្ចក្នុងការឈានទៅរកការឯកភាពគ្នាដោយស្ងៀមស្ងាត់ ឬដោយចំហរ ទៅលើបញ្ហាទាំងអស់នេះ ឬបញ្ជូនការខ្វែងយោបល់គ្នាទៅលើបញ្ហាបែបនេះ ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ²²⁹។
- 109. លើសពីនេះទៀត អង្គជំនុំជម្រះសូមបញ្ជាក់ឡើងវិញថា អត្ថបទគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក ពុំមានភាពស្រពិចស្រពិលច្រើននោះទេ ក្នុងបញ្ហានេះ៖ វិធាន ៦៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងយ៉ាងច្បាស់ថា “សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ ដោយចេញដីកាដោះស្រាយថា ត្រូវចោទប្រកាន់ [...] ឬ លើកលែងការចោទប្រកាន់”។ សទ្ទានុក្រមនៃវិធានផ្ទៃក្នុងបន្ថែមថា “ដីកាដោះស្រាយសំដៅទៅលើដីកាចុងក្រោយដែលធ្វើឡើងដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬចៅក្រមអន្តរជាតិ នៅពេលបញ្ចប់ដំណើរការស៊ើបសួរដែលអាចជា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ឬ ដីកាលើកលែងការចោទប្រកាន់” ²³⁰។

²²⁸ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១១៩។ *សូមមើលផងដែរ* សំណុំរឿង ០០៣ (D266/27 និង D267/35)” កថាខណ្ឌ ១០១។

²²⁹ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១១៩។ *សូមមើលផងដែរ* សំណុំរឿង ០០៣ (D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ១០២។

²³⁰ វិធានផ្ទៃក្នុង សទ្ទានុក្រម ទំព័រ ៨៣ (ការគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។ *សូមមើលផងដែរ* សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១១២។ *សូមមើលផងដែរ* សំណុំរឿង (D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ១០៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 110. បទប្បញ្ញត្តិទាំងនេះបានចែងយ៉ាងច្បាស់ថា ដីកាដោះស្រាយ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគឺ ជាដីកា សម្រេចតែមួយគត់។ ដូច្នោះ វិធាន ១(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលបញ្ជាក់ថា នៅក្នុងវិធាន ផ្ទៃ ក្នុង ឯកវចនៈក៏អាចយល់ជាពហុវចនៈដែរ ហើយការយោងចំពោះពាក្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត “សំដៅទៅដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ ដែលធ្វើការសម្រេចចិត្តរួមគ្នា និងចៅក្រមស៊ើប អង្កេតណាម្នាក់ក្នុងចំណោមអ្នកទាំងពីរ” ពុំបានផ្តល់មូលដ្ឋានគតិយុត្តិ គ្រប់គ្រាន់ដើម្បីទាត់ចោល ឬ កាត់បន្ថយ គោលការណ៍ ស្នូល នៃកិច្ច ព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ដូចជា គោលជំហរជាក់ស្តែង ហើយ វិធាន ស្តីពីការបកស្រាយ ក្នុងន័យចង្អៀតលើ ច្បាប់ ព្រហ្មទណ្ឌ បានទប់ស្កាត់បន្ថែមទៀតចំពោះការ បកស្រាយតាមអំពើចិត្តណាមួយ នៅក្នុងអត្ថន័យនេះ។
- 111. សម្រាប់សំអាងហេតុទាំងអស់នេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានចោល សំអាងហេតុរបស់សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេត ស្តីពីភាពអាចអនុញ្ញាតបានតាមផ្លូវច្បាប់ ក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយ ពីរដាច់ដោយឡែកពីគ្នា និងផ្ទុយគ្នា។ បន្ថែមពីលើកំហុសអង្គច្បាប់យ៉ាងច្បាស់ក្រឡែត ដែល សំអាងហេតុរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានពឹងផ្អែកទៅលើនោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមរំលឹក ផងដែរថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មានភារកិច្ចតាមផ្លូវតុលាការ ក្នុងការសម្រេចលើបញ្ហា ដែលមានវិវាទ ដែលពួកគាត់បានទទួល²³¹។ ក្នុងករណីដែលការខ្វែងយោបល់គ្នារបស់ពួកគាត់ រវាងពួកគាត់មិនឲ្យឈានទៅដល់ការសម្រេចជាស្ថាពររួមគ្នា ទៅលើបញ្ហាបែបនេះ ពួកគាត់នៅតែ ចាំបាច់ត្រូវបញ្ចប់ ភារកិច្ចតាមផ្លូវតុលាការរួមគ្នានេះ ដោយគោរពទៅតាមនីតិវិធីជាធរមាន នៅក្នុង ប្រព័ន្ធច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដើម្បីធានាថា អាចឈានដល់ការសម្រេចជារួម ទៅលើបញ្ហាដែលស្ថិត ក្នុងយុត្តាធិការរបស់ពួកគាត់²³²។
- 112. សរុបមក អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមសង្កត់ធ្ងន់ថា ការចេញដីកាដោះស្រាយផ្ទុយគ្នា ដោយមិនបញ្ជូន ការខ្វែងយោបល់គ្នាទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឬ អនុវត្តតាមករណីដែលពុំមានជំហររួម សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេត បានប្រព្រឹត្តកំហុសផ្តងដែលធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ទៅដល់មូលដ្ឋាននៃប្រព័ន្ធច្បាប់ និងដំណើរ

²³¹ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១២២។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៣ (D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ១០៥។

²³² សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១២២។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៣ (D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ១០៥។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ការដោយត្រឹមត្រូវរបស់ អ.វ.ត.ក។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់បន្ថែមថា ទោះបីជាលក្ខណៈជា មូលដ្ឋាន នៃបញ្ហាចោទនេះ គឺថា យីម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ដែរឬអត់ នោះ ក៏ដោយ តែសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែល មានសំអាងហេតុតិចតួចគួរឱ្យកត់សម្គាល់លើបញ្ហានេះ ដោយលើកឡើងតែត្រឹមសេចក្តី សម្រេចមួយក្នុងចំណោមសេចក្តីសម្រេចមុនៗរបស់ខ្លួន²³³។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ពុំបានផ្តល់សំអាងហេតុ ឬ ការចង្អុលយោបល់នៅក្នុងដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទ ប្រកាន់នោះទេ²³⁴។

113. លើសពីនេះទៀត តាមរយៈសេចក្តីសម្រេចមុនៗរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបង្ហាញយ៉ាង ច្បាស់ថា ពួកគាត់បានដឹងថា ការបដិសេធមិនបញ្ជូនករណីខ្វែងយោបល់របស់ពួកគាត់ទៅអង្គ បុរេជំនុំជម្រះ បញ្ហានានាដែលពួកគាត់មិនយល់ស្របគ្នា រួមទាំងបញ្ហាគន្លឹះថា យីម ទិត្យ ស្ថិត ឬ មិនស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក នោះ នឹងត្រូវបានដោះស្រាយតែនៅក្នុងផ្នែកនៃកិច្ច ដំណើរការនីតិវិធីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅចំពោះមុខចៅក្រមអន្តរជាតិនេះប៉ុណ្ណោះ មិនមែនតាមរយៈ យន្តការផ្នែកនីតិវិធីដែលបានចែងជាក់លាក់ដោយក្របខណ្ឌគតិយុត្ត អ.វ.ត.ក សម្រាប់ដំណោះ ស្រាយតែចំពោះករណីខ្វែងយោបល់គ្នារវាងពួកគាត់នេះទេ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានដឹង ពីការលំបាកដែលបណ្តាលមកពីសកម្មភាពរបស់ពួកគាត់ មិនត្រឹមតែទៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប៉ុណ្ណោះទេ តែហួសពីដំណាក់កាលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មុនការជំនុំជម្រះនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្នុង

²³³ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ១៣ យោងទៅ ដីកាសម្រេចដាក់ដីកាសម្រេចពាក់ព័ន្ធ នឹងករណីខ្វែង យោបល់គ្នា (D355/1) កថាខណ្ឌ ១៣-១៦។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ដីកាសម្រេចនេះ (D355/1) ដែលត្រូវបានចេញពីដំបូង ដើម្បីឆ្លើយតបចំពោះសំណើរបស់ភាគី ដែលបានលើកឡើងក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ត្រូវបានជូនដំណឹងដល់ភាគីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដោយពុំបានចាត់វិធានការណាមួយនោះទេ ដូចជា ស្នើសុំឱ្យភាគីសម្រួលសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន ដើម្បីលើកឡើងអំពីករណីឯករាជ្យនៃករណីនេះ ដោយមិនគិតអំពីផលប៉ះពាល់ដែលជះធំធេង ដោយសារសកម្មភាពបែបនេះ។

²³⁴ ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ (D381)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ

សំណុំរឿង ០០៤ ទៅទៀត²³⁵។ អង្គជំនុំជម្រះក៏យល់ឃើញផងដែរថា ជារឿងប្លែកដែល ដីកាដោះស្រាយផ្ទុយគ្នា ត្រូវបានចេញនៅក្នុងថ្ងៃតែមួយ ជាភាសាតែមួយ²³⁶។

114. ជារួម អង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាថា កំហុសឆ្គងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានបង្កផល ប៉ះពាល់ដល់ប្រព័ន្ធទាំងមូល ដែលគាំទ្រដោយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ។ ក្រៅពីការរំលោភបំពានទៅលើគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន នៃក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក អង្គ ជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ការអនុវត្តដោយខុសឆ្គងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចបង្កើត បានជាភាពអយុត្តិធម៌ ជាពិសេសដោយសារតែអង្គជំនុំជម្រះ មិនអាចមិនពិចារណាថា ពួកគាត់ប្រហែលមានចេតនា ធ្វើឱ្យបរាជ័យដល់គោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិ ហើយរំខានដល់សិទ្ធិ អំណាច របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ។ អង្គជំនុំជម្រះបានកត់សម្គាល់បន្ថែមថា មិនត្រឹមតែជា ឧទាហរណ៍ដាច់តែឯងប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែសកម្មភាពរបស់ពួកគាត់ នៅក្នុងករណីនេះ គាំទ្រនូវទម្រង់ មួយដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានអនុម័តយក ក្នុងការដោះស្រាយជាមួយបណ្តាសំណុំរឿង ចុងក្រោយទាំងអស់ នៅក្នុងបញ្ជីសំណុំរឿងរបស់ អ.វ.ត.ក²³⁷។

115. ជាថ្មីម្តងទៀត អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ដោយការសោកស្តាយថា តាមការយល់ដឹងនិងបទ ពិសោធន៍របស់ខ្លួន មិនដែលធ្លាប់មានសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌណា នៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រនៃប្រព័ន្ធ ច្បាប់អន្តរជាតិ និងប្រព័ន្ធច្បាប់ជាតិដទៃទៀត ដែលបញ្ចប់ដោយការចេញសេចក្តីសម្រេចផ្ទុយគ្នា ចំនួនពីរក្នុងពេលដំណាលគ្នា ហើយចេញដោយការិយាល័យចៅក្រមតែមួយនោះទេ។ បន្ទាប់ពីការ ស៊ើបអង្កេតអស់រយៈពេល ១០ឆ្នាំ លើឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្ថិតក្នុងចំណោមឧក្រិដ្ឋកម្មដែលសហការ

²³⁵ ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំដាក់បង្ហាញឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការខ្វែងយោបល់ (D355/1) កថាខណ្ឌ ១៥-១៦។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំឱ្យបញ្ជូនសំណុំរឿង ០០៣ ទៅចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១ ឯកសារ D270/7។

²³⁶ សូមមើល ប្រវត្តិនិតិវិធី (នៅថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ (D381) ត្រូវបាន ដាក់ជាភាសាខ្មែរតែប៉ុណ្ណោះ ចំណែកដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) ត្រូវបានដាក់ជាភាសាអង់គ្លេស ដោយសំណៅ បកប្រែនឹងដាក់ជូនតាមក្រោយ។

²³⁷ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ៨៨-១២៤ សំណុំរឿង ០០៣ (D266/27 និង D267/35)។ ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ (D381)។ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

យង់ឃ្នងបំផុត ដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងអំឡុងសតវត្សរ៍ទី២០ ចៅក្រមអន្តរជាតិអាចត្រឹមតែ
ផ្តោលទោសជាថ្មីម្តងទៀត ទៅលើស្ថានការណ៍ដ៏អាក្រក់ផ្នែកផ្លូវច្បាប់ ដែលសកម្មភាពខុសច្បាប់
របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបង្កើតឡើង ចំពោះកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីផ្សេងទៀតរបស់
អ.វ.ត.ក។

VI. អនុសេចក្តី

- 116. ទោះបីជាសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះទាក់ទងនឹងភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្តឹង
ឧទ្ធរណ៍ និងលក្ខណៈខុសច្បាប់នៃការព្រមព្រៀងគ្នារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការចេញ ដី
កាដីណោះស្រាយដាច់ដោយឡែកពីគ្នា បានបញ្ជាក់ច្បាស់នៅក្នុងកថាខណ្ឌខាងលើក្តី ក៏អង្គជំនុំ
ជម្រះ បន្ទាប់ពីប្រជុំពិភាក្សារួច មិនអាចរកសំឡេងភាគច្រើនលើសលប់នៃសំឡេងគាំទ្រចំនួន
បួនតាមការកំណត់ ដើម្បីឈានទៅដល់ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចមួយលើអង្គសេចក្តី ផ្នែកលើសំអាង
ហេតុរួម បានឡើយ។ អនុសេចក្តីតាមវិធាន ៧៧(១៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មតិរបស់សមាជិក
ផ្សេងៗ នៃចៅក្រមអន្តរជាតិ ត្រូវបានភ្ជាប់មកជាមួយនឹងសេចក្តីពិចារណាទាំងនេះ។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដីណោះស្រាយ

VII. សេចក្តីសម្រេច

ដោយផ្អែកលើហេតុផលទាំងនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ យោងតាមសំឡេងឯកច្ឆ័ន្ទ៖

- **បន្ទាប់ពីប្រជាក្រុមបញ្ជូនគ្នាទៅបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងឡាយប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ**
- **សម្រេចថា** បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិអាចទទួលយកបាន
- **សម្រេចថា** បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអាចទទួលយកបាន
- **សម្រេចថា** បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចទទួលយកបាន
- **សម្រេចថា** បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី លោក យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងការចេញដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ អាចទទួលយកបាន
- **សម្រេច** ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី លោក យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ នៅមូលដ្ឋានទី២.២ មូលដ្ឋានទី ៣ មូលដ្ឋានទី ៤ មូលដ្ឋានទី ៥.១ មូលដ្ឋានទី ៥.២ និងមូលដ្ឋានទី ៥.៣ អាចទទួលយកបាន
- **សម្រេចថា** មូលដ្ឋានផ្សេងទៀតនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី លោក យឹម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះមិនអាចទទួលយកបាន
- **ប្រកាសថា** ការចេញដីកាដោះស្រាយពីរដែលផ្ទុយគ្នារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺខុសច្បាប់ ដែលរំលោភបំពានទៅលើក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក
- **ប្រកាសថា** អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអាចរកសំឡេងគាំទ្រពីចៅក្រម (បួន) រូប យ៉ាងតិច ដើម្បីចេញសាលដីកាមួយទៅលើអង្គសេចក្តី ដោយផ្អែកលើសំអាងហេតុរួម បានឡើយ។

អនុលោមតាមវិធាន ៧៧(១៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សាលដីកានេះបិទផ្លូវតវ៉ា។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសចស (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

អនុលោមតាមវិធាន ៧៧(១៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ក្រច្ចាបញ្ជីនៃចៅក្រមអន្តរជាតិត្រូវជូនដំណឹងអំពី សាលដីកានេះដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សហព្រះរាជអាជ្ញា និងភាគីនានា។

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ១៧ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ២០២១

ប្រធាន

អន្តរបុរេជំនុំជម្រះ

ប្រាក់ គីមសាន

Olivier BEAUVALLET

ន័យ ថុល

Kang Jin BAIK

ហួត ចុឌី

ចៅក្រម ប្រាក់ គីមសាន ចៅក្រម ន័យ ថុល និងចៅក្រម ហួត ចុឌី សូមលើកឡើងនូវមតិយោបល់របស់ខ្លួន ទាក់ទិននឹងអង្គសេចក្តីនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។

ចៅក្រម Olivier BEAUVALLET និងចៅក្រម Kang Jin BAIK សូមលើកឡើងនូវមតិយោបល់របស់ ខ្លួន ទាក់ទិននឹងអង្គសេចក្តីនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

VIII. យោបល់លោកចៅក្រមប្រឆាំង គឺសមាន លោកចៅក្រមជំនួយ ថុល និង លោកចៅក្រម ហួត ចុឡី

117. សំណុំរឿង ០០៤ ដែលមាន យឹម ទិត្យ ជាជនត្រូវចោទ ជាសំណុំរឿងចុងក្រោយគេបង្អស់ ក្នុង សំណុំរឿង ០០៣-០០៤ ដែលមានឈ្មោះ អ៊ឹម ចែម, អោ អាន, មាស មុត និង យឹម ទិត្យ ជាជន ត្រូវចោទ។ សំណុំរឿង ០០៣-០០៤ ចាប់ផ្តើមចេញដំណើរខុសប្លែកពីសំណុំរឿង ០០១ និង ០០២ ពោលគឺការជ្រើសរើសយកជនមួយចំនួនមកធ្វើការស៊ើបអង្កេតបឋមជាឯកតោភាគី ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ដោយបិទបាំងពុំបានសហការជាមួយសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ញ៉ាំងឱ្យដំណើរការនីតិវិធីមានភាពរអាក់រអួលមិនចេះចប់មិនចេះហើយ។ ចៅក្រមជាតិនៃ អ.ប.ជ ធ្លាប់បានលើកជាយោបល់ពិស្តារអំពីភាពរអាក់រអួលនោះ ក្នុងមតិយោបល់របស់ខ្លួន ក្នុងសំណុំរឿងដែលមាន អោ អាន ជាជនត្រូវចោទ។ លើកនេះទៀត ផ្អែកលើភស្តុតាង មួយចំនួនក្នុងសំណុំរឿង អោ អាន ចៅក្រមជាតិនៃ អ.ប.ជ សូមលើកជាយោបល់ថ្មីទៀត ដើម្បី បិទបញ្ចប់សំណុំរឿង ០០៤។ ក្នុងន័យនេះ យើងត្រូវពិនិត្យតាមលំដាប់ដោយអំពី៖ គោលបំណង ក្នុងការបង្កើត អ.វ.ត.ក - ការប្រជុំផ្តួងសេចក្តីប្រាងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក នៅ រដ្ឋសភាជាតិ - ការដឹងព្រំព័ទ្ធផលនៃការប្រជុំនៅរដ្ឋសភាកម្ពុជា - លក្ខណៈពិសេសរបស់ អ.វ .ត.ក - អ្នកដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ - ការ បិទបាំងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិក្នុងការបើកការស៊ើបអង្កេតបឋមដោយឯកតោភាគី - ការសារភាពរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញារងអន្តរជាតិ និង ការពិចារណារបស់ចៅក្រមជាតិនៃ អ.ប.ជ អំពីអនិច្ចាសក្ខលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរបឋមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ដែលមានដូចតទៅ៖

១. គោលបំណង

118. មាត្រា ១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទាក់ទងនឹងការ កាត់សេចក្តីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជា នូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យ ចុះហត្ថលេខានៅថ្ងៃទី០៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៣៖ “គោលបំណងរបស់កិច្ចព្រម ព្រៀងនេះ គឺកំណត់អំពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាល កម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួល

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ការរំលោភទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ ដែលប្រទេសកម្ពុជាទទួលស្គាល់ ហើយដែល បានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងថ្ងៃ១៧ មេសា ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃ០៦ មករា ១៩៧៩”។

119. មាត្រា ១ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឱ្យមានចៅក្រមអន្តរជាតិវិសាមញ្ញប្រកាសឱ្យប្រើនៅថ្ងៃទី២៣ ខែ តុលា ឆ្នាំ២០០៤ (ច្បាប់ អ.វ.ត.ក) ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ចែងថា៖ “ច្បាប់នេះរៀបចំឡើងក្នុងគោលបំណងវិនិច្ឆ័យទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើ ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ការរំលោភទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ និងទម្លាប់អន្តរជាតិ ព្រមទាំង ការរំលោភលើអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលប្រទេសកម្ពុជាទទួលស្គាល់ហើយដែលបានប្រព្រឹត្ត ក្នុង អំឡុងថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩”។

120. មាត្រា ២ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក រម្មឹកឡើងវិញជាថ្មីថា ចៅក្រមអន្តរជាតិវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ត្រូវបង្កើតឡើងដើម្បីជំនុំជម្រះ “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែល ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ... ដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងថ្ងៃ១៧ មេសា ១៩៧៥ រហូតដល់ថ្ងៃ០៦ មករា ១៩៧៩”។

121. ផ្អែកតាមកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ អ.វ.ត.ក ជនដែលត្រូវនាំយកមកកាត់ទោសនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក គឺជនពីរប្រភេទ៖

- អ្នកដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និង
- អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការនៃ អ.វ.ត.ក។

122. ដូច្នេះ ក្នុងការជ្រើសរើសជនទាំងពីរប្រភេទនេះមកកាត់ទោស គឺត្រូវមានការសហការគ្នា ឯកភាព គ្នារវាងភាគីជាតិ និងភាគីអន្តរជាតិ ផ្តើមធ្វើការស៊ើបអង្កេតបឋម និងចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅសហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដើម្បីធ្វើការស៊ើបអង្កេត ដោយគោរពអនុវត្តរាល់មាត្រាទាំងឡាយដែលមាន ចែងក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក រាល់វិធានទាំងឡាយដែលមានចែងក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង ពិសេស គោលបំណងក្នុងការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលបានលាតត្រដាងជាសាធារណៈ ក្នុងឱកាសប្រជុំផ្លូវ សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក នៅវដ្តសភាជាតិ។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

២. ការប្រជុំឆ្លងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ អ.វ.ត.ក នៅរដ្ឋសភាជាតិ²³⁸

123. កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងកម្ពុជា ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធាន ផ្ទៃក្នុង ថ្វីត្បិតពុំបានបញ្ជាក់អំពីចំនួនអ្នកដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ក្នុងរបប កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលត្រូវនាំយកមកកាត់ទោសនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែក្នុង ពេលប្រជុំឆ្លងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក នៅរដ្ឋសភាជាតិ មានការសួរដេញដោល រវាងតំណាងរាស្ត្រ និងអ្នកការពារសេចក្តីព្រាងច្បាប់គឺ ឯកឧត្តម សុខ អាន អំពីចំនួនជនដែលស្ថិត ក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក និងជាគោលបំណងយ៉ាងច្បាស់លាស់អំពីការព្រមព្រៀងរវាង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ គឺមានចំនួនតែ បួន (៤) ទៅប្រាំ (៥) នាក់ ដែល មាននៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ និង សំណុំរឿង ០០២ រួចទៅហើយ។

៣. សំណើរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ

124. ដើម្បីឱ្យដឹងកាន់តែច្បាស់ថែមទៀត អំពីគោលបំណងរបស់ភាគីក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានស្នើសុំពីផ្នែកបណ្តុះបណ្តាលរបស់អង្គការ សហប្រជា ជាតិកំណត់ហេតុនៃការចរចារវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ ជាមួយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក៏ប៉ុន្តែ អង្គការសហប្រជាជាតិបានបដិសេធមិនបង្ហាញឯកសារភាគច្រើនក្នុងចំណោមឯកសារដែលបាន ស្នើសុំទេ ដោយផ្អែកលើមូលហេតុរក្សានូវការសម្ងាត់²³⁹។

៤. ការដឹងពីចំនួនដំបូងស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក²⁴⁰

125. ក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២

²³⁸ ទស្សនាវដ្តីស្វែងរកការពិត លេខ ១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០០១ ទំព័រ ៦៣, លេខ ១៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ ទំព័រ ៤៨ និងទំព័រ ៤៩។

²³⁹ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការព្យាយាមមិនបានសម្រេចដើម្បីទទួលបានឯកសារបណ្តុះបណ្តាលសម្ងាត់បំផុតរបស់ អង្គការសហប្រជាជាតិ ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D181/1។

²⁴⁰ ឯកសារ D360/10 កថាខណ្ឌ ១១-១២ យោងទៅ “ការចរចា និងការអនុម័តកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងការចរចា និងការអនុម័តវិសោធនកម្មលើច្បាប់ស្តីពីការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម” សម័យប្រជុំ លើកទី១ នីតិកាលទី៣ នៃ រដ្ឋសភាកម្ពុជា ថ្ងៃទី០៤-០៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ ឯកសារ D359/3/1.1.45។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងថា “ឯ.ខ កែវ វ៉េមី ក្នុងឃ្លាចុងក្រោយបានលើកឡើងថា វាមិនយុត្តិធម៌ទេបើយើងកាត់ទោសតែ ៣ ឬ ៤ នាក់នោះ (ឆ្លើយតបទៅនឹង ឯ.ខ សុខ អាន)។ នេះជាភស្តុតាងបង្ហាញថា នាពេលប្រជុំសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក នៅរដ្ឋសភាកម្ពុជា ឯ.ខ សុខ អាន បានឆ្លើយបញ្ជាក់ថា ជនដែលត្រូវនាំយកមកកាត់ទោសនៅ អ.វ.ត.ក មានចំនួនតែ ៣ ឬ ៤ នាក់ប៉ុណ្ណោះ ដូចអ្វីដែល ឯ.ខ កែវ វ៉េមី បានលើកឡើង គឺជាគោលបំណងនៃការតាក់តែងកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក។

126. ចារីមួយចំនួនពុំត្រូវនាំយកមកកាត់ទោសទៅ អ.វ.ត.ក ទេ៖ អ្នកតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានដឹងថា មានចារីដ៏ច្រើនសន្លឹកសន្លាប់ មិនត្រូវនាំយកមកជំនុំជម្រះនៅ អ.វ.ត.ក ទេ។

៥. លក្ខណៈពិសេសរបស់ អ.វ.ត.ក

127. ចៅក្រមជាតិនៃ អ.ប.ជ ធ្លាប់បានពិចារណាលើសេចក្តីសម្រេចក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង អ៊ីម ចែម ថា អ.វ.ត.ក ជាតុលាការពិសេសមួយដែលអនុវត្តនីតិវិធីនៃការចោទប្រកាន់ និងការស៊ើបសួរខុសពីតុលាការជាតិ។ ការចោទប្រកាន់ និងការស៊ើបសួររបស់តុលាការជាតិគឺធ្វើឡើងតែអង្គហេតុ មានន័យថា ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទទួលបណ្តឹងអំពីអង្គហេតុដែលមានក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា។ ផ្ទុយមកវិញ នៅ អ.វ.ត.ក ការចោទប្រកាន់អាចធ្វើទៅបាន លុះត្រាតែបំពេញបានលក្ខខណ្ឌពីរ៖

ទី១៖ អង្គហេតុ “ឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់ និងទម្លាប់អន្តរជាតិ ព្រមទាំងការរំលោភលើអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលប្រទេសកម្ពុជាទទួលស្គាល់ ហើយដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩។

ទី២៖ បុគ្គលដែលជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជាជនទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ហើយដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការនៃ អ.វ.ត.ក។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

៦. អ្នកដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និង អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត

128. យោង ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ (ឯកសារ D3)។

អ្នកដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការនៃ អ.វ.ត.ក ត្រូវបាន ភាគីជាតិ និង ភាគីអន្តរជាតិទទួលស្គាល់ និង ឯកភាពគ្នានាំយកមកជំនុំជម្រះ នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក គឺ៖

- ១. ខៀវ សំផន
- ២. នួន ជា
- ៣. អៀង សារី
- ៤. អៀង ធីរិទ្ធ
- ៥. កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច

ចំនួនជនខាងលើនេះស្ថិតក្នុងសំណុំរឿង ០០១ និងសំណុំរឿង ០០២ ស្របនឹងចំនួនជនដែលបាន លើកឡើងដោយ ឯ.ខ សុខ អាន ក្នុងឱកាសប្រជុំឆ្លងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក នៅរដ្ឋសភាជាតិ។

129. ដូច្នោះពុំមានសេសសល់ជនផ្សេងទៀត ផ្តើមធ្វើការចោទប្រកាន់ និងនាំយកមកជំនុំជម្រះនៅចំពោះ មុខ អ.វ.ត.ក ឡើយ។

៧. ការលួចលាក់ឆ្លើមធ្វើការចោទប្រកាន់តាមរយៈការស៊ើបអង្កេតបឋម ដោយសហព្រះរាជ អាជ្ញាអន្តរជាតិ

130. ចៅក្រមជាតិនៃអង្គជំនុំជម្រះធ្លាប់បានពិចារណាម្តងរួចមកហើយអំពីអនីត្យានុកូលភាពនៃកិច្ច ស៊ើបសួរបឋមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិក្នុងសំណុំរឿង ០០៣-០០៤ កាលពីថ្ងៃទី១៨ ខែ សីហា ឆ្នាំ២០០៩ (ឯកសារ “ឧបសម្ព័ន្ធ II: សេចក្តីដកស្រង់ការពិចារណារបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្លាំងយោបល់គ្នារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធាន ផ្ទៃក្នុង”)²⁴¹។

យោងតាមច្បាប់ អ.វ.ត.ក ការចោទប្រកាន់មានតម្លៃអាចទទួលយកបានតាមផ្លូវច្បាប់ លុះត្រាតែ សហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរ ពេលគឺសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ និងសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មាន ការឯកភាពគ្នា ដោយយោងលើពាក្យបណ្តឹង ឬដោយឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន។ កិច្ចព្រមព្រៀង និង ច្បាប់ អ.វ.ត.ក បានបញ្ជាក់ច្បាស់ថា នៅ អ.វ.ត.ក ត្រូវមានព្រះរាជអាជ្ញាពីររូបដែលហៅថា “សហព្រះរាជអាជ្ញា” ហើយត្រូវធ្វើការសហការគ្នា ក្នុងការបំពេញការងារ។ ដូច្នេះយើងមិន ភ័យខ្លាចនានាដែលទទួលបានពីការស៊ើបអង្កេតបឋមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទាក់ទង ទៅនឹងជនសង្ស័យថ្មីទាំងនោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិពុំដែលបានចូលរួម ឬផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់ មន្ត្រីរបស់ខ្លួន ក្នុងការស៊ើបអង្កេតនោះទេ។

សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ និងមន្ត្រីរបស់ខ្លួនមិនដែលបានចូលរួម និង/ឬ គាំទ្រដល់ការស៊ើបអង្កេត បឋមក្នុងការកំណត់មុខសញ្ញាជនសង្ស័យដើម្បីយកមកធ្វើការប្តឹងចោទប្រកាន់ ដូចដែលមាន នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបអង្កេតលើកទី២ និងទី៣ ដែលធ្វើឡើងដោយសហព្រះរាជ អាជ្ញាអន្តរជាតិ និងមន្ត្រីរបស់ខ្លួនបានចប់សព្វគ្រប់ ទើបសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានទទួលព័ត៌មាន ក្រៅផ្លូវការថា ខាងផ្នែកអន្តរជាតិបានធ្វើការអង្កេតបឋមទាក់ទងនឹងកិច្ចការមួយចំនួន ហើយការ អង្កេតបឋមនេះក៏បានចប់សព្វគ្រប់រួចរាល់ហើយដែរ។ ពេលទទួលព័ត៌មានដូចនេះ សហព្រះរាជ អាជ្ញាជាតិបានទៅសួរនាំសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប៉ុន្តែពេលនោះសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អវត្តមានទើបសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិទៅជួបជាមួយសហព្រះរាជអាជ្ញារងអន្តរជាតិគឺលោក វិល្លៀម ស្ទីត។ ពេលសួរនាំករណីអង្កេតបឋមនេះ លើវិល្លៀម ស្ទីត បានប្រាប់ថា ពិតជាមានការ ស៊ើបអង្កេតបឋមដូចដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិទទួលបានព័ត៌មាននោះមែនហើយ លោក វិល្លៀម ស្ទីត ក៏បានពោលពាក្យថា “សុំទោស” ចំពោះការធ្វើអង្កេតបឋមដោយឯកឯងនេះ ហើយ សន្យាថា បើពេលក្រោយមានធ្វើអ្វីទៀត ខ្លួននឹងជូនដំណឹងដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ។

សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានធ្វើការសម្រេចចិត្ត ក្នុងការផ្តួចផ្តើមស៊ើបអង្កេតនេះដោយឯកឯង ដូច្នេះសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិមិនបានដឹងអំពីបញ្ហានេះទេ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ តាមចម្លើយ

²⁴¹ សូមមើល សេចក្តីពិចារណាលើដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/24 និង D360/33 កថាខណ្ឌ ២៦០។
សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

របស់ខ្លួនចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ បានអះអាងថា៖ កិច្ចស៊ើបសួរបឋមទាក់ទងនឹងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីមួយ លើកទីពីរ និងលើកទីបី ជាគោលការណ៍ត្រូវបានឈរលើមូលដ្ឋាននៃការវិភាគឯកសារធ្វើឡើងនៅក្នុងតុលាការ ដែលប្រមូលបានពីមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា (DC-Cam) ដែលបានទទួលមុនថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ មានន័យថា មុនការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីមួយ។ ភាគច្រើនបំផុតនៃការអនុញ្ញាត សម្រាប់កិច្ចស៊ើបសួរបឋមនៅពេលណាត្រូវបានផ្តល់ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាណាម្នាក់ ឬសហព្រះរាជអាជ្ញាក៏ដោយ គឺត្រូវបានធ្វើឡើងដោយផ្ទាល់មាត់ ដែលអនុញ្ញាតដោយច្បាប់។

សំណុំរឿង ០០៤ ក៏ដូចជាសំណុំរឿងផ្សេងៗទៀត ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣-០០៤ ត្រូវបានសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលាក់លៀមផ្ដើមធ្វើការស៊ើបអង្កេតបឋមជាឯកតោភាគី រំលោភទៅលើកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បង្កើតបានអនិច្ចាសក្ខលភាពក្នុងសំណុំរឿងទាំងមូល។

៨. ការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិក្នុងដីកាដោះស្រាយ

131. ផ្អែកតាមភស្តុតាងទាំងអស់ដូចបានលើកឡើងមកនេះ ចៅក្រមជាតិនៃ អ.ប.ជ យល់ឃើញថាការដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិសម្រេច ៖

- អ.វ.ត.ក មិនមានយុត្តាធិការបុគ្គលលើ យីម ទិត្យ ឡើយ។
- លើកលែងការប្រកាន់ប្រឆាំង យីម ទិត្យ។

គឺជាការត្រឹមត្រូវ។

ប៉ុន្តែការដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ និងអន្តរជាតិសម្រេចចេញដីកាដោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នា គឺជាការខុសច្បាប់ ដោយរំលោភទៅលើក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក។

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសលស (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមជាតិទំន អ.ប.ជ សម្រេច៖

បិទសំណុំរឿង ០០៤ ដែលមាន យីម ទិត្យ ជាជនត្រូវចោទ និងបញ្ជូនទៅតម្កល់ទុកក្នុងបណ្ណសារ
នៃ អ.វ.ត.ក។

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ១៧ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ២០២១

ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន

ចៅក្រម នីយ ថុល

ចៅក្រម ហួត វុធី

**IX. យោបល់ចៅក្រម KANG JIN BAIK និងចៅក្រម OLIVIER
BEAUVALLET**

132. ចៅក្រមដែលបានចុះហត្ថលេខា នឹងបង្ហាញខាងក្រោមនូវមតិយោបល់របស់ខ្លួនទាក់ទងនឹងបណ្តឹង
ឧទ្ធរណ៍ទាំង៥។

**បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី យីម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងការចេញ
ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ²⁴²**

ក. អំណះអំណាង

១. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីប្រឆាំងនឹងការចេញដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ

133. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ ប្រឆាំងនឹងការចេញដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរគឺជាការជំទាស់
ទៅនឹងសុពលភាពនៃដីកាដោះស្រាយទាំងពីរនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤។ ជាពិសេស សហមេធាវី
អះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរមានកំហុសអង្គច្បាប់ចំពោះការចេញដីកាដោះស្រាយ
ដោយផ្អែក និងផ្ទុយគ្នាចំនួនពីរ ដោយសារថា (i) ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មិនអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើដូច្នោះ
បានទេ ហើយ (ii) វាបានរំលោភបំពានគោលការណ៍នៃ *វិមតិសង្វ័យត្រូវបានប្រយោជន៍ដល់ជន
ជាប់ចោទ* និងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌របស់ លោក យីម ទិត្យ។ ហេតុដូច្នោះ
សហមេធាវីស្នើសុំឱ្យចៅក្រមអន្តរជាតិបដិសេធបោលដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ និងលើកលែង
ការចោទប្រកាន់លើរឿងក្តីនេះ²⁴³។

²⁴² ភាគីផ្សេងទៀតក៏បានធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានជាក់លាក់អំពីដីកាដោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នា ដែលបានចេញនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤
និងផលវិបាកផ្នែកច្បាប់សមស្រប ដែលចៅក្រមអន្តរជាតិគួរពិនិត្យសម្រេច។ *សូមមើល* បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជ
អាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D381/19) កថាខណ្ឌ ១៦៤-១៧៥។ ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯក
សារ D382/29) កថាខណ្ឌ ៨-២៧ កថាខណ្ឌ ៣៥-៤១។ ចម្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជ
អាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D381/26) កថាខណ្ឌ ៧-២៦ កថាខណ្ឌ ៣២-៣៤។ ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ
(ឯកសារ D381/28) កថាខណ្ឌ ១-៨; បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឯកសារ D381/20) កថាខណ្ឌ ១៣-៣៨។

²⁴³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ២០។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 134. យោងតាមសហមេធាវី ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ អ.វ.ត.ក មិនអនុញ្ញាតឱ្យចេញដីកាដោះស្រាយចំនួន ពីរដាច់ដោយឡែកពីគ្នា និងផ្ទុយគ្នានោះឡើយ។ ទីមួយ មាត្រា ៥(៤) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ចែងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវសហការដើម្បីឈានទៅដល់ការឯកភាពគ្នាមួយ ក្នុងការស៊ើបអង្កេត។ ទីពីរ មាត្រា ២៣ថ្មី នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ចែងថា ការស៊ើបអង្កេតគឺជាការ ទទួលខុសត្រូវរួមគ្នា ពុំមែនក្នុងពេលដំណាលគ្នានោះទេ²⁴⁴។ ទីបី វិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងប្រយោជន៍យ៉ាងច្បាស់អំពីការអនុញ្ញាតឱ្យចេញដីកាដោះស្រាយតែមួយ ដោយសហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរនៅពេលបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេត។ ពាក្យពេចន៍នៅក្នុងវិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ជាការដាក់កាតព្វកិច្ច និងអនុញ្ញាត²⁴⁵ ឱ្យចោទប្រកាន់បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ឬ លើកលែងការចោទប្រកាន់”។
- 135. ទី៤ វិធាន ១៤ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនឹងបំពេញកិច្ចការរួមគ្នា និងមាន អំណាចស្នើសុំភាពគ្នា ហើយមិនអាចឱ្យចេញដីកាដោះស្រាយជាលក្ខណៈបុគ្គលបាននោះ ឡើយ។ ទោះបីជាវិធាន ១៤ (៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងកំណត់អំណាចក្នុងការធ្វើប្រតិភូកម្ម កិច្ចការតុលាការក៏ដោយ ក៏ស្ថានភាពដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចបំពេញកិច្ចការដោយឯក ឯង មិនអាចកើតឡើងដោយគ្មាន “សេចក្តីសម្រេចជាលាយលក្ខណ៍អក្សររួម” នោះឡើយ ឬ ចំពោះសកម្មភាពណាមួយដែលត្រូវធ្វើរួមគ្នា អនុលោមតាមច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងវិធានផ្ទៃក្នុង²⁴⁶។ ចំពោះសហមេធាវី ការគ្មានបទប្បញ្ញត្តិណាមួយនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ច្បាប់ អ.វ.ត.ក ឬ វិធានផ្ទៃក្នុង ដែលចែងអំពីលទ្ធភាពនៃដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ ឬ លទ្ធភាព ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចបំពេញកិច្ចការដោយឯកតោភាគី²⁴⁷ មានន័យថា ការចេញដីកា ដោះស្រាយ *ត្រូវតែធ្វើរួមគ្នា*។ ដូច្នេះ គ្មានប្រតិភូកម្មណាមួយអនុលោមតាមវិធាន ១៤(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងអាចធ្វើទៅបាននោះឡើយ ហើយទោះករណីណាក៏ដោយ សហមេធាវីកត់ សម្គាល់ថា គ្មានប្រតិភូកម្មនៃអំណាចណាមួយបានធ្វើឡើងនោះទេ²⁴⁸។

²⁴⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ២៣។

²⁴⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ២៤។

²⁴⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ២៧។

²⁴⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ២៦, ២៨។

²⁴⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ២៨។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 136. យោងតាមហេតុផលខាងលើ សហមេធាវីអះអាងថា កិច្ចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគឺច្បាប់ មិនអនុញ្ញាតនោះឡើយ²⁴⁹។ យ៉ាងហោចណាស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវតែព្យាយាមរកការ បញ្ជាក់បំភ្លឺលើបញ្ហានេះពីចៅក្រមអន្តរជាតិមុនពេលចេញដីកាដាច់ដោយឡែកពីគ្នារបស់ខ្លួន²⁵⁰។
- 137. ម៉្យាងវិញទៀត សហមេធាវីជំទាស់ថា ដីកាដោះស្រាយផ្ទុយគ្នាទាំងពីរបានរំលោភបំពានគោល ការណ៍ *វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ* និងសិទ្ធិរបស់ លោក យីម ទិត្យ ក្នុង ការទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌។ ដោយសារសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានវាយតម្លៃភ័ ស្តុតាងអង្គហេតុដូចគ្នា ប៉ុន្តែឈានដល់ការសន្និដ្ឋានផ្ទុយគ្នា សហមេធាវីសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតមាន កាតព្វកិច្ចអនុវត្តគោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ ចោទ* ចំពោះការវាយតម្លៃភ័ស្តុតាងរបស់ពួកគេលើអង្គហេតុ ហើយត្រូវលើកលែងការចោទប្រកាន់។ បើមិនធ្វើដូច្នោះទេ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តី ដោយយុត្តិធម៌របស់ លោក យីម ទិត្យ²⁵¹។
- 138. នៅពេលដកស្រង់យុត្តិសាស្ត្រពាក់ព័ន្ធ²⁵² សហមេធាវីបានរំលឹកអំពីកាតព្វកិច្ចរបស់សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេត ត្រូវរក្សាសុចរិតភាពនៃការស៊ើបអង្កេត គោរពគោលការណ៍មូលដ្ឋាន និងធានាអនុវត្ត តាមនីតិវិធី²⁵³។ លើសពីនេះ សហមេធាវីគូសបញ្ជាក់ថា *វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ ដល់ជនជាប់ចោទ* គឺជាធាតុសំខាន់នៃសច្ច្តាណ៍និរទោស ដែលត្រូវបានធានាការពារ អនុលោមតាមមាត្រា ៣៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា មាត្រា ៣៥១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

²⁴⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ៣០។
²⁵⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ២៩។
²⁵¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ៣១។
²⁵² *សូមមើល ឧទា.* សំណុំរឿង ០០៤ ដីកាសម្រេចលើសំណើបន្ទាប់របស់ យីម ទិត្យ សុំឱ្យសហចៅក្រមអន្តរជាតិពិចារណា ឡើងវិញលើការដាក់បង្ហាញចម្លើយសាសក្សិនៃសំណុំរឿង ០០៤ ទៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D229/3 កថាខណ្ឌ ២៦។ សំណុំរឿង ០០៤ ដីកាសម្រេចលើផលប៉ះពាល់ដោយសារស្ថានភាពថវិកាមកលើសំណុំរឿង ០០៣ សំណុំរឿង ០០៤ និងសំណុំរឿង ០០៤/២ និងសារណាពាក់ព័ន្ធនានារបស់មេធាវីការពារក្តី យីម ទិត្យ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែ សីហា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D355/9 កថាខណ្ឌ ១៧។
²⁵³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ៣២។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

និងត្រូវបានទទួលស្គាល់នៅក្នុងយុត្តិសាស្ត្រ អ.វ.ត.ក និងច្បាប់អន្តរជាតិ²⁵⁴។ យោងតាមសហមេធាវី គោលការណ៍នេះកំណត់ថា វិមតិសង្ស័យនៅក្នុងការសម្រេចលើអង្គហេតុ និងការកំណត់អំពីការទទួលខុសត្រូវបុគ្គល ត្រូវបកស្រាយជាបុរយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ²⁵⁵។ គោលការណ៍នេះអនុវត្តនៅគ្រប់ដំណាក់កាលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី រួមទាំង ដំណាក់កាលមុនពេលជំនុំជម្រះផងដែរ²⁵⁶។

139. សហមេធាវីអះអាងថា ដោយសារតែចៅក្រមដែលមានសិទ្ធិស្នើគ្នាពីររូបបានធ្វើការសន្និដ្ឋានផ្ទុយគ្នាអំពីយុត្តាធិការបុគ្គលដោយផ្អែកលើភស្តុតាងតែមួយ សំណុំរឿងរបស់ លោក យឹម ទិតុយ គឺ “ឧទាហរណ៍ នៃស្ថានភាពវិមតិសង្ស័យ ដែលត្រូវបានជាបុរយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ”²⁵⁷។ សម្រាប់សហមេធាវី “អត្ថិភាពនៃដីកាដោះស្រាយផ្ទុយគ្នាទាំងពីរនេះនាំឱ្យមានវិមតិសង្ស័យអំពីការសម្រេចលើអង្គហេតុ និងការវាយតម្លៃរួមលើការទទួលខុសត្រូវបុគ្គល ដូចបានចោទប្រកាន់”²⁵⁸។ ដូច្នេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកាតព្វកិច្ចលើកលែងការចោទប្រកាន់លើសំណុំរឿងនេះ ដោយត្រូវអនុវត្តគោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាបុរយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ* ក្នុងតួនាទីជាអ្នកវិនិច្ឆ័យលើអង្គហេតុ និងក្នុងនាមជាអ្នកធានាមើលការខុសត្រូវលើការស៊ើបអង្កេត²⁵⁹។

140. សហមេធាវីអះអាងបន្ថែមទៀតថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅពេលចេញដីកាដោះស្រាយផ្ទុយគ្នាបានបង្កើតភាពមិនច្បាស់លាស់ផ្នែកនីតិវិធី និងវិមតិសង្ស័យបន្ថែមទៀត²⁶⁰។ នេះគឺជាការរំលោភសិទ្ធិ លោក យឹម ទិតុយ ក្នុងការទទួលបានសច្ចភាពគតិយុត្តចាប់តាំងពីពេលគាត់មាន “ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដែលមិនបានដោះស្រាយរួចរាល់នៅតែលគោលចំពោះរូបគាត់

²⁵⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិតុយ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ៣៣។
²⁵⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិតុយ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ៣៣។
²⁵⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិតុយ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ៣៣ ជើងទំព័រ ៣៤។
²⁵⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិតុយ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ៣៤។
²⁵⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិតុយ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ៣៤។
²⁵⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិតុយ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ៣៤, ៣៦។
²⁶⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិតុយ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ៣៥។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

រហូតមកទល់ពេលនេះ”។ ម្យ៉ាងវិញទៀត នៅពេលមិនព្យាយាមស្វែងរកការបញ្ជាក់បំភ្លឺពី ចៅក្រមអន្តរជាតិ “មុនពេលចាប់ផ្តើមកិច្ចចម្លងដោយធ្វេសប្រហែស និងមិនស្របច្បាប់” ធ្វើឱ្យ “ភាពស្មុគស្មាញបុរេទាក់បុរេឡាគ្នានៃនីតិវិធីប្តឹងឧទ្ធរណ៍” អូសបន្លាយរយៈពេលនៃកិច្ចដំណើរការ នីតិវិធីកាន់តែយូរមិនសមហេតុផលជាង ១៣ឆ្នាំ²⁶¹។

141. ជារួម តាមការយល់ឃើញរបស់សហមេធាវី ដោយសារក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ អ.វ.ត.ក មិន អនុញ្ញាតឱ្យមានដីកាដោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នា ហើយដោយសារពុំមានការធ្វើប្រតិភូអំណាច ដីកា ដោះស្រាយទាំងពីរនេះ ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ដោយសារវិការផ្នែកនីតិវិធីអនុលោមតាមវិធាន ៦៧(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង²⁶²។ ជាលទ្ធផល ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ពុំមានសុពលភាព ហើយវិធាន ៧៧(១៣)(ខ) មិនអាចអនុវត្តបាន²⁶³។ ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូង មិនអាចទទួលសំណុំរឿង ដោយផ្អែកលើដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែលគ្មានសុពលភាពនេះដែរ លើកលែងតែចៅក្រមអន្តរជាតិអាចរកសម្លេងភាគច្រើនលើសលុបអាចចេញសេចក្តីសម្រេច បាន²⁶⁴។

142. ដូច្នោះ សហមេធាវីអះអាងថា ស្ថានភាពនេះបន្ទាល់ទុកនូវជម្រើសចំនួន ០៣ តែប៉ុណ្ណោះសម្រាប់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ពោលគឺ៖

- (i) បដិសេធដីកាដោះស្រាយទាំងពីរទាំងស្រុងតែម្តង។ ឬ
- (ii) បដិសេធដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ និងបង្វិលសំណុំរឿងទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បង្គាប់ឱ្យចេញដីកាដោះស្រាយមួយរួមគ្នា ដោយកត់សម្គាល់ថា រាល់ការខ្វែងយោបល់គ្នាត្រូវ តែសម្រេចជាប្រយោជន៍ដល់ លោក យីម ទិត្យ។ ឬ

²⁶¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ៣៥។
²⁶² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ៣៨។
²⁶³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ៣៨, ៤០។
²⁶⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ៣៨។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

(iii) បដិសេធដីកាដំណោះស្រាយទាំងពីរ ហើយចៅក្រមអន្តរជាតិចេញដីកាដំណោះស្រាយរបស់ខ្លួន ដោយផ្អែកលើការវាយតម្លៃរបស់ខ្លួនលើសំណុំរឿង²⁶⁵។

143. សហមេធាវីនៅតែអះអាងថា វា “ពុំបានបើកលទ្ធភាព” ឱ្យចៅក្រមអន្តរជាតិបានចោលដីកាដំណោះស្រាយណាមួយបាននោះទេ ពីព្រោះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរមានឋានៈស្មើគ្នា ហើយច្បាប់ជាធរមានមិនអនុញ្ញាតឱ្យចៅក្រមអន្តរជាតិកំណត់ថា កិច្ចរបស់ចៅក្រមណាម្នាក់មានឧត្តមភាពនោះទេ²⁶⁶ ។ អញ្ញត្រកម្មតែមួយគត់ គឺសច្ចុណ្ណណ៍និរទោស និងគោលការណ៍វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនចាប់ចោទ ដែលកំណត់ថាត្រូវលើកលែងការចោទប្រកាន់លើសំណុំរឿងនេះ²⁶⁷។

២. ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ

144. នៅក្នុងការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួន សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ស្នើសុំថាបាន ចោលអង្គសេចក្តីនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ លោក យីម ទិត្យ ប្រឆាំងដីកាដំណោះស្រាយទាំងពីរ និងបញ្ជូនសំណុំរឿង ០០៤ ទៅជំនុំជម្រះ²⁶⁸។

145. ជាបញ្ហាបឋម សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិកត់សម្គាល់សេចក្តីប្រកាសជាឯកច្ឆន្ទរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ថា ការចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នាគឺខុសច្បាប់²⁶⁹។ អាស្រ័យហេតុនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិពុំបានជំទាស់ផ្នែកណាមួយ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយទាំងពីរ ដែលលើកឡើងទិដ្ឋភាពច្បាប់នេះទេ ប៉ុន្តែបែរជាជំទាស់សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់សហមេធាវីអំពីផលប៉ះពាល់នៃកំហុសនេះ លើស្ថានភាពស្របច្បាប់នៃដីកាដំណោះស្រាយនីមួយៗ²⁷⁰។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ នេះគឺជាការយល់ឃើញដ៏ស៊ីសង្វាក់គ្នារបស់

²⁶⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដំណោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ៣៩។
²⁶⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដំណោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ៤០។
²⁶⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដំណោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 & D382/21) កថាខណ្ឌ ៤០។
²⁶⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដំណោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៣, ៦២។
²⁶⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដំណោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ២៦។
²⁷⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដំណោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ២៧។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសចស (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

ខ្លួនជាមួយនឹងសហព្រះរាជអាជ្ញាមុនគាត់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចចេញដីកាដោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នាបាន²⁷¹។

146. យោងតាមអង្គសេចក្តី សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អះអាងថា (i) អង្គជំនុំជម្រះមិនត្រូវឱ្យច្រានចោលដីកាដោះស្រាយទាំងពីរនោះឡើយ²⁷² (ii) មានតែដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះត្រូវតម្កល់ទុកជាបានការតែប៉ុណ្ណោះ អនុលោមតាមក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្ត អ.វ.ត.ក²⁷³ និង (iii) ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះមិនអាចរកសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ ដើម្បីចេញសេចក្តីសម្រេចបដិសេធដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនោះទេ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះត្រូវបញ្ជូនទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង²⁷⁴។

147. ទាក់ទងនឹងគោលជំហររបស់លោកស្រីដែលថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនត្រូវបានតម្រូវឱ្យបដិសេធដីកាដោះស្រាយទាំងពីរនេះ²⁷⁵ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា (១) វានៅតែបើកចំហរឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះបដិសេធតែដីកាដោះស្រាយមួយប៉ុណ្ណោះ ដែលត្រូវបានបង្ហាញដោយសេចក្តីពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ដែលចៅក្រមនៃអង្គជំនុំជម្រះពុំបានបដិសេធដីកាដោះស្រាយទាំងពីរក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ នេះទេ ប៉ុន្តែបានពិចារណាអំពីនីត្យានុកូលភាពនៃដីកាដោះស្រាយ²⁷⁶ និង (២) ផ្ទុយទៅនឹងការអះអាងរបស់សហមេធាវីដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបានតម្រូវឱ្យចេញដីកាដោះស្រាយរួមគ្នាមួយ និងមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យបំពេញកិច្ចតែឯងនោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្លាប់បានបញ្ជាក់ជាឯកច្ឆ័ន្ទហើយថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនត្រូវបានតម្រូវឱ្យចេញដីកាសម្រេចរួមនោះទេ ហើយលើសពីនេះទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតម្នាក់ៗអាចបំពេញកិច្ចតែឯងខ្លួន

²⁷¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ២៥។

²⁷² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ២៨-២៩។

²⁷³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៣០-៤៦។

²⁷⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៤៧-៥៨។

²⁷⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ២៨-២៩។

²⁷⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ២៨។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

យ៉ាងមានសុពលភាព ជាពិសេស ក្នុងករណីដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតម្នាក់បានដកខ្លួនចេញពីការបន្តការស៊ើបអង្កេត²⁷⁷។

148. ក្នុងការគាំទ្រដល់ការអះអាងរបស់លោកស្រីថា មានតែដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះប៉ុណ្ណោះអាចត្រូវបានតម្កល់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានបញ្ជាមូលហេតុថា មានតែដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះប៉ុណ្ណោះត្រូវបានចេញស្របតាមគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិ “ជាមូលដ្ឋាន និងជាកត្តាកំណត់” ថា “ការស៊ើបអង្កេតត្រូវធ្វើបន្តទៀត”²⁷⁸។ ជាពិសេស កាលណាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ស្នើឱ្យចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ហើយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតម្នាក់ទៀតមិនយល់ស្របតាមអត្ថន័យនៃថា “ការស៊ើបអង្កេតត្រូវធ្វើបន្តទៀត” នោះគឺថា ត្រូវតែចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដូចដែលបានស្នើឡើង ពីព្រោះដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់រវាងការស៊ើបអង្កេតមិនឱ្យដំណើរការទៅមុខទៀត²⁷⁹។ ការបកស្រាយនេះត្រូវបានគាំទ្រដោយការសម្រេចជាឯកច្ឆន្ទរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ដែលអះអាងថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មម្នាក់ជាតិ គឺស្របគ្នាទៅនឹងគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិ ទោះបីជាខ្លួនស្ថិតនៅក្នុង “ភាពទាល់ច្រកនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី” ក៏ដោយ²⁸⁰។ ការបកស្រាយនេះក៏ត្រូវបានគាំទ្រដោយយុត្តិសាស្ត្រតុលាការកំពូល²⁸¹ ហើយស្របគ្នាទៅនឹងច្បាប់ជាតិ និង អន្តរជាតិ ក៏ដូចជាកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងអ.វ.ត.ក និងច្បាប់ អ.វ.ត.ក ផងដែរ²⁸²។ អាស្រ័យហេតុដូច្នោះ ការចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលត្រូវបញ្ជូនសំណុំរឿង ០០៤ ទៅកាន់កាជំនុំជម្រះនោះគឺ “ត្រូវបានធ្វើឡើងស្របគ្នាទាំងស្រុងជាមួយនឹងគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិជាមូលដ្ឋាន និងជាកត្តាកំណត់” ហើយការខកខានរបស់គាត់មិនបានប្តឹងទៅ អ.ប.ជ អំពីការ

²⁷⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ២៩ ជើងទំព័រ ៤៨។

²⁷⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៣០។

²⁷⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៣១.

²⁸⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៣២។

²⁸¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៣៣។

²⁸² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៣៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ខ្លែងយោបល់គ្នានេះ “មិនធ្វើឱ្យដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះអស់សុពលភាពនោះទេ”²⁸³។ ផ្ទុយទៅវិញ ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ត្រូវបានចេញដោយពុំមានមូលដ្ឋានច្បាប់នោះទេ ពីព្រោះគាត់មានកាតព្វកិច្ចបញ្ជូនបញ្ហានេះទៅចំពោះមុខចៅក្រមអន្តរជាតិ បើសិនជាគាត់មិនយល់ស្របជាមួយនឹងដំណើរការប្រព្រឹត្តទៅ ដែលមានលក្ខណៈជាប់ទាក់ទងគ្នាជាមួយនឹងគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិនេះ²⁸⁴។

149. លើសពីនេះទៅទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជំទាស់តវ៉ាអំពីភាពជាប់ពាក់ព័ន្ធនៃស្នូលរណីនៃនិរទោស ដែលបានលើកឡើងដោយសហមេធាវីដោយការយល់ឃើញថា វានៅតែមិនប្រែប្រួលនោះទេ លុះត្រាតែ និងរហូតទាល់តែ យីម ទិត្យ ត្រូវបានកាត់ឱ្យជាប់ទោសដោយសំឡេងភាគច្រើនលើសលុបរបស់ចៅក្រមនៃចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូង²⁸⁵។ បន្ថែមលើនេះទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិនៅតែយល់ឃើញថា គោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ* មិនអាចត្រូវបានយកមកអនុវត្តដើម្បីបដិសេធសំណុំរឿងនេះចោលបានទេ។ ទីមួយ អត្ថិភាពនៃគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិនេះផ្ទុយទៅនឹងការអះអាងថា បញ្ហាខ្លែងយោបល់ត្រូវតែឈានដល់ការលើកលែងចោទប្រកាន់²⁸⁶។ ទីពីរ ការណ៍ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានយល់ផ្សេងគ្នា នៅក្នុងការវាយតម្លៃលើយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ខ្លួន ដោយខ្លួនវាផ្ទាល់មិនបង្កើតមន្ទិលទៅលើការរកឃើញអង្គហេតុជាមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន ឬការកំណត់អំពី យុត្តាធិការបុគ្គលខ្លួនវាឡើយ²⁸⁷។ ទោះជាយ៉ាងណា គោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ* មិនអនុវត្តលើការរកឃើញអង្គហេតុ នៅដំណាក់កាលមុនការជំនុំជម្រះនោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ គោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ* គឺជាផ្នែកមួយនៃលក្ខខណ្ឌដែលតម្រូវថា ពិរុទ្ធភាពត្រូវតែរកឱ្យឃើញ នៅពេលជំនុំជម្រះឱ្យហួសពីវិមតិសង្ស័យ²⁸⁸។ ចុងក្រោយបំផុត តាមការយល់ឃើញរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ

²⁸³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពិរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៣៦។

²⁸⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពិរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៣៧។

²⁸⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពិរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៣៩។

²⁸⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពិរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៤១។

²⁸⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពិរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៤២-៤៣។

²⁸⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពិរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៤៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ស្របទៅនឹងសេចក្តីសម្រេចជាឯកច្ឆន្ទរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ ទៅលើនីត្យានុកូលភាពនៃការ
ចេញដីកាដោះស្រាយពីរ និងគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិ អំណះអំណាងរបស់ យីម ទិត្យ
ទាក់ទងនឹងសិទ្ធិរបស់គាត់ក្នុងការទទួលបាននូវសេចក្តីសម្រេចច្បាប់ ភាពច្របូកច្របល់ទាក់ទងនឹង
មូលដ្ឋានបទចោទ និងការរំលោភសិទ្ធិរបស់គាត់ក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយឆាប់រហ័ស
ដែលបានចោទប្រកាន់នោះ លែងជាការចាំបាច់ និងមិនអាចអនុវត្តបានឡើយ²⁸⁹។

150. ទាក់ទងនឹងគោលជំហររបស់គាត់ដែលថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះត្រូវតែប្តឹងទៅអង្គជំនុំជម្រះ
សាលាដំបូង ក្នុងករណីពុំមានសេចក្តីសម្រេចបដិសេធចោលដោយសំឡេងភាគច្រើន
លើសលុបនោះទេ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា ក្រោយពេលដែលដំណើរការបណ្តឹង
ឧទ្ធរណ៍សំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវបានបញ្ចប់ “គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន និងជាកត្តាកំណត់” ចំពោះ
គោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិដែលថា “ការស៊ើបអង្កេតត្រូវបន្ត” តម្រូវឱ្យសំណុំរឿងនេះបន្តទៅកាន់
ការជំនុំជម្រះ ទោះបីជាចៅក្រមអន្តរជាតិខកខានមិនបានឈានដល់ការសម្រេចដោយសំឡេង
ភាគច្រើនលើសលុប ស្តីពីសុពលភាពនៃដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ក៏ដោយ²⁹⁰។
នេះគឺដោយសារតែគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិត្រូវតែគោរពនៅទូទាំងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់
អ.វ.ត.ក ដោយសារចៅក្រមអន្តរជាតិបានសង្កត់ធ្ងន់ជាឯកច្ឆន្ទនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២
រួចមកហើយ²⁹¹។ វិធាន ៧៧(១៣)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងជាច្បាប់គ្រប់គ្រងពិសេស
និងឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីចេតនាច្បាស់លាស់ដើម្បីអនុវត្តគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិនេះ រួមទាំងវិធាន ៧៩(១)
នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងចែងថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះត្រូវតែប្តឹងទៅចៅក្រមអន្តរជាតិសាលា
ដំបូង²⁹²។

²⁸⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៤៦។
²⁹⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៤៧។
²⁹¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៤៨-៤៩
យោងទៅសេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (D359/24 & D360/33)
កថាខណ្ឌ ១១២, ១១៧។
²⁹² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៥០ ជើងទំព័រ
១១១។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

151. អាស្រ័យហេតុនេះ តាមការយល់ឃើញរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ គោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ* មិនអាចអនុវត្តបានទេ ដោយសារតែគ្មាន “មន្ទិលសង្ស័យ” ដែលត្រូវដោះស្រាយនោះទេ²⁹³។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ គោលការណ៍នេះ មិនអាចអនុវត្តចំពោះបញ្ហានីតិវិធីបានទេ ពីព្រោះសំខាន់បំផុតនោះ គឺវាជាវិធាននៃការបង្ហាញ ភស្តុតាង និងមិនមែនជាការបកស្រាយច្បាប់ណាមួយនោះទេ²⁹⁴។ លើសពីនេះទៀត ទោះបីជាវា អនុវត្តចំពោះបញ្ហាអង្គច្បាប់ក៏ដោយ ក៏គោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ ជនជាប់ចោទ* ពាក់ព័ន្ធចម្បងជាមួយនឹងការមន្ទិលសង្ស័យដែលទាក់ទងនឹងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ មិន មែននីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ²⁹⁵។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសង្កត់ធ្ងន់ថា “ការអនុវត្ត តាមន័យចម្លៀតរបស់វាចំពោះទ្វេគ្រោះនៃច្បាប់ គឺត្រូវបានកម្រិតត្រឹមតែការមន្ទិលសង្ស័យដែល នៅសេសសល់ក្រោយពី *ការបកស្រាយ* ដោយប្រើវិធានច្បាប់ស៊ីវិលសម្រាប់ការបកស្រាយ” ហើយជា “ការពិត ប្រសិនបើសេណារីយ៉ូណាមួយដែលច្បាប់មិនអាចបញ្ជាក់បានច្បាស់លាស់ វា មិនមែនបង្កើតឱ្យមាន “ការសង្ស័យ” ដែលធ្វើឱ្យចុងចោទតែងតែទទួលបានផលប្រយោជន៍ នោះទេ”²⁹⁶។ តាមពិត វិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា ច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងវិធានផ្ទៃក្នុងត្រូវតែ បកស្រាយក្នុងន័យធ្វើយ៉ាងណាការពារដល់ផលប្រយោជន៍មិនមែនសម្រាប់តែជនជាប់ចោទ ប៉ុណ្ណោះទេ គឺទាំងជនរងគ្រោះផងដែរ ហើយការធ្វើតាមតែជនជាប់ចោទចំពោះបញ្ហាខាងនីតិវិធី នឹងធ្វើឱ្យមាន “ផលប៉ះពាល់ដ៏គួរឱ្យខ្លាចទៅលើរដ្ឋបាលរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិជាមិនខាន”²⁹⁷។
152. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិក៏អះអាងផងដែរថា ការរំលត់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដោយស្វ័យប្រវត្តិ ចំពោះកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីណាមួយ វានឹងរំលោភលើច្បាប់នីតិវិធីរបស់កម្ពុជា (និងច្បាប់នីតិវិធី បារាំង) ដ៏ដូចជាយុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក និងយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិ ដែលកំណត់ពីលក្ខខណ្ឌ តម្រូវដ៏ខ្ពស់បំផុតសម្រាប់ការបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី²⁹⁸។ យោងតាមបុព្វកថានៃកិច្ច

²⁹³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៥១។
²⁹⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៥២។
²⁹⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៥៣។
²⁹⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៥៤។
²⁹⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៥៥។
²⁹⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៥៧។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិនៅតែយល់ឃើញថា “ការទាត់ចោលសំណុំរឿង ០០៤ នៅដំណាក់កាលនេះ គឺជាការរំលោភសិទ្ធិជាក់លាក់ដែលបានផ្តល់ឱ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅក្នុងក្របខណ្ឌរបស់ អ.វ.ត.ក” និង “បង្កើតបានជាការប្រមាថមួយចំពោះមនុស្សប្រុសស្រីគ្រប់រូប ដែលបានចូលខ្លួនមកបង្ហាញភ័ស្តុតាង [...] ព្រមទាំងមានតម្លៃស្មើនឹងការបរាជ័យ នៅក្នុងការផ្តល់នូវវិធានការយុត្តិធម៌ណាមួយដល់ជនរងគ្រោះរាប់ម៉ឺននាក់ដែលពួកគេកំពុងតែទន្ទឹងរង់ចាំមើលការទទួលខុសត្រូវ អស់រយៈពេលជាងបួនទសវត្សរ៍មកនេះ”²⁹⁹។

153. ហេតុដូច្នោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា (១) ទោះបីជា *ការចេញ* ដីកាដោះស្រាយពីរដែលផ្ទុយគ្នារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតក្តី ក៏ការណ៍នេះមិនធ្វើឱ្យមានការច្រានចោលដីកាដោះស្រាយទាំងពីរឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ នៅពេលនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវតែពិចារណាទៅលើឋានៈផ្លូវច្បាប់នៃដីកាដោះស្រាយនីមួយៗ³⁰⁰ (២) ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះត្រូវតែត្រូវបានតម្កល់ ចំណែកដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ត្រូវបានទុកជាមោឃៈ និងគ្មានសុពលភាពផ្លូវច្បាប់ឡើយ (ដោយសារតែមានកំហុសអង្គច្បាប់ និងអង្គហេតុជាច្រើន)³⁰¹ និង (៣) បើសិនជាចៅក្រមអន្តរជាតិខកខានមិនបានឈានដល់សេចក្តីសម្រេចមួយ ដែលមានសំឡេងភាគច្រើនលើសលុបដើម្បីបដិសេធដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះទេ នោះត្រូវតែបញ្ជូនដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះទៅចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូង ស្របតាមពាក្យពេចន៍នៃវិធាន ៧៧(១៣)(ខ) និងវិធាន ៧៩(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង³⁰²។

៣. ការឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវី

154. នៅក្នុងការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួន សហមេធាវីស្នើសុំឱ្យចៅក្រមអន្តរជាតិច្រានចោលចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងបញ្ជាក់សាជាថ្មីអំពីសំណើរបស់ខ្លួន ដើម្បីច្រានចោលដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ ដែលមានវិការៈ និង ៖ (i) លើកលែងការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹង យីម

²⁹⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៥៨។
³⁰⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៥៩។
³⁰¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៦០។
³⁰² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) (D381/25 & D382/28) កថាខណ្ឌ ៦១។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ទិត្យ ឬ (ii) បង្វិលសំណុំរឿងទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតវិញ ដើម្បីចេញដីកាដោះស្រាយរួមគ្នាមួយ ឬ (iii) វាយតម្លៃសំណុំរឿង ០០៤ រួចហើយចេញដីកាដោះស្រាយខ្លួនឯងផ្ទាល់ ដោយចោទប្រកាន់ យឹម ទិត្យបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ ឬក៏លើកលែងការចោទប្រកាន់រាំងនឹងគាត់³⁰³។ សហមេធាវីអះអាងថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ “បកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវតាមការរៀបចំរបស់ខ្លួន” ទៅលើការសម្រេចជាឯកច្ឆ័ន្ទរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២³⁰⁴ និងថា “ផលវិបាកជាក់ស្តែង” នៃការសម្រេចរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ គឺថា ដីកាដោះស្រាយដែលចេញដោយខុសច្បាប់ ត្រូវបានចាត់ទុកថាមោឃៈ³⁰⁵។

155. យោងតាមសហមេធាវី គោលជំហររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ដែលថា យឹម ទិត្យ គួរត្រូវបានជំនុំជម្រះដោយផ្អែកលើដីកាដោះស្រាយ (ដែលតាមទស្សនៈរបស់សហមេធាវី គឺខុសច្បាប់ និងមានវិការៈនីតិវិធី)³⁰⁶ បង្ហាញថា តាមពិត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមិនបានទទួលយកការសម្រេចជាឯកច្ឆ័ន្ទរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញ ចម្លើយតបរបស់គាត់ ព្យាយាមគេចចេញ និងជំទាស់ទៅនឹងការសម្រេចជាឯកច្ឆ័ន្ទនេះ³⁰⁷។ ផ្អែកលើការបញ្ជាក់របស់សហមេធាវី ទទ្ទឹករណ៍ “បែបសន្មត” របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដែលថា មានដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែលស្របច្បាប់មួយដែលអាចជំនុំជម្រះ យឹម ទិត្យ គឺមិនផ្អែកលើមូលដ្ឋានគតិយុត្តិ ប៉ុន្តែជា “ការបកស្រាយដោយខុស និងតាមការរៀបចំរបស់ខ្លួន” ចំពោះការសម្រេចរបស់

³⁰³ ការឆ្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ១ និងកថាខណ្ឌ ១២-១៣។

³⁰⁴ ការឆ្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ១, ៩-១៦។

³⁰⁵ ការឆ្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ១, ៩, ១៧-៣០។

³⁰⁶ ការឆ្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ១០ ដែលយោងទៅលើ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/25 និង D382/28) កថាខណ្ឌ ២៩-៣៨, ៤៣។

³⁰⁷ ការឆ្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ១១។ សហមេធាវីចាត់ទុកថា ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ គឺជាការស្នើសុំឱ្យមានការពិចារណាឡើងវិញ ដែលគ្មានយុត្តិកម្មចំពោះការសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឬជាការព្យាយាមដែលគ្មានការអនុញ្ញាតក្នុងការដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការសម្រេចរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ ដែលត្រូវបានហាមឃាត់ដោយវិធាន ៧៧ (១៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ចៅក្រមអន្តរជាតិតាមរយៈការលើកឡើងដោយមិនត្រឹមត្រូវថា ចៅក្រមអន្តរជាតិមានជំហរថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនត្រូវបានតម្រូវឱ្យចេញដីកាដោះស្រាយរួមគ្នាឡើយ³⁰⁸។ គោលជំហររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ពីងផ្នែកលើ “កត្តាគោលនយោបាយ ដែលមិនមានភាពពាក់ព័ន្ធ” និង “អាកប្បកិរិយាចោទប្រកាន់ដែលមិនចេះហាត់នឿយ និងជាប្រចាំ” ដើម្បីបញ្ជូន យីម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះ ទោះជាក្នុងតម្លៃណាក៏ដោយ ទោះបីជាមិនមានដីកាបញ្ជូន រឿងទៅជំនុំជម្រះដែលចេញដោយស្របច្បាប់ក្តី³⁰⁹។ សហមេធាវីបញ្ជាក់ថា ចៅក្រមអង្គបុរេជំនុំ ជម្រះបានចុះហត្ថលេខាលើផ្នែកសម្រេចសេចក្តីជាឯកច្ឆ័ន្ទលើសំណុំរឿង ០០៤/២ ដែលថា “ការ ចេញដីកាដោះស្រាយពីរដែលផ្ទុយគ្នារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺខុសច្បាប់” ដូច្នេះ ការសម្រេចថា ដីកាដោះស្រាយចាំបាច់ត្រូវតែជា *សេចក្តីសម្រេចតែមួយ* ហើយថា ក្របខណ្ឌ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក *មិនអនុញ្ញាតឱ្យមាន* ការចេញដីកាដោះស្រាយដែលផ្ទុយគ្នាឡើយ និងថា សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ “បានប្រព្រឹត្តកំហុសអង្គច្បាប់ដ៏ធំធេង” ក្នុងការធ្វើដូច្នោះ³¹⁰។

156. ពាក់ព័ន្ធនឹងគោលជំហររបស់ខ្លួន ដែលថា “ផលវិបាកជាក់ស្តែង” នៃការសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំ ជម្រះគឺថា ដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ ត្រូវបានចាត់ទុកថាមោឃៈ ទីមួយ សហមេធាវីអះអាងថា មិនមានការញែកចេញពីគ្នាតាមផ្លូវច្បាប់រវាងការចេញដីកាដោះស្រាយដោយស្របច្បាប់ និង ភាពស្របច្បាប់នៃដីកាដោះស្រាយផ្ទាល់³¹¹។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចជាឯកច្ឆ័ន្ទថា នៅពេលដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ចេញដីកាដោះស្រាយលើសពីមួយ សហ

³⁰⁸ ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ១២-១៣ *ដែល យោងទៅលើ* ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/25 និង D382/28) កថាខណ្ឌ ២៩ *និង* សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១២១។

³⁰⁹ ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ១២, ១៤, ១៦ *ដែលយោងទៅលើ* ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/25 និង D382/28) កថាខណ្ឌ ២៥-២៦, ២៨-៣៨ *និង* សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុង សំណុំរឿង ០០៤/២ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១២១ ទំព័រ ៦២។

³¹⁰ ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ១៥ និងជើងទំព័រ ៣១-៣៣, ៣៧។

³¹¹ ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ១៨។ *សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ*

ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានរំលោភបំពានទៅលើក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក ហេតុដូច្នោះហើយ ដីកាដោះស្រាយដែលផ្ទុយគ្នា គឺខុសច្បាប់ និងមានវិការៈនីតិវិធី ដែលជាលទ្ធផល គឺមោឃៈ³¹²។ សហមេធាវីទាញសំអាងហេតុថា សកម្មភាពរបស់តុលាការ អាច (i) អនុវត្តដោយអនុលោមទៅតាមច្បាប់ជាធរមាន ឬ (ii) មិនត្រូវបានអនុវត្តដោយអនុលោមទៅតាមច្បាប់ជាធរមាន ដែលក្នុងករណីនេះ គឺចៅក្រម បានធ្វើឡើងតាមអំពើចិត្ត និង *ហួសដែនសមត្ថកិច្ច* និងសេចក្តីសម្រេចដែលមានវិការៈនីតិវិធី គឺមោឃៈ និងមិនមានអានុភាពគតិយុត្តិ³¹³។ តាមទស្សនៈរបស់សហមេធាវីសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ “បង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវ” និងព្យាយាមបង្ហាញការសម្រេចជាឯកជ្ញ័ន្ត ដែលមានភាពមិនស្របច្បាប់ និងសាមញ្ញ ទៅជាការសម្រេចដែលស្មុគស្មាញទៅវិញប៉ុន្តែគ្មានចំណុចណាមួយក្នុងការពិចារណាជាឯកជ្ញ័ន្ត បានបង្ហាញថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះមានចេតនាច្រានចោលដីកាដោះស្រាយតែមួយ នៅក្នុងកោះទេសៈទាំងនេះឡើយ³¹⁴។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត *មិន*ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យប្រើប្រាស់ធនធានសិទ្ធិ ឯករាជ្យរបស់ខ្លួនឡើយ ហើយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវបានតម្រូវឱ្យចេញដីកាដោះស្រាយតែមួយដែលមានន័យថា ដីកាដោះស្រាយទាំងពីរនេះ គឺមោឃៈ³¹⁵។

157. ទីពីរ សហមេធាវីអះអាងថា នៅក្នុងយុត្តាធិការច្បាប់ស៊ីវិល និងច្បាប់កុំមិនឡ ភាគីជា “ច្បាប់សាមញ្ញ” ដែលថា ដីកាសម្រេចរបស់តុលាការ ដែលមិនមានមូលដ្ឋានគតិយុត្តិ គឺមោឃៈ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ដីកាសម្រេចដែលបានចេញដោយខុសច្បាប់ គឺមោឃៈ និងគ្មានអានុភាពគតិយុត្តិ³¹⁶។ នៅក្នុងច្បាប់ អ.វ.ត.ក កិច្ចដែលមានវិការៈនីតិវិធី ដែលត្រូវបានធ្វើមោឃភាព ឬលុបចោល លែង

³¹² ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ១៨៧។
³¹³ ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ១៨៧។
³¹⁴ ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ២០ *ដែលយោងទៅលើ* ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/25 និង D382/28) កថាខណ្ឌ ២៧-២៨, ៣០។
³¹⁵ ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ២១ *ដែលយោងទៅលើ* សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១២១។
³¹⁶ ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ២១-២២ (ដែលដកស្រង់ចេញពីច្បាប់របស់សាធារណរដ្ឋកូរ៉េ លីប៊ី សហរដ្ឋអាមេរិក និងចក្រភពអង់គ្លេស)។
សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

មានអត្ថិភាពទៀតហើយតាមវិធាន ៧៦ (៥) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ហើយនីតិវិធីមោឃភាពនេះ ត្រូវបានផ្តុះបញ្ជាំងនៅក្នុងមាត្រា ២៨០ និងមាត្រា ២៨១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា និងមាត្រា ១៧៤ និង មាត្រា ២០៦ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង³¹⁷។ លើសពីនេះទៀត សហមេធាវី យល់ឃើញថា ការបកស្រាយដោយត្រឹមត្រូវចំពោះវិធាន ៦៧ (២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង តម្រូវថា អានុភាពនៃការសម្រេចជាឯកច្ឆ័ន្ទរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ គឺថា ដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ គឺមោឃៈ³¹⁸។

158. ទីបី ក្នុងការជំទាស់ទៅនឹងការពឹងផ្អែករបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅលើគោលដំហែរស្វ័យប្រវត្តិ ដើម្បីផ្តល់យុត្តិកម្មដល់សុពលភាពនៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ សហមេធាវីអះអាងថា ការបកស្រាយតែមួយនៃ “កិច្ចស៊ើបសួរត្រូវបន្ត” ដែលស្របជាមួយនឹងក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ និងយុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក ព្រមទាំងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា គឺថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវចេញដីកាដោះស្រាយផ្ទាល់របស់ខ្លួន³¹⁹។ តាមទស្សនៈរបស់សហមេធាវី សហព្រះរាជ អាជ្ញាអន្តរជាតិបានទទួលស្គាល់រួចហើយថា ឧបាស្រ័យដែលបានស្នើឡើងដោយមេធាវីការពារក្តី ស្ថិតនៅក្រោមច្បាប់ ក្នុងការទទួលស្គាល់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ “ត្រូវធ្វើ មោឃភាព”សេចក្តីសម្រេចតាមអន្តានុសិទ្ធិដែលមានកំហុស ដោយបង្វិល ឬចេញសេចក្តីសម្រេច ផ្ទាល់ ប៉ុន្តែសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អះអាងផ្ទុយទៅវិញថា នៅពេលដែលមានការខ្វែង យោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មានតែដីកាសម្រេចចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំ ជម្រះប៉ុណ្ណោះ ដែលស្របគ្នាជាមួយគោលដំហែរស្វ័យប្រវត្តិ ហេតុដូច្នេះសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរ

³¹⁷ ការឆ្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ២២។

³¹⁸ ការឆ្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ២៤។

³¹⁹ ការឆ្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ២៣-២៤ ដែលយោងទៅលើ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/25 និង D382/28) កថាខណ្ឌ ៣១-៣៦, ៤០, ៤១។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ជាតិអាចមើលរំលងសេចក្តីសម្រេចជាឯកច្ឆ័ន្ទរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២³²⁰។

159. ទីបួន សហមេធាវីជំទាស់ទៅនឹងការអះអាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ដែលថា គោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ* មិនអនុវត្តចំពោះការសម្រេចលើអង្គហេតុនៅដំណាក់កាលមុនពេលជំនុំជម្រះទេ ដែលជំទាស់ទៅនឹងការបកស្រាយរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់យុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក និងតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ³²¹។ លើសពីនេះទៀត សហមេធាវីអះអាងថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ “បង្ហាញដោយខុស និងបំផ្លើសលើគោលជំហររបស់មេធាវីការពារក្តី”³²² “ជាន់ឈ្លីលើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌” ក្រោមវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងបកស្រាយដោយមិនត្រឹមត្រូវពីវិធាននេះ ដែលហាក់ដូចជាថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិចាត់ទុកការគណនាចំពោះសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌របស់ជនជាប់ចោទ គឺជា “ល្បែងភ្នាល់យកចាញ់ឈ្នះ” ដែលផ្ទុយទៅនឹងច្បាប់យុត្តិសាស្ត្ររបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ ដែលតម្កល់ថាសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មិនអាច “ជះឥទ្ធិពលផ្ទាល់ និងផ្ទុយចំពោះជំហររបស់ជនជាប់ចោទ ដូចជាថា ត្រូវយកទៅជំនុំជម្រះទោស ឬក៏អត់នោះ”³²³។ ទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ ចំពោះសហមេធាវី ទោះបីជាមានភាពខ្វះចន្លោះ នៅក្នុងវិធាន ៦៧ (១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង

³²⁰ ការឆ្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ២៥ *ដែលយោងទៅលើ* បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D381/19) កថាខណ្ឌ ៨ *និង* ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/25 និង D382/28) កថាខណ្ឌ ៣១-៣២។

³²¹ ការឆ្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ២៦-២៧, ២៩។

³²² ការឆ្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ៣០។

³²³ ការឆ្លើយតបរបស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ២៨ *ដែលយោងទៅលើ* សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើគ្រប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចនានារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតលើភាពអាចទទួលយកបាននៃពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D411/3/6 កថាខណ្ឌ ៩៧។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

មិនមាន “មន្ទិលឡើយ” ថា ដីកាដោះស្រាយដែលចេញដោយខុសច្បាប់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ គឺមោឃៈ³²⁴ ។

160. ដូច្នោះ សហមេធាវីសន្និដ្ឋានថា (i) គ្មានឯកសារដែលចេញដោយមានសុពលភាព ដែលអាចឱ្យការជំនុំជម្រះ យីម ទិត្យ បន្តទៅមុខបានឡើយ ពីព្រោះគាត់មិនអាចត្រូវបានជំនុំជម្រះដោយផ្អែកលើដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែលមោឃៈនោះទេ³²⁵ និង (ii) មធ្យោបាយគតិយុត្តិ តែមួយគត់ ដែលមានសម្រាប់ចៅក្រមអន្តរជាតិ គឺឧបាស្រ័យដែលបានស្នើឡើងដោយមេធាវី ការពារក្តី។ តាមពិត សហមេធាវីគួសបញ្ជាក់ថា ដោយសារតែសុពលភាពនៃនីតិវិធីនៅក្នុងការ ស៊ើបអង្កេតតាមផ្លូវតុលាការ មិនអាចលើកឡើងនៅចំពោះមុខចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូង ឬ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ដូច្នោះចៅក្រមអន្តរជាតិចាំបាច់ត្រូវតែផ្តល់ការសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ជាក់លាក់ចំពោះកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងអស់នេះ³²⁶ ។

ខ. ការពិភាក្សា

១. គ្មានការរំលោភលើវិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ និងសិទ្ធិក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌

161. ខណៈដែលចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ស្របទៅនឹងការលើកឡើងរបស់សហមេធាវី³²⁷ ដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកំហុសអង្គច្បាប់ តាមរយៈការចេញ ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ ផ្ទុយគ្នា និងដោយឡែកពីគ្នា ព្រោះការចេញដីកាដោះស្រាយទាំងពីរនេះមិនអាចទទួលយកបាន អនុលោមតាមច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដូចការពន្យល់កន្លងមក³²⁸ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនយល់ថា

³²⁴ ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ២៩។
³²⁵ ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ៣១។
³²⁶ ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 និង D382/30) កថាខណ្ឌ ៣២ ដែលយោងទៅលើវិធាន ៧៦ (៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។
³²⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 និង D382/21) កថាខណ្ឌ ២១-៣០។
³²⁸ សូមមើលខាងលើផ្នែកទូទៅទី ៥ ការចេញដំណាលគ្នានៃដីកាដោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នា។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សកម្មភាពនេះជាការរំលោភលើគោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ* និងសិទ្ធិក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ យីម ទិត្យ ឡើយ³²⁹។

162. ទីមួយ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានចោលការអះអាងថា មានការរំលោភសិទ្ធិរបស់ យីម ទិត្យ ដែលត្រូវផ្តល់សច្ចៈណ៍និរទោស³³⁰។ ចៅក្រមអន្តរជាតិរំលឹកថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនេះស្ថិតក្នុងដំណាក់កាលមុនជំនុំជម្រះ ដែលមិនពាក់ព័ន្ធនឹងការកំណត់ថា មានពិរុទ្ធភាព ឬគ្មានពិរុទ្ធភាពនោះទេ ហើយការសន្និដ្ឋានពីមុនមករបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះដែលថា សច្ចៈណ៍និរទោសត្រូវបានការពារគ្រប់គ្រាន់ ដោយហេតុថា អនុលោមតាមវិធាន ៩៨ (៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ការសម្រេចផ្តន្ទាទោសនៅក្នុងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះក្តី ទាមទារឱ្យមានសំឡេងគាំទ្រយ៉ាងហោចណាស់ពីចៅក្រមបួនសំឡេង និងនៅពេលរកសំឡេងភាគច្រើនតាមតម្រូវការមិនបានទេ មានន័យថា “ជនជាប់ចោទត្រូវរួចផុតពីបទចោទ”³³¹។

163. ក្រៅពីនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានចោលការអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកាតព្វកិច្ចអនុវត្តគោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ* បន្ទាប់ពីចៅក្រមអន្តរជាតិបានធ្វើការវាយតម្លៃផ្ទុយគ្នាលើយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់តុលាការចំពោះ យីម ទិត្យ³³²។ ទីមួយ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានសង្កត់ធ្ងន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកាតព្វកិច្ចបញ្ជូនការខ្វែងយោបល់គ្នារបស់ពួកគេទៅចៅក្រមអន្តរជាតិ ជាជាងបិទបាំងបញ្ហានេះពីអន្តរាគមន៍របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ប្រសិនបើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនឯកភាពលើវិធីសាស្ត្រដែលស្របទៅនឹង

³²⁹ ផ្ទុយនឹង បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 និង D382/21) កថាខណ្ឌ ៣១-៣៦។

³³⁰ ផ្ទុយនឹង បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 និង D382/21) កថាខណ្ឌ ១៦, ៣៤។

³³¹ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១៦៣។

³³² ផ្ទុយនឹង បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/18 និង D382/21) កថាខណ្ឌ ១៦, ៣១, ៣៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

គោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិ³³³។ ទីពីរ គោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ* គឺជាវិធាននៃបន្ទុកភ័ស្តុតាង មិនមែនវិធាននៃការបកស្រាយច្បាប់ឡើយ³³⁴។ ដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា គ្មានការរំលោភសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទឡើយ។

164. លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនយល់ស្របទៅនឹងទង្វើករណីរបស់សហមេធាវីដែលថា “ផលវិបាកជាក់ស្តែង” នៃការសន្និដ្ឋានរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ គឺ ដីកាដោះស្រាយដែលត្រូវបានចេញដោយខុសច្បាប់ទាំងពីរនេះ គឺមោឃៈ។ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានប្រឆាំងជាឯកជ្ជៈចំពោះការព្រមព្រៀងគ្នា របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតលើការផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់ខ្លួនឯង ក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយដាច់ដោយឡែកពីគ្នា³³⁵។ ការព្រមព្រៀងគ្នាដោយខុសច្បាប់នេះ ដែលព្យាយាម “លាក់ការខ្វែងយោបល់គ្នា មិនឱ្យទទួលបានយន្តការដែលមានសម្រាប់ដោះស្រាយជម្លោះប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពបំផុត

³³³ សូមមើល ឧទាហរណ៍ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១១៧-១២០។

³³⁴ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) ទស្សនៈរបស់ចៅក្រម BAIK និង BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២៨ ដែលយោងទៅលើ សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ មាស មុត ជំទាស់ដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិលើសំណើរបស់ មាស មុត សុំការបញ្ជាក់បំភ្លឺទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងចំណងទាក់ទងជាមួយនឹងជម្លោះប្រដាប់អាវុធក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ D87/2/1.7/1/1/7) កថាខណ្ឌ ៦៥។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ៧៧ (“ចៅក្រមអន្តរជាតិពិចារណាថា ស្ថានភាពដែលចៅក្រមឯករាជ្យពីររូបចេញសេចក្តីសម្រេចផ្ទុយគ្នាលើបញ្ហាថាតើត្រូវចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះដែរ ឬយ៉ាងណានោះ គឺមិនបណ្តាលឱ្យមានការអនុវត្តគោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យនឹងបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ* ឡើយ ព្រោះគោលការណ៍នេះកើតចេញពីសច្ចៈការណ៍នៃនិរទេស”)។ សូមមើលផងដែរ សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសារទុក្ខភ្លាមរបស់ ខៀវ សំផន ស្តីពីសំណើសុំដោះលែងជាបន្ទាន់ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (ឯកសារ E50/3/1/4) (“ចៅក្រមអន្តរជាតិតុលាការកំពូល បញ្ជាក់យ៉ាងមុតមាំថា គោលការណ៍ *វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ* [...] មានមុខងារជាចម្បងក្នុងការបង្ហាញឱ្យឃើញនូវការយល់ដឹងជាស្វ័យប្រវត្តិក្នុងករណីពុំមានភ័ស្តុតាងលុបបំបាត់ភាពមន្ទិលសង្ស័យ”)។

³³⁵ សូមមើលផងដែរ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ D266/27 និង D267/35) កថាខណ្ឌ ១១០។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

នៅក្រោមក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក ដើម្បីធានានូវការជៀសផុតពីភាពទាល់ច្រកផ្នែកនីតិវិធី³³⁶ គឺជាការរំលោភភាពសមហេតុផលដ៏សំខាន់នៃក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ អ.វ.ត.ក ដោយពិចារណា ពីមូលហេតុរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ³³⁷។ ប៉ុន្តែអង្គហេតុដែលថា សកម្មភាពមួយចំនួន របស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយទាំងនេះ គឺជាការខុសច្បាប់ មិនអាច “ផ្តល់ភាពសមស្រប” ក្នុងការឈានទៅរកការសន្និដ្ឋានទូទៅដោយគ្មានការបង្ហាញសមហេតុផល អំពីមូលហេតុ ដែលភាពខុសច្បាប់ផ្នែកនីតិវិធីនោះ នាំឱ្យប៉ះពាល់ទាំងស្រុងដល់ដីកាដោះស្រាយទាំងនោះឡើយ³³⁸។

165. ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់បន្ថែមទៀតថា ចៅក្រមអន្តរជាតិបានទទួលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលត្រូវ បានដាក់ អនុលោមតាមវិធាន ៧៤ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលខុសគ្នាពីពាក្យសុំមោឃភាព អនុលោមតាមវិធាន ៧៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ របបស្តីពីការលុបចោល និងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មាន លក្ខណៈដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ហើយអនុវត្តចំពោះប្រភេទចំណាត់ការតាមផ្លូវច្បាប់ខុសៗគ្នា ដែល

³³⁶ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១២៣។

³³⁷ សូមមើលផងដែរ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ៩៩-១០០ (“ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនអាចមិនគិតថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ប្រហែល មានចេតនាពិតប្រាកដក្នុងការគេចវេសពីការអនុវត្តច្បាប់នៅក្នុងករណីនេះ ហើយបង្កើតភាពទាល់ច្រកផ្នែកនីតិវិធី នាពេលបច្ចុប្បន្ន។ តាមពិតទៅ តាមរយៈដីកាសម្រេចខាងលើរបស់ពួកគេ ច្បាស់ណាស់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ព្យាយាមធានាដោយមានចេតនាថា ដំណោះស្រាយណាមួយចំពោះបញ្ហាដែលពួកគេខ្វែងយោបល់គ្នា នឹងត្រូវបាន ដោះស្រាយតែក្នុងផ្នែកនៃកិច្ចដំណើរការបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះតែប៉ុណ្ណោះ មិនមែនតាមរយៈនីតិវិធីដែល បានកំណត់ជាក់លាក់ដោយក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក សម្រាប់ដោះស្រាយតែចំពោះការខ្វែងយោបល់គ្នារវាង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនោះទេ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានដឹងអំពីការលំបាកដែលបណ្តាលមកពីសកម្មភាពរបស់ពួកគាត់ ។ ប៉ុន្តែពួកគាត់ធ្វើឱ្យប្រាកដក្នុងការ បិទបាំងការខ្វែងយោបល់ ពីយន្តការដោះស្រាយតាមផ្លូវច្បាប់ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ដែលមានចែងក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធានផ្ទៃក្នុង។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ សូមប្រកាសថាសម្រេចទោសយ៉ាងច្បាស់លាស់ចំពោះការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើប្រព័ន្ធច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក នេះ”។ (សេចក្តី បញ្ជាក់បន្ថែម)។

³³⁸ សូមមើលជាទូទៅ សាលដីកា កថាខណ្ឌ ១០០ (“ម្យ៉ាងវិញទៀត ពុំមែនកំហុសនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងអស់សុទ្ធតែ នាំទៅរកការកែប្រែសាលក្រមនោះឡើយ លើកលែងតែកំហុសនោះបណ្តាលឱ្យ “មានលទ្ធផលមិនយុត្តិធម៌ទាំងស្រុងនៅក្នុង កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់តុលាការ”។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

បំពេញឡើងដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងស្តង់ដារផ្សេងៗនៃការពិនិត្យឡើងវិញដោយតុលាការតាមរយៈចៅក្រមអន្តរជាតិ³³⁹។ តាមពិត វិធាន ៧៦ (៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា “ចៅក្រមអន្តរជាតិអាចប្រកាសថា ពាក្យសុំមោឃភាពនេះមិនអាចទទួលយកបាន” ប្រសិនបើ “ពាក្យសុំនេះមានពាក់ព័ន្ធជាមួយដីកាដែលត្រូវប្តឹងឧទ្ធរណ៍”។ សំខាន់បំផុត គ្មានពាក្យពេចន៍ណាមួយក្នុងវិធាន ៦៧ (២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង តម្រូវឱ្យធ្វើមោឃភាព ឬបដិសេធដីកាដំណោះស្រាយទាំងពីរនេះឡើយ។ វិធាន ៦៧ (២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង លើកឡើងពីផលវិបាកផ្លូវច្បាប់ដោយសារតែគ្មានព័ត៌មានមួយចំនួនក្នុងខ្លឹមសារនៃដីកាដំណោះស្រាយ និងមិនមែនផលវិបាកផ្លូវច្បាប់ ដោយសារការព្រមព្រៀងគ្នាចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរដាច់ដោយឡែកពីគ្នានោះទេ។ ដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមច្រានចោលការអះអាងរបស់សហមេធាវីដែលថាការបកស្រាយត្រឹមត្រូវលើវិធាន ៦៧ (២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អនុលោមតាមវិធាន ៧៦ (៥) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង នឹងតម្រូវថា អានុភាពនៃការសម្រេចជាឯកច្ឆ័ន្ទរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ គឺថា ដីកាដំណោះស្រាយទាំងពីរនេះ គឺមោឃៈ។

166. ពាក់ព័ន្ធនឹងការអះអាងរបស់សហមេធាវីដែលថា នេះគឺជា “ច្បាប់ធម្មតា” ទាំងនៅក្នុងយុត្តាធិការច្បាប់ស៊ីវិល និងច្បាប់កុម្មុយនីស្ត ដែលអនិត្យានុកូលភាពផ្នែកនីតិវិធីនៅក្នុងដំណើរការនៃការចេញដីកាសម្រេច វាទាំឱ្យដីកាសម្រេចនោះទុកជាមោឃៈ³⁴⁰ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿជាក់ថា

³³⁹ សំណុំរឿង ០០៣ (អបជ ០៩) សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំលុបចោល អនុលោមតាមវិធាន ៧៦ (១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D79/1 ទស្សនៈរបស់ចៅក្រម CHUNG និង DOWNING កថាខណ្ឌ ២។

³⁴⁰ ការឆ្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ (ដីកាដំណោះស្រាយចំនួនពីរ) (ឯកសារ D381/27 & ឯកសារ D382/30) កថាខណ្ឌ ២១-២២ (ដែលដកស្រង់ច្បាប់ពីយុត្តាធិការនានា ដូចជា សាធារណរដ្ឋកូរ៉េ លីប៊ី សហរដ្ឋអាមេរិក និងចក្រភពអង់គ្លេស (ដើងទំព័រត្រូវបានលុបចេញ))។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ

វាជាគោលការណ៍ទូទៅនៃច្បាប់³⁴¹ ដែលអនិច្ចាសក្ខលភាពផ្នែកនីតិវិធីជាស្វ័យប្រវត្តិ និងជានិច្ច កាល នាំឱ្យមានមោឃភាពនោះឡើយ³⁴² ។

167. ជារួម ខណៈដែលចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចមិនច្រានចោលដីកាដោះស្រាយទាំងពីរដែលផ្ទុយគ្នា ប្រឆាំងនឹង យីម ទិត្យ ដោយផ្អែកលើភាពខុសច្បាប់នៃការចេញដីកាដោះស្រាយទាំងនេះ

³⁴¹ សំណុំរឿង ០០៤ (អបជ២៩) សាលដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍រួមរបស់ យីម ទិត្យ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D193/91/7 កថាខណ្ឌ ៣២ (“អនុលោមតាមមាត្រា ១២(១) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង, មាត្រា ២៣ថ្មីនៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក និងវិធាន ២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង នៅពេលច្បាប់ជាធរមានមិនបានលើកឡើងពីបញ្ហាជាក់លាក់ណាមួយ គេអាចស្វែងរកការណែនាំ នៅក្នុងវិធាននីតិវិធីដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅកម្រិតអន្តរជាតិ ដោយយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេសទៅលើគោលការណ៍ជាសារវន្ត ដែលមានចែងនៅក្នុងវិធាន ២១ និងច្បាប់នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌជាធរមាន”)។

³⁴² ច្បាប់កូរ៉េដែលបានដកស្រង់នោះចែងថា នីតិវិធីសម្រាប់ផ្តើមចោទប្រកាន់អាចទុកជាមោឃៈ នៅពេលដែលនីតិវិធីនោះផ្ទុយ ទៅនឹងបទប្បញ្ញត្តិទាំងនៃច្បាប់នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកូរ៉េ។ វាមិនពាក់ព័ន្ធនឹងស្ថានភាពដែលបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់មិនបានលើកឡើងអំពី បញ្ហានោះឡើយ ហើយវាក៏មិនតម្រូវជាចាំបាច់ឱ្យធ្វើមោឃភាពទៅលើដីកាចោទប្រកាន់ឡើយ នៅពេលដែល មានការរំលោភលើនីតិវិធីនៅក្នុងការចេញដីកានោះ។ (សូមមើល ឧទាហរណ៍ ច្បាប់នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌរបស់សាធារណរដ្ឋកូរ៉េ លេខ ៩៧៦៥ (ថ្ងៃទី០៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩) មាត្រា ៣២៧(២) ដែលចែងថា (“ការចោទប្រកាន់ត្រូវបដិសេធពេល ដោយសាលក្រម នៅក្នុងករណីដូចខាងក្រោម៖ [...] នៅពេលដែលនីតិវិធីផ្តើមចោទប្រកាន់ទុកជាមោឃៈ ដោយសារតែនីតិវិធី នេះផ្ទុយទៅនឹងបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់” (បកប្រែក្រៅផ្លូវការ”)។

ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់បន្ថែមទៀតពាក់ព័ន្ធនឹងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌលីប៊ី (ថ្ងៃទី២៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៣) មាត្រា ៣០៤ (“មោឃភាពត្រូវតែកើតមាន នៅពេលដែលការមិនប្រតិបត្តិតាមបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ ពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចជាដុំកំភួនណាមួយ”។ (សេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម)) ដែលនេះមានន័យថា អនិច្ចាសក្ខលភាពត្រូវតែ “ជាដុំកំភួន” ដើម្បីអាចឱ្យមានមោឃភាពទៅបាន ដែលចំណុចនេះហាក់ដូចជាធ្វើឱ្យបរាជ័យចំពោះការលើកឡើងដែលថា អនិច្ចាសក្ខលភាព ជាស្វ័យប្រវត្តិ នាំឱ្យមានមោឃភាព។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានបន្ថែមទៀតថា យុត្តាធិការដែលបានដកស្រង់ខាងក្រោមនេះ មិនត្រឹមត្រូវឡើយ៖ ការយោងទៅរឿងក្តី Romito តទល់នឹង Maxwell 227 N.E.2d, 223, 224 (Ohio 1967) (នៅពេលដែលការផ្តន្ទាទោសព្រហ្មទណ្ឌដែលចោទជា បញ្ហានេះ ត្រូវបានរកឃើញថាមោឃៈ ជាមុនរួចហើយ)។ រឿងក្តីរដ្ឋ តទល់នឹង Bezak 868 N.E.2d 961, 963 (Ohio 2007) និងរឿងក្តី រដ្ឋ តទល់នឹង Simpkins 884 N.E.2d 568, 575 (Ohio 2008) (នៅពេលដែល នៅក្នុងករណីទាំងពីរនេះ លក្ខខណ្ឌតម្រូវតាមច្បាប់មានអត្ថិភាព)។ រឿងក្តី R (តាមបណ្តឹងរបស់ UNISON) តទល់នឹង Lord Chancellor (ចុងចម្លើយ) [2017] UKSC 51 កថាខណ្ឌ ១១៩ និង រឿងក្តី R (តាមបណ្តឹងរបស់ Miller) (ដើមបណ្តឹង) តទល់នឹង នាយករដ្ឋមន្ត្រី (ចុងចម្លើយ) Cherry និងអ្នកផ្សេងទៀត (ចុងចម្លើយ) តទល់នឹងជំនួយការចៅក្រមប្រទេសស្កុតលេន (ដើមបណ្តឹង) (ប្រទេសស្កុតលេន) [2019] UKSC 41 កថាខណ្ឌ ៦៩ (នៅពេលដែល ក្នុងករណីទាំងពីរនេះ តុលាការកំពូលរបស់ចក្រភពអង់គ្លេស ញែកដាច់ពីគ្នានូវលក្ខណៈនៃអនិច្ចាសក្ខលភាព និងផលវិបាកគតិយុត្តិ)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ចៅក្រមអន្តរជាតិបញ្ជាក់ជាថ្មីថា ទោះបីជាមានការចេញដីកាដោះស្រាយពីរដោយខុសច្បាប់ក្តី ក៏ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះមានសុពលភាព ចំណែកដីកាលើកលែងការចោទប្រកាន់គ្នា មានសុពលភាព ដូចការលើកឡើងខាងក្រោម អនុលោមតាមគោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិ។

២. សុពលភាពនៃដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ

ក. អត្ថន័យនៃ “ការស៊ើបអង្កេតត្រូវធ្វើបន្ត”-មាត្រា ៥ (៤) និងមាត្រា ៧ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងមាត្រា ២៣ ថ្មីនៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក

168. ចៅក្រមអន្តរជាតិជាដំបូងសូមរំលឹកថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមួយរូបអាចចេញដីកាបញ្ជូន រឿងទៅជំនុំជម្រះ ដោយបំពេញកិច្ចតែម្នាក់ឯង ដោយសុពលភាព³⁴³។ ចៅក្រមអន្តរជាតិ កត់សម្គាល់បន្ថែមទៀតថា មាត្រា ៥ (៤) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងមាត្រា ២៣ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលចែងថា ក្នុងករណីមានការខ្វែងយោបល់គ្នារវាង ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត “ការស៊ើបអង្កេតត្រូវធ្វើបន្ត” លើកលែងតែសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ ឬតែមួយរូប បានបញ្ជូនការខ្វែងយោបល់របស់ពួកគេទៅចៅក្រមអន្តរជាតិ³⁴⁴។

³⁴³ សូមមើល វិធាន ១ (២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង “លើកលែងតែមានចែងផ្សេងពីនេះ ការយោងនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងនេះចំពោះពាក្យ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សំដៅទៅដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ ដែលធ្វើការសម្រេចចិត្តរួមគ្នា និងចៅក្រមស៊ើប អង្កេតណាម្នាក់ក្នុងចំណោមអ្នកទាំងពីរ ទោះបីដោយផ្ទាល់ ឬតាមរយៈតំណាង”)។ សូមមើល ឧទាហរណ៍ សេចក្តីពិចារណាលើ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១០៥។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ តា អាន ប្រឆាំងដីកាសម្រេចបដិសេធសំណើរបស់គាត់ស្នើសុំព័ត៌មានទាក់ទងនឹងករណី ខ្វែងយោបល់គ្នារបស់ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅថ្ងៃទី៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D208/1/1/2 កថាខណ្ឌ ១១។ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើបន្តនៃរបស់អ្នកស្រី អ៊ឹម ថែម សុំព្យួរការ អនុវត្តដីកាកោះហៅអ្នកស្រីឱ្យមកបង្ហាញខ្លួនជាលើកដំបូងក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ A122/6.1/3 កថាខណ្ឌ ១៤។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អ៊ឹម ថែម ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិលើកិច្ចសុំពិចារណាឡើងវិញ និងសុំលុបចោលដីកាកោះ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចុះថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D236/1/1/8 កថាខណ្ឌ ៣០។ សូមមើលជាទូទៅ សេចក្តីពិចារណាលើ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ D266/27 និង D267/35) យោបល់របស់ របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ២៥៥។

³⁴⁴ កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ៥ (៤) “សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវសហការគ្នាដើម្បីឈានទៅដល់ការ ឯកភាពគ្នាមួយក្នុងការស៊ើបអង្កេត។ នៅក្នុងករណីដែលចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអាចឯកភាពគ្នាថា ត្រូវបន្តការស៊ើបអង្កេត សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

169. ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា គោលការណ៍នៃការបន្តការស៊ើបអង្កេតតាមផ្លូវតុលាការនេះ គ្រប់គ្រងលើបញ្ហាដែលនៅចំពោះមុខពេលនេះ³⁴⁵។ ខណៈដែលនីតិវិធីដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់ គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលមានចែងក្នុងវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អាចមិនត្រូវ បានអនុវត្តចំពោះនីតិវិធីទាំងនេះ *បន្ទាប់ពីការចេញដីកាដោះស្រាយមួយ* ចំណុចនេះមិនរារាំង ការអនុវត្តចំពោះនីតិវិធីនៃ *ការចេញដីកាដោះស្រាយ* មុនការបិទបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរនោះទេ³⁴⁶។ ដូចការលើកឡើងរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិក្នុងសេចក្តីសម្រេចពីមុន ក្នុងករណីដែល សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ស្នើឱ្យចេញដីកាដោះស្រាយ ហើយសហចៅក្រមម្នាក់ទៀត មិនយល់ស្រប ចៅក្រមម្នាក់ ឬទាំងពីរនាក់អាចនាំយកករណីខ្វែងយោបល់គ្នានេះទៅដាក់ចំពោះមុខ ចៅក្រមអន្តរជាតិ អនុលោមតាមវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង³⁴⁷។ ចៅក្រមអន្តរជាតិរំលឹក បន្ថែមទៀតថា ការសម្រេចរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិតុលាការកំពូលដែលថា “ប្រសិនបើ [...] អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាមួយមានកំហុសក្នុងការសម្រេចចេញ ឬក្នុងការស្នើឱ្យចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ឬដីកាលើកលែងការចោទប្រកាន់ដោយ មូលហេតុថា ជនត្រូវចោទ គឺជា ឬមិនមែនជាជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ហើយប្រសិនបើចៅក្រមអន្តរជាតិមិនអាចទទួលបានសំឡេងគាំទ្រភាគច្រើនលើសលប់ទៅលើ ផលវិបាកនៃសេណារីយ៉ូនេះទេ “ដំណើរការស៊ើបអង្កេតត្រូវបន្តទៅមុខ”³⁴⁸។

ណាមួយ *ការស៊ើបអង្កេតនោះត្រូវដំណើរការទៅមុខទៀត* លើកលែងតែចៅក្រមទាំងនេះ ឬចៅក្រមណាម្នាក់ក្នុងចំណោម ចៅក្រមទាំងនេះ ធ្វើការស្នើសុំក្នុងរយៈពេលសាមសិបប្រាំ ឱ្យដោះស្រាយការខ្វែងគំនិតគ្នានេះតាមមាត្រា ៧”) (សេចក្តីបញ្ជាក់ បន្ថែម)។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៣ ថ្មី (“*ការស៊ើបអង្កេតត្រូវធ្វើបន្ត* ដរាបណា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំង ពីរ ឬមួយរូបក្នុងចំណោមពួកគេ ពុំបានប្តឹងមិនសុខចិត្តក្នុងរយៈពេលសាមសិបប្រាំថា ភាពខ្វែងយោបល់គ្នាត្រូវដោះស្រាយ ដោយអនុវត្តតាមបទប្បញ្ញត្តិដូចខាងក្រោម”) (សេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម)។

³⁴⁵ សូមមើល សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ D266/27 និង D267/35) ទស្សនៈរបស់ចៅក្រម BEAUVALLET និង BAIK កថាខណ្ឌ ២៥៦។

³⁴⁶ វិធាន ៦៧ (១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង “សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរដោយចេញដីកាដោះស្រាយ”។

³⁴⁷ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ៩៤, ១១៦។

³⁴⁸ សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ F28) កថាខណ្ឌ ៦៥ (សេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 170. ក្នុងសំណុំរឿងដែលនៅចំពោះមុខនេះ គ្មានសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់បាននាំយកករណី ខ្លាំងយោបល់គ្នានេះទៅដាក់ចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងរយៈពេល ៣០ ថ្ងៃ ឡើយ³⁴⁹ ចាប់ពីការ ចុះករណីខ្លាំងយោបល់គ្នានេះនៅថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៩។ ក្នុងស្ថានភាពជាក់លាក់នេះដែល សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ស្នើឱ្យចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ហើយសហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតម្នាក់ទៀតមិនយល់ស្រប “ដំណើរការស៊ើបអង្កេតត្រូវបន្តទៅមុខ” ក្នុងនាមជា គោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិដែលអាចអនុវត្តបាន ក្នុងករណីគ្មានការដោះស្រាយការខ្លាំងយោបល់គ្នា រវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ មានន័យថា ត្រូវចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនេះ ទៅតាម ការស្នើឡើង³⁵⁰។
- 171. លើសពីនេះទៀត ក្នុងការត្រួតពិនិត្យអត្ថន័យនៃ “ការស៊ើបអង្កេតត្រូវធ្វើបន្ត” ចៅក្រមអន្តរជាតិ សម្រេចថា មិនមាននរណាម្នាក់អាចបកស្រាយដោយសមហេតុផលនូវពាក្យពេចន៍នេះ ក្នុង អត្ថន័យទូទៅរបស់វា និងដោយផ្អែកលើគោលដៅ និងគោលបំណងរបស់វាដើម្បីបញ្ចូលនូវការ ចេញដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ឡើយ³⁵¹។ ទីមួយ ក្នុងន័យទូទៅរបស់ពាក្យពេចន៍នេះ ការស្នើចេញដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ ដែលមានលក្ខណៈផ្ទុយទាំងស្រុង ជាមួយដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដែលបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅជំនុំជម្រះ មិនអាចត្រូវបានទទួល ស្គាល់ថាជាកិច្ចស៊ើបសួរផ្សេងឡើយ។ វាគ្រាន់តែជាការកំណត់ប្រភេទផ្សេងនៃការខ្លាំងយោបល់ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅលើការចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដែល ចាំបាច់ត្រូវដោះស្រាយដោយនីតិវិធីដោះស្រាយការខ្លាំងយោបល់តាមវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ទីពីរ គោលបំណងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក គឺដើម្បីនាំខ្លួនមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

³⁴⁹ សូមមើល កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ៥ (៤)។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៣ ថ្មី។ វិធាន ៧២ (២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

³⁵⁰ កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ៥ (៤) មាត្រា ៧ (៤)។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៣ ថ្មី។

³⁵¹ អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន មាត្រា ៣១ (១) (“សន្និសីទមួយគួរត្រូវបានបកស្រាយដោយចេតនា ប្រយោជន៍ ប្រយោជន៍អត្ថន័យទូទៅ ដែលមានសម្រាប់ពាក្យពេចន៍នៃសន្និសីទនោះ ក្នុងបរិបទរបស់ពួកគេ និងស្របទៅតាមគោលដៅ និងគោលបំណង របស់សន្និសីទនោះ”)។ សូមមើល សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ D266/27 និង D267/35) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ២៥៨។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

មកជំនុំជម្រះពីបទឧក្រិដ្ឋកម្ម³⁵²។ ជាការសមហេតុផលក្នុងការទាញសន្និដ្ឋានពីពាក្យពេចន៍នៃ មាត្រា ៥ (៤) មាត្រា ៦ (៤) និងមាត្រា ៧ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ២០ ថ្មី និង ២៣ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធាន ១៣ (៥) វិធាន ១៤ (៧) វិធាន ៧១ និងវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ថា គោលដៅជាគន្លឹះនៃយន្តការដោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នាគឺ រវាងភាពជាប់គាំងដែលបណ្តាលឱ្យកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីផុតចេញពីការបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ³⁵³។

172. ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា ការចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បើទោះបីជាមានការព្រមព្រៀងគ្នាដោយខុសឆ្គងរបស់គាត់លើការចេញ ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់របស់សហការីគាត់ក្នុងពេលជាមួយគ្នាក្តី គឺអនុលោមផ្នែក នីតិវិធីទៅតាមច្បាប់ជាធរមាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ចំណែកការចេញដីកាសម្រេចលើកលែង ការចោទប្រកាន់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ គឺមិនមានមូលដ្ឋានគតិយុត្តិឡើយ³⁵⁴។

173. ចៅក្រមអន្តរជាតិអះអាងសាជាថ្មីថា ដីកាដំណោះស្រាយរបស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើប អង្កេត ចាំបាច់ត្រូវតែជាសេចក្តីសម្រេចតែមួយ³⁵⁵។ ចៅក្រមអន្តរជាតិគូសបញ្ជាក់ថា ក្នុង

³⁵² កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ១។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ១។
³⁵³ ប្រវត្តិចរចាររបស់ អ.វ.ត.ក គាំទ្រដល់ការបកស្រាយនេះ។ សូមមើល ឧទាហរណ៍ D. SCHEFFER “ចៅក្រមអន្តរជាតិ វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា” (២០០៨) ទំព័រ ២៣១ (“នៅពេលគ្មានការបោះឆ្នោតសំឡេងភាគច្រើនលើសលប់ កិច្ចស៊ើបសួរ ឬ អនុសាសន៍ក្នុងការចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ នឹងបន្តទៅមុខ”)។ D. CIORCIARY & A. HEINDEL យុត្តិធម៌កូនកាត់ (ការបោះពុម្ពផ្សាយលើកទី ១ សហរដ្ឋអាមេរិក The University of Michigan Press ២០១៤) ឯកសារ D297.1 ទំព័រ ៣១ (“ដើម្បីគ្រប់គ្រងហានិភ័យនៃការខ្វែងយោបល់គ្នា និងភាពជាប់គាំងរវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មន្ត្រី សហរដ្ឋអាមេរិកបានជំរុញឱ្យមានការបង្កើតក្រុមតុលាការពិសេសមួយសម្រាប់គោលបំណងនោះ។ ក្រោយមកទៀត មន្ត្រី អង្គការសហប្រជាជាតិ និងមន្ត្រីកម្ពុជាបានព្រមព្រៀងបង្កើតចៅក្រមអន្តរជាតិដែលមានសមាសភាពចៅក្រមកម្ពុជា ៣ រូប និង ចៅក្រមអន្តរជាតិ ២ រូប ដែលមានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការរារាំងកិច្ចស៊ើបសួរ ឬដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដោយផ្អែកតាមការ បោះឆ្នោតសំឡេងភាគច្រើនលើសលប់”)។
³⁵⁴ សូមមើល សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ D266/27 និង D267/35) ទស្សនៈរបស់ចៅក្រម BEAUVALLET និង BAIK កថាខណ្ឌ ២៥៩។
³⁵⁵ សូមមើលកថាខណ្ឌ ១១០ ខាងលើ សូមមើលផងដែរ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយក្នុង សំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ D266/27 និង D267/35) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ២៦០។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ

កាលៈទេសៈបច្ចុប្បន្ន ការបញ្ជូនការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ គឺជាការតម្រូវចាំបាច់ខានមិនបាន ហើយថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនមានមធ្យោបាយផ្សេងក្នុងការដោះស្រាយជម្លោះរបស់ពួកគេឡើយ នៅពេលដែលពួកគេមិនបានគោរពទៅតាមកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនក្នុងការឈានទៅរកគោលដំហែររួមមួយ ពាក់ព័ន្ធដីកាដំណោះស្រាយ³⁵⁶។ ចៅក្រមអន្តរជាតិពិចារណាថា ការចេញដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ដែលផ្ទុយគ្នាដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិដោយមិនបញ្ជូនទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ គឺជាការព្យាយាមដោយឥតអៀនខ្មាស់ក្នុងការគេចវេសទាំងស្រុងពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវដ៏សំខាន់ និងជាចាំបាច់នេះដែលធ្វើឱ្យខូចខាតដល់អត្ថបទគតិយុត្តិជាមូលដ្ឋានរបស់ អ.វ.ត.ក។ ជាពិសេស មាត្រា ៥ និងមាត្រា ៧ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានចែងយ៉ាងច្បាស់អំពីការណែនាំស្តីពីការប្រព្រឹត្ត និងលទ្ធផលតាមការតម្រូវរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិចំពោះការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ ហេតុដូច្នេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា ការចេញដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ ដែលជាការព្យាយាមមួយ ដើម្បីគេចចេញពីនីតិវិធីដែលតម្រូវចាំបាច់សម្រាប់ការខ្វែងយោបល់គ្នា គឺមានកំហុសឆ្គងអង្គច្បាប់ដែលដូច្នោះហើយត្រូវចាត់ទុកថាមោឃៈ។

174. បន្ថែមលើនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិមានទស្សនៈថា ទង្វើករណីអំពីចន្លោះប្រហោងដែលអាចមាននៅក្នុងក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក ពាក់ព័ន្ធនឹងផលវិបាកគតិយុត្តិនៃការចេញដីកាដំណោះស្រាយផ្ទុយគ្នា គឺមិនអាចអនុវត្តបានឡើយក្នុងសំណុំរឿងបច្ចុប្បន្ន។ បើទោះបីជាអង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវទទួលស្គាល់ថា ស្ថានភាពលម្អៀងបែបនេះ គឺមិនត្រូវបានប្រមើលមើលជាមុននៅក្នុងក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក ក្តី តែភាពមិនជាក់លាក់ដែលចោទឡើង ត្រូវបានលុបបំបាត់ចោលតាមរយៈការបកស្រាយដោយសមស្របទៅលើអត្ថបទគតិយុត្តិពាក់ព័ន្ធ ជាពិសេសមាត្រា ៥ (៤) និងមាត្រា ៧ (៤) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងមាត្រា ២០ និង ២៣ ។

³⁵⁶ សូមមើលកថាខណ្ឌ ១០៤-១១០ ខាងលើ។ សូមមើលផងដែរ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ D266/27 និង D267/35) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ២៦០។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ

នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលតម្កល់គោលការណ៍បន្តកិច្ចស៊ើបសួរ និងការជំនុំជម្រះ³⁵⁷។
បន្ថែមលើនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមបញ្ជាក់បំភ្លឺថា យោងតាមវិធាន ៧៧ (១៣) (ខ)
នៃវិធានផ្ទៃក្នុង នៅពេលដែលដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះមិនត្រូវបានចោលទេនោះ ដីកា
បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះត្រូវមានសុពលភាព កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីចាំបាច់ត្រូវបន្ត
ហើយសំណុំរឿងចាំបាច់ត្រូវបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ។

175. ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា ដីកាដំណោះស្រាយដែលចោទជាបញ្ហាទាំងពីរ គឺ
មិនដូចគ្នាបេះបិទឡើយ សម្រាប់អនុលោមភាពរបស់វាទៅតាមច្បាប់ជាធរមាននៅចំពោះមុខ
អ.វ.ត.ក។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមរំលឹកថា យោងតាមសំអាងហេតុដែលបានបញ្ជាក់ពីខាងលើ
ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់គឺមោឃៈ³⁵⁸ ហើយសន្និដ្ឋានថា ការចេញដីកាសម្រេច
លើកលែងការចោទប្រកាន់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ *ហួសដែនសមត្ថកិច្ច*
ដែលដូច្នោះហើយ គឺត្រូវមោឃភាព ដោយសារនេះគឺជាការព្យាយាមធ្វើឱ្យខូចខាតគោលជំហរ
ជាក់ស្តែង ដែលមានចែងនៅក្នុងក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក។ ផ្ទុយទៅវិញ ដីកាបញ្ជូនរឿង
ទៅជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានសុពលភាព ដោយសារតែដីកានេះ
នៅបន្តអនុលោមភាពរបស់ខ្លួនជាមួយគោលជំហរជាក់ស្តែងដូចបានបញ្ជាក់ខាងលើ។

ខ.ការសម្រេចលើសុពលភាពនៃដីកាដំណោះស្រាយទាំងពីរនេះ

176. ដូចដែលបានបញ្ជាក់នៅក្នុងកថាខណ្ឌកន្លងមក ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ផ្នែកលើលក្ខណៈ
មិនអាចអនុញ្ញាតបាន ដែលតាមរយៈលក្ខណៈនោះ ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ត្រូវ
បានចេញ³⁵⁹ ទើបដីកានេះត្រូវទុកជាមោឃៈ។ សរុបសេចក្តីមក ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា
ទោះបីជាមានការចេញដីកាដំណោះស្រាយក្នុងពេលជាមួយគ្នាក្តី ក៏ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ

³⁵⁷ សូមមើលកថាខណ្ឌ ៥ ខាងលើ (ការចេញដីកាដំណោះស្រាយ ពីរផ្ទុយគ្នា) សូមមើលផងដែរ សេចក្តីពិចារណាលើ
បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ D266/27 និង D267/35) ទស្សនៈរបស់ចៅក្រម
BEAUVALLET និង BAIK កថាខណ្ឌ ២៦១។

³⁵⁸ សូមមើលផងដែរ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ
D266/27 និង D267/35) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ២៦២។

³⁵⁹ សូមមើលកថាខណ្ឌ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីលើដីកាដំណោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នា ផ្នែក (២)(ខ)(១) ខាងលើ។
សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ

មានអានុភាពដែរ ដោយសារតែដីកានោះមានសុពលភាពជាសារធាតុ ហើយមាន អនុលោមភាពជាមួយក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក រួមទាំងគោលជំហរជាក់ស្តែងដែលអាច អនុវត្តបាន ក្នុងករណីមានការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ហើយដែលមាន គោលដៅនាំយកមកជំនុំជម្រះចំពោះមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហម និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយខ្មែរក្រហម³⁶⁰។

177. អាស្រ័យហេតុនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចបដិសេធបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីប្រឆាំង នឹងដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ និងសំណើសុំដំណោះស្រាយដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ។

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី យីម ទិត្យ នៅលើដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំ ជម្រះ

A. មូលដ្ឋាន ២.២ ÷ ការចោទប្រកាន់អំពីការខកខានមិនបានកំណត់ពីធាតុផ្សំគតិយុត្តិ នៃ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ អង្គហេតុសំខាន់ៗ និងតំណែងជាមូលដ្ឋាន

ក. សារណា

178. សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសអង្គច្បាប់ ដោយបានចេញ ដីកាដោះស្រាយ ដែលមិនបានបំពេញលក្ខខណ្ឌជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿង ទៅជំនុំជម្រះ ស្របតាមវិធាន ៦៧(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង³⁶¹។ នៅពេលកំណត់មាត្រា ៤ នៃច្បាប់ស្តីពី ការបង្កើត អ.វ.ត.ក ជាអង្គច្បាប់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានលើកឡើងពី ធាតុផ្សំគតិយុត្តិ នៃឧក្រិដ្ឋកម្ម មូលដ្ឋានអង្គហេតុនៃបទចោទ និងភ័ស្តុតាងគាំទ្រ ដែលទាក់ទងនឹង៖
(i) សំអាងហេតុដែលថា “ខ្មែរក្រហម” ជាក្រុមពិសេស និង (ii) ទាក់ទងនឹងសំអាងហេតុរបស់គាត់ ដែលថា យីម ទិត្យ មានចេតនាពិសេស ដែលជាលក្ខខណ្ឌសម្រាប់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍³⁶²។

³⁶⁰ សូមមើល សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុង សំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ D266/27 និង D267/35) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ២៨៤។

³⁶¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៥៦-៥៨, ៧៩។

³⁶² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៦៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 179. ទីមួយ សហមេធាវីអះអាងថា ការប្រើប្រាស់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិចំពោះ “លក្ខខណ្ឌចម្រុះទៅតាមករណីជាក់ស្តែង” ដើម្បីកំណត់ខ្មែរក្រោមជាក្រុមពិសេស គឺជាការបកស្រាយយ៉ាងទូលាយពេក ដោយមិនបានជូនដំណឹងឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ដល់ យីម ទិត្យ អំពីលក្ខណៈនៃបទចោទប្រឆាំងនឹងគាត់³⁶³។ សហមេធាវីបញ្ជាក់ថា លក្ខណៈទូទៅនៃក្រុមដែលត្រូវទទួលបានការការពារដោយអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ត្រូវតែបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ជាលក្ខណៈសត្យានុម័ត និងថា ការពឹងផ្អែកលើវិធីសាស្ត្របែបអត្តនោម័តិសុទ្ធសាធ គឺជាកំហុសឆ្គង³⁶⁴។ លើសពីនេះទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានលើកឡើងអំពីលក្ខខណ្ឌគតិយុត្តិបន្ថែម ដូចជាភាពមិនសមស្របនៃការបង្ហាញចរិតលក្ខណៈរបស់ “ក្រុមជាតិពន្ធុ” តែមួយនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌទូទៅ ដែលក្រុមជាច្រើនត្រូវបានកំណត់គោលដៅ³⁶⁵ និងមិនបានបញ្ជាក់ពីមូលដ្ឋានអង្គហេតុ និងភស្តុតាងគាំទ្រ ដែលបញ្ជាក់ពីស្ថានភាពរបស់ខ្មែរក្រោមថាជាក្រុមមួយដែលត្រូវទទួលបានការការពារ³⁶⁶។
- 180. ទីពីរ សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានញែកចេញនូវ *ធាតុផ្សំអត្តនោម័តិ* នៃឧក្រិដ្ឋកម្មនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ពីចេតនាជាក់លាក់ ដែលជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ (ដែលចាំត្រូវតែមានចេតនាបំផ្លាញក្រុមនោះ *វិភាគ*) ដោយការរួមបញ្ចូលគ្នារវាងចេតនាវើសអើង ឬការដឹងព្រៃ ដោយមានចេតនាជាក់លាក់នៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍³⁶⁷។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានលើកឡើងអំពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវដែលថា អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ត្រូវបានប្រព្រឹត្ត នៅពេលដែលគោលដៅចុងក្រោយបង្អស់របស់ចារី គឺដើម្បីបំផ្លាញក្រុមនោះ និងខកខានមិនបានលើកឡើងពីលក្ខណៈពិសេសនៃធាតុផ្សំ “បែបនេះ” ក្នុងការតម្រូវឱ្យមានទំនាក់ទំនងរវាងចេតនា ដើម្បីបំផ្លាញក្រុមដែលត្រូវទទួលបានការការពារមួយ និងមូលដ្ឋានដែលត្រូវបានគេគិតគូរ ថាតើក្រុមណា ដែលត្រូវទទួលបានការការពារ

³⁶³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៦៥។

³⁶⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៦៦។

³⁶⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៦៧-៦៨ (និងភាពខុសគ្នាផ្នែកច្បាប់រវាង “ផ្នែកនៃក្រុមមួយ” និងក្រុមដែលត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណដោយយោងទៅលើក្រុមមួយទៀត)។

³⁶⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៦៩-៧១។

³⁶⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៧២-៧៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

368 ។ នៅចុងបញ្ចប់ សហមេធាវីបានចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសក្នុងការខកខានមិនបានលើកឡើងពីអង្គហេតុសំខាន់ៗ ដែលជាមូលដ្ឋាន សម្រាប់សំអាងហេតុនៃចេតនាបុគ្គលរបស់ យីម ទិត្យ (ដែលផ្ទុយទៅនឹងគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ក្នុងន័យទូលាយជាងនេះ)³⁶⁹ ដោយសន្និដ្ឋានថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនេះ មិនមាន ភស្តុតាងដោយផ្ទាល់ណាមួយ ដែលថា យីម ទិត្យ មានចេតនាជាក់លាក់ ដើម្បី បំផ្លាញក្រុមជនជាតិភាគតិចខ្មែរក្រោមទាំងស្រុង ឬជាផ្នែកនោះឡើយ³⁷⁰ ។

181. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា សហមេធាវីខកខានមិនបានបង្ហាញពី កំហុសអង្គច្បាប់ដែលអាចពិនិត្យមើលឡើងវិញបាន នៅក្នុងវិធីសាស្ត្ររបស់សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិ ទាក់ទងនឹងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឬសំអាងហេតុរបស់គាត់នៅក្នុងដីកាបញ្ជូន រឿងទៅជំនុំជម្រះ ដែលបានកំណត់អំពីធាតុផ្សំជាលក្ខខណ្ឌស្របតាមវិធាន ៦៧(២) នៃវិធាន ផ្ទៃក្នុង³⁷¹ ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានកំណត់អត្តសញ្ញាណខ្មែរក្រោមយ៉ាង ត្រឹមត្រូវថាជាក្រុមមួយ ដោយផ្អែកលើជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ និងសញ្ជាតិ ដោយបានលើកឡើងអំពី បុគ្គលិកលក្ខណៈជាក់លាក់របស់ក្រុម³⁷² និងបានបង្ហាញពីចំណុចពាក់ព័ន្ធនៃចំណងរវាងការកំណត់ គោលដៅនៃខ្មែរក្រោម និងវៀតណាម³⁷³ ។ លើសពីនេះទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានបង្ហាញយ៉ាងត្រឹមត្រូវអំពីធាតុផ្សំអត្តនាម³⁷⁴ នៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍³⁷⁴ ដែលបានសំដៅ ដល់អង្គហេតុសំខាន់ៗ ដែលបញ្ជាក់អំពីចេតនារបស់ យីម ទិត្យ និងបានញែកពីភាពខុសគ្នារវាង សំអាងហេតុដែលទាក់ទងនឹង យីម ទិត្យ ដែលផ្ទុយទៅនឹង ប.ក.ក ដោយសន្និដ្ឋានថា យីម ទិត្យ ទំនងជាអ្នកផ្តួចផ្តើមឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ចំពោះខ្មែរក្រោម³⁷⁵ ។

368 បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៧៤-៧៥។
369 បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៧៦។
370 បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៧៦-៧៩។
371 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៤៥-៤៦,៥០។
372 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៥១។
373 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៥២។
374 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៥៣។
375 ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៥៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ខ. ការពិភាក្សា

- 182. ចៅក្រមអន្តរជាតិរំលឹកឡើងវិញថា អនុលោមតាមវិធាន ៦៧(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ត្រូវមានការពិពណ៌នាអំពីអង្គហេតុសត្យានុម័ត និងការកំណត់ប្រភេទបទល្មើសដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត³⁷⁶។ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ត្រូវតែកំណត់នូវអង្គហេតុសំខាន់ៗនៃសំណុំរឿង ដោយមានព័ត៌មានលម្អិតគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីជូនដំណឹងដល់ជនជាប់ចោទអំពីប្រភេទបទល្មើស និងមូលហេតុនៃការចោទប្រកាន់មកលើខ្លួនគាត់ ដើម្បីឱ្យគាត់មានលទ្ធភាពរៀបចំការការពារខ្លួនប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងប្រសិទ្ធផល³⁷⁷។
- 183. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានចោទប្រកាន់ យីម ទិត្យ ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ តាមរយៈការសម្លាប់សមាជិកក្រុមនៅក្នុងតំបន់ ១៣ នៃភូមិភាគនិរតី និងតំបន់ ២ និងតំបន់ ៤ នៃភូមិភាគពាយ័ព្យ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវផ្សេងៗគ្នារួមទាំងសហឧក្រិដ្ឋកម្ម (JCE)³⁷⁸។ ម្យ៉ាងវិញទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិសង្កត់បញ្ជាក់ពីច្បាប់ជាធរមាន ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៤ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក³⁷⁹ និងកំណត់ពីធាតុផ្សំគតិយុត្តិ នៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ថាជា “ការប្រព្រឹត្តអំពើណាមួយដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ៤ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ក្នុងគោលបំណងបំផ្លិចបំផ្លាញទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែកនៃក្រុមជាតិ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬសាសនា ជាពិសេស ដែលត្រូវបានកំណត់គោលដៅ”³⁸⁰។

³⁷⁶ វិធាន ៦៧(២)នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សំណុំរឿង ០០២ (អបជ៣៥) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្ម (JCE) ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D97/14/15 (“សាលដីកា JCE សំណុំរឿង ០០២ (ឯកសារ D97/14/15)” កថាខណ្ឌ ៣២។

³⁷⁷ សាលដីកា JCE សំណុំរឿង ០០២ (ឯកសារ D97/14/15)” កថាខណ្ឌ ៣២។ សំណុំរឿង ០០២ សេចក្តីសម្រេចលើអញ្ញត្រកម្មនានារបស់មេធាវីការពារក្តី (អាជ្ញាយុកាលនៃបទឧក្រិដ្ឋកម្មតាមច្បាប់ជាតិ) ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ E122 កថាខណ្ឌ ១៨។

³⁷⁸ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៤៧៥-៤៧៦។

³⁷⁹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៥៩។

³⁸⁰ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៥៩។ សូមមើលបន្ថែមទៀត កថាខណ្ឌ ៦០-៧២។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

184. ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ការជំទាស់របស់សហមេធាវី ពាក់ព័ន្ធនឹងធាតុផ្សំជាក់លាក់ចំនួន ពីរ និងត្រូវបានដោះស្រាយជាបន្តបន្ទាប់៖ (i) ការកំណត់អត្តសញ្ញាណនៃក្រុមដែលត្រូវទទួលបានការការពារ (ខ្មែរក្រោម) និង (ii) ធាតុផ្សំនៃចេតនាជាក់លាក់។

a. ការកំណត់អត្តសញ្ញាណនៃខ្មែរក្រោមថាជាក្រុមដែលត្រូវទទួលបានការការពារ

185. មាត្រា ២ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ស្របគ្នានឹងមាត្រា ៤ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ការពារក្រុមជាតិ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬសាសនា (“ក្រុមដែលត្រូវទទួលបានការការពារ”)³⁸¹។ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ក្រុមដែលត្រូវទទួលបានការការពារទាំងបួន មិនត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឬច្បាប់ អ.វ.ត.ក ឡើយ និងគ្មាននិយមន័យដែលត្រូវបានទទួលយកជាទូទៅឡើយ³⁸²។ ក្នុងករណីពុំមាននិយមន័យបែបនេះ តុលាការ *មិនអចិន្ត្រៃយ៍*

³⁸¹ អនុសញ្ញាស្តីពីការបង្ការ និងផ្ដន្ទាទោសចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ចុះថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៤៨ 78 U.N.T.S. 277 ដែលបានចូលជាធរមាន នៅថ្ងៃទី១២ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៥១ (“អនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍”)។ អ.វ.ត.ក មានយុត្តាធិការលើឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ដូចមានចែងនៅក្នុងអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ មាត្រា II (“នៅក្នុងអនុសញ្ញាបច្ចុប្បន្ន ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ មានន័យថា ជាអំពើណាមួយក្នុងចំណោមអំពើទាំងឡាយខាងក្រោមនេះ ដែលប្រព្រឹត្តក្នុងគោលបំណងបំផ្លិចបំផ្លាញទាំងស្រុងក្តី ឬដោយផ្នែកក្តី ដល់ប្រជាជាតិមួយ ក្រុមជាតិពន្ធុមួយ ពូជសាសន៍មួយ ឬក្រុមសាសនាមួយ”)។ សូមមើលផងដែរ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ៤ (“អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ដែលគ្មានអាជ្ញាយុកាល គឺជាអំពើមួយក្នុងចំណោមអំពើដូចខាងក្រោម ហើយដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងគោលបំណងបំផ្លិចបំផ្លាញទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែកនៃក្រុមជាតិ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬសាសនាណាមួយ”)។ សូមមើលសំណុំរឿងបន្ថែមទៀតពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តនៃអនុសញ្ញាស្តីពីការបង្ការ និងផ្ដន្ទាទោសចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ (រឿងក្តីប្រទេសបួស្នី និងហ៊ីហ្ស៊ីហ្គោវី តទល់នឹងប្រទេសសៀបប៊ី និងម៉ុងតេណេក្រូ) សាលក្រម របាយការណ៍តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ឆ្នាំ២០០៧ (ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ) ទំព័រ ៤៣ (“ការអនុវត្តនៃអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ (រឿងក្តីប្រទេសបួស្នី និងហ៊ីហ្ស៊ីហ្គោវី តទល់នឹងប្រទេសសៀបប៊ី និងម៉ុងតេណេក្រូ) (តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ)”) កថាខណ្ឌ ១៩១។

³⁸² អនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ មាត្រា II ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ៤។ តុលាការ ICTY *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Brđanin*, IT-99-36-T សាលក្រម ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងទី II ចុះថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៤ (“សាលក្រមនៃរឿងក្តី *Brđanin* (តុលាការ ICTY)”) កថាខណ្ឌ ៦៨២។ តុលាការ ICTR *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kajelijeli*, ICTR-98-44A-T សាលក្រម និងការផ្ដន្ទាទោស ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងទី II ចុះថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៣ (“សាលក្រមនៃរឿងក្តី *Kajelijeli* (តុលាការ ICTR)”) កថាខណ្ឌ ៨១១។ តុលាការ ICTR *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Semanza*, ICTR-97-20-T សាលក្រម និងការផ្ដន្ទាទោស អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទី III ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣ *សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ*

និងអ.វ.ត.ក បានទទួលស្គាល់ថា ក្រុមដែលត្រូវទទួលបានការការពារនីមួយៗ ចាំបាច់ត្រូវ វាយតម្លៃដោយផ្អែកលើបរិបទជាក់លាក់នៃនយោបាយ សង្គម ប្រវត្តិសាស្ត្រ និងវប្បធម៌³⁸³ និងប្រើ ប្រាស់វិធីសាស្ត្រតាមករណីនីមួយៗ ដោយពិចារណាលើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យទាំងធាតុផ្សំសត្យានុម័ត និងធាតុផ្សំអត្តនាម័តិ ក្នុងការវាយតម្លៃថាតើក្រុមជាក់លាក់មួយ នឹងទទួលបានការការពារដែរ ឬយ៉ាងណានោះ³⁸⁴។

186. ហេតុដូច្នេះ ពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់ ដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខាន មិនបានកំណត់ (ឱ្យបានត្រឹមត្រូវ) ពីធាតុផ្សំគតិយុត្តិអំពើប្រល័យពូជសាសន៍³⁸⁵ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការយោងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិទៅនឹង “តេស្ត ទៅតាមករណីជាក់ស្តែង ដើម្បីកំណត់ថាជនរងគ្រោះ (ឬក្រុមដែលត្រូវបានកំណត់គោលដៅ) ស្ថិត នៅក្នុងក្រុមណាមួយដែលទទួលបានការការពារណាមួយ”³⁸⁶ គឺត្រឹមត្រូវ និងស្របតាម យុត្តាធិការរបស់តុលាការ។ ទោះយ៉ាងណា ទោះបីលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យអត្តនាម័តិ អាចត្រូវ

(“សាលក្រមនៃរឿងក្តី *Semanza* (តុលាការ ICTR)”) កថាខណ្ឌ ៣១៧។ សំណុំរឿង ០០២ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/២ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ E465 (“សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/២ (ឯកសារ E465)”) កថាខណ្ឌ ៧៩២។

³⁸³ តុលាការ ICTR *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kamuhanda*, ICTR-95-54A-T សាលក្រមសំណុំរឿង ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលា ដំបូងទី II ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ ៦៣០។ សាលក្រមនៃរឿងក្តី *Kajelijeli* (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ៨១១។ សាលក្រមនៃរឿងក្តី *Semanza* (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ៣១៧។ តុលាការ ICTR *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Bagilishema*, ICTR-95-1A-T សាលក្រម ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងទី I ចុះថ្ងៃទី៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ៦៥។ តុលាការ ICTY *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Krstić*, IT-98-33-T សាលក្រម ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី០២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០១ (“សាលក្រមនៃរឿងក្តី *Krstić* (តុលាការ ICTY)”) កថាខណ្ឌ ៥៥៧។ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/២ ឯកសារ E465 កថាខណ្ឌ ៧៩២។

³⁸⁴ តុលាការ ICTY *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Blagojević & Jokić*, IT-02-60-T សាលក្រម ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងទី I (ផ្នែក ក) ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៥ (“សាលក្រមនៃរឿងក្តី *Blagojević & Jokić* (តុលាការ ICTY)”) កថាខណ្ឌ ៦៦៧។ តុលាការ ICTR *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Gacumbtsi*, ICTR-2001-64-T សាលក្រម ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងទី III ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ ២៥៤។ សាលក្រមនៃរឿងក្តី *Brđanin* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៦៨៤។ សាលក្រមនៃរឿងក្តី *Semanza* (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ៣១៧ ។ សាលក្រមនៃរឿងក្តី *Kajelijeli* (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ៨១១។ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/២ ឯកសារ E465 កថាខណ្ឌ ៧៩២។

³⁸⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៦៥។

³⁸⁶ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៦១-៦២។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

បានពិចារណាក៏ដោយ³⁸⁷ ក៏វិធីសាស្ត្រអត្តនាម័តិសុទ្ធសាធ ពាក់ព័ន្ធនឹងការកំណត់អត្តសញ្ញាណនៃ ក្រុមដែលត្រូវទទួលបានការការពារ ត្រូវបានបដិសេធជាមិនគ្រប់គ្រាន់³⁸⁸ ឬមិនស្របតាមកម្មវត្ថុ និងគោលបំណងនៃអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ដើម្បីការពារក្រុម ដែលអត្ថិភាពស្ថិតស្ថេរ និងអចិន្ត្រៃយ៍³⁸⁹។

187. នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិយោងទៅលើភាពចាំបាច់ ដើម្បីកំណត់ “លក្ខណៈសត្យានុម័តនៃបរិបទនយោបាយសង្គម ប្រវត្តិសាស្ត្រ និងវប្បធម៌ដែលពាក់ព័ន្ធគ្នា”³⁹⁰ និងក្នុងការកំណត់ខ្លួនក្រោមថាជា “ក្រុមជាតិពន្ធុ”³⁹¹

³⁸⁷ ដូចជាការមើលងាយដល់ក្រុមដែលត្រូវទទួលបានការការពារដោយផ្អែកលើចរិតលក្ខណៈជាតិ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬ សាសនា ដោយចារឹក។ សូមមើលឧទាហរណ៍ សាលក្រមនៃរឿងក្តី *Brđanin* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៦៨៣។

³⁸⁸ សូមមើលឧទាហរណ៍ សាលក្រមនៃរឿងក្តី *Brđanin* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៦៨៣-៦៨៤ (“ប្រការនេះគឺដោយសារ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃធាតុផ្សំអត្តនាម័តិតែមួយ អាចមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីកំណត់អត្តសញ្ញាណនៃក្រុម ដែលត្រូវបានកំណត់ គោលដៅសម្រាប់ការបំផ្លិចបំផ្លាញ និងដែលត្រូវទទួលបានការការពារដោយអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ដោយ សារហេតុផលថា អំពើនានាដែលបានកំណត់នៅក្នុងកថាខណ្ឌកថាខណ្ឌ (ក) ដល់ (ង) នៃមាត្រា ៤(២) ជាការពិតត្រូវបាន ធ្វើឡើងប្រឆាំងនឹង“សមាជិកនៃក្រុមនេះ”)។

³⁸⁹ សូមមើលឧទាហរណ៍ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/២ (ឯកសារ E465) កថាខណ្ឌ ៧៩៥ (“ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូង យល់ឃើញថា កត្តាទាំងនេះមានភាពពាក់ព័ន្ធ និងត្រូវយកមកប្រើនៅក្នុងការពិចារណា។ ទោះបីជាយ៉ាងណា ចៅក្រមអន្តរជាតិ យល់ឃើញថា ធាតុផ្សំអត្តនាម័តិតែម្យ៉ាង មិនគ្រប់គ្រាន់នៅក្នុងការកំណត់សមាជិកភាពនៃក្រុមដែលត្រូវទទួលបានការការពារ នោះឡើយ ហេតុដូច្នេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិត្រូវពិនិត្យពិចារណាដោយផ្អែកលើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ទាំងសត្យានុម័ត និងអត្តនាម័តិ។ ការវិភាគផ្តោតលើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសត្យានុម័ត ស្របតាមគោលបំណងនៃអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ នៅក្នុងការការពារក្រុមដែលអត្ថិភាពស្ថិតស្ថេរ និងអចិន្ត្រៃយ៍”)។ តុលាការ ICTR *រដ្ឋអាណា តូលីនីង Musema*, ICTR-96-13-A, សាលក្រម និង ការផ្តន្ទាទោស អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទី I ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០០០ កថាខណ្ឌ ១៦២។ តុលាការ ICTR *រដ្ឋអាណា តូលីនីង Rutaganda*, ICTR-96-3-T, សាលក្រម និងការផ្តន្ទាទោស អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទី I ចុះថ្ងៃទី៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ ៥៧។

³⁹⁰ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៦២ (ជើងទំព័រត្រូវបានលុបចោល) *ដែលយោងទៅ ជាអាទិ៍* សាលក្រម នៃរឿងក្តី *Semanza* (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ៣១៧ (“អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមួយចំនួននៃសាលាក្តីនេះបានរកឃើញថា ការកំណត់ថាតើក្រុមណាមួយស្ថិតនៅក្នុងដែននៃការការពារដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមាត្រា ២ នៃលក្ខន្តិកៈនេះដែរឬ យ៉ាងណានោះ គួរត្រូវបានវាយតម្លៃដោយផ្អែកលើករណីនីមួយៗ ដោយយោងទៅលើលក្ខណៈសត្យានុម័តនៃបរិបទសង្គម ឬ ប្រវត្តិសាស្ត្រ និងតាមរយៈទស្សនៈជាអត្តនាម័តិរបស់ចារឹក។ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ការកំណត់ពីក្រុមដែលត្រូវទទួលបាន សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ចង្អុលបង្ហាញពីកត្តាមួយចំនួនដូចជា សំនៀងនិយាយដោយឡែក សម្បុរសជ្រះ នាមត្រកូល និងប្រពៃណីរបស់ពួកគេ³⁹²។ លើសពីនេះទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិសំដៅទៅលើ បរិបទសត្យានុម័ត សង្គម និងប្រវត្តិសាស្ត្រ ដែលអត្តសញ្ញាណរបស់ខ្មែរក្រោមបានលេចចេញជា រូបរាង ដោយពន្យល់ជាអាទិ៍ថា “ខ្មែរក្រោម ដែលមានដើមកំណើតពីជនជាតិខ្មែររស់នៅ កម្ពុជា ក្រោម តាំងពីសម័យអាណាចក្រខ្មែរ ហើយអត្តសញ្ញាណដោយឡែករបស់ពួកគេ បានលេច ចេញជារូបរាងនៅក្រោយពេលដែលតំបន់នេះស្ថិតក្រោមការត្រួតត្រា និងឥទ្ធិពលកាន់តែ ខ្លាំង របស់វៀតណាម”³⁹³។ បរិបទសង្គមប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ ដោយរួមទាំងគោលនយោបាយគាបសង្កត់ របស់អាជ្ញាធរវៀតណាមខាងត្បូងប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោម ដែលបានបង្ខំឱ្យពួកគេចូលទៅក្នុង សង្គម វៀតណាម ពន្យល់ពីភាពដាច់ដោយឡែកជាសត្យានុម័ត និងតាមការសន្មតរបស់ខ្មែរក្រោមពី ក្រុមដទៃទៀត³⁹⁴។

188. ក្រៅពីកត្តាសត្យានុម័តទាំងនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពិចារណាលើ “ការ យល់ឃើញជាអត្តនោម័តិរបស់ជនរងគ្រោះ និងចារី”³⁹⁵ ហេតុដូច្នោះ បានពឹងផ្អែកលើការកំណត់ អត្តសញ្ញាណផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ខ្មែរក្រោម ដោយផ្អែកលើខ្សែស្រឡាយរបស់ពួកគេ³⁹⁶ និងទស្សនៈ របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាក្នុងការចាត់ទុកអត្តសញ្ញាណខ្មែរក្រោមថា ជាលក្ខណៈតំណពូជ

ការការពារ ត្រូវធ្វើឡើងដោយផ្អែកលើករណីនីមួយៗ ដោយពិចារណាទាំងលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យធាតុផ្សំសត្យានុម័ត និងធាតុផ្សំអត្ត នោម័តិ”) (ជើងទំព័រត្រូវបានលុបចោល)។ សាលក្រមនៃរឿងក្តី *Krstić* (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៥៥៧។

³⁹¹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១៨៧, ១០០៨-១០០៩ (ដែលនិយាយសំដៅដល់ខ្មែរក្រោមថាជា “ជនជាតិ ដើមភាគតិច” “ក្រុមជាតិពន្ធុ” និងបញ្ជាក់ថា “ខ្មែរក្រោមត្រូវបានកំណត់គោលដៅសម្រាប់កម្ទេចដោយសារឋានៈនៃជាតិពន្ធុ របស់ពួកគេ [...] និងថា ជាតិពន្ធុរបស់ពួកគេបានញ៉ាំងឱ្យមានការសន្មតមួយដែលមិនអាចកែប្រែបានថា ពួកគាត់គឺជាខ្មាំង” (សេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម)។

³⁹² ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១៨៧, ១៩៦, ២៦៧។

³⁹³ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១៨៧, ១៨៩-១៩៥។

³⁹⁴ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១៨៩-១៩១។

³⁹⁵ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៦២។

³⁹⁶ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១៨៨។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ពិសេស និងចាត់ទុកថាមានភាពប្រហាក់ប្រហែលគ្នាផ្នែកជាតិសាសន៍ ឬមានទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធជាមួយវៀតណាម³⁹⁷។

189. ដោយពិចារណាទៅលើការរៀបរាប់ខាងលើនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមានកំហុសឡើយ ក្នុងការកំណត់អត្តសញ្ញាណខ្មែរក្រោមថាជាក្រុមដែលត្រូវទទួលបានការការពារស្ថិតក្រោមអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ដោយសារគាត់បានពឹងផ្អែកទាំងលើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសត្យានុម័ត និងអត្តនាម័តិ³⁹⁸។ ទោះជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងលើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យអត្តនាម័តិ ដូចជាការយល់ឃើញរបស់ប.ក.ក ទៅលើខ្មែរក្រោមក្តី³⁹⁹ ក៏ចៅក្រមអន្តរជាតិចាត់ទុកថា ការណ៍នេះមានភាពស្របគ្នាជាមួយនឹងវិធីសាស្ត្រ តាមករណីនីមួយៗដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់។

190. ការចោទប្រកាន់ដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានខកខានមិនបានកំណត់លក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្លូវច្បាប់ ជាអាទិ៍ “ដែលវាពុំសមស្របឡើយក្នុងការកំណត់តាមផ្លូវច្បាប់ក្នុងលក្ខខណ្ឌទូទៅ

³⁹⁷ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១៩៦។

³⁹⁸ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ក្រៅពី “លក្ខណៈពិសេសជាតិពន្ធុ” សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិក៏សំដៅផងដែរដល់អ្វីដែលអាចត្រូវបានចាត់ទុកថាជាលក្ខណៈពិសេស “ជនជាតិ” និង “ជាតិសាសន៍” ប៉ុន្តែអង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា វាមិនត្រូវបានតម្រូវឱ្យមានការបញ្ជាក់ពិសេសអំពីក្រុមដែលត្រូវទទួលបានការការពារផ្សេងៗនោះទេ។ សូមមើល សាលក្រមនៃរឿងក្តី Brđanin (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៦៨២ ដែលយោងតាម សាលក្រមនៃរឿងក្តី Krstić (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៥៥៦ (“ការងាររៀបចំអនុសញ្ញាបង្ហាញថា ការបង្កើតបញ្ជីបែបនេះត្រូវបានធ្វើឡើងកាន់តែច្រើន ដើម្បីពិពណ៌នាអំពីបាតុភូតតែមួយគត់ ដែលប្រហែលជាឆ្លើយតបទៅនឹងអ្វីដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជា “ជនជាតិភាគតិច” មុនសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរ ជាជាងសំដៅលើប្រភេទក្រុមមនុស្សផ្សេងៗមួយចំនួន។ ដើម្បីព្យាយាមបែងចែកឱ្យខុសគ្នានូវក្រុមដែលមានឈ្មោះនីមួយៗដោយឈរលើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសត្យានុម័តបែបវិទ្យាសាស្ត្រ នឹងមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយនឹងគោលដៅ និងគោលបំណងរបស់អនុសញ្ញានេះ”)។

³⁹⁹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១៩៦-២០០ (“ជាទូទៅ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាចាត់ទុកថា អត្តសញ្ញាណខ្មែរក្រោមជាលក្ខណៈតំណរពូជពិសេសដែលអាចបន្តពីឪពុកម្តាយទៅកូន [...] បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ហាក់ដូចជាចាត់ទុកថា ខ្មែរក្រោមគឺជាវៀតណាម ឬយ៉ាងហោចណាស់ក៏ជាក្រុមពិសេសមួយដែលមានភាពប្រហែលគ្នាខាងជាតិសាសន៍ ឬមានទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធជាមួយវៀតណាម [...] បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ចាត់ទុកថា ខ្មែរក្រោមមានចិត្តគំនិតជាវៀតណាម តាមរយៈភ័ស្តុតាងនៃការប្រើប្រាស់ហ្លួងដូចជា “ក្បាលយួន ខ្លួនខ្មែរ” “ខ្វែរក្បាលយួន” [...] ដោយសារតែត្រូវបានគេមើលឃើញថា ដូចគ្នា ឬប្រហាក់ប្រហែលនឹងជនជាតិវៀតណាម ទើបខ្មែរក្រោមត្រូវទទួលរងគោលនយោបាយប្រឆាំងជនជាតិវៀតណាមរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ថាជា “ក្រុមជាតិពន្ធុ តែមួយ” ដែលក្រុមពហុជាតិសាស្ត្រ និងក្រុមជាតិពន្ធុត្រូវបានកំណត់គោលដៅ (ឧទាហរណ៍ បែបអវិជ្ជមាន) នោះ⁴⁰⁰ ធ្វើឡើងដោយគ្មានមូលដ្ឋានឡើយ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ក្រុមដែលត្រូវបានកំណត់គោលដៅ មិនអាចត្រូវបានកំណត់តាមបែបអវិជ្ជមាននោះទេ និងថា នៅទីណាដែលមានក្រុមលើសពីមួយត្រូវបានកំណត់គោលដៅ ធាតុផ្សំនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ត្រូវបំពេញបានចំពោះក្រុមនីមួយៗ⁴⁰¹ ។

191. ជាចុងក្រោយ ទាក់ទងនឹងការខកខានដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិក្នុងការកំណត់អង្គហេតុសំខាន់ៗ និងភស្តុតាងជាមូលដ្ឋាននៃស្ថានភាពរបស់ខ្មែរក្រោមថាជាក្រុមដែលត្រូវទទួលបានការការពារ⁴⁰² ចៅក្រមអន្តរជាតិជាដំបូងសង្កេតឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពឹងផ្អែកលើសាក្សី និងឯកសារភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿងហេតុរបស់គាត់អំពីអត្តសញ្ញាណខ្មែរក្រោម ប្រវត្តិសាស្ត្រ និងគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ចំពោះខ្មែរក្រោម⁴⁰³ និងថា “ការសន្និដ្ឋានលើអង្គច្បាប់” អំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ចំពោះខ្មែរក្រោមមានមូលដ្ឋានលើការសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុនៅពេលពេញដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ⁴⁰⁴។ ទីពីរ ដូចដែលបានបង្ហាញជូន សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិកំណត់អត្តសញ្ញាណតាមបែបវិជ្ជមានចំពោះខ្មែរក្រោមតាមរយៈលក្ខណៈពិសេសរបស់ពួកគេ និងការយល់ឃើញអំពីភាព

⁴⁰⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៦៧-៦៨ និងជើងទំព័រ ១៥០ ដែលយោងតាម តុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Stakić, IT-97-24-T សាលក្រម ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងទី II ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌ ៥១២។ តុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Stakić, IT-97-24-A, សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ (“សាលដីកានៃរឿងក្តី Stakić (តុលាការ ICTY)”) កថាខណ្ឌ ១៩ (“ជាទីដែលក្រុមលើសពីមួយត្រូវបានកំណត់គោលដៅ [...] វាមិនសាកសមនោះទេក្នុងការកំណត់ក្រុមនេះជាទូទៅថាជា ឧទាហរណ៍ “ក្រុមមិនមែនជនជាតិស៊ែប”)។

⁴⁰¹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៦៣។

⁴⁰² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៦៦-៧១។

⁴⁰³ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១៨៦-២០៣ (ដែលយោងតាមកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ និងសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី របាយការណ៍របស់អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល សៀវភៅ សេចក្តីណែនាំ និងឯកសាររបស់ ប.ក.ក និងការបោះពុម្ពផ្សាយរបស់ ក.ប.ជ)។

⁴⁰⁴ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១០០៨-១០១២។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ប្រហាក់ប្រហែលគ្នាផ្នែកជាតិសាសន៍ទៅនឹងរឿងតណាម ជាជាងពឹងផ្អែកលើនិយមន័យបែប
អវិជ្ជមាន (ដូចជាមិនមែនជាខ្មែរ)។

b. ចេតនាជាក់លាក់

192. ធាតុផ្សំអត្តនាមតិ នៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ គឺជា “គោលបំណងបំផ្លិចបំផ្លាញទាំងស្រុងឬ
មួយផ្នែកនៃក្រុមជាតិ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬសាសនាណាមួយ ដូចជា”⁴⁰⁵។ ដោយសំដៅថាជា
ចេតនាជាក់លាក់ ឬ ចេតនាពិសេស អំពើជាក់លាក់ដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា II នៃអនុសញ្ញា
ស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងមាត្រា ៤ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ត្រូវតែប្រព្រឹត្តជាមួយ
នឹងចេតនាជាក់លាក់ ដើម្បីបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមដែលទទួលបានការការពារទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែក ដូច
ជា⁴⁰⁶។ ការប្រើប្រាស់ពាក្យថា “ដូចជា” បង្ហាញថា ការកំណត់គោលដៅលើជនរងគ្រោះដោយផ្អែ
កលើសមាជិកភាពរបស់ក្រុមតែមួយមុខ (ចេតនាវេសអើង) មិនគ្រប់គ្រាន់ឡើយ⁴⁰⁷។ ផ្ទុយទៅវិញ
ចេតនាបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមដែលត្រូវទទួលបានការការពារដែលជាអង្គភាពដាច់ដោយឡែក ត្រូវតែ
មាន⁴⁰⁸។

⁴⁰⁵ អនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ មាត្រា II។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ៤។

⁴⁰⁶ អនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ មាត្រា II។ ច្បាប់ស្តីពី អ.វ.ត.ក មាត្រា ៤។ ការអនុវត្តអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើ
ប្រល័យពូជសាសន៍ (ប្លូស្ទិនិងហ្វីសេហ្គេរីន តទល់នឹង សែប៊ីនិងម៉ុងតេណេក្រូ) (តុលាការ ICJ) កថាខណ្ឌ ១៨៧។ ការ
អនុវត្តអនុសញ្ញាស្តីពីការបង្ការនិងផ្ដន្ទាទោសចំពោះបទឧក្រិដ្ឋប្រល័យពូជសាសន៍ (ក្រុមស្តី តទល់នឹង សែប៊ី) សាលក្រម
របាយការណ៍ I.C.J ឆ្នាំ២០១៥ (ថ្ងៃទី៣ ខែកុម្ភៈ) ទំព័រ៣ កថាខណ្ឌ ១៣២។ តុលាការ ICTR រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Akayesu,
ICTR- 96-4-T, សាលក្រម ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងទី I ថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៨ (“សាលក្រមនៃរឿងក្តី Akayesu
(តុលាការ ICTR) ”) កថាខណ្ឌ ៤៩៧-៤៩៨។ តុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Karadžić, IT-95-5/18-T,
សាធារណៈសំណៅគោសលុបនៃសាលក្រមដែលចេញផ្សាយថ្ងៃទី២៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី
២៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ (សាលក្រមនៃរឿងក្តី Karadžić (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៥៤៩។ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២
ឯកសារ E465 កថាខណ្ឌ ៧៩៧។

⁴⁰⁷ ការអនុវត្តអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ (រឿងក្តីប្រទេសបូស្នី និងហ្វីសេហ្គេរី តទល់នឹងប្រទេសសៀបប៊ី និង
ម៉ុងតេណេក្រូ) (តុលាការ ICJ) កថាខណ្ឌ ១៨៧ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ ឯកសារ E465 កថាខណ្ឌ ៧៩៧-៧៩៨។
សាលដីការឿងក្តី Stakić (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ១៩។

⁴⁰⁸ សាលក្រមនៃរឿងក្តី Blagojević & Jokić (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៦៦៩-៦៧០។ តុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង
Krajišnik, IT-00-39-T, សាលក្រម ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងទី I ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ ៨៥៦។
សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 193. ទីមួយ ទាក់ទងនឹងធាតុផ្សំគតិយុត្តិ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិកំណត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ថាជា “ការប្រព្រឹត្តអំពើណាមួយដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៤ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ក្នុងគោលបំណងបំផ្លិចបំផ្លាញទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែកនៃក្រុមជាតិសាសន៍ ជាតិពិន្ទុ ពូជសាសន៍ ឬសាសនា ជាពិសេស ដែលត្រូវបានកំណត់គោលដៅ ដូចជា”⁴⁰⁹ និងថា “ក្រៅពីមាន ធាតុផ្សំអត្តនាម័ត ដូចទាមទារ ពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើពាក់ព័ន្ធជាក់លាក់ [...] ចារីត្រូវមានចេតនាជាក់លាក់ក្នុងការបំផ្លិចបំផ្លាញទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែក ចំពោះក្រុមពាក់ព័ន្ធដែលទទួលបានការការពារ ដូចជា”⁴¹⁰។
- 194. ទាក់ទងនឹងអត្ថន័យនៃពាក្យ “ដូចជា” សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបញ្ជាក់ថា ការប្រើពាក្យនេះបង្ហាញថា ជនរងគ្រោះចុងក្រោយនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ គឺជាក្រុមមួយ និងថា ដូច្នោះអំពើជាក់លាក់ត្រូវប្រព្រឹត្តក្នុងចេតនាបំផ្លិចបំផ្លាញក្រុមនេះ ដែលជាអង្គភាពដាច់ដោយឡែកពីជនរងគ្រោះ⁴¹¹។ ដោយសារតែ “ជនរងគ្រោះត្រូវបានកំណត់គោលដៅដោយសារពួកគេគឺជាសមាជិកនៃក្រុម [...] ការដឹងព្រឹសមាជិកភាពតែមួយគ្រប់គ្រាន់នោះទេ”⁴¹²។ អាស្រ័យហេតុនេះ ការចោទប្រកាន់របស់សហមេធាវី ដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានខកខានក្នុងញែកចេញនូវធាតុផ្សំអត្តនាម័ត នៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញពីចេតនាជាក់លាក់ ដែលជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឬខកខានមិនបានលើកឡើងពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃពាក្យ “ដូចជា” គឺពុំមានមូលដ្ឋានឡើយ⁴¹³។

តុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Tolimir, IT-05-88/2-T, សាលក្រម ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងទី II ចុះថ្ងៃទី១២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ៧៤៧។ តុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Popović និងអ្នកផ្សេងទៀត IT-05-88-T, សាលក្រម ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងទី II ចុះថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១០។ (“សាលក្រមនៃរឿងក្តី Popović និងអ្នកផ្សេងទៀត (តុលាការ ICTY)”) កថាខណ្ឌ ៨២១។ សាលក្រមនៃរឿងក្តី Akayesu (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ៥២១។ តុលាការ ICTR រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Niyitegeka, ICTR-96-14-A, សាលក្រម ចៅក្រមអន្តរជាតិតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ ៥៣។

⁴⁰⁹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៥៩ (សេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម)។
⁴¹⁰ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៦៨ (សេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម)។
⁴¹¹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៧២។
⁴¹² ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៧២។
⁴¹³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៧២-៧៥។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 195. ទីពីរ ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់អំពីការខកខានមិនបានកំណត់ពីអង្គហេតុសំខាន់ៗ និងភ័ស្តុតាងជាមូលដ្ឋាន តាមរយៈការខកខានមិនបានញែកចេញពីគ្នារវាងអង្គហេតុដែលទាក់ទងនឹង យីម ទិត្យ និងអង្គហេតុដែលពាក់ព័ន្ធនឹងគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក⁴¹⁴ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ សំដៅដល់ផែនការទូទាំងប្រទេសក្នុងការ “កម្ទេចក្រុមជាតិពន្ធុឱ្យផុតពីខ្មែរក្រោម ឬយ៉ាងហោចណាស់ក៏មួយផ្នែកធំនៃពួកគេ ដោយសារជាតិពន្ធុរបស់ពួកគេ”⁴¹⁵។ អំណះអំណាងនេះត្រូវបានគាំទ្រ *ជាអាទិ៍* ដោយការរកឃើញក្នុងផ្នែកភ័ស្តុតាងនៅក្នុងផ្នែកនៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដែលមានចំណងជើងថា “គោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាទៅលើខ្មែរក្រោម”⁴¹⁶ ដោយរួមបញ្ចូលទាំងការប្រើប្រាស់ជាទូទៅនៃពាក្យពេចន៍ប្រមាថមើលងាយរបស់ ប.ក.ក ដូចជា “*ក្បាលយួន ខ្លួនខ្មែរ*”⁴¹⁷ និង ប.ក.ក បានចាត់ទុកខ្មែរក្រោមថាជាក្រុមមួយ ដែលគួរឱ្យសង្ស័យខ្លាំង ជាតិញរបស់វៀតណាម និងឆាប់ចូលរួមការបះបោរ⁴¹⁸។
- 196. នៅក្នុងផ្នែកដាច់ដោយឡែកមួយនៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដែលមានចំណងជើងថា “ការប្រព្រឹត្ត និងការចូលរួមចំណែករបស់ យីម ទិត្យ ទៅក្នុងសហខក្រិដ្ឋកម្មរួម ដែលប៉ុនប៉ងលុបបំបាត់ប្រជាជនខ្មែរក្រោម”⁴¹⁹ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានញែកចេញពីគ្នាយ៉ាងច្បាស់លាស់រវាងអង្គហេតុទាក់ទងទៅនឹងគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ជាទូទៅ និងសំអាងហេតុដែលទាក់ទងទៅនឹងសកម្មភាព និងការប្រព្រឹត្តរបស់ យីម ទិត្យ។ ជាក់ស្តែង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិយល់ឃើញថា “ពាក្យសម្តីរបស់ យីម ទិត្យ បង្ហាញនូវការស្តាប់ខ្លឹមយ៉ាងខ្លាំងក្លាចំពោះប្រជាជនវៀតណាម ដោយរួមបញ្ចូលទាំងអ្នកដែលមានដើមកំណើតជាជនជាតិវៀតណាម

⁴¹⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៧៦-៧៨។
⁴¹⁵ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១០០៨។
⁴¹⁶ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៨០-៨៥។
⁴¹⁷ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១៩៦ *ដែលយោងទៅ* ភ័ស្តុតាងរបស់ ឌីន ដារ៉ា។
⁴¹⁸ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១៩៨ *ដែលយោងទៅ ជាអាទិ៍* ភ័ស្តុតាងរបស់ វៀល សន, ផាន់ សារ៉ាយ, រៀម ឌី។
⁴¹⁹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១៩២-១៩៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ប្រអាចមានទំនាក់ទំនងជាមួយជនជាតិវៀតណាម ដូចជាប្រជាជនខ្មែរក្រោមជាដើម”⁴²⁰។ សហ
ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ យោងដល់សេចក្តីផ្តើមការណ៍ដែល យីម ទិត្យ បានធ្វើ
នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ⁴²¹ រួមទាំងការនិយាយសំដៅដល់ “យួនខ្មែរ”⁴²² “វីយួន” “ខ្មាំងផ្នែកក្នុង”⁴²³ និង
ភាពចាំបាច់ក្នុងការសម្លាប់អ្នកដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងវៀតណាម⁴²⁴។

197. លើសពីនេះទៅទៀត មានការទទួលយកជាទូទៅថា ក្នុងការវាយតម្លៃលើភ័ស្តុតាងនៃចេតនាក្នុងការ
ប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ អង្គជំនុំជម្រះត្រូវពិចារណាទៅលើថាតើ “ភ័ស្តុតាងទាំងអស់រួមគ្នា
អាចបង្ហាញពីស្ថានភាពផ្លូវចិត្តនៅក្នុងការប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដែរឬទេ”⁴²⁵។ ក្នុងករណី
ដែលគ្មានភ័ស្តុតាងផ្ទាល់ ចេតនាក្នុងការប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ អាចត្រូវបានទាញការ
សន្និដ្ឋានចេញពីអង្គហេតុ និងកាលៈទេសៈនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម ដូចជា បរិបទទូទៅ ទំហំនៃអំពើហោរយោ
ការប្រព្រឹត្តអំពើខុសឆ្គងផ្សេងទៀត ដែលផ្តោតជាប្រព័ន្ធប្រឆាំងនឹងក្រុមដូចគ្នា ការកំណត់គោលដៅ
ជាប្រព័ន្ធលើជនរងគ្រោះ ដោយផ្អែកលើសមាជិកភាពរបស់ពួកគេក្នុងក្រុមជាក់លាក់ ការអនុវត្ត
ដដែលៗនូវអំពើបំផ្លិចបំផ្លាញ និងវេសអេឺង អត្ថិភាពនៃផែនការ ឬគោលនយោបាយ ឬការបង្ហាញ
ចេតនាតាមរយៈសុន្ទរកថាជាសាធារណៈ ឬនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ⁴²⁶។ ប្រការនេះ យកល្អៗលើការ

⁴²⁰ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៨៧។
⁴²¹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៨៨-៣៩៧។
⁴²² ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៩០ ដែលយោងទៅ ភ័ស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ។
⁴²³ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៩៤ ដែលយោងទៅ ភ័ស្តុតាងរបស់ វី ផាន់។
⁴²⁴ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៩៧ ដែលយោងទៅ ភ័ស្តុតាងរបស់ ឈីង ឈឿត។
⁴²⁵ សាលដីកានៃរឿងក្តី Karadžić (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៥៥០។ តុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា ភ័ស្តុតាង Tolimir, IT-05-88/2-A, សាលដីកា ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ (“សាលដីកានៃរឿងក្តី Tolimir (តុលាការICTY)”) កថាខណ្ឌ ២៤៧។ Popović និងអ្នកផ្សេងទៀត សាលក្រម (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៨២១។
⁴²⁶ តុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា ភ័ស្តុតាង Popović និងអ្នកផ្សេងទៀត IT-05-88-A, សាលដីកា ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥ កថាខណ្ឌ ៤៦៨។ សាលក្រមនៃរឿងក្តី Karadžić (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ៥៥០។ សាលដីកានៃរឿងក្តី Tolimir (តុលាការ ICTY) កថាខណ្ឌ ២៤៦។ តុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា ភ័ស្តុតាង Jelisić, IT-95-10-A, សាលដីកា ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ៤៧។ តុលាការ ICTR រដ្ឋអាជ្ញា ភ័ស្តុតាង Munyakazi, ICTR-97-36A-A, សាលដីកា ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ១៤២។ សាលក្រមនៃរឿងក្តី Akayesu (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ៥២៣។ សូមមើលផងដែរ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

អះអាងរបស់សហមេធាវី ដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសដោយខកខាន មិនបានលើកឡើងពី “ភ័ស្តុតាងដោយផ្ទាល់ណាមួយ ដែលថា យីម ទិត្យ មានចេតនា ជាក់លាក់”⁴²⁷ ។

198. ក្រៅពីភ័ស្តុតាងនៃសុន្ទរកថាប្រមាថមើលងាយរបស់ យីម ទិត្យ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិបានយល់ឃើញថា សេចក្តីផ្តេងការណ៍របស់ យីម ទិត្យ ស្របគ្នាទាំងពេលវេលា និង ភូមិសាស្ត្រទៅនឹងការសម្លាប់ជាទ្រង់ទ្រាយធំចំពោះប្រជាជនខ្មែរក្រោមរាប័រយនាក់នៅឃុំគោក ព្រេច ពីចុងឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៨ និងនិយាយសំដៅដល់ការចុះទៅពិនិត្យមន្ទីរ សន្តិសុខវត្តព្រះធាតុរបស់ យីម ទិត្យ ជាកន្លែងដែលខ្មែរក្រោមត្រូវបានឃុំខ្លួន និងក្រោយមកសម្លាប់ និងជាកន្លែងដែលគាត់បានសួរចម្លើយ និងកំណត់អត្តសញ្ញាណអ្នកទោសថាជាខ្មាំង⁴²⁸ ។ សហចៅ ក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិយល់ឃើញថា យីម ទិត្យ បានដឹងពីសកម្មភាពរបស់ ប.ក.ក ទាំង អស់ដែលស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់គាត់ តាមរយៈការប្រជុំ និងប្រព័ន្ធនៃការទំនាក់ទំនង និងការរាយការណ៍ ហើយគាត់គឺជាមនុស្សសំខាន់ម្នាក់ក្នុងចំណោមអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវក្នុង ការអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក នៅក្នុងតំបន់ដែលគាត់ទទួលខុសត្រូវ⁴²⁹ ។ លើសពីនេះ ទៀតការកំណត់គោលដៅជាប្រព័ន្ធនៅលើខ្មែរក្រោមនៅក្នុងតំបន់ ដែលស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រង របស់ យីម ទិត្យ⁴³⁰ ការចងក្រងកំណត់ត្រាដែលកំណត់អត្តសញ្ញាណខ្មែរក្រោម⁴³¹ ការសម្លាប់ខ្មែរ ក្រោមជាទ្រង់ទ្រាយធំ⁴³² ការជម្លៀសខ្មែរក្រោមដោយបង្ខំ⁴³³ និងគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ក្នុងការកំណត់គោលដៅលើខ្មែរក្រោម (រួមទាំងនៅក្នុងតំបន់ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ យីម

ការអនុវត្តអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ (រឿងក្តីប្រទេសបួស្ទី និងហ៊ីហ្ស៊ីហ្គោវី តទល់នឹងប្រទេសសៀបប៊ី និង ម៉ុងតេណេក្រូ) (តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ) កថាខណ្ឌ ២៤២។

⁴²⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៧៨។

⁴²⁸ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៩២។

⁴²⁹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១០១៩។

⁴³⁰ សូមមើល ឧទាហរណ៍ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ២១០, ២៤៣, ២៤៦, ២៥៨-២៦៥។

⁴³¹ សូមមើល ឧទាហរណ៍ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ២១០, ២៤៧-២៤៨, ២៦៧។

⁴³² សូមមើល ឧទាហរណ៍ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ២១២, ២៥០-២៥៦, ២៥៨-២៦០។

⁴³³ សូមមើល ឧទាហរណ៍ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ២២២-២៣៤, ២៤៤-២៤៥, ២៤៩។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ទិត្យ)⁴³⁴ គឺជាអង្គហេតុ និងកាលៈទេសៈទាំងអស់ ដែលគាំទ្រដល់សេចក្តីសន្និដ្ឋានចុងក្រោយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលថា យីម ទិត្យ មានចេតនាជាក់លាក់ដើម្បីបំផ្លិចបំផ្លាញខ្មែរក្រោម⁴³⁵ ។

199. សរុបសេចក្តីមក អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមានកំហុសក្នុងការកំណត់ពីធាតុផ្សំគតិយុត្តិធម៌នៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ អង្គហេតុសំខាន់ៗ និងភស្តុតាងជាមូលដ្ឋាននោះឡើយ។ អាស្រ័យហេតុនេះ សម្រេចបដិសេធមូលដ្ឋានទី ២.២។

B. មូលដ្ឋានទី ៣ ÷ ការចោទប្រកាន់អំពីការព្រឹក្សសាលភាពអង្គហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ

១. សារណា

200. សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសអង្គច្បាប់ ដោយសារបានពង្រីកវិសាលភាពអង្គហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ⁴³⁶។ ទីមួយ សហមេធាវីអះអាងថា វិធាន ៥៥(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង កម្រិតកិច្ចស៊ើបសួរត្រឹមតែអង្គហេតុដែលខ្លួនទទួលបានវិនិច្ឆ័យ ដូចដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមប៉ុណ្ណោះ⁴³⁷។ ដូច្នោះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ពុំមានយុត្តាធិការចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះនូវអង្គហេតុទាំងឡាយណានៅក្រៅកិច្ចស៊ើបសួរនោះឡើយ ដោយមានអញ្ញត្រកម្មតែមួយគត់ពាក់ព័ន្ធនឹងស្ថានទម្ងន់ទោសក្រោមវិធាន ៥៥(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង⁴³⁸។ ទីពីរ សហមេធាវីបញ្ជាក់ថា ដោយអនុលោមតាមវិធាន ៦៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មានតែអង្គហេតុដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ជាមុនតែប៉ុណ្ណោះ ទើបអាចយកមកពិចារណាចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះបាន⁴³⁹។ ហេតុដូច្នេះ ទោះបីជាដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះត្រូវផ្អែកលើការចោទប្រកាន់ពីមុនក៏ដោយ ក៏

⁴³⁴ សូមមើល ឧទាហរណ៍ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ២១៣។

⁴³⁵ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១០០៨-១០២៣។

⁴³⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៩៥។

⁴³⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៩៥។

⁴³⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៩៥។

⁴³⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៩៦។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

វិសាលភាពនៃអង្គហេតុដែលអាចចោទប្រកាន់បាន នៅតែបន្តស្ថិតក្រោមការកំណត់ដោយ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមផងដែរ⁴⁴⁰។

201. ដោយឈរលើមូលដ្ឋាននៃវិធានផ្ទៃក្នុងទាំងនេះ សហមេធាវីអះអាងថា ដីកាដោះស្រាយរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពង្រីកហួសវិសាលភាពនៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែល ច្បាប់អនុញ្ញាត។ សហមេធាវីលើកឡើងផងដែរថា ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម កំណត់ព្រំដែនវិសាលភាពពេលវេលា និងភូមិ សាស្ត្រនៃកិច្ចស៊ើបសួរ៖ (i) ការចោទប្រកាន់នៅក្នុងភូមិភាគនិរតីចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ដើម ឆ្នាំ១៩៧៨ និង (ii) ការចោទប្រកាន់នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ ចាប់ពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩⁴⁴¹។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានបកស្រាយ មិនត្រឹមត្រូវលើវិធាន ៥៥(២) និងមានកំហុសដោយបានចោទប្រកាន់បញ្ជូន យីម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនានាដែលបានកើតឡើងនៅក្រៅព្រំដែនកំណត់ទាំងនេះ ពោលគឺផ្អែក លើមូលដ្ឋាននៃការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់ក្នុងនាមជាសមាជិកនៃ៖ (i) សហឧក្រិដ្ឋកម្ម ខ និង សហឧក្រិដ្ឋកម្ម គ នៅក្រោយដើមឆ្នាំ១៩៧៨ នៅក្នុងភូមិភាគនិរតី (ii) សហឧក្រិដ្ឋកម្ម គ នៅមុន ដំណាច់ឆ្នាំ១៩៧៥ នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុនៅក្នុងភូមិភាគនិរតី និង (iii) និង សហឧក្រិដ្ឋកម្ម ក នៅមុនពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ⁴⁴²។

202. សហមេធាវីសន្និដ្ឋានថា កំហុសអង្គច្បាប់នេះមាន “ភាពអយុត្តិធម៌ និងមិនសមហេតុផលខ្លាំង ដែលជាការបំពានឆន្ទានុសិទ្ធិ” និងបានស្នើឱ្យចៅក្រមអន្តរជាតិធ្វើមោឃភាពការចោទប្រកាន់ ទាំងអស់ដែលពឹងផ្អែកលើឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្រៅវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ⁴⁴³។

⁴⁴⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៩៦។
⁴⁴¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៩៧-៩៨ ដែលយោងតាម ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី៣របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ ៩៣-៩៤។ ដីកាសន្និដ្ឋាន បញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមលើកទី១ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ឯកសារ D65 កថាខណ្ឌ ១៣។ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យ ស៊ើបសួរបន្ថែមលើកទី២ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ឯកសារ D191 កថាខណ្ឌ ៨។
⁴⁴² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៩៩-១០៣។
⁴⁴³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១០៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 203. ជាការឆ្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ទង្វើករណីរបស់សហមេធាវី គឺ ផ្អែកលើ ការយល់ខុសអំពីដែនកំណត់ផ្នែកអង្គហេតុនៃការស៊ើបអង្កេត និងខកខានមិនបាន បង្ហាញពីកំហុសអង្គច្បាប់ដែលអាចពិនិត្យឡើងវិញបាន ឬជាការបំពាន⁴⁴⁴។ សហព្រះរាជអាជ្ញា អន្តរជាតិយល់ឃើញថា ចំណុចនេះមានភាពច្បាស់លាស់ពីការសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដែលថា “អង្គហេតុ” ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានទទួល ពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើព្រហ្មទណ្ឌ និងថា “កាលៈទេសៈដែលគេចោទថា ឧក្រិដ្ឋកម្មបានប្រព្រឹត្តឡើង ហើយនាំដល់ការកំណត់បទចោទ មិន ត្រូវបានគេយល់ឃើញថាជាអង្គហេតុថ្មី ហើយកាលៈទេសៈទាំងនេះជាផ្នែកមួយនៃការស៊ើបសួរ”⁴⁴⁵ ។
- 204. ដូច្នោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា បញ្ហាដ៏សំខាន់គឺថា តើឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទ ប្រកាន់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឬដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ត្រូវបានកម្រិតពេលវេលាដែរឬទេ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា ពុំមានការ កម្រិតពេលវេលាបែបនេះទេ ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្នុងភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគពាយ័ព្យ⁴⁴⁶។ ហេតុដូច្នោះ នៅក្នុង ទស្សនៈរបស់គាត់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សម្រេចចោទប្រកាន់ ដោយត្រឹមត្រូវចំពោះ យីម ទិត្យ ពីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងភូមិភាគនិរតីពេញរបបកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យ និងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ចាប់តាំងពីយ៉ាងហោចណាស់ដើមឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩⁴⁴⁷ ។
- 205. លើសពីនេះទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា សហមេធាវីបានរួមបញ្ចូលគ្នាដោយមិន ត្រឹមត្រូវរវាង “អង្គហេតុ” និងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដោយនិយាយយោងដល់សហឧក្រិដ្ឋកម្ម រួម ដែល យីម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់⁴⁴⁸។ ជាចុងក្រោយ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបើក

⁴⁴⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៥៧-៥៨។
⁴⁴⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៥៨ ដែលយោង ភាស សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ឯកសារ D99/3/42 កថាខណ្ឌ ៣៥។ វិធាន ៦៧(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។
⁴⁴⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៥៩។
⁴⁴⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៥៩។
⁴⁴⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៦០។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ឡើងថា ការចោទប្រកាន់របស់សហមេធាវី គឺមិនទាន់ពេលវេលា និងមិនមានមូលដ្ឋាន ពីព្រោះវិសាលភាពពេលវេលានៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងបីនៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ មានលក្ខណៈដូចគ្នា ប្រសិនបើមិនចង្អៀតជាងអ្វី ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងកំណត់ហេតុ បង្ហាញខ្លួនលើកដំបូងរបស់ យីម ទិត្យ ហើយចំណុចនេះអាចត្រូវបានតវ៉ា មុនពេលដែល សហមេធាវីបានលើកឡើងនូវទង្វើករណីនេះនៅក្នុងចម្លើយតបរបស់ខ្លួនទៅនឹងដីកាសន្និដ្ឋាន ស្ថាពរ⁴⁴⁹។

២. ការពិភាក្សា

206. តាមមូលដ្ឋានទី ៣ សហមេធាវីអះអាងថា ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋាន បញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម កំណត់ព្រំដែនវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរប្រឆាំងនឹង យីម ទិត្យ ដូចខាងក្រោម⁴⁵⁰៖

- (i) សម្រាប់ភូមិភាគនិរតី៖ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៨ និង
- (ii) សម្រាប់ភូមិភាគពាយ័ព្យ៖ ចាប់ពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩។

207. ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះបានចោទប្រកាន់ យីម ទិត្យ ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិមួយចំនួន តាម រយៈ *ជាអាទិ៍* ការទទួលខុសត្រូវផ្នែកសហឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលតាមរយៈបទចោទនេះ សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានសម្រេចឱ្យ យីម ទិត្យ ទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មជាក់លាក់មួយ ចំនួននៅក្នុង*ភូមិភាគនិរតី* ក្នុងនាមជាសមាជិកនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្ម “យ៉ាងហោចណាស់ក៏ ចាប់ពីខែកញ្ញា-តុលា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩”⁴⁵¹ និងសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្ម

⁴⁴⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៦០ ដែលយោងទៅ កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូងរបស់ យីម ទិត្យ ឯកសារ D281 ត្រង់ ERN 01178414-01178415។

⁴⁵⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ៩៧។

⁴⁵¹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១០១៦, ១០១៧។ *សូមមើល ឧទាហរណ៍* ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៤៤០-៤៤២ (ដែលពិពណ៌នាពីការបង្កើតសហករណ៍ និងការចាប់ខ្លួននៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ “ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៦”) កថាខណ្ឌ ៤៦២ (ការគណនានៃការសម្លាប់នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ “ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ផ្សេងៗទៀត នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ ក្នុងនាមជាសមាជិកនៃសហគម្មនក្រិដ្ឋកម្មរួមចាប់ពី “ដើមឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់យ៉ាងហោចណាស់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩”⁴⁵² ។

208. ដូចដែលចៅក្រមអន្តរជាតិបានកត់សម្គាល់ពីមុនមក វិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរត្រូវបានគ្រប់គ្រង ដោយការចោទប្រកាន់នានា ដូចមាននៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋាន បញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម⁴⁵³ ។ ដើម្បីកំណត់ថាតើការចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌនៅក្នុងដីកា បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះព្រឹកវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរដែរឬយ៉ាងណានោះ ជាដំបូង អង្គ បុរេជំនុំជម្រះចាំបាច់ត្រូវកំណត់អង្គហេតុ ដែលបានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងសំណុំរឿងទទួលបាន ដែល តម្រូវឱ្យអានយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់នូវដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ និងដីកា សន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមមួយចំនួន ដែលត្រូវបានដាក់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤។ ទីមួយ ចៅក្រមអន្តរជាតិពិនិត្យមើលការចោទប្រកាន់នានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅ ភូមិភាគនិរតី។ ទីពីរ ចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងវាយតម្លៃលើវិសាលភាពពេលវេលានៃការចោទប្រកាន់ ទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ។

a. ឧក្រិដ្ឋកម្មនៅភូមិភាគនិរតី

209. នៅក្នុងការអានជារួមនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ ប្រឆាំងនឹង យីម ទិត្យ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ឃើញថា ការចោទប្រកាន់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទាក់ ទិននឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅភូមិភាគនិរតី លាតសន្ធឹងចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ថ្ងៃទី ០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩។ កថាខណ្ឌផ្ដើមសេចក្ដីនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ រួមនឹងការចោទប្រកាន់ផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ ដែលត្រូវបានលើកឡើងក្នុងកថាខណ្ឌ ៨០ ដល់ ៨១ នោះ

⁴⁵² ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១០១៦, ១០១៧។ សូមមើល ឧទាហរណ៍ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៧១៨ (ដែលពិភាក្សាពីភស្តុតាងរបស់ យីម ទិត្យ ដែលបានចុះទៅពិនិត្យមើលគុកមន្ទីរសន្តិសុខបាណន់ “ប្រហែលនៅឆ្នាំ១៩៧៧ ប្រហែលពីរខែមុនពេលកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីបានទៅដល់”)។

⁴⁵³ សេចក្ដីពិចារណាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ ឯកសារ D308/3/1/20 យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ១២៨។ សាលដីកា លើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ឯកសារ D99/3/42 កថាខណ្ឌ ៣៥-៣៧។

សេចក្ដីពិចារណាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

និងជាពិសេស កថាខណ្ឌ ១០៩ នាំឱ្យចៅក្រមអន្តរជាតិឈានដល់ការសន្និដ្ឋានដូចនេះ⁴⁵⁴។ ជាលទ្ធផល ដោយសារការចោទប្រកាន់ផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌទាក់ទងនឹងមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ មិនត្រូវបានកំណត់ពេលវេលាតឹងរឹង ដូច្នេះការចោទប្រកាន់ទាំងនោះ ជាប់ទាក់ទងទៅនឹងក្របខណ្ឌទូទៅ ដូចមានចែងនៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១០៩⁴⁵⁵។

210. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានចោទប្រកាន់លោក យីម ទិត្យ ពីឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានប្រព្រឹត្ត នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ តាមរយៈការចូលរួមក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដែលបានកើតឡើង “យ៉ាងហោចណាស់ចាប់តាំងពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៨”⁴⁵⁶។

211. ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅភូមិភាគនិរតី វិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ ប្រឆាំងនឹង យីម ទិត្យ គឺចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ ១៩៧៩។ ដូច្នេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សំណើរបស់សហមេធាវីសុំឱ្យធ្វើមោឃភាពនៃការចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌនៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មនៅភូមិភាគនិរតី ដែល (i) នៅក្រោយ “ដើមឆ្នាំ១៩៧៨” និង (ii) នៅមុនខែមករា “ឆ្នាំ១៩៧៦” គួរត្រូវបានបដិសេធ។

b. ឧក្រិដ្ឋកម្មនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ

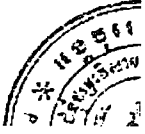
212. ទាក់ទងទៅនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ផ្អែកលើការអានជារួម ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម អាចត្រូវបានចាត់ទុកថាជាការចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌផងដែរ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៧ (និងមិនគ្រាន់តែនៅ

⁴⁵⁴ សូមមើល ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ ៥(២), ១៥ (“បណ្តាញវិទ្យុទូទាំងប្រទេស ដែលបង្កើតនៅក្នុងខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៥”), ៨០, ៨១, ៩៣, ១០៩ (“តា ទិត្យ បានរៀបចំផែនការ បានញុះញង់ បានបញ្ជា បានជួយ និងជំរុញ ឬបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសនានា ដូចមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី ៥៤ ដល់កថាខណ្ឌទី ៨១ [...] ដែលបទល្មើសខាងលើ បានកើតឡើងនៅប្រទេសកម្ពុជា ក្នុងរវាងថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩...”)

⁴⁵⁵ សូមមើល ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ ៨០, ៨១។

⁴⁵⁶ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូងរបស់ យីម ទិត្យ ឯកសារ D281 ត្រង់ ERN 01178415-01178416។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ពាក់ កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ ដូចដែលបានចោទប្រកាន់ឡើយ)។ ហេតុដូច្នោះ សហ
ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានបំពេញកិច្ចនៅក្នុងវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ។

213. ជាការពិតណាស់ នៅក្នុងកថាខណ្ឌដំបូងៗនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ ការ
ចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការបោសសម្អាតកម្មាភិបាលដែលមានស្រាប់នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ត្រូវ
បានចោទប្រកាន់ថាបានកើតឡើង “នៅឆ្នាំ ១៩៧៧ និង១៩៧៨”⁴⁵⁷។ ទោះបីអង្គបុរេជំនុំជម្រះ
សង្កេតឃើញថា ការចោទប្រកាន់ជាច្រើនអំពីការបោសសម្អាតនេះ ពាក់ព័ន្ធនឹងរយៈពេលនៅក្រោយ
យ “ពាក់ កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧” ក៏ដោយ ក៏ការបោសសម្អាតនេះ មិនមែនជាអំពើឧក្រិដ្ឋ
ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យតែមួយនោះទេ។ អំពើឧក្រិដ្ឋដែលបានកើតឡើង
នៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មបន្ទាយអូតាក្រែ (ឆ្នាំ១៩៧៧ ដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៩)⁴⁵⁸ បន្ទាយត្រែង (ឆ្នាំ១៩៧៧
ដល់ ១៩៧៨)⁴⁵⁹ វត្តសម្តេច (ឆ្នាំ១៩៧៧ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៨)⁴⁶⁰ និងភ្នំទ្រយោង (នៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៧
ដល់១៩៧៩)⁴⁶¹ មានការនិយាយសំដៅយ៉ាងច្បាស់លាស់ដល់ “ឆ្នាំ១៩៧៧”។ ចំណុចនេះត្រូវបាន
បំពេញបន្ថែមដោយដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម។ ជាឧទាហរណ៍ នៅក្នុងដីកា
សន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមលើកទី ២ ការចោទប្រកាន់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មនៅស្រុកព្រះ
នេត្រព្រះ ក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានកើតឡើងនៅ “ឆ្នាំ១៩៧៧”⁴⁶²។

214. ជាការសន្និដ្ឋានចុងក្រោយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមានកំហុសឡើយក្នុងការចោទ
ប្រកាន់បញ្ជូន យីម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះពីឧក្រិដ្ឋកម្មនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ចាប់ពី “យ៉ាងហោច
នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់យ៉ាងហោចណាស់នៅថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩”⁴⁶³ ពីព្រោះ

⁴⁵⁷ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ ៣ (សេចក្តីបញ្ជាក់
បន្ថែម)។

⁴⁵⁸ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ ៦២។

⁴⁵⁹ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ ៦១។

⁴⁶⁰ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ ៦៧។

⁴⁶¹ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ ៧៤។

⁴⁶² ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមលើកទី២ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ឯកសារ D191 កថាខណ្ឌ ៩។

⁴⁶³ ដីកាដោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១០១៦ (i) , ១០១៧ (i)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ការណ៍នេះស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពពេលវេលានៃសំណុំរឿងទទួលបាន។ ហេតុដូច្នេះ សំណើ របស់សហមេធាវីទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ត្រូវតែបដិសេធពោល។

c. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

- 215. សរុបសេចក្តីមក ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចតម្កល់ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពាក់ព័ន្ធនឹង យីម ទិត្យ ក្នុងវិសាលភាពដែលដីកានេះស្នើឱ្យបញ្ជូន យីម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះពីបទឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានកើតឡើងនៅភូមិភាគនិរតីមុនឆ្នាំ១៩៧៦ និងឧក្រិដ្ឋកម្មបន្ទាប់ពីដើមឆ្នាំ១៩៧៨។ ចៅក្រមអន្តរជាតិក៏តម្កល់ផងដែរនូវការចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្នុងភូមិភាគនិរតី ដែលកើតឡើងក្នុងអំឡុងពេលដែលចោទជាបញ្ហានេះ។ លើសពីនេះទៀត អង្គជំនុំជម្រះក៏តម្កល់ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យផងដែរ។
- 216. ហេតុដូច្នេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចបដិសេធមូលដ្ឋានទី ៣។

C. មូលដ្ឋានទី ៤ ÷ ការចោទប្រកាន់អំពីកំហុសក្នុងការប្រើប្រាស់សហឧក្រិដ្ឋកម្ម (JCE) ដើម្បីបង្ហាញពីយុត្តាធិការបុគ្គល

ក. សារណា

217. សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសអង្គច្បាប់ដោយសារបានប្រើប្រាស់ការទទួលខុសត្រូវនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្ម ជាមូលដ្ឋានសម្រាប់កត្តាពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីវាយតម្លៃលើយុត្តាធិការបុគ្គល⁴⁶⁴ ដែលបង្កឱ្យមានព្យសនកម្មមិនអាចជួសជុលបានដល់សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌របស់ យីម ទិត្យ និងរំលោភបំពានលើឆន្ទានុសិទ្ធិ ដែលអាចត្រូវបានដោះស្រាយតាមរយៈការធ្វើមោឃភាពនៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះតែប៉ុណ្ណោះ⁴⁶⁵។ ទីមួយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានវាយតម្លៃពីយុត្តាធិការបុគ្គលលើ យីម ទិត្យ

⁴⁶⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១០៤,១០៨។
⁴⁶⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១០៧,១២០។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ឲ្យដូចគ្នានឹងជនជាប់ចោទក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១⁴⁶⁶ ដែលនៅក្នុងសំណុំរឿងនោះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានលើកឡើងពីលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យពាក់ព័ន្ធសម្រាប់ការអនុវត្តធានាសិទ្ធិរបស់ពួកគេ និងពីងផ្អែកលើការពិចារណាប្រហាក់ប្រហែលគ្នានឹងលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដែលត្រូវបានប្រើសម្រាប់គោលបំណងផ្តន្ទាទោស ពាក់ព័ន្ធនឹងការកំណត់យុត្តាធិការបុគ្គល ដែលរួមមាន៖ (i) តួនាទីផ្លូវការរបស់បុគ្គលនៅក្នុងឋានានុក្រម (ii) កម្រិតដែលជនជាប់ចោទអាចចូលរួមចំណែក ឬកំណត់គោលនយោបាយ និង/ឬការអនុវត្ត និង (iii) ស្ថានទម្ងន់នៃអំពើផ្តាសាយរបស់បុគ្គល និងផលប៉ះពាល់របស់វា⁴⁶⁷ ។

218. ទោះបីជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ នៅតែប្រកាន់ខ្ជាប់ទៅនឹងការវិភាគរួមគ្នា ដូចបានបង្ហាញនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ ហើយជាលទ្ធផលបានសម្រេចថា អ.វ.ត.ក ពុំមានយុត្តាធិការបុគ្គលលើ យឹម ទិត្យ ដោយលើកលែងការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងគាត់ក៏ដោយ⁴⁶⁸ ក៏សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បែរជាមកប្រើប្រាស់ទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្ម “ដែលមានកំហុសជាសារវ័ន្ត” ដែលពុំបែងចែកកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវ ឬក៏តម្រូវឲ្យជនជាប់ចោទបំពេញ *ជាតុផ្សំសត្យានុម័ត*

⁴⁶⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១០៨, ១១៩ ដែលយោងទៅសំណុំរឿង ០០៤/០១ ដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D308/3(សំណុំរឿង ០០៤/១ដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ)(D308/3) (និងខកខានមិនបានផ្តល់សំអាងហេតុចំពោះភាពខុសគ្នារបស់គាត់ពីវិធីសាស្ត្រក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១)។

⁴⁶⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១០៨, ១១៣, ១១៩ (សហមេធាវីបានបង្ហាញពី “អង្គហេតុទូទៅ” ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិប្រាកដណាស់បានដឹងនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ ដូចជា៖ (i) ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចនៅក្នុងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យពុំមែនជាដំណើរការប្រជាធិបតេយ្យផ្លូវការមួយនោះទេ។ សេចក្តីសម្រេចធ្វើឡើងនៅថ្នាក់លើ និងបន្ទាប់មកអនុវត្តដោយថ្នាក់ក្រោម (ii) គំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់បុគ្គលម្នាក់នៅក្នុងកាលៈទេសៈទាំងនេះ មិនមែនជាលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យមួយ ដែលអាចឲ្យពួកគេធ្លាក់ចូលប្រភេទជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតនោះទេ (iii) ការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទំនាក់ទំនងខ្សែបណ្តោយជាលក្ខណៈទូទៅនៅក្នុងខ្សែសង្វាក់បញ្ហា និងការសម្ងាត់ ពុំអនុញ្ញាតឲ្យអនុវត្តតាមខ្សែទទឹងដើម្បីផ្តាសាយប្តូរព័ត៌មានយុទ្ធវិធី និងប្រតិបត្តិការទៅថ្នាក់ណាដែលស្ថិតនៅក្រោមថ្នាក់កំពូលនោះទេ ហើយការពិភាក្សាជាចំហលើការណែនាំពី *អង្គការ* អាចនាំឲ្យមានផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានលើបុគ្គលដែលបានពិភាក្សាលើបញ្ហានេះ)។

⁴⁶⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១១៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ណាមួយនោះឡើយ⁴⁶⁹។ សហមេធាវីបញ្ជាក់ថា ជាពិសេស សហឧក្រិដ្ឋកម្ម មានភាពមិនសមស្របយ៉ាងខ្លាំង ក្នុងការវាយតម្លៃអំពីយុត្តាធិការបុគ្គល ក្នុងករណីដែលសហឧក្រិដ្ឋកម្ម ត្រូវបានបកស្រាយយ៉ាងទូលំទូលាយ ដើម្បីរាប់បញ្ចូលសមាជិកជាច្រើននាក់នៅក្នុងឋានានុក្រមនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (ដូចនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤) និងថា អ្នកធ្វើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ អ.វ.ត.ក ពុំបានចែងប្រមើលមើលទុកជាមុនថា យុត្តាធិការបុគ្គលនឹងរួមបញ្ចូលទៅជាច្រើនឡើយ⁴⁷⁰។

219. ជាការឆ្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា សហមេធាវីខកខានមិនបានបង្ហាញកំហុសណាមួយ ដែលអាចពិនិត្យឡើងវិញបាន ចំពោះការពឹងផ្អែករបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិលើសហឧក្រិដ្ឋកម្ម⁴⁷¹។ ទីមួយ សហមេធាវីគ្រាន់តែស្នើថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានពឹងផ្អែកលើសហឧក្រិដ្ឋកម្ម ក្នុងការវាយតម្លៃអំពីយុត្តាធិការបុគ្គល និងអះអាងដោយមិនត្រឹមត្រូវថា យុត្តាធិការបុគ្គលអាចត្រឹមតែពិចារណាលើអំពើ និងការប្រព្រឹត្ត ដែលមិននៅកៀកកិត ឬមិនមែនជាការប្រព្រឹត្តផ្ទាល់⁴⁷²។ ទីពីរ សហមេធាវីខកខានមិនបានបង្ហាញនូវកំហុសណាមួយ ក្នុងករណីដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានពឹងផ្អែកលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មជាការអនុវត្តទម្រង់មួយនៃការទទួលខុសត្រូវនៅ អ.វ.ត.ក ដែលត្រូវបានដោះស្រាយរួចយូរណាស់មកហើយ។ សហមេធាវីពឹងផ្អែកលើសំណុំរឿង Brdanin (ICTY) តាមការជ្រើសរើស និងខកខានមិនបានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពឹងផ្អែកយ៉ាងច្បាស់លាស់ទៅលើការទទួលខុសត្រូវតាមសហឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅពេលកំណត់យុត្តាធិការបុគ្គលនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១⁴⁷³។

⁴⁶⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១១៥-១១៨ ដែលយោងទៅសាលដីកានៃរឿងក្តី ICTY រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Brdanin សំណុំរឿងលេខ IT-99-36-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៧ (សាលដីកាលើរឿងក្តី Brdanin (ICTY)) កថាខណ្ឌ ៤២៦-៤២៧, ៤៣១-៤៣២។

⁴⁷⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១១៨-១១៩។

⁴⁷¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៦១ (ចំណងជើង)។

⁴⁷² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៦២។

⁴⁷³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៦៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

220. នៅចុងបញ្ចប់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា យីម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងចំណោម “ជនដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ដោយសារបានដើរតួនាទីដ៏សំខាន់នៅក្នុងអំពើយង់ឃ្នងទាំងអស់ ក្នុងនោះរួមមាន ការរៀបចំអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ការធ្វើឱ្យជនស៊ីវិល និងអតីតកម្មាភិបាល ប.ក.ក ក្លាយជាជនរងគ្រោះ និងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ដែលត្រូវបានគាំទ្រដោយសំអាងហេតុដ៏ច្រើនអនេកអំពីការពាក់ព័ន្ធរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម⁴⁷⁴។

ខ. ការពិភាក្សា

221. ចៅក្រមអន្តរជាតិ នឹងដោះស្រាយជាបន្តបន្ទាប់នូវការចោទប្រកាន់ចំនួនពីរចំណុចរបស់សហ ដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ (i) ខកខានមិនបានវាយតម្លៃអំពើយុត្តាធិការបុគ្គល លើយីម ទិត្យ ក្នុងលក្ខណៈស្មើភាពគ្នាទៅនឹងជនជាប់ចោទក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ និងបែរជា (ii) ពឹងផ្អែកដោយមិនត្រឹមត្រូវលើការទទួលខុសត្រូវរបស់ យីម ទិត្យ ដែលរងការចោទប្រកាន់ ក្នុងនាមជាសមាជិកនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ជាកត្តាពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីសម្រេចថា យីម ទិត្យ ជា “ជនដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”។

222. ទីមួយ ពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់ដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ខកខានមិនបានវាយតម្លៃអំពើយុត្តាធិការបុគ្គលលើ យីម ទិត្យ ក្នុងលក្ខណៈស្មើភាពនឹងជនជាប់ចោទក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១⁴⁷⁵ ចៅក្រមអន្តរជាតិ បញ្ជាក់ថា ក្នុងគោលបំណងកំណត់អំពើយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ការកំណត់អត្តសញ្ញាណ “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ពាក់ព័ន្ធនឹងការវាយតម្លៃបែបបរិមាណវិស័យ និងគុណវិស័យ ទៅលើ (i) ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទ ឬដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ និង (ii) កម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនសង្ស័យ⁴⁷⁶។ ក្នុងការវាយតម្លៃ

⁴⁷⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៦៤។
⁴⁷⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១០៩-១១៣, ១១៩។
⁴⁷⁶ សូមមើលឧទាហរណ៍ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ D266/27 និង D267/35) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ២៨៦។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣៥២។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១។ សាលក្រមនៃសំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ E188) កថាខណ្ឌ ២២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសចល (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

លើភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម កត្តាផ្សេងៗ ដូចជា ចំនួនជនរងគ្រោះ វិសាលភាពភូមិសាស្ត្រ និងពេលវេលា លក្ខណៈដែលឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះត្រូវបានលើកឡើងថាបានប្រព្រឹត្ត និងចំនួនហេតុការណ៍ដាច់ពីគ្នា អាចត្រូវបានពិចារណា⁴⁷⁷។ ក្នុងការកំណត់ពីកម្រិតទទួលខុសត្រូវរបស់ជនសង្ស័យ ការពិចារណានានា ដូចជា កម្រិតនៃការចូលរួមរបស់ជនសង្ស័យក្នុងបទល្មើស អាចត្រូវបានពឹងផ្អែកលើ រួមនឹងកត្តាផ្សេងៗទៀតដូចជា ឋានៈ ឬមុខតំណែងតាមឋានានុក្រម រាប់បញ្ចូលទាំងចំនួនមន្ត្រីក្រោមបង្គាប់ និងថ្នាក់លើតាមឋានានុក្រម ភាពអចិន្ត្រៃយ៍នៃមុខតំណែង និងតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវតាមព្រឹត្តិស័យ របស់ជនសង្ស័យ⁴⁷⁸។

223. ក្នុងករណីដែលការពិចារណាយោងតាមសំណុំរឿង ០០៤/១ ដូចជា មុខតំណែងផ្លូវការរបស់បុគ្គលនៅក្នុងឋានានុក្រម ស្ថានទម្ងន់នៃអំពើផ្ទាល់របស់បុគ្គល និងកម្រិតដែលជនជាប់ចោទអាចចូលរួមចំណែកក្នុងគោលនយោបាយ និង/ឬការអនុវត្តគោលនយោបាយទាំងនោះ⁴⁷⁹ អាចជាផ្នែកមួយនៃការវាយតម្លៃនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិ បានបញ្ជាក់ជាថ្មីថា ពុំមានបញ្ជីជាក់លាក់ស្តីពីកត្តានានាដែលត្រូវយកមកពិចារណានោះទេ ហើយក៏ពុំមានលក្ខខណ្ឌបែបគណិតវិទ្យាចំពោះការស្តាប់

និងជើងទំព័រភ្ជាប់ជាមួយ។ សេចក្តីសម្រេចស្តីពីយុត្តាធិការបុគ្គលក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ D48) កថាខណ្ឌ ១៥ និងជើងទំព័រ ២៥។

⁴⁷⁷ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣៥២។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១។ សាលក្រមនៃសំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ E188) កថាខណ្ឌ ២២ និងជើងទំព័រភ្ជាប់ជាមួយ។

⁴⁷⁸ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣៥២។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១។ សាលក្រមនៃសំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ E188) កថាខណ្ឌ ២២ និងជើងទំព័រភ្ជាប់ជាមួយ។

⁴⁷⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១០៩-១១២ យោងទៅ សំណុំរឿង ០០៤/១ ដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ឯកសារ កថាខណ្ឌ ៣៨-៤២។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

និងរបួស⁴⁸⁰ ឬបទដ្ឋានកំហិតអំពីតួនាទីនៅក្នុងឋានានុក្រមនោះដែរ⁴⁸¹។ ក៏ប៉ុន្តែ ការកំណត់ពីយុត្តាធិការបុគ្គល តម្រូវឱ្យមានការវាយតម្លៃលើករណីនីមួយៗ ដោយពិចារណាទៅលើបរិបទទូទៅ និងកាលៈទេសៈបុគ្គលរបស់ជនសង្ស័យ⁴⁸²។ ហេតុដូច្នេះ ការដាក់ចេញពីការពិចារណាដែលរងការចោទប្រកាន់ ដូចបានកំណត់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ ឬពីសំណុំរឿងផ្សេងទៀតៗ ពុំមែនជាកំហុសអង្គច្បាប់ឡើយ ព្រោះថាការកំណត់ពីយុត្តាធិការបុគ្គល គឺជាករណីជាក់លាក់ និងមានលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យច្រើនយ៉ាង។ លើសពីនេះទៅទៀត តាមពិត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បាន

⁴⁸⁰ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣៥២, ៥៥៥។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១។

⁴⁸¹ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣៥២។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១។

⁴⁸² សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ D266/27 និង D267/35) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ២៨៦។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣៥២។ *សូមមើលផងដែរ* សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (ឯកសារ D308/3/1/20) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១។ *សូមមើលផងដែរ* តុលាការ SCSL *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Fofana* សំណុំរឿងលេខ SCSL-04-14-PT សេចក្តីសម្រេចលើសំណើបឋមរបស់មេធាវីការពារក្តីស្តីពីកង្វះយុត្តាធិការបុគ្គលដែលបានដាក់ក្នុងនាមជាជនជាប់ចោទ Fofana ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ ៣៨។ តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាលាដំបូងប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ* សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-169 សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់រដ្ឋអាជ្ញាប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ I ដែលមានចំណងជើងថា “សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំដីកាចាប់ខ្លួនរបស់រដ្ឋអាជ្ញា មាត្រា ៥៨” អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦ កថាខណ្ឌ ៧៦។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ពិចារណាលើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដែលបានកំណត់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ ដែលជាផ្នែកមួយនៃ ការវាយតម្លៃដ៏ទូលាយក្នុងការកំណត់យុត្តាធិការបុគ្គលលើ យឹម ទិត្យ⁴⁸³។

224. ទីពីរ នៅពេលពិនិត្យមើលដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ចៅក្រមអន្តរជាតិ ពុំជឿថា សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានពឹងផ្អែកដោយមិនត្រឹមត្រូវទៅលើការទទួលខុសត្រូវដែលត្រូវបានចោទ ប្រកាន់របស់ យឹម ទិត្យ ក្នុងនាមជាសមាជិកនៃសហខក្រិដ្ឋកម្ម ក្នុងការបង្ហាញពីយុត្តាធិការ បុគ្គលនោះឡើយ⁴⁸⁴។ ក្នុងការសម្រេចថា “យឹម ទិត្យ ស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ជាជនម្នាក់នៃ “ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”⁴⁸⁵ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិបានធ្វើការវាយតម្លៃតាមករណីជាក់លាក់ និងបានពឹងផ្អែកលើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដែលបាន ទទួលស្គាល់ខាងលើ ដូចជា ឋានៈ និងតំណែងផ្លូវការរបស់ យឹម ទិត្យ នៅភូមិភាគ ពាយ័ព្យ និង និរតី ក៏ដូចជា សិទ្ធិអំណាច *តាមព្រឹត្តិវិធី* របស់គាត់⁴⁸⁶ ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃការប្រព្រឹត្តរបស់គាត់ រួមទាំង ចំនួននៃទីតាំងខក្រិដ្ឋកម្ម⁴⁸⁷ និង “តួនាទីដ៏សំខាន់”របស់គាត់ នៅក្នុងអំពើយង់ឃ្នង និងការ អនុវត្តគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក នៅក្នុងតំបន់ដែលស្ថិតនៅក្រោមការទទួលខុសត្រូវរបស់ គាត់⁴⁸⁸។

225. ជាការកត់សម្គាល់ ពាក់ព័ន្ធនឹងមុខតំណែងផ្លូវការរបស់ យឹម ទិត្យ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិបានពិចារណាអំពីការឡើងឋានៈរបស់គាត់ពីតំណែងជា(អនុ)លេខាស្រុកគិរីវង្សនៅភូមិ ភាគនិរតី⁴⁸⁹ ទៅជាអនុលេខាភូមិភាគ និង “ប្រហែលជាបានឡើងឋានៈជាលេខាភូមិភាគពេញ

⁴⁸³ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៣-៣៤ ជើងទំព័រ ៧២-៧៣ (សេចក្តីយោងរបស់សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ លើដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) (D308/3) ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ “សម្រាប់ចំណុចលម្អិត ពាក់ព័ន្ធនឹងការ អនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិនេះ”)។

⁴⁸⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១០៨, ១១៦-១២០។

⁴⁸⁵ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៩៩២។

⁴⁸⁶ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៩៩៣-៩៩៤។

⁴⁸⁷ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៩៩៥។

⁴⁸⁸ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៩៩៦-៩៩៩។

⁴⁸⁹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៩៩៣, ៣២៧-៣២២។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

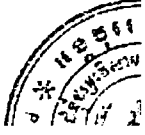

លេញ” នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ⁴⁹⁰ ក៏ដូចជាការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់នៅតំបន់មួយចំនួនទៀត⁴⁹¹។ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននេះ (និងមិនផ្អែកលើសមាជិកភាពនៃសហគ្រឹះកម្មរួមរបស់គាត់)⁴⁹² សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសន្និដ្ឋានថា សិទ្ធិអំណាចរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្រោមច្បាប់របស់ ប.ក.ក “លាតសន្ធឹងយ៉ាងឆ្ងាយ ទាំងផ្នែកភូមិសាស្ត្រ និងទាំងនៅក្នុងឋានានុក្រម”⁴⁹³។ លើសពីនេះទៅទៀត ក្នុងការពិចារណាមួយក្នុងចំណោមការពិចារណាជាច្រើន សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសម្រេចថា តាមរយៈចំណងគ្រួសារយ៉ាងជិតស្និទ្ធរបស់គាត់ និងទំនាក់ទំនងការងារក្នុងនាម *ជាក់ស្តែង* ជាមនុស្សមានអំណាចទីពីរ ព្រមទាំងជាអនុរបស់ តាម៉ុក សិទ្ធិអំណាចជាក់ស្តែងរបស់ យីម ទិត្យ បានពង្រីកលើសពីសិទ្ធិអំណាចដែលគាត់មានតាមរយៈមុខតំណែងផ្លូវការរបស់គាត់⁴⁹⁴។

226. ដូច្នេះ នៅក្នុងការវាយតម្លៃពីភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ យីម ទិត្យ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពិចារណាលើឧក្រិដ្ឋកម្មនៅទីតាំងជាង ២០ កន្លែង⁴⁹⁵

⁴⁹⁰ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៩៩៣, ៣៨០-៣៨៥។
⁴⁹¹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៩៩៣ (ដែលយោងដល់មុខតំណែងរបស់គាត់ជាលេខាតំបន់ ១ តំបន់ ៣ និងតំបន់ ៤ នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ បន្ថែមទៅនឹងតំបន់ ១៣ នៅក្នុងភូមិភាគនិរតី (*សូមមើល* កថាខណ្ឌ ៣៤៣-៣៥២, ៣៥៧-៣៧៨)។
⁴⁹² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១០៨ និងជើងទំព័រ ២៥៤។
⁴⁹³ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៩៩៣។
⁴⁹⁴ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣២៧, ៩៩៤។
⁴⁹⁵ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382, កថាខណ្ឌ ៤៣៣-៤៦៩ (មន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ), ៤៧០-៥២៦ (មន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់), ៥២៧-៥៤៦ (កន្លែងសម្លាប់មនុស្សនៅភូមិព្រាល), ៥៤៧-៥៥៤ (ទីតាំងសម្លាប់វត្តអង្គុញ), ៥៥៥-៥៦៥ (ទីកន្លែងសម្លាប់នៅភូមិព្រៃស្តែង), ៥៦៦-៥៨៥ (វត្តអង្គសិរិមាលី និងកន្លែងសម្លាប់ព្រៃសុខុន), ៥៨៦-៥៩៥ (មន្ទីរសន្តិសុខគាល់ក្រឡ), ៥៩៦-៦៥១ (សហករណ៍ធិបតី - រួមមានមន្ទីរសន្តិសុខវត្តធិបតី និងមន្ទីរសន្តិសុខទួលម្នេស និងការដ្ឋានទួលម្នេស), ៦៥២-៧០០ (ការដ្ឋានទំបន់កង្កត), ៧០១-៧១៩ (មន្ទីរសន្តិសុខបាណន់), ៧២០-៧៣៧ (មន្ទីរសន្តិសុខខ្នងគូ), ៧៣៨-៧៤៦ (ការដ្ឋានរោងចក្រស្តុកកំពង់កុល), ៧៤៧-៧៧១ (មន្ទីរសន្តិសុខភូមិវាល), ៧៧២-៧៩៦ (មន្ទីរសន្តិសុខស្វាយជ្រំ), ៧៩៧-៨១០ (កន្លែងសម្លាប់ទួលសេះញ្ជូរ), ៨១១-៨២៦ (កន្លែងសម្លាប់ព្រៃក្របៅ), ៨២៩-៨៤៩ (មន្ទីរសន្តិសុខវត្តគិរីវ័រ្យ), ៨៥០-៨៦៩ (មន្ទីរសន្តិសុខវត្តសម្តេច), ៨៧០-៩១០, ៩១៨-៩២០, ៩៦៧-៩៧៩ (ឃុំកំពង់ព្រៀង-មន្ទីរសន្តិសុខវត្តពោធិ៍លង្ការ/កាច់រទេះ, ភូមិកាច់រទេះ, ថ្មី និងភូមិស្លាត្រាវ), ៨៩៤, ៩១១-៩២០, ៩៥០-៩៦៦ (ឃុំវាំងកេសី), ៩២១-៩៣៩ (គុកលេខ ៨), ៩៤០-៩៤៨ (ទីតាំងសម្លាប់មនុស្សវាលបាក់ចិញ្ចៀន), ៩៨០-៩៩១ ((ការរៀបការដោយបង្ខំ) នៅស្រុកសំឡូត), ១០១២-១០១៥។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ដោយរួមបញ្ចូលទាំងការចោទប្រកាន់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម និងអំពើមនុស្សឃាតក្រោមច្បាប់ជាតិ⁴⁹⁶ តាមរយៈទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវមួយចំនួន ដូចជា សហឧក្រិដ្ឋកម្ម ការធ្វើផែនការ ការបញ្ជា ការញុះញង់ ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ និងប្រព្រឹត្តកម្មដោយផ្ទាល់សម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ និងសហប្រព្រឹត្តកម្ម ការធ្វើផែនការ និងការបញ្ជាសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មជាតិ⁴⁹⁷។ ទោះបីភស្តុតាងស្តីពីចំនួនជនរងគ្រោះនៅតាមទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មមួយចំនួនមិនច្បាស់លាស់ ឬ “ពុំជាក់លាក់គ្រប់គ្រាន់អាចឱ្យបង្កើតជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការគណនា”⁴⁹⁸ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានផ្តល់នូវការប៉ាន់ស្មានបែបអភិរក្សនិយមនៃចំនួនជនរងគ្រោះជាខ្មែរក្រោមរាប់ពាន់នាក់(សម្លាប់)⁴⁹⁹ និងម្យ៉ាងវិញទៀតបានរកឃើញថា ជនស៊ីវិល និងអតីតកម្មាភិបាល ប.ក.ក រាប់ម៉ឺននាក់ ត្រូវបានធ្វើឱ្យក្លាយជាជនរងគ្រោះ⁵⁰⁰។

227. ទោះបីសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិនិយាយសំដៅដល់គោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក នៅក្នុងរបកគំហើញផ្នែកច្បាប់ស្តីពីយុត្តាធិការបុគ្គលក៏ដោយ⁵⁰¹ ក៏ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះបាន

⁴⁹⁶ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៩៩៥, ១០១២-១០១៥។
⁴⁹⁷ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១០១៦-១០៣៩។
⁴⁹⁸ សូមមើលឧទាហរណ៍ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៥៦៤ (ទីកន្លែងសម្លាប់នៅភូមិព្រៃស្តែង), ៥៩៤ (មន្ទីរសន្តិសុខគាស់ក្រឡ)។
⁴⁹⁹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៩៩៦។
⁵⁰⁰ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៩៩៧។ សូមមើលបន្ថែមទៀត ឧទាហរណ៍ កថាខណ្ឌ ៤៦២ (វត្តព្រះធាតុ៖ ជនរងគ្រោះ ៦៤០ នាក់ ខ្មែរក្រោម ១៤០ នាក់ (ការប៉ាន់ស្មានបែបអភិរក្ស)), ៥២៥ (ក្រាំងតាចាន៖ ជនរងគ្រោះ ៦៤៦ នាក់ ក្នុងនោះមានខ្មែរក្រោម ២០៣ នាក់ (ការប៉ាន់ស្មានបែបអភិរក្សអប្បបរមា)), ៥៤៥ (កន្លែងសម្លាប់មនុស្សនៅភូមិព្រាល៖ ជនរងគ្រោះ ១៦ នាក់ ខ្មែរក្រោម ១០ នាក់), ៥៥៣ (ទីតាំងសម្លាប់វត្តអង្គញ្ចុះ ជនរងគ្រោះ ៤ នាក់ ខ្មែរក្រោមទាំងអស់ (ទំនងជាមានជនរងគ្រោះច្រើនជាងនេះ)), ៥៨៣ (កន្លែងសម្លាប់ព្រៃសុខុន និងវត្តអង្គសិរិមាលី៖ ជនរងគ្រោះ ៩០ នាក់ មិនដឹងចំនួនខ្មែរក្រោម (ការប៉ាន់ស្មានបែបអភិរក្ស), ៥៩៤ (មន្ទីរសន្តិសុខគាស់ក្រឡ៖ ភស្តុតាងស្តីពីចំនួនជនរងគ្រោះ គឺមិនច្បាស់លាស់ទេ ប៉ុន្តែអាចសន្និដ្ឋានបានថា មានមនុស្សយ៉ាងច្រើនត្រូវបានសម្លាប់), ៦៤៩ (សហករណ៍ធិបតី- មន្ទីរសន្តិសុខវត្តធិបតី និងមន្ទីរសន្តិសុខទួលម្លេស និងការដ្ឋានទួលម្លេស៖ ជនរងគ្រោះ ៣៧៥ នាក់ (ចំនួនអ្នកស្លាប់អប្បបរមា)។
⁵⁰¹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៩៩៦-៩៩៨ (ដែលសំដៅដល់ការកំណត់គោលដៅនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ចំពោះខ្មែរក្រោម ការកំណត់គោលដៅទៅលើជនស៊ីវិលផ្សេងទៀត និងអតីតកម្មាភិបាល ប.ក.ក ដោយផ្អែកលើទស្សនៈសេចក្តីវិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

បង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា គាត់បានវាយតម្លៃពីភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃការប្រព្រឹត្តរបស់ យីម ទិត្យ តាមរយៈ សម្មតាបុគ្គល និងការចូលរួមរបស់គាត់ក្នុងគោលនយោបាយ និងឧក្រិដ្ឋកម្ម។ ជាឧទាហរណ៍ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានវាយតម្លៃពី “ការចូលរួមប្រព្រឹត្ត និងការរៀបចំ របស់ យីម ទិត្យ ក្នុងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរក្រោម នៅក្នុងតំបន់ដែលស្ថិតក្រោមការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់”⁵⁰² និងបានសន្និដ្ឋានថា ការប្រព្រឹត្ត និងការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ រួមមាន *ជាអាទិ៍* “ការនិយាយប្រឆាំងនឹងជនជាតិវៀតណាម និងអ្នកណាដែលមានទំនាក់ទំនងជាមួយ វៀតណាម និងដោយការអំពាវនាវដល់គ្រប់ផ្នែកទាំងអស់នៅក្នុងសង្គម រួមទាំងកម្មាភិបាល ប.ក.ក ថ្នាក់ក្រោម ឱ្យតាមដាន និងរាយការណ៍ពីអ្នកណាដែលគេសង្ស័យថាមានខ្សែបណ្តាញ ទាំងនេះ ដើម្បីយកទៅសម្លាប់”⁵⁰³ និងបានរកឃើញថា យីម ទិត្យ បានទៅពិនិត្យ សួរចម្លើយ និង កំណត់អត្តសញ្ញាណអ្នកទោសជាខ្លាំងនៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ ជាកន្លែងដែលខ្មែរក្រោមត្រូវបានឃុំខ្លួននិងបន្ទាប់មកសម្លាប់⁵⁰⁴។

228. ស្រដៀងគ្នានេះផងដែរ ស.ច.ស.អ បានពិចារណាពីការធ្វើឱ្យក្លាយជាជនរងគ្រោះនៃ “ជនស៊ីវិល ផ្សេងទៀត និងអតីតកម្មាភិបាល ប.ក.ក [...] នៅក្រោម និងដោយ យីម ទិត្យ”⁵⁰⁵ និងយល់ឃើញ ថា តាម៉ុក និង យីម ទិត្យ បានចាប់ផ្តើមរៀបចំការបោសសម្អាតភូមិភាគពាយ័ព្យ⁵⁰⁶។ យីម ទិត្យ បានដឹកនាំ និងចូលរួមក្នុងការប្រជុំ (ដែលផ្តោតទៅលើការស្រាវជ្រាវរកគិញវៀតណាម និង សេ.អ៊ី.អា) កំណត់អត្តសញ្ញាណ និងផ្តោលទោសជនក្បត់ និងខ្លាំង បានបញ្ជាឱ្យចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ និងសម្របសម្រួលក្នុងការរៀបចំបណ្តាញមន្ទីរសន្តិសុខ និងទីតាំងសម្លាប់មនុស្ស ក្នុងចំណោមការរួមចំណែកផ្សេងៗទៀត⁵⁰⁷។ នៅចុងបញ្ចប់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ

នយោបាយដែលដើរខុស និងគោលនយោបាយស្តីពីការរៀបការដោយបង្ខំ)។ សូមមើលផងដែរ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១០៤ និងជើងទំព័រ ២៥៤។

⁵⁰² ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៩៩៦។

⁵⁰³ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៨៦-៣៩៧, ១០២២។

⁵⁰⁴ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៩២, ១០១។

⁵⁰⁵ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៩៩៧។

⁵⁰⁶ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៤១២។

⁵⁰⁷ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៤១៣-៤២៦, ៩៩៧, ១០២២។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

យល់ឃើញថា “យីម ទិត្យ និង តាម៉ុក បានដើរតួនាទីស្នូល”⁵⁰⁸ ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ស្តីពីការបង្កើត និងប្រតិបត្តិការសហករណ៍ និងការដ្ឋាន”⁵⁰⁹ និងថា យីម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ស្តីពីបទបញ្ជានៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយយ៉ាងហោចណាស់បានចូលរួមនៅដំណាក់កាលរៀបចំពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅក្នុងតំបន់ ១ និងដោយផ្តល់ការណែនាំដល់ “អ្នករៀបការថ្មីថ្មោង” ក្នុងរយៈពេលពីបីថ្ងៃ ក្រោយពីពិធីរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍ “ឱ្យចេះស្រលាញ់គ្នា”⁵¹⁰ ។

229. ដូច្នោះ ទោះបីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម អាចត្រូវបាន “បកស្រាយយ៉ាងទូលាយ”⁵¹¹ និងរាប់បញ្ចូលមនុស្ស ជាច្រើន ដូចជា “កម្មាភិបាលជាទីទុកចិត្តពីភូមិភាគនិរតី”⁵¹² ក៏ដោយ ក៏ការណ៍នេះនឹងមិនបណ្តាល ឱ្យឈានដល់ការរកឃើញដោយស្វ័យប្រវត្តិលើយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់មនុស្សទាំងអស់នោះទេ ព្រោះការវាយតម្លៃលើ “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” គឺផ្អែកលើកត្តាជាច្រើន ដូចបានពិពណ៌នា នៅផ្នែកខាងលើ ហើយម្យ៉ាងវិញទៀត វាអាស្រ័យទៅលើប្រភេទ និងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃការចូលរួម ចំណែកក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្ម។ ការវាយតម្លៃលើកត្តាផ្សេងៗគ្នាទាំងនោះ ដែលរាប់បញ្ចូល ប៉ុន្តែមិនកំណត់ចំពោះតែការទទួលខុសត្រូវរបស់ យីម ទិត្យ ក្រោមទម្រង់ជាសហឧក្រិដ្ឋកម្ម (ទាក់ទងនឹង ការចូលរួមចំណែកជាបុគ្គលរបស់គាត់) ដែលត្រូវបានពិចារណានៅក្នុងបរិបទនៃរបបកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យ⁵¹³ បាននាំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា “គ្មានអ្វីដែលអាច ឱ្យគេមានមន្ទិលថា យីម ទិត្យ មិនស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក នោះ ទេ”⁵¹⁴ ហេតុដូច្នោះ សម្រេចបដិសេធមូលដ្ឋានទី ៤ ។

⁵⁰⁸ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៩៨។

⁵⁰⁹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៩៨-៤១១, ៩៩៧, ១០១៦។

⁵¹⁰ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៤២៧, ៩៩៨, ១០២៤។

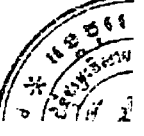
⁵¹¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១១៨។

⁵¹² សូមមើលផងដែរ ឧទាហរណ៍ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១០១៦ (i)(ii)។

⁵¹³ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៣-៣៤ ជើងទំព័រ ៧២-៧៣ (ដែលគាត់ពិចារណាពីលក្ខណៈ ជាក់លាក់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ)។

⁵¹⁴ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៩៩៩។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

D. មូលដ្ឋានទី ៥៖ ការចោទប្រកាន់អំពីកំហុសចំពោះការរកឃើញថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជា “ជនទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”

សេចក្តីផ្តើម

230. មូលដ្ឋានទី ៥ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះតវ៉ាចំពោះសេចក្តី សន្និដ្ឋានរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលថា លោក យឹម ទិត្យ គឺជា “ជនទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ដូច្នោះ ស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក។ ជារួម សហមេធាវីលើកយក កំហុសអង្គច្បាប់ និងអង្គហេតុ ដែលភាគច្រើនទាក់ទងនឹងការវាយតម្លៃលើភស្តុតាងចំពោះមុខតំណែង *តាមផ្លូវច្បាប់* របស់ លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុងឋានានុក្រម ប.ក.ក និងទំនួលខុសត្រូវ *ជាក់ស្តែង* នៅ ភូមិភាគនិរតី និងពាយ័ព្យ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ក៏ដូចជាសមាជិកភាពរបស់លោក យឹម ទិត្យ និងការ ចូលរួមចំណែកនៅក្នុងទម្រង់ទាំងបីនៃ JCE ដែលបានកំណត់ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ។

231. យោងតាមមូលដ្ឋានទី ៥⁵¹⁵ សហមេធាវីបានបង្កើតមូលដ្ឋានតូចៗនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលទាក់ទងនឹងឯកតា ចំនួន ១០ ចំណុច ពោលគឺ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសចំពោះការរកឃើញថា៖ (១) ទំនាក់ទំនងគ្រួសាររបស់ លោក យឹម ទិត្យ ជាមួយតាម៉ុក “មានន័យស្មើនឹង ការសន្និដ្ឋាន អំពី សិទ្ធិអំណាច*តាមព្រឹត្តិវិធី*” (មូលដ្ឋានទី ៥.១) (២) លោក យឹម ទិត្យ ជា “មេដឹកនាំ” ស្រុកគិរីវង់ (មូលដ្ឋានទី៥.២ (i)) (៣) គាត់មាន “សិទ្ធិអំណាចជាក់ស្តែងច្រើន” ទូទាំងតំបន់ ១៣ (មូលដ្ឋានទី ៥.២ (ii)) (៤) គាត់គឺជាលេខាតំបន់ ១ (មូលដ្ឋានទី ៥.២ iii) (៥) គាត់គឺជាលេខាតំបន់ ៣ (មូលដ្ឋាន ទី ៥.២ iv)) (៦) គាត់គឺជាលេខាតំបន់ ៤ (មូលដ្ឋានទី ៥.២ v)) និង (៧) គាត់គឺជា សមាជិកគណៈកម្មាធិការភូមិភាគពាយព្យ (មូលដ្ឋានទី ៥.២ vi)។ សហមេធាវីក៏បានជំទាស់ ចំពោះ ការរកឃើញរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលថា (៨) លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកនៅក្នុងសហគ្រឹះកម្ម ក ទាក់ទងនឹងសហករណ៍ ការដ្ឋានការងារ និងការកំណត់គោលដៅ “ខ្លាំង” និងក្រុមជាក់លាក់ និងការកំណត់បទបញ្ជានៃអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ (មូលដ្ឋានទី ៥.៣(i)) (៩) គាត់បានចូលរួមចំណែកដល់

⁵¹⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ លោក យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) ទំព័រ ៨៨-១៨២។
សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សហឧក្រិដ្ឋកម្ម រួម ខ ទាក់ទងនឹងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍លុបបំបាត់ខ្មែរក្រោម (មូលដ្ឋានទី ៥.៣)ii)) និង (១០) គាត់បានចូលរួមចំណែកដល់សហឧក្រិដ្ឋកម្ម គ នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ (មូលដ្ឋានទី ៥.៣)iii))។ មូលដ្ឋានតូចៗទាំងនេះនឹងត្រូវយកមកវាយតម្លៃម្តងម្តាយៗ។

ការពិចារណាលើភស្តុតាងចំពោះមូលដ្ឋានទី ៥

232. ដូចបានរៀបរាប់ខាងលើរួចមកហើយ មូលដ្ឋានរងចំនួនដប់នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលបាន ដាក់ ជូននៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៥ គឺ ជំទាស់ជាចម្បង ទៅនឹងការពិចារណាទៅលើភស្តុតាង និងការសំអាង ទៅលើភស្តុតាង ទាក់ទងនឹងបញ្ហាយុត្តាធិការបុគ្គល របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិ នឹងកំណត់ពីបទដ្ឋាននៃការពិនិត្យឡើងវិញដែលអាច អនុវត្តបាន និងការពិចារណាទៅលើភស្តុតាងដែលត្រូវយកមកអនុវត្ត នៅក្នុងការវាយតម្លៃទៅលើ មូលដ្ឋានរងចំនួនដប់របស់សហមេធាវី ដែលស្ថិតនៅក្រោមមូលដ្ឋានទី ៥។

233. ចៅក្រមអន្តរជាតិ រំលឹក ឡើងវិញថា “ការ ភ័ន្តច្រឡំ អង្គច្បាប់ ដែលបានលើកឡើង ត្រូវបានពិនិត្យ មើលជាថ្មីដើម្បីសម្រេច ថាតើ សេចក្តីសម្រេចផ្លូវច្បាប់មានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវដែរឬទេ និងការ ភ័ន្តច្រឡំអង្គហេតុត្រូវបានពិនិត្យមើល ស្របតាមបទដ្ឋានស្តីពីភាពសមស្របដើម្បីសម្រេច ថាតើ ពុំមានអ្នកវិនិច្ឆ័យសេចក្តីដែលសមស្រប បានធ្វើសំអាងផ្នែកអង្គហេតុដែលបានលើកឡើងដែរឬ ទេ”⁵¹⁶។ នៅក្នុងករណីនេះ “បន្ទុកគឺស្ថិតលើម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ក្នុងការបញ្ជាក់ថា មិនមានអ្នក

⁵¹⁶ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (អៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ១១៣។ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/១ (F36) កថាខណ្ឌ ៨៩-៩០។ សូមមើលផងដែរ តុលាការ ICTR រឿងក្តីរវាង រដ្ឋអាហ្វ្រិក ទលនឹង Rutaganda សំណុំរឿងលេខ ICTR-96-3-A សាលដីកា ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលា ឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣ (“សាលដីការឿងក្តី Rutaganda (ICTR)”) កថាខណ្ឌ ៣៥៣ (“ពិតហើយថា ដោយសារតែចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងមានតួនាទីសំខាន់ ក្នុងការសង្កេតមើលសាក្សីដោយផ្ទាល់ នោះចៅក្រមអន្តរជាតិ សាលាឧទ្ធរណ៍នឹងធ្វើអន្តរាគមន៍តែក្នុងករណីណាដែលម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានបង្ហាញថា ភស្តុតាងដែលត្រូវបាន យកមកសំអាងនោះ មិនអាចត្រូវបានតុលាការប្រកបដោយហេតុផលណាមួយទទួលយកទេ ឬក៏ក្នុងករណីដែលការ វាយតម្លៃភស្តុតាងនោះ ខុសទាំងស្រុងតែប៉ុណ្ណោះ”។ តុលាការ ICTR រឿងក្តីរវាង រដ្ឋអាហ្វ្រិក ទលនឹង Kayishema និង Ruzindana សំណុំរឿងលេខ ICTR-95-1-A សាលដីកា (សំអាងហេតុ) ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ១២៩។ តុលាការ SCSL រឿងក្តីរវាង រដ្ឋអាហ្វ្រិក ទលនឹង Brima និង និងជនជាប់ចោទផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ SCSL-2004-16-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

វិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដែលមានហេតុផលណាម្នាក់ អាចធ្វើការសម្រេច និងពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាង ដែលត្រូវបានជំទាស់ នៅក្នុងការសម្រេចលើអង្គហេតុនោះទេ”⁵¹⁷។

- 234. សូមរំលឹកដែរថា ការចោទប្រកាន់ដោយគ្មានមូលដ្ឋាន ដែលគ្រាន់តែបញ្ជាក់ពីការមិនយល់ស្របជា មួយសេចក្តីសន្និដ្ឋានផ្នែកអង្គហេតុដែលបានសម្រេច ឬដែលអះអាងមិនច្បាស់លាស់លើកំហុស ណាមួយក្នុងលក្ខណៈពុំមានភស្តុតាងគាំទ្រវិញ អង្គជំនុំជម្រះអាចបដិសេធពោលភ្លាម⁵¹⁸ ដោយសារតែការចោទប្រកាន់បែបនោះពុំបញ្ជាក់ពីបន្ទុកនៃការបង្ហាញកំហុសអង្គហេតុ ឬអង្គច្បាប់ ឱ្យបានច្បាស់លាស់នៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខ⁵¹⁹។ ជាពិសេស ចំពោះភស្តុតាងរបស់សាក្សីវិញ វត្តមាន

(“សាលដីការឿងក្តី *Brima និងជនជាប់ចោទផ្សេងទៀត* (SCSL)”) កថាខណ្ឌ ១២០ “ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាខ្លួនណ៍នឹង គាំទ្រដល់ការយល់ឃើញរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូង លើបញ្ហានៃភាពគួរឱ្យជឿទុកចិត្តបាន រួមទាំងសេចក្តីសម្រេច របស់ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងទៅលើភស្តុតាងដែលមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា ហើយនឹងសម្រេចថា កំហុសអង្គហេតុ បានកើតមានឡើង នៅពេលដែលខ្លួនយល់ឃើញថា ពុំមានតុលាការប្រកបដោយហេតុផលណាមួយអាចធ្វើការសម្រេចសេចក្តី រងការជំទាស់នេះ តែប៉ុណ្ណោះ”។ *សូមមើលផងដែរ* សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងខ្លួនណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុង សំណុំរឿង ០០៤/១ (D308/3/1/20) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ២៥៩, ២៦៣, ២៨២ (ដែលអនុវត្តបទដ្ឋាននៅក្នុងការវាយតម្លៃលើកំហុសអង្គច្បាប់ និងអង្គហេតុរួមគ្នា)។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងខ្លួនណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (D359/24 & D360/33) មតិយោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣៨១។

⁵¹⁷ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងខ្លួនណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (D359/24 & D360/33) មតិយោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣៨១។ *សូមមើលផងដែរ* សាលដីកា *Rutaganda* (ICTR) កថាខណ្ឌ ៤៤២។ តុលាការ ICTR រឿងក្តីរវាង *រដ្ឋអាជ្ញា ទលនឹង Setako* សំណុំរឿងលេខ ICTR-04-81-A សាលដីកា ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាខ្លួនណ៍ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ៣១។ *Popović និងជនជាប់ ចោទផ្សេងទៀត* សាលដីកា (ICTY) កថាខណ្ឌ ១២២៨។

⁵¹⁸ *សូមមើល* (“សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/១ (F36)”) កថាខណ្ឌ ១០១-១០២ (សម្រេចថា “ចៅក្រមអន្តរជាតិពុំធ្វើការ ពិចារណាលើអំណះអំណាងដែលគ្រាន់តែលើកឡើងថា សេចក្តីសម្រេច ឬសំអាងហេតុរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូង មានកំហុស ដោយពុំបានលើកមូលដ្ឋានគាំទ្រ ថាតើមូលហេតុអ្វីបានជាសេចក្តីសម្រេច ឬសំអាងហេតុនេះមានកំហុសនោះឡើយ ”។

⁵¹⁹ ឧទាហរណ៍ ការដែលគ្រាន់តែអះអាងថា ភស្តុតាងផ្ទុយគ្នា ឬភស្តុតាងដោះបន្ទុកត្រូវបានច្រានចោល ដោយពុំមានការ ចង្អុលបង្ហាញឱ្យបានជាក់លាក់ ឬពុំមានការពន្យល់ប្រកបដោយអត្ថន័យឱ្យបានពេញលេញ ថាតើកំហុសណាមួយត្រូវបាន ប្រព្រឹត្តឡើង គឺប្រឈមនឹងការបដិសេធពោលភ្លាម។ ដូចគ្នានេះដែរ ការប្រើប្រាស់ភាសាទូទៅត្រួតគ្នាដែលៗ ឧទា. “ការ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងខ្លួនណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

នៃភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានៃភស្តុតាងនេះ ពុំតម្រូវឱ្យអ្នកវិនិច្ឆ័យសេចក្តីដោយឥតលម្អៀងបដិសេធសក្ខីកម្មនោះថាមិនអាចឱ្យជឿជាក់បាននោះទេ⁵²⁰ ដោយហេតុថា អ្នកវិនិច្ឆ័យសេចក្តីលើអង្គហេតុអាច “ទទួលយកសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីមួយផ្នែកប្រកបដោយហេតុផលហើយបដិសេធផ្នែកដទៃទៀត” ក្រោយពីបានពិចារណាលើសក្ខីកម្មទាំងស្រុងរួចហើយនោះ⁵²¹ ។

235. ដូចដែលចៅក្រមអន្តរជាតិបានសង្កត់ធ្ងន់ដដែលៗថា “ភស្តុតាងទាំងអស់សុទ្ធតែអាចទទួលយកបានហើយជាទូទៅទទួលបាននូវសេចក្តីជឿជាក់បានតាមផ្លូវច្បាប់ដូចគ្នា” ហើយមានតែ “លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យពាក់ព័ន្ធតែមួយគត់ គួរតែជាឥទ្ធិពលដែលខ្លឹមសារនៃភស្តុតាងនោះអាចមានទៅលើជំនឿស្មោះត្រង់ពិតប្រាកដរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទាក់ទងនឹងបញ្ហាថា តើមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ឬអត់ សម្រាប់ការចោទប្រកាន់នោះ”⁵²²។ បញ្ហានេះត្រូវបានដោះស្រាយច្បាស់លាស់រួចមកហើយថា ភស្តុតាងចម្រើនអាវាមអាចទទួលយកបាននៅចំពោះមុខនៅចំពោះមុខអ.វ.ត.ក និងអាចយកមកសំអាងបាន⁵²³។ ដូចបានបញ្ជាក់ពីមុនរួចមកហើយថា សហចៅក្រម

ទាញសេចក្តីសន្និដ្ឋានខុសស្រឡះ” “បណ្តាលឱ្យមានភាពអយុត្តិធម៌” ឬ “ការរំលោភបំពានឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនមិនត្រឹមត្រូវ និងពុំសមហេតុផល” ពុំបង្ហាញពីកំហុសនៅក្នុងកម្រិតបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះទេ។

⁵²⁰ សាលដីការឿងក្តី Kupreškić (ICTY) កថាខណ្ឌ ៣១។ សូមមើលផងដែរ សាលដីការឿងក្តី Rutaganda (ICTR) កថាខណ្ឌ ៣៥៣ (“គួរត្រូវបានបញ្ជាក់ផងដែរថា ទាក់ទងនឹងការវាយតម្លៃលើភាពឱ្យជឿជាក់បានរបស់សាក្សី និងភាពអាចជឿទុកចិត្តបាននៃសក្ខីកម្ម ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងអាចទទួលយកចម្លើយសាក្សីបាន ទោះបីជាមានចម្លើយផ្ទុយគ្នាក៏ដោយ”។

⁵²¹ ឿងក្តី Popović និងជនជាប់ចោទផ្សេងទៀត សាលដីកា (ICTY) កថាខណ្ឌ ១៣២។ សូមមើលផងដែរ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/១ (F36) កថាខណ្ឌ ៣៥៧ (“ចៅក្រមអន្តរជាតិតុលាការកំពូលពិចារណាលើភស្តុតាង ផ្អែកលើកាលៈទេសៈនៃឿងក្តីនេះ ជាទូទៅពុំមែនជាការមិនសមហេតុផលទេ ដែលចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងទទួលយកសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីមួយផ្នែក ហើយបដិសេធផ្នែកដទៃទៀត”)។ តុលាការ ICTR ឿងក្តីរវាង រដ្ឋអាហ្វ្រិក ទល់នឹង Muvunyi សំណុំរឿងលេខ ICTR-2000-55A-A សាលដីកា ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ២៦។

⁵²² សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៥១-៥២។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (D359/24 & D360/33) កថាខណ្ឌ ៧៦-៧៧។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (D266/27 & D267/35) មតិលោកចៅក្រម BEAUVALLET and BAIK កថាខណ្ឌ ១៥៥។

⁵²³ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៤៤។ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/១ (F36) កថាខណ្ឌ ៣០២។ សូមមើលផងដែរ តុលាការ ICTY ឿងក្តីរវាង រដ្ឋអាហ្វ្រិក សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមាន “ឆន្ទានុសិទ្ធិទូលំទូលាយ” ក្នុងការសំអាងទៅលើ ភស្តុតាងចោមអាវ៉ាម⁵²⁴។ សម្រាប់ភស្តុតាងគ្រប់ទម្រង់ តម្លៃជាភស្តុតាងនៃពាក្យចោមអាវ៉ាម ខុសៗគ្នាអាស្រ័យលើលក្ខណៈ និងខ្លឹមសាររបស់វា និងចុងក្រោយបំផុត គឺអាស្រ័យទៅតាម “កាលៈទេសៈផ្សេងៗដែលកើតមានជុំវិញភស្តុតាងចោមអាវ៉ាមនោះ”⁵²⁵។ លើសពីនេះទៀត ពុំមានលក្ខខណ្ឌច្បាប់ដែលកំណត់ថា ភស្តុតាងរបស់សាក្សីចំពោះអង្គហេតុជាសម្ភារៈ ត្រូវ ស៊ើបអង្កេតជាមួយភស្តុតាងបានមកពីប្រភពផ្សេងទៀត នៅមុនដំណាក់កាលជំនុំជម្រះនោះ ទេ⁵²⁶។

ទលនឹង Aleksovski សំណុំរឿងលេខ IT-95-14/1-A សាលដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់រដ្ឋអាជ្ញា ស្តីពីភាពអាច ទទួលយកបាននៃភស្តុតាង ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៩ (“សាលដីការឿងក្តី *Aleksovski* ស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃភស្តុតាងក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ (ICTY)”) កថាខណ្ឌ ១៥។ សាលដីការឿងក្តី *Rutaganda* (ICTR) កថាខណ្ឌ ៣៤, ១៤៨។ តុលាការ ICC *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាលាឧទ្ធរណ៍រដ្ឋប្រជាមានិតកុងហ្គោ នៅក្នុងរឿងក្តីរវាង រដ្ឋអាជ្ញា ទលនឹង Mathieu Ngudjolo* សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-02/12-3-ENG សាលក្រម អនុលោមតាមមាត្រា ៧៤ នៃ លក្ខន្តិកៈ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង II សចុះថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ៥៦។

⁵²⁴ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (D359/24 & D360/33) មតិយោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៤៣៣។ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/១ (F36) កថាខណ្ឌ ៣០២។ *សូមមើលផងដែរ* រឿងក្តី *Popović និងជនជាប់ចោទផ្សេងទៀត* សាលដីកា (ICTY) កថាខណ្ឌ ១៣០៧។ សាលដីការឿងក្តី *Rutaganda* (ICTR) កថាខណ្ឌ៣៤។ តុលាការ ICTR រឿងក្តីរវាង *រដ្ឋអាជ្ញា ទលនឹង Karera* សំណុំរឿងលេខ ICTR-01-74-A សាលដីកា ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩ (“សាលដីការឿងក្តី *Karera* (ICTR)”) កថាខណ្ឌ ៣៩។

⁵²⁵ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/១ (F36) កថាខណ្ឌ ៣០២។ សាលដីការឿងក្តី *Aleksovski* ស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃ ភស្តុតាងក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ (ICTY) កថាខណ្ឌ ១៥។ រឿងក្តី *Popović និងជនជាប់ចោទផ្សេងទៀត* សាលដីកា (ICTY) កថាខណ្ឌ ១៣០៧។ សាលដីការឿងក្តី *Karera* (ICTR) កថាខណ្ឌ ៣៩។ តុលាការ ICC *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាលាឧទ្ធរណ៍រដ្ឋ ប្រជាមានិតកុងហ្គោ នៅក្នុងរឿងក្តីរវាង រដ្ឋអាជ្ញា ទលនឹង Germain Katanga* សំណុំរឿងលេខ ICC-01/04-01/07-3436-ENG សាលក្រមសម្រេចតាមតាមមាត្រា ៧៤ នៃលក្ខន្តិកៈ ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូង II ចុះថ្ងៃទី៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៤ (“សាក្រមរឿងក្តី *Katang* (ICC) កថាខណ្ឌ ៨៩។

⁵²⁶ វិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ពុំតម្រូវឱ្យមានភាពស៊ើបអង្កេតនៃភស្តុតាង នៅក្នុងការចេញដីកាសម្រេចបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ នោះទេ។ *សូមមើល* សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (D359/24 & D360/33) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៤២៦។ *សូមមើលផងដែរ* សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/១ (F36) កថាខណ្ឌ ៤២៤ (“ពុំមានវិធានទូទៅណាមួយចែងថា ប្រសិនបើពុំមានភស្តុតាងច្រើនគាំទ្រការយល់ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

236. ចៅក្រមអន្តរជាតិ ក៏បានរំលឹកបន្ថែមឡើងវិញនូវ “គោលការណ៍សច្ចុរណ៍ ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានវាយតម្លៃគ្រប់ភស្តុតាងទាំងអស់ ហើយពុំចាំបាច់លើកឡើងគ្រប់ភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងនោះទេ ដរាបណាពុំមានការបញ្ជាក់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានច្រានចោលទាំងស្រុងនូវគ្រប់ភស្តុតាងទាំងអស់នោះ។ សច្ចុរណ៍នេះអាចជំទាស់តវ៉ាបាន នៅពេលភស្តុតាងដែលពាក់ព័ន្ធយ៉ាងច្បាស់នឹងការរកឃើញ ពុំបានលើកឡើងនៅក្នុងសំណុំរឿង”⁵²⁷។ នៅក្នុងការវាយតម្លៃលើការចោទប្រកាន់របស់សហមេធាវី ពាក់ព័ន្ធនឹងការខកខានពុំបានផ្តល់ការសម្រេចប្រកបដោយសំអាងហេតុ ឬការសម្រេចលើភស្តុតាង ដូចជា ថាតើ ជាទូទៅ សាក្សីមួយចំនួនគួរឱ្យជឿទុកចិត្តបាន និងអាចត្រូវបានយកមកសំអាងប្រកបដោយហេតុផលដែរឬយ៉ាងណានោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិ នឹងអនុវត្តវិធីសាស្ត្រដែលស៊ើបអង្កេតនេះ។

237. ជាចុងក្រោយ ចៅក្រមអន្តរជាតិ សង្កេតឃើញថា សហមេធាវីហាក់ដូចជាភាន់ច្រឡំទៅលើបទដ្ឋាននៃការបញ្ជាក់ភស្តុតាង ដែលអាចអនុវត្តបាននៅដំណាក់កាលមុនការជំនុំជម្រះ ដោយមានការច្របូកច្របល់ទាំងមិនត្រឹមត្រូវ នូវភាសាដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាធម្មតា នៅដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ ដើម្បីបកស្រាយពីបទដ្ឋានស្តីពីភស្តុតាងដែលចងកាតព្វកិច្ចសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយ។ នៅក្នុងការលើកឡើងនូវមូលដ្ឋានទី ៥ របស់ខ្លួនដែល

ឃើញទេ នោះការយល់ឃើញឱ្យហួសពីវិមតិសង្ស័យមួយ ពុំអាចធ្វើឡើងដោយសមហេតុផលបានឡើយ”)។ សាលដីការឿងក្តី Taylor (SCSL) កថាខណ្ឌ ៧៥។ តុលាការ ICTR រឿងក្តីរវាង *រដ្ឋអាជ្ជា ទល់នឹង Nahimana និងជនជាប់ចោទផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ ICTR-99-52-A សាលដីកា ចៅក្រមអន្តរជាតិតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ (“សាលដីការឿងក្តី *Nahimana និងជនជាប់ចោទផ្សេងទៀត* (ICTR)”) ជើងទំព័រ ១៣១២ (ប្រមូលចងក្រងសំណុំរឿងនៅតុលាការ ICTR និង ICTY ដែលសម្រេចសេចក្តីដូចគ្នា)។

⁵²⁷ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D308/3/1/20) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣០៦។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (D359/24 & D360/33) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៤៦៨។ *សូមមើលផងដែរ* រឿងក្តីរវាង *រដ្ឋអាជ្ជា ទល់នឹង Zigiranyirazo* សំណុំរឿងលេខ ICTR-01-73-A សាលដីកា ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ កថាខណ្ឌ ៤៥។ រឿងក្តីរវាង *រដ្ឋអាជ្ជា ទល់នឹង Perišić* សំណុំរឿងលេខ IT-04-81-A សាលដីកា ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ កថាខណ្ឌ ៩២។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

អះអាងថា បទដ្ឋានគតិយុត្តិដែលមិនត្រឹមត្រូវមួយត្រូវបានអនុវត្តនោះ សហមេធាវីបានអះអាង ជាច្រើនដងថា៖

- “[សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ] ក៏ខកខានមិនបានផ្តល់ទស្សនៈដែលមាន ហេតុផល ថាតើមូលហេតុអ្វីបានជាគាត់យល់ឃើញថា ភស្តុតាងបែបនេះ ពុំមាន អ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដែលមានហេតុផល អាចឈានទៅសន្និដ្ឋានផ្សេងណាមួយ ក្នុង ការអនុវត្តបទដ្ឋាន “ភវនីយភាព”នេះ នោះ⁵²⁸។
- “[សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ] ខកខានមិនបាន [...] ផ្តល់ហេតុផល ថាតើ មូលហេតុអ្វីបានជាគាត់យល់ឃើញថា ភស្តុតាងដែលគាត់ពឹងផ្អែកមានលក្ខណៈ គួរឱ្យជឿទុកចិត្តបាន រហូតដល់អ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដែលមានហេតុផល អាចធ្វើ ការសន្និដ្ឋានផ្សេងក្រៅពីនេះនោះ។ ហេតុនេះ ស.ច.ស.អ មានកំហុសអង្គច្បាប់ ដោយខកខានមិនបានអនុវត្តបទដ្ឋាន ‘ភវនីយភាព’” នេះ⁵²⁹។

238. ចៅក្រមអន្តរជាតិ សូមរំលឹកថា ចរិតលក្ខណៈនៃសេចក្តីសម្រេច និងដំណាក់កាលនៃកិច្ចដំណើរការ នីតិវិធីនេះប៉ះពាល់ដល់បទដ្ឋាននៃភស្តុតាងហើយ⁵³⁰។ វិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលគ្របដណ្តប់ លើបទដ្ឋានបញ្ជាភស្តុតាង ដែលអាចអនុវត្តបាននៅដំណាក់កាលមុនការជំនុំជម្រះ បញ្ជាក់ថា លក្ខខណ្ឌសម្រាប់ការចេញដីកាដោះស្រាយរបស់ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺជាអត្ថិភាពនៃ “ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីផ្តន្ទាទោសជនត្រូវចោទ”។ ដោយសារបទដ្ឋាននេះមានការលំបាកក្នុង ការកំណត់ពីសនិទានកម្មឱ្យបានច្បាស់លាស់ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានកត់សម្គាល់ស្របគ្នាថា “បទដ្ឋានផ្លូវច្បាប់ ដែលជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ចេញសេចក្តីសម្រេច វិវឌ្ឍន៍ជាបន្តបន្ទាប់នៅក្នុង

⁵²⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៤០ (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

⁵²⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨៨ (បញ្ជាក់បន្ថែមសេចក្តី)។

សូមមើលផងដែរ ដូចខាងលើ កថាខណ្ឌ ១៩៧ និង ២០២ ចំពោះការចោទប្រកាន់ក្នុងទម្រង់ប្រហាក់ប្រហែលគ្នានេះ។

⁵³⁰ *សូមមើល* សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (D359/24 & D360/33) កថាខណ្ឌ ៨៤។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៦១។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (D266/27 & D267/35) មតិយោបល់ចៅក្រម BEAUVALLET and BAIK កថាខណ្ឌ ១៦៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីចាប់ពី “ត្រឹមលទ្ធភាព” ឈានទៅដល់ “ភរនីយភាព” ឬ “ភាពអាចឱ្យជឿជាក់បាន” នៃពិរុទ្ធភាពនៅក្នុងពេលស៊ើបអង្កេត ដើម្បីបង្ហាញភស្តុតាងនៃពិរុទ្ធភាពបែបនេះឱ្យហួសពីវិមតិសង្ស័យ នៅដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ”⁵³¹ ។

239. ការលើកឡើងរបស់សហមេធាវី ហាក់ដូចជាតម្រូវឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបង្ហាញថា វាហួសពីវិមតិសង្ស័យហើយ ដែលភស្តុតាងនេះជៀសមិនរួចពីឈានដល់កម្រិតនៃភរនីយភាព ដោយការប្រមូលផ្តុំចំណុចទាំងឡាយស្តីពីបទដ្ឋាននៃភស្តុតាង ដែលអាចអនុវត្តបាននៅដំណាក់កាលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះ/ខន្ធរណី រួមទាំងការដែលអាចអនុវត្តបាននៅដំណាក់កាលមុនការជំនុំជម្រះ ដូច្នោះ បង្កើតបានជាប្រភេទបទដ្ឋាននៃភស្តុតាងរវើរវាយ។ ដូចបានរំលឹកឡើងវិញនៅខាងលើស្រាប់ “លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យពាក់ព័ន្ធតែមួយគត់” គឺ “ជំនឿស្មោះត្រង់ពិតប្រាកដរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទាក់ទងនឹងបញ្ហាថា តើមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការចោទប្រកាន់” ដែរឬអត់⁵³²។ អាស្រ័យហេតុនេះ ការលើកឡើងរបស់សហមេធាវីពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានេះត្រូវបានបដិសេធ⁵³³ ។

240. នៅពេលនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិ នឹងងាកទៅធ្វើការវាយតម្លៃលើមូលដ្ឋានរងផ្សេងៗ នៅក្នុងបណ្តឹងខន្ធរណីដែលបានបែងចែកជាប្រភេទនៅក្រោមមូលដ្ឋានទី ៥ ដែលស្របជាមួយគោលការណ៍ស្តីពីភស្តុតាងសមស្រប និងបទដ្ឋាននៃការពិនិត្យឡើងវិញ ដូចបានលើកឡើងខាងលើ។

⁵³¹ សូមមើល សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងខន្ធរណីប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (D359/24 & D360/33) កថាខណ្ឌ ៨៥។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងខន្ធរណីប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៦២។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងខន្ធរណីប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (D266/27 & D267/35) មតិយោបល់ចៅក្រម BEAUVALLET and BAIK កថាខណ្ឌ ១៦៥។

⁵³² សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងខន្ធរណីប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ (D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៥១-៥២។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងខន្ធរណីប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (D359/24 & D360/33) កថាខណ្ឌ ៧៦-៧៧។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងខន្ធរណីប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (D266/27 & D267/35) មតិយោបល់ចៅក្រម BEAUVALLET and BAIK កថាខណ្ឌ ១៥៥។

⁵³³ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានអនុវត្តបទដ្ឋាននៃការបង្ហាញភស្តុតាង “ភរនីយភាព” នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយរបស់គាត់។ សូមមើល ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ២៥។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងខន្ធរណីប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

មូលដ្ឋានទី ៥.១ ÷ ការចោទប្រកាន់អំពីកំហុសក្នុងការសន្និដ្ឋានថា ទំនាក់ទំនងសាច់ញាតិរបស់ យីម ទិត្យ ជាមួយនឹង តាម៉ុក មានន័យស្មើនឹងសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តន័យ ទៅក្នុងតួនាទីនិង ទិសដៅនៃការយំព្យ

១. សារណា

- 241. នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៥.១ សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ប្រព្រឹត្ត កំហុសក្នុងការសន្និដ្ឋានថា ទំនាក់ទំនងសាច់ញាតិរបស់ យីម ទិត្យ ជាមួយនឹង តាម៉ុក មានន័យ ស្មើនឹងសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តន័យរបស់គាត់នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ និងភូមិភាគនិរតី ហើយគាត់ ស្ថិតក្នុងចំណោមអ្នកដែល “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”⁵³⁴ ។
- 242. ទីមួយ សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបាន “បង្ហាញហួសហេតុ” ពីទំនាក់ទំនងសាច់ញាតិរបស់ យីម ទិត្យ ជាមួយនឹង តាម៉ុក ដើម្បីសន្និដ្ឋានថា យីម ទិត្យ មាន សិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តន័យ ក្នុងតំបន់ ១៣ នៃភូមិភាគនិរតី⁵³⁵ ។ សហមេធាវីលើកឡើងថា ការ ពឹងផ្អែករបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិលើភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សី ក្នុងការបង្ហាញពីទំនាក់ ទំនងជិតស្និទ្ធរវាង យីម ទិត្យ និងតាម៉ុក គឺ “មិនមានភាពពាក់ព័ន្ធ” សម្រាប់ការវាយតម្លៃលើសិទ្ធិ អំណាចតាមព្រឹត្តន័យ និងការបញ្ជា និងការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាពរបស់គាត់ឡើយ⁵³⁶ ។ ក្រៅពីនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានរំលោភឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ដោយពឹងផ្អែកមិន ត្រឹមត្រូវ និងមិនសមហេតុផលលើផ្នែកផ្សេងៗនៃភ័ស្តុតាង ខណៈដែលមិនយកចិត្តទុកដាក់លើផ្នែក ផ្សេងៗនៃភ័ស្តុតាងដែលមានលក្ខណៈផ្ទុយទៅនឹងសំអាងហេតុរបស់ខ្លួន ដូចដែលបានបង្ហាញឡើងតាមរយៈ “ឧទាហរណ៍ល្អ” ដោយ រៀល សន, សាន់ ឡាន និង ណុប ធីម⁵³⁷ ។

⁵³⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១២៤-១៤១។

⁵³⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១២៤។

⁵³⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១២៥។

⁵³⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១២៦ ដែលយោងទៅ ភ័ស្តុតាងដែលរងការចោទប្រកាន់ថាផ្ទុយគ្នាទៅនឹងការសន្និដ្ឋានរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិស្តីពី “ទំនាក់ទំនង ជិតស្និទ្ធ” រវាង តាម៉ុក និង យីម ទិត្យ ដោយផ្អែកតាម រៀល សន (ដែលលើកឡើងថា គាត់ពុំមានទំនាក់ទំនងជាមួយ យីម ទិត្យ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

243. សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានពិចារណាសមស្របលើ ភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សី ចាន់ វិចិត្រ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់ យឹម ទិត្យ ក្នុងខេត្ត តាកែវ និងជាពិសេស សក្ខីកម្មដែលសហមេធាវីលើកឡើង គឺមានភាពផ្ទុយគ្នាខាងពេលវេលា ទៅនឹងភ័ស្តុតាងរបស់ ជាប់ សៅ⁵³⁸។ ជាពិសេស យោងតាមសហមេធាវី ចាន់ វិចិត្រ បានឃើញ យឹម ទិត្យ សឹងតែរាល់ថ្ងៃ ពីខែមេសា ដល់ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៧ ក្នុងខេត្តតាកែវ ដែលនេះជា ពេលវេលាតែមួយដែល ជាប់ សៅ លើកឡើងថាបានឃើញ យឹម ទិត្យ ធ្វើដំណើរពេញភូមិភាគ ពាយ័ព្យជាមួយតាម៉ុក⁵³⁹។ លើសពីនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានពិចារណាពី ភ័ស្តុតាងផ្ទុយគ្នារបស់ ចាន់ វិចិត្រ និងអំណះអំណាងបញ្ជាក់ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងឋានៈរបស់ យឹម ទិត្យ ជា “ជនទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”⁵⁴⁰។ ក្រៅពីនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបាន បកស្រាយខុសលើភ័ស្តុតាង និងខកខានមិនបានពិចារណាលើភ័ស្តុតាងដោះបន្ទុកពី ចាន់ វិចិត្រ សម្រាប់ការសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនដែលថា យឹម ទិត្យ បានចូលរួមប្រជុំជាមួយតំណាងគណៈស្រុកនៅ មន្ទីរភូមិភាគនិរតី និងថា យឹម ទិត្យ បានបញ្ជាឱ្យគេអនុវត្តភារកិច្ច និងត្រួតពិនិត្យការដ្ឋាន ទូទាំងភូមិភាគ⁵⁴¹។

ឡើយ ប៉ុន្តែបានជឿថា យឹម ទិត្យ បានធ្វើការនៅមន្ទីរមួយជាមួយ ប៉ុល ពត ហើយ យឹម ទិត្យ មិនសកម្មណាស់ណាទេ) សាន់ ឡាន (ដែលលើកឡើងជាច្រើនលើកច្រើនសាថា គាត់មិនដឹងអ្វីទាំងអស់អំពីទំនាក់ទំនងរបស់ តាម៉ុក ជាមួយ យឹម ទិត្យ) និង ណុប ឆឹម (ដែលមិនបានដឹងពីមុខតំណែងរបស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងភូមិភាគនិរតី)។

⁵³⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១២៧។

⁵³⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១២៩។

⁵⁴⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៣០-១៣១ (សហមេធាវីលើកឡើងពីភ័ស្តុតាងរបស់ ចាន់ វិចិត្រ ដែលថា ៖ (១) គាត់មិនបានដឹងថា តាទិត្យ និងតាម៉ុក ជាសាច់ញាតិនិងគ្នា និងត្រូវជាអ្វីនិងគ្នា (២) យឹម ទិត្យ បានក្លាយជាតំណាងរបស់ តាម៉ុក លើបញ្ហាយោធាតែប៉ុណ្ណោះក្រោយពេលសង្គ្រាមចប់ទៅ (៣) ការទទួលខុសត្រូវរបស់ យឹម ទិត្យ មិននៅដដែល (៤) យឹម ទិត្យ មិនមែនជាលេខាស្រុកទេ ប៉ុន្តែជាតំណាងឱ្យតាម៉ុក ក្នុងម្ចាស់ ឬមួយភ្នែកតែប៉ុណ្ណោះ (៥) យឹម ទិត្យ ពុំមានតំណែងផ្លូវការទេ និង (៦) យឹម ទិត្យ មិនធ្វើការលើបញ្ហាយោធាទេ គាត់នៅជាមួយ “មូលដ្ឋាន”។ សហមេធាវីចោទប្រកាន់បន្ថែមទៀតថា ភ័ស្តុតាងនេះត្រូវបានបញ្ជាក់បន្ថែមដោយ វណ្ណ កុសល ដែលលើកឡើងថាគាត់លឺថា យឹម ទិត្យ ធ្វើការ “នៅមូលដ្ឋាន”)។

⁵⁴¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៣២-១៣៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 244. ក្រៅពីនេះ សហមេធាវីក៏ជំទាស់ផងដែរទៅនឹងការពឹងផ្អែកលើការសង្កេតរបស់ យីម ឌីត ដែលថា យីម ឌីត មានអំណាចជាងតាផែន (ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជាអនុលេខាតំបន់ ១៣) ដោយសារអាយុរបស់គាត់ និងទំនាក់ទំនងសាច់ញាតិជាមួយតាម៉ុក ក្នុងផ្នែកមួយនៃការសន្និដ្ឋានថា យីម ឌីត មានសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិស័យនៅក្នុងតំបន់ ១៣⁵⁴²។ ចុងបញ្ចប់ សហមេធាវី លើកឡើងថា គ្មានសាក្សីណាម្នាក់ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតយកជាសំអាង បានផ្តល់ភស្តុតាង បញ្ជាក់ពីសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិស័យ និងតាមព្រឹត្តិស័យ ត្រួតគ្នារបស់ យីម ឌីត ទាំងនៅភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគពាយ័ព្យ ក្រោយខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ ឡើយ⁵⁴³ ។
- 245. ជារួម សហមេធាវីបានលើកឡើងជាច្រើនលើកច្រើនសាថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ខកខានមិនបានបង្ហាញថា ទំនាក់ទំនងសាច់ញាតិរបស់ យីម ឌីត ជាមួយនិង តាម៉ុក មានន័យ ស្មើនឹងសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិស័យរបស់ យីម ឌីត នៅក្នុងតំបន់ ១៣ ឬថា យីម ឌីត គឺជាអនុ របស់តាម៉ុកនៅក្នុងភូមិភាគទាំងពីរ។ សហមេធាវីអះអាងថា ករណីយុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក ឬ សាលាក្តីអន្តរជាតិដទៃទៀត មិនបានបង្ហាញថា ចំណងសាច់ញាតិ គឺជាការចង្អុលបង្ហាញអំពីការ បញ្ជា និងការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាពឡើយ⁵⁴⁴។ សហមេធាវីអះអាងថា លក្ខណវិនិច្ឆ័យ នៃការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាពគឺជាភាពជាម្ចាស់ជាក់ស្តែងនៃអំណាចការគ្រប់គ្រង លើសកម្មភាពរបស់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ និងអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ខកខានមិនបានបង្ហាញថា យីម ឌីត “មានអំណាចគ្រប់គ្រងលើសកម្មភាពរបស់បុគ្គល សូម្បីតែម្នាក់”⁵⁴⁵។ សហមេធាវីសន្និដ្ឋានថា “ការមមែ” របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅនឹងទំនាក់ទំនងសាច់ញាតិរបស់ យីម ឌីត ជាមួយ តាម៉ុក បាននាំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិខកខានមិនបានពិចារណាពីភស្តុតាងដោះបន្ទុក ការពិចារណាដែលមានភាព ពាក់ព័ន្ធផ្លូវច្បាប់ និងភស្តុតាងដោះបន្ទុក ក្នុងចំណោមកំហុសផ្នែកភស្តុតាងផ្សេងៗទៀត⁵⁴⁶។

⁵⁴² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ឌីត (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៣៤។
⁵⁴³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ឌីត (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៣៥-១៣៦ (ការគូសបញ្ជាក់បន្ថែម) (ដែលជំទាស់ទៅនឹងភស្តុតាងរបស់ សាន់ ឡួន, ពេជ្រ ជីម, សឹម ឈឿន, ប៉ាន់ សារូ និង ហ៊ុយ ក្រីម)។
⁵⁴⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ឌីត (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៣៧។
⁵⁴⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ឌីត (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៣៨-១៣៩។
⁵⁴⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ឌីត (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៤០។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 246. ជាការឆ្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងថា មូលដ្ឋានទី ៥.១ មិនបានបង្ហាញ កំហុសអង្គច្បាប់ ឬកំហុសអង្គហេតុដែលអាចពិនិត្យឡើងវិញបានក្នុងការសន្និដ្ឋានរបស់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិថា យីម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តន័យ នៅក្នុងភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគពាយ័ព្យ និងថា យីម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងចំណោមអ្នកដែល “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”⁵⁴⁷។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបាន សន្និដ្ឋាន ថា យីម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តន័យនៅក្នុងភូមិភាគទាំងពីរ ដោយផ្អែកតែលើទំនាក់ទំនង សាច់ញាតិរបស់ យីម ទិត្យ ជាមួយតាម៉ុក ឡើយ⁵⁴⁸។
- 247. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានបង្ហាញការជំទាស់លម្អិតទៅនឹងការជំទាស់តវ៉ារបស់សហមេធាវី លើសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ដោយលើកឡើងថា (១) រៀល សន បានឃើញ យីម ទិត្យ នៅមន្ទីរ ពាណិជ្ជកម្មតំបន់ និងធ្វើដំណើរជាមួយតាម៉ុក⁵⁴⁹ (២) សាន់ ឡាន ជាប់សាច់ញាតិជាមួយ យីម ទិត្យ និងបានរាយការណ៍ពីតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់ ១៣ និងទំនាក់ទំនងការងារ ជិតស្និទ្ធរបស់ យីម ទិត្យ ជាមួយតាម៉ុក⁵⁵⁰ និង (៣) ណុប ធីម បានរៀបរាប់ថា យីម ទិត្យ គឺជាមេដឹកនាំម្នាក់នៅក្នុងភូមិភាគនិរតី តាម៉ុកមានឋានៈធំជាង យីម ទិត្យ និងថា យីម ទិត្យ និង តាម៉ុក បានចូលរួមក្នុងពិធីរៀបការដែលគេបង្ខំគាត់ឱ្យរៀបការជាមួយ យីម ទិត្យ និង កិច្ចប្រជុំផ្សេងៗជាមួយគ្នា⁵⁵¹។ ក្រៅពីនេះ សហមេធាវី ខកខានមិនបានបង្ហាញកំហុសណាមួយនៅ ក្នុងការពឹងផ្អែកលើសក្ខីកម្មរបស់ ចាន់ វិចិត្រ⁵⁵² ដោយ (១) អះអាងមិនត្រឹមត្រូវថា ភ័ស្តុតាងរបស់ ចាន់ វិចិត្រ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹង យីម ទិត្យ នៅក្នុងភូមិភាគនិរតី ទាក់ទិននឹងរយៈពេលចាប់ពីខែមេសា ដល់ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៧ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរយៈពេល ៤ ខែ នៅឆ្នាំ១៩៧៥⁵⁵³ (២) ការកំណត់ដោយ

⁵⁴⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៦៦។
⁵⁴⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៦៧។
⁵⁴⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៦៨។
⁵⁵⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៦៩។
⁵⁵¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៧០។
⁵⁵² ខណៈដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដាក់សារណាទាំងនេះក្នុងផ្នែកផ្សេងទៀតនៃចម្លើយតបរបស់គាត់ ការលើកឡើងពី សារណាទាំងនេះក្នុងផ្នែកមួយនៃមូលដ្ឋានទី ៥.១ គឺជារឿងងាយស្រួល។
⁵⁵³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៩៧។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ភាន់ច្រឡំថាភ័ស្តុតាងរបស់ ចាន់ វិចិត្រ ជាភ័ស្តុតាងដោះបន្ទុក⁵⁵⁴ និង (៣) ការ
ខកខានមិនបានបង្ហាញថា ភ័ស្តុតាងរបស់ ចាន់ វិចិត្រ មិនត្រូវបានយកមកពិចារណា ឬផ្ទុយគ្នា⁵⁵⁵ ។
សម្រាប់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អំណះអំណាងរបស់ ចាន់ វិចិត្រ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទី
និងសិទ្ធិអំណាចរបស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងភូមិភាគនិរតី គឺច្បាស់លាស់ និងស៊ីសង្វាក់គ្នា ដោយគាំទ្រ
យ៉ាងខ្លាំងចំពោះសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិស័យយ៉ាងសំខាន់⁵⁵⁶ ។

248. យោងតាមសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនមែនគ្រាន់តែយក
អំពើរបស់តាម៉ុក មកទម្លាក់លើ យឹម ទិត្យ នោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ វត្តមានរបស់ យឹម ទិត្យ
នៅក្បែរជាប់នឹង តាម៉ុក ក្នុងពេលប្រជុំនៅតំបន់ ១ បង្ហាញអំពី “ការជាប់ពាក់ព័ន្ធ និងការ
យល់ព្រមរបស់ យឹម ទិត្យ លើគោលនយោបាយដែលបានពិភាក្សា និងអនុវត្ត”⁵⁵⁷ ។ លើសពីនេះ
ពុំមានការយោងណាមួយទៅដល់ទំនាក់ទំនងសាច់ញាតិរបស់ យឹម ទិត្យ ជាមួយតាម៉ុក ក្នុងការ
សន្និដ្ឋានថា យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៣ ឡើយ⁵⁵⁸ ។

249. ពាក់ព័ន្ធនឹងការសន្និដ្ឋានថា យឹម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាចត្រួតគ្នានៅក្នុងភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគ
ពាយ័ព្យស្រដៀងគ្នានឹងតាម៉ុកដែរនោះ⁵⁵⁹ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិយល់ឃើញថា (១) សាន់
ឡាន បានដឹងថា យឹម ទិត្យ ធ្វើដំណើរពីភូមិភាគមួយទៅភូមិភាគមួយ ពីព្រោះ សាន់ ឡាន ត្រូវបាន
តាម៉ុក ប្រាប់ដោយផ្ទាល់⁵⁶⁰ (២) ពេជ្រ ជឹម មិន “ប្តូរភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ឡើយ” ដែលលើវិទ្យុផ្សាយ
នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ថា យឹម ទិត្យ ទទួលស្នាក់មន្ត្រីនៅមន្ទីរតំបន់ ១៣⁵⁶¹ (៣) ប៉ាន់ សារូ មិន
“ប្តូរសក្ខីកម្មរបស់គាត់ទេ” អំពីមុខតំណែងរបស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ និងត្រូវបានដំឡើង

⁵⁵⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៩៨។
⁵⁵⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១៦៣។
⁵⁵⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១៦៣-១៦៥។
⁵⁵⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៧១។
⁵⁵⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៧១។
⁵⁵⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៧២។
⁵⁶⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៧៣។
⁵⁶¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៧៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ឋានៈនៅរដ្ឋសភា⁵⁶² (៤) យីម ឈឿន អះអាងថា គាត់ស្គាល់ថា យីម ទិត្យ គឺជាប្រធានស្រុកគិរីវង់ រហូតទាល់តែចុងបញ្ចប់នៃរបបខ្មែរក្រហម⁵⁶³ និង (៥) ភ័ស្តុតាងរបស់ ហ៊ុយ ក្រឹម មិនពាក់ព័ន្ធនឹង ពេលវេលា ឬមានកម្រិតត្រឹមតែឆ្នាំ១៩៧៦ ឬ១៩៧៧⁵⁶⁴។

250. ជារួម សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងដដែលៗថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិន បានសន្និដ្ឋានថា សិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិស័យ របស់ យីម ទិត្យ ត្រូវបានបង្ហាញតែតាមរយៈចំណង សាច់ញាតិជាមួយ តាម៉ុក ប៉ុណ្ណោះ។ ផ្ទុយទៅវិញ អំពើ និងការប្រព្រឹត្តរបស់ យីម ទិត្យ គឺជា មូលដ្ឋាននៃការចោទប្រកាន់លើរូបគាត់⁵⁶⁵ ដែលផ្អែកលើភ័ស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់របស់ យីម ទិត្យ ដែលគ្រប់គ្រងលើថ្នាក់ក្រោមរបស់គាត់ទាំងក្នុងភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគពាយ័ព្យ⁵⁶⁶។

២. ការពិភាក្សា

251. មូលដ្ឋានទី ៥.១ លើកឡើងពីទង្វើករណីប្រទាក់ក្រឡាគ្នាផ្សេងៗ ពាក់ព័ន្ធនឹងទំនាក់ទំនងសាច់ ញាតិរបស់ យីម ទិត្យ ជាមួយនឹង តាម៉ុក ដែលទង្វើករណីខ្លះមានលក្ខណៈជាអង្គហេតុ និង ទង្វើករណីខ្លះទៀតមានលក្ខណៈជាអង្គច្បាប់ និងភាគច្រើនពាក់ព័ន្ធនឹងតំបន់ ១៣ នៃភូមិភាគនិរតី។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា ដំបូង គួរដោះស្រាយទៅលើបញ្ហាផ្លូវច្បាប់ដែលជាមូលដ្ឋាននៃបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍នេះ។ បន្ទាប់មកទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងពិនិត្យទៅលើការជំទាស់លើភ័ស្តុតាងអង្គហេតុ របស់សហមេធាវី ចំពោះសាក្សីមួយចំនួនដែលបញ្ជាក់ពី (១) សិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិស័យ របស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងតំបន់ ១៣ និង (២) សិទ្ធិអំណាច និងការទទួលខុសត្រូវត្រួតគ្នារបស់ យីម ទិត្យ ទាំងនៅក្នុងភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគពាយ័ព្យ។

252. ដំបូង ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា សហមេធាវីមិនជំទាស់ទៅនឹងអត្ថិភាពនៃទំនាក់ទំនង សាច់ញាតិជាក់ស្តែងរវាង យីម ទិត្យ និង តាម៉ុក ឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ សហមេធាវីបានជំទាស់ ទៅនឹងអ្វីដែលពួកគេចាត់ទុកជាការដាក់ទម្ងន់ហួសហេតុ ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ

⁵⁶² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៧៥។
⁵⁶³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៧៦។
⁵⁶⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៧៧។
⁵⁶⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៧៩។
⁵⁶⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ៧៨។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

លើទំនាក់ទំនងសាច់ញាតិនេះ តាមរយៈការចាត់ទុកទំនាក់ទំនងនេះថា មានន័យស្មើនឹងការសន្និដ្ឋានពីសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិស័យនៅក្នុងភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគពាយ័ព្យ⁵⁶⁷។ ពាក់ព័ន្ធនឹងចំណុចនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការសន្និដ្ឋានរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលថា (១) តាម្នាក់ “មានតួនាទីជាន់ខ្ពស់ជាច្រើននៅក្នុងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ រួមទាំងជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ (នៃ ប.ក.ក) ព្រមទាំងលេខភូមិភាគនិរតី លេខភូមិភាគពាយ័ព្យ និងលេខភូមិភាគបស្ចិម”⁵⁶⁸ និងថា (២) នៅមុនពេលចាប់ផ្តើមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ យឹម ទិត្យ បានរៀបការជាមួយប្អូនស្រីរបស់ តាម្នាក់⁵⁶⁹។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា គ្មានហេតុផលដែលត្រូវដេញដោលទៅលើការសន្និដ្ឋានទាំងនេះឡើយ ហើយភាគីពាក់ព័ន្ធក៏មិនជំទាស់ទៅនឹងការសន្និដ្ឋានទាំងនេះដែរ។ ដូច្នេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិកំណត់ថា អង្គហេតុទាំងនេះយកជាការបាន។

253. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា ជាបញ្ហាអង្គច្បាប់ អ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដែលមានហេតុផល អាចសន្និដ្ឋានថា ទំនាក់ទំនងផ្ទាល់ខ្លួនជិតស្និទ្ធ ផ្តល់នូវបរិបទបញ្ជាក់បន្ថែមដែលគាំទ្រដល់ភស្តុតាងផ្សេងទៀតដែលបង្ហាញពីការប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាចរបស់បុគ្គលម្នាក់។ សម្រាប់គោលបំណងនៃការវាយតម្លៃយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ការចោទសួរពាក់ព័ន្ធគឺថា តើបុគ្គលនោះស្ថិតក្នុងចំណោម “បុគ្គលដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ដែរឬទេ ដែល “តម្រូវឱ្យមានការវាយតម្លៃទៅតាមករណីជាក់ស្តែងនីមួយៗ ដោយពិចារណាទៅលើបរិបទទូទៅ និងកាលៈទេសៈផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ជនសង្ស័យ”⁵⁷⁰។ ចៅក្រមអន្តរជាតិពិចារណាថា ជាបញ្ហាអង្គហេតុ ចំណុចនេះអាច

⁵⁶⁷ សូមមើល បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១២៤, ១៣៧, ១៤១។

⁵⁶⁸ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១៥៨ និងជើងទំព័រ ៣៣៥ (ដែលដកស្រង់ភស្តុតាងគាំទ្រ)។

⁵⁶⁹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣២៥ និងជើងទំព័រ ៨៥៧-៨៥៨ (ដែលដកស្រង់ភស្តុតាងគាំទ្រ)។

⁵⁷⁰ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D308/3/1/20 យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១ (ដែលលើកឡើងថា ការកំណត់អត្តសញ្ញាណបុគ្គលដែលស្ថិតក្នុងចំណោម “បុគ្គលដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ពាក់ព័ន្ធនឹងការវាយតម្លៃបែបបរិមាណវិស័យ និងគុណវិស័យលើ (១) ភាពធ្ងន់ធ្ងររបស់ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ និង (២) កម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនសង្ស័យ និងថាពុំមានបញ្ជីជាក់លាក់ស្តីពីកត្តានានាដែលត្រូវយកមកពិចារណាក្នុងការពិនិត្យទៅលើចំណុចនេះទេ ហើយក៏ពុំមានបទដ្ឋានកំហិតអំពីតួនាទីនៅក្នុងឋានានុក្រមដែរ)។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ៣២៧-៣៣៨។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

បង្ហាញតាមរយៈភ័ស្តុតាងដែលបញ្ជាក់ថា ទំនាក់ទំនងសាច់ញាតិ បានបន្ថែម ឬជួយសម្រួល ដល់ការអនុវត្តការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនសង្ស័យ⁵⁷¹។ ដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមច្រានចោល ទង្វើករណីរបស់សហមេធាវីដែលថា ភ័ស្តុតាងក្នុងចំណោមបញ្ហាផ្សេងទៀតដែលបញ្ជាក់ថា តាម៉ុក និង យឹម ទិត្យ ធ្វើដំណើរជាមួយគ្នាពាសពេញភូមិភាគនិរតីដើម្បីត្រួតពិនិត្យការដ្ឋាន និងត្រូវបាន គេឃើញចូលរួមកិច្ចប្រជុំជាមួយគ្នា បង្កើតបានជា “កត្តាមិនពាក់ព័ន្ធ”⁵⁷² ដោយពិចារណាថា ភ័ស្តុតាងទាំងនេះផ្អែកដោយផ្ទាល់លើការវាយតម្លៃថាតើ យឹម ទិត្យ ផ្ទាល់បានប្រើប្រាស់សិទ្ធិ អំណាច និងការគ្រប់គ្រងក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង ក្នុងតំបន់ពាក់ព័ន្ធ ឬទេ⁵⁷³។

ក.សិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិស័យរបស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងតំបន់ ១៣

254. សម្រាប់ការអះអាងរបស់សហមេធាវីពាក់ព័ន្ធនឹងតំបន់ ១៣ នៃភូមិភាគនិរតី ចៅក្រមអន្តរជាតិ មិនជឿជាក់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិឈានដល់ការសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិអំណាច តាមព្រឹត្តិស័យ របស់ យឹម ទិត្យ ក្នុងតំបន់នោះ ដោយផ្អែកទាំងស្រុងតែលើទំនាក់ទំនងសាច់ញាតិ របស់បុរសទាំងពីរនាក់នេះឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានគូសបញ្ជាក់ថា “ដោយសារទំនាក់ទំនងសាច់ញាតិ និងទំនាក់ទំនងការងារជិតស្និទ្ធរបស់ យឹម ទិត្យ ជាមួយ តាម៉ុក ដែលពួកគាត់ទាំងពីរមានជាមួយគ្នានៅក្នុងភូមិភាគនិរតី [...] ទើបធ្វើឱ្យ យឹម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាចជាក់ស្តែងបន្ថែមច្រើននៅក្នុងភូមិភាគនិរតី ដែលពង្រីកសិទ្ធិអំណាច

⁵⁷¹ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D308/3/1/20 យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣៣៧។

⁵⁷² ផ្ទុយនឹង បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១២៥, ១២៦។

⁵⁷³ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានធ្វើការបដិសេធយ៉ាងខ្លីនូវទង្វើករណីរបស់សហមេធាវី ពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់សម្រាប់អនុវត្តលើការ ទទួលខុសត្រូវរបស់បញ្ហាការ និងសូចនាករនៃការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព ដែលត្រូវបានកំណត់រួចជាស្រេចថាមិនអាច ទទួលយកបានក្រោមមូលដ្ឋានទី ២.៣។ ផ្ទុយនឹង បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៣៨។ ក្រៅពីនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិ បានធ្វើការច្រានចោលភ្លាមៗនូវការចោទប្រកាន់គ្មានមូលដ្ឋាន ដូចមានបង្ហាញក្នុងកថាខណ្ឌ ១៣៩-១៤០ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ។ សូមមើល សំណុំរឿង ០០២/០១ សាលដីកា ឯកសារ F36 កថាខណ្ឌ ១០១-១០២ (ដែលសម្រេចថា ចៅក្រមអន្តរជាតិ ពុំធ្វើការពិចារណាលើ “អំណះអំណាងដែលគ្រាន់តែលើកឡើងថា សេចក្តីសម្រេច ឬសំអាងហេតុរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងមានកំហុសដោយពុំបានលើកមូលដ្ឋានគាំទ្រថាតើហេតុអ្វីបាន ជាសេចក្តីសម្រេច ឬសំអាងហេតុនេះ មានកំហុស”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ដែលគាត់មាន តាមរយៈការកាន់តំណែងផ្លូវការជាក់លាក់ខ្លះ”⁵⁷⁴។ ចំណុចដែលពាក់ព័ន្ធបំផុតគឺ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានដកស្រង់ ភ័ស្តុតាងដែលថា បុរសទាំងពីរនាក់នេះធ្វើការ និងចូលរួមការប្រជុំជាមួយគ្នា មន្ទីររបស់ពួកគេនៅក្បែរគ្នា ហើយពួកគេរស់នៅជាមួយគ្នា នៅក្នុងបរិវេណមួយយ៉ាងធំជាទីកន្លែងដែលប្រើប្រាស់ដើម្បីទទួលភ្ញៀវ និងរៀបចំការប្រជុំ⁵⁷⁵។ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនឃើញមានកំហុសឡើយ ក្នុងការផ្ដោតសំខាន់ដំណាលគ្នារបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ លើទំនាក់ទំនងសាច់ញាតិរបស់ យឹម ទិត្យ ជាមួយ តាម៉ុក បូករួមនឹងភ័ស្តុតាងដែលបញ្ជាក់ថា ពួកគេទាំងពីរនាក់បានធ្វើការនៅក្បែរគ្នាដើម្បីបំពេញ ការទទួលខុសត្រូវលើការងារក្នុងតំបន់។

255. លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿជាក់ឡើយ តាមរយៈឧទាហរណ៍ជាក់លាក់របស់ សហមេធាវី ដែលភ័ស្តុតាងផ្ទុយគ្នាត្រូវបានសន្និដ្ឋានថាមិនបានយកមកពិចារណា⁵⁷⁶។ ទីមួយ ពាក់ព័ន្ធនឹង រៀល សន (កម្មាភិបាលថ្នាក់ស្រុក) ខណៈដែលគាត់គ្មាន “ទំនាក់ទំនងផ្ទាល់ខ្លួន” ជាមួយ យឹម ទិត្យ ក្នុងរបប ក.ប.ធ សាក្សីរូបនេះបានពន្យល់ថា គាត់ “បានឃើញ” យឹម ទិត្យ នៅពេលដែលគាត់ទៅបើកសម្ភារៈនៅមន្ទីរពាណិជ្ជកម្មតំបន់ក្នុងខេត្តតាកែវ (ទោះបីជាពួកគេ “ពុំដែលបាននិយាយគ្នា” ក៏ដោយ)⁵⁷⁷។ លើសពីនេះ រៀល សន បានឃើញ យឹម ទិត្យ និងតាម៉ុក ធ្វើដំណើរជាមួយគ្នា “ម្តងម្កាល”⁵⁷⁸។ ទីពីរ ទោះបីជា សាន់ ឡាន (អតីតកម្មា ភិបាល ប.ក.ក) ពិដំបូងបានបដិសេធថាមិនបានដឹងអ្វីអំពី យឹម ទិត្យ ក្តី ក៏វាជារឿងយុត្តិធម៌ ឬសមហេតុផល ក្នុងការផ្អែកលើភ័ស្តុតាងរបស់ សាន់ ឡាន ស្តីពីទំនាក់ទំនងការងារជិតស្និទ្ធិរបស់បុរសទាំងពីរនាក់

⁵⁷⁴ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣២៧ (ការគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។
⁵⁷⁵ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៤៩។
⁵⁷⁶ ផ្ទុយនឹង បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១២៦។
⁵⁷⁷ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី រៀល សន ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/181 ERN 00975630-00975631 (ឆ.៧២, ឆ.៧៧-ឆ.៨០)។
⁵⁷⁸ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី រៀល សន ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/181 ERN 00975631 (ឆ.៨៩)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

នេះ⁵⁷⁹ ដោយពិចារណាពីការទទួលស្គាល់ដោយ សាន់ ឡាន ថា គាត់ពិតជាមានទំនាក់ទំនងជាមួយ យឹម ទិត្យ និងតាម៉ុក តាមរយៈប្រពន្ធរបស់ តាម៉ុកដែលជាបងស្រីរបស់សាក្សីរូបនេះ⁵⁸⁰។ ទីបី ពាក់ព័ន្ធនឹង ណុប ឆឹម (អនុលេខាស្រុកសំឡូត) ទោះបីជាគាត់មិនអាចចងចាំពីតំណែង ជាក់លាក់របស់ យឹម ទិត្យ ឬព័ត៌មានលម្អិតស្តីពីរចនាសម្ព័ន្ធនៃភូមិភាគនិរតីក្តី (ទោះបីជាអង្គជំនុំ ជម្រះកត់សម្គាល់ថា ណុប ឆឹម អាចបញ្ជាក់ថា យឹម ទិត្យ គឺជា “មេដឹកនាំម្នាក់ក្នុងចំណោម អ្នកដឹកនាំនៅភូមិភាគនិរតី” ក្តី)⁵⁸¹ ក៏ចំណុចនេះមិនបានចោលសក្ខីកម្មរបស់គាត់ស្តីពីទំនាក់ទំនង ការងាររវាងបុរសទាំងពីរនេះដែរ រួមទាំងការដែលពួកគេចុះពិនិត្យស្រែអំបិលនៅកែបជាមួយគ្នា “ជារៀងរាល់ខែ” នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ និងមានវត្តមានជាមួយគ្នាក្នុងការប្រជុំជាមួយ តំណាងមកពីស្រុក និងតំបន់⁵⁸²។ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនឃើញមានកំហុសឡើយ ដែលសហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងនីមួយៗរបស់សាក្សីដែលរងការជំទាស់ ទាំងនេះ។

256. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា ការជំទាស់ជាទូទៅរបស់សហមេធាវី ពាក់ព័ន្ធនឹងភស្តុតាងរបស់ ចាន់ វិចិត្រ (អតីតនិរសារដែលមានមូលដ្ឋាននៅតំបន់ ១៣ ក្នុងអំឡុងពេលមួយនៃរបប ក.ប.ធ) គឺ គ្មានប្រយោជន៍។ ទីមួយ ការប្រឹងប្រែងរបស់សហមេធាវីក្នុងការស្វែងរកភាពផ្ទុយគ្នាផ្នែក ពេលវេលារវាងសក្ខីកម្មរបស់ ចាន់ វិចិត្រ និងសក្ខីកម្មរបស់ សៅ ជាប់ ប្រែជាអសារបង់។ បន្ទាប់ពីការរៀបរាប់ថា យឹម ទិត្យ ធ្វើការក្នុងមន្ទីរនៅខេត្តតាកែវ នៅឆ្នាំ ១៩៧៥ ចាន់ វិចិត្រ បាន ប្រាប់អ្នកស៊ើបអង្កេតថា យឹម ទិត្យ បានស្នាក់នៅក្នុងទីរួមខេត្តតាកែវមួយរយៈពេលខ្លី “ប្រហែល

⁵⁷⁹ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សាន់ ឡាន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/19 ERN 01029211 (ឆ.៧៧៤), ERN 01029217 (ឆ.៨២១), ERN 01029233 (ឆ.៩៨៣) (ដែលបញ្ជាក់ថា យឹម ទិត្យ និងតាម៉ុក “តែងតែរាយការណ៍ពីនេះពីនោះរវាងគ្នា ហើយឱ្យដឹងទៅវិញទៅមក”)។

⁵⁸⁰ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សាន់ ឡាន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/19 ERN 01029205 (ឆ.៧១១), ERN 01029218 (ឆ.៨២៧-ឆ.៨២៨)។ រៀបរាប់ ERN 01029156 (ឆ.១៦៦)។

⁵⁸¹ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ឆឹម ចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/285 ERN 01008698 (ឆ.៩), ERN 01008699 (ឆ.១៨)។

⁵⁸² កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ឆឹម ចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/285 ERN 01008697 (ឆ.៧), ERN 01008697-01008698 (ឆ.៨-ឆ.៩, ឆ.១២), ERN 01008699 (ឆ.១៧), ERN 01008706 (ឆ.៥៥-ឆ.៥៦), ERN 01008708 (ឆ.៧៣)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

៤ ខែ” ហើយគាត់បានឃើញ យឹម ទិត្យ “សឹងតែរាល់ថ្ងៃ”⁵⁸³។ សាក្សីរូបនេះបាន បញ្ជាក់បន្ថែមទៀតថា “៤ ខែហើយទៅនៅអន្លង់ទាន”⁵⁸⁴។ នៅពេលអានក្នុងបរិបទ សក្ខីកម្ម នេះមិនគាំទ្រដល់ការលើកឡើងរបស់សហមេធាវី⁵⁸⁵ ដែលថា ចាន់ វិចិត្រ បានឃើញ យឹម ទិត្យ ពីខែមេសា ដល់ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៧ (ជាអំឡុងពេលដែលសាក្សីរូបនេះស្ថិតនៅអន្លង់ទាន ស្រុក កោះអណ្តែត ជាមួយនឹងអង្គការពារតាមព្រំដែនវៀតណាម)⁵⁸⁶។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សាក្សីរូបនេះបានបញ្ជាក់ថា ការប្រើប្រាស់ឃ្លា “សឹងតែរាល់ថ្ងៃ” មានន័យថា “ពេលខ្លះក៏អត់ឃើញ ដែរ ពេលខ្លះគាត់ដើរទៅនេះទៅនោះ ក៏អត់ឃើញដែរ”⁵⁸⁷។ ដូច្នេះ សក្ខីកម្មរបស់ ចាន់ វិចិត្រ ដែលបញ្ជាក់ថាបានឃើញ យឹម ទិត្យ ក្នុងខេត្តតាកែវ មិនបានប្រានចោលនូវដំណើរទស្សនកិច្ចរបស់

⁵⁸³ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ចាន់ វិចិត្រ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/853 ERN 01340635-36 (ឆ.១៦-ឆ.២១)។

⁵⁸⁴ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ចាន់ វិចិត្រ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/853 ERN 01340635 (ឆ.១៨)។ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា សក្ខីកម្មរបស់ ចាន់ វិចិត្រ ដែលថា គាត់ជានិរសារកងទ័ពក្នុងវេសនាតូច ៣១០ ហើយអង្គការនេះមានមូលដ្ឋាននៅត្រក្រៀត ឃុំទួលកី ជិតទីក្រុងភ្នំពេញនៅឆ្នាំ១៩៧៥។ បន្ទាប់ពីស្នាក់នៅទីនោះបាន ១ ឆ្នាំ ទាហានខ្លះស្នាក់នៅទួលកី ចំណែកទាហានផ្សេងទៀតនាំគ្នាទៅធ្វើផ្លូវថ្នល់នៅខេត្តតាកែវ។ ផ្អែកតាម ចាន់ វិចិត្រ គាត់បាន ទៅខេត្តតាកែវ ទោះបីជាមូលដ្ឋានកងទ័ពរបស់គាត់បន្តដាក់នៅទួលកីក្តី ហើយនៅពេលនោះ គាត់ “នៅជាប់ជាមួយតាភា” មេបញ្ជាការវេសនាតូច ៣១០។ ទំនងជា ចាន់ វិចិត្រ បានស្នាក់នៅទីរួមខេត្តតាកែវរយៈពេល ៤ ខែ មុនដើមឆ្នាំ ១៩៧៧ ពី ព្រោះគាត់បានបញ្ជាក់ថា គាត់បានទៅរស់នៅអន្លង់ទាន “ពីកន្លែងផ្លូវរទេះភ្លើង” ដែលលើកឡើងថា គាត់បានបន្តការកិច្ចជាមួយ អង្គការទ័ពនេះបន្ទាប់ពីការរស់នៅក្នុងទីរួមខេត្តតាកែវ ឬយ៉ាងហោចណាស់ បានឈប់សំចត នៅចន្លោះទីរួមខេត្តតាកែវ និង អន្លង់ទាន។ សូមមើល កិច្ចសម្ភាសន៍ DC-Cam ជាមួយ ចាន់ វិចិត្រ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/815.1 ERN 01318448-50។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ចាន់ វិចិត្រ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/853 ERN 01340636 (ឆ.២១-ឆ.២៤)។

⁵⁸⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១២៩។

⁵⁸⁶ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ចាន់ វិចិត្រ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/853 ERN 01340635 (ឆ.១១)។ កិច្ចសម្ភាសន៍ DC-Cam ជាមួយ ចាន់ វិចិត្រ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/815.1 ERN 01318452-53, ERN 01318467-70។

⁵⁸⁷ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ចាន់ វិចិត្រ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/853 ERN 01340637 (ឆ.៣០)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

យឹម ទិត្យ ទៅពិនិត្យភូមិភាគពាយ័ព្យក្នុងអំឡុងពេលដូចគ្នានោះឡើយ ដូចជា ជាប់ សៅ បានជួប
យឹម ទិត្យ ដើរតាមតាម៉ុក ក្នុងពេល “ការប្រជុំរៀនសូត្រ” នៅទំនប់កង្កែប នៅឆ្នាំ១៩៧៦⁵⁸⁸។

257. ទីពីរ សហមេធាវីបានដកស្រង់ វណ្ណ កុសល (មេបញ្ជាការអនុសេនាតូច) ជាសាក្សីបញ្ជាក់បន្ថែម
ដើម្បីបង្ហាញថា យឹម ទិត្យ គ្មាន ឬមានការទទួលខុសត្រូវតិចតួចលើបញ្ហាយោធា⁵⁸⁹។ ទោះជា
យ៉ាងណា វណ្ណ កុសល បានគូសបញ្ជាក់ដដែលៗថា គាត់មិនបានស្គាល់ យឹម ទិត្យ ឡើយ ដោយ
ពន្យល់ថា យឹម ទិត្យ “មិនមែនជាទ័ពដូចពួកខ្ញុំទេ” និងថា “គាត់ធ្វើការខាងមូលដ្ឋាន ខាងតំបន់
ខាងក្រោយ ហើយខ្ញុំធ្វើការនៅជួរមុខ អត់ដែលជួបមុខគ្នាឯណា”⁵⁹⁰។ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិន
ចាត់ទុកថា ភ័ស្តុតាងនេះមានតម្លៃជាភ័ស្តុតាងខ្លាំងនោះទេ លើកលែងតែការបង្ហាញថា យឹម ទិត្យ
មិនមែនជាទ័ពដូចពួកខ្ញុំនៅពេលវេលាពាក់ព័ន្ធនេះ។ ផ្ទុយទៅវិញ តាមរយៈការពិនិត្យឡើងវិញលើ
ភ័ស្តុតាងរបស់ ចាន់ វិចិត្រ ទាំងស្រុង ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា អ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដែលមាន
ហេតុផល អាចសន្និដ្ឋានបានថា តាម៉ុក បានដាក់ការទទួលខុសត្រូវមួយចំនួនដល់ យឹម ទិត្យ លើ
បញ្ហាយោធា និងបញ្ហាសន្តិសុខផ្ទៃក្នុងមួយចំនួនក្នុងខេត្តតាកែវ ⁵⁹¹។

258. ទីបី ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា គ្មានកំហុសឡើយ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា យឹម ទិត្យ បាន
ចូលរួមកិច្ចប្រជុំមួយជាមួយតំណាងគណៈស្រុកនៅមន្ទីរភូមិភាគនេះឡើយ ដោយពិចារណាថា
សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានដកស្រង់យ៉ាងជាក់លាក់នូវខ្លឹមសារដែលថា ការអះអាង
របស់សហមេធាវីមិនត្រូវបានយកមកពិចារណា⁵⁹²។ លើសពីនេះ សក្ខីកម្មដែលថា យឹម ទិត្យ បាន

⁵⁸⁸ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជាប់ សៅ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D219/956 ERN 01425219
(ឆ.១៣-ឆ.១៨), ERN 01425220 (ឆ.២២)។

⁵⁸⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៣០, ១៣១។

⁵⁹⁰ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វណ្ណ កុសល ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D219/901 ERN 01381116
(ឆ.៣៥-ឆ.៣៩)។

⁵⁹¹ សូមមើល ឧទាហរណ៍ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ចាន់ វិចិត្រ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ
D219/853 ERN 01340639-01340640 (ឆ.៥១-ឆ.៥២) (“ក្រោមតាម៉ុក តែពេលអត់ តាម៉ុក ទៅ ប្រហែលជាមានប្រជុំឱ្យ
តាទិត្យ ជំនួស), ERN 01340640-01340641 (ឆ.៥៩) (“តាទិត្យ ទើបតំណាងពេលផុតសង្គ្រាមហើយទេ ពេលនៅសង្គ្រាម
អត់ទេ”), (ឆ.៦០) (“ឃើញពេលតំណាងយោធា វែតែម៉ុកវីវង់ ចូលដាច់ ហើយ តាទិត្យ ដូចទទួលតែម៉ុកវីវង់ ហ្នឹងទេ [...]
នេះគឺយូរៗម្តង”)។

⁵⁹² សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 ជើងទំព័រ ៩១៤, ៩១៩។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ទទួលសាច់ញាតិរបស់គាត់ដែលមកលេងឱ្យស្នាក់នៅមួយយប់ជាច្រើនដងក្នុងបរិវេណតែមួយ មិន ផ្ទុយពីភ័ស្តុតាងរបស់ ចាន់ វិចិត្រ ដែលថា តំណាងស្រុកដែលជិះកង់ ធ្លាប់មករៀបចំ កិច្ចប្រជុំម្តងជាមួយ យឹម ទិត្យ⁵⁹³។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា គ្មានកំហុសឡើយ នៅក្នុង ការពឹងផ្អែករបស់ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ទៅលើសក្ខីកម្មរបស់ ចាន់ វិចិត្រ ដែលថា យឹម ទិត្យ បានបញ្ជាឱ្យប្រជាជនធ្វើកិច្ចការទូទាំងភូមិភាគនេះ⁵⁹⁴។

259. សំខាន់បំផុត ចៅក្រមអន្តរជាតិជឿជាក់ថា អ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដែលមានហេតុផល អាចកំណត់ ភ័ស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ថា ទំនាក់ទំនងផ្ទាល់ខ្លួនជិតស្និទ្ធរវាង យឹម ទិត្យ និងតាម៉ុក បានផ្តល់សិទ្ធិ អំណាចតាមព្រឹត្តិស័យ ដល់ យឹម ទិត្យ លើសពីតួនាទីផ្លូវការរបស់គាត់ ដោយ ចាន់ វិចិត្រ បាន បញ្ជាក់យ៉ាងខ្លី និងច្បាស់ថា “អ្នកគ្រប់គ្រងធំជាងគេគឺ តាម៉ុក និងតាទិត្យ ហើយ។ គាត់ទាំង ពីរនេះគ្រប់គ្រងតាកែវទាំងមូល និងភូមិភាគទាំងមូល”⁵⁹⁵។

260. ចំណុចចុងក្រោយ ការជំទាស់របស់សហមេធាវីទៅលើសក្ខីកម្មរបស់ មីង វេត ក៏មិនអាចយកជា ការបានដែរ។ យោងតាមសាក្សីរូបនេះ (និរសារនៅតំបន់ ១៣) ក្នុងកិច្ចប្រជុំកម្មាភិបាលតំបន់ ១៣

⁵⁹³ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ចាន់ វិចិត្រ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/853 ERN 01340637- 01340638 (ឆ.៣២-ឆ.៣៨), ERN 01340647 (ឆ.១០៩-ឆ.១១២), ERN 01340653 (ឆ.១៥២)។ សូមមើលផងដែរ ឧបសម្ព័ន្ធ ក ៖ គំនូសទឹកនៃ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/853.1, ERN 01340661។

⁵⁹⁴ ឧទាហរណ៍ ភ័ស្តុតាងដែលគូសបញ្ជាក់ថា អ្នកស្ថិតក្រោមបញ្ជារបស់ យឹម ទិត្យ មកពី ស្រុកអង្គរបូរី ស្រុកកោះអណ្តែត និងស្រុកព្រែកប្បាល ត្រូវបានបញ្ជាឱ្យធ្វើប្រល័ត ដោយ យឹម ទិត្យ ជាអ្នកចាត់ចែងការបែងចែកត្រីដៀត។ កំណត់ហេតុនៃការ ស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ចាន់ វិចិត្រ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/853 ERN 01340654 (ឆ.១៥៨)។ សូមមើលផងដែរ ERN 01340641-01340642 (ឆ.៦៧-ឆ.៦៩), ERN 01340643-01340644 (ឆ.៨២-ឆ.៨៣) (“និរសារភូមិ ភាគគឺតាទិត្យ...”), ERN 01340654 (ឆ.១៥៤) (“តាទិត្យគាត់ឱ្យអ្នកកាន់តេអូនិយាយដោយឱ្យយកក្បាលត្រីដៀតអីទៅ ឱ្យអ្នកកាប់បូស្សីនៅលើភ្នំ ហើយឱ្យយកទ្បានដឹកបូស្សីទៅដាក់ឯណាៗអី គឺដូចជាផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចមួយអីចឹង”)។

⁵⁹⁵ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ចាន់ វិចិត្រ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/853 ERN 01340646 (ឆ.១០១)។ សូមមើលផងដែរ ERN 01340641 (ឆ.៦៤) (“តាទិត្យ ប្រហែលជានៅលើថ្នាក់តំបន់ ព្រោះគាត់ជាតំណាងឱ្យ តាម៉ុក”), (ឆ.៦៦) (“និយាយរួម ផ្នែកខាងលិចគឺគាត់ទៅទាំងអស់”), ERN 01340650 (ឆ.១៣១) (“តាមខ្ញុំសន្និដ្ឋាន តាទិត្យ ធំជាងតំបន់”), ERN 01340656 (ឆ.១៧១) (“ខ្ញុំស្ម័គ្រចិត្តរៀបរាប់រចនាសម្ព័ន្ធបន្ថែមអំពីថ្នាក់ដឹកនាំភូមិភាគនិរតីបញ្ជាក់ (តាម៉ុក និងតាទិត្យ)។ រចនាសម្ព័ន្ធ តាទិត្យ ជាសាខា តាម៉ុក ក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធគឺជាស្តីទី ដោយមិនពេញសិទ្ធិរបស់តាម៉ុក នៅក្រោមបង្គាប់ របស់ តាម៉ុក ប្រើសម្រាប់ធ្វើការផ្សេងៗ ដោយមិនបាច់ចេញលិខិតតែងតាំង”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ដែលមានរយៈពេល ១០ ថ្ងៃ នៅចុងឆ្នាំ ១៩៧៦ យីម ទិត្យ អង្គុយនៅខាងស្តាំដៃតាសោម ដែលក្រោយមកជាលេខាតំបន់ ១៣ នៅលើវេទិកាបែរមុខទៅរកអ្នកចូលរួម⁵⁹⁶។ ដូចដែល មីង វេត ពន្យល់ យីម ទិត្យ មិនថ្លែងសុន្ទរកថាឡើយ។ ទោះបីជាតួនាទីផ្លូវការរបស់ យីម ទិត្យ គឺនៅ ថ្នាក់ស្រុកក្តី ក៏ យីម ទិត្យ “ឡើងទៅអង្គុយនៅវេទិកាជាមួយតាសោម” ក្នុងកិច្ចប្រជុំទាំង ១០ ថ្ងៃ នោះ ហើយការរៀបចំកន្លែងអង្គុយដូច្នោះ មានន័យថា យីម ទិត្យ “ត្រៀមឡើងហើយ” ទៅជាលេខា តំបន់។ តាមពិត នៅពេលតាសោមត្រូវបានដកពីតំណែងនៅពេលក្រោយមកទៀត យីម ទិត្យ បាន ឡើងជំនួសតាសោម⁵⁹⁷។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានប្រព្រឹត្តកំហុសឡើយ ក្នុងការពឹងផ្អែកលើសក្ខីកម្មរបស់ មីង វេត ជាពិសេសដោយសារការពន្យល់របស់ មីង វេត ថា តាម៉ុក “ច្រើនយកខ្សែស្រឡាយបងប្អូនគាត់ទៅកាន់កាប់ស្រុក និងតំបន់ផ្សេងៗ” និងបានបញ្ជូន យីម ទិត្យ ទៅស្រុកគិរីវង់ទៅតាមដានកម្មាភិបាលដែលសង្ស័យ ព្រោះ យីម ទិត្យ ជា “ប្អូនថ្លៃរបស់តាម៉ុក”⁵⁹⁸។

ខ. សិទ្ធិអំណាច និងការទទួលខុសត្រូវត្រួតត្រាទាំងនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ និងភូមិភាគនិរតី

261. ក្រៅពីការសន្និដ្ឋានអំពីតំបន់ ១៣ សហមេធាវីបានជំទាស់ថា សាក្សីបានផ្តល់ភស្តុតាងស្តីពី សិទ្ធិអំណាចត្រួតត្រារបស់ យីម ទិត្យ ទាំងនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ និងភូមិភាគនិរតី ក្រោយខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ (នៅពេល យីម ទិត្យ ត្រូវបានតែងតាំងឱ្យកាន់មុខតំណែងនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ យោងតាមដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនេះ)⁵⁹⁹។ សហមេធាវី បានជំទាស់ទៅនឹងភស្តុតាងរបស់

⁵⁹⁶ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មីង វេត ចុះថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/488 ERN 01136710 (ឆ.៥៧- ឆ.៥៨)។

⁵⁹⁷ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មីង វេត ចុះថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/488, ERN 01136707 (ឆ.៣៧- ឆ.៤២), ERN 01136709 (ឆ.៥០-ឆ.៥១), ERN 01136711 (ឆ.៦២-ឆ.៦៣)។ ERN 01136716-17 (ឆ.៩០- ឆ.៩៥)។ សំណុំរឿង ០០២ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៦ (មីង វេត) ឯកសារ D219/899.1.4 ERN 01329892 ទំព័រ ៣០ បន្ទាត់ ១១-២៣។

⁵⁹⁸ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មីង វេត ចុះថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/488 ERN 01136715-16 (ឆ.៨៨, ឆ.៩០, ឆ.៩១)។

⁵⁹⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៣៥-១៣៦។ សូមមើលផ ងដែរ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៥២ ជើងទំព័រ ៩២៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សាន់ ឡាន, ពេជ្រ ជឹម, សឹម ឈឿន, ប៉ាន់ សារូ និង ហ៊ុយ ក្រឹម។ ដំបូង ចៅក្រមអន្តរជាតិពិភាក្សា អំពីការជំទាស់ដែលចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថាមានអង្កេតសេចក្តី។

262. ទីមួយ សហមេធាវីបានកត់សម្គាល់ដោយត្រឹមត្រូវថា សឹម ឈឿន (យោធាថ្នាក់ស្រុក និងជា កម្មាភិបាលពាណិជ្ជកម្មក្នុងស្រុកគិរីវង់) បាននិយាយថា គាត់ជឿថា ក្នុងរយៈពេលពីរបីខែចុងក្រោយ នៃរបប ក.ប.ធ យឹម ទិត្យ “នៅគ្រប់គ្រងស្រុកគិរីវង់ ពីព្រោះខ្ញុំមិនបានលឺអំពីការផ្លាស់ប្តូរគាត់ ចេញពីស្រុកគិរីវង់”⁶⁰⁰។ ភ័ស្តុតាងនេះ ដែលត្រូវបានយកជាសំអាងដោយសហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិ ហាក់មិនគាំទ្រសិទ្ធិអំណាច *ត្រួតត្រា* របស់ យឹម ទិត្យ ទាំងនៅភូមិភាគនិរតី និងភូមិ ភាគពាយ័ព្យនោះទេ ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញ យឹម ទិត្យ មិនដែលបានចាកចេញពីភូមិភាគនិរតីឡើយ⁶⁰¹។

263. សហមេធាវីក៏បានលើកឡើងនូវការជំទាស់ដែលមានសុពលភាពមួយ ពាក់ព័ន្ធនឹងសក្ខីកម្មរបស់ ហ៊ុយ ក្រឹម ផងដែរ។ តាមរយៈការអានភ័ស្តុតាងដែលបានដកស្រង់ក្នុងបរិបទ ហ៊ុយ ក្រឹម បាន លើកឡើងថា គាត់ដឹងថា យឹម ទិត្យ “អាចឡើងចុះទៅភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគពាយ័ព្យ” ក្នុងផ្នែកមួយនៃការពិភាក្សារបស់សាក្សីរូបនេះអំពីការបានឃើញ យឹម ទិត្យ ត្រូវបាន រៀបរាប់ក្នុងទស្សនាវដ្ត ក.ប.ធ នៅឆ្នាំ១៩៧៦ និង ១៩៧៧ (មុនការមកដល់នៃកម្មាភិបាលភូមិភាគ និរតី) និងក្នុងកុនមួយដែលគេបញ្ជាំងនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦⁶⁰²។ វាមិនច្បាស់ឡើយថា តើចម្លើយនេះ ទាក់ទិនជាពិសេសទៅនឹងអំឡុងពេលក្រោយខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ បន្ទាប់ពីការតែងតែង យឹម ទិត្យ ជាផ្លូវការនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ឬយ៉ាងណានោះទេ ប៉ុន្តែបរិបទនេះនឹងបង្ហាញផ្ទុយពីនេះ⁶⁰³។

264. ពេជ្រ ជឹម (អតីតលេខាស្រុកត្រាំកក់ ដែលក្រោយមកត្រូវបានបញ្ជូនទៅភូមិភាគមជ្ឈិម) មិន បានកែប្រែភ័ស្តុតាង របស់គាត់ ដូចការចោទប្រកាន់ដោយសហមេធាវីឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ ពេជ្រ

⁶⁰⁰ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សឹម ឈឿន ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D219/189 ERN 01068052 (ឆ.២៧)។

⁶⁰¹ *សូមមើល* ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៥២ ជើងទំព័រ ៩២៤។

⁶⁰² កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហ៊ុយ ក្រឹម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/75 ERN 00934370 (ឆ.២៧-ឆ.៣៤)។

⁶⁰³ ការកត់សម្គាល់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដោយប្រើឃ្លា “*សូមមើលផងដែរ*” ក្នុងដីកាដោះស្រាយនេះ ក្នុងការដកស្រង់សក្ខីកម្មរបស់ ហ៊ុយ ក្រឹម បង្ហាញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិទទួលស្គាល់ភ័ស្តុតាងនេះថាផ្តល់តែ ការគាំទ្រដោយប្រយោលចំពោះសេចក្តីអះអាងពាក់ព័ន្ធ។ *សូមមើល* ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 ជើងទំព័រ ៩២៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ជីម បានបញ្ជាក់លើចម្លើយរបស់គាត់ថា នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ គាត់បានលឺវិទ្យុផ្សព្វផ្សាយថា យីម ទិត្យ បានទទួលភ្ញៀវនៅមន្ទីរតំបន់ ១៣ ក្នុងខេត្តតាកែវ ដោយបន្ថែមថា “ក្រោយមកទៀត និរសាររបស់ខ្ញុំបានប្រាប់ ខ្ញុំអំពីរឿងនេះទៀត”⁶⁰⁴។ ទោះជាយ៉ាងណា ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា មាន ភាពស្រពិចស្រពិល មួយចំនួន ពាក់ព័ន្ធនឹង ក្របខណ្ឌពេលវេលានេះ ព្រោះ ពេជ្រ ជីម បានផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងចម្លើយពីរបីដំបូងថា គាត់បានលឺរឿងនេះពីនិរសាររបស់គាត់ “ប្រហែល ជាចុងឆ្នាំ១៩៧៧” ដែល យីម ទិត្យ មកប្រចាំការនៅមន្ទីរតំបន់នេះក្នុងទីរួមខេត្តតាកែវ⁶⁰⁵។

265. ផ្ទុយទៅវិញ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការជំទាស់តវ៉ាដែលនៅសេសសល់ គឺមិនគួរឱ្យ ជឿជាក់ឡើយ។ ដូចបានកត់សម្គាល់ខាងលើ សាន់ ឡាន មានទំនាក់ទំនងជាមួយ យីម ទិត្យ តាម រយៈប្រពន្ធតាម៉ុក⁶⁰⁶។ លើសពីនេះ សាន់ ឡាន លើកឡើងថា ទាំងតាម៉ុក និង យីម ទិត្យ សុទ្ធតែបាន ធ្វើដំណើរទៅមកភូមិភាគពាយ័ព្យ និងភូមិភាគនិរតី ជាពិសេសក្នុងការពន្យល់ថា យីម ទិត្យ “ជួនកាលធ្វើដំណើរទៅតាកែវយូរម្តងដែរ” និងការរៀបរាប់អំពីការដឹងពីរឿងនេះពី តាម៉ុក នៅ ពេលដែលសាក្សីរូបនេះបានទៅមន្ទីររបស់ តាម៉ុក ក្នុងខេត្តបាត់ដំបងនៅចុងរបប ក.ប.ធ⁶⁰⁷។ ក្រៅពីនេះ ប៉ាន់ សារូ (យោធាប្រចាំការនៅស្រុកគិរីវង់) ក៏មិនបានកែប្រែសក្ខីកម្មរបស់គាត់ ដូច ដែលបានអះអាងដែរ។ យោងតាមសាក្សីរូបនេះ យីម ទិត្យ បានធ្វើការនៅស្រុកគិរីវង់ “យូរ”

⁶⁰⁴ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជីម ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/259 ERN 00997040-41 (ឆ.១៣៥-ឆ.១៣៧)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជីម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/79, ERN 00934402 (ឆ.១៧-ឆ.១៨, ឆ.២០)។

⁶⁰⁵ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជីម ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/259 ERN 00997040 (ឆ.១៣១-ឆ.១៣៣)។ សូមមើលផងដែរ ERN 00997040 (ឆ.១២៨-ឆ.១២៩) (“តាទិត បន្តនៅជាលេខាស្រុកគិរីវង់ដែរ។ ក្រោយមកទៀតទើបខ្ញុំដឹងថា តាទិត្យ ត្រូវបានគេបញ្ជូនទៅបាត់ដំបង តែខ្ញុំមិនដឹងពេលណាទេ”)។

⁶⁰⁶ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សាន់ ឡាន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/19 ERN 010292118 (ឆ.៨២៧-ឆ.៨២៨)។

⁶⁰⁷ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សាន់ ឡាន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/19 ERN 01029211-12 (ឆ.៧៧៦-ឆ.៧៨១) (“ស.៖ តើលោកទៅកន្លែងតាម៉ុក ហើយសួររក តាទិត្យ នេះនៅឆ្នាំណា? ឆ.៧៧៩ : ឆ្នាំ១៩៧០ ប្លាយ ប្រហែលអំឡុង១៩៧៥-១៩៧៩។ [...] ឆ.៧៨០ : កៀកឆ្នាំ១៩៧៩។ [...] ឆ.៧៨១ : ហើយដល់ខ្ញុំសួររក តាទិត្យ ហើយគាត់ប្រាប់ថា តាទិត្យ ទៅខាងតាកែវ”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ហើយបន្ទាប់មក យីម ទិត្យ ត្រូវបានគេដំឡើងឋានៈ “ប្រហែលជាចុងរបបខ្មែរក្រហម”⁶⁰⁸។
ចំណុចនេះ ស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយនឹងចម្លើយរបស់សាក្សីដែលថា យីម ទិត្យ ធ្វើជាគណៈស្រុកគិរីវង់
“រហូតដល់ជិតចប់របបខ្មែរក្រហម”⁶⁰⁹។

266. ផ្អែកតាមភស្តុតាងដែលបានពិភ្ងាងខាងលើ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា មានការបញ្ជាក់
បន្ថែមមួយចំនួន ចំពោះការអះអាងដែលថា យីម ទិត្យ ប្រហែលជាបន្តប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាច
រដ្ឋបាល នៅភូមិភាគនិរតី នៅ អំឡុង ពេលក្រោយមកទៀតនៃរបប ក.ប.ជ ទោះបីជា មិនច្បាស់
ថា តើ អំឡុងពេលនេះគ្របដណ្តប់លើអំឡុងពេលក្រោយ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ ឬយ៉ាងណាក៏
ដោយ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ចៅក្រមអន្តរជាតិ យល់ឃើញថា មិនចាំបាច់ត្រូវធ្វើការសម្រេច
ថា តើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសដែរឬទេពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានេះ ព្រោះចៅក្រម
អន្តរជាតិយល់ឃើញថា ទោះបីជាគ្មានការពិចារណាទៅលើសិទ្ធិអំណាចរបស់ យីម ទិត្យ នៅភូមិ
ភាគនិរតីនៅក្រោយខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ ដោយផ្អែកទៅលើការសន្និដ្ឋានលើយុត្តាធិការបុគ្គល
ដែលត្រូវបានតម្កល់នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៥.២ និង ៥.៣ ខាងក្រោមក៏ដោយ⁶¹⁰ ក៏ ចំណុចនេះមិនមាន
អានុភាពជាកត្តាកំណត់សំខាន់ ទៅលើសេចក្តីសម្រេចដោយឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សហចៅក្រមស៊ើប
អង្កេតអន្តរជាតិដែលថា យីម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងចំណោមបុគ្គល “ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”
ដូច្នេះហើយ ស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក⁶¹¹។

267. ជារួម ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានប្រើប្រាស់
ដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវទំនាក់ទំនងសាច់ញាតិរបស់ យីម ទិត្យ ជាមួយនឹង តាម៉ុក សម្រាប់ជា
មូលដ្ឋាន ឬជម្រើសដោយស្រួលក្នុងការចោទប្រកាន់នូវសិទ្ធិអំណាច *តាមព្រឹត្តិវិធី ឬតាមនីតិវិធី*

⁶⁰⁸ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៉ាន់ សារូ ចុះថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/302 ERN 01024565 (ឆ.៤៦- ឆ.៥២)។

⁶⁰⁹ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៉ាន់ សារូ ចុះថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/302 ERN 01024563 (ឆ.២៦) (ការគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

⁶¹⁰ រួមបញ្ចូលការសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវកម្រិតខ្ពស់របស់ យីម ទិត្យ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ក្រោយខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨។

⁶¹¹ *សូមមើល* ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៩៩២-៩៩៩។ *សូមមើលជាទូទៅ* បទដ្ឋាននៃការពិនិត្យលើបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍ខាងលើ។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

នោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនេះផ្អែកលើសាក្សីផ្សេងៗ ដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ យីម ទិត្យ ដោយផ្ទាល់ ដូចបានពិភ្ងាងខាងលើ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចបានចោលមូលដ្ឋានទី ៥.១។

មូលដ្ឋាន ៥.២(i)៖ កំហុសដែលទោសបានប្រកាន់ លើការសម្រេចថា យីម ទិត្យ គឺជាអ្នកដឹកនាំស្រុកគីរីវង់

ក. សារណា

- 268. សហមេធាវីបានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ គឺជា “អ្នកដឹកនាំស្រុកគីរីវង់” នៅក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ⁶¹²។ កំហុសនេះ មោឃភាពការសម្រេចនៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ពាក់ព័ន្ធនឹងស្រុកគីរីវង់ និងតម្រូវឱ្យធ្វើការបដិសេធ ដើម្បីកុំឱ្យមានភាពអយុត្តិធម៌⁶¹³។
- 269. ចំពោះការចោទអំពីតួនាទីតាមផ្លូវច្បាប់របស់ យីម ទិត្យ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានធ្វើការសម្រេចលើកាលបរិច្ឆេទ ឬអំឡុងពេលវេលា នៃការតែងតាំងយីម ទិត្យ ជាគណៈកម្មាការស្រុកគីរីវង់⁶¹⁴ និងការតែងតាំងគាត់ជាលេខាស្រុកទេ⁶¹⁵។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានពិចារណាទៅលើភស្តុតាងផ្ទុយរបស់ តុប ផាន និង ម៉ុង វេតទេ⁶¹⁶ ហើយបានពឹងផ្អែកដោយមិនត្រឹមត្រូវទៅលើសក្ខីកម្មសាក្សីអំពីត្រឹមតែវត្តមានរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងស្រុក

⁶¹² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៤២ យោងទៅរក ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382) កថាខណ្ឌ ៣២៨-៣៤២, ៤៦៣-៤៦៩។

⁶¹³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៥១១៥២ (អះអាងថាមិនមានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុ ដោយសមហេតុផលណាម្នាក់ អាចនឹងធ្វើសេចក្តីសម្រេចផ្អែកលើភស្តុតាង មិនរឹងមាំ និងមិនអាចជឿជាក់បាន ដោយមិនបញ្ជាក់អំពីពេលវេលា និងចោទប្រកាន់បន្ថែមទៀតថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានធ្វើការពិចារណា លើភាពផ្ទុយគ្នា និងភាពមិនច្បាស់លាស់ នៅក្នុងសំណុំរឿង និងមិនបានផ្តល់សំអាងហេតុ)។

⁶¹⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៤៣។

⁶¹⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៤៤។

⁶¹⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៤៤ (សហមេធាវីចោទប្រកាន់ថា “តុប ផាន “មិនដឹងមុខតំណែងរបស់លោក យីម ទិត្យ” ម៉ុង វេត ផ្អែងថា “តាទិត្យ មិនធ្វើការងារស្រុកដោយផ្ទាល់ទេ”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

គឺរីវង់ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧២-១៩៧៤ ធ្វើជាភស្តុតាងថា គាត់មានតួនាទីតាមផ្លូវច្បាប់⁶¹⁷។ ដោយផ្អែកលើភស្តុតាង “ដែលមិនមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់” មិនមានអ្នកវិនិច្ឆ័យលើអង្គហេតុ ប្រកបដោយហេតុផលណាម្នាក់ អាចធ្វើការសន្និដ្ឋានថា យឹម ទិត្យ មានតំណែងដឹកនាំនៅក្នុងស្រុកគឺរីវង់ ដូចដែលបានគាំទ្របន្ថែមដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ដែលមិនអាចឈានដល់ការសន្និដ្ឋានរឹងមាំអំពីតួនាទីរបស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងស្រុក⁶¹⁸។

270. ចំពោះសិទ្ធិអំណាចជាក់ស្តែងដែលចោទ ទៅលើ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងស្រុកគឺរីវង់ សហមេធាវីបានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបកស្រាយដោយមិនត្រឹមត្រូវ ទៅលើភស្តុតាងរបស់សាក្សី និងមិនបានពិចារណាអំពីភស្តុតាងផ្ទុយដែលដោះបន្ទុករបស់ ទឹម ភួន, ង៉ែត ងយ និងម៉ឺង វេត⁶¹⁹។ បន្ថែមពីលើភាពមិនច្បាស់លាស់ចំពោះបញ្ហាថាតើ យឹម ទិត្យ ប្រើប្រាស់ការត្រួតត្រានៅក្នុងស្រុកគឺរីវង់នៅពេលណានោះ សហមេធាវីបានលើកឡើងថា មិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ថា យឹម ទិត្យ បំពេញភារកិច្ច និងការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់ ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពឡើយ⁶²⁰។

271. ជាចម្លើយតប ចំពោះតួនាទីតាមផ្លូវច្បាប់របស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងស្រុកគឺរីវង់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលើកឡើងថា យឹម ទិត្យ មិនបានបង្ហាញពីទិដ្ឋភាពត្រឹមត្រូវនៃចម្លើយរបស់សាក្សីដែលគាត់ចោទថាមានភាពផ្ទុយ ហើយលើកឡើងពីការមិនមានលើកឡើងនៅក្នុងចម្លើយដែលសំដៅទៅតួនាទី និងភារកិច្ចរបស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈកម្មការស្រុកគឺរីវង់ ក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៥⁶²¹។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា វត្តមានរបស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងស្រុកត្រូវបានដកស្រង់ធ្វើជាភស្តុតាងដើម្បីគ្រាន់តែបង្ហាញអំពីភាពលេចធ្លោរបស់គាត់ នៅក្នុងតំបន់ សូម្បី

⁶¹⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៤៥។
⁶¹⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៤៦។
⁶¹⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៤៧-១៥០ (សហមេធាវីយោងទៅភស្តុតាងរបស់ (១) ទឹម ភួន ដែលបញ្ជាក់ថា គាត់មិនដឹងថា យឹម ទិត្យជាគណៈស្រុកទេ និងមិនដឹងអំពីតួនាទីរបស់គាត់ឡើយ, (២) ង៉ែត ងយ ត្រូវបានលើកឡើងថាមិនដឹងអ្វីទាំងអស់អំពីលោក យឹម ទិត្យ តាមការឆ្លងកាត់ផ្ទាល់របស់គាត់ និង (៣) ម៉ឺង វេត ដែលភស្តុតាងរបស់គាត់ ពាក់ព័ន្ធរយៈពេលខ្លីមួយ ហើយប្រភពនៃការដឹងរបស់គាត់ គឺចេញពីម្តាយរបស់គាត់)។
⁶²⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៥១។
⁶²¹ ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)(D382/27) កថាខណ្ឌ ៨១-៨២។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

តែនៅអំឡុងពេលមុនរយៈពេលចោទប្រកាន់ នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះទៅទៀត⁶²²។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរអំពីការយោងនៅក្នុងដីកាសម្រេចលើកលែង ចោទប្រកាន់ ទៅរក យីម ទិត្យ ជាលេខាស្រុកគីរីវង់ និងអនុលេខាស្រុក នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ដែល ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់ យីម ទិត្យ⁶²³។ ចំពោះការសម្រេចថា យីម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាច ជាក់ស្តែង នៅក្នុងស្រុកគីរីវង់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានរិះគន់ការលើកឡើង “បោះឃ្នោត” របស់ យីម ទិត្យ ទៅលើភស្តុតាង⁶²⁴។ ជាពិសេស សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានបង្ហាញពីការ ដកចេញមួយចំនួនទៅលើភស្តុតាងរបស់ ទឹម ភួន (ដែលអះអាងថា យីម ទិត្យ មាន “តួនាទីធំ” និង ស្ថិតក្នុង “ចំណោមអ្នកដឹកនាំ”)⁶²⁵ ភស្តុតាងរបស់ ដៃត ឈយ (បានឃើញ យីម ទិត្យ ផ្ទាល់ និង ផ្តល់នូវអំឡុងពេលវេលាច្បាស់លាស់ថាគាត់ជាលេខាស្រុកនៅពេលណា)⁶²⁶ និងភស្តុតាងរបស់ ម៉ឹង វេត (គាំទ្រដោយតួនាទីរបស់គាត់រយៈពេលយូរ នៅក្នុងតំបន់ ដែលត្រូវបញ្ជូនសារដោយផ្ទាល់ ទៅការិយាល័យរបស់ យីម ទិត្យ)⁶²⁷។

ខ. ការពិភាក្សា

- 272. ចៅក្រមអន្តរជាតិបានសម្រេចថា សហមេធាវីមិនបានបំពេញបន្ទុកបង្ហាញភស្តុតាងថា មិនមានអ្នក វិនិច្ឆ័យអង្គហេតុប្រកបដោយហេតុផលណាម្នាក់ អាចធ្វើការសម្រេច ដូចការសម្រេចដែលរងការ ជំទាស់នេះឡើយ។
- 273. ទីមួយ ការជំទាស់របស់សហមេធាវី មិនអាចធ្វើបានទេ ដោយផ្អែកលើសាក្សីជាច្រើន ដែលផ្តល់ សក្ខីកម្ម អំពីតួនាទីតាមផ្លូវច្បាប់របស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងស្រុកគីរីវង់⁶²⁸។ ទោះបីជាសហចៅក្រម

⁶²² ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)(D382/27) កថាខណ្ឌ ៨៣។
⁶²³ ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)(D382/27) កថាខណ្ឌ ៨៤-៨៦។
⁶²⁴ ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)(D382/27) កថាខណ្ឌ ៨៧។
⁶²⁵ ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)(D382/27) កថាខណ្ឌ ៨៨។
⁶²⁶ ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)(D382/27) កថាខណ្ឌ ៨៩ យោងទៅរក ដីកា បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382) ជើងទំព័រ ៨៦៩។
⁶²⁷ ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)(D382/27) កថាខណ្ឌ ៩០។
⁶²⁸ ចៅក្រមអន្តរជាតិពិភាក្សាអំពី ការជំទាស់របស់សហមេធាវី ចំពោះភស្តុតាងរបស់សាក្សីជាក់លាក់ ដោយលម្អិតនៅផ្នែកខាង ក្រោម ប៉ុន្តែ ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ការជំទាស់ទាំងអស់នេះ មិនអាចធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ការសម្រេច សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសំណោះស្រាយ

ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិទទួលស្គាល់ថា “មានភាពមិនច្បាស់លាស់អំពីកាលបរិច្ឆេទ ដែល យីម ទិត្យ ត្រូវបានតែងតាំងក្នុងគណៈកម្មាធិការស្រុកគីរីវង់”⁶²⁹ និងមិនបានផ្តល់កាលបរិច្ឆេទ ជាក់លាក់ នៃការតែងតាំងគាត់ទៅក្នុងតួនាទីជាលេខាស្រុកក្តី⁶³⁰ តែចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងរបស់សាក្សីជាច្រើនរូប ដែលបានផ្តល់ សក្ខីកម្មថា យីម ទិត្យ ស្ថិតនៅក្នុងគណៈកម្មាធិការស្រុក⁶³¹ មិនក្រោយឆ្នាំ ១៩៧៥ ឡើយ⁶³² ដោយពឹងផ្អែក គាត់គឺជាអនុលេខា⁶³³ ហើយគាត់ឡើងកាន់តំណែងជាលេខាស្រុក⁶³⁴ បន្ទាប់ពីគេ

របស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅលើតួនាទីតាមផ្លូវច្បាប់របស់ យីម ទិត្យ និង/ឬសិទ្ធិអំណាចជាក់ស្តែងរបស់គាត់ នៅក្នុងស្រុកគីរីវង់ដែរ។

⁶²⁹ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ៣២៨។

⁶³⁰ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ៣៣០-៣៣១។

⁶³¹ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ៣២៨-៣៣១ យោងទៅរក *ផងដែរ* កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភូ ចុះថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/108 នៅត្រង់ ERN 01045250 (ឆ១៦) (“ខ្ញុំស្គាល់ដែលមានឈ្មោះដូចខាងក្រោមនេះ ដែលស្ថិតនៅក្នុងគណៈស្រុកគីរីវង់ ដូចជា តាតុំគឺជាគណៈស្រុក ឬលេខាស្រុក ... តាទិត្យ [...]។ ខ្ញុំមិនដឹងអំពីមុខងារអ្នកទាំងនេះ ថាអ្នកណាធ្វើស្តីនោះទេ”)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៉ាន់ សារូ ចុះថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/302 នៅត្រង់ ERN 01024563 (ឆ២៥) (“គណៈស្រុកគីរីវង់រួមមានឈ្មោះ តាតុំ [...] តាទិត្យ និងយាយបូ”)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយសាក្សី ឡាច សម្បត្តិ ចុះថ្ងៃទី៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/165 នៅត្រង់ ERN 00968144 (ឆ១២) (“បាទខ្ញុំស្គាល់ តាទិត្យ ជាគណៈស្រុក១០៩”)។

⁶³² ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ៣២៨ -៣៣១ យោងទៅ *ផងដែរ* កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី លួន មល់ ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/358 នៅត្រង់ ERN 01104662 (ឆ១០, ឆ១៣) (“នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ខៀវ តុំ [...] ជាចៅហ្វាយស្រុក តាទិត្យ ជាអនុ [...] តាទិត្យឡើងជាអនុស្រុកនៅ១៩៧៤”)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ុង វេត ចុះថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D119/85 នៅត្រង់ ERN 00975766-00975767 (ឆ២១ -២២) (“នៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៥ ពេលដែលខ្ញុំទៅដល់ស្រុកគីរីវង់ ខ្ញុំបានឃើញគាត់នៅទីនោះរួចហើយ”)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស្វិន ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D13 នៅត្រង់ ERN 00687003 (“តើលោកអាចប្រាប់យើងបានទេ ថា តាទិត្យ គឺជា គណៈស្រុកមែនឬ? ឆ្លើយ៖ បាទ គាត់ជាគណៈស្រុក [...] គឺនៅប្រហែលចុងឆ្នាំ១៩៧៥ ដើមឆ្នាំ១៩៧៦”)។

⁶³³ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ៣២៨ -៣៣១ យោងទៅរក *ផងដែរ* កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ខឹម សិន ចុះថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/301 នៅត្រង់ ERN 01024550 (ឆ២៧ -ឆ២៨) (“តាតុំជាប្រធានស្រុកគីរីវង់ តាទិត្យជាអនុប្រធាន ហើយយាយបូគឺបន្ទាប់ពីតាទិត្យ។ ស. តើលោកដឹងរឿងនេះដោយរបៀបណា? ឆ២៨៖ ក្រោយឆ្នាំ១៩៧៥ គេបានប្រជុំនិងប្រកាសប្រាប់ អំពីសមាសភាពទាំងអស់នេះ”)។

⁶³⁴ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ៣៣១ ជើងទំព័រ ៨៦៨ យោងទៅ, *ផងដែរ* កំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយសាក្សី ដុក ចាន់ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/86 នៅត្រង់ ERN 01040104 (ឆ៧) (“បន្ទាប់ពីតាតុំ

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ដកតាតុំនៅអំឡុងចន្លោះចុងឆ្នាំ ១៩៧៦ ដល់ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៧⁶³⁵។ ហេតុដូច្នេះ ការចោទប្រកាន់ ថា “សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពីងផ្នែកលើសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី អំពីត្រឹមតែវត្តមានរបស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងស្រុកគីរីវង់ ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៧២ ១៩៧៣ និង១៩៧៤” ជាកស្មតាងដែលថា គាត់មានតួនាទីតាមផ្លូវច្បាប់នោះ គ្មានមូលដ្ឋានទេ⁶³⁶។

274. ចំពោះការចោទពីអណត្តិការងាររយៈពេលខ្លីរបស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈកម្មាធិការ និងភាពផ្ទុយ គ្នាដែលអះអាង អំពីកាលបរិច្ឆេទនៃការចាកចេញពីស្រុករបស់គាត់⁶³⁷ ចៅក្រមអន្តរជាតិ សម្រេចថា ការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ ចាកចេញពីស្រុកនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ ឬឆ្នាំ១៩៧៧⁶³⁸ មិន អាចសន្និដ្ឋានដោយត្រឹមត្រូវថា មានន័យសំដៅទៅខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៦⁶³⁹ ឡើយ ប្រសិនបើអានរួម គ្នាជាមួយ ការសម្រេចដែលថា តា តុំ ត្រូវបានដកចេញ “នៅពេលមួយចន្លោះចុងឆ្នាំ១៩៧៦ និង ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៧”⁶⁴⁰ និងកស្មតាងដែលគាំទ្រថា យឹម ទិត្យ បានក្លាយជាលេខាស្រុកគីរីវង់ បន្ទាប់ពីដកតាតុំ⁶⁴¹។

ហើយនិងយាយប្អូនស្រីចេញ តាទិត្យក្លាយទៅជាគណៈស្រុក ហើយយាយខឿន ក្លាយទៅជាអនុរបស់គាត់”។ កំណត់ហេតុ ស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/45 នៅត្រង់ ERN 00905853 (ឆ៧) (“គណៈស្រុកគីរីវង់គេហៅស្រុក១០៩ គឺតាទិត្យ”)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ខៀវ នៅ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/151 នៅត្រង់ ERN (ភាសាខ្មែរ) (ឆ១៧) 00968012 (“តើតាទិត្យមានតួនាទីអ្វីជាកំណត់? ឆ.១៧៖ ខ្ញុំ ឮគេនិយាយថា ដំបូងគាត់លេខាស្រុកគីរីវង់[...]”)។

⁶³⁵ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382) កថាខណ្ឌ៣៣០។
⁶³⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៤៥។
⁶³⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៤៣។
⁶³⁸ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382) កថាខណ្ឌ ៣៤២។
⁶³⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៤៣ (សហមេធាវីចោទប្រកាន់នៅ ត្រង់ យឹម ទិត្យ “ចាកចេញពីស្រុកគីរីវង់តាំងពីខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៦”)។
⁶⁴⁰ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382) កថាខណ្ឌ ៣៣០។
⁶⁴¹ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382) កថាខណ្ឌ ៣៣១ ជើងទំព័រ ៨៦៨ យោងទៅរក ផងដែរ កំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយសាក្សី ដុក ឆាន់ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារD219/86 នៅត្រង់ ERN 01040104 (ឆ៧) (“បន្ទាប់ពីតាតុំ ហើយនិងយាយប្អូនស្រីចេញ តាទិត្យក្លាយទៅជាគណៈស្រុក ហើយយាយខឿន ក្លាយទៅជាអនុរបស់គាត់”) កំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយសាក្សី ហែម ឈួន ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/45 នៅត្រង់ ERN (ភាសាខ្មែរ) (ឆ៧) 00905853 (“គណៈស្រុកគីរីវង់គេហៅស្រុក១០៩ គឺតាទិត្យ”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 275. សហមេធាវីបង្ហាញពីការដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ មិនអាច “ធ្វើការសន្និដ្ឋានដាច់ខាត” ថា យីម ទិត្យ មានតួនាទីតាមផ្លូវច្បាប់ នៅក្នុងស្រុកគីរីវង់⁶⁴²។ ប៉ុន្តែ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកាត់សម្គាល់ ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ បានសម្រេចថា យីម ទិត្យ គឺជាលេខាស្រុកគីរីវង់ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៥⁶⁴³ ហើយបានសម្រេចអំពីតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ ជាលេខាស្រុកនៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៦ និងឆ្នាំ ១៩៧៧⁶⁴⁴។ ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា កំហុសមិនអាចត្រូវបាន កំណត់ដោយគ្រាន់តែសំដៅទៅការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិនោះឡើយ⁶⁴⁵។
- 276. ទីពីរ សហមេធាវីបានជំទាស់ចំពោះការពឹងផ្អែករបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅលើ ភស្តុតាងដែលចោទថា ផ្ទុយគ្នា និងការដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានពិចារណា ទៅលើភស្តុតាងដោះបន្ទុក របស់ ម៉ុង វេត, ង៉ែត ងយ, តុប ផន និងទឹម ភួន នៅពេលសម្រេចថា

⁶⁴² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៤៦ (ចោទថាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ មិនអាចឈានដល់ការសន្និដ្ឋានដាច់ខាតថា យីម ទិត្យ បានធ្វើជាលេខាស្រុកគីរីវង់ ពីខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ឆ្នាំ ១៩៧៧ និងថាគាត់មិនបានសន្និដ្ឋានថា យីម ទិត្យ អាចធ្វើជាគណៈស្រុកនោះ មុនខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៦)។

⁶⁴³ ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ (D381) កថាខណ្ឌ ១៨៥។

⁶⁴⁴ ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ (D381) កថាខណ្ឌ ១៨៥, ១៨៧, ៦៨០ (សម្រេចនៅត្រង់ “តាទិត្យ ជាលេខាស្រុកនៅ ឆ្នាំ១៩៧៦” និងនៅត្រង់ “តាទិត្យជាលេខាស្រុកគីរីវង់នៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៦ និង១៩៧៧ ដែលក្រោយមកគាត់ត្រូវបាន បញ្ជូនទៅ បាត់ដំបង ប្រហែលពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧” និង “យីម ទិត្យ ទទួលបានជាលេខាស្រុកគីរីវង់ និងលេខាតំបន់ ១៣ ចន្លោះឆ្នាំ ១៩៧៦ ដល់ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧”)។

⁶⁴⁵ តុលាការ ICTY *រដ្ឋអាជ្ញា ភូលីវីក Lukić & Lukić*, IT-98-32/1-A, សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ៣៩៦ (“អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលរឿងថា អ្នកវិនិច្ឆ័យលើអង្គហេតុដោយសមហេតុផលពីរ អាច ឈានដល់ការសន្និដ្ឋានផ្សេងគ្នា ប៉ុន្តែសមហេតុផលគ្នា នៅពេលវាយតម្លៃទៅលើ ភាពអាចជឿជាក់បានរបស់សាក្សី និងនៅពេល សម្រេចលើតម្លៃភស្តុតាងនៃភស្តុតាងដែលដាក់បង្ហាញ នៅពេលជំនុំជម្រះ។ កំហុសមិនត្រូវបានកំណត់ ដោយគ្រាន់តែបង្ហាញ ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដទៃ បានប្រើប្រាស់ធនធានសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ក្នុងលក្ខណៈផ្សេងនោះឡើយ), តុលាការ ICTR *រដ្ឋអាជ្ញា ភូលីវីក Karemera & Ngirumpatse* សំណុំរឿងលេខ ICTR-98-44-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៥២ (“អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាំបាច់ត្រូវធ្វើការវាយតម្លៃចុងក្រោយដោយខ្លួនឯង ទៅលើ ភស្តុតាងដោយផ្អែកលើភស្តុតាងរួមទាំងអស់ ដែលបានដាក់បង្ហាញនៅក្នុងរឿងក្តី នៅចំពោះមុខខ្លួន។ ជាលទ្ធផល អ្នកវិនិច្ឆ័យ លើអង្គហេតុដោយសមហេតុផលពីរ អាចឈានដល់ការសន្និដ្ឋានផ្សេងគ្នា ប៉ុន្តែសមហេតុផលគ្នា នៅពេលសម្រេចលើតម្លៃជា ភស្តុតាងនៃភស្តុតាងដែលដាក់បង្ហាញ នៅពេលជំនុំជម្រះ”) (លុបចោលជើងទំព័រ)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

យឹម ទិត្យមានតួនាទីតាមផ្លូវច្បាប់ ឬមានសិទ្ធិអំណាចជាក់ស្តែង នៅក្នុងស្រុកគីរីវង់^{៦៤៦}។ ចំពោះសាក្សីទាំងអស់នេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិជម្រះយល់ថា ភស្តុតាងដែលរងការជំទាស់ មិនមានភាពផ្ទុយគ្នា ដែលមិនតម្រូវឱ្យមាន ការពិចារណាជាក់លាក់ ឬថា ភស្តុតាងផ្ទុយនេះ ត្រូវ បានពិចារណាដោយល្អិតល្អន់រួចហើយដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ។

277. ចំពោះភស្តុតាងរបស់ តុប ផន ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា ចម្លើយដែលថា គាត់មិនដឹងអំពីតួនាទី ពិតប្រាកដរបស់ យឹម ទិត្យ មិនមែនផ្ទុយទៅនឹងភស្តុតាងដែលថា “តាទិត យាយបូរ និងតាតុំ ពួក គេសហការធ្វើការជាមួយគ្នា” ហើយក៏មិនផ្ទុយនឹងចម្លើយរបស់គាត់ដែលថា “ខ្ញុំគិតថាតាទិតមាន តំណែងធំ”^{៦៤៧}។ ភស្តុតាងរបស់ ម៉ុង វេត ដែលថា យឹម ទិត្យ “មិនធ្វើការងារស្រុកដោយផ្ទាល់ ទេ”^{៦៤៨} គ្រាន់តែគាំទ្រដល់ការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ ក៏បំពេញតួនាទីដឹកនាំ ទៅលើតាតុំ ហើយ ជាក់ស្តែងទៅជា “គឺជាមេដឹកនាំស្រុក សូម្បីតែនៅក្នុងអំឡុងពេលដែល យឹម ទិត្យ និងតាតុំ នៅ ជាមួយគ្នាក្នុង គណៈកម្មាធិការស្រុកក្តី”^{៦៤៩}។

278. បន្ថែមលើនេះ ការចោទប្រកាន់ថា ភស្តុតាងរបស់ ម៉ុង វេត ពាក់ព័ន្ធ “រយៈពេលខ្លីមួយចាប់ពី “ប្រហែលចុងឆ្នាំ១៩៧៦” រហូតដល់យ៉ាងយូរបំផុត ខែ មករា ឆ្នាំ១៩៧៧” គ្មានមូលដ្ឋានឡើយ^{៦៥០}។ ម៉ុង វេត មកដល់ស្រុកគីរីវង់ស្រុកគីរីវង់ នៅក្នុងខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៥ ហើយផ្លាស់ទៅខេត្តក្រចេះ នៅក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៧^{៦៥១}។ បន្ទាប់ពីគាត់មកដល់ស្រុកគីរីវង់ “ខ្ញុំបានឃើញ... តា ទិត.. នៅទីនោះ”^{៦៥២} ហើយគាត់ចាប់ផ្តើមរត់សំបុត្រផ្ទាល់ទៅការិយាល័យ យឹម ទិត្យ “ចន្លោះដើមឆ្នាំ៧៦

^{៦៤៦} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៤៤, ១៤៧-១៥០។

^{៦៤៧} កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តុប ផន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/305 នៅត្រង់ ERN 01024599 (ឆ២៧-ឆ២៩)។

^{៦៤៨} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៤៤ យោងទៅរក កំណត់ហេតុ ស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ុង វេត ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D119/85 នៅត្រង់ ERN 00975767 (ឆ២៣ -២៤)។

^{៦៤៩} ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382) កថាខណ្ឌ ៣៣២។

^{៦៥០} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៥០។

^{៦៥១} កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ុង វេត ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D119/85 នៅត្រង់ ERN 00975769 (ឆ២២)។

^{៦៥២} កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ុង វេត ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D119/85 នៅត្រង់ ERN 00975769 (ឆ២២)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសលស (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

រហូតដល់ចុងឆ្នាំ៧៦”⁶⁵³។ ចំពោះប្រភពនៃការដឹងព្រហ្មទណ្ឌរបស់ ម៉ុង វេត ការសង្កេតរបស់គាត់ថា យឹម ទិត្យ មានតំណែងខ្ពស់ជាងគាត់ ផ្អែកលើការកត់សម្គាល់ផ្ទាល់របស់គាត់ អំពីទឹកភ្នែកដែល យឹម ទិត្យ អង្គុយនៅពេលប្រជុំ⁶⁵⁴ និងលើព័ត៌មានដែលទទួលបានពីម្តាយរបស់គាត់ដែលជាបងប្អូន ជីដូនមួយគាត់⁶⁵⁵។

279. ចំពោះភស្តុតាងដោះបន្ទុក និងផ្ទុយគ្នារបស់ ទឹម ភួន⁶⁵⁶ សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញដោយពេញ លេញ និងត្រឹមត្រូវ នូវចម្លើយរបស់ ទឹម ភួន ឡើយ។ ទោះបីជាសាក្សីរូបនេះ បានពន្យល់ថា គាត់ “មិនបានដឹង” តួនាទីរបស់ យឹម ទិត្យ⁶⁵⁷ និង “មិនដឹងថាគាត់ មានតំណែងជាអ្វីទេ”⁶⁵⁸ តែគាត់បាន

⁶⁵³ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ុង វេត ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/488 នៅត្រង់ ERN 01136702 (ឆ៧)។

⁶⁵⁴ សំណុំរឿង ០០២ ប្រតិចារិក ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៦ (ម៉ុង វេត) ឯកសារ D219/899.1.4 នៅត្រង់ ERN 01329892 ទំព័រ ៣០ បន្ទាត់ ៨-២៣ (“តើគាត់ និងតាទិត្យគាត់ធ្វើអ្វីដែរ នៅស្រុកគីរីវង់នោះ? ឆ. បើតាមដែលខ្ញុំដែលខ្ញុំក្តាប់ ធ្លាប់តែចេញ ចូលកន្លែងទៅ អំពីទិត្យ គាត់ពិតមែនតែនៅក្នុងគីរីវង់ គាត់ជាគណៈស្រុកគីរីវង់ តែក៏គាត់អាចមិនជាប់ជេង ក្នុងតំបន់ហ្នឹងដែរកាល ជំនាន់នោះ ព្រោះទីមួយ គឺចាស់ ហើយគាត់នៅក្នុងគណៈតំបន់ហ្នឹង អាចគាត់ចូលមកក្នុងអចិន្ត្រៃយ៍តំបន់ដែរ កាលជំនាន់នោះ ព្រោះគាត់ប្រជុំអីក្នុង ជាមួយស្រុក ជាមួយអីចឹង គាត់អាចនៅខាងស្តាំ អីសោម អីចឹងទៅ។ អាហ្នឹងតាមដែលខ្ញុំមើលឃើញ កាលពីជំនាន់ខ្ញុំធ្លាប់នៅអង្គរជ័យ តាមខ្ញុំក្តាប់បាន ដែលខ្ញុំដឹង។ ស. ចុះតាតុនេះ គាត់មានតួនាទីធ្វើអ្វីដែរ នៅស្រុកគីរីវង់នោះ? ឆ. តាតុជាលេខាស្រុកគីរីវង់។ ស. ហើយលោកបានឆ្លើយថា តាទិត្យ នេះគឺជាជាងគាត់ ពីព្រោះគាត់ធ្វើនៅ ការនៅថ្នាក់តំបន់។ តើ ត្រឹមត្រូវដែរទេ? ឆ. បញ្ហាត្រឹមត្រូវ។ ដោយឡែកដែលខ្ញុំក្តាប់បាន ត្រង់ថាអីចេះ ត្រង់ថា ធម្មតាក្នុងអង្គប្រជុំអីដែលគាត់ ដែលខ្ញុំ និងនីវសា ចេញចូលក្នុងមន្ទីរ គឺចង់ប្រជុំ អំពីទិត្យ គាត់មានសិទ្ធិអង្គុយក្នុងជួរមុខ ជាមួយអីសោម អីចឹងទៅដល់ខាងស្រុក គឺនៅ អង្គុយខាងក្រោយ ខាងមុខ។ បានន័យថា អំពីទិត្យ គាត់មានសិទ្ធិចាត់ចែង ព្រោះគាត់ម្យ៉ាង គាត់ជាសាច់ញាតិរបស់តា ១៥ ជាប្អូន ថ្ងៃបង្កើតរបស់តា”។ (ដោយគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

⁶⁵⁵ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ុង វេត ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D119/85 នៅត្រង់ ERN (ភាសាខ្មែរ)។ 00975767 (ឆ២៤-ឆ២៥) (“តាទិត្យមកពីតំបន់មានឋានៈខ្ពស់ជាង [...] ស. ហេតុអ្វីបានជាលោកដឹងអំពីរឿងនេះ? ឆ. ខ្ញុំ ដឹងរឿងនេះពីម្តាយរបស់ខ្ញុំ ពីព្រោះម្តាយរបស់ខ្ញុំ គឺជាបងប្អូនជីដូនមួយរបស់គាត់។ គាត់ប្រាប់ខ្ញុំអំពីរឿង តា តុ ថានឹងត្រូវមាន រឿងរ៉ាវហើយ មុនពេលដែលខ្ញុំចេញទៅក្រចេះម្ល៉េះ”) (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

⁶⁵⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៤៨។

⁶⁵⁷ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទឹម ភួន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/20 នៅត្រង់ ERN 00891142 (ឆ៧)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទឹម ភួន ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/466 នៅត្រង់ ERN 01132108 (ឆ១០៣), សំណុំរឿង ០០៤ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទឹម ភួន ចុះថ្ងៃទី៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D11 ERN 00687000។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសចស (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

បង្ហាញបន្ថែមថា គាត់ត្រូវបានគេបញ្ជូនឱ្យទៅរស់នៅ និងធ្វើការនៅស្រុកគីរីវង់ “នៅកន្លែងដែលតាទិតគ្រប់គ្រង”⁶⁵⁹ ហើយបានដឹងថា យឹម ទិត្យ “មានតួនាទីធំ” “ប្រហែលជាថ្នាក់ស្រុក គឺស្រុកគីរីវង់”⁶⁶⁰។ លើសពីនេះទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពិចារណាយ៉ាងច្បាស់លាស់ទៅលើភស្តុតាងដែលផ្តុយគ្នារបស់ ទឹម ភួន ដើម្បីឈានដល់ការសន្និដ្ឋានថា យឹម ទិត្យ មាន “តួនាទីធំ” នៅស្រុកគីរីវង់⁶⁶¹។

280. ចំពោះ ង៉ែត ងយ ដែលត្រូវបានចោទថា “មិនដឹងអ្វីទាំងអស់អំពីលោក យឹម ទិត្យ តាមការឆ្លងកាត់ផ្ទាល់របស់គាត់”⁶⁶²នោះ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ង៉ែត ងយ បានឃើញ យឹម ទិត្យ ញឹកញាប់ ហើយបាននិយាយជាមួយគាត់ម្តងផង⁶⁶³។ ទោះបីជាគាត់បានដឹងអំពី “គណៈយុំឈ្មោះ ឆន និង នេន” ថា យឹម ទិត្យ និងតាតុំ គឺជាប្រធានស្រុកគីរីវង់⁶⁶⁴ និងថា យឹម ទិត្យ មានឋានៈធំជាង តាតុំ⁶⁶⁵ តែអង្គជំនុំជម្រះរដ្ឋកថា មានការកំណត់ច្បាស់លាស់ហើយថា ភស្តុតាងចម្រើនអាមាម អាច

⁶⁵⁸ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទឹម ភួន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/20 នៅត្រង់ ERN 00891142 (ឆ១០)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទឹម ភួន ឯកសារ D219/466 នៅត្រង់ ERN 01132108 (ឆ១០៣)។

⁶⁵⁹ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទឹម ភួន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/20 នៅត្រង់ ERN 00891141-00891142 (ឆ៤-ឆ៦) (“នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៥ គេបញ្ជូនខ្ញុំឱ្យទៅនៅពេជ្រសារ ជិតទំលាប់ ក្នុងស្រុកគីរីវង់... នៅកន្លែងដែលតាទិតគ្រប់គ្រង”)។

⁶⁶⁰ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទឹម ភួន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/20 នៅត្រង់ ERN 00891142 (ឆ១០)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទឹម ភួន ឯកសារ D219/466 នៅត្រង់ ERN 01132121 (ឆ២៤៤ -ឆ២៤៧)។

⁶⁶¹ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ៣៣២ ជើងទំព័រ ៨៧១ (សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពិចារណាលើចម្លើយរបស់ ទឹម ភួន ជាមួយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា (ដែល ទឹម ភួន បាននិយាយថា យឹម ទិត្យ “ជាលេខាស្រុកគីរីវង់”) និងចម្លើយបន្ទាប់មក (ដែល ទឹម ភួន ថាមិនបានដឹងថា យឹម ទិត្យ “ជាលេខាស្រុក”)។

⁶⁶² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៤៩។

⁶⁶³ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ង៉ែត ងយ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/44 នៅត្រង់ ERN 00905848 00905848 (ឆ១២ -ឆ១៤)។

⁶⁶⁴ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ង៉ែត ងយ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/44 នៅត្រង់ ERN 00905848 (ឆ១៦)។

⁶⁶⁵ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ង៉ែត ងយ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ នៅត្រង់ ERN 00905848 (ឆ១៥)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ទទួលយកបាន ហើយមិនមានកំហុសអ្វី នៅក្នុងការដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បាន ពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងនេះ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការសម្រេចរបស់គាត់ឡើយ⁶⁶⁶។

281. ជាចុងក្រោយ សហមេធាវីមិនបានគាំទ្រដល់ការអះអាងដែលថា មិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ថា យីម ទិត្យ “បានអនុវត្ត ឬបំពេញតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួន ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព” ឬតើតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់មានអ្វីខ្លះ⁶⁶⁷។ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះបញ្ជាក់ ច្បាស់ថា “យីម ទិត្យ ធ្វើដំណើរគ្រប់កន្លែងក្នុងស្រុកគីរីវង់ ដើម្បីត្រួតពិនិត្យមើលការដ្ឋាន ទទួល របាយការណ៍ និងដឹកនាំការប្រជុំទាក់ទងគោលដៅផលិត”⁶⁶⁸។ គាត់ចុះទៅពិនិត្យមន្ទីរសន្តិសុខ វត្តព្រះធាតុជាច្រើនដង ដែលនៅទីនោះ គាត់បានសាកសួរចម្លើយសាក្សី និងកំណត់ថា ពួកគេជា ខ្មាំង⁶⁶⁹។ សាក្សីជាច្រើនរូបបានរាយការណ៍ថា យីម ទិត្យ ទទួលខុសត្រូវលើ “*យោសនាការ*” “*ពង្រឹងផ្នែកនយោបាយ*” ឬសេដ្ឋកិច្ច និងភស្តុភារ⁶⁷⁰។ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា ការ សម្រេចទាំងអស់នេះត្រូវបានគាំទ្រគ្រប់គ្រាន់ ដោយភស្តុតាងរបស់សាក្សី⁶⁷¹ និងដោយសារតែ សហមេធាវី មិនបានលើកឡើងនូវការជំទាស់ជាក់លាក់ ចំពោះភស្តុតាងដែលគាំទ្រការ សម្រេចទាំងអស់នេះ ឬបញ្ជាក់ថា ហេតុអ្វីទើបភស្តុតាងដែលបានដកស្រង់ មិនគ្រប់គ្រាន់នោះ អង្គ ជំនុំជម្រះត្រូវតែច្រានចោលការចោទប្រកាន់នេះ⁶⁷²។

282. អាស្រ័យហេតុនេះ សម្រេចបដិសេធមូលដ្ឋាន ៥(២)(i)។

⁶⁶⁶ សូមមើល *ខាងលើ* មូលដ្ឋានទី៥ ការពិចារណាលើភស្តុតាង។
⁶⁶⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៥១។
⁶⁶⁸ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382) កថាខណ្ឌ ៣៣៤។
⁶⁶⁹ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382) កថាខណ្ឌ ៣៣៦, ៣៩២, ៤៣៩, ៤៦៣-៤៦៩។
⁶⁷⁰ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382) កថាខណ្ឌ ៣៣៦។
⁶⁷¹ សូមមើលឧទាហរណ៍ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382) កថាខណ្ឌ ៣៣៦ ជើងទំព័រ ៨៧៧-៨៧៨។
⁶⁷² អង្គជំនុំជម្រះសូមរំលឹកថា បន្ទុកគឺស្ថិតលើម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដើម្បីបញ្ជាក់ថា មិនមានអ្នកវិនិច្ឆ័យលើអង្គហេតុដោយ សមហេតុផលណា អាចសម្រេចនិងពឹងផ្អែក លើភស្តុតាងដែលរងការជំទា នៅក្នុងការសម្រេចលើអង្គហេតុ។ សូមមើលឧទាហរណ៍ តុលាការ ICTY *រដ្ឋអាជ្ញា គទល់នឹង Stanišić & Župljanin*, IT-08-91-A, សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះ តុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ កថាខណ្ឌ ២៤។ តុលាការ ICTY *រដ្ឋអាជ្ញា គទល់នឹង Gotovina & Markač*, IT-06-90-A, សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ១៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

មូលដ្ឋាន ៥.២ (ii)៖ កំហុសដែលទោសបានប្រកាន់ ក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ មាន “សិទ្ធិអំណាចជាក់ស្តែងច្រើន” ទូទាំងតំបន់១៣

១. សារណា

- 283. សហមេធាវីជំទាស់ទៅនឹងការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិលើសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិន័យ និងតួនាទីតាមនីតិវិធី នៅក្នុងតំបន់ ១៣។ ទីមួយ ពាក់ព័ន្ធនឹងការសម្រេចផ្នែកនីតិវិធី សហមេធាវីបានលើកឡើងថា ការសម្រេចមិនច្បាស់លាស់ ឬផ្អែកលើភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់។ ចំពោះការចោទពីការតែងតាំង យីម ទិត្យ តាមនីតិវិធី ទៅក្នុងគណៈកម្មាធិការតំបន់ ១៣ សហមេធាវីបានបង្ហាញថា ការសម្រេចមិនបានបញ្ជាក់ពីតួនាទីជាក់លាក់របស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈកម្មាធិការ អំពីការទទួលខុសត្រូវជាក់លាក់របស់គាត់ ឬរយៈពេលជាក់លាក់នៃការចោទពីអាណត្តិការងាររបស់គាត់⁶⁷³។ ចំពោះសហមេធាវី សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក៏មានភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់អំពីការតែងតាំង យីម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់១៣ផងដែរ⁶⁷⁴។
- 284. ទីពីរ ចំពោះសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិន័យ សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសដោយ (១) ពឹងផ្អែកលើការយល់ឃើញមិនត្រឹមត្រូវ អំពីទំនាក់ទំនងរវាង យីម ទិត្យ និង តាម៉ុក ដើម្បី “ប៉ះប៉ូវ” ជាមួយនឹងភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់អំពី និងការប្រព្រឹត្តិរបស់ យីម ទិត្យ⁶⁷⁵ (២) សន្និដ្ឋានថា យីម ទិត្យ មានការប្រជុំ និងទទួលភ្ញៀវនៅមន្ទីរតំបន់១៣ជាទៀងទាត់ដោយផ្អែកលើភស្តុតាង ដែលគ្មានការបញ្ជាក់របស់ ប៊ិច ជីម⁶⁷⁶ (៣) ពឹងផ្អែកលើទស្សនៈ និងភស្តុតាងច្រើនអាមាម ដែលគ្មានការបញ្ជាក់ និងផ្ទុយគ្នា របស់ “កម្មាភិបាលថ្នាក់ក្រោម” ម៉ុងសេត⁶⁷⁷។
- 285. លើសពីនេះទៀត សហមេធាវីបានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានធ្វើការសម្រេចអំពីសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិន័យ របស់បុគ្គលដទៃទៀត ដូចជា វ៉ាញ៉ូ បិត ដែលថា ស្ថិត

⁶⁷³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៥៤។
⁶⁷⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៥៥។
⁶⁷⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៥៦។
⁶⁷⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៥៧។
⁶⁷⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៥៨។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

នៅក្នុង គណៈកម្មាធិការតំបន់១៣ និងមិនបានផ្តល់សំអាងហេតុ សម្រាប់ការសម្រេចថា សិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិសិទ្ធិរបស់ យីម ទិត្យ ខ្លាំងជាងអ្នកដទៃទៀត⁶⁷⁸។ បើតាមសហមេធាវី សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើភស្តុតាងរបស់សាក្សី ៣៦ រូប ដែល រស់នៅ និងធ្វើការ នៅក្នុងតំបន់១៣ នៅក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងដែលបានបញ្ជាក់ ថា ពួកគេមិនដែលឮអំពី យីម ទិត្យ “ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់” ការសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន ថា យីម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាចធំទូទាំងតំបន់១៣⁶⁷⁹។

286. សហមេធាវីសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសលើអង្គច្បាប់ ដោយ អនុវត្តបទដ្ឋានគតិយុត្តិមិនត្រឹមត្រូវ និងមិនបានផ្តល់សំអាងហេតុ⁶⁸⁰។ លើសពីនេះទៀត សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសអង្គហេតុ ដោយទាញសន្និដ្ឋាន ដែលខុសពីតប្រាកដ អំពី សិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិសិទ្ធិ របស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងតំបន់ ១៣ ដែលបណ្តាលឱ្យមាន ភាពអយុត្តិធម៌ ដែលតម្រូវឱ្យមានការបដិសេធពេល⁶⁸¹។

287. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានឆ្លើយតបថា “ការវិភាគដែលប្រាសចាកពីនិយាម” និង “ជ្រើស រើស” ភស្តុតាងរបស់ យីម ទិត្យ មិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសអង្គហេតុ ឬអង្គច្បាប់ណាមួយ ដែលអាចត្រួតពិនិត្យឡើងវិញបានឡើយ⁶⁸²។ ជាដំបូង ចំពោះតួនាទីតាមនីតិសិទ្ធិរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈកម្មាធិការតំបន់ ១៣ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា ការពឹងផ្អែករបស់ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះទៅលើសាក្សីផ្ទៃក្នុង ដែលផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីការកាន់កាប់តួនាទី ជា លេខាតំបន់១៣ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ១៩៧៦ ១៩៧៧ ឬ១៩៧៨ បានបញ្ជាក់អំពី “វត្តមាន” របស់

⁶⁷⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៥៩ យោងទៅរក EN 00105142-00105143 ។

⁶⁷⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦០។ សំណុំរឿង ០០៤ ឧបសម្ព័ន្ធ ក នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)៖ សាក្សីដែលមិនធ្លាប់ឮពីឈ្មោះ យីម ទិត្យ ថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D382/22.2។

⁶⁸⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦១-១៦៣។

⁶⁸¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦១-១៦៣។

⁶⁸² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/27) កថាខណ្ឌ ៩១។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

យឹម ទិត្យ នៅក្នុងអំឡុងពេលវេលាពាក់ព័ន្ធ⁶⁸³។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ក៏បានកត់សម្គាល់ផងដែរ អំពីការសម្រេចនៅក្នុង ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ ដែលថា យឹម ទិត្យ មានតួនាទីជាលេខាតំបន់ ១៣ នៅចន្លោះឆ្នាំ ១៩៧៦ ដល់ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ ១៩៧៧⁶⁸⁴។

288. ទីពីរ ពាក់ព័ន្ធសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិស័យរបស់គាត់ នៅក្នុងតំបន់១៣ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានជំទាស់ចំពោះសញ្ញាណដែលថា ភស្តុតាងអំពី យឹម ទិត្យ ចុះពិនិត្យការដ្ឋាន ចូលរួមការប្រជុំ និងធ្វើការនៅក្នុងមន្ទីរភូមភាគនិរតី គឺជា “កត្តាមិនពាក់ព័ន្ធ”⁶⁸⁵។ លើសពីនេះទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានកត់សម្គាល់ថា សហមេធាវីមិនបានយោងទៅសាក្សីគន្លឹះណាមួយ និងបង្ហាញភស្តុតាងដោយមិនត្រឹមត្រូវ ឬដោយជ្រើសរើស រួមទាំង សក្ខីកម្មរបស់ ប៊ិច ជឹម ដែលបានជួបយឹម ទិត្យ “ជាច្រើនដងណាស់” នៅមន្ទីរតំបន់ ១៣⁶⁸⁶។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិក៏បានរិះគន់ដល់ការបង្ហាញរបស់សហមេធាវី ចំពោះភស្តុតាងរបស់ ម៉ុង វេត ដោយសន្និដ្ឋានថា មិនមានការផ្ទុយគ្នាឡើយ⁶⁸⁷។ លើសពីនេះទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានវាយបកថា ការសម្រេចអំពីសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិស័យរបស់បុគ្គលដទៃទៀត នៅក្នុងគណៈកម្មាធិការតំបន់ ១៣ មិនពាក់ព័ន្ធឡើយ ដោយសារហេតុផលជាច្រើន ក្នុងនោះ គឺ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ធ្វើការស៊ើបអង្កេតតែទៅលើ អំពើ និងការប្រព្រឹត្តិរបស់ យឹម ទិត្យ ប៉ុណ្ណោះ មិនមែនអំពើ និងការប្រព្រឹត្តិរបស់អ្នកដទៃឡើយ⁶⁸⁸។ ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី ឧទាហរណ៍ របស់ វ៉ាញ៉ូ បិត គឺជាឧទាហរណ៍ដែល

⁶⁸³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/27) កថាខណ្ឌ ៩២ យោងទៅរកដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ៣៤៦។

⁶⁸⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/27) កថាខណ្ឌ ៩២ យោងទៅរកដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ (D381), កថាខណ្ឌ ៦៦៨, ៦៨០។

⁶⁸⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/27) កថាខណ្ឌ ៩៣ យោងទៅរកដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ៣៤៨-៣៥១។

⁶⁸⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/27) កថាខណ្ឌ ៩៤។

⁶⁸⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/27) កថាខណ្ឌ ៩៥។

⁶⁸⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/27) កថាខណ្ឌ ៩៦ យោងទៅរក វិធាន ៥៥(២) ៥៥(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

សេចក្តីវិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

គ្មានការគាំទ្រ ឬធ្វើឱ្យយល់ច្រឡំ^{៦៨៩}។ ជាលទ្ធផល ការអះអាងរបស់សហមេធាវីដែលថា មានការអនុវត្តបទដ្ឋានគតិយុត្តិ ដែលមិនត្រឹមត្រូវនោះ គឺគ្មានមូលដ្ឋានឡើយ ដែលអាចចាត់ទុកថាជា ការផ្ទុយទៅនឹងការសន្និដ្ឋានដែលធ្វើឡើង មិនមែនជាកំហុសអង្គហេតុ ឬកំហុសអង្គច្បាប់ឡើយ^{៦៩០}។

២. ការពិភាក្សា

289. ចៅក្រមអន្តរជាតិជាដំបូងនឹងធ្វើការពិចារណាទៅលើការជំទាស់របស់សហមេធាវី ពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិសិទ្ធិរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងតំបន់១៣ រួចហើយទើបបន្តទៅដោះស្រាយការជំទាស់ ពាក់ព័ន្ធតួនាទីតាមនីតិវិធីរបស់គាត់។

290. ដូចដែលបានសម្រេចរួចហើយ ជាផ្នែកមួយនៃការពិភាក្សា លើមូលដ្ឋាន ៥.១ នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានសម្រេចថា មិនមានកំហុសឡើយ នៅក្នុងការដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិប្រើប្រាស់ភស្តុតាងអំពីទំនាក់ទំនងការងារ និងក្រុមគ្រួសារដ៏ជិតស្និទ្ធរបស់ យីម ទិត្យ ជាមួយ តាម៉ុក ហើយនៅពេលត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ លើសក្ខីកម្មដែលរងការជំទាស់ អង្គជំនុំជម្រះបានរកឃើញថា មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់អ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុ ប្រកបដោយហេតុផលម្នាក់ អាចធ្វើការសន្និដ្ឋានបានថា ទំនាក់ទំនងនេះបានផ្តល់ដល់ យីម ទិត្យ នូវសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិសិទ្ធិ ហួសពីតួនាទីផ្លូវការរបស់គាត់ នៅក្នុងតំបន់១៣ នៃភូមិភាគនិរតី^{៦៩១}។ អង្គជំនុំជម្រះគាំទ្រចំពោះការសម្រេចទាំងអស់នេះ ពាក់ព័ន្ធនឹងកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវ តាមព្រឹត្តិសិទ្ធិរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងតំបន់១៣ ដូច្នេះហើយសម្រេចបដិសេធទង្វើករណីរបស់សហមេធាវីដែលថា ចំណុចនេះបង្កើតបានជាការទាញចេញដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវពិរុទ្ធភាពរបស់យីម ទិត្យ តាមរយៈទំនាក់ទំនងដ៏សាមញ្ញជាមួយ តាម៉ុក^{៦៩២}។

291. នៅក្នុងទំនាក់ទំនងនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានត្រួតពិនិត្យយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្នទៅលើការជំទាស់អង្គហេតុបន្ថែមទៀតចំពោះសក្ខីកម្មសាក្សី ដែលលើកឡើងដោយសហមេធាវី នៅក្នុងមូលដ្ឋានរង

^{៦៨៩} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/27) កថាខណ្ឌ ៩៦ យោងទៅរកសាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ (E465) កថាខណ្ឌ ៩១០-៩១៧។

^{៦៩០} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/27) កថាខណ្ឌ ៩៩។

^{៦៩១} សូមមើលខាងលើ មូលដ្ឋាន ៥.១។

^{៦៩២} ផ្ទុយ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៥៦។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

នេះ ក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប៉ុន្តែ អង្គជំនុំជម្រះមិនជឿថា ការជំទាស់ទាំងអស់នេះអាចធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ការសម្រេច របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅលើការទទួលខុសត្រូវ និង តួនាទីតាមព្រឹត្តិសិទ្ធិរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងតំបន់ ១៣ ឡើយ⁶⁹³។ លើសពីនេះទៀត ការកត់សម្គាល់ថា សាក្សី ៣៦ នាក់ ដែលរស់នៅក្នុងតំបន់នេះ នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បានបញ្ជាក់ថា ពួកគេមិនដែលឮឈ្មោះ យីម ទិត្យ មិនបានធ្វើឱ្យសហមេធាវីរួចផុតពីបន្ទុកក្នុងការកំណត់ថា មិនមានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុ ប្រកបដោយហេតុផលណាម្នាក់ អាចឈានដល់ការសម្រេច ពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិសិទ្ធិ ដែលចោទជាបញ្ហានេះឡើយ⁶⁹⁴។ ចំណុចនេះកាន់

⁶⁹³ ចំពោះពេជ្រ យីម ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ស្របជាមួយ សហមេធាវីថា ភស្តុតាងដែលបានដកស្រង់ មិនបានគាំទ្រជាពិសេសដល់ការសម្រេចដែលថា យីម ទិត្យ ធ្វើការប្រជុំ និងទទួលភ្ញៀវនៅមន្ទីរតំបន់១៣ ជាទៀងទាត់ឡើយ។ ផ្ទុយពីការលើកឡើងរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចម្លើយរបស់ ពេជ្រ យីម អំពីការជួប យីម ទិត្យ “ជាច្រើនដង” ពាក់ព័ន្ធ ជាមួយអំឡុងពេលដែល យីម ទិត្យ ជាលេខាស្រុកគីរីវង់។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ យីម ថ្ងៃទី២៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/79 នៅត្រង់ ERN 00934403 (ឆ្នាំ១៩-៣២)។ សាក្សីប្រើប្រាស់ពាក្យ “ទៅ” និង “ចូលរួម” ដែលចង់បង្ហាញថា យីម ទិត្យ ចូលរួមការប្រជុំ រួមជាមួយសមាជិកថ្នាក់ស្រុកដទៃទៀត នៅក្នុងតួនាទីកម្រិតស្រុក ហើយមិនមែនមានន័យថា ដឹកនាំការប្រជុំទាំងនោះ ក្នុងនាមជាមេដឹកនាំតាមព្រឹត្តិសិទ្ធិ នៃតំបន់១៣ឡើយ។ សូមមើល កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ យីម ថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/259 នៅត្រង់ ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01000670-71 (ឆ្នាំ១៦, ឆ្នាំ១៨)។ ទោះជាបែបនេះក្តី កំហុសនេះមិនបានបណ្តាល ឱ្យមានការច្រានចោលនូវ សេចក្តីសន្និដ្ឋានជារួមទៅលើ ការប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាច តាមព្រឹត្តិសិទ្ធិដ៏សំខាន់ របស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងតំបន់១៣ដែរ។ ចំពោះ ម៉ឺង វេត សាក្សីនេះគឺជាប្រធានក្រុមនិរសា នៅស្រុកគីរីវង់ តំបន់១៣ និងស្ថិតក្នុងស្ថានភាពមួយដ៏ល្អ ក្នុងការផ្តល់ភស្តុតាង អំពីការកត់សម្គាល់ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ ទៅលើការរៀបចំកន្លែងអង្គុយសម្រាប់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងអំឡុងកិច្ចប្រជុំ កម្រិតតំបន់ រយៈពេល១០ថ្ងៃ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦។ សំណុំរឿង ០០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៦ (ម៉ឺង វេត) ឯកសារ D219/899.1.4 នៅត្រង់ ERN 01329899-01329900 ទំព័រ ៣៧ បន្ទាត់ ៨ -២៥ ទំព័រ ៣៨ បន្ទាត់ ១ -២០។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ឺង វេត ថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/488 នៅត្រង់ ERN 01136710 (ឆ្នាំ៧ -ឆ្នាំ៨)។ សាក្សីដទៃទៀតបានគាំទ្រថា បានឃើញ យីម ទិត្យ នៅកិច្ចប្រជុំថ្នាក់តំបន់ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦នេះដែរ។ សូមមើល កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ប៊ុន ជឿន ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/274 នៅត្រង់ ERN 00999996 (ឆ្នាំ៦,ឆ្នាំ៨)។

⁶⁹⁴ បន្ថែមលើនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា សាក្សីដែលបានដកស្រង់ជាច្រើន ក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរថា ពួកគេមិនបានដឹងអំពី រចនាសម្ព័ន្ធយោបាយតំបន់១៣ ឬរចនាសម្ព័ន្ធយោបាយ ខ្មែរក្រហមជាទូទៅនោះឡើយ។ សូមមើល ជាឧទាហរណ៍ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជាន់ វ៉ាន់ ថ្ងៃទី០៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/724 នៅត្រង់ ERN 01213621 (ឆ្នាំ៣)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សំ ទូច ថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/604 នៅត្រង់ ERN 01173502 (ឆ្នាំ០៣) សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

តែសំខាន់ ដោយសារតែ “ភាពសម្ងាត់” ដែលបិទបាំងរចនាសម្ព័ន្ធដីកនាំរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា មិនឱ្យប្រជាជនកម្ពុជាទូទៅបានដឹងនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនោះ⁶⁹⁵។

292. ចុងក្រោយ ការលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកាតព្វកិច្ចក្នុងការសម្រេច អំពីសិទ្ធិអំណាច ឬការទទួលខុសត្រូវរបស់បុគ្គលដទៃទៀត ដែលអាចថានៅក្នុងគណៈកម្មាធិការ តំបន់១៣ ចាំបាច់ត្រូវតែបដិសេធពោល។ តាមវិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មិនមានលក្ខខណ្ឌតម្រូវ បែបនេះឡើយ សម្រាប់ការចេញដីកាដោះស្រាយ ចោទប្រកាន់ បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ យីម ទិត្យ ដែលជាជនត្រូវចោទក្នុងសំណុំរឿងនេះ⁶⁹⁶។ ដូចដែលបានសម្រេចកន្លងមក ទោះបីជាការវាយតម្លៃ ថាតើ ជនសង្ស័យស្ថិតនៅក្នុងចំណោមអ្នក “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” អាចមានការប្រៀបធៀប ជាមួយនឹងកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមដទៃទៀតក្តី តែការប្រៀបធៀបជាមួយនឹងកម្មាភិបាលខ្មែរ ក្រហមទាំងអស់ដែលគេស្គាល់ មិនមែនជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវ ឬមិនមានភាពចាំបាច់ឡើយ⁶⁹⁷។

293. ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចបដិសេធទង្វើករណីរបស់សហមេធាវីដែលជំទាស់លើការ សម្រេចលើសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិសិទ្ធិរបស់ យីម ទិត្យ។ ហេតុដូច្នោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ នឹងធ្វើការ ពិភាក្សាអំពីទង្វើករណីនៅសល់ ដែលជំទាស់ទៅលើភាពមិនត្រឹមត្រូវ ឬភាពមិនគ្រប់គ្រាន់នៃ

(“ស. កាលជំនាន់ខ្មែរក្រហម តើនរណាជាលេខាតំបន់? ឆ.១០៣ ខ្ញុំអត់ដឹង បានថាអត់ដឹង ដឹងតែធ្វើការ។ ឥឡូវចេះដឹង ពីណាអង្គការអំណាច”។)

⁶⁹⁵ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០១ (E188) កថាខណ្ឌ ៩៧-៩៨។ សំណុំរឿង ០០២ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០១ ថ្ងៃទី០៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ E313 (“សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០១ (E313)”) កថាខណ្ឌ ១៩៩។

⁶⁹⁶ សូមមើលផងដែរ វិធាន ៥៥(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

⁶⁹⁷ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) យោបល់ របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣៥៨។ សូមមើលផងដែរ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០១ (E188) កថាខណ្ឌ ២៤ (“ដោយសារតែទំហំនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានប្រព្រឹត្តឡើង នៅក្នុងអំឡុងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ កិច្ចព្រម ព្រៀង និងច្បាប់ អ.វ.ត.ក មិនបានដាក់កាតព្វកិច្ច ឱ្យវិនិច្ឆ័យជនទាំងឡាយ ដែលអាចជាចារីដែលបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុង យុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ទេ។ [...] អង្គហេតុដែលថា បុគ្គលផ្សេងទៀត នៅក្នុងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលក្នុងអំឡុងពេល កាត់សេចក្តី អាចនឹងចូលរួមប្រព្រឹត្តបទល្មើសដូចគ្នាក៏ដោយ ក៏វាមិនបានធ្វើឱ្យជនជាប់ចោទ រួចផុតពីការចោទប្រកាន់ថា គាត់ គឺជាជនម្នាក់ ក្នុងចំណោមជនទាំងឡាយ ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតដែរ”)។ (លុបចោលជើងទំព័រ)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ភស្តុតាងដែលគាំទ្រចំពោះការសម្រេចទៅលើ តួនាទីតាមនីតិវិធីរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងតំបន់ ១៣^{៦៩៨}។

294. ចៅក្រមអន្តរជាតិរដ្ឋាភិបាល ក្នុងគោលបំណងដើម្បីត្រួតពិនិត្យទៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បច្ចុប្បន្ននេះ បញ្ជាក់ការពាក់ព័ន្ធគឺថា យីម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងប្រភេទ “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ដែរ ឬទេ និងជាផ្នែកមួយនៃការវាយតម្លៃនេះ បន្ថែមទៅនឹងការវាយតម្លៃលើភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម កម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនសង្ស័យ ក៏ត្រូវបានយកមកពិចារណាផងដែរ^{៦៩៩}។ ការ ដេញដោលលើកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវ ត្រូវបានធ្វើឡើងតាមរយៈ ការពិចារណាដែលរួម មានដូចជា ឋានានុក្រមតំណែង ឬតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ និងភាពអចិន្ត្រៃយ៍នៃតួនាទីរបស់គាត់ បើ ទោះបីជាចាំបាច់ត្រូវរដ្ឋាភិបាល និងសង្កត់ធ្ងន់ថា មិនមានបទដ្ឋានសម្រាប់ចម្រាញ់លើតួនាទីនៅក្នុង ឋានានុក្រមក្តី^{៧០០}។

295. ផ្អែកលើសេចក្តីពិចារណាលើអង្គច្បាប់ខាងលើ ប្រសិនបើភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង អនុញ្ញាតឱ្យ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិធ្វើការសន្និដ្ឋានដោយគ្រប់គ្រាន់ថា ជនត្រូវចោទមានតួនាទីតាម នីតិវិធីជាក់លាក់ នៅពេលវេលាជាក់លាក់ ដោយមានភារកិច្ចដែលកំណត់បានជាក់លាក់ ដូចដែល សហមេធាវីបានព្យាយាមដោយទទួល^{៧០១} ការធ្វើការសម្រេចបែបនេះ នឹងសម្រេចបាននូវ ភាពច្បាស់លាស់ ដែលចង់បាន ក្នុងការធ្វើការវិភាគលើ “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”។ ប៉ុន្តែ កម្រិតនៃភាពច្បាស់លាស់មិនមានការតម្រូវជាចាំបាច់នោះឡើយ។

^{៦៩៨} ចៅក្រមអន្តរជាតិបានចោលជំនួស ទៅលើការចោទប្រកាន់ជាការសន្និដ្ឋាន ដែលលើកឡើងនៅក្នុង កថាខណ្ឌ ១៦២១៦៣ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។

^{៦៩៩} សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១៤១។ សូមមើលផងដែរ យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣៥២។ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (D308/3/1/20) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១។

^{៧០០} សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ១៤១។ សូមមើលផងដែរ យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣៥២, ៣៥៣។ សំណុំ រឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងដីកាដោះស្រាយ (D308/3/1/20) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១។

^{៧០១} សូមមើល បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ១៥៥។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

296. នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសម្រេចថា គាត់មិនអាចឈានដល់ការសម្រេចលើ “កាលបរិច្ឆេទជាក់លាក់ ឬអំពីរយៈពេល” នៃការកាន់តំណែងរបស់ យឹម ទិត្យ បើទោះបីជាគាត់អាចសន្និដ្ឋានបានថា យឹម ទិត្យ “ជាលេខាធិការតំបន់ ១៣ នៅពេលមួយក្នុងអំឡុង របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ”⁷⁰²។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចមើលឃើញថា មិនមានកំហុសនៅក្នុង ការទទួលស្គាល់ដោយស្មោះត្រង់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលថា ភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង លើកាលបរិច្ឆេទនៃអណតិការងារ “ផ្ទុយគ្នា” ហើយផ្ទុយទៅវិញ ដោយបង្ហាញពីកាលបរិច្ឆេទដែលមិនស្របគ្នា ដែលសាក្សី អ៊ុល ហៀន, នុត នូរ, ម៉ុង វេត, សាន់ ឡាន, ពេជ្រ ជឹម, វ៉ាន់ យ៉ាន់ និងណុប ណាន បានផ្តល់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានបង្ហាញថា គាត់បានធ្វើការពិចារណាដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ទៅលើភស្តុតាងដែលមិនស្របគ្នាទាំងនេះ។ សំខាន់បំផុតនោះ ដោយមិនគិតអំពីភាពខុសគ្នាលើកាលបរិច្ឆេទទាំងអស់នេះ ព័ត៌មានរបស់សាក្សីទាំងអស់នេះ ប្រមូលផ្តុំទៅលើចំណុចមួយដែលថា យឹម ទិត្យ គឺជាលេខាតំបន់ ១៣ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យមានការសម្រេច ដែលបំពេញបានតាម លក្ខខណ្ឌតម្រូវជាធរមាននៃ “ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់”។ បន្ទាប់ពីត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ អង្គបុរេជំនុំជម្រះជឿដែរថា មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ បំពេញការងារនៅក្នុងគណៈកម្មាធិការតំបន់ ១៣⁷⁰³។

297. ការដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនអាចធ្វើការសម្រេចជាក់លាក់អំពីកាលបរិច្ឆេទ និងរយៈពេលនៃតួនាទីតាមនីតិវិធីរបស់ យឹម ទិត្យ ទោះជាក្នុងករណីណាក្តី គ្រាន់តែបង្ហាញឱ្យឃើញអំពីកត្តាមួយក្នុងចំណោមកត្តាជាច្រើន នៅក្នុងការវាយតម្លៃជារួមទៅលើកម្រិតនៃការទទួល

⁷⁰² ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ៣៤៦។

⁷⁰³ សាក្សីជាច្រើនផ្សេងគ្នា បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា យឹម ទិត្យ នៅក្នុង “គណៈកម្មាធិការតំបន់ ១៣” “ឡើងទៅជាគណៈកម្មាធិការតំបន់” និង “ជាលេខាតំបន់ ១៣”។ សូមមើលជាឧទាហរណ៍ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ខឹម វៃ ថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/636 នៅត្រង់ ERN 01184402 (ឆ៣៨)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ម៉ុង វេត ថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/488 នៅត្រង់ ERN 01136705 (ឆ៣១)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នុត នូរ ថ្ងៃទី១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/228 នៅត្រង់ ERN 01075759 (ឆ២៥)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡោ ធន ថ្ងៃទី២២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D219/951 នៅត្រង់ ERN 01420562 (ឆ១១៩)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដុក ចាន់ ថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/86 នៅត្រង់ ERN 01040104 (ឆ៧)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ខុសត្រូវរបស់គាត់ប៉ុណ្ណោះ។ ក្នុងករណីនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា កត្តាទាំងអស់នេះ មិនមែនជាកត្តាកំណត់ ជាសារវន្តឡើយ។

298. ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា មូលដ្ឋាន ៥.២.(i) ត្រូវបដិសេធពោល។

មូលដ្ឋាន ៥.២ (iii) ÷ កំហុសដែលទេសចរណ៍ប្រកាន់លើការសម្រេចថា យីម ទិត្យ គឺជាលេខា
តំបន់ ១

ក. សារណា

299. សហមេធាវីបានជំទាស់ទៅនឹងការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលថា យីម ទិត្យ គឺជាលេខាតំបន់១ តាមព្រឹត្តិស័យ និង/ឬនីតិស័យ។ ជាដំបូង សហមេធាវីបានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ ត្រូវបាន តែងតាំងជាលេខា តំបន់ ១ នៅក្នុងខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយបានប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាចរហូត ដល់របបបានបញ្ចប់⁷⁰⁴។ សហមេធាវីបានចោទប្រកាន់ថា ការសម្រេចថា យីម ទិត្យ មកជំនួស តាមបែប ក្រោយពេលគេដកតំណែងគាត់ មិនត្រឹមត្រូវទេ ហើយក៏មិនមានភ័ស្តុតាងគាំទ្រដែរ⁷⁰⁵ ព្រោះមិនមានសាក្សីណាម្នាក់បានផ្តល់ “ភ័ស្តុតាងផ្ទាល់” អំពីការតែងតាំង យីម ទិត្យ ឡើយ⁷⁰⁶។ សហមេធាវីបានលើកឡើងនូវទង្វើករណី ជាក់លាក់អំពីការដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិ នៅក្នុងសេចក្តីពិចារណារបស់ខ្លួន មិនបានពិចារណាទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សីមួយ ចំនួន រួមទាំង លើបញ្ហានានា ដូចជា ការមិនស្គាល់ ឬមានទំនាក់ទំនងតិចតួចជាមួយនឹង យីម ទិត្យ ការលើកឡើងដោយមិនត្រឹមត្រូវ ឬមិនស្របគ្នាអំពីកាលបរិច្ឆេទ មនុស្ស ឬហេតុការណ៍ផ្សេងៗ ការមិនអាចកំណត់អត្តសញ្ញាណ យីម ទិត្យ និងការមិនមានការបញ្ជាក់ទៅលើព័ត៌មានមួយ ចំនួន⁷⁰⁷។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសបន្ថែមទៀត ដោយពឹងផ្អែកទៅលើ ភ័ស្តុតាង ដែលមិនមានការគាំទ្ររបស់ ឈាន ហិក (រួមទាំង អំពីការចោទពីការចាប់ខ្លួនតាមបែប)

⁷⁰⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៤។
⁷⁰⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៤។
⁷⁰⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៥។
⁷⁰⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៥ យោងទៅរក តុប សឹង លេក ពៀវ រ៉ា លុយ ជួន មិន វី ធាន់ ណុប ជីម ណង ឆី លៀស គង់ នួន មួន ឈឿន ប៉ាន។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ហើយបែរជាមិនពិចារណាទៅលើភស្តុតាងដោះបន្ទុក និងផ្ទុយគ្នា ដែលផ្តល់ដោយសាក្សីដែលនេះ សាក្សីដទៃផ្សេងៗទៀត និង/ឬឯកសារភស្តុតាង⁷⁰⁸។

300. ទីពីរ សហមេធាវីបានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសក្នុងការ សម្រេច ថា យីម ទិត្យ ប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាចនៅក្នុងតំបន់១ ក្នុងនាមជាលេខាតាមព្រឹត្តិសិទ្ធិ⁷⁰⁹។ ដើម្បីសម្រេច ថា យីម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាច និងការគ្រប់គ្រងផ្ទាល់ទៅលើយោធាក្នុងតំបន់ ១ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងដែលមិនមានការគាំទ្ររបស់ សាក្សីមួយរូប គឺ សៀន ម៉ាត់ ហើយមិនបានពិចារណាថា សាក្សីរូបនេះមិនដឹងថានរណាទទួល ខុសត្រូវនៅក្នុងតំបន់ ១ នៅពេលនោះឡើយ ដោយគាត់គ្រាន់តែឮថា យីម ទិត្យ ជាមេបញ្ជាការ ហើយមិនបានបញ្ជាក់ថា ក្នុងអំឡុងពេលណាឡើយ⁷¹⁰។ លើសពីនេះទៀត សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិ (១) មិនបានពន្យល់អំពីសញ្ញាណ នៃពាក្យថា “បញ្ជាផ្ទាល់ខ្លួន” នៅពេល សម្រេចថា យីម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាចលើ “បញ្ជាផ្ទាល់ខ្លួននៅក្នុងតំបន់” ដោយមិនមានភស្តុតាង គ្រប់គ្រាន់⁷¹¹ (២) មិនបានពិចារណាទៅលើភស្តុតាងផ្ទុយគ្នារបស់សាក្សីជាច្រើនរូប⁷¹² និង កត្តាពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត នៅពេលសម្រេចថា យីម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាចលើអ្នកក្រោមបង្គាប់របស់ គាត់ លើបញ្ជាសន្តិសុខ រួមទាំង លទ្ធភាពរបស់គាត់ក្នុងការណែនាំអ្នកដទៃ, ធ្វើរបាយការណ៍ អំពីសកម្មភាពខ្លាំង ដឹកនាំការប្រជុំ និងផ្តល់ការណែនាំ “អប់រំ” ឬ “កម្ទេច”⁷¹³ (៣)

⁷⁰⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៦-១៦៩ (សហមេធាវីចោទប្រកាន់ថា ឈាន ហិក មិន បានឃើញការចាប់ខ្លួន តាប៉ែត ទេ ព្រោះគាត់រត់ចូលព្រៃហើយ។ លើសពីនេះទៀត វី ផាន់ បញ្ជាក់ថា យីម ទិត្យ មក ដល់ប្រហែលក្នុង ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ និងថា តាប៉ែត បានប្រកាសថា តាទិត្យ មកជួយគ្រប់គ្រងតំបន់១។ លើសពីនេះ ហាន ធី បានចូលរួមការប្រជុំមួយ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ដែលពេលនោះមានវត្តមានតាប៉ែត។ តាប៉ែតគឺជាសមាជិក គណៈកម្មាធិការ អចិន្ត្រៃយ៍ និងគណៈកម្មាធិការមជ្ឈឹម នៅក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ បើតាមឯកសារ "ការរៀបចំអំណាច")។

⁷⁰⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧០។

⁷¹⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧១។

⁷¹¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧២-១៧៣ យោងទៅរក ភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធជាមួយ វី ផាន់ និងជួន ថន។

⁷¹² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧៤ យោងទៅរក ភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធជាមួយ វី ផាន់ ជួន ថន ណុប ធីម ឈឿន ប៉ាន ឆឹង ឈឿត និង ណង នី។

⁷¹³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧៤-១៧៥។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

លើកឡើងដោយមិនត្រឹមត្រូវពីភ័ស្តុតាងរបស់ ជា ប៉ែត ដែលមិនដឹងអំពីតួនាទីរបស់ យឹម ទិត្យ នៅ ពេលសន្និដ្ឋានថា យឹម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការការពារបុគ្គលផ្សេងៗពីការចាប់ខ្លួន និង សម្លាប់⁷¹⁴ និង (៤) ពីងផ្អែកដោយមិនត្រឹមត្រូវទៅលើ សក្ខីកម្មដែលគ្មានការគាំទ្ររបស់ ឈឿង ប៉ាន ក្នុងការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ ដោះលែងកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ (តាសាម៉ន) ហើយមិន បានពន្យល់ថា ហេតុអ្វីទើបខ្លួនមិនពិចារណាទៅលើមូលហេតុដទៃផ្សេងទៀត ចំពោះការរួច ជីវិតរបស់តាសាម៉ន ក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩⁷¹⁵។

301. ចំពោះការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ ទទួលខុសត្រូវលើសេដ្ឋកិច្ច នៅក្នុងតំបន់១ សហមេធាវីបានលើក ឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានពន្យល់ថា តើ “ការទទួលបន្ទុក” មាន ន័យដូចម្តេច នៅក្នុងន័យការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់បុគ្គលម្នាក់ ហើយពីងផ្អែកទៅលើ ភ័ស្តុតាង ដែលមិនអាចជឿជាក់បាន អំពីសន្ទុកថារបស់ យឹម ទិត្យ ពាក់ព័ន្ធនឹង ធារាសាស្ត្រ និង ការបង្កបង្កើនផល ព្រមទាំងការទៅពិនិត្យជាទៀងទាត់នៅទំនប់កង្កត⁷¹⁶។ សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិមិនបានផ្តល់សំអាងហេតុថា គាត់អាចធ្វើការសម្រេចនេះដោយរបៀបណា ដោយគ្មានភ័ស្តុតាងអំពីបញ្ហាផ្ទាល់ពី យឹម ទិត្យ ឬរបាយការណ៍បញ្ជូនទៅ យឹម ទិត្យនោះ⁷¹⁷។ លើ សពីនេះទៀត ការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលថា យឹម ទិត្យ មាន សិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិសិទ្ធិ ទៅលើកម្មាភិបាលផ្ទះឃុំ និងផ្ទះស្រុក នៅតំបន់១ មិនសមហេតុ ផលទេ ព្រោះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនអាចកំណត់អំពីតួនាទី តាមនីតិវិធីរបស់ យឹម ទិត្យ ដែលជាលេខាតំបន់១នោះ។ លើសពីនេះទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិន បានផ្តល់សំអាងហេតុថា ហេតុអ្វីទើបភ័ស្តុតាងដែលបានដកស្រង់នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំ ជម្រះ ដែលមិនបានយោងទៅការតែងតាំង យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់១ មានការពាក់ព័ន្ធ ជាមួយនឹងការកំណត់អំពីសិទ្ធិអំណាចតាមនីតិវិធីរបស់ យឹម ទិត្យនោះ⁷¹⁸។

⁷¹⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧៦-១៧៨ យោងទៅរក កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ផរ ប៉ែត ថ្ងៃទី ២៣ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១៤ ឆ៤ ERN 00990637 ឆ៤ ERN 00990638។

⁷¹⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧៩។

⁷¹⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨០។

⁷¹⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨០។

⁷¹⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨១។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

302. ជាចុងក្រោយ សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានបែងចែករវាង តួនាទី និងសកម្មភាពរបស់ យីម ទិត្យ និងតាម៉ុក នៅកិច្ចប្រជុំកម្រិតភូមិភាគ នៅបាត់ដំបង ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិចោទថា ក្នុងការប្រជុំនោះ ពួកគេចេញសេចក្តីណែនាំ និង លើកឡើងអំពីគោលដៅបង្កបង្កើនផល និងអត្រាកំណើត⁷¹⁹។ នៅក្នុងការសម្រេចចំណុច ខាងលើនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពឹងផ្អែកទៅលើសាក្សីតែមួយរូប គឺ ណុប ឆឹម ដែលក្រោយមក បានដកវិញ នូវភស្តុតាងរបស់គាត់ផ្នែកនេះ ហើយបញ្ជាក់ថា គាត់គ្រាន់តែបាន ចូលរួមការប្រជុំតែមួយប៉ុណ្ណោះ (នៅផ្ទះរបស់ យីម ទិត្យ ដែលនៅទីនោះមិនមានអ្នកចូលរួមផ្សេង ទេ)⁷²⁰ ហើយការប្រជុំនេះអាចកើតឡើង ក្រោយខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨ ប៉ុណ្ណោះ នៅពេលដែលគាត់ ត្រូវបានតែងតាំងជាអនុលេខាស្រុកសំឡូត⁷²¹។ សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិបានសន្និដ្ឋានដោយមិនសមហេតុផលថា ការដកភស្តុតាងវិញរបស់ ណុប ឆឹម មិនអាច ជឿជាក់បាន ដោយសារតែគាត់បានទទួលលិខិតធានា (ការពារគាត់ពីការប្រើប្រាស់ចម្លើយគាត់ ប្រឆាំងនឹងខ្លួនឯង) ដូច្នេះហើយ គាត់មិនចាំបាច់ការពារតួនាទីរបស់គាត់ឡើយ⁷²²។ លើសពី នេះទៀត ចំពោះភស្តុតាងរបស់ប្តីគាត់ គឺ ព្រាប កប សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបាន ពិចារណាថា ព្រាប កប ពិការភ្នែក ធ្វើឱ្យគាត់មិនមានសម្បទាគ្រប់គ្រាន់ ជានិរសារឡើយ ថា ណុប ឆឹម មិនដែលអនុញ្ញាតឱ្យ ព្រាប កប ពាក់ព័ន្ធជាមួយការងាររបស់គាត់ និងដឹងអ្វីទាល់ តែសោះអំពីការងាររបស់គាត់ និងថា ណុប ឆឹម មិនបានបញ្ជាក់នៅក្នុងចម្លើយណាមួយរបស់ គាត់ថា ព្រាប កប ធ្លាប់ទៅចូលរួមការប្រជុំណាមួយជាមួយគាត់ ឬធ្លាប់និយាយប្រាប់ប្តីគាត់ ថាជា អនុលេខាស្រុកនោះឡើយ⁷²³។ សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបង្ហាញ ដោយមិនត្រឹមត្រូវអំពីភស្តុតាងរបស់ ណុប ឆឹម សម្រេចដោយមិនត្រឹមត្រូវថា ណុប ឆឹម អនុលេខាស្រុកសំឡូត បានរំលឹកថា បានទទួលសេចក្តីណែនាំ សរសេរដោយដៃដោយ យីម ទិត្យ ពី តំបន់ ប៉ុន្តែ ណុប ឆឹម មិនដែលបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់ថា សេចក្តីណែនាំនោះសរសេរដោយផ្ទាល់

⁷¹⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨២។

⁷²⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨២-១៨៣។

⁷²¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨៥។

⁷²² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨៤ យោងទៅរក លិខិតធានារបស់ សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិ ចំពោះលោកស្រី ណុប ឆឹម ថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤។

⁷²³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ដែរបស់ យីម ទិត្យ និងការមិនចេះអក្សររបស់ ណុប ឆឹម ធ្វើឱ្យគាត់មិនអាចអាន ឬស្គាល់អក្សរ សរសេរដៃឡើយ⁷²⁴។

303. សរុបទៅ សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសអង្គហេតុ និង អង្គច្បាប់ ក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ តាមព្រឹត្តិស័យ និងនីតិស័យ⁷²⁵។ ត្រឹមតែ វត្តមានរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំពីរបី និងចំណងទាក់ទងជាសាច់ញាតិរបស់ យីម ទិត្យ ជាមួយ តាម៉ុក មិនអាចត្រូវបានចាត់ទុកថាជាការសន្និដ្ឋានអំពីសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិស័យជាលេខា តំបន់១ ឡើយ⁷²⁶។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានវាយតម្លៃដោយត្រឹមត្រូវទៅលើ ចម្លើយសាក្សី មិនបានផ្តល់សំអាងហេតុ មិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងផ្ទុយ ដែលដោះបន្ទុក មិន បានអនុវត្តបទដ្ឋានភរនីយភាព និងមិនបានអនុវត្តគោលការណ៍វិមតិសង្ស័យនឹងបានជាប្រយោជន៍ ដល់ជនជាប់ចោទ⁷²⁷ និងមិនពិចារណាលើភស្តុតាងផ្ទុយ⁷²⁸។

304. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងថា បើតាមតុល្យភាពនៃភរនីយភាព មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដែលថា យីម ទិត្យ គឺជាលេខាតំបន់ ១ ចាប់តាំងពីខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ រហូតដល់ពេលចុងបញ្ចប់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងថា សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញនូវ កំហុសដែលអាចត្រួតពិនិត្យបាន លើអង្គហេតុ ឬអង្គច្បាប់ឡើយ⁷²⁹។ សហព្រះរាជអាជ្ញា អន្តរជាតិជំទាស់ទៅនឹង ការលើកឡើងថា ភស្តុតាងផ្តល់អំពីការតែងតាំងគឺជាការចាំបាច់ និងបាន បញ្ជាក់ពីភស្តុតាងរបស់ សាក្សីដែលបានដឹងអំពីតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ ពីសកម្មភាព របស់ គាត់ តាមរយៈមនុស្សដទៃទៀត ដែលមានទំនាក់ទំនងផ្ទាល់ជាមួយ យីម ទិត្យ ឬតាមរយៈការដឹង ឮទូទៅរបស់អ្នកដែលនៅក្នុងតំបន់១⁷³⁰។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិយល់ថា ការព្យាយាមរបស់ សហមេធាវីក្នុងការធ្វើឱ្យខូចខាតដល់សាក្សីសំខាន់ មិនអាចជឿជាក់បាន និង

⁷²⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨៦។
⁷²⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨៧។
⁷²⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨៧។
⁷²⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨៨។
⁷²⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨៨។
⁷²⁹ ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ កថាខណ្ឌ ១០០។
⁷³⁰ ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ កថាខណ្ឌ ១០១។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

មិនមានមូលដ្ឋានឡើយ ហើយនេះជាការបង្ហាញអំពីការមិនបាន ពិនិត្យទៅលើភ័ស្តុតាងជារួម រួមទាំងភ័ស្តុតាងរបស់ លេខ ភីវ, វី ធាន, ណុប ងឹម, ណង នី, លៀស គង់ និងអ្នកដទៃទៀត⁷³¹។

305. ចំពោះសិទ្ធិអំណាចរបស់ យីម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងប្រហាក់ប្រហែលគ្នាថា ភ័ស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បានបង្ហាញពីសិទ្ធិអំណាចរបស់ យីម ទិត្យ ទៅលើអ្នកក្រោមបង្គាប់ រួមទាំង លើបញ្ហាសន្តិសុខ និងសេដ្ឋកិច្ច តាមរយៈការប្រជុំ របាយការណ៍ លិខិត និងការចុះពិនិត្យដល់ទីតាំង ហើយលើកឡើងថា មិនមានកំហុសដែលអាចត្រួតពិនិត្យឡើងវិញបានដូចដែលសហមេធាវីបានលើកឡើងនោះឡើយ⁷³²។ ជាពិសេស សហមេធាវីមិនពិចារណាទៅលើភ័ស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងការត្រួតត្រាប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពទៅលើអ្នកក្រោមបង្គាប់ សិទ្ធិអំណាចក្នុងការការពារកម្មាភិបាល ពីការចាប់ខ្លួន និងការសម្លាប់ សិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់លើផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និងលទ្ធភាពរបស់គាត់ ក្នុងការចេញបញ្ជា និងសេចក្តីណែនាំសរសេរដោយដៃ⁷³³។ លើសពីនេះទៀត លក្ខន្តិកៈបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា មានភាពពាក់ព័ន្ធនឹងការកំណត់អំពីការគ្រប់គ្រងតាមនីតិវិធីរបស់ យីម ទិត្យ ទៅលើអ្នកក្រោមបង្គាប់ និងភារកិច្ច និងអំណាចរបស់គាត់⁷³⁴។

306. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងករណីទៀតថា សហមេធាវីមើលរំលងទៅលើភ័ស្តុតាងគាំទ្រ⁷³⁵ និងថា ការព្យាយាមរបស់ពួកគេក្នុងការធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សាក្សី ដែលផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីសិទ្ធិអំណាចរបស់ យីម ទិត្យ លើបញ្ហាសន្តិសុខ និងបុគ្គលិក ទទួលការបរាជ័យ ព្រោះថា សហមេធាវីមិនបានពន្យល់អំពីភាពពាក់ព័ន្ធនៃការជំទាស់របស់ខ្លួនចំពោះភ័ស្តុតាងសាក្សីមួយចំនួន⁷³⁶។ សម្រាប់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ការវាយតម្លៃមួយចំណែករបស់សហមេធាវីទៅលើភ័ស្តុតាង មិនមានភាពច្បាស់លាស់ ដូចជា អំណាចរបស់យីម ទិត្យ ក្នុងការ

⁷³¹ ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ កថាខណ្ឌ ១០២-១០៤។
⁷³² ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ កថាខណ្ឌ ១០៥។
⁷³³ ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ កថាខណ្ឌ ១០៦។
⁷³⁴ ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ កថាខណ្ឌ ១០៧។
⁷³⁵ ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ កថាខណ្ឌ ១០៨ ផ្ទុយពី ឯកសារ D382/22 បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ កថាខណ្ឌ ១៧១។
⁷³⁶ ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ កថាខណ្ឌ ១០៩ យោងទៅរក វី ធាន ណុប ងឹម លឿន ប៉ាន ងឹង លឿត និង ណង នី។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ការពារបុគ្គលពីការចាប់ខ្លួន និងការសម្លាប់⁷³⁷។ ចុងក្រោយ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានសង្កត់ធ្ងន់ថា ការព្យាយាមរបស់សហមេធាវី ក្នុងការធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់ការប្រព្រឹត្តិរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ ណុប ឆីម ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រជុំទៀងទាត់ដែលយីម ទិត្យ បានចូលរួមនោះ មិនអាចជឿជាក់បានឡើយ⁷³⁸។

ខ. ការពិភាក្សា

307. ដោយសារភាពស្មុគស្មាញនៃភ័ស្តុតាងដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានធ្វើការវាយតម្លៃ និងដោយសារសហមេធាវីមិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសណាមួយ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា អ្នកវិនិច្ឆ័យលើអង្គហេតុប្រកបដោយហេតុផលម្នាក់ អាចធ្វើការសន្និដ្ឋានថា (១) យីម ទិត្យ ត្រូវបានតែងតាំងជាលេខាតំបន់ ១ ចាប់ពីអំឡុងខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ រហូតដល់ចុងបញ្ចប់នៃរបបនេះ និង (២) យីម ទិត្យ ប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិស័យនៅក្នុងតំបន់ ក្នុងពេលវេលាពាក់ព័ន្ធ⁷³⁹។

308. សហមេធាវីបានបំភ្លឺ “កំហុស” យ៉ាងច្រើនលើសលប់ ដែលជាចំណុចស្នូលនៃការវាយតម្លៃរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅលើភ័ស្តុតាងមួយចំនួនដែលពាក់ព័ន្ធ ដូចជា ការមិនមានភ័ស្តុតាងផ្ទាល់ ឬការគាំទ្រ ការវាយតម្លៃដោយមិនត្រឹមត្រូវទៅលើព័ត៌មានលម្អិតដែលសាក្សីផ្តល់ឲ្យ និងការមិនបានពិចារណាទៅលើអង្គហេតុសំខាន់ៗ ភាពមិនគ្រប់គ្រាន់ ឬមិនស្របគ្នានៅក្នុងការសម្រេច។ ទទ្ទឹករណីទាំងអស់នេះគ្មានប្រសិទ្ធភាពទេ។ គោលជំហររបស់សហមេធាវីសហមេធាវីត្រូវបានលើក ឡើងជាទូទៅដោយ (១) ការប្រើប្រាស់ដោយចង្អៀតនូវព័ត៌មានលម្អិតមួយក្នុងចំណោមភ័ស្តុតាងដ៏ច្រើនលើសលប់ (២) ការបង្ហាញពីការចោទប្រកាន់ដោយគ្មានមូលដ្ឋាន និង/ឬ (៣) ការរៀបចំឡើងនូវការអះអាង ដែលមិនពាក់ព័ន្ធ ឬមិនមានសំអាងហេតុមួយចំនួន⁷⁴⁰។

⁷³⁷ ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ កថាខណ្ឌ ១១០ យោងទៅរក ផរ ប៉ែត ឈឿន បាន។
⁷³⁸ ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ កថាខណ្ឌ ១១១។
⁷³⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៤-១៨៨។
⁷⁴⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៤-១៨៨។
ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា ទទ្ទឹករណីរបស់សហមេធាវី នៅក្នុងមូលដ្ឋាននេះ ៥.២ (iii) នាំឲ្យមានបណ្តឹងទាក់ទងនឹងការប្រើប្រាស់ទំនាក់ទំនងរវាង យីម ទិត្យ និង តាម៉ុក (បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨៧ ចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុស “អង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា យីម ទិត្យ គឺជាលេខាតំបន់១ ភូមិភាគពាយ័ព្យ តាមនីតិស័យ និង/ឬព្រឹត្តិស័យ នៅត្រង់ចំណុចពេលវេលាសេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

a. ការតែងតាំង យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១ នៅក្នុងខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨

- 309. ចំពោះបញ្ហាទីមួយ ថាតើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសដែរឬទេ ក្នុងការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ ជំនួស តាប៉ែត ជាលេខាតំបន់១ នៅក្នុងខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨⁷⁴¹ ចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងពិចារណា ទៅលើការចោទប្រកាន់របស់សហមេធាវី អំពីសាក្សីនីមួយៗ ឬភ័ស្តុតាងមួយភាគខ្លះទៅតាមលំដាប់ លំដោយ ដូចតទៅ តុប សឹង, លេក ពៀវ, ឆាំ លុយ, ជួប ថន, វី ផាន់, ណុប ធីម, ណង នី, លៀស គង់, នួន មួន, ឈឿង ប៉ាន, ឈាន ហ៊ា, ហាន ធី និងអត្ថបទសិក្សាស្រាវជ្រាវ ដែលមានចំណងជើងថា “ការរៀបចំអំណាច”⁷⁴²។
- 310. ចំពោះការអះអាងថា តុប សឹង (ដែលដឹកនាំកងចល័តនៅជុំវិញការដ្ឋានទំនប់កង្កត ក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៨)⁷⁴³ “មិនស្គាល់” ឬថា អត្តសញ្ញាណរបស់ យឹម ទិត្យ បានដឹង “ពីប្រធានកងរបស់ខ្លួន” នោះ⁷⁴⁴ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ទង្វើករណីទាំងអស់នេះ និងការជំទាស់បន្ថែមផ្សេងទៀត ទទួលបានបរាជ័យ។ តុប សឹង បានឃើញ យឹម ទិត្យ ដោយផ្ទាល់ “ជាច្រើនដង”⁷⁴⁵ នៅពេលដែលគាត់

ណាមួយក្នុងរយៈកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ” ហើយការគាំទ្ររបស់ពួកគេ ទៅលើចំណុចមួយនេះ គឺការយោងដោយប្រយោលទៅទង្វើករណីកន្លងមករបស់ខ្លួនដែលថា “ទំនាក់ទំនងគ្រួសារ” របស់ យឹម ទិត្យ ជាមួយ តាម៉ុក មិនអាចស្នើនឹងការសន្និដ្ឋានដែលថា លោក យឹម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិស័យ ជាលេខាតំបន់ ១ ទេ”)។ អង្គជំនុំជម្រះសូមរំលឹកអំពីការសម្រេចកន្លងមករបស់ខ្លួន នៅក្នុងសេចក្តីពិចារណាទាំងអស់នេះថា “សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានប្រើប្រាស់ដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវទំនាក់ទំនងគ្រួសាររវាង យឹម ទិត្យ ជាមួយ តាម៉ុក ធ្វើជាមូលដ្ឋាន ឬជាផ្លូវកាត់ ដើម្បីដាក់បន្ទុកនូវសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិស័យ ឬតាមនីតិវិធីឡើយ ប៉ុន្តែដឹកនាំបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ បានពីងផ្អែកទៅលើសាក្សីជាច្រើន ដែលផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ យឹម ទិត្យ”។ (សូមមើល មូលដ្ឋាន ៥.១ ខាងលើ)។ ហេតុដូច្នេះ ទំនាក់ទំនងរបស់ យឹម ទិត្យ ជាមួយ តាម៉ុក នឹងមិនត្រូវបានពិភាក្សាបន្ថែមទៀតទេនៅទីនេះ។

⁷⁴¹ ដឹកនាំបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ៣៦០-៣៦២។
⁷⁴² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដឹកនាំបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៥-១៦៩។
⁷⁴³ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តុប សឹង ថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/117 នៅត្រង់ ERN 01046461-01046464 (៣១៥-៣១៩, ៣៤៩)។
⁷⁴⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដឹកនាំបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៥។
⁷⁴⁵ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តុប សឹង ថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារឯកសារ D219/117 នៅត្រង់ ERN 01046468 (៣៩១)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

បង្ហាញខ្លួន ដើម្បីត្រួតពិនិត្យទំនប់កង្កែប "ប្រហែលជាពីរដងក្នុងមួយខែ" នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨⁷⁴⁶ ជាការទទួលខុសត្រូវ ដែលដូចគ្នានឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់ តាប៉ែត ជាអ្នកកាន់តំណែងមុនគាត់ មុនពេល យឹម ទិត្យ មកដល់⁷⁴⁷។ លើសពី នេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿទេថា ការគ្មានការ កំណត់អត្តសញ្ញាណជាមុន បង្ហាញពីកំហុសនោះ⁷⁴⁸ ដោយសារតែសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិយល់ថា សក្ខីកម្មរបស់ តុប សឹង មិនត្រឹមតែផ្អែកលើអ្វី ដែលគាត់បានដឹងនៅពេលនោះ ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ វាឆ្លើយតបផងដែរចំពោះការមើលឃើញ យឹម ទិត្យ⁷⁴⁹ ហើយ តុប សឹង បាន

⁷⁴⁶ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តុប សឹង ថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/117 នៅត្រង់ ERN 01046466-01046467 (ឆ១៩-៧៧៥)។

⁷⁴⁷ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៨១ ជើងទំព័រ ១០០៧ ដកស្រង់ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តុប សឹង ថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/117 នៅត្រង់ ERN 01046465 (ឆ៥៨-៧៦០) (ឆ៦០ បញ្ជាក់ថា “កាលនោះ ខ្ញុំ កំពុងធ្វើការលើកទំនប់ ខ្ញុំបានឃើញតាប៉ែត ជិះឡានទៅមើលការដ្ឋានលើកទំនប់ ហើយខ្ញុំព្រមព្រៀងយាយថា តាប៉ែត ជា គណៈតំបន់១ និងជាជំនួយការភូមិភាគពាយ័ព្យ”)។

⁷⁴⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៥។ បើទោះបីជាការ កំណត់អត្តសញ្ញាណជនជាប់ចោទ នៅក្នុងពេលស៊ើបអង្កេត អាចជាឧបករណ៍ដ៏មានតម្លៃ ដែលត្រូវប្រើប្រាស់នៅក្នុង បញ្ហា ព្រហ្មទណ្ឌក្តី តែអង្គជំនុំជម្រះសូមកត់សម្គាល់ថា សំណុំរឿងដែលស្មុគស្មាញខ្លាំងទាំងអស់នេះ (ពាក់ព័ន្ធ ផងដែរជាមួយនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម និងឬប្រល័យពូជសាសន៍) ដែលកើតឡើងរាប់ទសវត្សរ៍កន្លងមក នៅក្នុងភូមិភាគដែលមាន ជម្លោះ ដូច្នេះហើយអាចធ្វើឱ្យបាត់បង់នូវលទ្ធភាព តម្លៃ ឬសូម្បីតែភាពត្រឹមត្រូវ នៃឧបករណ៍ស៊ើបអង្កេតបែបនេះ។ ការចង់ បានការកំណត់អត្តសញ្ញាណបែបនេះ អាចត្រូវបានពិចារណា ដោយអ្នកវិនិច្ឆ័យលើអង្កេតហត្ថ ប្រកបដោយហេតុផលម្នាក់ នៅក្នុង ភស្តុតាងរួមនៃរឿងក្តី ប៉ុន្តែ ការមិនមានការកំណត់អត្តសញ្ញាណ មិនបានធ្វើឱ្យភស្តុតាង ឬសក្ខីកម្មគ្មានសុពលភាពឡើយ។

⁷⁴⁹ សូមមើល, ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៥៦ ដកស្រង់ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តុប សឹង ថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/117 នៅត្រង់ ERN 001046466-01046467 (ឆ៧១-៧៧៦), ERN 01046468 (ឆ៧០), ERN 01046474 (ឆ១៤៣-៧១៤៦) (ស១៤៤ “តើលោកស្រីធ្លាប់ជួបនិយាយ ជាមួយតាទិត្យទេ? ឆ១៤៤ “នៅពេល ដែលគាត់ជួបខ្ញុំ គាត់បានសួរសុខទុក្ខខ្ញុំ ហើយថា តើធ្វើការងារយ៉ាងម៉េចដែរ”)។ សូមមើលផងដែរដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤០០ ជើងទំព័រ ១០៥៧ ដកស្រង់ ផងដែរ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តុប សឹង ថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/117 នៅត្រង់ ERN 01046465 - 01046468 (ឆ៥៨-៧៦១, ៧៦៧-៧៦៨, ៧៧៨-៧៧៩, ៧៨៥, ៧៨៧-៧៩០) នៅត្រង់ ERN 01046474 (ឆ១៤៣-៧១៤៥) នៅត្រង់ ERN 01046478 (ឆ១៨១)។ សូមមើល កំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយសាក្សី តុប សឹង ថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/117 នៅត្រង់ ERN 01046465 (ឆ៥៨-៧៦០) (ឆ៦០ បញ្ជាក់ថា “កាលនោះ ខ្ញុំកំពុងធ្វើការលើកទំនប់ ខ្ញុំបានឃើញតាប៉ែត ជិះឡានទៅមើលការដ្ឋានលើកទំនប់ ហើយខ្ញុំព្រមព្រៀងយាយថា តាប៉ែត ជាគណៈតំបន់១ និងជាជំនួយការភូមិភាគពាយ័ព្យ”) កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តុប សឹង ថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ

លេខក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សន្និដ្ឋានថា យឹម ទិត្យ គឺជា “អ្នកដឹកនាំធំជាងគេនៅកន្លែងខ្ញុំធ្វើការ [ទំនប់កង្កត នៅក្រោម តំបន់១]”⁷⁵⁰។

311. សហមេធាវីអះអាងថា លេក ពៀវ “មិនដឹងប្រាកដពីតួនាទីរបស់ តាប៉ែត និងតាទិត្យ” ទេ⁷⁵¹ ដោយទាញចេញពីឃ្លាតមួយ នៅចន្លោះប្រយោគពីរ ដែល លេង ពៀវ បានបញ្ជាក់ម្ដងថា យឹម ទិត្យ “ជាគណៈតំបន់១” និងម្ដងទៀតថា លេក ពៀវ បានឃើញជនជាប់ចោទដោយផ្ទាល់ និង បានរៀបរាប់ថា នៅពេល “តាទិត្យនិយាយនៅក្នុងអង្គប្រជុំ ខ្ញុំក៏ស្តាប់គាត់ទៅ”⁷⁵²។ ចំពោះការ មិនមានការកំណត់អត្តសញ្ញាណជាមុន⁷⁵³ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿថាមានកំហុសណាមួយឡើយ ដោយសារតែភ័ស្តុតាង និងដោយសារតែសាក្សី បានឃើញជនជាប់ចោទ នៅទំនប់កង្កត និង នៅក្នុងការប្រជុំ⁷⁵⁴។

312. ចំពោះ ឆាំ លុយ (ទាហានខ្មែរក្រហម នៅក្នុងតំបន់១ អំឡុងឆ្នាំ១៩៧៨)⁷⁵⁵ ដែល “មិនដែលជួប” យឹម ទិត្យ នោះ⁷⁵⁶ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមាន

D219/117 នៅត្រង់ ERN 01046466 (ឆ១៧-ឆ១៨) តុប សឹង បញ្ជាក់ច្បាស់ថា “កម្មាភិបាលទៅពីភូមិភាគនិរតីគឺឈ្មោះ តាទិត្យ ទៅជំនួសតាប៉ែត [...] “ប្រហែលជាពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨”)។

⁷⁵⁰ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តុប សឹង ថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/117 នៅត្រង់ ERN 01046468 (ឆ១៧- ឆ១៨)។

⁷⁵¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៥ ដកស្រង់ កំណត់ ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី លេក ពៀវ ថ្ងៃទី២០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/236 នៅត្រង់ ERN 01080844 (ឆ១៨)។

⁷⁵² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៥។ កំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយសាក្សី លេក ពៀវ ថ្ងៃទី២០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/236 នៅត្រង់ ERN 01080844 (ឆ១៦-ឆ១៨)។

⁷⁵³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៥។

⁷⁵⁴ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៥៤ ជើងទំព័រ ៩២៨ ដកស្រង់ *ផងដែរ* កំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយសាក្សី លេក ពៀវ ថ្ងៃទី២០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/236 នៅត្រង់ ERN 01080844 (ឆ១៧) (“ស៖ តើលោក ធ្លាប់បានឃើញ តាទិត្យ ឬក៏ យឹម ទិត្យ នៅការដ្ឋានទំនប់កង្កតដែរឬទេ? ឆ១៧៖ បាទ ខ្ញុំធ្លាប់ឃើញ តាទិត្យ ពេលខ្លះ នៅក្នុងអង្គ ប្រជុំដែរ។ គាត់ចូលរួមប្រជុំ ប៉ុន្តែគាត់មិនស្នាក់នៅ ការដ្ឋានទំនប់កង្កតទេ។ ការប្រជុំនោះ ពេលខ្លះ គេធ្វើឡើងនៅការដ្ឋានទំនប់ កង្កត ឬពេលខ្លះនៅវត្តព្រៃតូច។ ការប្រជុំនោះ គឺធ្វើឡើង១០ថ្ងៃម្តង”)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឆាំ លុយ ថ្ងៃទី២២ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/243 នៅត្រង់ ERN 00990630 (ឆ១០)។

⁷⁵⁵ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឆាំ លុយ ថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/243 នៅត្រង់ ERN 00990629- 00990630 (ឆ២-ឆ១០)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

កំហុសឡើយ ក្នុងការយល់ថា សាក្សីរូបនេះបានដឹងអំពីតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ ពីប្រជាជនក្នុង ភូមិ⁷⁵⁷។ ទោះបីជា ឆាំ លុយ បានដឹងអំពីតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្រោយពេលជាក់ស្តែងនៃការ តែងតាំងនៅក្នុងខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ ក្តី ប៉ុន្តែ តាមទស្សនៈរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ មិនបានបង្ហាញ អំពីកំហុសណាមួយឡើយ⁷⁵⁸។

313. ផ្ទុយទៅនឹងការចោទប្រកាន់របស់សហមេធាវីដែលថា ជួន ថន⁷⁵⁹ លើកឡើងដោយមិនត្រឹមត្រូវថា “តាទិត្យគឺជាអ្នកដែលជំនួសតារាវិញ នៅក្នុងខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧”⁷⁶⁰ (ដូច្នេះហើយ មិនបាន រៀបរាប់ពីការជំនួសជាក់ស្តែងរបស់តារាវិញ ដោយតាប៉ែត នៅក្នុងខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧ និងការ ចាប់ខ្លួនតាប៉ែតនៅអំឡុងខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ ក្រោយពេលតែងតាំង យីម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១⁷⁶¹) សាក្សីដោយមិនបានលើកឡើងពីកាលបរិច្ឆេទជាក់លាក់ណាមួយនៃការជំនួសនោះ គ្រាន់តែ បញ្ជាក់ថា “បន្ទាប់ពីតាណុប និងតារាវិញ [ដែលទទួលខុសត្រូវតំបន់១] បានបាត់ខ្លួន ទើប

⁷⁵⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៥ ដកស្រង់ កំណត់ ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឆាំ លុយ ថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/243 នៅត្រង់ ERN 00990630 (ឆ១៣)។

⁷⁵⁷ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឆាំ លុយ ថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/243 នៅត្រង់ ERN 00990630 (ឆ១០-ឆ១១) (ឆាំ លុយ បានដឹងថា “តាទិត្យ មកពីនិរតី ជាអ្នកគ្រប់គ្រងតំបន់១” ពីអ្នកភូមិដែលបានឃើញជនជាប់ចោទ នៅ ក្នុងកិច្ចប្រជុំ និងស្គាល់ថា តាទិត្យ ជា “មនុស្សខ្លាំង” ដែលមក “បើកអង្គប្រជុំនៅតាមសហករណ៍ ហើយគាត់បានឧទ្ទេសនាម ខ្លួនគាត់ថា ជាប្រធានតំបន់១”)។ លើសពីនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមរំលឹកថា ដូចដែលបានតម្កល់នៅក្នុងសេចក្តីពិចារណាលើ ភស្តុតាង សម្រាប់មូលដ្ឋាន ៥ ខាងលើ ភស្តុតាងទាំងអស់អាចទទួលយកបាន ហើយជាទូទៅទទួលបាននូវសេចក្តីពិចារណាលើ អាចជឿជាក់បាន តាមផ្លូវច្បាប់ដូចគ្នា។ លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា មានការកំណត់ច្បាស់លាស់ថា ភស្តុតាងចម្ងាយអាវាម អាចទទួលយកបាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ហើយអាចត្រូវបានពិចារណា និងថា សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិមានឆន្ទានុសិទ្ធិធំទូលាយ ក្នុងការពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងចម្ងាយអាវាម”។

⁷⁵⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៥ ដកស្រង់ កំណត់ ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឆាំ លុយ ថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/243 នៅត្រង់ ERN 00990630 (ឆ១០- ឆ១១)។

⁷⁵⁹ ជួន ថន គឺជាកសិករដែលធ្វើការនៅកងចល័ត ស្ថិតនៅភាគខាងកើត នៃទំនប់កង្កួត អំឡុងដើមឆ្នាំ១៩៧៨។ កំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយសាក្សី ជួន ថន ថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/245 ERN 00990642 (ឆ៤)។

⁷⁶⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៥។

⁷⁶¹ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៦១-៣៦៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ឃើញតាទិត្យមកដល់”⁷⁶²។ ចំណុចនេះត្រូវគ្នាជាមួយនឹងលំដាប់លំដោយនៃព្រឹត្តិការណ៍នៅក្នុងការសម្រេចរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ⁷⁶³។

314. លើសពីនេះទៀត ដោយរំលឹកថា មិនមានលក្ខខណ្ឌតម្រូវថា ភ័ស្តុតាងសាក្សីអំពីអង្គហេតុសំខាន់ចាំបាច់ត្រូវគាំទ្រដោយភ័ស្តុតាងពីប្រភពដទៃផ្សេងទៀត នៅដំណាក់កាលមុនពេលជំនុំជម្រះនោះ⁷⁶⁴ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿតាម ការអះអាងរបស់សហមេធាវីដែលថា ការដែល ជួន ថន មិនអាចផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតពីកាលៈទេសៈខ្លះ⁷⁶⁵ ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ភាពអាចជឿជាក់បានអំពីព័ត៌មានផ្ទាល់ក្នុងការចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំ ដែលដឹកនាំដោយ យឹម ទិត្យ ហើយមានអ្នកចូលរួមជាង ១០០នាក់ នៅភ្នំសំពៅ⁷⁶⁶។

⁷⁶² កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជួន ថន ថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/245 ERN 00990643 (ឆ៥)។

⁷⁶³ សូមមើល ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៥៣ “តារ៉ាញ ដែលនៅពេលនោះ ជាលេខាតំបន់១ មុនពេលដែលតារ៉ាញ មកជំនួស”។ កថាខណ្ឌ ៣៦១-៣៦២ “បន្ទាប់ពីបោសសម្អាត តារ៉ាញ អតីតលេខាតំបន់ នៅក្នុង ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧ [...] តារ៉ាញ បានក្លាយជាលេខាតំបន់១ [...]។ បន្ទាប់ពីតារ៉ាញ ត្រូវបានដកចេញពីតួនាទីរបស់គាត់ យឹម ទិត្យ បានឡើងជំនួសគាត់ [...] តារ៉ាញ ត្រូវបានចាប់ខ្លួនក្រោយពេលដែល យឹម ទិត្យ មកដល់ គឺនៅក្នុងអំឡុងខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨។

⁷⁶⁴ សូមមើល សេចក្តីពិចារណាលើភស្តុតាង មូលដ្ឋាន ៥ ខាងលើ (បានសម្រេចថា “មិនមានមូលដ្ឋានផ្លូវច្បាប់ដែលថា ភស្តុតាងរបស់សាក្សីលើអង្គហេតុជាក់ស្តែង ចាំបាច់ត្រូវមានការគាំទ្រ ដោយភស្តុតាងពីប្រភពដទៃឡើយ” ដែលរៀបរាប់លម្អិតថា វិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មិនតម្រូវឱ្យមានការគាំទ្រ លើភស្តុតាង នៅពេលចេញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះឡើយ។ សូមមើល តុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង HARADINAJ និងអ្នកទៀត សំណុំរឿងលេខ IT-04-84-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះ តុលាការកំពូល ថ្ងៃទី១៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ ២១៩ (“សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីតែមួយរូប អាចទទួលយកបាន ដោយមិនចាំបាច់ការគាំទ្រ បើទោះបីជាពាក់ព័ន្ធ ជាមួយអង្គហេតុជាក់ស្តែងក្តី”)។

⁷⁶⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ១៦៥ (អះអាងថា ជួន ថន បានជួបតាទិត្យ “តែម្តងគត់” “នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨” ហើយ ជួន ថន មិន “ចាំឈ្មោះអ្នកដែលណែនាំ” តាទិត្យ ឬ ជួន ថន មិនអាច “ចាំឈ្មោះអ្នកណាម្នាក់ដែលមានវត្តមាន ក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះ” ឬ ជួន ថន “មិនសូវដឹងច្បាស់អំពី រចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាល របស់តំបន់១ឬតំបន់ ៣ ឡើយ” ឬ “មិនដែលឃើញនរណាម្នាក់ពីគណៈភូមិភាគ” ឬ “មិនដែលចូលរួមប្រជុំណាមួយ ដែលរៀបចំឡើងដោយកម្មាភិបាលតំបន់” ឡើយ)។

⁷⁶⁶ ទោះបីជាសហមេធាវី មិននិយាយអំពីការដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទទួលស្គាល់ថា “Phnom Sampov” គឺជាការសរសេរតាមសូរសម្លេងនៃពាក្យ “Phnom Sampoeu”, (សូមមើល ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៨២៩ ជើងទំព័រ ២២២៥) ក៏ តែចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានពិចារណាដោយសមហេតុផលនូវបណ្តឹងនៃភស្តុតាងប្រយោល អំពីសកម្មភាពនៃរបបខ្មែរក្រហម នៅជុំវិញ និងនៅភ្នំសំពៅ (រួមទាំងភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធ មន្ទីរសន្តិសុខភ្នំគីរីវរម្យ និងរូងភ្នំបីដែលប្រើប្រាស់ជាជំនាក់បសពរួម) នៅពេលវេលាប្រហែលគ្នា ជាមួយការសេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

315. ដូចគ្នាដែរ ចំពោះ វី ផាន់ (អនុប្រធានភូមិកំផែង ដែលធ្វើការជាមួយកម្មាភិបាលនិរតី រួមទាំង យីម ទិត្យ ផង នៅអំឡុងឆ្នាំ ១៩៧៨)⁷⁶⁷ គាត់បានឃើញ “តាប៉ែត” និង “តាទិត្យ” នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយ នៅទំនប់កង្កែប ដែលពេលនោះ “តាប៉ែត” ប្រកាសថា “តាទិត្យ” មកជួយគ្រប់គ្រងតំបន់ ១ នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿថា ការអះអាងដទៃទៀតតែមួយរបស់ វី ផាន់ ដែលរៀបរាប់ថា “តាទិត្យ បានមកដល់តំបន់របស់គាត់ ប្រហែលជាក្នុងខែវិច្ឆិកា” ធ្វើឱ្យសាក្សីនេះមិនអាចជឿបាន នោះទេ⁷⁶⁸។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានពិនិត្យយ៉ាងលម្អិតលើភាពខុសគ្នានៃកាល បរិច្ឆេទជាក់ស្តែងនេះ ហើយបានប៉ាន់ប្រមាណដោយសមហេតុផលថា "ទោះបីជា សាក្សីអះអាងថា ការប្រជុំនេះបានកើតឡើងនៅចុងឆ្នាំ ១៩៧៨ ក៏ដោយ តែវត្តមានរបស់ តាប៉ែត ដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ បង្ហាញថា ការប្រជុំប្រហែលជាបានកើតឡើង មុនកាលបរិច្ឆេទនេះ ហើយសាក្សីមានការភាន់ច្រឡំអំពីកាលបរិច្ឆេទ"⁷⁶⁹។

316. ការអះអាងដែលថា ណុប ងឹម (ជាអនុលេខាស្រុកសំឡូត រហូតដល់ចុងបញ្ចប់នៃរបបខ្មែរ ក្រហម)⁷⁷⁰ គ្រាន់តែ “សន្មត” ថា យីម ទិត្យ គឺជាគណៈតំបន់១ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ មិនមានមូលដ្ឋាន

ប្រជុំ ដែល ជួន ថន បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា ដឹកនាំដោយ យីម ទិត្យ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨។ សូមមើលផងដែរដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំ ជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤២០ (ii) ជើងទំព័រ ១១០៩។

⁷⁶⁷ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វី ផាន់ ថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/85 ERN 01040093 (ឆ២)។

⁷⁶⁸ លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា សារណាដទៃរបស់សហមេធាវីទាក់ទង វី ផាន់ (ថាតាទិត្យ ឡើងជំនួស តាប៉ែត ឬដឹកនាំការប្រជុំផ្សេងៗ ការយោសាសរបស់ខ្មែរក្រហម) គឺគ្រាន់តែគាំទ្រថា តាទិត្យជំនួសតាប៉ែត ប៉ុណ្ណោះ។ (សូម មើល បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៥ និង កំណត់ហេតុ ស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វី ផាន់ ថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/85 ERN 01040094 (ឆ៤-ឆ៥) (ដែលភស្តុតាងរបស់ វី ផាន់ បានបង្ហាញពីតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ រួមទាំងថា យីម ទិត្យ មកជំនួសតាប៉ែត និងដឹកនាំការប្រជុំ នៅក្នុងការប្រជុំនោះ យីម ទិត្យ បានប្រកាសដោយផ្ទាល់ “លើកទឹកចិត្តយើងថា យើងជាជាតិសាសន៍មួយដ៏ខ្លាំង ខ្មែរគឺជាពូជអ្នកចំបាំង ដែល បានកសាងអង្គវត្ត”))។

⁷⁶⁹ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៩៤។ វី ផាន់ ក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរថា តាទិត្យ មកជំនួសតាប៉ែត ប្រហែលមួយឆ្នាំក្រោយការចាប់ខ្លួន តាវ៉ាញ គឺនៅក្នុងខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧ (កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វី ផាន់ ថ្ងៃទី១៨ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/85 ERN 01040093 (ឆ៣))។

⁷⁷⁰ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ងឹម ថ្ងៃទី១២-១៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/285 ERN 01008701 (ឆ៣១) (ណុប ងឹម បញ្ជាក់ សៈ តើលោកស្រីអាចបញ្ជាក់បានទេថា លោកស្រីជាកម្មាភិបាលថ្នាក់ស្រុក នៅស្រុកសំឡូត? ឆ៣១៖ នៅស្រុកសំឡូត ខ្ញុំមានតួនាទីជាអនុលេខាស្រុក”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ឡើយ⁷⁷¹។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពិចារណាដោយសមហេតុផលថា ណុប ងឹម បានឃើញ យឹម ទិត្យ ដឹកនាំការប្រជុំ ហើយផ្សព្វផ្សាយការណែនាំ ដល់កម្មាភិបាល⁷⁷² ហើយបាន ដឹងអំពីលិខិតរបស់ស្រុក ដែលបានចេញនៅអំឡុងខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨⁷⁷³ ដែលជាលិខិត សរសេរដោយដៃរបស់ “អ៊ីទិត្យ”⁷⁷⁴ រៀបរាប់លម្អិតអំពី “ផែនការកសាងមន្ទីរសន្តិសុខ ពី តំបន់”⁷⁷⁵។

317. សហមេធាវីបានអះអាងបន្ថែមទៀតថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ “មិនបាន” ពិចារណា ទៅលើ “ភាពផ្ទុយទាំងនេះនៅក្នុងភស្តុតាងសាក្សី” ណាង នី និង លៀស គង់ ពាក់ព័ន្ធនឹង “កិច្ចប្រជុំ មួយនៅបាយដំរ៉ា” ដែល យឹម ទិត្យ បានធ្វើការប្រកាសក្នុងពេលប្រជុំនោះ⁷⁷⁶។ អង្គជំនុំជម្រះមិន ជឿថា សាក្សីទាំងពីរនេះបានចូលរួមកិច្ចប្រជុំតែមួយនៅបាយដំរ៉ាទេ ព្រោះសាក្សីទាំងនេះបាន រាយការណ៍ កាលបរិច្ឆេទខុសគ្នា គឺ ខែកក្កដា និងខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយការប្រជុំដែល មានលក្ខណៈបែបនេះមានច្រើនគួរសមនៅក្នុងអំឡុងពេលវេលានោះ⁷⁷⁷។ សហចៅក្រមស៊ើប

⁷⁷¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៥។

⁷⁷² ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤០៥ (viii) (សម្រេចថា “ឆ្នាំ១៩៧៨ តាម៉ុក និង យឹម ទិត្យ បាន ដឹកនាំការប្រជុំជាច្រើន នៅផ្ទះតាម៉ុក នៅខេត្តបាត់ដំបង ដែលពួកគេបានណែនាំ ឱ្យកម្មាភិបាលរាប់រយនាក់ មកពីថ្នាក់តំបន់ ថ្នាក់ ស្រុក និងថ្នាក់ឃុំ”) ដកស្រង់ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ងឹម ថ្ងៃទី១២-១៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/285 ERN 01008706 (ឆ៥៥-ឆ៥៦)។

⁷⁷³ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤២០ (i) ជើងទំព័រ ១១០៨ ដកស្រង់ កំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយសាក្សី ណុប ងឹម ថ្ងៃទី១២-១៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/285 ERN 01008705 (ឆ៥២)។

⁷⁷⁴ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ងឹម ថ្ងៃទី១២-១៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/285 ERN 01008704 (ឆ៤៤)៖ “សេចក្តីណែនាំ ឬរបាយការណ៍ដែលថ្នាក់ស្រុកទទួលបាន ពីថ្នាក់តំបន់នៅពេលនោះ គឺមានឈ្មោះអ៊ីទិត្យ ដែលសរសេរ ដោយដៃ”។

⁷⁷⁵ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ងឹម ថ្ងៃទី១២-១៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/285 ERN 01008705 (ឆ៥១)។

⁷⁷⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៥។

⁷⁷⁷ សូមមើលផងដែរ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤០៥ (vii) (អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក៏បានពិចារណាផងដែរលើភស្តុតាង អំពីសកម្មភាពខ្មែរក្រហម និងការប្រជុំនានានៅក្នុងតំបន់៖ សូមមើល ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ២៣៩-២៤០ (ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានធ្វើការសម្រេចអំពី សកម្មភាពនៅតំបន់បាយដំរ៉ា ដូចជា ការមកដល់របស់កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី និងការកាប់សម្លាប់ រួម សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

អង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសឡើយដោយមិនពិចារណាទៅលើ “ភាពខុសគ្នា” ដែលផ្អែកលើការសន្មតថា សាក្សីទាំងអស់នោះ បានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំតែមួយ⁷⁷⁸។ ទោះបីជាសហមេធាវីលើកឡើងពីការព្រួយបារម្ភ ពាក់ព័ន្ធនឹងទស្សនៈមិនដូចគ្នារបស់ ណាង នី និង លៀស គង់ អំពីរូបរាងរបស់ យឹម ទិត្យ ក្តី⁷⁷⁹ តែអង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា មិនមានកំហុសឡើយក្នុងករណីនេះ ដោយសារតែសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនពឹងផ្អែកទៅលើការពណ៌នាអំពីរូបរាងរបស់ យឹម ទិត្យ ដើម្បីបង្កើតសេចក្តីសន្និដ្ឋានឡើយ⁷⁸⁰។

318. ទោះបីជាសហមេធាវីចោទថា នួន មួន⁷⁸¹ បានបញ្ជាក់ថា យឹម ទិត្យ មកជំនួស តាប៉ែត ក្រោយពេលតាប៉ែត ត្រូវបានគេបញ្ជូនចេញ នៅអំឡុងខែតុលា ឬខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨⁷⁸² ក្តី តែអង្គជំនុំ

ទាំង នៅអំឡុងពាក់កណ្តាលឆ្នាំ ១៩៧៨)។ កថាខណ្ឌ ៦៨៩ (របស់ទៅ ការប្រជុំដែលរៀបរាប់ដោយ លៀស គង់ ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សម្រេចថា “យឹម ទិត្យ ជាប្រធានអង្គប្រជុំ” នៅក្នុងខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៨ និង “គេស្រែកប្រាប់ទៅកាន់អ្នកធ្វើការនៅទីនោះ ថា កុំឱ្យ “យកគម្រាប់តាមពួកគាត់”។ ពួកគាត់ក៏បានបាត់ខ្លួន លែងឃើញមុខទៀត។ ការសន្និដ្ឋានដ៏សមហេតុផលតែមួយគត់គឺថា ពួកគាត់ត្រូវបានគេសម្លាប់ចោល”)។ សូមមើលផងដែរ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីឈឿន ប៉ាន ថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/368 ERN 01110186 (៣៩៤) ដោយ ឈឿន ប៉ាន បានផ្តល់ចម្លើយថា យឹម ទិត្យ គឺជាមនុស្សតែម្នាក់ ដែលនិយាយនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ ជាមួយប្រធានកង និងប្រជាជនធម្មតា នៅវត្តបាយដំរាំក្នុងខែកញ្ញា ឬ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨ និងថា យឹម ទិត្យ ប្រាប់ “ប្រជាជនត្រូវផ្តោតយកចិត្តទុកដាក់ ទៅលើការបង្កបង្កើនផល”)។ សូមមើលផងដែរ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សឿន ម៉ាត់ ថ្ងៃទី៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/538 ERN 01155829-01155830 (៣៥៧-៣៦២) (សឿន ម៉ាត់ រៀបរាប់អំពីការប្រជុំផ្សេងទៀតនៅបាយដំរាំ ដែលដឹកនាំដោយកម្មាភិបាលនារីជាន់ខ្ពស់ម្នាក់ ដែលរៀបរាប់អំពីការរាយប្រយុទ្ធជាមួយវៀតណាម)។

⁷⁷⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៥។

⁷⁷⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៥។

⁷⁸⁰ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) រួមបញ្ចូល ផងដែរ កថាខណ្ឌ ៣៦០-៣៦៣។

⁷⁸¹ នួន មួន បានរៀបរាប់ខ្លួនគាត់ថាជា “ជំនួយការដើម្បីប្រមូលព័ត៌មានពីស្រុកនានារបស់តំបន់១” នៅអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥ ហើយនៅក្នុង ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៥ គាត់បានក្លាយជា “ជំនួយការស្រុកបាត់ដំបង” ហើយនៅក្នុងពេលមួយនោះ ក៏ជាជំនួយការសហករណ៍ចម្លងគួយ នៃស្រុកបាត់ដំបង (ប្រហែលខែបីឬខែបួន ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩។ ជាចុងក្រោយ នួន មួន បានរៀបរាប់ថា គាត់ត្រូវបានគេចាប់ខ្លួន នៅពេលពួកនិរតីមកដល់ “ព្រោះគេយល់ថា ខ្ញុំគឺជាកម្មាភិបាលសហករណ៍ របស់ភូមិភាគពាយ័ព្យ” (កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នួន មួន ថ្ងៃទី៣០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/69 ERN 00920210-00920211 (៣១-៣៧)។

⁷⁸² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៥ ដកស្រង់ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នួន មួន ថ្ងៃទី៣០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/69 ERN 00920212 (៣១១). សូមមើលសេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ជម្រះយល់ឃើញថា មិនមានកំហុសឡើយ ព្រោះអង្គជំនុំជម្រះមើលឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានវាយតម្លៃដោយសមហេតុផលចំពោះភាពខុសគ្នាលើកាលបរិច្ឆេទនេះ⁷⁸³។ ចំពោះ ឈឿន ប៊ាន (សមាជិកកងចល័ត ដែលធ្វើការនៅទួលម្កេស និងកសាងទំនប់កង្កែប)⁷⁸⁴ និងការអះអាងថា សាក្សីនេះ បានរៀបរាប់ថា យីម ទិត្យ មកជំនួសតាព្រំ និងតារ៉ាញ នៅអំឡុងចុងឆ្នាំ ១៩៧៧ ឬដើមឆ្នាំ១៩៧៨ ដែលផ្ទុយនឹងការសម្រេចផ្ទាល់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលថា តារ៉ាញត្រូវបានជំនួសដោយតាប៉ែត នៅក្នុងខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧⁷⁸⁵ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ការជំទាស់នេះបង្ហាញដោយត្រឹមត្រូវនូវភស្តុតាងរបស់ ឈឿន ប៊ាន ដោយប្រើប្រាស់សក្ខីកម្មតែមួយផ្នែក។ ឈឿន ប៊ាន បានបញ្ជាក់នៅក្នុងព័ត៌មានដែលរបស់គាត់ថា “តារ៉ាញ ត្រូវបានគេចាប់ខ្លួនប្រាំមួយ ឬប្រាំពីរខែ មុនពេលដែលតាទិត្យ មកដល់”⁷⁸⁶ និងថា “នៅពេលដែលគេចោទតារ៉ាញ ថាជាជនក្បត់ តាប៉ែតគឺជាអ្នកជំនួសតំណែង តារ៉ាញ ហើយក្រោយមកទៀត តាប៉ែត ត្រូវបាន [...] ជំនួសដោយតាទិត្យ”⁷⁸⁷។ លើសពីនេះ ទៀត “តាទិត្យ បានគ្រប់គ្រងទៅលើទំនប់កង្កែប ក្នុងខែវិច្ឆិកា ឬខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៧ ហើយគាត់គ្រប់គ្រង ទាំងស្រុងក្នុង

ផងដែរ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នួន មួន ថ្ងៃទី៣០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/69 ERN 00920210-00920212 (ឆ១២)។

⁷⁸³ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៦១ ជើងទំព័រ ៩៤៣ សូមមើល កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នួន មួន ថ្ងៃទី៣០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/69 ERN 00920212 (ឆ១១-ឆ១២) ត្រូវបានដកស្រង់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការសម្រេចថា “បន្ទាប់ពីតាប៉ែតត្រូវបានដកចេញ ពីតួនាទីរបស់គាត់ យីម ទិត្យ បានឡើងជំនួសគាត់ ជាលេខាតំបន់”។ ចំពោះកាលបរិច្ឆេទនៃការចាប់ខ្លួន តាប៉ែត (ប្រហែលក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨) សាក្សីមិនត្រូវបានយោងឡើយ។

⁷⁸⁴ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈឿន ប៊ាន ថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/368 ERN 01110174-01110175 (ឆ១-ឆ៧)។

⁷⁸⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៥ ដកស្រង់ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈឿន ប៊ាន ថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/368 ERN 01110175-01110176(ឆ១០-ឆ១៧) ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៦១។

⁷⁸⁶ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈឿន ប៊ាន ថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/368 ERN 01110177 (ឆ២៦)។

⁷⁸⁷ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈឿន ប៊ាន ថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/368 ERN 01110186ថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/368 ERN 01110179 (ឆ៣៩)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ឆ្នាំ ១៩៧៨⁷⁸⁸។ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា សេចក្តីពិចារណារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិ ទៅលើសាក្សីនេះ សមហេតុផល។

319. សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសដោយពឹងផ្អែកទៅលើ ឈាន ហ៊ា (ជាអ្នកការពារ និងជានិរសាររបស់តាប៉ែត)⁷⁸⁹ និងព័ត៌មាន “មិនស៊ីសង្វាក់” របស់គាត់ ដែលថា បានឃើញការចាប់ខ្លួន តាប៉ែត បន្ទាប់ពីមានបញ្ជាពីតាម៉ុក នៅអំឡុងខែសីហា ឆ្នាំ ១៩៧៨⁷⁹⁰។ អង្គជំនុំជម្រះបញ្ជាក់ឡើងវិញថា មិនមានលក្ខខណ្ឌតម្រូវអំពីការគាំទ្រឡើយ នៅពេល វាយតម្លៃភស្តុតាង⁷⁹¹។ លើសពីនេះទៀត អង្គជំនុំជម្រះមិនជឿថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិ មិនពិចារណាលើភស្តុតាងផ្ទុយ ឬភស្តុតាងដោះបន្ទុក ពាក់ព័ន្ធជាមួយ ឈាន ហ៊ា នោះឡើយ⁷⁹²។ ទីមួយ ការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលថា តាប៉ែត ត្រូវ បានចាប់ខ្លួននៅអំឡុងខែ សីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ ផ្អែកលើព័ត៌មានរបស់ ឈាន ហ៊ា ដែលថា ការចាប់

⁷⁸⁸ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈឿន ប៊ាន ថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/368 ERN 01110192 (ឆ១១៦)។

⁷⁸⁹ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈាន ហ៊ា ថ្ងៃទី៣០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/136 ERN 00960662 (ឆ១, ឆ២)។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៦-១៦៧។

⁷⁹⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៦។ សូមមើល កំណត់ ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈាន ហ៊ា ថ្ងៃទី២៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/233 ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01078135 (ឆ១៨) (“កាលនោះ ខ្ញុំឃើញនិរសារពីរនាក់របស់តាទិត្យ និងតាម៉ុក ជិះម៉ូតូមកប្រាប់តាប៉ែតថា “តាទៀបចំឥវ៉ាន់ ព្រោះតាម៉ុកឱ្យ ដូរកន្លែង” ខ្ញុំឮដូច្នោះដឹងភ្លាមថា គាត់ច្បាស់ជាមានបញ្ជា ដែលអាចជាការយកទៅដាក់គុក ឬយកទៅសម្លាប់តែម្តង។ ដូច្នេះខ្ញុំ ក៏បានរត់ចូលព្រៃតែម្តងទៅ”)។

⁷⁹¹ សូមមើលសេចក្តីពិចារណាលើភស្តុតាងមូលដ្ឋាន៥ ខាងលើ (សម្រេចថា “មិនមានលក្ខខណ្ឌតម្រូវគតិយុត្តិថា ភស្តុតាង សាក្សីអំពីអង្គហេតុជាក់ស្តែង ចាំបាច់ត្រូវមានការគាំទ្រ ដោយភស្តុតាងពីប្រភពផ្សេងឡើយ នៅដំណាក់កាលបុរេជំនុំជម្រះ”) ដោយរៀបរាប់លម្អិតអំពីវិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលមិនតម្រូវឱ្យមានការគាំទ្រលើភស្តុតាង នៅក្នុងការចេញដីកាបញ្ជូនរឿង ទៅជំនុំជម្រះ។ អង្គជំនុំជម្រះសង្កេតបន្ថែមទៀតថា សហមេធាវីបានបង្រួមហួសហេតុ នូវវិធីសាស្ត្រ ដែលធ្វើឱ្យថយចុះនូវតម្លៃ នៃភស្តុតាងប្រយោល និងសាក្សី ដែលរៀបរាប់លម្អិតអំពី ការដកតំណែងនិងចាប់ខ្លួនតាប៉ែត អំឡុងខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ ដែលត្រូវបានសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ធ្វើការពិចារណា (សូមមើល បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿង ទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៦។ សូមមើលផងដែរ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៦១-៣៦៣)។

⁷⁹² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៨។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ខ្លួននេះធ្វើឡើងនៅ ពីរខែបន្ទាប់ពីចាប់ខ្លួនតាញឹម⁷⁹³។ ការសន្និដ្ឋាននេះត្រូវបានគាំទ្រ ដោយប្រភពភស្តុតាងជាច្រើន ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានធ្វើការដកស្រង់⁷⁹⁴។ ការអះអាងរបស់សហមេធាវី ដែលដាក់កាលបរិច្ឆេទចាប់ខ្លួន តាប៉ែត នៅក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ មិនទទួលបានជោគជ័យឡើយ⁷⁹⁵ ព្រោះសហមេធាវីពឹងផ្អែកលើ កាលបរិច្ឆេទនៃការរត់គេចរបស់ សាក្សី បន្ទាប់ពីមានការចាប់ខ្លួន⁷⁹⁶ ឬការចងចាំមិនត្រឹមត្រូវរបស់ សាក្សី វី ផាន់ ដូចខាងលើ⁷⁹⁷។ ទីពីរ អង្គជំនុំជម្រះមិនជឿចំពោះទង្វើករណីផ្សេងទៀតដែលថា ឈាន ហ៊ា “មិនស្គាល់” អ្នកការពារ និងសា ឬអ្នកបើកបររបស់ យីម ទិត្យ, មិនបានឃើញការចាប់ខ្លួនតាប៉ែត និងរត់គេច ទៅព្រៃនៅពេលដែលមានបញ្ហា ឱ្យតាប៉ែតផ្ទាល់ប្តូរទៅទីកន្លែងផ្សេង និងថា ក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩ ឈាន ហ៊ា បានជួបតាប៉ែត ដែលបានប្រាប់គាត់ថា គាត់ត្រូវបានគេចាត់តាំង ឱ្យទៅកាប់ឫស្សីនៅ ភ្នំឱរាល់ នៅខេត្តកំពង់ស្ពឺ (មិនមែនត្រូវគេចាប់ខ្លួនទេ)⁷⁹⁸ ដែលព័ត៌មានលម្អិតទាំងអស់នេះ មិនទាក់ ទងដោយផ្ទាល់ជាមួយនឹងការសម្រេច និងមិនមែនជាព័ត៌មានផ្ទុយ ឬជាព័ត៌មានដោះបន្ទុកនោះទេ។

⁷⁹³ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៦២ ជើងទំព័រ ៩៤៥ ដកស្រង់ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈាន ហ៊ា ថ្ងៃទី៣០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/136 ERN 00960667 (ឆ៣៧)។ តាញឹម ត្រូវបានដកចេញពីតំណែង នៅមុនថ្ងៃទី១៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ (កាលបរិច្ឆេទនៃចម្លើយសារភាពរបស់គាត់ នៅមន្ទីរសន្តិសុខស២១)។ សូមមើល ដីកា បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៥៨។

⁷⁹⁴ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៦២ ជើងទំព័រ ៩៤៥។

⁷⁹⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៨។

⁷⁹⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៨ ដកស្រង់ កំណត់ ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈាន ហ៊ា ថ្ងៃទី៣០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/136 ERN 00960666 (ឆ២០)។

⁷⁹⁷ កថាខណ្ឌ ៣១៥ ខាងលើ។ សូមមើល ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៩៤ (ដកស្រង់ កំណត់ ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វី ផាន់ ថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/85 ERN 01040093 (ឆ៣) សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិ បានសម្រេចថា “ទោះបីសាក្សីអះអាងថា ការប្រជុំនេះបានកើតឡើង នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ក៏ដោយ តែវត្តមានរបស់ តាប៉ែត ដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ បង្ហាញថា ការប្រជុំប្រហែលជាបានកើតឡើង មុនកាលបរិច្ឆេទនេះ ហើយ សាក្សីមានការភាន់ច្រឡំអំពីកាលបរិច្ឆេទ”)។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៧។

⁷⁹⁸ សូមមើល កិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយ ហេង ទាវ ហៅតាប៉ែត ដោយ Steve Heder ឯកសារ EN 001181104 តាប៉ែតនិយាយថា គាត់ត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយត្រូវបានបញ្ជូនទៅភ្នំពេញ ប៉ុន្តែក្រោយមកត្រូវបានបញ្ជូនទៅកំពង់ស្ពឺ ហើយឃុំឃាំង នៅទីនោះរហូតដល់ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩។

សេចក្តីវិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 320. ដោយកំណត់ថា តាប៉ែត ត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅអំឡុងខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ ដូចពិខាងលើ⁷⁹⁹ អង្គជំនុំជម្រះ មិនអាចសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិគួរតែធ្វើការពិចារណាទៅលើភស្តុតាងរបស់ ហាន ធី ដែលថា គាត់បានឃើញ តាប៉ែត នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយ នៅបីថ្ងៃមុនពេលរៀនណាមមកដល់⁸⁰⁰។ ប៉ុន្តែ ដោយចងចាំអំពីទម្រង់នៃភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ អង្គជំនុំជម្រះមិនឃើញមាន មូលដ្ឋាននៅក្នុងការលើកឡើងដែលថា អត្ថបទសិក្សាមួយមិនបានលើកឡើងអំពី យីម ទិត្យ ថាជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ បង្ហាញពីកំហុសឆ្គងនានារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិឡើយ⁸⁰¹។
- 321. សរុបសេចក្តីទៅ ដោយបដិសេធទស្សនៈរបស់ សហមេធាវីដែលថា ត្រូវមានភស្តុតាងផ្ទាល់ ឬការគាំទ្រ ដើម្បីពង្រឹងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ គឺជាលេខាតំបន់⁸⁰² និងដោយពិចារណាលើការដែលសហមេធាវីមិនបានបង្ហាញពីកំហុសណាមួយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិនោះ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ភស្តុតាងនៅដំណាក់កាលបុរេជំនុំជម្រះនេះ បានគាំទ្រគ្រប់គ្រាន់ថា យីម ទិត្យ មកជំនួស តាប៉ែត និងត្រូវបានតែងតាំងជាលេខាតំបន់១ (តាមនីតិវិធី) នៅអំឡុងខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ រហូតដល់ពេលបញ្ចប់នៃរបបនេះ។

b. សិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិវិធីរបស់ យីម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់១

322. ដោយងាកទៅពិនិត្យលើបញ្ហាទីពីរ ថាតើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសដែរឬទេក្នុងការសន្និដ្ឋានថា យីម ទិត្យ បានប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាច ជាលេខាតំបន់ ១ តាមព្រឹត្តិវិធីនោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាទៅលើការសម្រេច និងភស្តុតាង ពាក់ព័ន្ធនឹងសាក្សីមួយចំនួន ដែលពួក

⁷⁹⁹ កថាខណ្ឌ ៣១៩ ខាងលើ។

⁸⁰⁰ ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញាសួរចម្លើយរបស់ ហាន ធី ជាមួយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ EN 00221584-002215845, EN 00221587។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហាន ធី ថ្ងៃទី០៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D20 ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 00710286។ ប៉ុន្តែ ហាន ធី ភ្លេចទាំងស្រុងនូវឆ្នាំនៃការប្រជុំ នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយចុងក្រោយរបស់គាត់។ សូមមើល កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហាន ធី ថ្ងៃទី២០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D105/8 ERN 00794127-00794128 (ឆ១៣-ឆ១៥)។

⁸⁰¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៩ យោងទៅរក ឯកសារ D1.3.15.2 អត្ថបទរបស់ Timothy Carney “ការរៀបចំអំណាច”។

⁸⁰² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៦៥។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

គេខ្លះត្រូវបានលើកឡើងច្រើនដង ទាក់ទងនឹងបញ្ហាផ្សេងៗគ្នា គឺ សៀន ម៉ាត់, ទី ផាន់, ជួន ថន, ណុប ឆឹម, ឈឿន ប៉ាន, ណង នី, ផរ ប៉ែត និងព្រាប កប⁸⁰³។

323. សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាច និងការគ្រប់គ្រងដោយផ្ទាល់ ទៅលើកងទ័ព ដោយពឹងផ្អែកទៅលើ ភ័ស្តុតាងមិនមាន ការគាំទ្ររបស់ សៀន ម៉ាត់ (សមាជិកកងចល័តដាច់ខាត ដែលធ្វើការនៅទំនប់ កង្កត)⁸⁰⁴ និងមិនបាន ពិចារណាថា “គាត់មិនស្គាល់នរណា ទទួលបន្ទុកតំបន់នៅពេលនោះទេ” និងថា គាត់គ្រាន់តែឮអ្នកដទៃលើកឡើងពីកូនទាហានរបស់ យឹម ទិត្យ ប៉ុណ្ណោះ⁸⁰⁵។ អង្គជំនុំ ជម្រះសម្រេចថា ទង្វើករណីនេះ មិនគួរឱ្យជឿជាក់ឡើយ។ សៀន ម៉ាត់ “ស្គាល់ យឹម ទិត្យ ច្បាស់ នៅពេលដែលខ្ញុំចូលរួមប្រជុំនៅ បាណន់ ដោយសារខ្ញុំអង្គុយក្បែរគាត់ [យឹម ទិត្យ]”⁸⁰⁶ ហើយ ម្តង ទៀត សៀន ម៉ាត់ “ឃើញ យឹម ទិត្យ និយាយ” នៅក្នុងប្រជុំមួយដែល យឹម ទិត្យ “ប្រកាសអំពីការ ចាប់ខ្លួន”⁸⁰⁷។ លើសពីនេះទៀត សៀន ម៉ាត់ មិនគ្រាន់តែឮពីអ្នកភូមិ ឬមេកងរបស់គាត់ អំពីកង ទ័ពរបស់ យឹម ទិត្យ ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងបានឃើញថា កងទ័ពរបស់ យឹម ទិត្យ យាមការងារតំបន់ នៅប៉ែកខាងត្បូងបាណន់ថែមទៀត⁸⁰⁸ បានឮ យឹម ទិត្យ លើកឡើងពីការតស៊ូ ដើម្បីពង្រឹងកងទ័ពរបស់គាត់ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ⁸⁰⁹ និងបានបន្ថែមថា “ប្រជាជនគ្រប់គ្នាស្គាល់ឈ្មោះ តាទិត្យ ព្រោះគេឈឿថា តាទិត្យ ជាមេទ័ពខ្លាំង”⁸¹⁰។ ព័ត៌មាននេះមានការគាំទ្រដោយភ័ស្តុតាងផ្សេង

⁸⁰³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧០-១៨៧។
⁸⁰⁴ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៀន ម៉ាត់ ថ្ងៃទី៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/538 ERN 01155822-01155823 (ឆ៩-ឆ១៧) ERN 01155828 (ឆ៩៩)។
⁸⁰⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧១។ សូមមើលផងដែរ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៀន ម៉ាត់ ថ្ងៃទី៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/538 ERN 01155829 (ឆ៩៦) (“ស៖ តើលោកដឹងដោយរបៀបណាថា តាទិត្យ ជាអ្នកគ្រប់គ្រងយោធា? ឆ៩៦៖ ដោយសារមេភូមិ មេកង បាននិយាយលើកឡើង អំពី កងទ័ពរបស់តាទិត្យ ដូច្នេះហើយទើបខ្ញុំដឹងថា គាត់ជាមេទ័ព”)។
⁸⁰⁶ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៀន ម៉ាត់ ថ្ងៃទី៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/538 ERN 01155828 (ឆ៩៩)។
⁸⁰⁷ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៀន ម៉ាត់ ថ្ងៃទី៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/538 ERN 01155825 (ឆ៣០)។
⁸⁰⁸ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៀន ម៉ាត់ ថ្ងៃទី៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/538 ERN 01155830 (ឆ៦២)។
⁸⁰⁹ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៀន ម៉ាត់ ថ្ងៃទី៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/538 ERN 01155833 (ឆ៨៣)។
⁸¹⁰ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៀន ម៉ាត់ ថ្ងៃទី៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/538 ERN 01155826 (ឆ៣៨)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

១ទៀត⁸¹¹។ ចុងក្រោយ ការអះអាងរបស់សហមេធាវី ដែលថា សៀន ម៉ាត់ “មិនបានផ្តល់ ក្របខណ្ឌពេលវេលានៃភស្តុតាងរបស់ខ្លួន”⁸¹² ទទួលបានជោគជ័យ។ សាក្សីបានរៀបរាប់អំពីការងារ និងបទពិសោធន៍របស់គាត់ នៅក្នុងកងចល័ត ពីឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ និងបានផ្តល់ឆ្នាំនៃ ហេតុការណ៍ តាមការចងចាំរបស់គាត់ នៅពេលសាកសួរឱ្យបញ្ជាក់⁸¹³។

324. ចំពោះការជំទាស់របស់សហមេធាវី អំពីភាពមិនប្រាកដប្រជា ចំពោះសញ្ញាណនៃសិទ្ធិអំណាច របស់ យីម ទិត្យ ទៅលើ “បញ្ហាផ្ទាល់ខ្លួន”⁸¹⁴ នេះគឺជាការយល់ខុសទៅលើអ្វីដែលដីកាបញ្ជូនរឿង ទៅជំនុំជម្រះបានរៀបរាប់ថា “បញ្ហាកងទ័ព និងបុគ្គលិក”⁸¹⁵។

⁸¹¹ សូមមើលជាឧទាហរណ៍ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ១៨១ “តំបន់នីមួយៗ មានអង្គភាពទ័ព ដែលរាយការណ៍ផ្ទាល់ទៅលេខាតំបន់”។

⁸¹² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧១។

⁸¹³ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៀន ម៉ាត់ ថ្ងៃទី៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/538 ERN 01155821-01155822 (ឆ៨-២៩)៖ (“ស៖ ខ្ញុំសូមឱ្យលោកជួយរៀបរាប់ អំពីការងាររបស់លោក តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ តើលោកធ្វើអ្វីខ្លះ? ស៖ ចំពោះខ្ញុំ គេឱ្យខ្ញុំចូលក្នុងកងចល័ត។ ខ្ញុំមិននៅសមរម្យមិក្រោយទេ គេឱ្យខ្ញុំនៅសមរម្យមិក្រោយរហូត”)។ ERN 01155822 (ឆ១៤) (“ឆ៖ [...] ចុងឆ្នាំ១៩៧៧ គាប៉ែតត្រូវបានគេចាប់ដាក់កុកកោះ ហើយគាត់ បានចាប់ខ្លួន ហើយគាត់ទិត្យ ឡើងមក គ្រប់គ្រង។ តាទិត្យមកពីនិរតី”។ ERN 01155824 (ឆ២៤) (ស៖ តើលោកនៅចាំខែ និងឆ្នាំ ដែលកិច្ចប្រជុំនៅទំនប់កង្កែប ត្រូវធ្វើ ឡើងដែរឬទេ? ឆ២៤៖ ខ្ញុំមិនចាំច្បាស់ទេ ប៉ុន្តែប្រហែលជាចុងឆ្នាំ ១៩៧៧”)។ ERN 01155824 (ឆ២៥) (ស៖ តើ ពួកកម្មាភិបាលនិរតីមកបានរយៈពេលប៉ុន្មាន ទើប យីម ទិត្យ រៀបចំការប្រជុំនៅទំនប់កង្កែប? ឆ២៥៖ កម្មាភិបាលនិរតីមកនៅឆ្នាំ ១៩៧៧។ មុនដំបូង ពួកនិរតីធ្វើការជាមួយគ្នា ជាមួយកម្មាភិបាលពាយ័ព្យ ប៉ុន្តែក្រោយមកពួកកម្មាភិបាលពាយ័ព្យ ត្រូវបានគេ ដកចេញ។ ខ្ញុំសូមបន្ថែមថា អ្នកដែលសម្លាប់មនុស្សច្រើនជាងគេ គឺពួកពាយ័ព្យ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥”)។ ERN 01155826 (ឆ៣៤) (ស៖ មុននេះ លោកបាននិយាយថា កិច្ចប្រជុំប្រកាសអំពីការចាប់ខ្លួន គាប៉ែត និងគាត់ នៅឆ្នាំ១៩៧៧។ តើលោកអាចបញ្ជាក់ រដូវបានទេ? ស៣៤៖ ខ្ញុំមិនចាំខែទេ ពីព្រោះនៅពេលនោះ ខ្ញុំមិនបានយកចិត្តទុកដាក់ អំពីពេលវេលាទេ ដោយខ្ញុំគិតតែ ពីប្រឹងធ្វើការ ទាំងព្រឹក ថ្ងៃ និងយប់ ដើម្បីរស់រានមានជីវិត។ ប៉ុន្តែកិច្ចប្រជុំនោះ ធ្វើឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧”)។

⁸¹⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧២-១៧៣។

⁸¹⁵ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនមានកំហុសឡើយ ក្នុងការពិចារណាលើ វី ផាន់ និង ជួន ថន ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហា “កងទ័ព និងបុគ្គលិក”។ សូមមើល ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៦៤ (i) ជើងទំព័រ ៩៩៤ (ដកស្រង់ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វី ផាន់ ថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/85 ERN 01040094 (ឆ៥) (ស៖ តើតាទិត្យ គាត់មាននិយាយអំពីរឿងខ្មាំងផ្ទៃក្នុង ប្រឆាំងនឹងអង្គការដែរឬទេ? ឆ៥៖ បាទ គាត់និយាយ អំពីរឿងខ្មាំងផ្ទៃក្នុង ដែលលាក់ខ្លួនស្ទើររងផ្ទៃក្នុង របស់ចលនាយើង ហើយក៏មានពួកសេអ៊ីអា កាហ្សែប យួន លាក់ខ្លួនជាមួយ យើងផងដែរ។ តាទិត្យ បាននិយាយប្រាប់ពួកយើងថា យើងត្រូវតែឃ្នាំមើលពួកទាំងនេះ ហើយបើយើងបានព័ត៌មានទាក់ទងនឹង **សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ**

325. ជាបន្ទាប់ សហមេធាវីបានបញ្ជាក់ អំពីកំហុសដែលប្រហែលជាប្រព្រឹត្តដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ “ខកខានមិនបានពិចារណាទៅលើភ័ស្តុតាងផ្ទុយ និងកត្តានានាដែលពាក់ព័ន្ធ” នៅពេលវាយតម្លៃលើសាក្សី ៦ រូប ដើម្បីគាំទ្រដល់សិទ្ធិអំណាចរបស់ យីម ទិត្យ ទៅលើអ្នកក្រោមបង្គាប់របស់គាត់ លើបញ្ហាសន្តិសុខនៅក្នុងតំបន់⁸¹⁶។ ចំពោះកាលបរិច្ឆេទខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ របស់ វី ផាន់ ដូចខាងលើ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនមានកំហុសឡើយ ក្នុងការពិភាក្សាលើភាពខុសគ្នានេះ⁸¹⁷។ ចំពោះ ជួន ថន វិញ អង្គជំនុំជម្រះមិនយល់ឃើញថា ភ័ស្តុតាងអំពីយីម ទិត្យ ដឹកនាំការប្រជុំនៅក្នុងតំបន់ ២ “មិនពាក់ព័ន្ធ” នោះឡើយ ព្រោះ យីម ទិត្យ ក៏ទទួលខុសត្រូវផងដែរ ចំពោះតំបន់៣ រួមជាមួយតំបន់ ១ និងជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការភូមិភាគពាយ័ព្យផងដែរ⁸¹⁸។ លើសពីនេះ ទៀត ព័ត៌មានលម្អិតអំពីការប្រជុំនេះ ដូចជា សកម្មភាព និងការប្រព្រឹត្តិរបស់ យីម ទិត្យ បានបង្ហាញភ័ស្តុតាងអំពីរូបភាពនៃភាពជាអ្នកដឹកនាំរបស់គាត់

សកម្មភាពពួកទាំងនេះ គឺយើងត្រូវរាយការណ៍ទៅអង្គការលើ ដើម្បីអង្គការកម្ទេចពួកនេះ មុននឹងពួកនេះកម្ទេចពួកយើង”) និងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជួន ថន ថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/245 ERN 00990645 (ឆ១៧) (“ស៖ នៅពេលប្រជុំនោះ តើតាទិត្យ បាននិយាយអំពីរឿងអ្វីខ្លះ? ឆ១៧៖ តាទិត្យគឺជាអ្នកដែលនិយាយ អំពីរឿងរ៉ាវដែលខ្ញុំ បានជម្រាបអម្បាញ់មិញនេះ។ គាត់បាននិយាយថា គាត់បានទទួលព័ត៌មានជាច្រើន អំពីប្រធានសហករណ៍ ទាក់ទងនឹងអំពើហិង្សា ហើយនិងសកម្មភាពខ្លាំង នៅតាមមូលដ្ឋានជាច្រើន។ គាត់បានណែនាំឱ្យយើង តាមដានសកម្មភាពទាំងនេះជាប្រចាំ។ បើយើងតាមដានឃើញសកម្មភាពទាំងនេះ គឺយើងត្រូវតែយកទៅណែនាំជាមុនសិន មុននឹងយកទៅកម្ទេច ហើយរាយការណ៍ទៅថ្នាក់លើ”)។

⁸¹⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧៤ (ការនេះពាក់ព័ន្ធកំហុសដែលលើកឡើង អំពី វី ផាន់ ជួន ថន ណុប យីម ឈឿន ប៉ាន ឆិង ឈឿត និង ណង នី)។

⁸¹⁷ កថាខណ្ឌ ៣១៥ ខាងលើ។ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៩៤ (ដកស្រង់ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វី ផាន់ ថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/85 ERN 01040093 (ឆ៣) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានសម្រេចថា “ទោះបីសាក្សីអះអាងថា ការប្រជុំនេះបានកើតឡើង នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ក៏ដោយ តែវត្តមានរបស់តាប៉ែត ដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ បង្ហាញថា ការប្រជុំប្រហែលជាបានកើតឡើង មុនកាលបរិច្ឆេទនេះ ហើយសាក្សីមានការភាន់ច្រឡំអំពីកាលបរិច្ឆេទ”)។

⁸¹⁸ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សន្និដ្ឋានថា នៅអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៨ យីម ទិត្យ “បានទទួលមុខតំណែងជាលេខាតំបន់១” និងថាបណ្តាភស្តុតាងជាច្រើន បង្ហាញថា យីម ទិត្យ “បានកាន់មុខតំណែងនេះតាំងពីដើមខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ ពោលគឺ ចាប់តាំងពីពេលដែលគាត់ កាន់តំណែងជាលេខាតំបន់១”។ (សូមមើល ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៧២)។ សូមមើលផងដែរ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៨០ ដែលរៀបរាប់លម្អិត អំពីសមាជិកគណៈកម្មាធិការ ភូមិភាគពាយ័ព្យ។

លេខក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

(ប្រហែលគ្នានឹងតំបន់ ១) រួមជាមួយនឹងតួនាទី និងកម្រិតនៃសិទ្ធិអំណាច និងការគ្រប់គ្រងរបស់ យីម ទិត្យ នៅពេលវេលាពាក់ព័ន្ធ⁸¹⁹។

326. ចំពោះ ណុប ធីម វិញ សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញ ថាតើការប្រជុំនៅបាត់ដំបង នៅក្នុងខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨ “ផ្ទុយគ្នា”⁸²⁰ របៀបណា ជាមួយនឹងការប្រជុំដែលធ្វើឡើង បន្ទាប់ពីការតែងតាំង យីម ទិត្យ នៅអំឡុងខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨⁸²¹។ លើសពីនេះទៀត អង្គជំនុំជម្រះបដិសេធទង្វើករណ៍របស់ សហ មេធាវីដែលថា ណុប ធីម “មិនអាចចងចាំបាន” នូវអ្វីដែល យីម ទិត្យ ពិភាក្សានៅពេល ប្រជុំនេះ⁸²² ដែលជាការបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវពីភស្តុតាង។ ការដែល ណុប ធីម មិនបានដឹង គឺ ជាចម្លើយចំពោះសំណួរ “តើលោកស្រីដឹងថា តាទិត្យ មានផ្តល់ព័ត៌មានដាក់លាក់ ស្តីពីការ កម្ទេចខ្លាំងទេ?”⁸²³។ ប៉ុន្តែ សាក្សីបានដឹងថា យីម ទិត្យ រាយការណ៍អំពី “ស្ថានភាពទូទៅនៅក្នុង តំបន់ ដែលគាត់គ្រប់គ្រង” និងរួមគ្នាជាមួយតាម៉ុក រាយការណ៍លម្អិតពី “ស្ថានភាពខ្លាំង” និងណែនាំលម្អិតថាតើអ្នកចូលរួម “ត្រូវកម្ទេចខ្លាំងណា ដែលប្រឆាំងនឹងអង្គការ”⁸²⁴។

⁸¹⁹ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជួន ថន ថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/245 ERN 00990646 (ឆ១៨) (“សៈ នៅពេលដែលប្រជុំ តើតាទិត្យ ត្រូវបានគេខ្វែសនាមគាត់យ៉ាងម៉េច? ឆ១៨៖ នៅពេលនោះ គេបានខ្វែសនាមគាត់ថា ជាគណៈតំបន់”)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជួន ថន ថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/245 ERN 00990645 (ឆ១៦)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជួន ថន ថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/245 ERN 00990645 (ឆ១៦-ឆ១៧) (ជាឧទាហរណ៍ (“សៈ នៅពេលប្រជុំនោះ តើតាទិត្យ បាននិយាយអំពីរឿងអ្វីខ្លះ? ឆ១៧៖ តាទិត្យគឺជា អ្នកដែលនិយាយអំពីរឿងរ៉ាវដែលខ្ញុំ បានជម្រាបអម្បាញ់មិញនេះ។ គាត់បាននិយាយថា គាត់បានទទួលព័ត៌មានជាច្រើន អំពីប្រធានសហករណ៍ ទាក់ទងនឹងអំពើចោរកម្ម ហើយនិងសកម្មភាពខ្លាំង នៅតាមមូលដ្ឋានជាច្រើន។ គាត់បានណែនាំឱ្យយើង តាមដានសកម្មភាពទាំងនេះជាប្រចាំ។ បើយើងតាមដានឃើញសកម្មភាពទាំងនេះ គឺយើងត្រូវតែយកទៅណែនាំជាមុនសិន មុន នឹងយកទៅកម្ទេច ហើយរាយការណ៍ទៅថ្នាក់លើ”)។

⁸²⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧៤។

⁸²¹ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៦០។

⁸²² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧៤។

⁸²³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧៤ ដកស្រង់ កំណត់ ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ធីម ថ្ងៃទី១២-១៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/285 ERN 01008711 (ឆ៨៦)។

⁸²⁴ សូមមើល ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៦៤ (ii) ជើងទំព័រ ៩៥៥ (ដកស្រង់ភស្តុតាងជាច្រើន ដូចជា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ធីម ថ្ងៃទី១២-១៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/285 ERN 01008701 (ឆ៩៥-ឆ៩៦) (អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ណុប ធីម បានរៀបរាប់ថា តាទិត្យ និយាយអំពីស្ថានភាពទូទៅ នៅក្នុងតំបន់ ១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 327. ចំពោះការតវ៉ារបស់សហមេធាវីដែលថា ភ័ស្តុតាងរបស់ ឈឿន ប៉ាន ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រជុំ ដែលធ្វើឡើងនៅក្នុងខែកញ្ញា ឬតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨ ដោយមិនមានការណែនាំអំពី យីម ទិត្យ នោះ អង្គជំនុំជម្រះ សូមបដិសេធការជំទាស់ពាក់ព័ន្ធនឹងកាលបរិច្ឆេទនៃការប្រជុំ ព្រោះកាលបរិច្ឆេទនេះធ្វើឡើងបន្ទាប់ពីការតែងតាំង យីម ទិត្យ ដូចខាងលើ⁸²⁵។ លើសពីនេះទៀត ការមិនមានការណែនាំអំពី យីម ទិត្យ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះ មិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសណាមួយឡើយ ដោយសារតែការពន្យល់របស់សាក្សី ដែលថា គាត់ដឹងថា គឺជា យីម ទិត្យ ព្រោះ “យើងត្រូវបានគេប្រាប់នៅមុនកិច្ចប្រជុំនោះមួយថ្ងៃថា តាទិត្យ ដែលជាគណៈតំបន់ នឹងមកធ្វើជាប្រធានកិច្ចប្រជុំ”⁸²⁶។
- 328. ទោះបីជា ឆឹង ឈឿត (ជាពលករនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម រួមទាំងនៅទំនប់កង្កត)⁸²⁷ បានឃើញយីម ទិត្យ តែម្តងគត់ ហើយឱកាសរបស់គាត់ ក្នុងការមើលឃើញជនជាប់ចោទ គឺមើលឃើញពីចម្ងាយ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយ⁸²⁸ តែអង្គជំនុំជម្រះពិចារណាថា អ្នកវិនិច្ឆ័យលើអង្គហេតុប្រកបដោយហេតុផលម្នាក់ អាចធ្វើការពិចារណាទៅក្នុងខ្លឹមសារនៃភ័ស្តុតាង ថា ឆឹង ឈឿត បានចូលរួមក្នុងការប្រជុំ ដែល យីម ទិត្យ បាននិយាយអំពីខ្លាំង។ សាក្សីបានរៀបរាប់អំពីការដឹងឮនៅពេលនោះថា “គេប្រាប់ថា [យីម ទិត្យ] មកផ្តាសតាប៉ែតហើយ”⁸²⁹។ លើសពីនេះទៀត នៅ

ដែលគាត់គ្រប់គ្រង និងអំពីស្ថានភាពនៅក្នុងស្រុកនានា ក្នុងតំបន់របស់គាត់។ គាត់បានណែនាំដល់អ្នកតំណាងស្រុកនានា នៅក្នុងតំបន់របស់គាត់ “សៈនៅក្នុងការប្រជុំ តើតាម៉ុក និងតាទិត្យ ដែលនិយាយអំពីរឿងកម្ទេចខ្លាំងដែរឬទេ? ឆ៖ បា តាម៉ុក និងតាទិត្យ បាននិយាយអំពីស្ថានភាពខ្លាំង។ ពួកគាត់បានណែនាំយើងថា យើងត្រូវកម្ទេចខ្លាំងណា ដែលប្រឆាំងនឹងអង្គការ ពួកគាត់មិនបាននិយាយថា អ្នកណាជាខ្លាំងនោះទេ ហើយក៏មិនបាននិយាយថា ត្រូវកម្ទេចខ្លាំងនោះ តាមវិធីណាដែរ។ តាមខ្ញុំយល់ឃ្លាដែលថា “ខ្លាំងណាដែលក្បត់នឹងយើង យើងត្រូវកម្ទេច មានន័យថា ខ្លាំងនោះនឹងត្រូវបានសម្លាប់”។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ការដកស្រង់ដែលនៅសល់ ដែលលើកឡើងដោយសហមេធាវី អំពីការសម្លាប់ចម្លើយដទៃទៀតរបស់ ណុប ឆឹម (ឯកសារ D219/285 និង ឯកសារ D219/298) មិនមានអត្ថន័យឡើយ)។

⁸²⁵ សូមមើលកថាខណ្ឌ ៣១៨ ខាងលើ។

⁸²⁶ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈឿន ប៉ាន ថ្ងៃទី២៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/430 ERN 01122420 (ឆ១២៨)។

⁸²⁷ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឆឹង ឈឿត ថ្ងៃទី១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D219/953 ERN 01425164 (ឆ១៤)។

⁸²⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧៤។

⁸²⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧៤។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឆឹង ឈឿត ថ្ងៃទី១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D219/953 ERN 01425173 (ឆ១៥) (“សៈ ពេលលោក

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ក្នុងការប្រជុំ ឆឹង ឈឿត បានរៀប រាប់ថា បានឃើញថា យឹម ទិត្យ មានយោធានៅហ៊ុំភ្នំ⁸³⁰ បាន ឮ “តែឈ្មោះថាគាត់ [យឹម ទិត្យ] មកៗ” និង “គេថាតាៗ”⁸³¹ ហើយបានឃើញ យឹម ទិត្យ ប្រកាសថា “គេថាបោសសម្អាតខ្លាំងយូរ”⁸³² ដូចនឹងការប្រកាសដែល យឹម ទិត្យ បានផ្សព្វផ្សាយ នៅការប្រមូលផ្តុំកម្មាភិបាលដទៃទៀតដែរ⁸³³។

329. ចំពោះ ណង នី (អ្នកធ្វើការនៅកងចល័ត ក្នុងតំបន់១ ចាប់ពីអំឡុងខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ ឆ្នាំ១៩៧៩ រួមទាំងនៅទំនប់កង្កែបផងដែរ)⁸³⁴ អង្គជំនុំជម្រះមិនជឿថា មានកំហុសណាមួយចំពោះ ការដែលគាត់បានឃើញ យឹម ទិត្យ នៅអំឡុងខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨ ឬអំពីការកំណត់អត្តសញ្ញាណ ឡើយ⁸³⁵។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពិចារណាដោយសមហេតុផលថា ណង នី “ដឹងតែតាទិត្យ” និងមានភស្តុតាងថា យឹម ទិត្យ បានធ្វើការប្រកាស ក្នុងការប្រជុំនៅបាយដំរាំថា ពួកពាយ័ព្យ គឺ “ក្បាលយួន ខ្លួនខ្មែរ” ហើយបានចូលរួមជាមួយរៀតណាម ហើយ “ហេតុ

ចាប់ឈ្មោះតាទិត្យ ឬ យឹម ទិត្យ ចាប់ឈ្មោះបង្កប់ផុតនៅពេលណា? ឆ៖ ពេលគាត់មកប្រជុំ គេប្រាប់ថា មកផ្តាស តាប៉ែតហើយ គាត់មកប្រជុំហ្នឹង ហើយក៏បាត់រហូតទៅ”។

⁸³⁰ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឆឹង ឈឿត ថ្ងៃទី១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D219/953 ERN 01425165 (ឆ១៧)។

⁸³¹ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឆឹង ឈឿត ថ្ងៃទី១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D219/953 ERN 01425175 (ឆ១៩)។

⁸³² ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ 364(ii), ជើងទំព័រ 955, (ដកស្រង់ ផងដែរ កំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយសាក្សី ឆឹង ឈឿត ថ្ងៃទី១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D219/953 ERN 01425176 (ឆ៧០-ឆ៧៥))។

⁸³³ សូមមើល កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វី ផាន់ ថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/85 ERN 01040094 (ឆ៥) (ស៖ តើតាទិត្យ គាត់មាននិយាយអំពីរឿងខ្លាំងផ្នែកក្នុង ប្រឆាំងនឹងអង្គការដេរឬទេ? ឆ៖ បាទ គាត់និយាយអំពីរឿងខ្លាំងផ្នែកក្នុង ដែលលាក់ខ្លួនស្ទើរខ្លាំងផ្នែកក្នុង របស់ចលនាយើង ហើយក៏មានពួកសេអ៊ីអា កាហ្សែប យួន លាក់ខ្លួនជាមួយយើងផងដែរ។ តាទិត្យ បាននិយាយប្រាប់ពួកយើងថា យើងត្រូវតែប្តូរមើលពួកទាំងនេះ ហើយបើយើងបានព័ត៌មានទាក់ទង នឹងសកម្មភាពពួកទាំងនេះ គឺយើងត្រូវរាយការណ៍ទៅអង្គការលើ ដើម្បីអង្គការកម្ពុជាពួកនេះ មុននឹងពួកនេះកម្ពុជាពួកយើង”) សូមមើលផងដែរកំណត់ ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណង នី ថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/77 ERN 00934388-00934390 (ឆ២៤- ឆ៣៣) (ណង នី ដែលបានបញ្ជាក់ថា “ខ្ញុំដឹងតែតាទិត្យ” ហើយបានរៀបរាប់ថា យឹម ទិត្យ កាន់ក្បាលមេក្រូ ប្រកាស និង និយាយថា ក្រុមពាយ័ព្យ “ក្បាលយួនខ្លួនខ្មែរ” ដោយចោទប្រកាន់ពួកពាយ័ព្យថា ចូលដៃចូលជើងជាមួយរៀតណាម “ហេតុនេះ ហើយទើបគេចាប់ ពួកកម្មាភិបាលពាយ័ព្យសម្លាប់ចោល”)។

⁸³⁴ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណង នី ថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/77 ERN 00934384 (ឆ១)។

⁸³⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

នេះហើយទើបគេចាប់ពួកកម្មាភិបាលពាយ័ព្យសម្លាប់ចោល”⁸³⁶។ សាក្សីក៏បានផ្តល់សក្ខីកម្ម ផងដែរថា យឹម ទិត្យ ជិះឡានហ្សឺបយោធាមកប្រជុំ ហើយមានទាហានពីរបីនាក់ហែហាម⁸³⁷។

330. ដោយពិចារណាទៅលើ ការជំទាស់របស់សហមេធាវី ចំពោះសាក្សីប្រាំមួយរូប ដែលបាន គាំទ្រអំពីសិទ្ធិអំណាចរបស់ យឹម ទិត្យ ទៅលើអ្នកក្រោមបង្គាប់ អំពីបញ្ជាសន្តិសុខ គឺជាការជំទាស់ មិនជោគជ័យដូចខាងលើ⁸³⁸ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា ការសម្រេចរបស់សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅលើការបញ្ជា ការណែនាំ ឬការរាយការណ៍ រវាង យឹម ទិត្យ និងអ្នក ក្រោមបង្គាប់របស់គាត់ នៅក្នុងតំបន់ ១ មានមូលដ្ឋានភ័ស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់⁸³⁹។ ជាពិសេស សហមេធាវីទាញយកជើងទំព័រចំនួនពីរ ពីដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដើម្បីបង្ហាញពីការមិនមាន ភ័ស្តុតាង អំពីការណែនាំរបស់ យឹម ទិត្យ ឱ្យ “អប់រំ” ឬ “កម្ទេច”⁸⁴⁰ ប៉ុន្តែ ក្នុងនោះ សាក្សីមួយ រូបដែលត្រូវបានដកស្រង់នៅក្នុងជើងទំព័រទាំងនោះ បានបញ្ជាក់ថា “តាទិត្យ និយាយអំពីខ្លាំងផ្នែកក្នុង [...] តាទិត្យបាននិយាយប្រាប់ពួកយើងថា យើងត្រូវតែឃ្លាំមើលពួកទាំងនេះ ហើយបើយើងបាន ព័ត៌មាន ទាក់ទងនឹងសកម្មភាពពួកទាំងនេះ យើងត្រូវរាយការណ៍ទៅអង្គការលើ ដើម្បីអង្គការ កម្ទេចពួកនេះ”⁸⁴¹។ លើសពីនេះទៀត អង្គជំនុំជម្រះមិនជឿថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនយកចិត្តទុកដាក់ដល់ការ “កំណត់អត្តសញ្ញាណ អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់” ឬ “ពន្យល់ឱ្យជាក់លាក់ ថា” យឹម ទិត្យ ធ្វើការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ទៅលើពួកគេដោយរបៀបណា នៅក្នុង

⁸³⁶ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៦៤ ជើងទំព័រ ៩៥៥ ដកស្រង់ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណាង នី ថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/77 ERN 00934389 (ឆ២៨-៣៣០)។

⁸³⁷ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណាង នី ថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/77 ERN 00934391 (ឆ២៦- ៣៤៨)។ អង្គជំនុំជម្រះមិនចាត់ទុកថាមានភាពពាក់ព័ន្ធជាមួយ “លើកទីមួយ” ដែល ណាង នី បានជួបជនជាប់ចោទឡើយ។

⁸³⁸ កថាខណ្ឌ ៣២៥-៣២៩ (វី ផាន់ ជួន ថន ណុប ដឹម ឈឿន ប៉ាន ឆឹង ឈឿត ណាង នី)។

⁸³⁹ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧៥។ សូមមើល ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៦៤-៣៦៥ ជើងទំព័រ ៩៥៣-៩៧២។

⁸⁴⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧៥ ដកស្រង់ ដីកាបញ្ជូន រឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៦៥ ជើងទំព័រ ៩៧១-៩៧២។

⁸⁴¹ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វី ផាន់ ថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/85 ERN 01040094 (ឆ៥) ដកស្រង់ នៅក្នុង ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៦៥ ជើងទំព័រ ៩៧២។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

តំបន់ ១⁸⁴² ព្រោះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានកំណត់អត្តសញ្ញាណអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ និងរៀបរាប់អំពីកម្រិតនៃសិទ្ធិអំណាច និងការគ្រប់គ្រងរបស់ យីម ទិត្យ ទៅលើពួកគេ (រួមទាំង “សិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិវិធីរបស់ យីម ទិត្យ ទៅលើកម្មាភិបាលថ្នាក់ឃុំ និងថ្នាក់ស្រុក នៅក្នុងតំបន់របស់គាត់”⁸⁴³ និងការប្រព្រឹត្តិរបស់ យីម ទិត្យ ចំពោះអ្នកក្រោមបង្គាប់⁸⁴⁴)។

331. បន្តទៅ ផរ ប៉ែត (ទាហានដែលឈរជើងនៅស្រុកបាណន់ កង្កត ព្រៃតូច)⁸⁴⁵ ទទ្ទឹករណ៍របស់សហ មេធាវីដែលថា មិនមានអ្នកវិនិច្ឆ័យលើអង្គហេតុប្រកបដោយហេតុផលម្នាក់ អាចធ្វើការសន្និដ្ឋាន បន្ទាប់ពីពឹងផ្អែកទៅលើ “សាក្សីតែម្នាក់គត់” នេះ ថា យីម ទិត្យ បញ្ជាឱ្យដោះលែងអ្នកជាប់ឃុំនោះ⁸⁴⁶ ទទួលបរាជ័យ។ ទីមួយ សហមេធាវីចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បញ្ជាក់ដោយមិនត្រឹមត្រូវព័ត៌មានរបស់ ផរ ប៉ែត អំពីការអន្តរាគមន៍របស់ យីម ទិត្យ ទៅលើការដោះលែងអ្នកជាប់ឃុំ និងបានដកស្រង់នូវផ្នែកដែលពាក់ព័ន្ធនៃចម្លើយដើមរបស់

⁸⁴² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧៥។

⁸⁴³ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៦៤(v) លើសពីនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានបញ្ជាក់អំពីការគ្រប់គ្រងរបស់ យីម ទិត្យ ទៅលើតំបន់ ១ នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ៣៦៤ ដោយរៀបរាប់ផងដែរថា យីម ទិត្យ “មានសិទ្ធិអំណាច និងត្រួតត្រាផ្ទាល់ ទៅលើបញ្ជាកងទ័ព និងបុគ្គលិក នៅក្នុងតំបន់” និង “លើអ្នកក្រោមបង្គាប់ លើបញ្ជាសន្តិសុខនៅក្នុងតំបន់” និង “ខាងសេដ្ឋកិច្ច” ដូចជា ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងផលិតកម្មកសិកម្ម និងការចុះពិនិត្យទំនប់កង្កត។ សូមមើលតុលាការ ICTY *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Karemera & Ngirumpatse*, IT-98-44-A, សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៣៧០។ (អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បានលើកមតិពាក់ព័ន្ធ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនោះថា “អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល សូមរំលឹកអំពីគោលការណ៍ ដែលបានកំណត់យ៉ាងច្បាស់លាស់ថា ក្នុងការសម្រេចថា តើជនជាប់ចោទបានទទួលព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ដែរឬអត់ អំពីលក្ខណៈ និងមូលហេតុនៃបទចោទប្រឆាំងរូបគាត់នោះ ចាំបាច់ត្រូវពិចារណាជាមួយ លើដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ។ [...] តាមកាលៈទេសៈមួយចំនួន ការយោងទៅអ្នកក្រោមបង្គាប់ ទៅតាមប្រភេទ អាចបង្កើតបានជាការជូនដំណឹងគ្រប់គ្រាន់ អំពីអត្តសញ្ញាណរបស់គាត់”)។

⁸⁴⁴ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៦៤-៣៧១ រួមទាំងជាពិសេស កថាខណ្ឌ ៣៦៥ (ដែលស្ថិតនៅក្នុងមូលដ្ឋានដើមនៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានទាញសន្និដ្ឋានអំពី យីម ទិត្យ ចេញបញ្ជានៅកិច្ចប្រជុំ អំពីវិធីសាស្ត្រធារាសាស្ត្រ បង្កបង្កើនផល និង/ឬបញ្ជាសន្តិសុខ និងភាពចាំបាច់ដែលសមាជិកអង្គប្រជុំត្រូវរាយការណ៍ពីខ្លាំង ឬកម្ទេចខ្លាំង)។

⁸⁴⁵ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ផរ ប៉ែត ថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/244 ERN 00990637 (ឆ២-៧៥)។

⁸⁴⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧៦-១៧៧។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះលោះស្រាយ

សាក្សី⁸⁴⁷។ ប៉ុន្តែ ការដកស្រង់ ផ្ទាល់ បង្ហាញថា យឹម ទិត្យ ដែលធ្វើការណែនាំខ្លួន ថាជាប្រធាន តំបន់⁸⁴⁸ បានមកទាន់ហេតុការណ៍ ពេលតាណេន ប្រុងសម្លាប់អ្នកជាប់ឃុំ និងប្រាប់ឱ្យគាត់ ដោះលែងអ្នកជាប់ឃុំទាំងអស់នោះ ដោយបញ្ជាក់ថា “បើសិនណេន ឯង សម្លាប់ពួកទាំងនេះ តើ មាននរណាការពារ ណេន ឯង”⁸⁴⁹។ ចំណុចនេះបានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ អំពីសិទ្ធិអំណាចរបស់ យឹម ទិត្យ ក្នុងការការពារបុគ្គលនានា ពីការសម្លាប់។ ទីតិរ ដោយសារតែព័ត៌មានរបស់ ផរ ប៉ែត អំពីការដោះលែងកងទ័ព ដោយ យឹម ទិត្យ នេះ ការជំទាស់ផ្សេងទៀតរបស់សហមេធាវី⁸⁵⁰ ក្លាយជាលែងពាក់ព័ន្ធ ឬមិនមានខ្លឹមសារសម្រាប់ពិចារណា។

332. អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា មិនមានកំហុសឡើង ក្នុងការពិចារណារបស់សហមេធាវីក្រុមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិ ទៅលើភស្តុតាងរបស់ ឈឿន ប៉ាន ដែលថា យឹម ទិត្យ បានដោះលែងតាសាម៉ែន ជា កម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ⁸⁵¹។ ការអះអាងរបស់សហមេធាវីដែលថា ចំណុចនេះគឺផ្អែកទៅលើ ព័ត៌មានដែលមិនមានការគាំទ្ររបស់សាក្សី ដែលថា គាត់បានឃើញ តាសាម៉ែន នៅរស់ ក្រោយឆ្នាំ ១៩៧៩⁸⁵² ទទួលបរាជ័យ។ ឈឿន ប៉ាន បានបញ្ជាក់នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយដទៃទៀតថា បន្ទាប់ ពីតាទិត្យមកដល់ តាសាម៉ែនក្លាយជាអ្នកគ្រប់គ្រងសមរម្យភូមិភាគ និងទទួលបន្ទុកលើសេដ្ឋកិច្ច និង

⁸⁴⁷ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ផរ ប៉ែត ថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/244 ERN 00990637 (ឆ៥)។

⁸⁴⁸ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ផរ ប៉ែត ថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/244 ERN 00990638 (ឆ៦)។

⁸⁴⁹ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ផរ ប៉ែត ថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/244 ERN 00990637 (ឆ៥)។

⁸⁵⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧៨ (លើក ឡើងផងដែរថា សហមេធាវីក្រុមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ “ខកខានមិនបានពិចារណាលើ ភស្តុតាងរបស់ ផរ ប៉ែត ដែលថា គាត់ជឿជា តា ណេន គឺជាគណៈស្រុកមួយ (ទោះបីជាគាត់មិនដឹងថាមួយណាក៏ដោយ) គាត់មិនដឹងថាតើ តាទិត្យ ឬតាណេន មួយណាមាន ឋានៈខ្ពស់ជាងឡើយគាត់មិនស្គាល់សមាជិកភូមិភាគ តំបន់ និងស្រុកទាំងអស់ គាត់មិនដែលឮឈ្មោះ តាវ៉ាញ តាញឹម ឬតាប៉ែត និងឮឈ្មោះតាម៉ុក តែម្តងគត់ ក្រោយពេលគាត់ត្រូវបានចាប់ខ្លួន។ ពុំមានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុ ប្រកដោយហេតុផល អាចសន្និដ្ឋាន ពីភស្តុតាងនេះថា យឹម ទិត្យ “បញ្ជាឱ្យដោះលែងទាហានមួយចំនួន ឬមានអំណាចការពារមិនឱ្យ គេចាប់ខ្លួនឬសម្លាប់មនុស្ស ឡើយ”)។

⁸⁵¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧៩។ (ឈឿន ប៉ាន ជាសមាជិកកងចល័ត ធ្វើការនៅទួលម្លេស និងកសាងទំនប់កង្កែត សូមមើល កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈឿន ប៉ាន ថ្ងៃ ទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/368 ERN 01110174 (ឆ១)។

⁸⁵² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៧៩ ដកស្រង់ កំណត់ ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈឿន ប៉ាន ថ្ងៃទី២៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/430 ERN 01122398 (ឆ២០-ឆ២១)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះលោះស្រាយ

ការផ្គត់ផ្គង់ស្បៀង⁸⁵³។ ដោយបានដឹងអំពីព័ត៌មានលម្អិតពី តា យួន ដែលរស់នៅក្នុងឃុំជាមួយនឹង សាក្សីនៅពេលនោះ ឈឿន បាន បានដឹងអំពីការមកដល់កង្កែបរបស់ តាទិត្យ មានទំនាក់ ទំនងជាមួយនឹងការតែងតាំង តាសាម៉ន ទៅកាន់ការងារទាំងអស់នោះ និងថា ហេតុផល នៃការតែងតាំង តាសាម៉ន គឺថា តាទិត្យមិនស្គាល់តំបន់នោះ ហើយតាសាម៉ន គឺជាអ្នកដែលបង្ហាញ ផ្លូវដល់តាទិត្យ⁸⁵⁴។

333. គោលជំហររបស់សហមេធាវីគឺថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសដោយមិនបាន “ផ្តល់ការពន្យល់ណាមួយ ថាតើ “ទទួលបន្ទុក” មានន័យយ៉ាងដូចម្តេច ក្នុងន័យការទទួលខុសត្រូវ ព្រហ្មទណ្ឌ” ត្រូវបានបដិសេធដោយ ភាពលម្អិតផ្នែកវិធីសាស្ត្រ នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំ ជម្រះ⁸⁵⁵។ អង្គជំនុំជម្រះយល់ថា ទស្សនៈរបស់សហមេធាវីដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

⁸⁵³ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈឿន បាន ថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/368 ERN 01110197 (ឆ១៤១)។

⁸⁵⁴ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈឿន បាន ១៧ ថ្ងៃទី១៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/465 ERN 01132080 (ឆ២៩៩-ឆ៣២)។

⁸⁵⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨០។ សូមមើល ផងដែរ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៩៨ សម្រេចថា “យីម ទិត្យ និង តាម៉ុក បានដើរតួនាទីស្នូល ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច និងកសិកម្មរបស់ ប.ក.ក នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលមានគោលដៅបង្កបង្កើនផលជាតិ របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ តាមរយៈការបង្កើតការដ្ឋាន និងសហករណ៍។ យីម ទិត្យ បានទទួលខុសត្រូវទៅលើផលិតកម្ម និង ការសាងសង់នៅក្នុងតំបន់នានា ដែលគាត់គ្រប់គ្រង ពិនិត្យនៅតាមការដ្ឋាន ដឹកនាំការប្រជុំ និងផ្ទេរសុទ្ធកម្មថវិកា ការបង្កបង្កើន ផលកសិកម្ម បណ្តុះបណ្តាលប្រធានអង្គការការងារ និងណែនាំឱ្យខិតខំប្រឹងប្រែងធ្វើការ ដើម្បីទៅតាមផែនការរបស់ ប.ក.ក”។ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤០៥ សម្រេចថា “យីម ទិត្យ បាននិយាយនៅឯកសារ ប្រជុំផ្សេងទៀតជាច្រើន ដែលគាត់ជំរុញការអនុវត្តគោលនយោបាយ ប.ក.ក និងផ្តល់ការណែនាំអំពីការសាងសង់ទំនប់ និងដីក ប្រឡាយ និងការអនុវត្តផ្សេងៗទៀត នៃការបង្កបង្កើនផល និងពលកម្ម”។ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ១០២១ ក្រោមចំណងជើង "ការប្រព្រឹត្តិតាមរយៈសហគ្រឹះកម្មរួម “សហគ្រឹះកម្មរួម” បានសន្និដ្ឋានថា “យីម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកយ៉ាងច្រើនដល់គោលនយោបាយស្តីពីការដ្ឋានការងារ និងសហករណ៍ តាមរយៈសកម្មភាព ជាអាទិ៍ ការ រៀបចំការប្រជុំនានា ជាមួយអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់គាត់ និងការណែនាំពួកគេអំពីរបៀបអនុវត្តគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច របស់ ប.ក.ក ការគ្រប់គ្រង និងការពិនិត្យការដ្ឋាន និងការមើលការខុសត្រូវ និងការតាមដានលើការកសាង និងការផលិត ការ ត្រួតត្រាលើកម្លាំងការងារ និងធនធានផ្សេងៗទៀត សម្រាប់ប្រតិបត្តិការនៅតាមការដ្ឋាន និងសហករណ៍ ដោយប្រកាសថា សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

អន្តរជាតិ ផ្អែកការសម្រេចរបស់ខ្លួនដែលថា យីម ទិត្យ ទទួលខុសត្រូវលើសេដ្ឋកិច្ច ក្នុងតំបន់១ “ដោយគ្រាន់តែផ្អែកលើសន្ទុកថាពីរបីដែលលោក យីម ទិត្យ ធ្វើឡើងប៉ុន្មានខែ មុនពេលរៀត ណាមមកដល់តែប៉ុណ្ណោះ”⁸⁵⁶ គឺជាការធ្វើឱ្យសាមញ្ញហួសហេតុទៅលើភស្តុតាង ដោយមិនគិតអំពី បរិបទទូលាយនៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ⁸⁵⁷ ។

334. លើសពីនេះទៀត ចំពោះគោលជំហររបស់សហមេធាវីដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសដោយមិនបាន “ផ្តល់ហេតុផលថាតើហេតុអ្វី” ទើបភ័ស្តុតាងអំពីការតែងតាំង យីម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់១ ពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងការកំណត់អំពីសិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់នោះ អង្គជំនុំជម្រះ សម្រេចថាមិនមានកំហុសឡើយ⁸⁵⁸។ ច្បាស់ណាស់ថា ការតែងតាំង យីម ទិត្យ ជាផ្លូវការ រួម ជាមួយតួនាទី ភារកិច្ច និងការទទួលខុសត្រូវ ដែលអមមកជាមួយ ស្ថិតលើកម្រិតនៃការបញ្ជា ឬ

ប្រជាជនណាដែលមិនបានបំពេញការងាររបស់ខ្លួនគួរជាទីពេញចិត្ត នឹងត្រូវចាត់ទុកថាជាខ្មាំង ហើយតាមរយៈការឆ្លើយដាក់ ពួក គេត្រូវបានសម្លាប់ចោល”។

⁸⁵⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨០។

⁸⁵⁷ សូមមើល ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៨១ ជើងទំព័រ ១០០៧ ដកស្រង់កំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយសាក្សី តុប សឹង ថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/117 នៅត្រង់ ERN 01046465 (ឆ៩៨-៩៦០) (ដែល តុប សឹង រៀបរាប់ថាបានឃើញ យីម ទិត្យ អំឡុងឆ្នាំ ១៩៧៨ (មកជំនួសតាប៉ែត) និងឃើញ យីម ទិត្យ ទៅពិនិត្យទំនប់កង្កែត ដើម្បីតាម ដានមើលការវិវឌ្ឍន៍របស់ការសាងសង់)។ លើសពីនេះទៀត អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ការចោទពីសន្ទុកថា អំពីប្រព័ន្ធធារា សាស្ត្រ និងការបង្ករបង្កើនផល បានបង្ហាញអំពីការប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាច និងឥទ្ធិពលជាក់ស្តែងរបស់ យីម ទិត្យ (រួមទាំង យីម ទិត្យ ដឹកនាំការប្រជុំដោយខ្លួនឯង បង្ហាញអំណាចទៅលើប្រជាជន ចេញសេចក្តីណែនាំនិងបញ្ជា ទៅកម្មាភិបាល ផ្សព្វផ្សាយ យុទ្ធសាស្ត្រការងារ និងនីតិវិធីគេច)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈឿន ប៊ាន ថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/368 ERN 01110186-01110187 (ឆ៩៣-ឆ៩៥) (“សៈតើតាទិត្យ ណែនាំខ្លួនគាត់យ៉ាងដូចម្តេច នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំលើក ដំបូងនោះ? ឆ៩៣៖ តាទិត្យបាននិយាយអំពីគោលបំណង នៃការដឹកនាំរបស់គាត់ថា គាត់មានបំណងធ្វើឱ្យ ប្រជាជនមានភាពរីក ចម្រើន ដើម្បីឱ្យប្រជាជនមានបាយហូប ជំនួសឱ្យការហូបបបរ។ ដូច្នេះ គាត់ណែនាំអំពីវិធីសាស្ត្រ កែលម្អទិន្នផលកសិផល តាមរយៈការប្រើប្រាស់ដី ដូចជា ដីអាចម៍គោ និងដីលាមកមនុស្ស។ តាទិត្យ ក៏បានប្រាប់ឱ្យប្រជាជន ជួយកែតម្រូវគាត់ផងដែរ ប្រសិនបើគាត់ដឹកនាំខុស ប៉ុន្តែគ្មានអ្នកណាហ៊ានតែតម្រូវគាត់នោះទេ ដោយយើងគ្រាន់តែនាំគ្នានិយាយថា បាទប៉ុណ្ណោះ។

⁸⁵⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨១។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សិទ្ធិអំណាច (តាមព្រឹត្តិសិទ្ធិ និង/ឬតាមនីតិសិទ្ធិ) ដែល យីម ទិត្យ បានប្រើប្រាស់នៅក្នុងតំបន់ ១ រួមទាំងទៅលើអ្នកក្រោមបង្គាប់ផង⁸⁵⁹។

335. សហមេធាវីបានលើកឡើងពីការជំទាស់ជាច្រើន ចំពោះការវាយតម្លៃរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ និងការពឹងផ្អែករបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅលើ ណុប ឆីម (ដែលដកចេញពីមុនរបស់គាត់ អំពីការប្រជុំប្រចាំខែជាមួយ យីម ទិត្យ)⁸⁶⁰។ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ទទ្ធិករណ៍របស់សហមេធាវីដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពឹងផ្អែកទៅលើ “សាក្សីតែម្នាក់” គឺ ណុប ឆីម ដើម្បីគាំទ្រដល់ការប្រជុំ និងសកម្មភាពពាក់ព័ន្ធនានា គ្មានមូលដ្ឋានឡើយ ព្រោះមានភស្តុតាងជាច្រើន ដែលលើកឡើងអំពីការប្រជុំរបស់ យីម ទិត្យ ជាមួយអ្នកក្រោមបង្គាប់ នៅក្នុងតំបន់ ១ និងកម្រិតនៃសិទ្ធិអំណាច និងការគ្រប់គ្រងរបស់គាត់ ទៅលើបញ្ជាកសិកម្ម និងសន្តិសុខ និងផែនការបោសសម្អាត និងកំណត់គោលដៅទៅលើ ខ្មាំង⁸⁶¹។ លើសពីនេះទៀត អង្គជំនុំជម្រះបដិសេធចំពោះទស្សនៈដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសដោយ “មិនបានញែកឱ្យដាច់រវាង តួនាទី និងសកម្មភាព” របស់ យីម

⁸⁵⁹ លក្ខន្តិកៈបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានដកស្រង់ (ឯកសារ D1.3.20.1 លក្ខន្តិកៈបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៦ ERN 00184041 មាត្រា ១២(៣) បានចែងអំពីការយល់ដឹងជាមូលដ្ឋាន អំពីសិទ្ធិអំណាចតាមនីតិសិទ្ធិ ដែល យីម ទិត្យ អាចប្រើប្រាស់ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់)។ សូមមើលផងដែរ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D427/1/30) កថាខណ្ឌ ៤៥៩ (សម្រេចផងដែរថា “លើសពីនេះទៀត ទិដ្ឋភាពទូទៅ នេះបង្ហាញថា ទ្រឹស្តីនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ ត្រូវបានយល់ឃើញថា មិនកំណត់តែចំពោះមេបញ្ជាការ យោធាប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែវាក៏បានគ្រប់ដណ្តប់ដល់ថ្នាក់លើដែលមិនមែនជាយោធាដែរ។ ហេតុដូច្នេះ យុត្តិសាស្ត្រនេះបង្ហាញថា លក្ខណៈពិតប្រាកដនៃតួនាទី ឬមុខងាររបស់នរណាម្នាក់ ដែលជា ថ្នាក់លើ និងបញ្ជាទាត់តាមផ្លូវច្បាប់ ឬតាមហេតុការណ៍ពិត មិនសូវមានភាពសំខាន់ ស្មើកម្រិតនៃការបញ្ជា ឬការអនុញ្ញាត ដែលបានធ្វើលើអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ឡើយ”)។

⁸⁶⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨២-១៨៦។

⁸⁶¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨២។ សូមមើល ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) ដូចជាកថាខណ្ឌ ៣៦៥ (សម្រេចដោយមានការដកស្រង់យ៉ាងច្រើនថា “យីម ទិត្យ កោះហៅ និងដឹកនាំការប្រជុំ ជាមួយតំណាងមកពីស្រុក ឃុំ សហករណ៍ ដូចជាកងឈ្លប និងកងចល័ត ដែលក្នុងការប្រជុំនោះ គាត់បានណែនាំដល់អ្នកចូលរួម អំពីបញ្ជាកសិកម្ម និងសន្តិសុខ នៅតាមទីកន្លែងរៀងៗខ្លួន ហើយបានប្រាប់ពួកគេ ឱ្យរាយការណ៍ អំពីសកម្មភាពខ្មាំង “រៀនសូត្រ” ឬ “កម្ទេច” (លុបចោលការដកស្រង់)។ សូមមើលផងដែរ មូលដ្ឋាន ៥.៣ (i) ខាងលើ។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ទិត្យ និងតាម៉ុក នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំទាំងនោះ⁸⁶² បើទោះ បីជាភាពខុសគ្នារវាង យីម ទិត្យ និង តាម៉ុក អាចស្តែងចេញច្បាស់ជាង នៅក្នុងផ្នែកមួយចំនួននៃសំណុំរឿង⁸⁶³ ក៏អង្គជំនុំជម្រះសង្កេតឃើញថា ណុប ឆីម លើកឡើងពីអាកប្បកិរិយាទៅលើទាំង យីម ទិត្យ និងតាម៉ុក នៅក្នុងការបរិយាយផ្ទាល់ ខ្លួនរបស់គាត់ និងបានរៀបរាប់លម្អិតផងដែរ អំពីសកម្មភាព និងការប្រព្រឹត្តិរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុង ករណីដែលអាចធ្វើបាន ដូចដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានធ្វើការពិចារណាដែរ។ ជាឧទាហរណ៍ ណុប ឆីម រៀបរាប់ថា យីម ទិត្យ និង តាម៉ុក ដឹកនាំកិច្ចប្រជុំ ហើយពួកគាត់ទាំង ពីរ “បានណែនាំយើងថា យើងត្រូវកម្ទេចខ្លាំងណាដែលប្រឆាំងនឹងអង្គការ”⁸⁶⁴។ ណុប ឆីម បាន បញ្ជាក់ថា យីម ទិត្យ នៅក្នុងការប្រជុំដែលនោះ បាន “និយាយអំពីស្ថានភាពទូទៅ នៅក្នុងតំបន់ ដែលគាត់គ្រប់គ្រង និងអំពីស្ថានភាពនៅក្នុងស្រុកនានា នៅក្នុងតំបន់របស់គាត់។ ហើយគាត់ ក៏ផ្តល់ការណែនាំ ដល់អ្នកតំណាងឱ្យស្រុកនានា នៅក្នុងតំបន់របស់គាត់ដែរ”⁸⁶⁵។ ណុប ឆីម លើក ឡើងបន្ថែមពាក់ព័ន្ធនឹង យីម ទិត្យ ថានៅកិច្ចប្រជុំមួយ យីម ទិត្យ “ជំរុញឱ្យពួកយើងដឹក នាំឱ្យបាន រលូន រូបរួមសាមគ្គីគ្នា ហើយខិតខំប្រឹងប្រែងកសាងប្រទេសជាតិ និងការពារប្រទេសជាតិ ដើម្បី ឱ្យបានរុងរឿងទៅមុខ”⁸⁶⁶។

⁸⁶² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨២។

⁸⁶³ សូមមើល ជាឧទាហរណ៍កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ឆីម ថ្ងៃទី៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/298 ERN 01095988 (ឆ១៦) (“ស្រេចនៅក្នុងអង្គប្រជុំនោះ ធ្លាប់ដែលមានការសន្ទនាគ្នា ឬរបាយការណ៍ ឬក៏ការណែនាំដែលផ្តល់ ទៅឱ្យលោកស្រី និងអ្នកចូលរួមប្រជុំដទៃទៀត ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាសន្តិសុខ ឬក៏ពាក់ព័ន្ធនឹងរបៀបថា តើត្រូវធ្វើយ៉ាងម៉េចខ្លះ ចំពោះអ្នកដែលមិនស្មោះត្រង់នឹងអង្គការ ហើយអ្នកដែលជាខ្លាំងនឹងអង្គការ? ឆ១៦៖ ចាស គេបាននិយាយណែនាំឱ្យយើង ប្រុងប្រយ័ត្ន ឱ្យមែនទែនអំពីខ្លាំង ដែលអាចនឹងចូលមកនៅលាក់ខ្លួន នៅក្នុងជួររបស់យើង។ ពេលនោះ តាម៉ុក ហើយនិងតាទិត្យ បានប្រាប់យើងថា បើយើងឃើញមានពួកនេះ យើងត្រូវព្រមានប្រាប់គេឱ្យកែប្រែ បើពុំដូច្នោះទេ យើងនឹងចាប់ពួកគេយកទៅ សម្លាប់។ នៅក្នុងអង្គប្រជុំគេក៏បាននិយាយផងដែរ អំពីស្ថិតិ និងអត្រាមនុស្សស្លាប់ និងកើត ហើយនិងអំពីលទ្ធផលបង្កបង្កើនផល ដែលឃុំនីមួយៗសម្រេចបាន ។ល។ នៅក្នុងអង្គប្រជុំ ជួនកាល តាម៉ុក ជួនកាល តាទិត្យ តែងតែដាក់សំណួរមកពួកយើង ដែល ជាតំណាងសង្កាត់ និងស្រុកម្នាក់ៗ ឱ្យរាយការណ៍ថា មានរឿងរ៉ាវអ្វីកើតឡើង នៅក្នុងសង្កាត់ និងស្រុករបស់ខ្លួន”)។

⁸⁶⁴ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៦៦ ជើងទំព័រ ៩៧៣ (ដកស្រង់ កំណត់ហេតុស្តាប់ ចម្លើយសាក្សី ណុប ឆីម ថ្ងៃទី១២-១៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/285 ERN 01008706 (ឆ៥៦)។

⁸⁶⁵ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ឆីម ថ្ងៃទី១២-១៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/285 ERN 01008706 (ឆ៥៥)។

⁸⁶⁶ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ឆីម ទី៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/298 ERN 01095988 (ឆ១៥)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

336. អង្គជំនុំជម្រះយល់ថា ការពឹងផ្អែករបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅលើ ណុប ឆីម បើ ទោះបីជាគាត់ដកចេញមកវិញក្តី ត្រូវបានពិភាក្សា និងផ្តល់សំអាងហេតុគ្រប់គ្រាន់⁸⁶⁷។ អង្គជំនុំ ជម្រះមិនជឿជាក់ចំពោះទង្វើករណីរបស់សហមេធាវីដែលថា ណុប ឆីម បន្ទាប់ពីមានលិខិតធានា “មិនចាំ បាច់ការពារ” ខ្លួនគាត់នោះទេ⁸⁶⁸។ ទីមួយ ហេតុផលនេះមិនត្រឹមត្រូវ ដោយពិចារណាថា លិខិតធានា ត្រូវបានចេញនៅពេលចាប់ផ្តើម គឺ នៅមុនមានចម្លើយលើកទីមួយ និងលើកទីពីររបស់ ណុប ឆីម⁸⁶⁹។ ទីពីរ អង្គជំនុំជម្រះយល់ថា លិខិតធានាអាចការពារចំពោះលទ្ធភាពនៃដីកាបញ្ជូន រឿងទៅជំនុំជម្រះនៅ អ.វ.ត.ក សម្រាប់ ណុប ឆីម ប៉ុន្តែ មិនអាចដោះស្រាយ រាល់កិច្ចការទាំងអស់ ដូចជា ផលវិបាកផ្នែកសង្គម នៅក្នុងសហគមន៍ ការភ័យខ្លាចលើ សុវត្ថិភាពផ្ទាល់ខ្លួន ឬសុវត្ថិភាពរបស់សមាជិកគ្រួសារជាដើម⁸⁷⁰។

⁸⁶⁷ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៦៦ (ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា អ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុប្រកប ដោយហេតុផល អាចធ្វើការសន្និដ្ឋានប្រហែលគ្នា នឹងការសម្រេចរបស់ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ផងដែរពាក់ព័ន្ធ ការដក ចេញវិញរបស់ ណុប ឆីម (១) ជាចេតនាយ៉ាងច្បាស់របស់សាក្សី ក្នុងការការពារតួនាទីផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ (២) “មិនអាច ជឿជាក់បានផ្អែកលើភស្តុតាងលម្អិតរបស់គាត់កន្លងមក និង (៣) សាក្សីផ្សេងមួយរូបទៀត គឺ ប្តីរបស់ ណុប ឆីម បានគាំទ្រ ណុប ឆីម ដោយព័ត៌មាន ផ្ទាល់របស់គាត់ ថា គាត់បាន “រួមដំណើរជាមួយប្រពន្ធគាត់ ទៅចូលរួមការប្រជុំបែបនេះ បាន ប្រមាណ ៥ ទៅ ៦ ដង”។ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់បន្ថែមទៀតថា នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិបានផ្តឹងផ្តែងដោយសមហេតុផលនូវតម្លៃ និងផលប៉ះពាល់នៃលិខិតធានា ដូចជាថាតើលិខិតនេះ “ពុំបានធ្វើឱ្យ សាក្សី លែងមានភាពស្នាក់ស្នើរ ក្នុងការលើកឡើងអំពីហេតុការណ៍នោះឡើយ” និងថា ការវាយតម្លៃរបស់គាត់ទៅលើភាពអាច ជឿជាក់បានរបស់សាក្សី គឺ “ផ្អែកលើខ្លឹមសារនៃសក្ខីកម្ម និងស្របតាមលទ្ធភាព ដែលអាចពាក់ព័ន្ធ នៅក្នុង អំពើឧក្រិដ្ឋដូចបាន ចោទប្រកាន់ ដូចដែល ណុប ឆីម អាចមានជាប់ពាក់ព័ន្ធ បើទោះជាបានផ្តល់លិខិតធានាក៏ដោយ” (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ១៤៨)។

⁸⁶⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨៤។

⁸⁶⁹ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់អំពីលំដាប់លំដោយហេតុការណ៍ នៃការស៊ើបអង្កេត ដូចជា (១) នៅថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០១៤ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចេញលិខិតធានា ជូនទៅ ណុប ឆីម (២) នៅថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ មានការស្តាប់ចម្លើយលើកទីមួយជាមួយ ណុប ឆីម និង (៣) នៅថ្ងៃទី២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ ការស្តាប់ចម្លើយលើកទីពីរជាមួយ ណុប ឆីម បានធ្វើឡើង ដែលនៅពេលនោះ គាត់បានដកនូវផ្នែកខ្លះនៃសក្ខីកម្មពីមុនរបស់គាត់។ បើតាមហេតុផលរបស់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ការចេញលិខិតធានា ធ្វើឱ្យចម្លើយលើកទី ១ និងលើកទី ២ របស់គាត់ (ដោយមានការដកចេញ) ប្រហែលជា “អាចជឿជាក់បាន” ដែលធ្វើឱ្យទង្វើករណីនោះ ទៅជាលែងពាក់ព័ន្ធ។

⁸⁷⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

337. ចំពោះ ព្រាប កប ដែលជាប្តីពិការភ្នែករបស់ ណុប ធីម សហមេធាវីបានអះអាងថា សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសដោយមិនបានពិចារណាទៅលើការពិការភ្នែក នៅពេលវាយ តម្លៃលើមុខងាររបស់ ព្រាប កប ថាជានិរសា⁸⁷¹។ ផ្ទុយទៅវិញ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានធ្វើការស្នាបស្នងដោយលម្អិតទៅលើលទ្ធភាពមើល ឃើញរបស់ ព្រាប កប រួមជាមួយនឹងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ ព្រាប កប និង ណុប ធីម (ដែល យីម ទិត្យ ត្រូវបានអះ អាងថាមានវត្តមាន)⁸⁷²។ លើសពីនេះទៀត ព្រាប កប បានបង្ហាញ ថាគេ គាត់អាចបំពេញការងាររបស់គាត់ ដោយរបៀបណា (ក្នុងការជួយដល់ យីម ទិត្យ ឬប្រពន្ធ របស់គាត់) ដូចជាថាគេ យីម ទិត្យ ពេលខ្លះ “បញ្ជូននិរសាមកប្រាប់ខ្ញុំ ទៅទទួលគាត់មកផ្ទះវិញ ហើយជូនកាលគាត់ [យីម ទិត្យ] ជិះម៉ូតូទៅកន្លែងខ្ញុំស្នាក់នៅ ហើយយើងទៅផ្ទះវិញ” និងពេល ខ្លះទៀត ព្រាប កប ធ្វើដំណើរដោយឡាន ដែលជាកម្មសិទ្ធិរបស់សេដ្ឋកិច្ចស្រុក⁸⁷³។ ចំពោះភ័ស្តុតាង “ផ្ទុយ” ដែលថា ព្រាប កប “មិនដឹងអ្វីទាំងអស់ដែលពាក់ព័ន្ធ និងការងាររបស់ ប្រពន្ធ”⁸⁷⁴ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា នេះជាការបំភ្លឺភ័ស្តុតាង ព្រោះ ព្រាប កប បានរៀបរាប់ ថាគេ គាត់ជួយប្រពន្ធរបស់គាត់ តាមរបៀបណា⁸⁷⁵ និងបានទទួលស្គាល់ថា គាត់មិនដឹងអ្វី ពាក់ ព័ន្ធថាគេ ណុប ធីម ត្រូវបានបញ្ជូនឱ្យទៅធ្វើជា អនុលេខាស្រុកសំឡូតឡើយ⁸⁷⁶។

⁸⁷¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨៤។

⁸⁷² ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៩៨៣ (ជាឧទាហរណ៍ ដោយពិចារណាទៅលើ សមត្ថភាពមើល ឃើញ របស់សាក្សីរូបនេះ នៅក្នុងការសម្រេចថា ព្រាប កប "ចាំថា គាត់បានអានលិខិតនេះ ព្រោះគាត់បានយកលិខិតនោះ មក ដាក់ក្បែរភ្នែកគាត់ ទោះបីគាត់មើលមិនសូវច្បាស់ក៏ដោយ និងត្រូវពឹងលើប្រពន្ធរបស់គាត់ ក្នុងការធ្វើដំណើរទៅណាមកណា ម្តងៗ"។

⁸⁷³ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ព្រាប កប ថ្ងៃទី៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/62 ERN 01037147 (ឆ២២)។

⁸⁷⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨៤។

⁸⁷⁵ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ព្រាប កប ថ្ងៃទី៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/62 ERN 01037147 (ឆ២៤-ឆ២៥) (“តែក្រោយពីរៀបការរួច គាត់នាំខ្ញុំទៅក្នុងនាមជាប្តី[...] ខ្ញុំមិនមែនជានិរសាគាត់ទេ ខ្ញុំទៅជាមួយគាត់ ដើម្បីមើលថែគាត់ ពេល គាត់មានជំងឺជាដើម”)។

⁸⁷⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨៥។ សូមមើល កំណត់ ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ព្រាប កប ថ្ងៃទី៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/62 ERN 01037146 (ឆ២០)។ លើសពីនេះទៀត អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា មិនមានការជំទាស់ដែលអាចត្រួតពិនិត្យវិញបានណាមួយ ទៅលើ ណុប ធីម ដែល មិនគាំទ្រដល់តួនាទីរបស់ ព្រាប កប ដែលអមដំណើរគាត់ ឬនៅក្នុងការចោទពីការប្រជុំរវាង ណុប ធីម និង យីម ទិត្យ។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

338. ការអះអាងរបស់សហមេធាវីដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ “បង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវ” នូវភស្តុតាង នៅពេលយោងទៅ ណុប ឆីម ដែលរំលឹកថា “ស្រុកទទួលការណែនាំ សរសេរដោយដៃ យីម ទិត្យ មកពីតំបន់” ជាពិសេសនៅពេលពិចារណាអំពីការដែលគាត់មិនចេះអក្សរ⁸⁷⁷។ ការអះអាងនេះគ្មានមូលដ្ឋានទេ។ ណុប ឆីម បានពន្យល់ថា “សេចក្តីណែនាំ ឬរបាយការណ៍ដែលស្រុកទទួលបាន ពីថ្នាក់តំបន់នៅពេលនោះ មានឈ្មោះ អំទិត្យ ដែលសរសេរដោយដៃ”⁸⁷⁸ ហើយបន្ទាប់មកគាត់បានបញ្ជាក់ថា គាត់ដឹងថា លិខិតពាក់ព័ន្ធត្រូវបានអនុញ្ញាតដោយជនជាប់ចោទ ព្រោះ “បង ឡេង បានអានឱ្យខ្ញុំស្តាប់”⁸⁷⁹។

339. ជាចុងក្រោយ ផ្ទុយទៅនឹងការអះអាងដោយគ្មានការបញ្ជាក់គាំទ្ររបស់សហមេធាវី និងបានបកស្រាយបំភ្លឺពីខាងលើ⁸⁸⁰ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិន

⁸⁷⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨៦ ដកស្រង់ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៦៩។

⁸⁷⁸ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ឆីម ថ្ងៃទី១២-១៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/285 ERN 01008704 (៣៤៤)។

⁸⁷⁹ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ឆីម ថ្ងៃទី១២-១៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/285 ERN 01008710 (៣៨២) (“សរនៅក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍កាលពីម្សិលមិញ នៅសំណួរទី៤៤ និង៤៥ លោកស្រីថា បានទទួលសេចក្តី ណែនាំពីតំបន់ ១ មានឈ្មោះតាទិត្យ បើលោកស្រីមិនចេះអាន និងសរសេរផង ហេតុអ្វីបានជាលោកស្រីដឹង? ៣៨២: ខ្ញុំដឹងថា សេចក្តីណែនាំមកពីតំបន់មានឈ្មោះតាទិត្យ ដោយសារលេខាស្រុកគឺបង ឡេង បានអានឱ្យខ្ញុំស្តាប់”)។

⁸⁸⁰ សូមមើល មូលដ្ឋាន ៥.១ ខាងលើ។ អង្គជំនុំជម្រះសូមរំលឹក អំពីការសម្រេចកន្លងមករបស់ខ្លួន នៅក្នុងសេចក្តីពិចារណាទាំងអស់នេះថា “សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានប្រើប្រាស់ដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវទំនាក់ទំនងគ្រួសាររវាង យីម ទិត្យ និងតាម៉ុក ធ្វើជាមូលដ្ឋាន ឬផ្លូវកាត់ ក្នុងការដាក់បន្ទុកសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិស័យ ឬនីតិវិធីឡើយ ប៉ុន្តែដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះពីងផ្អែកទៅលើសាក្សីជាច្រើន [...] ដែលផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ យីម ទិត្យ ដោយផ្ទាល់”។ សូមមើលផងដែរ សេចក្តីពិចារណាលើភស្តុតាង ក្នុងមូលដ្ឋាន ៥ ខាងលើ (កថាខណ្ឌ ៧ នៅក្នុងសេចក្តីព្រាងចុងក្រោយ មុនពេលសម្រេច នៃសេចក្តីពិចារណាលើភស្តុតាង ដែលសម្រេចថា ដំណាក់កាលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី មានឥទ្ធិពលទៅលើបទដ្ឋាននៃភស្តុតាង និងថា បទដ្ឋានបង្ហាញភស្តុតាងជាធរមាន នៅក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយ “អត្ថិភាពនៃភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ [...] អំពីបទចោទ”។ សូមមើលផងដែរ មូលដ្ឋាន ៥ ខាងលើ សេចក្តីពិចារណាលើភស្តុតាង ដែលបដិសេធទង្វើករណ៍របស់សហមេធាវីដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវបានតម្រូវឱ្យបង្ហាញហួសពីវិមតិសង្ស័យដែលថា ភស្តុតាងដោយមិនអាចគេចវេសបាន គឺឈានដល់កម្រិតនៃភស្តុតាង ដែលបណ្តាលមកពីការប្រមូលផ្តុំចំណុចនានានៃបទដ្ឋានបង្ហាញភស្តុតាង ដែលនៅជាធរមាន នៅដំណាក់កាល កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះ ឬបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដែលអាចអនុវត្តបាននៅដំណាក់កាលបុរេជំនុំជម្រះ។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

គោរពគោលការណ៍ជាសារវន្តនៃវិមតិសង្ស័យនឹងបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ ឬថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុស ឬឈានដល់ “ការសន្និដ្ឋានមិនត្រឹមត្រូវជាក់ស្តែង” ទាំងលើអង្គច្បាប់ ឬអង្គហេតុ ដែលតម្រូវឱ្យមានកិច្ចអន្តរាគមន៍នៅកម្រិតបុរេជំនុំជម្រះឡើយ⁸⁸¹។

340. ហេតុដូច្នោះ ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងទាំងអស់ជារួម និងដោយសារតែសហមេធាវីមិនបានបង្ហាញ អំពីកំហុសណាមួយ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុស ឡើយ ក្នុងការសន្និដ្ឋានដោយសមហេតុផលថា យីម ទិត្យ ប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាច និងការ គ្រប់គ្រងតាមព្រឹត្តិសិទ្ធិ ទៅលើអ្នកក្រោមបង្គាប់ នៅក្នុងតំបន់ ១ នៅពេលវេលាពាក់ព័ន្ធ។ អាស្រ័យហេតុនេះ សម្រេចបដិសេធមូលដ្ឋាន ៥.២ (iii) នេះ។

មូលដ្ឋានទី ៥.២ (IV) ៖ កំហុសដែលរងការចោទប្រកាន់ក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ

គឺជាលេខាតំបន់ ៣

ក. សារណា

341. សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ មានតួនាទីជាលេខាតំបន់ ៣ ក្នុងឆមាសទី ២ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ ដោយអះអាងថា គ្មានភស្តុតាង ណាមួយនៅក្នុងសំណុំរឿងដែលថា យីម ទិត្យ ត្រូវបានតែងតាំងក្នុងមុខតំណែងនេះឡើយ⁸⁸²។ មូល អេង គឺជាសាក្សីតែម្នាក់គត់ដែលបានឮអំពីវត្តមានរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងតំបន់ ៣ ហើយ ភស្តុតាងដោះបន្តិករបស់គាត់មិនត្រូវបានគិតគូរ ដោយគ្រាន់តែសន្មតថា យីម ទិត្យ បានកាន់មុខ តំណែងនេះ⁸⁸³ ដែលធ្វើឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនអាចសន្និដ្ឋានថា យីម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាច *តាមទីតាំង ឬតាមព្រឹត្តិសិទ្ធិ* នៅក្នុងតំបន់ ៣ ឡើយ⁸⁸⁴។

⁸⁸¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ១៨៧-១៨៨។
⁸⁸² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៨៩, ១៩៦។
⁸⁸³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៨៩, ១៩៥។
⁸⁸⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៨៩។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

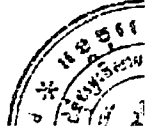

342. ម្យ៉ាងវិញទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ (i) បានដឹកនាំការប្រជុំ និងបានតែងតាំងកម្មាភិបាលក្នុងតំបន់ ៣ ចាប់ពីខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ (ដោយបានលើកបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវអំពីភ័ស្តុតាងរបស់ អ៊ឹម អាន់ និង កែវ ផៃ)^{៨៨៥} (ii) បានផ្ញើ និងទទួលលិខិតទំនាក់ទំនងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ពាក់ព័ន្ធនឹងសន្តិសុខ និងសេដ្ឋកិច្ចនៅថ្នាក់ស្រុក (ដោយអះអាងថា គ្មានសាក្សីណាម្នាក់ ដែលត្រូវបានដកស្រង់យកមកគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋាននេះទេ)^{៨៨៦} និង (iii) បានតែងតាំងមនុស្សឱ្យកាន់មុខតំណែងនានានៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលតំបន់ ៣ (ដោយអះអាងថា គ្មានសាក្សីណាម្នាក់ ដែលត្រូវបានដកស្រង់យកមកគាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋាននេះ និងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវពីភ័ស្តុតាងរបស់ កែវ ផៃ)^{៨៨៧}។ លើសពីនេះទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពឹងផ្អែកលើភ័ស្តុតាងដែលមិនពាក់ព័ន្ធ និងមិនអាចជឿជាក់បានរបស់សាក្សីប្រាំនាក់ (ដែលមិនបានកំណត់អត្តសញ្ញាណរបស់ យីម ទិត្យ ដោយត្រឹមត្រូវ មិនមានវត្តមាននៅក្នុងកិច្ចប្រជុំជាមួយ យីម ទិត្យ ឬបានជួប យីម ទិត្យ នៅក្នុងតំបន់ ៣ ទេ) ដែលនាំឱ្យមានការសន្និដ្ឋានខុសថា លោក យីម ទិត្យ “បានដឹកនាំការប្រជុំ ដែលមានការចូលរួមពីកម្មករ និងកម្មាភិបាលថ្នាក់ស្រុកពីតំបន់ ៣”^{៨៨៨}។ សហមេធាវីសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសអង្គច្បាប់ និងអង្គហេតុ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា យីម ទិត្យ បានទទួលមុខតំណែងជាលេខាតំបន់ ៣ ដោយមិនបានវាយតម្លៃយ៉ាងត្រឹមត្រូវលើចម្លើយរបស់សាក្សី និងមិនបានផ្តល់សំអាងហេតុសម្រាប់ការពឹងផ្អែករបស់គាត់ទៅលើភ័ស្តុតាងជាក់លាក់ ហេតុដូច្នេះធ្វើឱ្យមានភាពអយុត្តិធម៌ ដែលតម្រូវឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះផ្តាស់ប្តូរការសម្រេចទាំងអស់នេះ^{៨៨៩}។

343. ជាការឆ្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា មិនមានកំហុសដែលអាចពិនិត្យឡើងវិញបានណាមួយត្រូវបានបង្ហាញ ទាក់ទងនឹងតំណែងរបស់ យីម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៣

^{៨៨៥} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩០។
^{៨៨៦} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩០-១៩២, ១៩៥។
^{៨៨៧} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩១, ១៩៣, ១៩៥។
^{៨៨៨} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩៤ ដែលយោងតាមសាក្សី ណុប ណាន, កែវ ផៃ, ទេព សៀន និង វី ផាន់។
^{៨៨៩} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩៧។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ដោយលើកហេតុផលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងស៊ើបអង្កេត និង ឯកសារលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសលស យីម ទិត្យ និងមនុស្សដទៃទៀត^{៨៩០}។ លើសពីនេះទៅ ទៀត ថា តើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ យោងដល់តួនាទីតាមផ្លូវច្បាប់ ឬជាក់ស្តែង មិន ជាប់ពាក់ព័ន្ធឡើយ ដោយសារតែសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា លោក យីម ទិត្យ បានដឹកនាំកិច្ចប្រជុំ តែងតាំងកម្មាភិបាល ទំនាក់ទំនងជាមួយបណ្តាស្រុក ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាសន្តិសុខ និងសេដ្ឋកិច្ច និងបានមកពិនិត្យមន្ទីរស្រុក^{៨៩១}។

344. តាមទស្សនៈរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សហមេធាវីការពារក្តីបានជំទាស់តាមការជ្រើស រើសរបស់ខ្លួនទៅលើភស្តុតាងដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានពឹងផ្អែកលើ រួមទាំងភស្តុតាង របស់ មូល អេង (ដោយបានលុបថា គាត់បានប្រាស្រ័យទាក់ទងជាទៀងទាត់ និងទទួលបញ្ជាពី យីម ទិត្យ និងថា គាត់បាននិយាយថា យីម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការចាប់ខ្លួន និងដោះស្រាយ បញ្ហាសន្តិសុខនៅក្នុងតំបន់ និងដកកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ)^{៨៩២}។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ក៏បានបញ្ជាក់លើភស្តុតាងរបស់ ទេព សៀន (ដែលបានបញ្ជាក់ថា យីម ទិត្យ បានតែងតាំង កម្មាភិបាលទៅគណៈភូមិ និងគណៈឃុំ)^{៨៩៣} ជួន ថន (ដែលបានលើកឡើងពីការណែនាំ របស់ យីម ទិត្យ ទាក់ទងនឹងការ “អប់រំ” និង “កម្ទេច” “ខ្មាំង” ទាំងអស់)^{៨៩៤} និង ឡុច អេង^{៨៩៥} ក្នុងការជំទាស់ ទៅនឹងការអះអាងរបស់សហមេធាវីថា គ្មានភស្តុតាងបង្ហាញថា យីម ទិត្យ ប្រើសិទ្ធិអំណាច ជាលេខាតំបន់ ៣^{៨៩៦}។

ខ. ការពិភាក្សា

^{៨៩០} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១១២។
^{៨៩១} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១១៣។
^{៨៩២} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១១៤-១១៥។
^{៨៩៣} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១១៦។
^{៨៩៤} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១១៧។
^{៨៩៥} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១១៩។
^{៨៩៦} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១១៨។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 345. តាំងពីដំបូង ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានធ្វើការសន្និដ្ឋានច្បាស់លាស់ ថាតើ យីម ទិត្យ កាន់មុខតំណែងតាមនីតិវិធី ឬប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិវិធី នៅក្នុងតំបន់ ៣ នោះទេ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿតាមការចោទប្រកាន់របស់សហមេធាវីដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានពន្យល់ថា ពាក្យ “បានទទួល” មានន័យដូចម្តេច ចំពោះតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ យីម ទិត្យ⁸⁹⁷ នៅពេលដែលដីកាដោះស្រាយបង្ហាញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដែលថា យីម ទិត្យ អនុវត្តសិទ្ធិអំណាចរបស់ខ្លួន ដោយផ្តល់ការណែនាំ តែងតាំងកម្មាភិបាល និងដឹកនាំកិច្ចប្រជុំនៅក្នុងតំបន់ ៣⁸⁹⁸។
- 346. ទាក់ទងនឹងការដេញដោលផ្នែកអង្គហេតុជាក់លាក់ អង្គជំនុំជម្រះមិនជឿតាមការចោទប្រកាន់ របស់សហមេធាវីដែលថា មូល អេង គ្រាន់តែសន្មតថា យីម ទិត្យ មានមុខតំណែងជាលេខាតំបន់ ៣⁸⁹⁹។ ទោះបី មូល អេង មិនឃើញដោយផ្ទាល់ផ្នែកអំពីការតែងតាំង យីម ទិត្យ ក៏ដោយ⁹⁰⁰ ក៏គាត់បានដឹងអំពីតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងតួនាទីរបស់គាត់ជាលេខាស្រុកបារាំង⁹⁰¹ និងតាមរយៈទំនាក់ទំនងផ្ទាល់របស់ពួកគេ។ មូល អេង បានជួប យីម ទិត្យ ក្នុងឱកាសជាច្រើន⁹⁰²

⁸⁹⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៨៩។

⁸⁹⁸ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៧២-៣៧៦។

⁸⁹⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៨៧។

⁹⁰⁰ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មូល អេង [មូល អេង] ចុះថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/294 ERN 01095246 (ឆ.៦៨-ឆ.៧៣) (“[យីម ទិត្យ] ចូលរួមប្រជុំ តែគេមិនទាន់ចាត់តាំងគាត់ជាអ្វីទេ”), 01095252 (ស-ឆ.១១២)។

⁹⁰¹ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មូល អេង [មូល អេង] ចុះថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/294 ERN 01095241-01095242 (ឆ.៤២-ឆ.៤៣) (“យីម ទិត្យ គ្រប់គ្រងតំបន់ ៣ [...]។ ស៖ តើលោកដឹងថា យីម ទិត្យ ហ្នឹងគាត់ជាគណៈតំបន់ ៣ ហ្នឹង ដោយសារតែតំណែងរបស់លោកជាគណៈស្រុកឬ? ឆ.៤៣៖ បាទ”)។

⁹⁰² កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មូល អេង [មូល អេង] ចុះថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/294 ERN 01095241 (ឆ.៤១) (“ ឆ.៤១៖ [...] ហើយលើកទីពីរជាមួយគណៈតំបន់ ៣ ដែលជា តាទិត [...]។ ពីមុន ខ្ញុំនៅតំបន់ ៥។ ក្រោយមកនៅតំបន់ ៣ ព្រោះមួយផ្នែកនៃតំបន់ ៥ ត្រូវបានកាត់ទៅឱ្យស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់តាទិត។ [...] គេកាត់បារាំង ឱ្យមកក្រោមការត្រួតត្រារបស់ តាទិត”), ERN 01095243 (ឆ.៥៣-៥៥) (“ ខ្ញុំជួប យីម ទិត បានពីរដង។ [...] ជួបទី១ គឺពេលដែលគេកាត់ស្រុកបារាំងឱ្យស្ថិតនៅក្រោមតំបន់ ៣ ហើយជួបលើកទី២ គឺគាត់មកជួបខ្ញុំដល់កន្លែងខ្ញុំតែម្តង ដែលនៅមន្ទីរស្រុកបារាំង”), ERN 01095246 (ឆ.៧៣), ERN 01095250-01095251 (ឆ.៩៩-ឆ.១០១)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

និងផ្តល់ភស្តុតាងលម្អិត និងគួរឱ្យទុកចិត្តនៃដំណើរទស្សនកិច្ចរបស់ យីម ទិត្យ មកកាន់មន្ទីរ ស្រុកបារិល ដែលគាត់បានចុះត្រួតពិនិត្យមើលវាលស្រែ និងដំណាំផ្សេងទៀត និងបានផ្តល់ការ ណែនាំឱ្យការពារកុំឱ្យមានខ្លាំង^{៩០៣}។ បន្ទាប់ពីស្រុកបារិលត្រូវបានកាត់ឱ្យតំបន់ ៣ មូល អេង បាន រាយការណ៍ជូន យីម ទិត្យ^{៩០៤}និងបានទំនាក់ទំនងជាមួយគាត់តាមរយៈនិរសាររបស់គាត់ ប្រចាំសប្តាហ៍ ឬប្រចាំខែអំពីបញ្ហាផលិតកម្ម និងទិន្នផលស្រូវ ឬដំណាំផ្សេងទៀត^{៩០៥}។ គាត់បាន ទទួលបញ្ហាពី យីម ទិត្យ^{៩០៦} និងបានបញ្ជាក់ថា យីម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការចាប់ខ្លួន និង ដោះស្រាយបញ្ហាសន្តិសុខ^{៩០៧}។ មូល អេង បានជួប យីម ទិត្យលើកចុងក្រោយនៅក្នុងខែវិច្ឆិកា ឬដើមខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ នៅពេលពួកគេពិភាក្សាអំពីការវិវត្តនៃស្ថានភាពនៅភាគខាងកើត នៃប្រទេស^{៩០៨}។

347. ទោះបីជា មូល អេង បង្ហាញពីភាពមិនប្រាកដប្រជាខ្លះ ចំពោះថាតើ យីម ទិត្យ ត្រូវបានតែងតាំងជាលេខាតំបន់ ៣ ឬ តំបន់ ២ ក៏ដោយ^{៩០៩} ក៏គាត់នៅចាំយ៉ាងច្បាស់ថា ស្រុកបារិលត្រូវបាន

^{៩០៣} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មូល អេង [មូល អេង] ចុះថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/294 ERN 01095247 (ឆ.៧៦, ឆ.៧៩-ឆ.៨១)។

^{៩០៤} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មូល អេង [មូល អេង] ចុះថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/294 ERN 01095250 (ឆ.៩៧) (“ក្រោយមក គេកាត់ស្រុកបារិលឱ្យស្ថិតក្រោមតំបន់ ៣ ដូច្នោះ ខ្ញុំត្រូវរាយការណ៍ឱ្យ តាទិត ព្រោះគាត់ជា គណៈតំបន់ ៣”)។

^{៩០៥} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មូល អេង [មូល អេង] ចុះថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/294 ERN 01095250 (ឆ.៩៨), ERN 01095260 (ឆ.១៦១-ឆ.១៦៣), ERN 01095261 (ឆ.១៦៨-ឆ.១៧១)។

^{៩០៦} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មូល អេង [មូល អេង] ចុះថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/294 ERN 01095262 (ឆ.១៧៤-ឆ.១៨១)។

^{៩០៧} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មូល អេង [មូល អេង] ចុះថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/294 ERN 01095263-01095264 (ឆ.១៨៩-ឆ.១៩៤)។

^{៩០៨} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មូល អេង [មូល អេង] ចុះថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/294 ERN 01095250-01095251 (ឆ.៩៩-ឆ.១០១)។

^{៩០៩} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មូល អេង [មូល អេង] ចុះថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/294 ERN 01095252 (ឆ.១១០) (“បន្ទាប់ពីដេកគិតឡើងវិញទៅ ខ្ញុំមិនច្បាស់ថា តា ទិត ត្រូវបានតែងតាំងឱ្យគ្រប់គ្រងតំបន់ ៣ ឬតំបន់ ២ ទេ”), ERN 01095260 (ឆ.១៩៨)។ សូមមើលផងដែរ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៨៩។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

កាត់ឱ្យស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ យឹម ទិត្យ^{១១០}។ ភ័ស្តុតាងបន្ថែមនៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ
បញ្ជាក់ថាស្រុកបារិល គឺជាផ្នែកមួយនៃតំបន់ ៣ មិនមែនតំបន់ ២ នោះទេ^{១១១}។ ដូច្នេះ
ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនបានរកឃើញកំហុសណាមួយ ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពឹង
ផ្អែកលើភ័ស្តុតាងរបស់ មូល អេង ក្នុងការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ គឺជាលេខាតំបន់ ៣ នោះឡើយ។

348. ពាក់ព័ន្ធនឹងការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ បានដឹកនាំកិច្ចប្រជុំ ដែល តា ឆេង បានចូលរួម និងបានតែង
តាំងកម្មាភិបាលក្នុងតំបន់ ៣ ចាប់ពីដើមខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿថា សហ
ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានលើកបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវភ័ស្តុតាងរបស់ អ៊ឹម អាន់ និង
កែវ ផៃ ដូចដែលបានជំទាស់ឡើយ^{១១២}។ ទោះបីភ័ស្តុតាងរបស់ពួកគេផ្តល់ការគាំទ្រតែផ្នែកខ្លះ
ដល់ការសម្រេចនេះក៏ដោយ^{១១៣} ជាពិសេសថា តា ឆេង គឺជាគណៈស្រុកភ្នំសំពៅ (ស្ថិតនៅក្នុងតំបន់
៣)^{១១៤} ក៏ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ភ័ស្តុតាងដែលត្រូវបានដកស្រង់នៅក្នុងកថាខណ្ឌ
បន្ទាប់គាំទ្រថា យឹម ទិត្យ បានដឹកនាំការប្រជុំ និងចាត់តាំងកម្មាភិបាលនៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាល
តំបន់ ៣ ចាប់ពីដើមខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨^{១១៥}។

^{១១០} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មូល អេង [មូល អេង] ចុះថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/294 ERN
01095252 (ឆ.១១០) (“តែខ្ញុំចាំច្បាស់ថា ស្រុកបារិលត្រូវបានកាត់ឱ្យស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ យឹម ទិត្យ”), ERN
01095259-01095260 (ឆ.១៥៧-ឆ.១៥៨) (“ស្រុកដែលខ្ញុំកាន់កាប់ បានកាត់ឱ្យស្ថិតក្រោមការត្រួតត្រារបស់ តា ទិត ព្រោះខ្ញុំ
មិនបានចូលរួមប្រជុំជាមួយ តា ចាយ ទៀត ទេ”)។

^{១១១} ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១៦៤ ជើងទំព័រ ៣៥៨។

^{១១២} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩០ ដែលយោងតាម ដីកា
ដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៧២ ជើងទំព័រ ៩៩០។

^{១១៣} ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៧២ ជើងទំព័រ ៩៩០។

^{១១៤} ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៧២ ជើងទំព័រ ៩៩០ ដែលយោងតាម កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់
ចម្លើយសាក្សី អ៊ឹម អាន់ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/66 ERN 00920193 (ស-ឆ.១៣) (“[តា ឆាំង]
នៅធ្វើជាគណៈតំបន់រហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៧ ទើបពួកប៉ុល ពត សម្លាប់គាត់។ អាត្មាមិនដឹងថា អ្នកណាឡើងជាគណៈតំបន់ទេ
ហើយអ្នកដែលឡើងធ្វើជាគណៈស្រុកកាលណោះឈ្មោះ ឆេង [...]”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី កែវ ផៃ [កែវ
ភា] ចុះថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/94 ERN 00947270 (ឆ.១១) (“គណៈស្រុកភ្នំសំពៅមានឈ្មោះ តា ឆេង
ជាប្រធាន [...]”)។

^{១១៥} សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៧៤ (ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សម្រេចថា
“ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់ ៣ យឹម ទិត្យ បានតែងតាំងមនុស្សឱ្យកាន់មុខតំណែងនានានៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធតំបន់ ៣” និង “បានដឹកនាំ
សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 349. ស្រដៀងគ្នានេះដែរ ការសម្រេចថា យីម ទិត្យ “បានធ្វើ និងទទួលលិខិតទំនាក់ទំនងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ទៅថ្នាក់ស្រុកស្តីពីបញ្ហានានា ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសន្តិសុខ និងសេដ្ឋកិច្ច”^{១១៦} ត្រូវបានគាំទ្រដោយផ្នែកខ្លះ តាមរយៈការដកស្រង់ជាក់លាក់ដោយភ័ស្តុតាងរបស់ មូល អេង^{១១៧}។ ក៏ប៉ុន្តែ ការសម្រេចថា យីម ទិត្យ “បានទាក់ទងទៅថ្នាក់ស្រុក តាមរយៈ លិខិតទំនាក់ទំនងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ” ត្រូវបានធ្វើម្តងទៀតនៅក្នុងកថាខណ្ឌបន្ទាប់ និងបានគាំទ្រដោយភ័ស្តុតាងបន្ថែមនៅក្នុងកថាខណ្ឌនោះ^{១១៨}។ ដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ទោះបីការរៀបចំភ័ស្តុតាងគាំទ្រនៅក្នុងផ្នែកនេះនៃដីកាដោះស្រាយ ខ្វះភាពត្រឹមត្រូវក៏ដោយ ក៏ការសម្រេចទាំងនេះត្រូវបានគាំទ្រដោយភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សីដែលបានដកស្រង់នៅពេញដីកានេះ។
- 350. ពាក់ព័ន្ធនឹងការអះអាងរបស់សហមេធាវីដែលថា មិនមាននរណាម្នាក់ក្នុងចំណោមសាក្សីទាំងប្រាំមួយនាក់ដែលបានដកស្រង់ បញ្ជាក់ថា “យីម ទិត្យ បានតែងតាំងមនុស្សឱ្យកាន់តំណែងនៅក្នុង

ការប្រជុំដែលមានការចូលរួមពីកម្មករ និងកម្មាភិបាលថ្នាក់ស្រុកពីតំបន់ ៣ រួមទាំងការប្រជុំនៅវត្តភ្នំសំពៅ”។ ការសម្រេចទាំងនេះ ត្រូវបានគាំទ្រដោយសាក្សីមួយចំនួនទៀត ក្រៅពី អ៊ឹម អាន់ និង កែវ ផៃ ដូចជា ទេព សៀន និងជួន ថន។ ចៅក្រមអន្តរជាតិដោះស្រាយនូវការជំទាស់ជាក់លាក់ចំពោះសាក្សីទាំងនេះដូចខាងក្រោម។

^{១១៦} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩១-១៩២ ដែលយោងតាមដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៧៤ និង ជើងទំព័រ ៩៩៧។

^{១១៧} ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៧៤ និងជើងទំព័រ ៩៩៧ ដែលយោងតាម កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មូល អេង [មូល អេង] ចុះថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/294 ERN 01095262 (ស-ឆ.១៧៣-១៧៥) (“យីម ទិត្យ បញ្ជាក់តាមក្រដាសមកថា ឱ្យធ្វើស្រូវ ៣ តោនអីជាដើម [ក្នុង១ហិកតា]។”) ERN 01095263-01095264 (ឆ.១៨៣, ឆ.១៩០-១៩៤) (“ទៅសុំជំនួយពីកងទ័ពតំបន់តែម្តង។ [...] បើមានបញ្ហានៅក្នុងស្រុករបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំនឹងទៅរកជំនួយពីទ័ពតំបន់។ [...] [លេខាតំបន់] មានសិទ្ធិលើយោធាតំបន់”)។

^{១១៨} ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៧៦ យោងទៅ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មូល អេង [មូល អេង] ចុះថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/294 ERN 01095260 (ស-ឆ.១៦១-១៦៤) (“តើក្នុងរបាយការណ៍របស់លោក មាននិយាយអំពីការដ្ឋាន ឬក៏ស្ថានភាពសមរម្យមិត្តភក្តិរបស់លោកទៅថ្នាក់តំបន់ទេ? ឆ.១៦១៖ បាទ ខ្ញុំត្រូវតែវាយការណ៍ពីការដ្ឋានទាំងអស់ រួមមានទាំងការបង្កបង្កើនផល រួមទាំងស្ថានភាពសាងសង់នៅតាមការដ្ឋាននានា និងស្ថានភាពតាមសហករណ៍ទៅថ្នាក់តំបន់។ ស៖ តើលោកធ្វើរបាយការណ៍ទៅលើនោះ ដោយផ្អែកលើរបាយការណ៍ពីឃុំ និងសហករណ៍មែនឬទេ? ឆ.១៦២៖ បាទមែន ជាពិសេសគឺរបាយការណ៍ពីមេឃុំមកតែម្តង។ [...] ឆ.១៦៣៖ មានសៀវភៅមួយជាអ្នកធ្វើ។ [...] ឆ.១៦៤៖ គាត់ឈ្មោះ ត្រេន”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

រចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលនៃតំបន់ ៣ ឡើយ^{១១៩} ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ទេព សៀន បានចងចាំពីការចូលរួមការប្រជុំ ដែល យីម ទិត្យ បានប្រកាសថា គាត់ជាអ្នកគ្រប់គ្រងតំបន់នេះ និងបានតែងតាំងមនុស្សឱ្យទទួលខុសត្រូវក្នុងគណៈភូមិ និងឃុំ^{១២០}។ ទោះបី ទេព សៀន មិនអាច ចាំបានថាតើឃុំវត្តគរស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ ១, តំបន់ ៣ ឬ តំបន់ ៤ នោះក៏ដោយ^{១២១} ក៏គាត់អះអាងថា វត្តគរ ស្ថិតនៅក្រោមគណៈស្រុកឈ្មោះ តា ឆេង ដែលទទួលខុសត្រូវលើស្រុកភ្នំសំពៅក្នុងតំបន់ ៣ (ដូចដែលត្រូវបានគាំទ្រដោយ អ៊ឹម អាន់ និង កែវ ផៃ)^{១២២}។

351. ទាក់ទងនឹងការលើកឡើងថាគ្មានភស្តុតាងណាមួយនៅក្នុងចម្លើយរបស់ កែវ ផៃ ដែលថា យីម ទិត្យ បានតែងតាំងគាត់ដោយផ្ទាល់ទៅកាន់តំណែងណាមួយ^{១២៣} អង្គជំនុំជម្រះសង្កេតឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ គ្រាន់តែពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ កែវ ផៃ សម្រាប់ ខ្លឹមសារនៃអង្គប្រជុំនៅភ្នំសំពៅ មិនមែនសម្រាប់ការតែងតាំងរបស់គាត់ទៅមុខតំណែងណាមួយ ឡើយ^{១២៤}។

¹¹⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩៣, ១៩៥។

¹²⁰ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទេព សៀន ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/87 ERN 00945429-00945430 (ឆ.១៥, ឆ.២០-ឆ.២៦, ឆ.២៨) (“តា ឆេង [...] ជាលេខាស្រុក [នៅក្នុងវត្តគរ] [...] ស៖ ពេលនៅវត្តគរ តើលោក ដឹងថា នរណាជាគណៈតំបន់? ឆ.២០៖ តា ទិត [...] មកធ្វើជាគណៈតំបន់ [...] ឆ.២២៖ ពេលខ្ញុំមកដល់ទីនេះ គេហៅប្រជុំ ហើយគេប្រកាសថា នរណាកាន់នៅខាងតំបន់ នរណានៅកាន់ខាងស្រុក។ [...] ពេលប្រជុំលើកដំបូង តា ទិត ក៏បានចូលរួមប្រជុំ ជាមួយគ្នាដែរ។ [...] គាត់និយាយថា គាត់កាន់ខាងតំបន់។ [...] ក្នុងអង្គប្រជុំ គាត់បានធ្វើការចាត់តាំង អ្នកណាត្រូវទៅកាន់ភូមិឃុំណា ហើយនិងនិយាយពីការធ្វើស្រែនៅតាមភូមិឃុំរៀងៗខ្លួន”)។

¹²¹ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទេព សៀន ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/87 ERN 00945428 (ឆ.៧)។

¹²² កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទេព សៀន ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/87 ERN 00945429 (ឆ.១៥, ឆ.២០-ឆ.២២)។

¹²³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩៣ ដែលយោងតាម ដីកា ដំណោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៧៥។

¹²⁴ ដីកាដំណោះស្រាយ ឯកសារ D382 ជើងទំព័រ ៩៩៧ ដែលយោងតាម កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី កែវ ផៃ [កែវ ភា] ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/817 ERN 01323269 (ឆ.៣៥) (“គេអត់មាននិយាយអំពីខ្លាំង អីចេះអីចុះទេ គិតតែពីរឿងបង្កបង្កើនផលយ៉ាងណាឱ្យបាន ១ ហិកតា ៣ តោន ទៅ ៥ តោន និងនិយាយពីរឿងរៀនតណាមចូល។ បើគេនិយាយអីទៀត ក៏គេអត់និយាយប្រាប់ដែរ ព្រោះគេសម្លាប់ខ្ញុំ និងក្មួយខ្ញុំ។ គេមិនសូវឱ្យចូលជិតទេ។”) លេចពីវិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ

352. លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿលើការអះអាងរបស់សហមេធាវី ដែលថា សាក្សី ៥ នាក់ ក្នុងចំណោមសាក្សី ៦ នាក់ ដែលត្រូវបានដកស្រង់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការសម្រេចថា យីម ទិត្យ បានដឹកនាំការប្រជុំ ដែលកម្មករ និងកម្មាភិបាលថ្នាក់ស្រុកមកពីតំបន់ ៣ បានចូលរួម មិនពាក់ព័ន្ធ ឬមិនគួរឱ្យទុកចិត្តនោះទេ⁹²⁵។ ទីមួយ ការចោទប្រកាន់ដែលថា ទេព សៀន និង ជួន ថន “មិនបានកំណត់អត្តសញ្ញាណ យីម ទិត្យ ដោយត្រឹមត្រូវ” មិនអាចជឿជាក់បានឡើយ⁹²⁶។ ទេព សៀនបានចូលរួមក្នុងការប្រជុំមួយ ដែល យីម ទិត្យ បានណែនាំខ្លួនគាត់ និងបានប្រកាសថា គាត់ ជាអ្នកគ្រប់គ្រងតំបន់នេះ។ អ្នកចូលរួមមកពីភូមិ និងឃុំផ្សេងៗគ្នាបានចូលរួម⁹²⁷។ ការពិតដែលថា ទេពសៀន មិនបានស្គាល់ យីម ទិត្យ មុនពេលគាត់មកដល់ភូមិភាគពាយ័ព្យ និងបានជួបគាត់តែម្តងគត់⁹²⁸ មិនធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ភាពអាចទុកចិត្តបាននៃចម្លើយរបស់គាត់ស្តីពីខ្លឹមសារនៃអង្គប្រជុំ ឬសមត្ថភាពរបស់គាត់ក្នុងការកំណត់អត្តសញ្ញាណរបស់ យីម ទិត្យ បន្ទាប់ពី គាត់ត្រូវបានណែនាំឱ្យស្គាល់នោះឡើយ។

353. ស្រដៀងគ្នានេះដែរ ជួន ថន បានពន្យល់ថា សមាជិកគណៈតំបន់ ដែលរួមមាន យីម ទិត្យ ត្រូវបានណែនាំឱ្យស្គាល់នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ ហើយគាត់ក៏បានពិពណ៌នាអំពីរូបរាងរបស់ យីម ទិត្យ ផងដែរ⁹²⁹។ ទោះបីជា ជួន ថន គ្រប់គ្រងកងចល័តនៅក្នុងតំបន់ ១ ក៏ដោយ⁹³⁰ ក៏គាត់បានចងចាំពីការចូលរួមក្នុងការប្រជុំនៅវត្តភ្នំសំពៅ (តំបន់ ៣) ជាមួយនឹងប្រធានកង សហករណ៍ ឃុំ និងស្រុក

⁹²⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩៤។
⁹²⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩៤។
⁹²⁷ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទេព សៀន ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/87 ERN 00945429-00945430 (ឆ.២២-ឆ.២៦) (“ស៖ តើតាទិត គាត់មានបានឧទ្ទេសនាមខ្លួនគាត់ ដែរឬទេ? ឆ.២៦៖ គាត់ថា គាត់កាន់នៅខាងតំបន់”)។
⁹²⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩៤។
⁹²⁹ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជួន ថន ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/245 ERN 00990643-00990646 (ឆ.៥, ឆ.១៨-ឆ.១៩)។
⁹³⁰ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជួន ថន ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/245 ERN 00990642-00990643 (ឆ.៤)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ផ្សេងៗទៀត^{៩៣១}។ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះ ជួន ថន បានជួប យឹម ទិត្យ^{៩៣២} បានពិភាក្សាលើប្រធាន បទផ្សេងៗគ្នា ដូចជាសកម្មភាពរបស់ខ្មាំង^{៩៣៣}។ ទោះបីជា ជួន ថន បានលើកសំដៅដល់ យឹម ទិត្យ ថាជា “ប្រធានគណៈតំបន់ ១” ក៏ដោយ^{៩៣៤} ក៏ការពិតដែលថា យឹម ទិត្យ បានដឹកនាំការប្រជុំនេះនៅ ក្នុងតំបន់ ៣ និងអ្នកតំណាងមកពីតំបន់ ១ និងតំបន់ ៣ បានចូលរួម^{៩៣៥} បញ្ជាក់ពីការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ មានតំណែង [ក្នុងតំបន់ ៣] [...] ក្នុងខណៈពេលដែលកំពុងបំពេញមុខងារជាលេខា តំបន់ ១”^{៩៣៦}។ លើសពីនេះទៀត ទោះបី កែវ ផៃ មិនបានលើកពី យឹម ទិត្យ ទាក់ទងនឹង ការប្រជុំណាមួយក៏ដោយ ក៏ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ស្តីសង្វាក់គ្នានឹងតំណែងរបស់ តា ឆេង និងជាទូទៅ ជាងនេះទៀតនោះ គឺការប្រជុំនានាត្រូវបានធ្វើឡើងនៅភ្នំសំពៅ^{៩៣៧}។

354. លើសពីនេះទៀត ទោះបីភ័ស្តុតាងរបស់ វី ផាន់ មានការពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចប្រជុំមួយនៅទំនប់កង្កតក្នុង តំបន់ ១ ក៏ដោយ^{៩៣៨} ក៏វត្តមានរបស់ តា ឆេង និងសេចក្តីផ្តើមការណ៍របស់គាត់ស្តីពីការ

^{៩៣១} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជួន ថន ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/245 ERN 00990642-00990645 (ឆ.១៦)។

^{៩៣២} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជួន ថន ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/245 ERN 00990642-00990643 (ឆ.៤) (“ខ្ញុំត្រូវបានគេហៅឱ្យមកប្រជុំនៅភ្នំសំពៅ។ នៅពេលនោះ គឺជាពេលដែលខ្ញុំបានជួបប្រធានគណៈតំបន់១ ឈ្មោះ តា ទិត”)។

^{៩៣៣} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជួន ថន ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/245 ERN 00990642-00990645 (ឆ.១៦-ឆ.១៧)។

^{៩៣៤} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជួន ថន ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/245 ERN 00990642-00990643 (ឆ.៤)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជួន ថន ចុះថ្ងៃទី៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/299 ERN 01023877 (ឆ.២៤)។

^{៩៣៥} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជួន ថន ចុះថ្ងៃទី៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/299 ERN 01023876 (ឆ.២២) (“តាមខ្ញុំដឹង គឺពួកគេមកពីកង សហករណ៍ ឃុំ និងស្រុក នៅក្នុងតំបន់ ១ និង តំបន់ ៣។ កិច្ចប្រជុំនោះ គឺចូលរួមដោយ ថ្នាក់កង ភូមិ ឃុំ និងស្រុក។ កិច្ចប្រជុំនោះ គេហៅថា កិច្ចប្រជុំរួម”)។

^{៩៣៦} ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៧២។

^{៩៣៧} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី កែវ ផៃ [កែវ ភា] ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/817 ERN 01323269 (ឆ.៣៣-ឆ.៣៥)។

^{៩៣៨} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ប្រព្រឹត្តិខុសសីលធម៌នៅឃុំវត្តគរ (តំបន់ ៣)^{៩៣៩} គាំទ្រថា កម្មាភិបាលតំបន់ ៣ ក៏មានវត្តមាន នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំក្នុងតំបន់ ១ ដែរ។ ចុងបញ្ចប់ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសក្នុងការពឹងផ្អែកលើភ័ស្តុតាងរបស់ ណុប ណាន ដែលបានស្តាប់ឮថា កិច្ចប្រជុំដែលគាត់បានចូលរួម នៅពេលគាត់មកដល់បាត់ដំបង ត្រូវបានរៀបចំឡើងតាមបញ្ជារបស់តាម៉ុក និង យីម ទិត្យ^{៩៤០}។

355. ដោយពិចារណាលើចំណុចផ្សេងៗខាងលើ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿថា “សាក្សីតែមួយរូបដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយហេតុការណ៍នៅតំបន់ ៣ គឺ មានតែ មូល អេង”^{៩៤១}នោះទេ ឬថា ភ័ស្តុតាងរបស់ មូល អេងដែលត្រូវបានសន្មតជាភ័ស្តុតាងដោះបន្ទុក មិនត្រូវបានយកមកពិចារណានោះឡើយ^{៩៤២}។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហមេធាវីខកខានមិនបានបង្ហាញពីកំហុសអង្គហេតុណាមួយនៅក្នុងការសម្រេច ដែលគាំទ្រដល់តំណែងរបស់ យីម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៣ និងលើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ឃើញពីអត្ថិភាពនៃភ័ស្តុតាងបន្ថែមនៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ^{៩៤៣}។ ដោយសន្និដ្ឋានថា យីម ទិត្យ មានតួនាទីជាលេខាតំបន់ ៣ ចាប់ពីខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពឹងផ្អែកលើសាក្សី ដូចបានពិភាក្សាក្នុងផ្នែកខាងលើ ដែលបាន

^{៩៣៩} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី វី ឆាន់ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/85 ERN 01040093-01040095 (ឆ.៤, ឆ.៧) (“អ្នកដែលនិយាយនៅក្នុងអង្គប្រជុំនោះ គឺមាន តាទិត្យ តាប៉ែត ហើយនិងតាឆេង។ ពេលនោះ ឆេងបានរាយការណ៍ពីសកម្មភាពនានា ដែលកើតឡើងនៅក្នុងឃុំទាំង៧ ដែលគាត់គ្រប់គ្រង។ [...] ឆេង កាលពីពេលនោះ បាននិយាយអំពីរឿងខុសសីលធម៌ ជិតក្បត់គ្នា ដែលកើតមានឡើងនៅក្នុងឃុំពីរ គឺឃុំវត្តគរ [...]។ ពេលដែល ឆេង កំពុងនិយាយរៀបរាប់របាយការណ៍នេះ តាទិត្យ ហើយនិងតាប៉ែត គាត់អង្គុយចាំស្តាប់ និងកត់ត្រា”)។

^{៩៤០} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ណាន ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/92 ERN 00947253-00947254 (ឆ.១១-ឆ.១២)។

^{៩៤១} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩៥។

^{៩៤២} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩៥។

^{៩៤៣} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១១៩ ដែលយោងតាម កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡុច អេង ចុះថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/627 ERN 01184313-01184314 (ឆ.១២-ឆ.១៣) (“[តា ទិត្យ] ជាគណៈតំបន់បឹងព្រៃ និងភ្នំសំពៅ។ [...] ពេលដែលគាត់មកដល់ភ្នំសំពៅ គេដាក់ឱ្យទទួលខុសត្រូវតំបន់”), ERN 01184316 (ឆ.៣០) (“គាត់ទទួលខុសត្រូវរួមជាច្រើនកន្លែងមិនមែនមានតែការដ្ឋានណាមួយដែលគាត់ទទួលខុសត្រូវទេ”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ផ្តល់សក្ខីកម្មដែលអាចជឿទុកចិត្តបានចំពោះតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ យីម ទិត្យ ដោយ ផ្អែកលើបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួន។ ដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិមិនបានខកខានក្នុងការវាយតម្លៃលើចម្លើយរបស់សាក្សីឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ឬផ្តល់ សំអាងហេតុ ដូចការចោទប្រកាន់នោះទេ។ ដូច្នោះ មូលដ្ឋានទី ៥.២ (iv) ត្រូវបានបដិសេធពោល។

មូលដ្ឋានទី ៥.២ (v) ÷ កំហុសដែលទោសបានប្រកាន់ក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ គឺជាលេខាតំបន់ ៤

ក.សារណា

356. សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិប្រព្រឹត្តកំហុសអង្គហេតុ និង អង្គច្បាប់ តាមរយៈការសម្រេចថា យីម ទិត្យ ត្រូវបានតែងតាំងជាលេខាតំបន់ ៤ នៅពាក់កណ្តាល ឆ្នាំ១៩៧៨⁹⁴⁴។ ដោយពឹងផ្អែកទាំងស្រុងទៅលើ ឡូច អេង ក្នុងការសម្រេចនេះ សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានពិចារណាទៅលើការសម្រេចរបស់ខ្លួន និងភ័ស្តុតាងផ្ទុយគ្នា និង ភ័ស្តុតាងដោះបន្ទុករបស់ ទុំ សៀន ឡើយ⁹⁴⁵។ ឧទាហរណ៍ ការអះអាងរបស់ ឡូច អេង ដែលថា យីម ទិត្យ ជំនួសតំណែង តានិន ផ្ទុយស្រឡះពីភ័ស្តុតាងរបស់ ទុំ សៀន ដែលបញ្ជាក់ថា តានិន គឺ ជាលេខាតំបន់ ៥ រហូតដល់ពេលបញ្ចប់នៃរបបនេះ។ នៅពេលបន្ទាប់មក ឡូច អេង បានផ្លាស់ប្តូរ ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ ហើយបញ្ជាក់ថា គាត់មិនបានដឹងច្បាស់អំពីតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ ទេ និង គ្រាន់តែបានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយជាមួយ យីម ទិត្យ ប៉ុណ្ណោះ⁹⁴⁶។ ក្រៅពី នេះ សហមេធាវី លើកឡើង គ្មានភ័ស្តុតាងផ្សេងទៀត ដែលបញ្ជាក់ពីវត្តមានរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងតំបន់ ៤ ឡើយ ហើយ យីម ទិត្យ ក៏មិនបានប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាចទៅតាមដែនសមត្ថកិច្ច របស់គាត់ ឬបានទៅពិនិត្យទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងតំបន់នេះដែរ⁹⁴⁷។

⁹⁴⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩៨-២០២។
⁹⁴⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩៨-១៩៩។
⁹⁴⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩៩។
⁹⁴⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩៨-២០០។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

357. ចុងបញ្ចប់ សហមេធាវីអះអាងថា ការខកខានរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិក្នុងការ វាយតម្លៃយ៉ាងត្រឹមត្រូវលើសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ពិចារណាលើភស្តុតាងផ្ទុយគ្នា និង ភស្តុតាង ដោះបន្ទុក អនុវត្ត បទដ្ឋានករនីយភាព និង វិមតិសង្ស័យនឹងបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ (តាមរយៈការមិនផ្តល់សំអាងហេតុថា តើហេតុអ្វីបានជាភស្តុតាងទាំងនោះត្រូវឱ្យជឿជាក់ខ្លាំង ដែលមិនមានអ្នកវិនិច្ឆ័យលើអង្គហេតុដែលមានហេតុផលណាម្នាក់ អាច ឈាន ដល់ការ សន្និដ្ឋាន ណាផ្សេងបានឡើយ) ដែលធ្វើឱ្យមានភាពអយុត្តិធម៌ និងតម្រូវឱ្យចៅក្រមអន្តរជាតិប្តូរការសម្រេច ទាំងអស់នេះ⁹⁴⁸ ។

358. ជាការឆ្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា សហមេធាវីខកខានមិនបានបង្ហាញ កំហុសដែលអាចពិនិត្យឡើងវិញបានក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ គឺជាលេខាតំបន់ ៤ នៅពាក់ កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨⁹⁴⁹ ។ ទីមួយ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា សហមេធាវីមិនបាន កំណត់អត្តសញ្ញាណភស្តុតាងផ្ទុយគ្នា ដោយមិនបានពន្យល់ថាហេតុអ្វីទើបចាំបាច់ត្រូវពិចារណាទៅ លើភស្តុតាងរបស់ ឡូច អេង អំពីថាតើនរណាជាលេខាតំបន់ ៤ ដែលចេញទៅ⁹⁵⁰ ។ ទីពីរ យោង តាមសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ឡូច អេង បានដឹងពីតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ ដោយសារ យីម ទិត្យ ដឹកនាំកិច្ចប្រជុំ ហើយនេះជាអ្វីដែលត្រូវបានគេដឹងឮជាទូទៅក្នុងតំបន់នោះ⁹⁵¹ ។ ទីបី ឡូច អេង បានដឹងថា តួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ គ្របដណ្តប់ទៅលើអ្វីខ្លះ និងសិទ្ធិអំណាចអ្វីដែល យីម ទិត្យ បានប្រើប្រាស់ ឧទាហរណ៍ តាមរយៈការបញ្ជាក់ថា យីម ទិត្យ គ្រប់គ្រងតំបន់នោះ និង មានអំណាចបញ្ជាឱ្យកងល្អបតាមដានកម្មាភិបាល និងប្រជាជនសាមញ្ញ⁹⁵² ។ ក្រៅពីនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានបញ្ជាក់ពីភស្តុតាងបន្ថែមក្នុងសំណុំរឿងនេះ ពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិអំណាច ដែល យីម ទិត្យ ប្រើប្រាស់ក្នុងតំបន់ ៤⁹⁵³ ។

⁹⁴⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២០១-២០២។
⁹⁴⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១២០។
⁹⁵⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១២១។
⁹⁵¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១២២។
⁹⁵² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១២៣។
⁹⁵³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១២៣ ដែលយោងតាម សាក្សី ឡូច ម៉ារី និង ឡូញ លន់។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ខ. ការពិភាក្សា

359. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា ក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ៤ ចាប់ពីពាក់កណ្តាល ឆ្នាំ១៩៧៨ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ ឡុច អេង បន្ថែមពីលើ ភស្តុតាងគាំទ្រដែលបញ្ជាក់ថា តារង់ ដែលជាអតីតលេខាតំបន់ ៤ ត្រូវបានបញ្ជូនទៅមន្ទីរ ស-២១ ប្រហែលជានៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨⁹⁵⁴។ ដំបូង ចៅក្រមអន្តរជាតិរម្មឹកឡើងវិញថា “ពុំមាន លក្ខខណ្ឌតាមផ្លូវច្បាប់ដែលថា ភស្តុតាងរបស់សាក្សីស្តីពីអង្គហេតុជាក់ស្តែងចាំបាច់ ត្រូវតែមាន ការបញ្ជាក់បន្ថែមដោយភស្តុតាងពីប្រភពផ្សេងទៀតនោះឡើយ” ហើយ “សក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ម្នាក់ អាចបញ្ជាក់លើអង្គហេតុបាន នៅពេលដែលសក្ខីកម្មនោះមានភាពពាក់ព័ន្ធ និងតម្លៃដែល អាចជឿបាន”⁹⁵⁵។

360. ពាក់ព័ន្ធនឹងការដេញដោលផ្នែកអង្គហេតុ ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនទទួលយកការចោទប្រកាន់របស់ សហមេធាវីដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងផ្ទុយគ្នា និង ភស្តុតាងដោះបន្ទុករបស់ ឡុច អេង ដែលរងការចោទប្រកាន់នោះ⁹⁵⁶។ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញ ថាគ្មាន ភាពផ្ទុយគ្នាសំខាន់នៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ ឡុច អេង ឡើយ ព្រោះភស្តុតាងនោះពាក់ព័ន្ធនឹង តួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់ ៤ ហើយ ឡុច អេង បានផ្តល់សក្ខីកម្មស៊ីសង្វាក់គ្នា ក្នុងការអះអាងថា យីម ទិត្យ ជាប្រធានគណៈតំបន់នេះនៅឃុំបឹងព្រៃ ដែលស្ថិតក្នុងស្រុកដូនទាវ (តំបន់ ៤)⁹⁵⁷។

⁹⁵⁴ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៧៧។

⁹⁵⁵ សូមមើល មូលដ្ឋានទី ៥ ៖ ការពិចារណាលើភស្តុតាងខាងលើ។

⁹⁵⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩៩។

⁹⁵⁷ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡុច អេង ចុះថ្ងៃទី៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/96 ERN 00947291 (ស.២៩-ឆ.២៩) (“ពេលលោកមកធ្វើការនៅឃុំបឹងព្រៃ តើនរណាជាគណៈតំបន់? ឆ.២៨ ៖ កាលណោះ តាទិត្យ ជាប្រធានតំបន់ ហើយខ្ញុំមិនដឹងថានរណាជាសមាជិក និងជាអនុប្រធានទេ។”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡុច អេង ចុះថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/627 ERN 01184313-01184315 (ឆ.១២) (“បាទ គាត់គឺជាគណៈតំបន់នៅបឹងប្រី និងភ្នំសំពៅ”) (ឆ.១៨) (“ខ្ញុំពិបាកនិយាយណាស់ថា យ៉ាងម៉េចឱ្យពិតប្រាកដ ពីព្រោះយើងទើបតែមកដល់ថ្មីៗទាំងអស់គ្នានៅ កន្លែងនោះ។ ខ្ញុំគ្រាន់តែដឹងថា ពេលតាទិត្យ មកដល់ គាត់គឺក្លាយជាគណៈតំបន់ ដោយខ្ញុំធ្លាប់ចូលរួមប្រជុំជាមួយគាត់ម្តង”) (ឆ.២០) (“គាត់មករៀបបើកប្រជុំនៅនឹងបឹងប្រី ពេលនោះគឺនៅចុងឆ្នាំ៧៨”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡុច អេង ចុះថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/884 ERN 01362501-01362502 (ស.៤-ឆ.៤, ឆ.១៣) (“លោកបាននិយាយថា សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 361. ឡូច អេង បានពន្យល់ថា គាត់បានស្គាល់ឈ្មោះរបស់ យឹម ទិត្យ ប្រហែលជាយប់រយៈពេលកន្លះខែ បន្ទាប់ពីគាត់បានមកដល់ឃុំបឹងព្រៃនៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៨ និងបានដឹងពីតួនាទីរបស់ យឹម ទិត្យ ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់នេះ ព្រោះ យឹម ទិត្យ ធ្វើជាប្រធានកិច្ចប្រជុំដែលចូលរួមដោយគណៈស្រុក និងគណៈឃុំ និងដោយសារតែ ឡូច អេង បានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំទាំងនោះ យ៉ាងហោចណាស់ ម្តង^{៩៥៨}។ ឡូច អេង អះអាងថា យឹម ទិត្យ បានរៀបចំកិច្ចប្រជុំទាំងនោះនៅឃុំបឹងព្រៃ ហើយទោះ បីជា យឹម ទិត្យ មិនបានឧទ្ទេសនាមអ្វីពីខ្លួនគាត់ក៏ដោយ “តែពួកខ្ញុំដឹងថា គាត់ជាប្រធានតំបន់”^{៩៥៩}។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា ការទទួលស្គាល់របស់ ឡូច អេង ថា គាត់ពិបាកនិយាយពីអ្វីដែលបាន កើតឡើងឱ្យជាក់លាក់ណាស់ ព្រោះគាត់ទើបតែមកដល់ មិនកាត់បន្ថយភាពអាចជឿទុកចិត្តបាននៃ ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់នោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ សាក្សីរូបនេះមានឆន្ទៈចង់និយាយពីព្រឹត្តិការណ៍ដែលគាត់ មិនចង់ចាំ ប៉ុន្តែនៅតែរក្សាចម្លើយថា គាត់បានដឹងថា យឹម ទិត្យ មានតួនាទីក្នុងគណៈតំបន់នេះ ក្នុង សក្តិកម្មទាំងអស់របស់គាត់^{៩៦០}។
- 362. ចំពោះភ័ស្តុតាងផ្ទុយគ្នាដែលរងការចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹង តារិន^{៩៦១} អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិយល់ថា យឹម ទិត្យ បានជំនួសតំណែងរបស់តារិន^{៩៦២} ដែលជា

នៅពេលលោកបានមកដល់ឃុំបឹងព្រៃ គណៈតំបន់គឺតាទិត្យ តើលោកនៅរក្សាចម្លើយនេះដែរ ឬទេ? ឆ.៤ : បាទ។ ឆ.១៣ : គាត់មកហ្នឹង ហើយយើងដឹងថា គាត់ជាគណៈតំបន់ គាត់គ្រប់គ្រង តែលេខតំបន់ភ្លេចអស់ហើយ។ គាត់មកគ្រប់គ្រងស្រុក”។

^{៩៥៨} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡូច អេង ចុះថ្ងៃទី៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/96 ERN 00947292 (ឆ.៣១) (“ខ្ញុំដឹងថាតាទិត្យ ជាប្រធានតំបន់ ដោយសារតែគាត់ដឹកនាំប្រជុំ ដោយមានការចូលរួមពីគណៈស្រុក និងពីគណៈឃុំ។ ខ្ញុំធ្លាប់ប្រជុំជាមួយតាទិត្យម្តងម្កាល”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡូច អេង ចុះថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/627 ERN 01184313-01184314 (ឆ.១២, ឆ.១៨) (“ខ្ញុំគ្រាន់តែដឹងថា ពេលតាទិត្យមកដល់ គាត់គឺក្លាយជាគណៈតំបន់ ដោយខ្ញុំធ្លាប់ចូលរួមប្រជុំជាមួយគាត់ម្តង”)។

^{៩៥៩} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡូច អេង ចុះថ្ងៃទី៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/96 ERN 00947292 (ឆ.៣២-៣៣)។

^{៩៦០} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡូច អេង ចុះថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/627 ERN 01184314 (ឆ.១៨) (“ខ្ញុំពិបាកនិយាយណាស់ថា យ៉ាងម៉េចឱ្យពិតប្រាកដ ពីព្រោះយើងទើបតែមកដល់ថ្មីៗទាំងអស់គ្នានៅកន្លែងនោះ។ ខ្ញុំ គ្រាន់តែដឹងថា ពេលតាទិត្យមកដល់ គាត់គឺក្លាយជាគណៈតំបន់ ដោយខ្ញុំធ្លាប់ចូលរួមប្រជុំជាមួយគាត់ម្តង”)។

^{៩៦១} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩៩។

^{៩៦២} ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៧៧។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

អតីតលេខាតំបន់ ៤ ដូច្នោះ មិនផ្អែកលើសក្ខីកម្មរបស់ ឡូច អេង ដែលថា “ពេលតាទិត្យមកដល់ គឺគាត់ជំនួសតារិន”⁹⁶³។ ចៅក្រមអន្តរជាតិរឿងវិញថា អ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុ ដែលមានហេតុផលណាម្នាក់ អាចទទួលយកផ្នែកមួយចំនួននៃសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីម្នាក់ និងបដិសេធ ផ្នែកផ្សេងទៀត⁹⁶⁴។ ក្រៅពីនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ថា ថា តារិន នៅបន្តតំណែងជាលេខា តំបន់ ៥ រហូតដល់ពេលបញ្ចប់នៃរបប ក.ប.ធ ឬយ៉ាងណានោះ មិនសំខាន់ចំពោះភ័ស្តុតាងស្តីពី តួនាទីរបស់ យឹម ទិត្យ ក្នុងតំបន់ ៤ ឡើយ និងយល់ឃើញថា សហមេធាវីមានការភាន់ច្រឡំ ក្នុងការបង្ហាញភ័ស្តុតាងរបស់ ទុំ សៀន⁹⁶⁵ ដែលបានមិនបានលើកឡើងថា តារិន កាន់តួនាទីជា លេខារហូតដល់ចុងបញ្ចប់នៃរបប ក.ប.ធ⁹⁶⁶។

363. ពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់ថា គ្មានភ័ស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿងនេះដែលបញ្ជាក់ថា យឹម ទិត្យ ប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់ ៤⁹⁶⁷ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ឡូច អេង បានផ្តល់ភ័ស្តុតាងស្តីពីការប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាចរបស់ យឹម ទិត្យ រួមទាំងភ័ស្តុតាងដែល បញ្ជាក់ថា យឹម ទិត្យ បានដឹកនាំកិច្ចប្រជុំដែល យឹម ទិត្យ បានបញ្ជាឱ្យអ្នកក្រោមបង្គាប់របស់គាត់ តាមដានកម្មាភិបាល ឬប្រជាជនទូទៅណា “ដែលមានសកម្មភាពមិនប្រក្រតី” ហើយត្រូវ រាយការណ៍ទៅស្រុក⁹⁶⁸ និងភ័ស្តុតាងដែលបញ្ជាក់ថា យឹម ទិត្យ គ្រប់គ្រងតំបន់នោះ⁹⁶⁹។ ក្រៅ

⁹⁶³ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡូច អេង ចុះថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/627 ERN 01184314 (ឆ.១៣) (“ទិត្យ មកដល់ភ្នំសំពៅនេះក្រោយខ្ញុំ ខ្ញុំមិនដឹងថា មុខងាររបស់គាត់កាលនៅនិរតីនោះជាអ្វីទេ ប៉ុន្តែ ពេលដែលគាត់មកដល់ភ្នំសំពៅ គេដាក់ទទួលត្រូវខុសតំបន់។ អំ! ខ្ញុំភ្លេចនឹកឃើញតាទិត្យ ខ្ញុំទើបតែនឹកឃើញពេលតាទិត្យ មកដល់ គឺគាត់ជំនួស តារិន”)។

⁹⁶⁴ សូមមើល មូលដ្ឋានទី ៥ ៖ ការពិចារណាលើភ័ស្តុតាងខាងលើ។

⁹⁶⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ១៩៩ ដែលយោងតាម កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទុំ សៀន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D119/65 ERN 00953050 (ឆ.២២៤)។

⁹⁶⁶ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទុំ សៀន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D119/65 ERN 00953050 (ឆ.២២៤) (“តារៀលត្រូវបានជំនួសដោយតារិនដែលជាអ្នកមកពីនិរតី”)។

⁹⁶⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២០០។

⁹⁶⁸ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡូច អេង ចុះថ្ងៃទី៤ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/96 ERN 00947292 (ឆ.៣១-ឆ.៣៥)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ពីនេះ ពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានពិចារណាលើការសម្រេចរបស់ខ្លួនដែលថា គ្មានភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿងនេះ ដែលបញ្ជាក់ថា យីម ទិត្យ បានទៅពិនិត្យទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មណាមួយក្នុងតំបន់ ៤^{៩៧០} ចៅក្រមអន្តរជាតិរម្ងឹកថា វត្តមានរបស់ជនជាប់ចោទណាម្នាក់នៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម មិនមែនជាបុរេលក្ខខណ្ឌក្នុងការកំណត់សិទ្ធិអំណាច ឬការគ្រប់គ្រងលើទីតាំងនេះឡើយ^{៩៧១} ។

364. សរុបសេចក្តីទៅ បើទោះជាចៅក្រមអន្តរជាតិទទួលស្គាល់ថា ភស្តុតាងស្តីពីតំបន់ ៤ ពឹងផ្អែកឡើងទាំងស្រុងទៅលើសក្ខីកម្មរបស់ ឡុច អេង អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ការសន្និដ្ឋានរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមែនថាមិនសមហេតុផលនោះទេ។ ដូច្នោះ មូលដ្ឋានទី ៥.២ (v) មិនត្រូវបានច្រានចោល។

មូលដ្ឋាន ៥.២(vi) ការចោទប្រកាន់អំពីកំហុសក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ

គឺជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការតុលាការយំព្យ

ក. សារណា

365. សហមេធាវីបានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសអង្គច្បាប់ និងកំហុសអង្គហេតុ ក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ គឺជាសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការ ភូមិភាគពាយ័ព្យ^{៩៧២}។ ជាដំបូងសហមេធាវីបានអះអាងថា មិនមានភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង ដែលគាំទ្រការអះអាងថា យីម ទិត្យ ធ្លាប់ត្រូវបានតែងតាំង ទៅក្នុងតួនាទីមួយនេះឡើយ^{៩៧៣}។ សហចៅក្រម

^{៩៦៩} កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡុច អេង ចុះថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/884 ERN 01362502 (ស.ព-ឆ.ព, ឆ.១៣) (“គាត់មកគ្រប់គ្រងស្រុក យើងដឹងខ្លួនឯងទេ ហើយគាត់បានចុះមកអប់រំតាមការដ្ឋានម្តងម្កាល”)។

^{៩៧០} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២០០ ដែលយោងតាមដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៨៦៩, ៨៩៣, ៩២០។

^{៩៧១} សូមមើល ឧទាហរណ៍ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D359/24និង ឯកសារ D360/33 ទស្សនៈរបស់ចៅក្រម BAIK និង BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៥១៣។

^{៩៧២} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០៣-២១៥។

^{៩៧៣} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០៣-២០៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពីងផ្អែកដោយខុសទៅលើ ឈាន ហិក និងមិនបានពិចារណាទៅលើភស្តុតាង ផ្ទុយ ដែលពាក់ព័ន្ធដទៃផ្សេងទៀត របស់សាក្សីរូបនេះ ដូចជាការទទួលស្គាល់របស់គាត់ដែលថា គាត់នៅក្មេងពេកមិនអាចយល់ដឹង អំពីតួនាទីរបស់បុគ្គលមួយចំនួនឡើយ⁹⁷⁴។ លើសពីនេះទៅទៀត ភស្តុតាងរបស់ លីម ទឹម គឺផ្ទុយគ្នា ហើយត្រូវបានសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សម្រេច ដោយខ្លួនឯងថា មិនអាចជឿជាក់បាន⁹⁷⁵។

366. ទីពីរ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវនូវភស្តុតាងរបស់ ហាន់ ធី, លីម ទឹម, ហៃម មឿន, និងពៅ គឿន ដោយសារតែសាក្សីទាំងអស់នេះ មិនមានសាក្សីរូបណា ដែល គាំទ្រដល់ការសម្រេចថា យីម ទិត្យ មានតួនាទីនៅក្នុងគណៈកម្មាធិការភូមិភាគពាយ័ព្យ ឬថា យីម ទិត្យ ជាក់ស្តែងគឺជាមនុស្សទីពីរ និងជាអនុប្រធានរបស់ តាម៉ុក នោះឡើយ⁹⁷⁶។ ទាំងភស្តុតាង អំពីទំនាក់ទំនងគ្រួសាររបស់ យីម ទិត្យ ជាមួយតា ម៉ុក និងភស្តុតាងអំពីរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាល របស់ ភូមិភាគពាយ័ព្យ⁹⁷⁷ មិនអាចផ្តល់ភស្តុតាង អំពីតួនាទីជាក់ស្តែង ឬតួនាទីតាមផ្លូវច្បាប់របស់ យីម ទិត្យ ឡើយ⁹⁷⁸។

367. ទីបី សហមេធាវីបានចោទថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានពិចារណាទៅលើ ភស្តុតាងដោះបន្ទុកសំខាន់ ពាក់ព័ន្ធតួនាទីរបស់អនុលេខានៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ⁹⁷⁹។ “សាក្សីតារា” គឺ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច របស់ អ.វ.ត.ក មិនដែលបានលើកឡើងអំពី យីម ទិត្យ នៅក្នុង ឯកសារណាមួយ ដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ តែបញ្ជាក់ផ្សេងទៅវិញថា សារុន គឺជា អនុលេខានៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៩⁹⁸⁰។ អត្ថបទរបស់ Timothy Carney ដែលរៀបរាប់អំពីរចនាសម្ព័ន្ធ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា មិនបានលើកឡើងពី យីម ទិត្យ ឡើយ⁹⁸¹។ ជាចុងក្រោយសហមេធាវី បាន

⁹⁷⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០៥-២០៦។
⁹⁷⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០៧។
⁹⁷⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០៨, ២១៤។
⁹⁷⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០៩។
⁹⁷⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០៩, ២១៤។
⁹⁷⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០៩។
⁹⁸⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២១០។
⁹⁸¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២១១-២១២។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

លើកឡើងថា មិនមានភស្តុតាងអំពី យីម ទិត្យ ប្រើប្រាស់អំណាចរបស់គាត់ នៅក្នុងតួនាទីដែល បានចោទទាំងអស់នេះទេ⁹⁸²។

368. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានដាក់ចម្លើយតបថា សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញ កំហុសអង្គហេតុ ឬកំហុសអង្គច្បាប់ណាមួយ ដែលអាចត្រួតពិនិត្យឡើងវិញបានឡើយ នៅក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ គឺជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការ ភូមិភាគពាយ័ព្យ និងជាមនុស្សមានអំណាចបំផុតទីពីរ នៅក្នុង ភូមិភាគ បន្ទាប់ពី តាម៉ុក ត្រូវបានតែងតាំងជាលេខា ភូមិភាគពាយ័ព្យ⁹⁸³។ ជាដំបូង សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិពិចារណាថា ការពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងរបស់ ឈាន ហ៊ា គឺមាន យុត្តិកម្ម ដោយពិចារណាទៅលើការដឹងរូបរបស់គាត់ អំពីការតែងតាំង យីម ទិត្យ ដែលភស្តុតាង នេះមានការគាំទ្រ ដោយចម្លើយរបស់សាក្សី និងធាតុផ្សំតាមកាលៈទេសៈដទៃទៀត⁹⁸⁴។ ប្រហែល គ្នានេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានជំទាស់ចំពោះការវាយតម្លៃរបស់សហមេធាវី ទៅលើ ភស្តុតាងរបស់ លីម ទីម⁹⁸⁵។ ទីពីរ បើតាមយោបល់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ការពិនិត្យ លើភស្តុតាង របស់សហមេធាវី គឺមានលក្ខណៈជាផ្នែកតូចៗ គឺថាសហមេធាវីមិន ពិចារណាទៅលើភស្តុតាងសំខាន់របស់ ហាន់ ធី ពៅ គឿន ព្រមទាំងការចង្អុលបង្ហាញ អំពីការ ជ្រៀតជ្រែកទៅលើសាក្សី ហែម មឿនផង⁹⁸⁶។

369. ទីបី សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានលើកឡើងថា ការទាញឱ្យស្របគ្នាចំពោះភស្តុតាង ពាក់ព័ន្ធ តួនាទីនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ របស់ យីម ទិត្យ និង តាប៉ែត គឺអាចអនុញ្ញាតបាន ជាពិសេសដោយ សារតែការសម្រេច ដែលមានភាពស្របគ្នានៅ អ.វ.ត.ក អំពីសមាជិកភាពរបស់គណៈ កម្មាធិការបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា⁹⁸⁷។ ជាចុងក្រោយ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានចោទសួរថា តើភស្តុតាងរបស់ ឌុច រារាំងដោយរបៀបណា ចំពោះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនឱ្យ ពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាង របស់សាក្សីជាច្រើនរូបទៀត ដែលបានឃើញ យីម ទិត្យ នៅក្នុងភូមិ

⁹⁸² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២១៣។
⁹⁸³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១២៤។
⁹⁸⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១២៥។
⁹⁸⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១២៦។
⁹⁸⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១២៧។
⁹⁸⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១២៨។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ភាគពាយ័ព្យ និងបានទទួលព័ត៌មានថា យីម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈកម្មាធិការ គឺមនុស្សមាន
អំណាចបញ្ជាទីពីរ នៅក្នុងភូមិភាគ ឬជាអនុប្រធានរបស់តាម៉ុក^{៩៨៨} រួមទាំងភស្តុតាងដែល
សហមេធាវី មិនបានជំទាស់ផង និងភស្តុតាងគាំទ្រដទៃទៀតផង^{៩៨៩}។

ខ. ការពិភាក្សា

370. នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៥.២(vi) សហមេធាវីជំទាស់ចំពោះការណ៍ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត
អន្តរជាតិ ពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងរបស់សាក្សីមួយចំនួន ដើម្បីសម្រេចថា យីម ទិត្យ គឺជា
សមាជិកគណៈកម្មាធិការ ភូមិភាគពាយ័ព្យ ព្រមទាំងការចោទរបស់អំពី “ការប្រកាន់ខ្ជាប់”
ទៅលើចំណងព្យាបាលរបស់ យីម ទិត្យ ជាមួយតាម៉ុក ដែល “មានឥទ្ធិពលដោយផ្ទាល់ទៅលើការ
វាយតម្លៃរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ចំពោះភស្តុតាងនានា”^{៩៩០}។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ
នឹងពិភាក្សាលើបញ្ហាទាំងអស់នេះ នៅផ្នែកខាងក្រោម។

371. ទីមួយ ចំពោះការចោទអំពីការពឹងផ្អែក របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅលើចំណង
ព្យាបាលរបស់ យីម ទិត្យ និងតាម៉ុកនោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយោងទៅរកមូលដ្ឋានទី៥.១ ខាងលើ ដែល
អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា ទំនាក់ទំនងជាបុគ្គលដែលជិតស្និទ្ធ “អាចប្រើប្រាស់ជា
បរិបទគាំទ្រ ដើម្បីគាំទ្រដល់ភស្តុតាងដទៃទៀត”^{៩៩១}។ ចំពោះតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុង
គណៈកម្មាធិការភូមិភាគពាយ័ព្យ អង្គជំនុំជម្រះមិនជឿជាក់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ
ឈានដល់ការសន្និដ្ឋាន ដោយផ្អែកតែទៅលើចំណងព្យាបាលគ្រួសារនេះ ឬថាចំណងព្យាបាលនេះ មាន
ឥទ្ធិពលអវិជ្ជមានដោយផ្ទាល់ ទៅលើការវាយតម្លៃរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ
ចំពោះភស្តុតាងនានា” ឡើយ^{៩៩២}។

^{៩៨៨} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១២៩។
^{៩៨៩} ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១២៩ យោង
ទៅរកដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) ជើងទំព័រ ១០០៥, ១០១០។
^{៩៩០} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០៣។
^{៩៩១} សូមមើល មូលដ្ឋានទី៥ ខាងលើ ការពិចារណាលើភស្តុតាង។
^{៩៩២} បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

372. ចំពោះការជំទាស់ទៅលើការសម្រេចលើអង្គហេតុវិញ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ មិនជឿជាក់ចំពោះការចោទ ប្រកាន់របស់សហមេធាវីដែលថា មិនមានភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងដែលថា យីម ទិត្យ ត្រូវបានតែងតាំងជាសមាជិក គណៈកម្មាធិការភូមិភាគពាយ័ព្យ⁹⁹³។ ឈាន ហ៊ា បានដឹងអំពីការតែងតាំង យីម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈកម្មាធិការភូមិភាគពាយ័ព្យ តាមរយៈទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធិរបស់គាត់ ជាមួយតាប៉ែត (សមាជិកគណៈកម្មាធិការភូមិភាគពាយ័ព្យ) ក្នុងនាមជាអ្នកការពារនិងនិរសា⁹⁹⁴។ ទោះបីជា ឈាន ហ៊ា មិនបានចូលរួមការប្រជុំដោយផ្ទាល់ ជាមួយ យីម ទិត្យ ហើយគាត់គ្រាន់តែឃើញ យីម ទិត្យ ក្នុងប៉ុណ្ណោះក្តី⁹⁹⁵ តែការណ៍នេះមិនបានរារាំងគាត់ មិនឱ្យផ្តល់ភស្តុតាងដែលអាចជឿជាក់បាន អំពីតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ នោះឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ ឈាន ហ៊ា បានពន្យល់ថា តាប៉ែត បានប្រាប់គាត់អំពីការតែងតាំង យីម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈកម្មាធិការភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយនៅ សាកលវិទ្យាល័យបាត់ដំបង ក្រោយពេលដែលពួកគេត្រឡប់មកពីប្រជុំនោះវិញ⁹⁹⁶។ ចម្លើយរបស់ ឈាន ហ៊ា នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយបន្ទាប់ ដែលថាគាត់មិនដឹងអំពីតួនាទីកងទ័ព របស់មេដឹកនាំដទៃទៀត (តាញឹម និងតាកើ) ដោយសារតែគាត់ “នៅក្លែង

⁹⁹³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០៤។

⁹⁹⁴ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈាន ហ៊ា ថ្ងៃទី១៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/136 នៅត្រង់ ERN 00960662-00960663 (ឆ២-ឆ៣) (“ខ្ញុំនៅធ្វើការជាអ្នកការពារ និងជានិរសាឱ្យតាប៉ែត [...] ធ្វើជានិរសានិងជាអ្នកការពារឱ្យតាប៉ែត រហូតដល់ជិតរៀតណាមចូល”)។

⁹⁹⁵ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីឈាន ហ៊ា ថ្ងៃទី១៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/136 នៅត្រង់ ERN 00960664 (ឆ៦) (“ខ្ញុំមិនដែលបានចូលរួមប្រជុំជាមួយតាទិត្យ ទេ ព្រោះក្រោយពេលដែលគេចាប់តាប៉ែត ទៅ ខ្ញុំរត់ចេញមកផុតទៅហើយ”)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈាន ហ៊ា ថ្ងៃទី៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/271 នៅត្រង់ ERN 00998557 (ឆ២៥ -ឆ២៦) (“ខ្ញុំជាកងការពាររបស់តាប៉ែត ហើយតែងតែអមដំណើរ តាប៉ែត ទៅជួបជាមួយតាទិត្យ ពេលគាត់ត្រូវការប្រជុំនឹងគ្នា ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនដែលចូលរួម ក្នុងប្រជុំទាំងនោះទេ។ ខ្ញុំបានជួបគាត់ផ្ទាល់តែម្តងគត់ គឺនៅសាកលវិទ្យាល័យបាត់ដំបង ហើយកាលនោះខ្ញុំនៅអមការពារតាប៉ែតដែរ”)

⁹⁹⁶ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈាន ហ៊ា ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/136 នៅត្រង់ ERN 00960664 (ឆ១៣) (“ខ្ញុំបានឃើញគាត់ម្តង នៅពេលដលគាត់ទៅប្រជុំ នៅសាកលវិទ្យាល័យបាត់ដំបង។ តាប៉ែត គាត់ចូលរួមប្រជុំនោះ ហើយនៅពេលដែលខ្ញុំបើកឡាន ជូនគាត់ត្រឡប់មកវិញ គាត់ប្រាប់ខ្ញុំថា តា ទិត្យ មកប្រកាស និងបង្ហាញឯកសារពីមជ្ឈឹមតែងតាំងឱ្យគាត់មកគ្រប់គ្រង ភូមិភាគពាយ័ព្យ ហើយតាទិត្យប្រកាសថា អ្នកដឹកនាំភូមិភាគពាយ័ព្យគឺជាជនក្បត់ ព្រោះជាប់ខ្សែរយៈយូន”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ពេកមិនយល់ពីបញ្ហានេះ”⁹⁹⁷ មិនបានធ្វើឱ្យថមថយនូវភាពអាចជឿជាក់បាន នៃភស្តុតាងរបស់គាត់ ពាក់ព័ន្ធតួនាទីរបស់ យឹម ទិត្យ ដែលគាត់នៅរក្សាថា ជាជំនួយការជិតស្និទ្ធិរបស់ តាម៉ុក⁹⁹⁸។

373. ចំពោះ “ការអះអាងប្រហែលគ្នា” របស់ លឹម ទឹម⁹⁹⁹ ភស្តុតាងរបស់គាត់មិនមែនថា យឹម ទិត្យ ត្រូវបានគេណែនាំខ្លួន ថាជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការ ភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅក្នុងពេលទស្សនកិច្ច នៅរោងចក្រស្តុកកំពង់គុលឡើយ¹⁰⁰⁰។ ប៉ុន្តែ សាក្សីរូបនេះបានរក្សាចម្លើយថា យឹម ទិត្យ មិនដែល ទៅរោងចក្រស្តុកសឡើយ¹⁰⁰¹ ហើយគាត់ពន្យល់ថា គាត់ដឹងអំពីតួនាទីរបស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុង គណៈកម្មាធិការភូមិភាគពាយ័ព្យ ដោយសារតែគាត់ចូលរួមការប្រជុំនៅសាកលវិទ្យាល័យបាត់ ដំបង ដែលនៅទីនោះ យឹម ទិត្យ ត្រូវបានគេណែនាំខ្លួនថាដូច្នោះ¹⁰⁰²។

374. បន្ថែមលើនេះ សហមេធាវីបានលើកទទឹងករណី មិនគួរឱ្យជឿជាក់បានថា សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិ “សម្រេចថា ភស្តុតាងរបស់ លឹម ទឹម មិនអាចជឿជាក់បាន”¹⁰⁰³ ប៉ុន្តែការ

⁹⁹⁷ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈាន ហ៊ា ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/271 នៅត្រង់ ERN 00998560 (ស៤៥-៥៤៥) (“សៈ តើលោកដឹងថា តាញឹម និងតាក់ មានតួនាទីខាងយោធាអ្វីខ្លះដែរ? ៥៤៥៖ ខ្ញុំគ្មានយោបល់អ្វីទេ ព្រោះខ្ញុំនៅក្មេងមិនទាន់ចាប់អារម្មណ៍រឿងហ្នឹងនៅឡើយ”)។

⁹⁹⁸ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈាន ហ៊ា ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/136 នៅត្រង់ ERN 00960663 (៥៧) (“តាម៉ុកគាត់មកគ្រប់គ្រងភូមិភាគទាំងអស់ ហើយដៃស្តាំរបស់តា ម៉ុក គឺតាទិត្យ”) 00960664 (៥១០) (“បាទ តាទិត្យ គាត់ក៏តួនាទីថ្នាក់ភូមិភាគដែរ”)។

⁹⁹⁹ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៨៤។

¹⁰⁰⁰ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០៧ (សហ មេធាវីចោទថា លឹម ទឹម “ផ្តល់ភស្តុតាងអំពីការប្រជុំ នៅរោងចក្រស្តុក នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ ១៩៧៨ដែល “តាទិត្យ” ត្រូវបានចោទ ថាមានវត្តមាន ហើយត្រូវបានគេណែនាំខ្លួនថា ជាគណៈកម្មាធិការភូមិភាគពាយ័ព្យ” និងថា លឹម ទឹម “នៅពេលក្រោយមកបាន ផ្លាស់ប្តូរចម្លើយរបស់គាត់ ហើយបាននិយាយថា “តាទិត្យ” មិនដែលទៅរោងចក្រនោះឡើយ”)។

¹⁰⁰¹ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី លឹម ទឹម ថ្ងៃទី២៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/108 នៅត្រង់ ERN 00951928 (៥១៦) (“ខ្ញុំស្គាល់តាទិត្យ គាត់នៅកាន់ខាងភូមិភាគពាយ័ព្យ។ គាត់នៅក្រុងបាត់ដំបង ហើយគាត់មិនដែលមករោងចក្រ ស្តុកសរនេះទេ មានតែតាម៉ុក ទេ ដែលមកទីនេះ”)។

¹⁰⁰² កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី លឹម ទឹម ថ្ងៃទី២៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/108 នៅត្រង់ ERN 00951928 (៥១៧-៥១៨), កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី លឹម ទឹម ថ្ងៃទី១២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/649 នៅត្រង់ ERN 01196459-01196460 (៥៣៧-៥៤០) 01196461 (៥៤៨) 01196462 (៥៥៥)។

¹⁰⁰³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០៧។

សេចក្តីវិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សម្រេចនេះ គឺពាក់ព័ន្ធតែទៅនឹងផ្នែកជាក់លាក់មួយ នៃភស្តុតាងរបស់គាត់ប៉ុណ្ណោះ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមរំលឹកថា អ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុមួយរូប “អាចទទួលយកដោយសមហេតុផល នូវផ្នែកជាក់លាក់នៃសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីម្នាក់ ហើយបដិសេធពេលនូវផ្នែកផ្សេងទៀត” បន្ទាប់ពីបានពិចារណាទៅលើសក្ខីកម្មទាំងស្រុងរួចហើយនោះ¹⁰⁰⁴។ នៅទីនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សម្រេចថា ភស្តុតាងរបស់ លីម ទឹម អំពីការចាប់ខ្លួនខ្មែរក្រោម និង/ឬ រៀតណាម នៅរោងចក្រស្តុកកំពង់គុល “ពិតជាមិនអាចជឿបាន យកជាមូលដ្ឋានធ្វើការសន្និដ្ឋាន ជាក់លាក់ណាមួយអំពីអត្តសញ្ញាណ ឬចំនួននៃជនរងគ្រោះ ដែលបានចោទប្រកាន់នោះឡើយ”¹⁰⁰⁵ ប៉ុន្តែមិនបានសម្រេចបែបនេះ ទៅលើភស្តុតាងរបស់ លីម ទឹម ពាក់ព័ន្ធតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈកម្មាធិការ ភូមិភាគពាយ័ព្យឡើយ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក៏មិនបានសម្រេចថា ភស្តុតាងរបស់ លីម ទឹម ជាទូទៅមិនអាចជឿជាក់បាននោះឡើយ។

375. សហមេធាវីបានចោទបន្ថែមទៀតថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវនូវភស្តុតាងរបស់ ហាន់ ធី, លីម ទឹម, ហែម មឿន, ពៅ គឿន ក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ មានតួនាទីនៅក្នុងគណៈកម្មាធិការ ភូមិភាគពាយ័ព្យ និងជាអ្នកមានអំណាចទីពីរជាក់ស្តែង ព្រមទាំងជាអនុប្រធានតាម៉ុក¹⁰⁰⁶។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចថា ការចោទប្រកាន់ទាំងអស់នេះ មិនគួរឱ្យជឿជាក់បាន ជាពិសេសដោយផ្អែកលើភស្តុតាងបន្ថែម ដែលមិនអាចជំទាស់បាន ដែលបានដកស្រង់នៅក្នុង ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ និងនៅពេលវាយតម្លៃលើភស្តុតាង ក្នុងលក្ខណៈជាជម្រុះ¹⁰⁰⁷។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី អង្គជំនុំជម្រះធ្វើការត្រួតពិនិត្យទៅលើការជំទាស់នីមួយៗ ចំពោះសាក្សីទាំងអស់នេះ នៅផ្នែកខាងក្រោម។

¹⁰⁰⁴ សូមមើល មូលដ្ឋាន ៥ ខាងលើ សេចក្តីពិចារណាលើភស្តុតាង។
¹⁰⁰⁵ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៧៤១។
¹⁰⁰⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០៨។
¹⁰⁰⁷ សូមមើល ជាឧទាហរណ៍ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៨០-៣៨២ យោងទៅរកជាឧទាហរណ៍ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នួន មួន ថ្ងៃទី៣០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/69 នៅត្រង់ ERN 00920212-00920213 (៧១៤,៧១៦) (“៧១៤៖ អ្នកដែលឡើងជំនួសគាត់គឺតាម៉ុក ហើយតាទិត្យ ក្លាយជាអនុប្រធានភូមិភាគពាយ័ព្យ របស់តាម៉ុក [...] ស៖ តើហេតុអ្វីទើបលោកដឹងថា តាទិត្យ ជាអនុប្រធានភូមិភាគពាយ័ព្យ? ៧១៦៖ ព្រោះកាលណោះអ្នកដែលធំ មកពីភូមិភាគនិរតី មានតែពីរនាក់ទេ គឺតាម៉ុក និងតាទិត្យ ហើយមិនមានអ្នកណាផ្សេងទេ”), កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ញឹក លី ថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/86 នៅត្រង់ ERN 00945420 (៧២០-៧២១) សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 376. ទីមួយ ចំពោះការប្រជុំដែល ហាន់ ធី បានចូលរួម¹⁰⁰⁸ ដែលក្នុងការប្រជុំនោះ យីម ទិត្យ បានប្រកាសថា គាត់គឺជាប្រធានភូមិភាគពាយ័ព្យ¹⁰⁰⁹ បើទោះបីជា ហាន់ ធី កំណត់ថាការប្រជុំនោះ គឺនៅមុនពេលរៀនណាមួយចូលមកដល់បន្តិច¹⁰¹⁰ ប៉ុន្តែវត្តមានរបស់តាប៉ែត ចង្កុលបង្ហាញថា ការប្រជុំនេះប្រហែលជាធ្វើឡើង នៅមុននេះ ព្រោះតាប៉ែត ត្រូវបានចាប់ខ្លួនប្រហែលជាក្នុងខែ សីហា ឆ្នាំ ១៩៧៨¹⁰¹¹។ បើទោះបីជាពេលវេលាជាក់លាក់ នៃការប្រជុំនេះនៅមិនមានភាពច្បាស់លាស់ ប៉ុន្តែជាចុងក្រោយ អង្គជំនុំជម្រះពិចារណាថា ការណ៍ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពឹងផ្អែកទៅលើ ហាន់ ធី ចំពោះខ្លឹមសារនៃការប្រជុំ គឺសមហេតុផល ហើយជាការគាំទ្រទៅដល់ភស្តុតាងដទៃទៀត។
- 377. ទីពីរ ដូចដែលបានពិភាក្សាពីខាងលើ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានសម្រេចថា ផ្នែកជាក់លាក់មួយនៃភស្តុតាងរបស់ លីម ទីម មិនអាចជឿជាក់បាន មិនមែនចម្លើយ ឬភស្តុតាងរបស់គាត់ទាំងអស់ អំពីតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ ឡើយ¹⁰¹²។ ទីបី ហែម មឿន បានបញ្ជាក់ថា គាត់ឮថាតាម៉ុកធ្វើការប្រកាសថា យីម ទិត្យ ទទួលខុសត្រូវលើភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅពេលដែលគាត់អវត្តមាន¹⁰¹³។ នៅក្នុងចម្លើយទាំងមូលរបស់គាត់ ហែម មឿន រក្សាភាពស្របគ្នាដែលថា ខ្លួនគាត់

(“ហើយក្រោយពេលគេចាប់តាប៉ែតនិងតាម៉ុក មានតែតាម៉ុក និងតាទិត្យ ដែលមកពីនិងគឺជាអ្នកក្តាប់ [...] គេប្រកាសថាតាម៉ុក ក្បត់ចូលយួន ហើយតាម៉ុកនិងតាទិត្យ ឡើងជំនួសតាម៉ុក ព្រោះគេចាប់កម្មាភិបាលពាយ័ព្យអស់ហើយ”)

¹⁰⁰⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០៨ (សហមេធាវី បានចោទថា “ហាន់ ធី បានឃើញ “តាទិត្យ” ជាលើកដំបូង នៅបីថ្ងៃមុនពេលរៀនណាមួយចូលមកដល់”)

¹⁰⁰⁹ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហាន់ ធី ថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D20 នៅត្រង់ ERN 00699642-00699643 (“ខ្ញុំធ្លាប់បានជួបគាត់ [យីម ទិត្យ] ម្តង ហើយពេលនោះគេបើកការប្តេជ្ញាវាយយួន [...] តាទិត្យថាខ្លួនគាត់គឺជាគណៈភូមិភាគពាយ័ព្យ”)

¹⁰¹⁰ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហាន់ ធី ថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D20 នៅត្រង់ ERN 00699643 (“សំណួរ៖ តើក្រោយការប្រជុំប៉ុន្មានថ្ងៃ មុនពេលដែលរៀនណាមួយចូល? ឆ្លើយ៖ បាទរៀនណាមួយមែន ប៉ុន្តែមិនដឹងរយៈពេលវេលាទេ គឺប្រហែលជាបីថ្ងៃមែន”)

¹⁰¹¹ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៦២។

¹⁰¹² សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ ៣៧៤។

¹⁰¹³ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម មឿន ថ្ងៃទី២១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/150 នៅត្រង់ ERN 00968003 (៧០-៧១) (“នៅបាត់ដំបង គឺមានតែតាទិត្យប៉ុណ្ណោះ ដែលធំជាងគេបន្ទាប់ពីតាម៉ុក។ ប្រសិនបើតាម៉ុកមិននៅ គឺតាទិត្យ ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវភូមិភាគពាយ័ព្យ [...] ស៖ ហេតុអ្វីបានជាលោកដឹងថា តាទិត្យ ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវ ភូមិភាគពាយ័ព្យនៅពេលសេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ផ្ទាល់មិនដែលបានចូលរួមការប្រជុំ ដែលមានការប្រកាសឡើយ ហើយគាត់ក៏មិនដែលបញ្ជាក់ថា គាត់មានវត្តមាននៅក្នុង ការប្រជុំណាមួយជាមួយ យីម ទិត្យ ឡើយ¹⁰¹⁴។

378. ផ្ទុយពីការចោទប្រកាន់របស់សហមេធាវី¹⁰¹⁵ ពៅ គឿន បានផ្តល់ភស្តុតាងលម្អិត អំពីតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅពេលសាកសួរជាក់លាក់អំពី យីម ទិត្យ ដោយគាត់បាន បញ្ជាក់ថា តាកើ បានប្រកាសថា យីម ទិត្យ មកគ្រប់គ្រងខេត្តបាត់ដំបង¹⁰¹⁶។ ចម្លើយបន្ទាប់របស់ ពៅ គឿន ដែលថាគាត់មិនដឹងថានរណាដឹកនាំភូមិភាគ និងតំបន់ “ពេលពាយ័ព្យគ្រប់គ្រង”¹⁰¹⁷ មិន បានធ្វើឱ្យចុះថយភាពអាចជឿជាក់បាន នៃភស្តុតាងកន្លងមករបស់គាត់ ពាក់ព័ន្ធតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ ឡើយ។ បន្ថែមលើនេះ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ការពិតដែលថា ពៅ គឿន មិនបានជួប យីម

ដែលតាមុំមិននៅ? ឆ.៦១៖ ខ្ញុំដឹងដោយសារតាមុំក បានប្រកាសប្រាប់យោធាថា “បើអស់ពីអញទៅ តាទិត្យ ជាអ្នកទទួល ខុសត្រូវភូមិភាគបន្ទាប់”), កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម មឿន ថ្ងៃទី៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/222 នៅត្រង់ ERN 00983235 (ឆ១៤) (“ខ្ញុំបានឮការប្រកាសនេះ ប្រហែលជាមួយអាទិត្យ បន្ទាប់ពីខ្ញុំបានទៅដល់ខេត្តបាត់ដំបង។ [...] គេប្រជុំនៅកន្លែងផ្សេង ពីកន្លែងខ្ញុំធ្វើការ ហើយខ្ញុំមិនបានចូលរួមទេ”)។

¹⁰¹⁴ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម មឿន ចុះថ្ងៃទី២១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/150 នៅត្រង់ ERN 00968003-00968004 (ឆ១១-ឆ១២) (“តាទិត្យធ្លាប់បានហៅមេមាយោធា ទៅប្រជុំនៅក្នុងបាត់ដំបង នៅបរិវេណសាលា សកល។ ខ្ញុំមិនបានចូលរួមប្រជុំទេ គឺខ្ញុំជាអ្នកការពារនៅខាងក្រៅ [...]ស៖ តើលោកធ្លាប់ចូលរួមប្រជុំជាមួយ តាទិត្យ ប៉ុន្មាន ដងដែរ? ឆ១២៖ ខ្ញុំមិនធ្លាប់ចូលរួមប្រជុំទេ”)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម មឿន ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/222 នៅត្រង់ ERN 00983235 (ឆ១៤) (“ខ្ញុំមិនបានយាមនៅកន្លែងប្រជុំទេ គឺខ្ញុំនៅយាមតាមផ្លូវ [...]គេប្រជុំនៅ កន្លែងផ្សេង ពីកន្លែងខ្ញុំធ្វើការ ហើយខ្ញុំមិនបានចូលរួមទេ”), សំណុំរឿង ០០២ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី០២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៦ (ហែម មឿន) ឯកសារ D339.1.1 នៅត្រង់ ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01351805 ទំព័រ ៦៤។

¹⁰¹⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ 208

¹⁰¹⁶ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពៅ គឿន ថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/64 នៅត្រង់ ERN (ភាសាអង់ គ្លេស) 01037176 (ឆ១៧-ឆ១៨) (“ក្រោយការបោសសម្អាតកម្មាភិបាលធំៗ នៅទីនេះហើយ តាទិត្យ ក៏មកដល់ ហើយគ្រប់ គ្រងនៅទីនេះ។ ស៖ តើលោកដឹងថា តាទិត្យ មានមុខតំណែងអ្វីដែរឬទេ? ឆ.២៨៖ នៅពេលនោះ គាត់មានមុខតំណែងជា គណៈតំបន់ [...] ក្រោយមកទៀត តាទិត្យ ក៏គ្រប់គ្រងភូមិភាគពាយ័ព្យផងដែរ។ [...] ឆ១៩៖ មានការប្រជុំ ហើយអ្នកដែល នៅក្រោមតាទិត្យ បាននិយាយថា “មេមាយោធាខេត្តបាត់ដំបង ត្រូវគេបញ្ជូនទៅរៀនសូត្រអស់ហើយ។ សមមិត្តទិត្យ ជាអ្នកមកគ្រប់ គ្រងនៅខេត្តបាត់ដំបង [...] ខ្ញុំបានចូលរួមការប្រជុំពីរបីដងដែរ ហើយតាក៏ជាអ្នកប្រកាសដូច្នោះ”)។

¹⁰¹⁷ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពៅ គឿន ថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/64 នៅត្រង់ ERN (ភាសាអង់ គ្លេស) 01037174 (ឆ១៧)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ទិត្យ ដោយផ្ទាល់ មិនបានរារាំងគាត់ក្នុងការផ្តល់ភស្តុតាងអំពីតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យទេ¹⁰¹⁸។

379. បន្ថែមលើនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា សហមេធាវីមិនបានគាំទ្រការចោទប្រកាន់របស់ខ្លួន ដែលថា “រចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលរបស់ភូមិភាគពាយ័ព្យ” មិនអាចអះអាងបានអំពីតួនាទីជាក់ស្តែង ឬ តួនាទីតាមផ្លូវច្បាប់របស់ យីម ទិត្យឡើយ¹⁰¹⁹។ ភស្តុតាងដែលថា តាប៉ែត កន្លងមកគឺជាសមាជិក គណៈកម្មាធិការភូមិភាគ និងជាលេខាតំបន់¹⁰²⁰ ដោយខ្លួនឯង នឹងមិនអាចបំពេញបាន តាម បទដ្ឋាន “ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់” ដើម្បីគាំទ្រការសម្រេចថា យីម ទិត្យ ក៏កាន់តំណែងទាំងអស់នេះ ក្នុងពេលតែមួយនោះដែរ។ ប៉ុន្តែសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បង្ហាញភស្តុតាងនេះគ្រាន់តែ ជាកត្តាមួយ រួមជាមួយចម្លើយសាក្សីនីមួយៗ ដែលអះអាងអំពីតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុង គណៈកម្មាធិការ ភូមិភាគពាយ័ព្យ និងជាលេខាតំបន់¹⁰²¹។ ហេតុដូច្នេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិឃើញថាមិនមានកំហុសឡើយ ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាង រចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា រួមជាមួយភស្តុតាងដែលថា យីម ទិត្យ ពិតជាកាន់តំណែងទាំងអស់នេះ។

380. ប្រហែលគ្នានេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានពឹងផ្អែកដោយមិនត្រឹមត្រូវ ទៅលើ ចំណងសាច់ញាតិរបស់ យីម ទិត្យ ជាមួយតាម៉ុក ឬដាក់បន្ទុកអំពើរបស់តាម៉ុក ទៅលើ យីម ទិត្យ ឡើយ¹⁰²²។ ប៉ុន្តែការសម្រេចគឺផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់សាក្សីដែលរំលឹកអំពីសិទ្ធិអំណាចរបស់ យីម ទិត្យ ដូចជាថា យីម ទិត្យ ត្រូវបានតែងតាំងទៅក្នុង គណៈកម្មាធិការភូមិភាគពាយ័ព្យ និងថា យីម

¹⁰¹⁸ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពៅ គឿន ថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/64 នៅត្រង់ ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01037176 (ឆ្នាំ១) (“ខ្ញុំមិនធ្លាប់ជួបទេ។ នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ តាទិត្យ បានប្រជុំជាមួយនឹង មេកម្មាភិបាល ធំៗផ្សេងទៀត នៅក្រុងបាត់ដំបង។ ហើយក្រោយមកទៀត កម្មាភិបាលទាំងអស់នោះ ចេញទៅកន្លែងផ្សេងៗគ្នា។ តែខ្ញុំធ្លាប់ ឮឈ្មោះតាទិត្យនេះ”)។

¹⁰¹⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០៩។

¹⁰²⁰ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៨១។

¹⁰²¹ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៨០ យោងទៅរក កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នួន មួនថ្ងៃ ទី៣០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/69 នៅត្រង់ ERN 00920212-00920213 (ឆ១៤-ឆ១៧)។

¹⁰²² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០៩។

សេចក្តីវិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ទិត្យ និងតាម៉ុក ដឹកនាំកិច្ចប្រជុំជាមួយគ្នាជាដើម¹⁰²³។ ការចោទប្រកាន់ថា ភស្តុតាងរបស់ ពេជ្រ ជឹម ពាក់ព័ន្ធតែជាមួយភូមិភាគនិរតីនោះ គឺមិនអាចជឿជាក់បានទេ¹⁰²⁴ ព្រោះគាត់បានពន្យល់ថា ការងាររបស់ តាម៉ុក គឺពង្រីកទៅគ្រប់ភូមិភាគទាំងអស់¹⁰²⁵។ បន្ថែមលើនេះ ចម្លើយរបស់ពេជ្រ ជឹម តែមួយ មិនមែនជាកត្តាកំណត់ សម្រាប់ការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅលើតួនាទីរបស់ យឹម ទិត្យ ឡើយ។

381. ជាចុងក្រោយ ការចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ “មិនបានពិចារណា អំពីភស្តុតាងដោះបន្ទុកសំខាន់ៗ ទាក់ទងនឹងតួនាទីរបស់អនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ”¹⁰²⁶ គឺគ្មាន មូលដ្ឋានឡើយ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានពិចារណាយ៉ាងច្បាស់លាស់ ទៅលើ ភស្តុតាងផ្ទុយគ្នាអំពីសមាជិកទីបីរបស់គណៈកម្មាធិការ ប៉ុន្តែបានសម្រេចថា ចំណុចនេះមាន ផលវិបាកតិចតួច សម្រាប់គោលបំណងនៃដីកាដោះស្រាយ¹⁰²⁷។ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ភស្តុតាងផ្ទុយគ្នាអំពីសមាជិកទីបីរបស់គណៈកម្មាធិការភូមិភាគ និងអង្គហេតុដែលថា ខុច ប្រអត្ថបទរបស់ Timothy Carney មិនបានលើកឡើងអំពី យឹម ទិត្យ¹⁰²⁸ នោះ មិនធ្វើឱ្យមោឃៈ ដល់ការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ អំពីតួនាទីរបស់ យឹម ទិត្យ ឡើយ។

382. ដោយផ្អែកលើការវិភាគខាងលើ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនមានកំហុសឡើយក្នុងការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ គឺជាសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការភូមិ ភាគពាយ័ព្យ ចាប់ពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ ១៩៧៨ និងថា គាត់ជាមនុស្សមានអំណាចទីពីរ បន្ទាប់ពី តាម៉ុក នៅក្នុងភូមិភាគនេះ។ អាស្រ័យហេតុនេះ សម្រេចបដិសេធមូលដ្ឋានទី ៥.២(vi)។

¹⁰²³ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៨០, ៣៨២ -៣៨៣ និង ជើងទំព័រ ១០០៤-១០០៥, ១០១១- ១០១៣។

¹⁰²⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០៩ យោងទៅរក ដីកា បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៨៣។

¹⁰²⁵ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពេជ្រ ជឹម ថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/259 នៅក្រុង ERN 00997041- 00997042 (៧១៤០ -៧១៤២)។

¹⁰²⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២០៩-២១០។

¹⁰²⁷ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៨៥។

¹⁰²⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២១០-២១១។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

មូលដ្ឋានទី ៥.៣ (i)៖ ការចោទប្រកាន់អំពីកំហុសក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកដល់សហគ្រិះក្រិដ្ឋកម្ម ក

១. អំណះអំណាង

383. សហមេធាវីការពារក្តីលើកទទឹងករណីថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកដល់សហគ្រិះក្រិដ្ឋកម្ម ក នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ តាំងពីដើមឆ្នាំ១៩៧៦ មក ទោះបីការពិតដែលថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ មិនបានរកឃើញថា យីម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិស័យ ឬតាមនីតិវិធី មុនពេលដែលគាត់ត្រូវបានតែងតាំងជាផ្លូវការនៅខែមិថុនា តាមការចោទប្រកាន់នោះក៏ដោយ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសអង្គច្បាប់ ដោយអនុវត្តហួសពីវិសាលភាពពេលវេលានៃការស៊ើបសួរ ពីព្រោះគាត់មិនបានទទួលការចោទប្រកាន់ពីអំពើឧក្រិដ្ឋរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ មុនពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ នោះឡើយ ¹⁰²⁹។

384. ទីមួយ ទាក់ទងនឹងការរួមចំណែករបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការបង្កើត និងគ្រប់គ្រងសហករណ៍ និងការដ្ឋាននៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ ចាប់ពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៦ សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ “[បាន] ពិនិត្យ” ការដ្ឋាន និងសហករណ៍ទាំងនោះ និងលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពឹងផ្អែកទៅលើភ័ស្តុតាងដែលមិនមានការគាំទ្រ ហើយមិនបានពិចារណាទៅលើភ័ស្តុតាងផ្ទុយ និងភ័ស្តុតាងដោះបន្ទុក¹⁰³⁰។ ទាក់ទងនឹងការដ្ឋានកំពុងព្យាយាម សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ (i) មិនបានចោទប្រកាន់ យីម ទិត្យ ពីការចូលរួមរបស់គាត់នៅក្នុង

¹⁰²⁹បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២២។
¹⁰³⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៣ ដែលយោងទៅភ័ស្តុតាងរបស់ សោម វណ្ណា (ដែលបានបញ្ជាក់ថា គាត់បានធ្វើការនៅការដ្ឋានទំនប់កង្កែត ប៉ុន្តែមិនដែលបានឃើញ “តាទិត្យ” មិនបានដឹងពីមុខតំណែងរបស់គាត់ មិនដែលបានឃើញគាត់ចូលរួមការប្រជុំនៅការដ្ឋានទំនប់កង្កែត និងមិនដែលបានឃើញគាត់មកការដ្ឋាននេះទេ) ឈឿង ប៉ាន (ដែលបានបញ្ជាក់ថា “តាទិត្យ” បានចាប់ផ្តើមមកការដ្ឋានទំនប់កង្កែត នៅខែឧសភា មិថុនា និងកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៨ ប៉ុន្តែបន្ទាប់មកបានប្តូរភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ ហើយបាននិយាយថា គាត់បានឃើញ “តាទិត្យ” ជាលើកដំបូងនៅក្នុងខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨ និង សៅ ជាប់ (ដែលបានអះអាងថា គាត់ស្គាល់មនុស្សពីរនាក់ឈ្មោះ “តាទិត្យ” ប៉ុន្តែគាត់មិនអាចញែកដាច់ពីគ្នារវាងមនុស្សទាំងពីរនាក់នោះបានឡើយនៅក្នុងភ័ស្តុតាងរបស់គាត់)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ហេតុការណ៍នៅការដ្ឋាននេះ (ii) មិនបានទទួលការចោទប្រកាន់ពីឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្ត នៅទីនោះ¹⁰³¹ (iii) បានពឹងផ្អែកទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ ហ៊ុយ ក្រឹម ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងព្រឹត្តិការណ៍ ស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ¹⁰³² និង (iv) មិនបានពិចារណាទៅលើ ភ័ស្តុតាងផ្ទុយ¹⁰³³។

385. លើសពីនេះទៀត សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុង ការសម្រេចថា យីម ទិត្យ បានដឹកនាំការប្រជុំ និងវគ្គរៀនសូត្រនៅតាមការដ្ឋាននានា បានផ្ទៀង ផ្ទាត់ការចាត់ការណែនាំ និងបានបណ្តុះបណ្តាលកម្មាភិបាលថ្នាក់ក្រោមស្តីពីការសាងសង់ និង ការបង្កបង្កើនផល និង “បានជំរុញការអនុវត្តគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ចរបស់ ប.ក.ក” ដោយមិន បានពិចារណាអំពី ភ័ស្តុតាងផ្ទុយ និងភ័ស្តុតាងដោះបន្ទុក¹⁰³⁴។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងការជំរុញការអនុវត្តវិន័យ តឹងតែងសម្រាប់កម្មករ ជាពិសេសនៅទំនប់កង្កែប ដោយពឹងផ្អែកតែទៅលើអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួន

¹⁰³¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៤។
¹⁰³² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៤។
¹⁰³³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៥។ (ជាឧទាហរណ៍ សហមេធាវីចង្អុលបង្ហាញអំពីចម្លើយរបស់ ជៀម របៀប (ដែលបានធ្វើការនៅការដ្ឋានកំពឹងព្យាយ) ថា គាត់មិនដែលបានឮ ឬបាន ឃើញ យីម ទិត្យ ទៅពិនិត្យការដ្ឋានកំពឹងព្យាយឡើយ)។
¹⁰³⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៧ ដែលយោងទៅ ភ័ស្តុតាង ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាផ្ទុយទៅនឹងការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលថា យីម ទិត្យ បាន ដឹកនាំការប្រជុំ និងវគ្គរៀនសូត្រនៅតាមការដ្ឋាននានា ផ្ទៀងផ្ទាត់ការចាត់ការណែនាំ និងការបណ្តុះបណ្តាលដល់កម្មាភិបាល ថ្នាក់ក្រោមស្តីពីការសាងសង់ និងការបង្កបង្កើនផល ចាប់ពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៦ និងជំរុញការអនុវត្តគោលនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ចរបស់ ប.ក.ក ពី លេខ ភីវ (ដែលមិនធ្លាប់បានកំណត់អត្តសញ្ញាណរបស់ យីម ទិត្យ ឬ តួនាទីរបស់គាត់ ដោយត្រឹមត្រូវ ហើយ លេខ ភីវ មានវត្តមាននៅក្នុងកិច្ចប្រជុំជាមួយ “តាទិត្យ” ក្រោយរដូវវស្សា ឆ្នាំ១៩៧៨) ដុស ដៀន (ដែលភ័ស្តុតាងរបស់ គាត់ពាក់ព័ន្ធនឹងមនុស្សម្នាក់ឈ្មោះ “តាទិត្យ” ដែលជាកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ ទទួលបន្ទុកឃុំកន្ទីមួយ ក្នុងស្រុកបាណន់) ដុច ពន្លក (ដែលបានបញ្ជាក់ថា “តាទិត្យ” ដែលគាត់ស្គាល់ “ធ្វើការដូចគេឯងដែរ” ធ្វើការជាមួយប្រជាជនសាមញ្ញ ហើយ “មិនមែន ជាមេដឹកនាំអ្វីទេ”) និង ទៀប ទិត្យ (ដែលអះអាងថាបានចូលរួមការប្រជុំមួយដែល “តាទិត្យ” មានវត្តមាននៅក្នុងខែមករា ឬខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយមិនបានកំណត់អត្តសញ្ញាណ យីម ទិត្យ ដោយត្រឹមត្រូវ និងប្រហែលជាច្រឡំ “តាទិត្យ” ជាមួយ តាប៉ែត)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សោម រណ្ណា និងមិនបានពិចារណាទៅលើភ័ស្តុតាងផ្ទុយ និងភ័ស្តុតាង ដោះបន្ទុករបស់សាក្សីរូបនេះឡើយ¹⁰³⁵។

386. លើសពីនេះទៅទៀត ការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទាក់ទងនឹងការ ចូលរួមចំណែករបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការបង្កើត និងគ្រប់គ្រងសហករណ៍ និងការដ្ឋាននៅក្នុង ភូមិភាគពាយ័ព្យគឺផ្ទុយពីការសម្រេចរបស់គាត់ ដែលថា យីម ទិត្យ មិនមានវត្តមាននៅក្នុង សហករណ៍ និងការដ្ឋានចំនួន ៣ ក្នុងចំណោមសហករណ៍ និងការដ្ឋានចំនួន ៤ ដែលបានធ្វើការ ស៊ើបអង្កេត¹⁰³⁶។ នៅចុងបញ្ចប់ សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិន បានបង្ហាញភ័ស្តុតាង ឬពិចារណាអំពី *ធាតុផ្សំអត្តនាមីតិ* របស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋ កម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ និងអំពើ អមនុស្សធម៌ដទៃទៀត¹⁰³⁷។

387. ទីពីរ ទាក់ទងនឹងការចូលរួមចំណែករបស់ យីម ទិត្យ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ក្នុងគោល នយោបាយរបស់ ប.ក.ក លើការអប់រំរៀនសូត្រ “សមាសធាតុមិនល្អ” និងការសម្លាប់ខ្លាំង សហ មេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុស ក្នុងការសម្រេចថា តាម៉ុក និង យីម ទិត្យ បានជ្រើសរើស និងបញ្ជាឱ្យកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីទៅត្រួតត្រាភូមិភាគពាយ័ព្យ ចន្លោះពីឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៨ និងបានរៀបចំការបោសសម្អាតពីឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ពេលដួល រលំកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅក្នុងខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩¹⁰³⁸។ សហមេធាវីបញ្ជាក់ថា ភ័ស្តុតាងជា ឯកសារ ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានដកស្រង់ មិនបានលើកឡើងអំពី យីម ទិត្យ ហើយក៏មិនបានបង្ហាញ ភ័ស្តុតាងនៃការចូលរួមរបស់គាត់ក្នុងការបោសសម្អាតនេះដែរ¹⁰³⁹។ លើស ពីនេះទៅទៀត សហមេធាវីអះអាងថា គ្មានសាក្សីណាម្នាក់ក្នុងចំណោមសាក្សី ដែលបានដកស្រង់មក គាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានថា យីម ទិត្យ បានចាត់តាំងកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី

¹⁰³⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៨។
¹⁰³⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៩។
¹⁰³⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៣០។
¹⁰³⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៣២។
¹⁰³⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៣២-២៣៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

មួយចំនួនតូច ឱ្យទៅបំពេញការងារជាមួយកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ ទេ¹⁰⁴⁰
ឬថា នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ យីម ទិត្យ បានស្នាក់មន្ត្រី កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី នៅពេលដែល
ពួកគេមកដល់បាត់ដំបង ហើយចាត់តាំងពួកគេទៅជំនួសកម្មាភិបាល នៅតាមទីកន្លែងផ្សេងៗ
ជាច្រើននៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ¹⁰⁴¹។ លើសពីនេះទៀត សហមេធាវីអះអាងថា ភ័ស្តុតាង
មួយចំនួនដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានដកស្រង់ គឺទាក់ទងជាមួយនឹង
ធម្មាសទីពីរនៃឆ្នាំ១៩៧៨¹⁰⁴²។

388. បន្ថែមពីនេះទៀត សហមេធាវីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានពិចារណា
ទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ ហួន ជឿម ដែលមានការជាប់ពាក់ព័ន្ធ និងផ្ទុយពីភ័ស្តុតាងដែលគាត់
បានពឹងផ្អែក និងមានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងការចាប់ខ្លួន
“ប្រធាន”កងវរសេនាតូចពីររូប ដែលគេមិនស្គាល់ឈ្មោះ ដែលគ្រប់គ្រងលើរោងចក្រស្តុកស
កំពង់គល់ នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ ១៩៧៧¹⁰⁴³។ ជាចុងក្រោយ សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រម

¹⁰⁴⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៣៥។
¹⁰⁴¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៣៦-២៣៧ (សហមេធាវី
ចង្អុលបង្ហាញពី យីម គួញ (ដែលបានមកដល់បាត់ដំបងនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨) ព្រាប កប (ដែលជាជនពិការភ្នែកនៅពេលនោះ និង
មិនដែលបានឃើញ ឬឮអំពី “តាទិត្យ” ទេ នៅមុនពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់គាត់នៅថ្ងៃទី២០ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨
នៅពេលដែលប្រពន្ធរបស់គាត់បានប្រាប់ គាត់ថា “តាទិត្យ” បានចូលរួមពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ពួកគាត់) ណុប ធីម (ដែលបាន
មកភូមិភាគពាយ័ព្យនៅខែ មិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយបីខែក្រោយមក គាត់បានរៀបការជាមួយ ព្រាប កប នៅថ្ងៃទី២០ ខែសីហា
ឆ្នាំ១៩៧៨) និង ពៅ គឿន (ដែលជាទាហានភូមិភាគពាយ័ព្យ ឈរជើងនៅអូរតាក្រី ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៧ ហើយគាត់
មិនបានស្គាល់មេដឹកនាំណាមួយដែលគ្រប់គ្រងភូមិភាគ និងតំបន់ មិនដែលបានជួប “តាទិត្យ” ទេ គឺគ្រាន់តែឮឈ្មោះគាត់ ហើយ
មិនដឹងថានរណាជាមេដឹកនាំភូមិភាគពាយ័ព្យទេ នៅពេលដែលកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីបានមកដល់)។
¹⁰⁴² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៣៥។
¹⁰⁴³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៣៨ (សហមេធាវីបញ្ជាក់
ពីអង្គហេតុដែលថា (i) ហួន ជឿម មិនដែលធ្លាប់ធ្វើការនៅរោងចក្រស្តុកសកំពង់គល់ មិនធ្លាប់ឃើញ “តាទិត្យ” ដោយផ្ទាល់ និង
មិនដែលឮពីហេតុការណ៍ណាទាក់ទងនឹង “តាទិត្យ” និង (ii) ហួន ជឿម បានផ្តល់ចម្លើយចំនួន ៩០ ទំព័រ ទៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសា
រកម្ពុជា នៅថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦ ដែលក្នុងចម្លើយទាំងនោះ គាត់មិនបានលើកឡើងពី “តាទិត្យ” ទេ ប៉ុន្តែនៅប្រាំបីឆ្នាំ
ក្រោយមក គឺនៅថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ក្រោយពេលដែលដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបីរបស់
សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ត្រូវបានបញ្ចេញជាសាធារណៈ ដោយខុសច្បាប់នោះ ហួន ជឿម ដែលរស់នៅ ៣៥ ឆ្នាំ បន្ទាប់
ពីបញ្ចប់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បែរជាចងចាំភ្លាមៗថា គាត់ធ្លាប់បានឮអំពី “តាទិត្យ”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានបង្ហាញភ័ស្តុតាង និងមិនពិចារណាអំពី *ធាតុផ្សំអត្តនោម័តិ* របស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង អំពើមនុស្សឃោត ការសម្លាប់រង្គាល និងអំពើអមនុស្សធម៌ដទៃទៀត¹⁰⁴⁴។

389. ទីបី សហមេធាវីលើកទទ្ទឹករណ៍ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការ សម្រេចថា យីម ទិត្យ ក្នុងនាមជាផ្នែកមួយនៃមុខតំណែងរបស់គាត់នៅក្នុងគណៈកម្មាធិការ ភូមិភាគពាយ័ព្យ ជាលេខាតំបន់ ១ និងតំបន់ ៤ និងដោយសារវត្តមានរបស់គាត់នៅក្នុងពិធីរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍មួយ ដែលធ្វើឡើងនៅក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ បានគាំទ្រ និងចូលរួមចំណែកដល់ គោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ក្នុងការគ្រប់គ្រងទៅលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ចាប់ពី យ៉ាងហោចណាស់ឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់យ៉ាងហោចណាស់ឆ្នាំ១៩៧៩¹⁰⁴⁵។ សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិមិនបានបង្ហាញភ័ស្តុតាង និងមិនបានពិចារណាទៅលើ *ធាតុផ្សំអត្តនោម័តិ* របស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការប្រព្រឹត្ត “ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃការគ្រប់គ្រងលើការរៀបអាពាហ៍ ពិពាហ៍”¹⁰⁴⁶។ សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានពន្យល់ ថាតើ ត្រឹមតែវត្តមានរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ អាចកំណត់ថាជា “ការចូលរួមចំណែកយ៉ាងចម្បង” ចំពោះគោលនយោបាយបទបញ្ជាស្តីពីការរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលតម្រូវដោយច្បាប់ស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែរឬយ៉ាងណា¹⁰⁴⁷។

390. សហមេធាវីសន្និដ្ឋានថា ពុំមានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុ ដែលមានហេតុផលណាម្នាក់ អាចឈានដល់ ការសម្រេចថា យីម ទិត្យ “ចាប់ពីដើមឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់យ៉ាងហោចណាស់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ ១៩៧៩” បានរួមចំណែកដល់៖ (i) ការបង្កើត និងគ្រប់គ្រងសហករណ៍ និងការដ្ឋាននៅក្នុងភូមិភាគ ពាយ័ព្យ (ii) គោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក លើការអប់រំរៀនសូត្រ “សមាសធាតុមិនល្អ” និង ការសម្លាប់ “ខ្មាំង” និង (iii) គោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ក្នុងការគ្រប់គ្រងលើការរៀប

¹⁰⁴⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៣៩។
¹⁰⁴⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៤១។
¹⁰⁴⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៤១។
¹⁰⁴⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៤២។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

អាពាហ៍ ពិពាហ៍នោះឡើយ។ សហមេធាវីបញ្ជាក់ថា ការសម្រេចទាំងនេះ មានភាពអយុត្តិធម៌ និង មិនសមហេតុផលទាល់តែសោះ ដែលនាំឱ្យមានការរំលោភបំពានទៅលើធនាគារសិទ្ធិ¹⁰⁴⁸។

391. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិឆ្លើយតបថា សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញពីកំហុសអង្គច្បាប់ ឬ កំហុសអង្គហេតុ ដែលអាចពិនិត្យឡើងវិញបាន ឬការរំលោភបំពានទៅលើធនាគារសិទ្ធិ ក្នុងការ សម្រេចថា យីម ទិត្យ ប្រហែលជាបានចូលរួមចំណែកជាចម្បងដល់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ក¹⁰⁴⁹។ ផ្ទុយទៅនឹងយុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក សហមេធាវីបានបំបែកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ក ទៅជាគោល នយោបាយដ៏សំខាន់ខុសគ្នា និងបានលើកឡើងដោយប្រយោលថា ការចូលរួមចំណែកចាំបាច់ត្រូវ តែធ្វើឡើងនៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មនីមួយៗ នៅក្នុងផែនការរួម¹⁰⁵⁰។

392. ទីមួយ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកទឡើងករណីថា សហមេធាវីមិនបានប៉ះពាល់ដល់ការ សម្រេច ថា យីម ទិត្យ ប្រហែលជាបានចូលរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ក តាម រយៈការចូលរួមរបស់គាត់ នៅក្នុងការបង្កើត និងគ្រប់គ្រងសហករណ៍ និងការដ្ឋាន¹⁰⁵¹។ ទាក់ទង នឹងការចុះត្រួតពិនិត្យរបស់ យីម ទិត្យ នៅតាមការដ្ឋាន សហមេធាវី៖ (i) មើលរំលងថា ការស៊ើប អង្កេតក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ទៅលើការចោទប្រកាន់ដែលបានទទួលយក មិនកម្រិតកំណត់តាម ពេលវេលា នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ (ii) មិនបានពិចារណាថា ភ័ស្តុតាងទាក់ទងនឹងការដ្ឋានកំពឹង ព្យាយាម គឺពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គហេតុដែលស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ¹⁰⁵² (iii) មានកំហុស ដោយលើកឡើងថា ចាំបាច់ត្រូវតែមានសាក្សីលើសពីម្នាក់ ដែលបានឃើញ យីម ទិត្យ នៅការដ្ឋាន ក្នុងឱកាសនោះ¹⁰⁵³ (iv) កំណត់ប្រភេទភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សីដោយមិនត្រឹមត្រូវ ទាក់ទងនឹងវត្តមាន របស់ យីម ទិត្យ នៅការដ្ឋានទំនប់កង្កួត¹⁰⁵⁴ និង (v) បានធ្វើការសន្មតដោយគ្មានមូលដ្ឋានអំពី

¹⁰⁴⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៣១, ២៤០, ២៤៣។
¹⁰⁴⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១៣០។
¹⁰⁵⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១៣០។
¹⁰⁵¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១៣១។
¹⁰⁵² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១៣២។
¹⁰⁵³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១៣៣។
¹⁰⁵⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១៣៣ (សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិចង្អុលបង្ហាញចំពោះភ័ស្តុតាងរបស់ សោម វណ្ណ (ដែល (i) បានឃើញ យីម ទិត្យ ឆ្លងកាត់ផ្នែក សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ភ័ស្តុតាងដែលសហមេធាវីអះអាងថា “ផ្ទុយដោយផ្ទាល់” ជាមួយនឹងភ័ស្តុតាងរបស់ ហ៊ុយ ក្រឹម ទាក់ទងនឹងការចុះពិនិត្យរបស់ យឹម ទិត្យ ទៅកាន់ការដ្ឋានផ្សេងៗគ្នាជាច្រើន ដូចជា ការដ្ឋាន កំពឹងព្យាយាមជាដើម¹⁰⁵⁵ ។

393. លើសពីនេះទៀត ទាក់ទងនឹងការចូលរួមក្នុងការប្រជុំ និងវគ្គរៀនសូត្ររបស់ យឹម ទិត្យ សហ ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា សហមេធាវីខកខានមិនបានវាយតម្លៃជារួមទៅលើភ័ស្តុតាង ហើយដូច្នោះធ្វើឱ្យមានការកំណត់អត្តសញ្ញាណនៃភ័ស្តុតាងនេះដោយមិនត្រឹមត្រូវថា ជា “ភ័ស្តុតាង ដោះបន្ទុក និងភ័ស្តុតាងផ្ទុយ”¹⁰⁵⁶ ។ លើសពីនេះទៀត ការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុង ការអនុវត្តវិន័យតឹងតែង គឺមិនគ្រាន់តែផ្អែកទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ សោម រណ្ណា នោះទេ ហើយ ទោះជាក្នុងករណីណាក៏ដោយ ក៏គាត់បានដឹងឮគ្រប់គ្រាន់អំពីវត្តមានរបស់ យឹម ទិត្យ នៅការដ្ឋាន ទំនប់កង្កែបផងដែរ¹⁰⁵⁷ ។

394. ទីពីរ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកទទ្ធិករណ៍ថា សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសឆ្គង ណាមួយ ដែលអាចពិនិត្យឡើងវិញបាននៅក្នុងការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ ប្រហែលជាបានចូលរួម

នៃការដ្ឋានទំនប់កង្កែប ដែល សោម រណ្ណា ធ្វើការ ដើម្បីទៅកាន់ផ្នែកមួយទៀតនៃការដ្ឋាន (ii) បានពិភាក្សាអំពីផលប៉ះពាល់នៃវត្តមានរបស់ យឹម ទិត្យ មកលើរូបគាត់ និងពលករដទៃទៀត និង (iii) បានចូលរួមក្នុងការប្រជុំជាមួយ យឹម ទិត្យ និងប្រធាន ការដ្ឋាន) និង សៅ ជាប់ (ដែល (i) បានចូលរួមក្នុងការប្រជុំជាមួយ យឹម ទិត្យ នៅទំនប់កង្កែប (ii) បានបញ្ជាក់ថា “តា ទិត្យ មួយជាប់ តាម៉ុក កាលមុនខ្ញុំដើរតាម” និង (iii) បានឃើញដោយផ្ទាល់ថា យឹម ទិត្យ គឺនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ មុនពេលកម្មាភិបាល ភូមិភាគនិរតីមកដល់))។

¹⁰⁵⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១៣៤។

¹⁰⁵⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១៣៥ (សហ ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានពិភាក្សាពីភ័ស្តុតាងរបស់ លេខ ភីវ (ដែលមិនច្បាស់អំពីតួនាទីរបស់ យឹម ទិត្យ និងតាប៉ែត នៅពេល ដែលពួកគាត់បានដឹកនាំការប្រជុំរួមគ្នា ប៉ុន្តែក្រោយពេលចាប់ខ្លួន តាប៉ែត លេខ ភីវ បានដឹងច្បាស់ថា យឹម ទិត្យ បានដឹកនាំការ ប្រជុំ ក្នុងនាមជាលេខាតំបន់ ១) និង ទៀប ទិត្យ (ដែល “ប្រហែល” មិនច្រឡំថា ឃើញ យឹម ទិត្យ ថាជា តាប៉ែត ទេ នៅក្នុង កិច្ចប្រជុំមួយ នៅការដ្ឋានទំនប់កង្កែប ដោយសារតែហេតុការណ៍នេះ កើតឡើងបន្ទាប់ពី តារាង ត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅក្នុងខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧ ប៉ុន្តែ នៅមុនពេលចាប់ខ្លួន តាយ៉ាន នៅក្នុងខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៧ ហើយ ទៀប ទិត្យ បញ្ជាក់ថា គាត់ គ្រាន់តែឮអំពីតាប៉ែត ប៉ុន្តែមិនដែលឃើញគាត់ឡើយ))។

¹⁰⁵⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១៣៦។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ពាក់ព័ន្ធក្នុងការកំណត់គោលដៅខ្លាំងរបស់ ប.ក.ក¹⁰⁵⁸។ សហមេធាវីមិនបានលើកឡើងពីការសម្រេចសំខាន់ៗ ទាក់ទងនឹងការអនុវត្តគោលនយោបាយ ប.ក.ក របស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ¹⁰⁵⁹ បានមើលរំលងភ័ស្តុតាង ដែលថា យីម ទិត្យ បានទៅភូមិភាគពាយ័ព្យជាមួយកងកម្លាំងរបស់គាត់ និង តាម៉ុក ដើម្បីគ្រប់គ្រងភូមិភាគ¹⁰⁶⁰ និងមិនបានលើកឡើងពីផ្នែកសំខាន់ៗនៃភ័ស្តុតាងរបស់ ហួន ជឿម ពាក់ព័ន្ធនឹងការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងការចាប់ខ្លួនសមាជិកគណៈកម្មាធិការរោងចក្រស្តុកសក់ពង់គល់¹⁰⁶¹ ។

395. ទីបី ទាក់ទងនឹងការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជំទាស់ថា សហមេធាវីមិនបានពន្យល់ ថាតើភ័ស្តុតាងនៃសេចក្តីថ្លែងការណ៍ និងការប្រព្រឹត្តរបស់ យីម ទិត្យ ដូចជា ការចូលរួមរបស់គាត់នៅមុនពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ឬអង្គហេតុ ដែលថា ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំបានកើតឡើងដោយរបៀបណា បន្ទាប់ពីយីម ទិត្យ បានក្លាយជាលេខា*ជាក់ស្តែង* មិនបានគាំទ្រដល់ការសម្រេចថា គាត់បានចូលរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ចំពោះសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ក¹⁰⁶² ។

396. ជាចុងក្រោយ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពិភាក្សាអំពី*ធាតុផ្សំអត្តនោម័តិ* របស់ យីម ទិត្យ សម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់ ដែលបានកើតឡើងពីការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ក¹⁰⁶³ ។

¹⁰⁵⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១៣៧។

¹⁰⁵⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១៣៧។

¹⁰⁶⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១៣៨។

¹⁰⁶¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១៣៨ (សហព្រះរាជអាជ្ញាលើកឡើងថា (i) ហួន ជឿម បានធ្វើការនៅកងទ័ពភូមិភាគពាយ័ព្យ ពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨ និងបានដឹងពីកងទ័ពភូមិភាគថា យីម ទិត្យ “ដឹកនាំកម្លាំងរបស់គាត់ដោយផ្ទាល់” ទៅរោងចក្រ (ii) ចម្លើយរបស់ ហួន ជឿម ទាក់ទងនឹងការតែងតាំង តា យ៉ាន ត្រូវបានគាំទ្រដោយសាក្សី ដែលបានធ្វើការនៅរោងចក្រ និង (iii) មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា មិនដែលបានសួរ ហួន ជឿម អំពីការដឹងពាក់ព័ន្ធរបស់គាត់ពី យីម ទិត្យ ឬរោងចក្រស្តុកសក់ពង់គល់)។

¹⁰⁶² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១៣៩។

¹⁰⁶³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/27 កថាខណ្ឌ ១៤០។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

២. ការពិភាក្សា

- 397. ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា យីម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ នៃការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ អំពើអមនុស្សធម៌ដទៃទៀត និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដែលជាផ្នែកមួយនៃ “សហឧក្រិដ្ឋកម្ម ក”។ គោលបំណងរួមរបស់សហឧក្រិដ្ឋកម្ម ក ត្រូវបានសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ កំណត់និយមន័យថាជាការអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ទាក់ទងនឹងការបង្កើតការដ្ឋាន និងសហករណ៍ ការបោសសម្អាតប្រឆាំងនឹង “ខ្មាំង” និងការចេញបទបញ្ជាអំពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅទីតាំងជាក់លាក់មួយចំនួន នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ជាពិសេស ទីតាំងទាំងនោះ រួមមាន ការដ្ឋានទំនប់កង្កែប សហករណ៍ធិបតី ឃុំកំពង់ព្រៀង និង ឃុំរាំងកេសី¹⁰⁶⁴។
- 398. ជាបញ្ហាបឋម ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះបានកំណត់យ៉ាងច្បាស់លើ *ធាតុផ្សំអត្តនាម័តិ* របស់ យីម ទិត្យ ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តជាផ្នែកមួយនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្ម ក¹⁰⁶⁵។ ជាលទ្ធផល អង្គជំនុំជម្រះបានបដិសេធការលើកឡើងរបស់សហមេធាវី ដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានបង្ហាញភស្តុតាង ឬពិចារណាអំពី *ធាតុផ្សំអត្តនាម័តិ* របស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការប្រព្រឹត្ត (i) ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការដាក់ឱ្យទៅជាទាសករ និងអំពើអមនុស្សធម៌ដទៃទៀត ទាក់ទងនឹងការបង្កើតការដ្ឋាន និងសហករណ៍¹⁰⁶⁶ (ii) ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង អំពើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល

¹⁰⁶⁴ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១០១៦។ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ឃើញថា វិសាលភាពនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្ម ក ត្រូវបានកំណត់ចំពោះទីតាំងដូចខាងក្រោមនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ៖ មន្ទីរសន្តិសុខគាស់ក្រឡ សហករណ៍ធិបតី (រួមមានមន្ទីរសន្តិសុខវត្តធិបតី និងមន្ទីរសន្តិសុខទួលម្លេស និងការដ្ឋានទួលម្លេស) ការដ្ឋានទំនប់កង្កែប មន្ទីរសន្តិសុខបាណន់ មន្ទីរសន្តិសុខខ្នងគូ ការដ្ឋានរោងចក្រស្រូវសំពែងគល់ ស្រុកសំឡូត មន្ទីរសន្តិសុខភ្នំរាល មន្ទីរសន្តិសុខស្វាយជ្រំ កន្លែងសម្លាប់ទួលសេះញ័រ កន្លែងសម្លាប់ព្រៃក្របៅ មន្ទីរសន្តិសុខវត្តគិរីវ័យ មន្ទីរសន្តិសុខវត្តសម្តេច ឃុំកំពង់ព្រៀង (រួមមានភូមិកាថរទេះ ថ្មី និងភូមិស្លាត្រាវ និងមន្ទីរសន្តិសុខវត្តពោធិលង្ការ/កាថរទេះ) ឃុំរាំងកេសី គុកលេខ៨ ទីតាំងសម្លាប់មនុស្សរាលបាក់ចិញ្ចៀន។

¹⁰⁶⁵ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១០១៩, ១០២១, ១០២២, ១០២៤, ១០៤០។

¹⁰⁶⁶ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៣០។

សេចក្តីពិចារណាបឋមណ្ឌីនឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

និងអំពើអនុស្សធម៌ដទៃទៀត ទាក់ទងនឹងការបោសសម្អាត¹⁰⁶⁷ និង (iii) ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សនៃបទបញ្ជាស្តីពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍¹⁰⁶⁸។

399. ជាងនេះទៅទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិគាំទ្រការពឹងផ្អែករបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិទៅលើភស្តុតាងស្តីពីការចូលរួមចំណែករបស់ យឹម ទិត្យ ដល់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ក មុនពេលការតែងតាំងជាផ្លូវការរបស់គាត់ ក្នុងមុខតំណែង *តាមនីតិវិធី* នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ។ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះបានពន្យល់ថា យឹម ទិត្យ បានស្វែងយល់ជាបណ្តើរៗអំពីភូមិសាស្ត្រនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ និងការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់ក្នុងតំណែងជាលេខាតំបន់ ១ តាមរយៈការចុះទៅពិនិត្យមើលការដ្ឋាន និងចូលរួមកិច្ចប្រជុំជាមួយលេខាតំបន់ ១ មុនពេលគាត់ត្រូវបានតែងតាំងជាផ្លូវការនៅក្នុងខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨¹⁰⁶⁹។ ហេតុដូច្នេះ ការចោទប្រកាន់ដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានសម្រេចថា យឹម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាច *តាមព្រឹត្តិវិធី* នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ នៅមុនខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ នោះ មិនមានមូលដ្ឋានឡើយ¹⁰⁷⁰។ ផ្នែកដ៏សំខាន់នៃភស្តុតាងនេះដែលថា យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងការបង្កើត និងគ្រប់គ្រងសហករណ៍ និងការដ្ឋាន មុនពេលដែលគាត់ត្រូវបានតែងតាំងជាផ្លូវការក្នុងមុខតំណែង *តាមនីតិវិធី* នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ អាចត្រូវបានយកមកវាយតម្លៃ¹⁰⁷¹។ ជាដំបូង អង្គជំនុំជម្រះពិនិត្យមើលលើទិដ្ឋភាពនៃការចូលរួមចំណែករបស់ យឹម ទិត្យ ដល់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម។ បន្ទាប់មក អង្គជំនុំជម្រះនឹងពិនិត្យមើលលើតួនាទីរបស់ យឹម ទិត្យ ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយ ប.ក.ក ពាក់ព័ន្ធនឹងការ

¹⁰⁶⁷ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៣៩។
¹⁰⁶⁸ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៤១។
¹⁰⁶⁹ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៥៣-៣៥៦ និងជើងទំព័រ ៩២៧, ៩៣១។
¹⁰⁷⁰ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២២។ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៥៣-៣៥៦, ៦៩៤-៦៩៩, ៩៩៤។
¹⁰⁷¹ ទាក់ទងនឹងទង្វើករណ៍របស់សហមេធាវី ពាក់ព័ន្ធនឹងវិសាលភាពពេលវេលា អង្គបុរេជំនុំជម្រះរំលឹកឡើងវិញថា ដូចមាននៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៣ *ខាងលើ* វិសាលភាពពេលវេលានៃការចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌរបស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ គឺចាប់ពីដើមឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់ចុងបញ្ចប់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ អង្គជំនុំជម្រះក៏រំលឹកផងដែរថា ភស្តុតាងនៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានេះ អាចត្រូវបានប្រើសម្រាប់គោលបំណងផ្តាច់មុខក្នុងការវាយតម្លៃអំពីយុត្តាធិការបុគ្គល (ទោះបីភស្តុតាងនេះមិនអាចធ្វើជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌសម្រាប់ការជំនុំជម្រះក្តីក៏ដោយ)។ សូមមើល វិធាន៦៦ស្ទួន(៥)នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

បោសសម្អាត ហើយចុងក្រោយ នឹងធ្វើការពិនិត្យមើលទៅលើបទបញ្ជានៃការរៀប
អាពាហ៍ពិពាហ៍។

ក. ការចូលរួមចំណែករបស់ យីម ទិត្យ ដល់ការបង្កើត និងគ្រប់គ្រងសហករណ៍ និងការដ្ឋាន

400. នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានសម្រេចថា យីម
ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកយ៉ាងចម្បងក្នុងការបង្កើត និងគ្រប់គ្រងសហករណ៍ និងការដ្ឋាន
នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ¹⁰⁷²។ សហមេធាវីជំទាស់ចំពោះការសម្រេច ដែលថា យីម ទិត្យ បាន
ចូលរួមក្នុងសហគ្រឹះស្ថានមួយ ក តាមរយៈ (i) ការពិនិត្យមើលការដ្ឋាន និងសហករណ៍ (ii) ការដឹក
នាំការប្រជុំ និងការណែនាំស្តីពីការសាងសង់ និងការបង្កបង្កើនផល និង (iii) ការចូលរួមចំណែក
ក្នុងការជំរុញការអនុវត្តវិន័យតឹងតែងសម្រាប់កម្មករ ជាពិសេសនៅការដ្ឋានទំនប់កង្កត¹⁰⁷³។ អង្គ
បុរេជំនុំជម្រះនឹងពិនិត្យទៅលើការជំទាស់ទាំងនេះម្តងៗមួយជាបន្តបន្ទាប់។

i. ការពិនិត្យមើលការដ្ឋាន និងសហករណ៍នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យរបស់ យីម ទិត្យ

401. សហមេធាវីបានជំទាស់ជាពិសេសទៅនឹងភ័ស្តុតាងដែលគាំទ្រដល់ការសម្រេចថា យីម ទិត្យ បាន
ចូលរួមចំណែកដល់ការបង្កើត និងគ្រប់គ្រងសហករណ៍ និងការដ្ឋាន ដោយ “ពិនិត្យ”
ទីតាំងទាំងនេះ ចាប់ពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៦¹⁰⁷⁴។ ជាពិសេស សហមេធាវីជំដែកតវ៉ាលើភ័ស្តុតាង
របស់ សោម រណ្ណា, ឈឿង ប៉ាន និង សៅ ជាប់។ នៅពេលពិនិត្យឡើងវិញ អង្គបុរេជំនុំ
ជម្រះពុំជឿលើខទាហរណ៍ជាក់លាក់របស់សហមេធាវីឡើយ ខណៈដែលភ័ស្តុតាងផ្ទុយ ឬ
ដោះបន្តក ត្រូវបានសន្មតថាមិនត្រូវបានយកមកពិចារណា។

402. ទីមួយ ការជំទាស់របស់សហមេធាវី ដែលថា សោម រណ្ណា (ជាកម្មករនៅការដ្ឋាន) មិនដែលបាន
ឃើញ យីម ទិត្យ នៅការដ្ឋានទំនប់កង្កត មិនអាចយកជាសម្គាល់បានទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ សោម

¹⁰⁷² ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១០២១។

¹⁰⁷³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២២-២៣១។

¹⁰⁷⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

វណ្ណបានបញ្ជាក់ថា “យើងត្រូវប្រឹងធ្វើការ ពេលដែលឃើញ តាទិត្យ ដើរមក”¹⁰⁷⁵ និង “ពេលដែល តាទិត្យ មកការដ្ឋាន គឺតែងតែមានយោធាបីនាក់ ដើរតាមគាត់រហូត”¹⁰⁷⁶។ ទោះបី សោម វណ្ណ មិនដឹងពីឋានៈពិតប្រាកដរបស់ យឹម ទិត្យ ក៏ដោយ ក៏គាត់អាចយល់ថា យឹម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងមុខតំណែងមានសិទ្ធិអំណាច ដោយសារគាត់បានឃើញ យឹម ទិត្យ ដើរឆ្លងកាត់តាមការដ្ឋានរបស់គាត់ឆ្ពោះទៅកាន់ “កន្លែងរបស់មេការដ្ឋាន”¹⁰⁷⁷។ លើសពីនេះទៀត សោម វណ្ណ បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា “តែបើឃើញ មុខតាទិត្យ នៅពេលថ្ងៃ យប់ឡើងគឺនឹងមាន បាត់ខ្លួនមនុស្សហើយ”¹⁰⁷⁸។ ចំពោះបញ្ហានេះ អង្គជំនុំជម្រះពុំឃើញមានកំហុសអ្វីទេនៅក្នុងការ ពឹងផ្អែករបស់ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះទៅលើសក្ខីកម្មរបស់ សោម វណ្ណ។

403. ទីពីរ ឈៀង ប៉ាន មិនបានប្តូរភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ ចំពោះពេលវេលាដែលគាត់បានឃើញ យឹម ទិត្យ ជាលើកដំបូង ដូចដែលសហមេធាវីបានអះអាងនោះឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ ឈៀង ប៉ាន បានបញ្ជាក់ នៅក្នុងចម្លើយរបស់គាត់ថា ដំបូងគាត់បានឃើញ យឹម ទិត្យ ចុះមកពិនិត្យការដ្ឋានទំនប់កង្កែបនៅ ក្នុងខែឧសភា មិថុនា និងកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៨ ជាមួយ តាប៉ែត (លេខាតំបន់ ១ ចាប់ពីពាក់កណ្តាល ឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់គាត់ត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨)¹⁰⁷⁹។ បន្ទាប់មក នៅក្នុងខែ

¹⁰⁷⁵ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សោម វណ្ណ ចុះថ្ងៃទី៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/46 ត្រង់ ERN 01032223 (ឆ.៤៣) (សេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម)។

¹⁰⁷⁶ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សោម វណ្ណ ចុះថ្ងៃទី៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/46 ត្រង់ ERN 01032223 (ឆ.៤១)។

¹⁰⁷⁷ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សោម វណ្ណ ចុះថ្ងៃទី៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/46 ត្រង់ ERN 01032224 (ឆ.៤៤)។

¹⁰⁷⁸ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សោម វណ្ណ ចុះថ្ងៃទី៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/46 ត្រង់ ERN 01032223 (ឆ.៤១)។

¹⁰⁷⁹ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈៀង ប៉ាន ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/430 ត្រង់ ERN 01122419 (ឆ.១២១) (“គាត់ចាប់ផ្តើមចុះទៅការដ្ឋាននេះ [ការដ្ឋានទំនប់កង្កែប] ចាប់ពីខែមេសា ឧសភា មិថុនា កក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៨” ដំបូង ខ្ញុំឃើញ តា ទិត្យ ទៅជាមួយ តាប៉ែត បឹង មុនពេល តាទិត្យ ឡើងធ្វើជាគណៈតំបន់។ ក្រោយមក ខ្ញុំឃើញ តាទិត្យ ធ្វើជាប្រធានអង្គប្រជុំនៅសហករណ៍)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

កញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨¹⁰⁸⁰ នៅពេល យីម ទិត្យ ស្ថិតនៅក្នុងគណៈកម្មាធិការតំបន់ សាក្សីបានឃើញ យីម ទិត្យ ម្តងទៀតនៅពេលដឹកនាំការប្រជុំនៅសហករណ៍ក្រឡាពាស¹⁰⁸¹។ សាក្សីបាន បញ្ជាក់បន្ថែមទៀតថា នៅមុនការប្រជុំមួយថ្ងៃ គាត់ត្រូវបានគេប្រាប់ថា “តាទិត្យ ដែលជាគណៈតំបន់ នឹងមកធ្វើជាប្រធានកិច្ចប្រជុំ”¹⁰⁸²។ ចៅក្រមអន្តរជាតិ ពុំឃើញមានកំហុស ណាមួយនៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដែលពឹងផ្អែកលើសក្ខីកម្មរបស់ ឈឿង ប៊ាន ដែលថា យីម ទិត្យ បានមកពិនិត្យមើលការដ្ឋានទំនប់កង្កតនៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨ នោះឡើយ។

404. ទីបី ផ្ទុយទៅនឹងការជំទាស់របស់សហមេធាវី សៅ ជាប់ អាចធ្វើការញែកចេញពីគ្នាយ៉ាងច្បាស់ លាស់រវាងមនុស្សពីរនាក់ឈ្មោះ “តាទិត្យ”។ សៅ ជាប់ បញ្ជាក់ថា មនុស្សម្នាក់គឺជា “ទ័ព គាត់ ធ្វើធម្មតាដូចគេ” ខណៈដែលមនុស្សម្នាក់ទៀត ដែលគាត់ធ្វើការជាមួយជាញឹកញាប់ គឺ “ជាប់ តាម៉ុក”¹⁰⁸³។ សាក្សី បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា គាត់បានឃើញ យីម ទិត្យ ដោយផ្ទាល់ នៅពេលមក ពិនិត្យមើលការដ្ឋានទំនប់កង្កត និងការដ្ឋានទូលម្ពេសនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៧¹⁰⁸⁴ ហើយបានគេចខ្លួនទៅនៅក្នុងព្រៃក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨¹⁰⁸⁵ និងមិនមែនក្នុងឆ្នាំ

¹⁰⁸⁰ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈឿង ប៊ាន ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/430 ត្រង់ ERN 01122414 (ឆ.៩៨) (“នៅក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ ខ្ញុំបានត្រឡប់ទៅសហករណ៍របស់ខ្ញុំវិញ ហើយនៅក្នុងខែកញ្ញា ខ្ញុំឃើញគាត់ មកធ្វើជាប្រធានអង្គប្រជុំនៅក្នុងសហករណ៍របស់ខ្ញុំ”)។

¹⁰⁸¹ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈឿង ប៊ាន ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/430 ត្រង់ ERN 01122412 (ឆ.៨៨) (“ខ្ញុំឃើញគាត់មកជាមួយតាប៉ែត បឹងង មុនពេលដែល តាទិត្យ ក្លាយជាគណៈតំបន់ ក្រោយមក ខ្ញុំឃើញ តាទិត្យ ធ្វើជាប្រធានអង្គប្រជុំនៅសហករណ៍ក្រឡាពាស តែពីរដងប៉ុណ្ណោះ”)។

¹⁰⁸² កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈឿង ប៊ាន ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/430 ត្រង់ ERN 01122420 (ឆ.១២៨)។

¹⁰⁸³ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៅ ជាប់ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D219/956 ត្រង់ ERN 01425218 (ឆ.១០-ឆ.១១)។

¹⁰⁸⁴ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៅ ជាប់ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/763 ត្រង់ ERN 01244127 (ឆ.៧១) (“ស៖ តើលោកបានឃើញតាទិត្យនៅកង្កតក្នុងឆ្នាំណា? ឆ.៧១៖ នៅឆ្នាំ៧៦ ៧៧ហ្នឹង។ ព្រោះអីកាល ណោះ លើកទំនប់ កង្កតហ្នឹង ហើយគាត់ដឹកនាំ លើកទំនប់កង្កតហ្នឹង”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៅ ជាប់ ចុះ ថ្ងៃទី១៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/763 ត្រង់ ERN 01244137 (ឆ.១៤៦-ឆ.១៤៧) (ស៖ តើលោកបានឃើញ តាទិត្យចុះមកមើលការដ្ឋានទូលម្ពេសដែរឬទេ? ឆ.១៤៦៖ មើល គាត់ចុះមកមើលដែរតើការដ្ឋាន។ ស៖ នៅក្នុងឆ្នាំណា? ឆ.១៤៧៖ ក្នុងឆ្នាំ៧៦-៧៧ ហ្នឹងឯង”)។

សេចក្តីវិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

១៩៧៧ ដូចដែលសហមេធាវីបានលើកឡើងនោះឡើយ¹⁰⁸⁶។ ហេតុដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះពុំ ឃើញមានកំហុសឡើយ ក្នុងការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលថា ការ ចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការបង្កើត និងការគ្រប់គ្រងការដ្ឋាន និងសហករណ៍នៅក្នុងភូមិភាគ ពាយ័ព្យ បានចាប់ផ្តើមតាំងពីដើមឆ្នាំ១៩៧៦¹⁰⁸⁷។

405. ជាចុងក្រោយ ទោះបីថាការអះអាងបញ្ជាក់មិនត្រូវបានតម្រូវឱ្យមានក៏ដោយ¹⁰⁸⁸ តាមរយៈភ័ស្តុ តាងដែលបានពិភាក្សានៅផ្នែកខាងលើ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា មានភ័ស្តុតាងស៊ីសង្វាក់គ្នា នៃ “ការពិនិត្យ” ការដ្ឋាន និងសហករណ៍របស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ ជាពិសេស ទាក់ទងនឹងសកម្មភាពរបស់គាត់នៅការដ្ឋានទំនប់កង្កតពីឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ ១៩៧៨។

406. ទាក់ទងនឹងការជំទាស់ជាក់លាក់របស់សហមេធាវី ពាក់ព័ន្ធនឹងការដ្ឋានកំពឹងព្យាយាម ជាបញ្ហាអង្គ ច្បាប់ ចៅក្រមអន្តរជាតិ កត់សម្គាល់ឃើញថា យីម ទិត្យ មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មនៅ ការដ្ឋានកំពឹងព្យាយាម និងទីតាំងដែលត្រូវបានរួមបញ្ចូលក្នុងវិសាលភាពនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ក នោះឡើយ¹⁰⁸⁹។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអាចពឹងផ្អែកទៅលើអង្គហេតុនៅក្រៅវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ក្នុងកម្រិតដែលភ័ស្តុតាង

¹⁰⁸⁵ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៅ ជាប់ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D219/983 ត្រង់ ERN 01477645-46 (ឆ.៥៩, ឆ.៦១)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៅ ជាប់ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/763 ត្រង់ ERN 01244123 (ឆ.៤៤)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៅ ជាប់ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D219/956 ត្រង់ ERN 01425228 (ឆ.៦៤)។

¹⁰⁸⁶ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៣ ជើងទំព័រ ៦៥៨។

¹⁰⁸⁷ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៤០០។ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿង ទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៣។

¹⁰⁸⁸ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៣។ ជាទូទៅ សូមមើល ការពិចារណាលើភ័ស្តុតាងក្នុងមូលដ្ឋានទី ៥ ខាងលើ។

¹⁰⁸⁹ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ១០១២-១០១៥។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានទទួលឧក្រិដ្ឋដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅការដ្ឋានជាក់លាក់នេះទេ។ សូមមើល ដីកា សន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី ឯកសារ D1 ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

មានការពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គហេតុនៅក្នុងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង សម្រាប់គោលបំណងជាក់លាក់នៃ ការវាយតម្លៃលើការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ ដែលជាផ្នែកមួយនៃការកំណត់យុត្តាធិការ បុគ្គល (ទោះបីជាអង្គហេតុនៅក្រៅវិសាលភាពទាំងនេះ មិនអាចប្រើជាមូលដ្ឋានឯករាជ្យសម្រាប់ ការចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌសម្រាប់ការជំនុំជម្រះក្តីក៏ដោយ)¹⁰⁹⁰។ ហេតុដូច្នេះ ភ័ស្តុតាង ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការដ្ឋានកំពឹងព្រួយ អាចត្រូវបានវាយតម្លៃ ក្នុងការកំណត់ថា តើ យីម ទិត្យ ស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ដែរឬយ៉ាងណា។

407. ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាផ្នែកភ័ស្តុតាង សហមេធាវីបានកត់សម្គាល់យ៉ាងត្រឹមត្រូវថា សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលថា យីម ទិត្យ “បានពិនិត្យ” ការដ្ឋានកំពឹងព្រួយនៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៧ គឺជាផ្នែកជាចម្បងលើភ័ស្តុតាងរបស់ ហ៊ុយ ក្រឹម ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថា បានមើល ខ្សែភាពយន្តរបស់ ប.ក.ក ដែលបញ្ជាក់អំពី “ការពិនិត្យ” ការដ្ឋានកំពឹងព្រួយរបស់ យីម ទិត្យ នៅ

¹⁰⁹⁰ អង្គបុរេជំនុំជម្រះគូសបញ្ជាក់ថា គ្រប់ភ័ស្តុតាងទាំងអស់ដែលអាចរកបាន អាចត្រូវបានពិចារណាក្នុងការវាយតម្លៃថា យីម ទិត្យ ស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់តុលាការ ដែលជាបុគ្គលម្នាក់ក្នុងចំណោម “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”។ វិធានផ្ទៃក្នុង បញ្ជាក់ពីការសន្និដ្ឋាននេះ។ ជាឧទាហរណ៍ វិធាន ៦៦ ស្ទួន(៥) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលអនុញ្ញាតឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបញ្ចប់ កិច្ចស៊ើបសួរទាក់ទងនឹងអង្គហេតុដែលត្រូវបានដកចេញ ចែងថា អង្គហេតុដែលត្រូវបានដកចេញ “នឹងមិនត្រូវប្រើជាមូលដ្ឋាន សម្រាប់ធ្វើការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងបុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមការស៊ើបសួរនៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឬនៅក្នុង ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមដែលពាក់ព័ន្ធ។ ប៉ុន្តែ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងភាគី អាចប្រើភ័ស្តុតាង ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គហេតុ ដែលត្រូវបានដកចេញពីវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរក្នុងកម្រិតមួយដែលភ័ស្តុតាងទាំងនោះ មានការពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គហេតុដែលនៅសល់ផ្សេងទៀត”។ ការណែនាំទ្រង់ទ្រាយទាន ដែលថា អង្គហេតុនៅក្រៅវិ សាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ទោះបីយ៉ាងណា អាចត្រូវបានពិនិត្យលើក្នុងកម្រិតមួយដែលភ័ស្តុតាងនេះមានការពាក់ព័ន្ធនឹង ការកំណត់លើការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទសម្រាប់គោលបំណងយុត្តាធិការបុគ្គលយ៉ាងតឹងរឹង ទោះបីជាអង្គហេតុនៅ ក្រៅវិសាលភាពទាំងនេះ មិនអាចប្រើជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌសម្រាប់ការជំនុំជម្រះក្តី។ *សូមមើលផងដែរ* កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី អ.វ.ត.ក មាត្រា ១ (ដែលកំណត់ “ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ដោយ យោងទៅលើ “ឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ការរំលោភទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ និងច្បាប់អន្តរជាតិ ព្រមទាំងការរំលោភលើអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលប្រទេសកម្ពុជាទទួលស្គាល់ ហើយដែលបានប្រព្រឹត្ត ក្នុងអំឡុងថ្ងៃ១៧ មេសា ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃ៦ មករា ១៩៧៩”) (សេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម)។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ១ (ដូចគ្នាផងដែរ ដែលសំដៅដល់អំឡុងពេលទាំងមូលចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦¹⁰⁹¹។ ក៏ប៉ុន្តែ យោងទៅលើហេតុផលដូចបានបញ្ជាក់ខាងលើ ចៅក្រមអន្តរជាតិ បដិសេធការអះអាងដែលថា សក្ខីកម្មរបស់ ហ៊ុយ ក្រឹម មិនគួរយកមកពិចារណា ដោយសារអះអាងថាស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពពេលវេលានៃកិច្ចស៊ើបសួរ។

408. លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិជឿជាក់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនមាន កំហុសក្នុងការវាយតម្លៃភស្តុតាងរបស់ ហ៊ុយ ក្រឹម រួមទាំងភស្តុតាងផ្ទុយរបស់សាក្សីផ្សេងទៀត ឡើយ¹⁰⁹²។ ទីមួយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានទទួលស្គាល់ថា ទោះបីជា ហ៊ុយ ក្រឹម បញ្ជាក់ថា គាត់បានមើលខ្សែភាពយន្តនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ ក៏ដោយ¹⁰⁹³ ក៏ខ្សែភាពយន្តនោះ ប្រហែលជាមិនត្រូវបានថតនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧ ឬឆ្នាំ១៩៧៨នោះដែរ បើផ្អែកលើភស្តុតាង ផ្សេងទៀត¹⁰⁹⁴។ ជាឧទាហរណ៍ អ៊ឹម អាន់ បានបញ្ជាក់ថា ការសាងសង់ការដ្ឋានកំពឹងពួយ បានចាប់ផ្តើមនៅ “ដើមឆ្នាំ១៩៧៧ និងបញ្ចប់នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧”¹⁰⁹⁵។ ទីពីរ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ

¹⁰⁹¹ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហ៊ុយ ក្រឹម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/75 ត្រង់ ERN 00934370 (ឆ.២៩-៣៤)។ សូមមើលផងដែរ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទៀ ងួន ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារD219/421 ត្រង់ ERN 01118807 (ឆ.១៣)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហ៊ុន ម៉ិន ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/667 ត្រង់ ERN 01200336 (ឆ.៣៥)។ ទាក់ទិននឹងភស្តុតាងរបស់ ទៀ ងួន និងភស្តុតាងរបស់ ហ៊ុន ម៉ិន អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានយោងទៅលើសក្ខីកម្មទាំងនេះក្នុង គោលបំណងបង្កើតទីតាំងទំនប់កំពឹងពួយ និងមិនគាំទ្រដល់ការសម្រេច ដែលថា យឹម ទិត្យ បានពិនិត្យការដ្ឋានជាក់លាក់នេះ។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទៀ ងួន ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/421 ត្រង់ ERN 01118812 (ឆ.៣៩)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហ៊ុន ម៉ិន ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/667 ត្រង់ ERN 01200337 (ឆ.៤៣)។

¹⁰⁹² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៤។

¹⁰⁹³ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហ៊ុយ ក្រឹម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/75 ត្រង់ ERN 00934370 (ឆ.៣៤) (“ខ្ញុំបានមើលកុនត្រែម្តងទេ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦ នៅពេលដែលគេធ្វើអាងរាមគន់រួចហើយ”)។

¹⁰⁹⁴ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៤០១។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជៀម របៀប ចុះថ្ងៃទី១ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D219/914 ត្រង់ ERN 01388654 (ឆ.៣៩-ឆ.៤០) (“ស៖ តើកុននោះគេថតនៅឆ្នាំណា? ឆ.៤០៖ ប្រហែលជាចុង៧៧ ឬ៧៨”)។

¹⁰⁹⁵ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អ៊ឹម អាន់ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D6.1.165 ត្រង់ ERN 00197883។ សូមមើលផងដែរ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ស សារិន ចុះថ្ងៃទី៥-៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D219/882.1.3 ត្រង់ ERN 00482794-00482795 (“ការធ្វើទស្សនកិច្ចនេះ [...] ដល់ថ្ងៃទី១៨ ខែ១១ ឆ្នាំ១៩៧៦ ទើបចប់មក។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ពុំជឿថា ភ័ស្តុតាងរបស់ ធៀម របៀប គឺជាភ័ស្តុតាងផ្ទុយនោះឡើយ¹⁰⁹⁶។ សាក្សី ដែលត្រូវបានថត នៅក្នុងខ្សែភាពយន្តនេះ និងបានធ្វើការនៅកំពឹងព្រួយក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៧ និងឆ្នាំ១៩៧៨ បានបញ្ជាក់ថា ទោះបីជាគាត់មិនដែលបានឃើញ យឹម ទិត្យ ចុះត្រួតពិនិត្យការដ្ឋានក៏ដោយ ក៏មានទីតាំង សាងសង់ចំនួនពីរផ្សេងគ្នានៅក្នុងការដ្ឋានកំពឹងព្រួយ ហើយថា យឹម ទិត្យ ប្រហែលជាបានចុះត្រួតពិនិត្យការដ្ឋានទីមួយ (តាក្រាម) ដោយសារសាក្សីកំពុងធ្វើការនៅការដ្ឋានទីពីរនៅ ពេលនោះ¹⁰⁹⁷។ លើសពីនេះទៀត ធៀម របៀប បានបញ្ជាក់ថា កម្មករមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យទៅ កែប្រែកម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់ ដែលកំពុងរៀបចំបង្កើតក្រុមការងារថតខ្សែភាពយន្តនោះឡើយ និងថា ពួកគេប្រហែលជានៅតាក្រាម¹⁰⁹⁸។ ដូច្នេះ សក្ខីកម្មរបស់ ធៀម របៀប មិនផ្ទុយទៅនឹងសក្ខីកម្ម របស់ ហ៊ុយ ក្រឹម ដែលថា យឹម ទិត្យ បានទៅពិនិត្យមើលការដ្ឋានកំពឹងព្រួយនោះទេ។

409. ចុងក្រោយ សហមេធាវីចង្អុលបង្ហាញពីអវត្តមាននៃឈ្មោះ ប្រូបភាពរបស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងទស្សនាវដ្តីកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿង ដើម្បីបដិសេធភ័ស្តុតាងរបស់ ហ៊ុយ ក្រឹម

[...] ទំនប់នឹងគេហៅថាកំពឹងព្រួយ [...] អត់ទាន់មានដងទំនប់ទេ”)។ សូមមើលផងដែរ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មុំ ក្រាត ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/784 ត្រង់ ERN 01300425 (ឆ.៤៩) (“ឆ្នាំ៧៦ ឆ្នាំ៧៧ ពួកខ្ញុំទៅលើកទំនប់កំពឹងព្រួយ”)។ ទាក់ទងនឹងភ័ស្តុតាងរបស់ មុំ ក្រាត អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ឃើញថា សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានយោងទៅលើសក្ខីកម្មនេះក្នុងគោលបំណងបង្កើតរយៈពេលនៃការសាងសង់ទំនប់កំពឹងព្រួយ និងមិន គាំទ្រដល់ការសម្រេចដែលថា យឹម ទិត្យ បានត្រួតពិនិត្យ ការដ្ឋានជាក់លាក់នេះទេ។ ហេតុដូច្នេះនេះ ការដឹងរបស់សាក្សីអំពី យឹម ទិត្យ (ឬកង្វះការដឹងពួនោះ) គឺគ្មានផលប៉ះពាល់អ្វីទេ។ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៥។ សូមមើល កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី មុំ ក្រាត ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/784 ត្រង់ ERN 01300425 (ឆ.៤៩) (“ខ្ញុំមិនដែលឮទេ [...] ឈ្មោះ យឹម ទិត្យ [...]”)។

¹⁰⁹⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៥។

¹⁰⁹⁷ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ធៀម របៀប ចុះថ្ងៃទី០១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D219/914 ត្រង់ ERN 01388654 (ឆ.៣៨)។

¹⁰⁹⁸ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ធៀម របៀប ចុះថ្ងៃទី០១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D219/914 ត្រង់ ERN 01388654-01388655 (ឆ.៤២) (“គេមិនឱ្យយើងទៅជិតទេ ត្រៀមនៅតែឆ្ងាយ។ [...] មេគង្គប្រហែលជានៅតាក្រាមនោះ ដូច្នេះខ្ញុំមិនដឹងថា ពួកគេជាខ្មែរ ឬបរទេសទេ”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

1099 ។ ទោះយ៉ាងណា អង្គជំនុំជម្រះជំរឿនថា ការខកខានមិនបានកំណត់អត្តសញ្ញាណរបស់ យឹម ទិត្យ ដែលអះអាងដោយសហមេធាវី នៅក្នុងទស្សនាវដ្តីកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលអាចរកបាន នៅក្នុងសំណុំរឿង អាចជាការបដិសេធដែលមានសុពលភាពចំពោះចម្លើយយ៉ាងលម្អិតរបស់ ហ៊ុយ ក្រឹម នោះទេ¹¹⁰⁰។ ក្នុងករណីណាក៏ដោយ អង្គជំនុំជម្រះជំរឿនយល់ឃើញថា សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិប្រព្រឹត្តដោយមិនសមហេតុផលក្នុងការពឹងផ្អែកលើសក្ខីកម្មរបស់ ហ៊ុយ ក្រឹម នោះឡើយ យោងទៅតាមហេតុផលដូចបានបញ្ជាក់ខាងលើ និងជាពិសេស យោងតាមសំអាងហេតុរបស់ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា នៃពេលវេលា¹¹⁰¹។

ii. ការប្រជុំ និងការណែនាំស្តីពីការសាងសង់ និងការបង្កបង្កើនផលរបស់ យឹម ទិត្យ

410. សហមេធាវីសង្កត់បញ្ជាក់លើភស្តុតាងផ្ទុយ និងភស្តុតាងដោះបន្ទុក ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ពី សាក្សីប្តូរនាក់ ដែលបានដកស្រង់ក្នុងការគាំទ្រដល់ការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិ ដែលថា យឹម ទិត្យ បានដឹកនាំកិច្ចប្រជុំ ផ្តល់ការណែនាំស្តីពីការសាងសង់ និងការបង្ក បង្កើនផល ហើយ “បាន ជំរុញការអនុវត្តគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ចរបស់ ប.ក.ក” ចាប់ពីពាក់ កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៦¹¹⁰²។

¹⁰⁹⁹ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហ៊ុយ ក្រឹម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/75 ត្រង់ ERN 00934370 (ឆ.២៩-ឆ.៣១) (“តើលោកចាំថា ទស្សនាវដ្តីនោះ និយាយអំពីអ្វីទាក់ទងនឹង តាទិត ដែរឬទេ? ឆ៖ ឯង គេនិយាយ ពីការដែល[គាត់] និងទាហាន[ចុះ]ទៅត្រួតពិនិត្យផ្លូវថ្មី និងការលើកទំនប់ ប្រឡាយ និងអាងស្តុកទឹករាមគន់”)។

¹¹⁰⁰ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហ៊ុយ ក្រឹម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/75 ត្រង់ ERN 00934370 (ឆ.២៧) (“ខ្ញុំនិយាយដូចនេះ ដោយសារតែពួកយើង ដែលមកយកទឹកភ្លៀងនៅកន្លែងខ្ញុំ គេយកទស្សនាវដ្តីកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យឱ្យខ្ញុំមើល ហើយនៅក្នុងទស្សនាវដ្តីនោះមានរូប តាទិត”)។

¹¹⁰¹ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានចោលដោយសង្ខេបនូវសេចក្តីសន្និដ្ឋានចោទប្រកាន់ដែលមាននៅក្នុងកថាខណ្ឌ ២២៦ នៃបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍។

¹¹⁰² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៧ ដែលយោងទៅលេខ ភីវ, ដុស ដៀន, ជុច ពន្លក និង ទៀប ទិត្យ។ សហមេធាវី ក៏បានយោងដល់ចម្លើយរបស់ សោម រណ្តា ដែលថា គាត់មិនដែល បានឃើញ យឹម ទិត្យ ចូលរួមក្នុងការប្រជុំនៅការដ្ឋានទំនប់កង្កតទេនៅកថាខណ្ឌខាងលើ។ សូមមើលខាងលើនេះ កថាខណ្ឌ ២២៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 411. ទីមួយ ពាក់ព័ន្ធនឹងភ័ស្តុតាងដោះបន្ទុករបស់ សោម វណ្ណា ដែលបានអះអាង¹¹⁰³ និងចម្លើយរបស់ ជុច ពន្លក ដែលថា យីម ទិត្យ “បានធ្វើការដូចគេឯងដែរ” “ធ្វើការជាមួយប្រជាជនសាមញ្ញ” និង “មិនមែនជាមេដឹកនាំអ្វីទេ”¹¹⁰⁴ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ឃើញថា សាក្សីទាំងពីរនាក់ បានផ្តល់ ភ័ស្តុតាងផ្សេងគ្នានៅពេលក្រោយមក នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយក្រោយៗមកទៀត ដែលបានផ្តល់ សក្ខីកម្មស្តីពីការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការប្រជុំ និងការផ្តល់ការណែនាំស្តីពីការងារ បង្កបង្កើនផល¹¹⁰⁵។ ចៅក្រមអន្តរជាតិពិចារណាឃើញថា ការពឹងផ្អែករបស់សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិទៅលើចម្លើយរបស់ ជុច ពន្លក ពុំមែនមិនសមហេតុផលនោះទេ បើយោងតាម បរិបទ និងភ័ស្តុតាងទាំងមូល¹¹⁰⁶។
- 412. ទីពីរ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា ទោះបី លេខ ភីវ (ដែលធ្វើការងារក្នុងមុខតំណែងជា ប្រធានសហករណ៍ភ្នំធិបតីក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧) មិនដឹងច្បាស់លាស់ពីតួនាទីពិតប្រាកដរបស់ យីម ទិត្យ ពាក់ព័ន្ធនឹង តាប៉ែត ក៏ដោយ ក៏គាត់បានកំណត់អត្តសញ្ញាណ យ៉ាងច្បាស់ថា យីម ទិត្យ និង

¹¹⁰³ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សោម វណ្ណា ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/46 ត្រង់ ERN 01032224 (ឆ.៤៧) (“នៅក្នុងការប្រជុំ៤៥៧ ដែលលោកបានចូលរួមនៅកង្កែប តើលោកធ្លាប់ឮថា តាទិត្យ បានចូលរួមក្នុងការ ងារប្រជុំទាំងនេះដែរឬទេ? ឆ.៤៧៖ ខ្ញុំមិនដែលឮទេ”)។

¹¹⁰⁴ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជុច ពន្លក ចុះថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D22 ត្រង់ ERN 00699634-00699634។

¹¹⁰⁵ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សោម វណ្ណា ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/239 ត្រង់ ERN 01080875 (ឆ.១៣) (“គេ [យីម ទិត្យ និង តាស៊ី] និយាយថា កងបដិវត្តន៍កំពុងវិល។ បើសិនជាអ្នកណាដើរពុំទាន់កង បដិវត្តនេះទេ វានឹងកិនបំបែកយើងជាមិនខាន។ ក្នុងការប្រជុំធំ មានគ្នាច្រើន តាទិត្យ ហើយនិង តាស៊ី បាននិយាយអំពីរឿង ទាំងនេះ ដាក់មីក្រូពីចម្ងាយ”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ជុច ពន្លក ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/76 ត្រង់ ERN 00934379 (ឆ.៤២) (“តើលោកដែលចូលរួមប្រជុំណា ដែលចូលរួមដោយតាទិត ដែរឬទេ? ឆ.៤២៖ ខ្ញុំធ្លាប់ប្រជុំជាមួយតាទិត នៅកន្លែងការដ្ឋាននៅគោកអំពិលតែម្តង [...]។ ប្រធានអង្គប្រជុំគឺប្រធានការដ្ឋានរបស់ខ្ញុំ តែគេអញ្ជើញ តាទិត ឱ្យចូលរួម ហើយឱ្យគាត់និយាយបន្ថែមកន្លែងណាដែលខ្លះខាត។ គាត់និយាយថា ឱ្យយើងជួយធ្វើការងារបង្កបង្កើនផល សម្រាប់អង្គការ ហើយគាត់ជំរុញឱ្យប្រជាជនខំធ្វើការ ខ្ញុំគិតថា តាទិត គាត់អាចមានតួនាទីអ្វីផ្សេងមួយនៅកន្លែងនេះ”)។

¹¹⁰⁶ សូមមើល សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/១ ឯកសារ F36 កថាខណ្ឌ ៣៥៧ (“អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ពិចារណាឃើញ ថា ផ្នែកលើកាលៈទេសៈនៃរឿងក្តីនេះ ជាទូទៅ ពុំមែនជាការមិនសមហេតុផលទេ ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទទួលយក សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីមួយផ្នែក ហើយបដិសេធផ្នែកដទៃទៀត”)។ ជាទូទៅ សូមមើល ការពិចារណាលើភ័ស្តុតាងក្នុងមូលដ្ឋានទី ៥ ខាងលើ។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

តាមដឹង គឺស្ថិតនៅក្នុងគណៈកម្មាធិការតំបន់ ១ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ នៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់គាត់¹¹⁰⁷។ ជាងនេះទៅទៀត លេខ ភីវ បានបញ្ជាក់ថា យឹម ទិត្យ កាន់កាប់តួនាទីរបស់ តាប៉ែត បន្ទាប់ពីការ បាត់ខ្លួនរបស់ តាប៉ែត ក្នុងរដូវវស្សាឆ្នាំ១៩៧៨ និងបានក្លាយជាលេខាតំបន់ ១¹¹⁰⁸។ សាក្សីបានផ្តល់ សក្ខីកម្មពាក់ព័ន្ធថា យឹម ទិត្យ បានដឹកនាំការប្រជុំនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ និងបាននិយាយអំពី “គោល នយោបាយទាក់ទងនឹងការបង្កបង្កើនផល” និងជំរុញឱ្យមានការជឿជាក់លើ ប.ក.ក¹¹⁰⁹។

413. ទីបី ចៅក្រមអន្តរជាតិ ពុំជឿថា ចម្លើយរបស់ ដុស ឌឿន ដែលថា យឹម ទិត្យ គឺជាកម្មាភិបាល ភូមិភាគ ពាយ័ព្យ ទទួលបន្ទុកឃុំកន្ទីមួយ ក្នុងស្រុកបាណន់ គឺជាភ័ស្តុតាងផ្ទុយឡើយ¹¹¹⁰។ ផ្ទុយ ទៅវិញ នៅពេលធ្វើការពិចារណាលើភ័ស្តុតាងរបស់ ដុស ឌឿន ទាំងមូល អង្គជំនុំជម្រះ កត់សម្គាល់ឃើញថា សាក្សីបាននិយាយសំដៅដល់ យឹម ទិត្យ យ៉ាងច្បាស់ ដោយបញ្ជាក់ថា យឹម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការគ្រប់គ្រងលើការដ្ឋានក្នុងតំបន់១ និងមិនត្រូវបានដកចេញទេ បន្ទាប់ពី កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីបានមកដល់¹¹¹¹។ អាស្រ័យហេតុនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានពឹងផ្អែកដោយសមហេតុផលទៅលើសក្ខីកម្មរបស់ ដុស ឌឿន ដើម្បីបញ្ជាក់ថា យឹម ទិត្យ បាន

¹¹⁰⁷ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី លេខ ភីវ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/236 ត្រង់ ERN 01080844 (ឆ.១៨)។ 01080841 (ឆ.១)។

¹¹⁰⁸ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី លេខ ភីវ ចុះថ្ងៃទី៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/210 ត្រង់ ERN 01074048 (ឆ.៥-ឆ៦)។

¹¹⁰⁹ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី លេខ ភីវ ចុះថ្ងៃទី៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/210 ត្រង់ ERN 01074048 (ឆ.៤-ឆ.៨)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហម សោម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/149 ត្រង់ ERN 00967985 (ឆ.២៤-ឆ.២៥)។

¹¹¹⁰ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៧។ កំណត់ហេតុ នៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដុស ឌឿន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/797 ត្រង់ ERN 01305017 (ឆ.២១៣)។

¹¹¹¹ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដុស ឌឿន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/797 ត្រង់ ERN 01305017-01305018 (ឆ.២១៥-ឆ.២២០)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដុស ឌឿន ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/698 ត្រង់ ERN 01210567 (ឆ.៤៩) (“ជួនកាលគាត់ [យឹម ទិត្យ] នៅបាណន់ ជួនកាលនៅកង្កែប គាត់ដើរទៅ ហើយប្រជាជនជីកប្រឡាយ”។ សូមមើលផងដែរ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដុស ឌឿន ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/698 ត្រង់ ERN 01210568 (ឆ.៥៨)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ដឹកនាំកិច្ចប្រជុំ និងបានផ្តល់ការណែនាំស្តីពីការសាងសង់នៅស្រុកបាណន់ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ ឬឆ្នាំ ១៩៧៧¹¹¹²។

414. ជាចុងក្រោយ ការអះអាងដែលថា ទៀប ទិត មានការភាន់ច្រឡំរវាង យឹម ទិត្យ និងតាប៉ែត គឺពុំមានមូលដ្ឋានឡើយ¹¹¹³។ ទោះបីសាក្សីបានបញ្ជាក់ថា គាត់បានឃើញ យឹម ទិត្យ តែម្តងគត់នៅ ក្នុងសក្តិកម្មរបស់គាត់ទាំងពីរក៏ដោយ¹¹¹⁴ ក៏ការវិភាគយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់លើចម្លើយរបស់គាត់ បង្ហាញថាគាត់ពិតជាបាននិយាយសំដៅទៅលើការប្រជុំពីរផ្សេងគ្នា ដែល យឹម ទិត្យ មានវត្តមាន។ តាមពិត កិច្ចប្រជុំមួយត្រូវបានធ្វើឡើងជាមួយ តារ៉ាញ (លេខាតំបន់ ១ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧) ក្នុងអំឡុងកិច្ចប្រជុំមហាសន្និបាតមួយ ហើយកិច្ចប្រជុំមួយទៀតត្រូវ បានធ្វើឡើងបន្ទាប់ពីការចាប់ខ្លួន តារ៉ាញ នៅការដ្ឋានទំនប់កង្កត ក្នុងខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧¹¹¹⁵ សម្រាប់របៀបវារៈផ្សេងដែល យឹម ទិត្យ បានផ្តល់“ចំណាប់អារម្មណ៍”ក្នុងអំឡុងការបើក ការដ្ឋាននេះ¹¹¹⁶។ លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ឃើញថា តាប៉ែត បានជំនួស តារ៉ាញ ប្រហែលនៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ ហើយក្រោយមកត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨¹¹¹⁷។ ហេតុដូច្នេះ ទៀប ទិត បានឃើញ យឹម ទិត្យ និយាយជាមួយ តារ៉ាញ រួចហើយ នៅក្នុងមហាសន្និបាត មុនពេលចាប់ខ្លួនគាត់ និងបានស្គាល់ យឹម ទិត្យ មុនពេល តាប៉ែត ក្លាយជា

¹¹¹² ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៤០៥។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដុស ខឿន ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/698 ត្រង់ ERN 01210567-01210568 (ឆ.៥២-ឆ.៥៦) (“ការប្រជុំនោះ គេធ្វើ នៅឆ្នាំណាដែរ? ឆ.៥៦៖ ឆ្នាំ ៧៦, ៧៧ គេប្រជុំ [នៅក្នុងស្រុកបាណន់]ឱ្យកាប់ប្រឡាយទឹក”)។

¹¹¹³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៧។

¹¹¹⁴ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទៀប ទិត ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/464 ត្រង់ ERN 01132055 (ឆ.៣៤)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទៀប ទិត ចុះថ្ងៃទី២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/138 ត្រង់ ERN 00960693 (ឆ.៣៧)។

¹¹¹⁵ បញ្ជីឈ្មោះអ្នកទោសនៅមន្ទីរ ស-២១ របស់ ក.ស.ច.ស ឯកសារ D219/825.1.2, ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01222369។

¹¹¹⁶ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទៀប ទិត ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/464 ត្រង់ ERN 01132055 (ឆ.៣៤-ឆ.៣៨) (“គេប្រជុំនៅការដ្ឋានទំនប់កង្កត [...] ជាកិច្ចប្រជុំបើកការដ្ឋាន ហើយតាទិត្យ ត្រូវបានគេអញ្ជើញ ឱ្យឡើងធ្វើចំណាប់អារម្មណ៍”)។

¹¹¹⁷ បញ្ជីឈ្មោះអ្នកទោសនៅមន្ទីរ ស-២១ របស់ ក.ស.ច.ស ឯកសារ D219/825.1.2, ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01222369។

ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៣៦១-៣៦២។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

លេខាតំបន់ ១។ អង្គជំនុំជម្រះច្រានចោលនូវការអះអាងដែលថាទៀប ទិត “ប្រហែលជាច្រលំ” យឹម ទិត្យ ជាមួយនឹង តាប៉ែត¹¹¹⁸។

415. សរុបសេចក្តីមក អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមាន កំហុស ឡើយ ទាក់ទងនឹងការសម្រេចជារួមថា យឹម ទិត បានដឹកនាំការប្រជុំ និងវគ្គរៀនសូត្រនៅ តាមការដ្ឋាន និងសហករណ៍ ក្នុងការជួយជ្រោមជ្រែងដល់សហខក្រិដ្ឋកម្មរួម ក¹¹¹⁹។

iii. ការអនុវត្តវិន័យតឹងតែង

416. ទីមួយ សហមេធាវីយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការសម្រេច ថា យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តវិន័យតឹងតែងទៅលើកម្មករ ជាពិសេស នៅ ការដ្ឋានទំនប់កង្កែត ដោយពឹងផ្អែកទៅលើសាក្សីតែម្នាក់ និងមិនពិចារណាលើភ័ស្តុតាងផ្ទុយ និងភ័ ស្តុតាងដោះបន្ទុក¹¹²⁰។ ចៅក្រមអន្តរជាតិច្រានចោលការអះអាងដែលថា សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិពឹងផ្អែកតែទៅលើសក្ខីកម្មរបស់ សោម វណ្ណា¹¹²¹ ពីព្រោះគាត់ក៏បាននិយាយយោង ទៅលើសក្ខីកម្មរបស់ តុប សឹង ទាក់ទងនឹងការចូលរួមចំណែករបស់ យឹម ទិត្យ ក្នុងការជំរុញការ អនុវត្តវិន័យនៅការដ្ឋានទំនប់កង្កែតផងដែរ¹¹²²។ លើសពីនេះទៀត អង្គបុរេជំនុំជម្រះពុំជឿថា ភ័ស្តុតាងរបស់ សោម វណ្ណា គឺជាភ័ស្តុតាងដោះបន្ទុក និងផ្ទុយនោះឡើយ។ ការអះអាងរបស់

¹¹¹⁸ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៧។

¹¹¹⁹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៤០២-៤០៥។

¹¹²⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៨។

¹¹²¹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៤០៧ ជើងទំព័រ ១០៧៨ និង ១០៧៩ ដែលយោងទៅ ជាអាទិ៍ កំណត់ហេតុ នៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សោម វណ្ណា ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/239 ត្រង់ ERN 01080875 (ឆ.១៣) (“គេ [យឹម ទិត្យ និង តាស៊ូ] និយាយថា កង់បដិវត្តន៍កំពុងវិល។ បើសិនជាអ្នកណាដើរពុំទាន់កង់បដិវត្តនេះទេ វានឹងកិនបំបែក យើងជាមិនខាន”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សោម វណ្ណា ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/46 ត្រង់ ERN 01032223 (ឆ.៤១) (“តែបើឃើញមុខ តាទិត្យ នៅពេលថ្ងៃ យប់ឡើងគឺនឹងមានបាត់ខ្លួនមនុស្សហើយ”)។

¹¹²² ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៤០៨ ជើងទំព័រ ១០៨០ ដែលយោងទៅ ជាអាទិ៍ កំណត់ហេតុនៃ ការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី តុប សឹង ចុះថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/117 ត្រង់ ERN 01046475 (ឆ.១៥២-ឆ.១៥៣) (“រាល់ពេលដែលតាទិត្យ មកជួបជាមួយនឹង យ៉េ ហើយយ៉េ តែងតែប្រជុំដើម្បីជំរុញឱ្យយើងធ្វើការកាន់តែខ្លាំងក្លាថែមទៀត” [...]) “គាត់ក៏បាននិយាយថា បើសិនជាមនុស្សឈឺ ញឹកនោះ នឹងត្រូវចាត់ទុកថាជាសកម្មភាពមួយរបស់ខ្លាំង”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សហមេធាវីដែលថា សាក្សីមិនដែលបានឃើញ យីម ទិត្យ នៅការដ្ឋានទំនប់កង្កែប មិនអាចយកជាសម្ភារៈបានឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ សោម វណ្ណា បានបញ្ជាក់ថា “យើងត្រូវប្រឹងធ្វើការ ពេលដែលឃើញតាទិត្យដើរមក”¹¹²³ និង “ពេលដែល តាទិត្យ មកការដ្ឋាន គឺតែងតែមានយោធាបីនាក់ដើរតាមគាត់រហូត”¹¹²⁴។ ទោះបី សោម វណ្ណា មិនដឹងពីឋានៈពិតប្រាកដ របស់ យីម ទិត្យ ក៏ដោយ ក៏សាក្សីរូបនេះ អាចយល់ថា យីម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងមុខតំណែងមានសិទ្ធិអំណាចដោយសារគាត់បានឃើញ យីម ទិត្យ ដើរឆ្លងកាត់តាមការដ្ឋានរបស់គាត់ ឆ្ពោះទៅកាន់ “កន្លែងរបស់មេការដ្ឋាន”¹¹²⁵។ លើសពីនេះទៀត សោម វណ្ណា បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា “តែបើឃើញមុខតាទិត្យ នៅពេលថ្ងៃ យប់ឡើងគឺនឹងមានបាត់ខ្លួនមនុស្សហើយ”¹¹²⁶។ អង្គជំនុំជម្រះពុំឃើញមានកំហុសអ្វីទេ នៅក្នុងការពឹងផ្អែករបស់ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះទៅលើសក្ខីកម្មរបស់ សោម វណ្ណា ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននេះ។ ជាងនេះទៅទៀត ផ្ទុយទៅនឹងការអះអាងរបស់សហមេធាវី¹¹²⁷ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ភ័ស្តុតាងផ្សេងទៀតនៅក្នុងសំណុំរឿង គាំទ្រដល់ការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការអនុវត្តវិន័យសម្រាប់កម្មករនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ¹¹²⁸។

¹¹²³ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សោម វណ្ណា ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/46 ត្រង់ ERN 01032223 (ឆ.៤៣) (សេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម)។

¹¹²⁴ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សោម វណ្ណា ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/46 ត្រង់ ERN 01032223 (ឆ.៤១)។

¹¹²⁵ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សោម វណ្ណា ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/46 ត្រង់ ERN 01032224 (ឆ.៤៤)។

¹¹²⁶ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សោម វណ្ណា ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/46 ត្រង់ ERN 01032223 (ឆ.៤១)។

¹¹²⁷ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២២៨។

¹¹²⁸ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដុស ឌឿន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/797 ត្រង់ ERN 01305018 (ឆ.២១៨-ឆ.២១៩) (“គាត់ [យីម ទិត្យ] ដើរ និងត្រួតអ្នកធ្វើការ” [...] “បើអ្នកណាខ្ជិលច្រអូស ដឹងតែវិវេចាលហើយ”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពៅ គៀន ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/64 ត្រង់ ERN 01037176 (ឆ.៣០) (“ខ្ញុំឮគេនិយាយថា តាទិត្យ បានបញ្ជាទៅ តាកីថា “បើដាក់ប្បាសមិនបាន! ដង្ហូរស៊ីកប្បាស ដង្ហូរនឹងស៊ីមនុស្សទៀត”។ បន្ទាប់មក តាកី ក៏ខំប្រឹងប្រែងធ្វើការខ្លាំងណាស់”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សុខ ជាតិ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/689 ត្រង់ ERN 01205202 (ឆ.១៧) (“កាលហ្នឹង តាទិត្យ ចូលទៅគ្រប់គ្រងនៅហ្នឹងហើយ ពេលនោះគឺរៀនសូត្ររាល់ថ្ងៃ។ ខ្ញុំចាំឆ្នាំ១៩៧៧ តែអត់ចាំខែ”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 417. ទីពីរ ទាក់ទងនឹងវត្តមានរបស់ យឹម ទិត្យ នៅតាមការដ្ឋានក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ អង្គជំនុំជម្រះរំលឹកឡើងវិញថា វត្តមាននៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម មិនមែនជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ការចូលរួម ឬការរួមចំណែកនៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មទេ¹¹²⁹។ លើសពីនេះទៀត ទោះបីសហមេធាវីកត់សម្គាល់យ៉ាងត្រឹមត្រូវថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនអាចរកឃើញភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីបញ្ជាក់ថា យឹម ទិត្យ បានទៅត្រួតពិនិត្យរោងចក្រស្តុកសក់ពង់គល់¹¹³⁰ ឃុំកំពង់ព្រៀង ឬរាំងកេសី¹¹³¹ ក៏ដោយ ក៏ការអះអាងរបស់សហមេធាវី ទាក់ទងនឹងសហករណ៍ធិបតី មិនអាចយកជាសម្គាល់បានឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា “សាក្សីម្នាក់បានចូលរួមពិនិត្យទីតាំងផ្ទាល់ជាមួយ យឹម ទិត្យ នៅសហករណ៍ធិបតី រួមមានទួលម្នេស” និង “សាក្សីម្នាក់ទៀតបញ្ជាក់ថា យឹម ទិត្យ ជួបប្រជុំនៅទួលម្នេសមួយលើក”¹¹³²។
- 418. សរុបសេចក្តីមក សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពុំមានកំហុសឡើយ ក្នុងការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការជំរុញឱ្យអនុវត្តវិន័យតឹងតែងចំពោះកម្មករ ជាពិសេសនៅការដ្ឋានទំនប់កង្កត់¹¹³³។

¹¹²⁹ តុលាការ ICTY រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kvočka និងអ្នកផ្សេងទៀត IT-98-30/1-A សាលដីកាចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៥ (“សាលដីកានៃរឿងក្តី Kvočka (តុលាការ ICTY)”) កថាខណ្ឌ ១១២ (“អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍បញ្ជាក់ថា សហចៅក្រមនៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្ម មិនចាំបាច់ប្រព្រឹត្តដោយផ្ទាល់នូវផ្នែកណាមួយ នៃធាតុផ្សំអត្តនោម័តិ នៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលពាក់ព័ន្ធឡើយ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត អ្នកចូលរួមនៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្ម ក៏មិនតម្រូវឱ្យមានវត្តមានដោយផ្ទាល់នៅពេល និងនៅទីកន្លែងដែលឧក្រិដ្ឋកម្មកំពុងត្រូវបានប្រព្រឹត្តនោះឡើយ”)។

¹¹³⁰ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៧៤៦។

¹¹³¹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៩២០។

¹¹³² ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៦៥០-៦៥១។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៅ ជាប់ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/763 ត្រង់ ERN 01244136 (ឆ.១៣៩) (“សៈ នៅពេលដែលតាម៉ុកចុះមកមើលទំនប់កង្កត់ សហករណ៍ធិបតី តើតាម៉ុកមកជាមួយតាម៉ុក ដែរឬទេ? ឆ.១៣៩៖ មកទាំងអស់គ្នាក្រោយពេលប្រជុំហើយ គាត់ចុះមកមើលទាំងអស់គ្នាតែម្តង”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឡុម លិន ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D219/943 ត្រង់ ERN 01415376-01415377 (ឆ.២៩-ឆ.៣៧) (“សៈ ម្សិលមិញលោកស្រីនិយាយថា លោកស្រីឃើញតាម៉ុក នៅក្នុងពេលប្រជុំមួយ។ តើត្រឹមត្រូវទេ? ឆ.២៩៖ បាទ ឃើញនៅកិច្ចប្រជុំមួយ។ [...] សៈ តើកិច្ចប្រជុំហ្នឹងធ្វើនៅឯណា? [...] ឆ.៣១៖ [...] គេប្រជុំនៅទួលម្នេស”)។

¹¹³³ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៤០៦។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

iv. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

419. ពាក់ព័ន្ធនឹងការសម្រេចដែលថា យីម ទិត្យ (i) បានពិនិត្យមើលការដ្ឋាន និងសហករណ៍នៅក្នុង ភូមិភាគពាយ័ព្យ (ii) ដឹកនាំការប្រជុំ និងផ្តល់ការណែនាំស្តីពីការសាងសង់ និងការបង្កបង្កើនផល និង (iii) បានចូលរួមចំណែកក្នុងការជំរុញការអនុវត្តវិន័យតឹងតែងសម្រាប់កម្មករ ជាពិសេស នៅការដ្ឋានទំនប់កង្កត ដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចបដិសេធការ អះអាងរបស់សហមេធាវី ដែលថា មិនមានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុ ដែលមានហេតុផលណាម្នាក់ អាចធ្វើការសម្រេចថា យីម ទិត្យ បានចូលរួមយ៉ាងចម្បងនៅក្នុងការបង្កើត និងគ្រប់គ្រង សហករណ៍ និងការដ្ឋាននៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ ចាប់ពីដើមឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់យ៉ាងហោច ណាស់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩¹¹³⁴។

ខ. ការចូលរួមចំណែករបស់ យីម ទិត្យ ការបោសសម្អាត និងការកំណត់គោលដៅលើក្រុមជាក់លាក់

420. សហមេធាវីជំទាស់នឹងការសម្រេច ដែលថា យីម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកដល់សហគ្រឹះកម្មករ ក តាមរយៈ (i) ការបញ្ជាឱ្យជ្រើសរើស និងបញ្ជូនកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី ចន្លោះពីឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៨ ដើម្បីត្រួតត្រាភូមិភាគពាយ័ព្យ និងចាត់តាំងកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីមួយចំនួនតូច ឱ្យទៅបំពេញការងារជាមួយកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ (ii) នៅពាក់កណ្តាល ឆ្នាំ១៩៧៧ ការស្វាគមន៍កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី នៅពេលដែលពួកគេមកដល់បាត់ដំបង ហើយ ចាត់តាំងពួកគេទៅជំនួសកម្មាភិបាលនៅតាមទីកន្លែងផ្សេងៗជាច្រើននៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ និង (iii) រៀបចំការបោសសម្អាត និងការសម្អាតនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ រួមទាំងការចាប់ខ្លួន “ប្រធាន” កងវរសេនាតូចពីររូប ដែលគ្រប់គ្រងលើការដ្ឋានរោងចក្រស្តុកសក់ពង់គល់។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ នឹងពិនិត្យទៅលើការជំទាស់ទាំងនេះម្តងៗមួយជាបន្តបន្ទាប់។

i. ការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការជ្រើសរើស បញ្ជូន និងចាត់តាំងកម្មាភិបាលភូមិភាគ និរតីទៅកាន់ ភូមិភាគពាយ័ព្យ

¹¹³⁴ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដឹកបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៣១។ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

421. **ទីមួយ** ពាក់ព័ន្ធនឹងការបញ្ជូនរបស់ យីម ទិត្យ ឱ្យជ្រើសរើស និងបញ្ជូនកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី¹¹³⁵ ចៅក្រមអន្តរជាតិពុំឃើញមានកំហុសណាមួយនៅក្នុងការពិចារណាលើភស្តុតាងរបស់សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទាក់ទិននឹងសកម្មភាពរបស់ តាម៉ុក និង យីម ទិត្យ នោះឡើយ¹¹³⁶។ ជាការពាក់ព័ន្ធ ហែម មឿន (ដែលត្រូវបានគេនិយាយសំដៅថាជាក្មួយប្រុសរបស់ តាម៉ុក) បាន ផ្តល់សក្ខីកម្មថា “តាទិត បានយកកម្លាំងទាហានរបស់ខ្លួនឯងពីតាកែវមកជាមួយ តាម៉ុក។ នៅបាត់ ដំបង គឺមានតែតាទិត ប៉ុណ្ណោះ ដែលធំជាងគេបន្ទាប់ពី តាម៉ុក។ ប្រសិនបើ តាម៉ុក មិននៅ គឺ តាទិត ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវភូមិភាគពាយ័ព្យ” ហើយគាត់បានពន្យល់ថា “ដោយសារគេមក បោសសម្អាតភូមិភាគពាយ័ព្យ ដូច្នោះហើយទើបគេឱ្យយើងមកគ្រប់គ្រងនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ វិញម្តង។ មានតែពួកកម្មាភិបាល និងយោធានិរតីទេ ដែលគេបញ្ជូនមកគ្រប់គ្រងនៅពាយ័ព្យ”¹¹³⁷។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សក្ខីកម្មនេះបង្ហាញឱ្យឃើញច្បាស់ពីតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការបោសសម្អាត និងទំនាក់ទំនងរបស់គាត់ជាមួយ តាម៉ុក។ ម្យ៉ាងវិញទៀត កង្វះនូវការនិយាយសំដៅដល់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងឯកសាររបស់ ប.ក.ក ដែលត្រូវបានដកស្រង់ នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ¹¹³⁸ ពុំបានបង្កើតជាកំហុសណាមួយឡើយ ពីព្រោះឯកសារ ទាំងនេះ ត្រូវបានយោង ដើម្បីគាំទ្រដល់ការសម្រេចស្តីពីគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ទាក់ទងនឹងការបោសសម្អាតនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យនៅមុនការមកដល់របស់ យីម ទិត្យ¹¹³⁹។
422. ទីពីរ ការអះអាងរបស់សហមេធាវី ដែលថា គ្មានសាក្សីណាម្នាក់ក្នុងចំណោមសាក្សីដែលត្រូវបាន ដកស្រង់ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលបានផ្តល់ភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា យីម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងការបោសសម្អាតនោះ គឺមិនត្រឹមត្រូវឡើយ¹¹⁴⁰។ ទោះបីសាក្សីភាគច្រើន

¹¹³⁵ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ២៩៦។

¹¹³⁶ ជាទូទៅ សូមមើល មូលដ្ឋានទី ៥.១ ខាងលើ។

¹¹³⁷ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហែម មឿន ចុះថ្ងៃទី២១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/150 ត្រង់ ERN 00968003 (ឆ.៦០)។

¹¹³⁸ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៣៣ ដែលយោងទៅដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ២៩៥។

¹¹³⁹ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ២៩៥ ជើងទំព័រ ៧៤៣។

¹¹⁴⁰ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៣៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ក្នុងចំណោមសាក្សីដែលត្រូវបានដកស្រង់ដោយសហមេធាវី (លើកលែងតែ ហែម មឿន) មិន ដែលបានឮពី យីម ទិត្យ និងមិនបានផ្តល់ភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងការចូលរួមដែលត្រូវបានចោទ ប្រកាន់របស់គាត់ក្នុងការបោសសម្អាតក៏ដោយ¹¹⁴¹ ក៏ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានដកស្រង់សាក្សីទាំងនេះនៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ សម្រាប់គ្រាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានរបស់គាត់ ជាជាងចំណុចជាក់លាក់ដែលបង្ហាញពីការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការបោសសម្អាត¹¹⁴²។

423. ជាចុងក្រោយ ពាក់ព័ន្ធនឹងការចាត់តាំងកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីមួយចំនួនតូចទៅបំពេញការងារ ជាមួយកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦¹¹⁴³ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា មាន ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់គាំទ្រដល់សេចក្តីសន្និដ្ឋាននៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ។ ជា ឧទាហរណ៍ សក្ខីកម្មរបស់ ហួន ជឿម បាននិយាយសំដៅដល់ យីម ទិត្យ យ៉ាងច្បាស់ និង បញ្ជាក់ថា យីម ទិត្យ គឺជាបុគ្គលម្នាក់ ក្នុងចំណោមជនដំបូងគេបំផុត ដែលបានរៀបចំក្រុម កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦¹¹⁴⁴។

¹¹⁴¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៣៤ ជើងទំព័រ ៦៩៨។

¹¹⁴² ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិយោងដល់ភស្តុតាងនេះ ភាគច្រើនគឺសម្រាប់ គោលបំណងនៃការពិពណ៌នាអំពី (i) ការចាប់ផ្តើមនៃការបោសសម្អាតនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យស្ថិតក្រោមសិទ្ធិអំណាចរបស់ រស់ ញឹម (លេខភូមិភាគពាយ័ព្យ១៩៧៥) (ii) ការជ្រើសរើស និងបញ្ជូនកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីតាមបញ្ជារបស់ តាម៉ុក និង (iii) ការរៀបចំការបោសសម្អាតកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យដោយកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីជាទូទៅ នៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩។ សហមេធាវីបានកម្រិតពីការជំទាស់របស់ខ្លួនត្រង់ចំណុចនេះនៅក្នុងកថាខណ្ឌ២៩៥, ២៩៦ និង៤១២ នៃដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D382) ខណៈដែលមូលដ្ឋានផ្នែកភស្តុតាងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិសម្រាប់ ការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការបោសសម្អាត ត្រូវបានពិពណ៌នាចាប់ពីកថាខណ្ឌ ៤១៣ រហូតដល់កថាខណ្ឌ ៤២៦ នៃដីកា ដោះស្រាយ (ឯកសារ D382)។

¹¹⁴³ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ២៩៨។

¹¹⁴⁴ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហួន ជឿម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/106 ត្រង់ ERN 00951904 (ឆ.១២) (“[...] ពេលពួកនិរតីចូលមកភូមិភាគពាយ័ព្យដំបូង គេមកធ្វើការជាមួយពួកពាយ័ព្យ ដោយ មិនទាន់មកធ្វើការចាប់ខ្លួនអ្វីទេ គឺគេមកតាមដានពួកពាយ័ព្យ។ តាមខ្ញុំគិត តាម៉ុក និងតាទិត ជាអ្នកមករៀបចំភូមិភាគពាយ័ព្យ នេះដំបូងគេ [...]”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហួន ជឿម ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/106 ត្រង់ ERN 00951908 (ឆ.៣៩) (“ស៖ តើពួកនិរតីដែលមកធ្វើការជាមួយពួកពាយ័ព្យដំបូងនៅក្នុងឆ្នាំណា? ឆ.៣៩៖ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ii. ការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការស្វាគមន៍កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី នៅពេលដែលពួកគេ មកដល់ បាត់ដំបង ហើយចាត់តាំងពួកគេទៅជំនួសកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ

424. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំមានកំហុសទាក់ទងនឹងការ សម្រេចដែលថា នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ មុនពេលតែងតាំងតំណែងជាផ្លូវការរបស់គាត់នៅក្នុង ភូមិភាគពាយ័ព្យ យីម ទិត្យ បានស្វាគមន៍កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីនៅបាត់ដំបង និងបានចាត់តាំង ពួកគេ ឱ្យទៅជំនួសកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ¹¹⁴⁵។ ជាពិសេស អង្គជំនុំជម្រះច្រានចោល នូវការអះអាងដែលថា គ្មានសាក្សីណាម្នាក់ ក្នុងចំណោមសាក្សីទាំងបួននាក់ ដែលត្រូវបានដកស្រង់ ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ គាំទ្រដល់ការសម្រេច ឬជាពិសេសដែលបាននិយាយអំពី យីម ទិត្យ ឬ “តាទិត្យ”។

425. ទាក់ទងនឹងតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការស្វាគមន៍កម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី និងបានចាត់តាំង ពួកគេ ឱ្យទៅជំនួសកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យនៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧¹¹⁴⁶ អង្គជំនុំជម្រះ សង្កេតឃើញថា សាក្សីម្នាក់ក្នុងចំណោមសាក្សីទាំងបួននាក់ ដែលត្រូវបានដកស្រង់ដោយសហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានគាំទ្រយ៉ាងច្បាស់លាស់ដល់ការសម្រេចនេះ។ ទោះបីជា (i) ព្រាប កប ត្រូវបានស្វាគមន៍ដោយ តាម៉ុក នៅបាត់ដំបងក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៧¹¹⁴⁷ (ii) យីម គួញ ត្រូវបានស្វាគមន៍ដោយ យីម ទិត្យ នៅបាត់ដំបងនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨¹¹⁴⁸ និង (iii) ណុប ណាន ត្រូវបានចាត់តាំងជាមួយកម្មករភូមិភាគនិរតីផ្សេងទៀត ឱ្យទៅធ្វើការនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ “តាមបញ្ជារបស់ តាម៉ុក និងតាទិត” បន្ទាប់ពីគាត់បានមកដល់បាត់ដំបងនៅក្នុងខែឧសភា ឬមិថុនា

ពេលពួកនិរតីមកដំបូងគឺចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ហើយគេប្រើល្បិចអញ្ជោះ គឺថ្នាក់ដឹកនាំគេថា គេធ្វើម្នាក់នេះដើម្បីឱ្យអប់រំផង ព្រោះគេនោះបានធ្វើខុសនៅភូមិភាគនិរតី តែតាមពិត ពួកនេះហើយគឺជាអ្នកមកស៊ើបការណ៍”)។

¹¹⁴⁵ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ២៩៩។

¹¹⁴⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៣៦។

¹¹⁴⁷ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ព្រាប កប ចុះថ្ងៃទី៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/62 ត្រង់ ERN 01037142 (ឆ.៣២, ឆ.៣៥)។

¹¹⁴⁸ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យីម គួញ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D219/904 ត្រង់ ERN 01381133 (ឆ.៤៧) ត្រង់ ERN 01381136 (ឆ.៧០, ឆ.៧១)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ឆ្នាំ១៩៧៨¹¹⁴⁹ ក៏ដោយ ក៏ ពៅ គឿន បានបញ្ជាក់ថា “នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ តាទិត្យ បានប្រជុំជាមួយនឹងកម្មាភិបាលធំៗផ្សេងទៀតនៅក្រុងបាត់ដំបង ហើយក្រោយមកទៀត កម្មាភិបាលទាំងអស់នោះចេញទៅកន្លែងផ្សេងៗគ្នា។ ខ្ញុំមិនដែលបានជួបគាត់ទេ តែខ្ញុំធ្លាប់ឮឈ្មោះ តាទិត្យនេះ”¹¹⁵⁰។ លើសពីនេះទៀត ផ្ទុយទៅនឹងការអះអាងរបស់សហមេធាវី ដែលថា ពៅ គឿនមិនស្គាល់មេដឹកនាំណាម្នាក់ ដែលបានគ្រប់គ្រងភូមិភាគ និងតំបន់¹¹⁵¹ សាក្សីបានកំណត់អត្តសញ្ញាណរបស់ យឹម ទិត្យ យ៉ាងច្បាស់ថា គាត់ស្ថិតនៅក្នុងគណៈកម្មាធិការតំបន់ ១ បន្ទាប់ពីការបោសសម្អាតកម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ និងបានផ្តល់សក្ខីកម្មថា យឹម ទិត្យ ក្រោយមក “បានគ្រប់គ្រងភូមិភាគពាយ័ព្យ”¹¹⁵²។

iii. ការចូលរួមរបស់ យឹម ទិត្យ ក្នុងការបោសសម្អាតនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ និងការចាប់ខ្លួន “ប្រធាន”

កងវរសេនាតូចពីររូប ដែលគ្រប់គ្រងលើការដ្ឋានរោងចក្រស្បូវសក់ពង់គល់

426. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ពុំមានភ័ស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ទាក់ទងនឹងការចូលរួមរបស់ យឹម ទិត្យ ក្នុងការចាប់ខ្លួន “ប្រធាន” កងវរសេនាតូចពីររូប ដែលគ្រប់គ្រងរោងចក្រស្បូវសក់ពង់គល់¹¹⁵³។ ក៏ប៉ុន្តែ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំបានធ្វើការសម្រេចច្បាស់លាស់ទេថា យឹម ទិត្យ ជាប់

¹¹⁴⁹ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ណាន ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/92 ត្រង់ ERN 00947252, 00947253 (ឆ.៣, ឆ.១១)។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ឃើញថា សហមេធាវីបានជំទាស់ដោយមិនត្រឹមត្រូវទៅលើកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប យឹម (ប្រពន្ធរបស់ ព្រាប កប) ខណៈដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានយោងដល់សក្ខីកម្មរបស់ ណុប ណាន។ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ២៩៩ ជើងទំព័រ ៧៥៨។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៣៦ ជើងទំព័រ ៧១៣។

¹¹⁵⁰ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពៅ គឿន ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/64 ត្រង់ ERN 01037176 (ឆ.៣១)។

¹¹⁵¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៣៦ ជើងទំព័រ ៧១៦ ដែលយោងតាម កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពៅ គឿន ចុះថ្ងៃទី៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/682 ត្រង់ ERN 01203900 (ឆ.១៧-ឆ.១៩)។

¹¹⁵² កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ពៅ គឿន ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/64 ត្រង់ ERN 01037176 (ឆ.២៧-ឆ.២៩)។

¹¹⁵³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៣៨។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ពាក់ព័ន្ធនឹងការបោសសម្អាតលេខាកងវរសេនាតូចទាំងពីររូបនេះ។ នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ លើកឡើងពីការអះអាងនៃសក្ខីកម្មពាក្យចោមអាវ៉ាមអនាមិករបស់ ហួន ជឿម និងបានទទួលស្គាល់នូវតម្លៃជាភស្តុតាងដ៏តិចតួចនេះ¹¹⁵⁴។ លើសពីនេះទៀត ការយោងទៅលើភស្តុតាងរបស់ ហួន ជឿម ទាក់ទងនឹងរោងចក្រស្តុកសក់ពង់គល់ នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ មិនមែនជាកត្តាសម្រេច ក្នុងការសន្និដ្ឋានលើការចូលរួមរបស់យីម ទិត្យ ក្នុងការបោសសម្អាតនៅភូមិភាគពាយ័ព្យនោះទេ ដោយហេតុថា យីម ទិត្យ មិនត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីការបោសសម្អាតនៅក្នុងការដ្ឋានរោងចក្រស្តុកសក់ពង់គល់ ទាក់ទងនឹង “ប្រធាន” កងវរសេនាតូចទាំងពីររូប¹¹⁵⁵ ហើយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានទទួលស្គាល់ថា មិនមានភស្តុតាងដែលអាចជឿទុកចិត្តបានដែលថា យីម ទិត្យ បានទៅពិនិត្យមើលការដ្ឋានរោងចក្រស្តុកសក់ពង់គល់ ទោះបីតាម៉ុកបានទៅពិនិត្យមើលជាទៀងទាត់ក៏ដោយ¹¹⁵⁶។

427. ទោះបីដូចបានរៀបរាប់ពីខាងលើក៏ដោយ ក៏ចៅក្រមអន្តរជាតិអាចរកបានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដែលគាំទ្រដល់ការចូលរួមជាចម្បងរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ស្តីពីការសម្លាប់ខ្មាំង ទាំងក្នុង និងទាំងក្រៅជួរក្រុងកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ក្រៅពីភស្តុតាងរបស់ ហួន ជឿម¹¹⁵⁷។ ទាក់ទងនឹងការបោសសម្អាតប្រជាជនភូមិភាគពាយ័ព្យនៅក្នុងជួរក្រុងកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ឈាន ហិក បានបញ្ជាក់ថា ក្នុងអំឡុងកិច្ចប្រជុំមួយ យីម ទិត្យ បានប្រកាសថា “អ្នកដឹកនាំភូមិភាគពាយ័ព្យ

¹¹⁵⁴ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៤១៨ (“សាក្សីនេះមិនបានលើកឡើងពីពេលដែលឧប្បទវហេតុនេះកើតឡើង ឬថាគាត់បានឮរឿងនេះពីពេលណាទេ”)។

¹¹⁵⁵ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 ទំព័រ ៧៣៧ (“ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយចំពោះកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ” មិនមែនការចោទប្រកាន់ពីការដ្ឋានរោងចក្រស្តុកសក់ពង់គល់)។ សូមមើលផងដែរ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៧៤៣។

¹¹⁵⁶ សូមមើលផងដែរ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៧៤៦ (សេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម)។ សូមមើលផងដែរ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី លីម ទឹម ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/108 ត្រង់ ERN 00951928 (ឆ.១៦) (“ខ្ញុំស្គាល់តាទិត។ គាត់នៅកាន់ខាងភូមិភាគពាយ័ព្យ។ គាត់នៅក្នុងបាត់ដំបង ហើយគាត់មិនដែលមករោងចក្រស្តុកសនេះទេ មានតែតាម៉ុក ទេ ដែលមកទីនេះ”)។

¹¹⁵⁷ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៤០។ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៤១៣-៤២៦។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

គឺជាជនក្បត់ ព្រោះជាប់ខ្សែរបស់ យួន”¹¹⁵⁸។ ណង នី (ជាកម្មករក្នុងកងចល័តនៅការដ្ឋានទំនប់ កង្កត) បានផ្តល់សក្ខីកម្មស្រដៀងគ្នាថា យឹម ទិត្យ បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា កម្មាភិបាលភូមិភាគ ពាយ័ព្យ មាន “ក្បាលយួន ខ្លួនខ្មែរ”¹¹⁵⁹។ សៅ ជាប់ ក៏បានពន្យល់ផងដែរថា យឹម ទិត្យ បាន ចាត់តាំងកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី ជាពិសេស ឱ្យស្រាវជ្រាវរក និងចាប់ខ្លួន “ភ្នាក់ងារ សេអ៊ីអា” និងវៀតណាម នៅក្នុងក្រុមភូមិភាគពាយ័ព្យ¹¹⁶⁰។ ភ័ស្តុតាងផ្សេងទៀត បញ្ជាក់ថា យឹម ទិត្យ បាន ចូលរួមក្នុងការបោសសម្អាត ដោយមានការចាប់ខ្លួនកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យភ្នាក់ភូមិភាគ តំបន់ និងសហករណ៍¹¹⁶¹។ ជាងនេះទៅទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ឃើញថា ការចូលរួម របស់ យឹម ទិត្យ ក្នុងការបោសសម្អាត បានពង្រីកដល់ប្រជាជនទូទៅផងដែរ¹¹⁶²។ ជាឧទាហរណ៍ ណុប ងឹម (ជាអនុលេខាស្រុកសំឡូត) បានពន្យល់ថា ក្នុងអំឡុងកិច្ចប្រជុំមួយ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ យឹម ទិត្យ ជាពិសេស បានណែនាំគាត់ និងកម្មាភិបាលដទៃទៀត ឱ្យ “កម្ទេច” ខ្លាំងណាដែលប្រឆាំងនឹង

¹¹⁵⁸ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឈាន ហ៊ា ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/136 ត្រង់ ERN 00960664-00960665 (ឆ.១៣) ។

¹¹⁵⁹ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណង នី ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/77 ត្រង់ ERN 00934389 (ឆ.៣០) (“[តាទិត] និយាយថា ពួកពាយ័ព្យនេះ គឺ “ក្បាលយួនខ្លួនខ្មែរ”។ គេចោទថា ចូលដៃចូលជើងជាមួយ វៀតណាម ហេតុនេះហើយទើបគេចាប់ពួកកម្មាភិបាលពាយ័ព្យសម្លាប់ចោល។ នៅពេលពួកនិរតីក្តោបក្តាប់តំបន់នេះទាំងស្រុង ហើយ គេចាប់ពួកអតីតកម្មាភិបាលពាយ័ព្យ ដូចជា កងចល័ត ប្រធានសហករណ៍ យកទៅសម្លាប់នៅភូមិបាយដំរាំ ឃុំ បាយដំរាំ”)។

¹¹⁶⁰ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សៅ ជាប់ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៧ ឯកសារ D219/982 ត្រង់ ERN 01477629 (ឆ.៣៣) (“តាំងពីឆ្នាំ៧៥ ៧៦ ហ្នឹងក៏សម្លាប់ ហើយ៧៧ ពួកនិរតីមក។ ហើយក្នុងឆ្នាំ៧៦ ៧៧ ហ្នឹងតាទិត្យ ចាត់តាំងរកខ្លាំង សេ.អ៊ី. អា យួន។ អាហ្នឹងគេស្រាវជ្រាវរកចាប់រហូត។ ការចាប់ហ្នឹងទល់ពួកនិរតីចូលមក”)។

¹¹⁶¹ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី នួន មួន ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D105/3 ត្រង់ ERN 00780638 (ឆ.៣៣-ឆ.៣៤) (“ពួកគេថា តាម៉ុក មកពីនិរតី តាទិត មកពីនិរតី ហើយកម្មាភិបាលភូមិភាគពាយ័ព្យ ត្រូវគេចាប់ខ្លួនទាំងអស់ ចាប់តាំងពីភ្នាក់ភូមិភាគចុះមកថ្នាក់តំបន់ រហូតដល់ថ្នាក់សហករណ៍។ សៈ តើការចាប់នោះគឺនៅក្រោមអំណាចរបស់ តាម៉ុក និងតាទិត ឬទេ? ឆ.៣៤៖ បាទ”)។

¹¹⁶² សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៤២៣-៤២៦។ សូមមើល ឧទាហរណ៍ កំណត់ហេតុ នៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី សុខ ជាតិ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/689 ត្រង់ ERN 01205210 (ឆ.៥៤) (“សៈ តើលោកដឹងអំពីមូលហេតុដែលមនុស្សទាំងនោះត្រូវបានគេបញ្ជូនទៅរៀនដែរទេ? ឆ.៥៤៖ មូលហេតុដែលបញ្ជូនទៅ គឺ អ្នកដែលធ្លាប់ធ្វើបាត់ដំរើក រំហែកបង្កី បាក់ដងចប អ្នកដែលធ្លាប់តវ៉ាអីគេបន្តិចបន្តួចគេថាជាខ្លាំង ហើយត្រូវគេយកទៅរៀន សូត្រហើយ”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

របប ប.ក.ក¹¹⁶³។ លើសពីនេះទៀត យីម ទិត្យ បានប្រាប់គាត់ដោយផ្ទាល់ថា ក្នុងករណី “ខ្លាំង” បដិសេធមិនព្រមកែប្រែ ពួកគេ “នឹងត្រូវចាប់យកទៅសម្លាប់”¹¹⁶⁴។

428. ហេតុដូច្នោះ ទោះបីចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ពុំមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការបញ្ជាក់ថា យីម ទិត្យ ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការចាប់ខ្លួន “ប្រធាន” កងវរសេនាតូចពីររូប ដែលគ្រប់គ្រងរោងចក្រស្តុកស កំពង់គល់នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ ក៏ដោយ ក៏ប៉ុន្តែ អង្គជំនុំជម្រះនៅតែតម្កល់ការសម្រេច ផ្សេងទៀតអំពីការចូលរួមរបស់គាត់ក្នុងការបោសសម្អាតនៅភូមិភាគពាយ័ព្យ។ អង្គជំនុំជម្រះយល់ ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំបានប្រព្រឹត្តដោយមិនសមហេតុផលឡើយ ក្នុងការ សម្រេចថា យីម ទិត្យបានគាំទ្រ និងចូលរួមជាចម្បងដល់គោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ស្តីពីការ អប់រំរៀនសូត្រនៃក្រុមដែលគេហៅថា “សមាសធាតុមិនល្អ” និងការសម្លាប់ខ្លាំង ទាំងក្នុង និងក្រៅ ជួរ បក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា។

គ. ការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងបទបញ្ជាស្តីពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍

429. នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសម្រេចថា យីម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកជាចម្បង ក្នុងគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ស្តីពីបទបញ្ជានៃការរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍¹¹⁶⁵។ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ឃើញថា ការសម្រេចរបស់សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ គឺផ្អែកលើការពិពណ៌នាអំពីអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយដែលគាំទ្រដោយ សាក្សីជាប្តីប្រពន្ធពីរូប គឺណុប ឆឹម និង ព្រាប កប (ជាទាហានពិការ)។ សហមេធាវីអះអាងថា “ត្រឹមតែវត្តមាន” របស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយ នៅក្នុងស្រុកសំឡូត ខេត្ត

¹¹⁶³ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ឆឹម ចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/285 ត្រង់ ERN 01008706 (ឆ.៥៦) (“តាមុក និងតាទិត្យ បាននិយាយអំពីស្ថានភាពខ្លាំង។ ពួកគាត់បានណែនាំយើងថា យើងត្រូវកម្ទេចខ្លាំងណា ដែលប្រឆាំងនឹងអង្គការ។ [...] តាមខ្ញុំយល់ឃើញថា “ខ្លាំងណាដែលក្បត់នឹងយើង យើងត្រូវកម្ទេច មានន័យថា ខ្លាំងនោះនឹង ត្រូវបានសម្លាប់”)។

¹¹⁶⁴ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ឆឹម ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/298 ត្រង់ ERN 01095988 (ឆ.១៦) (“តាមុក ហើយនិង តាទិត បានប្រាប់យើងថា បើយើងឃើញមានពួកនេះ យើងត្រូវព្រមានប្រាប់គេឱ្យ កែប្រែ បើពុំដូច្នោះទេ យើងនឹងចាប់ពួកគេយកទៅសម្លាប់”)។

¹¹⁶⁵ ដីកាដោះស្រាយ ឯកសារ D382 កថាខណ្ឌ ៤២៧ និង ១០២៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

បាត់ដំបង ក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ មិនអាចកំណត់ថាជាការចូលរួមចំណែកយ៉ាងចម្បងចំពោះ សហគម្ព័ន្ធកម្មវិធី¹¹⁶⁶។

430. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការអះអាងខាងលើ មិនអាចយកជាសម្គាល់បានទេ។ តាម ទស្សនៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះ យីម ទិត្យ មិន “ត្រឹមតែមានវត្តមាន”ទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងបានចូល រួមចំណែកយ៉ាងសកម្មដល់ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ ក្នុងតួនាទីរបស់គាត់ជា លេខាតំបន់ ១¹¹⁶⁷។ ជាឧទាហរណ៍ យីម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងការរៀបចំគ្រែ មុង និងលិខិតផ្ញើជូន ប្តីប្រពន្ធផ្ទេងផ្ទី¹¹⁶⁸ ហើយ ព្រាប កប បានពន្យល់ថា យីម ទិត្យ បានឡើងផ្ទៃសន្តវកថានៅ ក្នុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលតាមរយៈពិធីនោះ គាត់បានណែនាំដល់ប្តីប្រពន្ធដែល ទើបរៀបការផ្ទឹម ឱ្យ “ចេះស្រឡាញ់គ្នា ត្រូវមានសាមគ្គីភាព”¹¹⁶⁹។ ចៅក្រមអន្តរជាតិក៏បាន កត់សម្គាល់ឃើញផងដែរថា ពិធីនេះត្រូវបានរៀបចំឡើងសម្រាប់រៀបការប្តីប្រពន្ធ ៣៨ គូ ដែល នៅក្នុងពិធីនេះ ទាហានពិការត្រូវបានគេផ្គត់ផ្គង់ជាមួយនឹងស្រ្តីមកពីស្រែអំបិល¹¹⁷⁰។ លើសពី នេះទៀត រយៈពេលពីរបីថ្ងៃបន្ទាប់ពីពិធីរៀបការ យីម ទិត្យ បានចុះសួរសុខទុក្ខដើម្បីតាមដាន និង កត់សម្គាល់នៅពេលដែលគាត់បានសួរប្តីប្រពន្ធថាតើពួកគេព្រមព្រៀងរស់នៅជាមួយគ្នា និងបាន

¹¹⁶⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ឯកសារ D382/22 កថាខណ្ឌ ២៤២។
¹¹⁶⁷ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ឆឹម ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/285 ត្រង់ ERN 01008707 (ឆ.៦៣) (“ស៖ តើលោកស្រីដឹងទេថា តាទិត្យ គាត់មានតួនាទីអ្វីទៀតក្រៅពីលេខាតំបន់១? ឆ.៦៣៖ ខ្ញុំគ្រាន់តែដឹង ថា គាត់ជាលេខាតំបន់ ១ តែប៉ុណ្ណោះ”)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ព្រាប កប ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/62 ត្រង់ ERN 01037144 (ឆ.៤៦)។ សូមមើលផងដែរ មូលដ្ឋានទី ៥.២ (iii) ខាងលើ (ដែលតម្កល់ការ សម្រេចថា យីម ទិត្យ គឺជាលេខាតំបន់១)។
¹¹⁶⁸ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ព្រាប កប ចុះថ្ងៃទី៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/62 ត្រង់ ERN 01037143 (ឆ.៤៤)។
¹¹⁶⁹ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ព្រាប កប ចុះថ្ងៃទី៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/62 ត្រង់ ERN 01037144 (ឆ.៤៥-ឆ.៤៦)។
¹¹⁷⁰ ប្រតិចារិកនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី សវនាការលើអង្គសេចក្តីនៃសំណុំរឿង ០០២/០២ [ណុប ឆឹម] ថ្ងៃទី៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ D219/974.1.2 ត្រង់ ERN 01382490 បន្ទាត់ ២២-២៣។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ឆឹម ចុះ ថ្ងៃទី១៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D118/285 ត្រង់ ERN 01008708 (ឆ.៦៨)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ណែនាំពួកគេ “ឱ្យធ្វើល្អ កុំឱ្យធ្វើអាក្រក់”¹¹⁷¹។ ណុប ងឹម ដោយគ្មានជម្រើសផ្សេងទៀត ប៉ុន្តែត្រូវតែរៀបការ ប្រសិនបើគាត់មិនចង់ឱ្យគេយកទៅសម្លាប់¹¹⁷² បានយល់ភ្លាមពីការ ណែនាំរបស់ យឹម ទិត្យ ថា “តែការហើយ ត្រូវដេកនៅជាមួយគ្នា”¹¹⁷³។ ជាចុងក្រោយ យឹម ទិត្យ និង តាម៉ុក បានធ្វើការត្រួតពិនិត្យទិន្នន័យអត្រាកំណើត¹¹⁷⁴ រួមទាំងកិច្ចប្រជុំស្តីពី “ថាតើមាន កូនង៉ែតកើតប៉ុន្មានក្នុងមួយខែ”¹¹⁷⁵។

431. ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពុំបានប្រព្រឹត្តដោយមិនសម ហេតុផលឡើយ ក្នុងការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកជាចម្បងដល់គោលនយោបាយ របស់ ប.ក.ក ស្តីពីបទបញ្ជានៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។

¹¹⁷¹ ប្រតិចារិកនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី សវនាការលើអង្គសេចក្តីនៃសំណុំរឿង ០០២/០២ [ណុប ងឹម] ថ្ងៃទី៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ ត្រង់ ERN 01382495 បន្ទាត់ ១៣-១៥ (“ហើយការបានពីរបីថ្ងៃបាន អុំ ទិត្យ គាត់មក គាត់មក សួរណែនាំអ្វីចឹងទៅណា គាត់មកសួរនាំអ្វីចឹង មានអាណារត់ចោលគ្នាអ្វីចឹងទៅណា។ ហើយអត់មាននរណារត់ចោលអ្វីចឹង ក៏គាត់ចេះតែណែនាំទៅ ណែនាំឱ្យធ្វើល្អ កុំឱ្យធ្វើអាក្រក់អ្វីចឹងទៅណា”)។

¹¹⁷² ប្រតិចារិកនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី សវនាការលើអង្គសេចក្តីនៃសំណុំរឿង ០០២/០២ [ណុប ងឹម] ថ្ងៃទី៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ ត្រង់ ERN 01382488 បន្ទាត់ ២៤-២៥ (“ខ្ញុំចង់រត់ដែរ ប៉ុន្តែខ្លាចគេវៃចោល [...]”) ត្រង់ ERN 01382497 បន្ទាត់ ៨-៩ (“មិនចង់យក ចង់តែរត់ចោលទេ តែធ្វើម៉េច ចេះតែទៅទៅ”)។

¹¹⁷³ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ងឹម ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ ឯកសារ D219/835 ត្រង់ ERN 01329405 (ឆ.១៥១-ឆ.១៥២) (ឆ.១៥១៖ [...] តែការហើយ ត្រូវដេកនៅជាមួយគ្នាហ្នឹងហើយ។ ស៖ តើនោះជាអ្វីដែលលោក ស្រីយល់ពីការណែនាំរបស់តាទិត្យ មែនទេ? ឆ.១៥២៖ បាទ”)។

¹¹⁷⁴ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ងឹម ចុះថ្ងៃទី៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/298 ត្រង់ ERN 01095988 (ឆ.១៦) (“នៅក្នុងអង្គប្រជុំ គេក៏បាននិយាយផងដែរអំពីស្ថិត [...] និងកើត [...] ដែលឃុំនីមួយៗសម្រេចបាន។ តាម៉ុក ជួនកាលតាទិត តែងតែដាក់សំណួរមកលើពួកយើងដែលជាតំណាងសង្កាត់ និងស្រុកម្នាក់ៗឱ្យរាយការណ៍ថា មានរឿងរ៉ាវអ្វីកើតឡើងនៅក្នុងសង្កាត់ និងស្រុករបស់ខ្លួន”)។

¹¹⁷⁵ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ណុប ងឹម ចុះថ្ងៃទី៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/298 ត្រង់ ERN 01095989 (ឆ.១៨) (“ស៖ តើលោកស្រីមានចាំបានដែរឬទេ ថាតើ តាទិត និងតាម៉ុក បាននិយាយអ្វីខ្លះអំពីស្ថិតិប្រជាជន? ឆ.១៨៖ នៅពេលប្រជុំ គាត់បានសួរពួកយើងអំពី ថាតើមានកូនង៉ែតកើតប៉ុន្មានក្នុងមួយខែ[...]”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ឃ. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

432. ជាសេចក្តីសន្និដ្ឋានចុងក្រោយ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពុំមានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកជាចម្បងក្នុងការជួយជ្រោមជ្រែង ដល់សហឧក្រិដ្ឋកម្ម ក តាមរយៈការអនុវត្តគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក ស្តីពី (i) ការបង្កើត និងការគ្រប់គ្រងសហករណ៍ និងការដ្ឋាន (ii) ការបោសសម្អាត និងការកំណត់គោលដៅទៅលើ “ខ្នាំង” និងក្រុមជាក់លាក់ផ្សេងទៀត និង (iii) បទបញ្ជាស្តីពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។ ហេតុដូច្នេះ សម្រេចបដិសេធ មូលដ្ឋានទី ៥.៣(i)។

មូលដ្ឋានទី ៥.៣(ii)៖ ការចោទប្រកាន់អំពីកំហុសចំពោះការសម្រេចថា យីម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកនៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្ម ១

១. អំណះអំណាង

433. នៅក្នុងការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទាក់ទងនឹង សហឧក្រិដ្ឋកម្ម ខ សហមេធាវីអះអាងអំពីកំហុសក្នុងការសម្រេចថា លោក យីម ទិត្យ បាន “ចូលរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់” ក្នុងគោលនយោបាយ ប.ក.ក ស្តីពីការលុបបំបាត់ខ្មែរក្រោមចាប់ពី “ក្នុងពេលណាមួយក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ពេលបញ្ចប់របប”¹¹⁷⁶។ សហមេធាវីលើកឡើងអំពី សុន្ទរកថាជាច្រើន ដែលចោទប្រកាន់ថា លោក យីម ទិត្យ បានផ្តួង ការព្រមាន និងមតិមួយចំនួន ដែលអះអាងថាមានវេហ្សាសាស្ត្រប្រឆាំងរឿតណាម ដែលទាំងអស់នេះត្រូវបានសំអាងនៅក្នុង ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ក្នុងនោះបានលើកទទ្ទឹករណ៍ថា សេចក្តីផ្តួងការណ៍ទាំងនេះខ្លះ “ខ្លឹមសារ បរិបទ និងកាលបរិច្ឆេទច្បាស់លាស់”¹¹⁷⁷។ លើសពីនេះទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិខកខានមិនបានពន្យល់ថា តើ សេចក្តីផ្តួងទាំងនេះបង្កើតបាន “ការចូលរួមចំណែកយ៉ាង សំខាន់” ដោយរបៀបណា ចំពោះការសម្លាប់រង្គាលបែបប្រល័យពូជសាសន៍ទៅលើខ្មែរក្រោម

¹¹⁷⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ២៤៤។

¹¹⁷⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ២៤៦-កថាខណ្ឌ ២៤៧។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ជាពិសេស ក្នុងបរិបទដែល លោក យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាកំពុងបំពេញការងារ នៅក្រោមរបបមួយដែលកំពុងមានសង្គ្រាមជាមួយរដ្ឋាភិបាលនោះ¹¹⁷⁸។

434. សហមេធាវីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានញែកឱ្យដាច់រវាងការ ចូលរួមចំណែកជាលក្ខណៈបុគ្គលរបស់លោក យឹម ទិត្យ និងគោលនយោបាយទូទៅនៃ ប.ក.ក ដោយបានគូសបញ្ជាក់ថា “សហឧក្រិដ្ឋកម្មមិនមែនជាទស្សនៈបើកចំហរដែលអនុញ្ញាតឱ្យមាន ការផ្ដន្ទាទោសផ្នែកលើពិរុទ្ធភាព ដោយសារការមានទំនាក់ទំនងជាមួយឡើយ”¹¹⁷⁹។ ចំណុចចុង ក្រោយ សហមេធាវីចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានពន្យល់ថា តើ “ភាពស្របគ្នា” នៃសេចក្ដីថ្លែងការណ៍ដូចបានចោទប្រកាន់ចំពោះលោក យឹម ទិត្យ អំពីការ សម្លាប់ខ្មែរក្រោមក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ អាចបង្ហាញដោយរបៀបណាថា លោក យឹម ទិត្យ បានចូលរួម ចំណែកសំខាន់នៅក្នុងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ហើយលើសពីនេះទៀត ថា តើ សេចក្ដីថ្លែងការណ៍ ណាមួយ នៅជិតទាំងពេលវេលា និងភូមិសាស្ត្រ ឬ ថា តើ សេចក្ដីថ្លែងការណ៍ទាំងនេះ ជំរុញឱ្យ មានការសម្លាប់រដ្ឋាភិបាលដោយរបៀបណា¹¹⁸⁰។ សហមេធាវីសន្និដ្ឋានថា មិនមាន អ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុតតល់ម្យ៉ាងណាម្នាក់ អាចឈានដល់ការសម្រេចរបស់សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលចោទជាបញ្ហានេះទេ¹¹⁸¹។

435. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិឆ្លើយតបថា សហមេធាវីខកខានមិនបានបង្ហាញនូវកំហុសណាមួយ ដែលអាចពិនិត្យឡើងវិញបាន ពាក់ព័ន្ធនឹងការចូលរួមចំណែកសំខាន់របស់ លោក យឹម ទិត្យ នៅ ក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្ម ខ¹¹⁸²។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជំទាស់ថា សហមេធាវីបានដកស្រង់ ច្បាប់ ៗ និងកំណត់មិនត្រឹមត្រូវលើការសម្រេចយ៉ាងទូលំទូលាយចំពោះការប្រព្រឹត្តរបស់ យឹម ទិត្យ នៅភូមិភាគនីរតី និងពាយ័ព្យ¹¹⁸³ ដោយបានគូសបញ្ជាក់ថា ជនរងគ្រោះខ្មែរក្រោមនៅក្នុង

¹¹⁷⁸ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ២៤៧។
¹¹⁷⁹ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ២៤៨។
¹¹⁸⁰ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/24) កថាខណ្ឌ ២៤៩។
¹¹⁸¹ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/24) កថាខណ្ឌ ២៥០។
¹¹⁸² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/27) កថាខណ្ឌ ១៤១។
¹¹⁸³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/27) កថាខណ្ឌ ១៤២-កថាខណ្ឌ ១៤៤ (សហព្រះរាជអាជ្ញាអះអាងថា សម្រាប់ការប្រព្រឹត្តនៅក្នុងភូមិភាគនីរតី ដែលនាំឱ្យមានសហឧក្រិដ្ឋកម្មនេះ សហចៅក្រម សេចក្ដីពិចារណាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

តំបន់ស្ថិតក្រោមសិទ្ធិអំណាចរបស់ លោក យឹម ទិត្យ គឺជាជនស៊ីវិល រួមទាំង កុមារផងដែរ¹¹⁸⁴។ លើសពីនេះទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជំទាស់ថា ការលើកឡើងរបស់សហមេធាវីថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិត្រូវបានតម្រូវឱ្យធ្វើការពន្យល់ពីរបៀប ដែលសេចក្តី ផ្តេងការណ៍របស់លោក យឹម ទិត្យ “នៅជិតទាំងពេលវេលា និងភូមិសាស្ត្រ ឬថា តើ សេចក្តីផ្តេងទាំងនោះជំរុញឱ្យមានការសម្លាប់រង្គាល” ដោយរបៀបណានោះ គឺជាការយល់ខុស ជាមូលដ្ឋានទៅលើច្បាប់ជាធរមាន ពោលគឺ ការចូលរួមចំណែករបស់ជនជាប់ចោទចំពោះ សហឧក្រិដ្ឋកម្ម មិនចាំបាច់រហូតដល់ “មិនអាចខ្វះបាន” នោះទេ¹¹⁸⁵។ ក្នុងករណីណាក៏ដោយ សេចក្តីផ្តេងការណ៍បែបនេះមានជាប់ទាក់ទងយ៉ាងច្បាស់ទៅនឹងការសម្លាប់ខ្មែរក្រោមក្នុងបរិបទ នៃរចនាសម្ព័ន្ធហានុក្រមរបស់ ប.ក.ក និងរបៀបដែលគោលនយោបាយទាំងនេះត្រូវបានអនុវត្ត ដោយអ្នកមានសិទ្ធិអំណាច។ ជាចុងក្រោយ ការអះអាងរបស់សហមេធាវីថា សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិខកខានមិនបានពន្យល់ថា តើ ការសម្រេចណាមួយ ទាក់ទងនឹងការចូលរួម

ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសម្រេចថា (i) យឹម ទិត្យ បានព្រមានអ្នកចូលរួមកិច្ចប្រជុំមួយនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ នៅពាក់កណ្តាល ឆ្នាំ១៩៧៥ ថា នរណា ដែល “រត់ចូលយួន” គឺជាខ្មាំង ហើយគេនឹងសម្លាប់ចោល។ (ii) យឹម ទិត្យ និងកម្មាភិបាលតំបន់ ១៣ ដទៃទៀត បានចូលរួមកិច្ចប្រជុំរយៈពេល ១០ថ្ងៃ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦ នៅស្រុកអង្គរជ័យ ដែលនៅក្នុងការប្រជុំនោះ វៀតណាម និង អ្នកដែលមានសាច់ញាតិមកពីកម្ពុជាក្រោម ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាខ្មាំង និង (iii) នៅក្នុងការប្រជុំជាញឹកញាប់នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧ ឬ ដើមឆ្នាំ១៩៧៨ នៅស្រុកគិរីវង់ ដែលចូលរួមដោយមេឃុំ និងមេស្រុក យឹម ទិត្យ បានលើកយោងទៅរក “យួនខ្មែរ” នៅពេលពិភាក្សាអំពីបញ្ហាសន្តិសុខផ្ទៃក្នុង និងបានលើកឡើងថា វៀតណាមបានជ្រៀតចូល ព្រមទាំងធ្វើជាគិញនៅគ្រប់កម្រិត ទាំងអស់នៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ហើយបានអំពាវនាវដល់អ្នកចូលរួមឱ្យរាយការណ៍ពីបុគ្គលបែបនេះទៅថ្នាក់លើ។ ពាក់ព័ន្ធ ជាមួយការប្រព្រឹត្តិនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ ដែលរួមចំណែកដល់ សហឧក្រិដ្ឋកម្មនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសម្រេចថា (i) នៅទីតាំងមួយចំនួនក្នុងតំបន់ ១ ចាប់ពីដើមឆ្នាំ១៩៧៧ រហូតដល់យ៉ាងហោច ណាស់ ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨ យឹម ទិត្យ បានផ្តេងនៅក្នុងការប្រជុំ ដែលចូលរួមដោយកម្មាភិបាល យោធា និងស៊ីវិល អំពីថា តើ វៀតណាមចង់លេបកម្ពុជាដោយរបៀបណា (ii) នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំជាក់លាក់មួយនៅទំនប់កង្កួត មុនខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ ដែល មានមនុស្សចូលរួម ៧០០ ទៅ ៨០០នាក់ រួមមានទាំងប្រធានស្រុក និងឃុំ និងប្រជាជនទូទៅនោះ យឹម ទិត្យ បានបញ្ជាក់ថា យួន និង “ខ្មាំងផ្ទៃក្នុង” ដទៃទៀត បានលាក់បំបាំងក្នុងចំណោមប្រជាជន ហើយថា អ្នកចូលរួមត្រូវត្រួតពិនិត្យ និងរាយការណ៍អំពី ខ្មាំងបែបនេះ ដើម្បីឱ្យ “អង្គការ” អាចសម្លាប់ពួកគេ និង (iii) យឹម ទិត្យ បានដឹកនាំការប្រជុំមួយ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ ដើម្បី ពិភាក្សាអំពី “ខ្មាំងយួន” ហើយគាត់បានបញ្ជាក់ថា “សម្លាប់អ្នកដែលអាចនិយាយភាសាវៀតណាម ឬ អ្នកដែលជាប់ ខ្សែយួន”។

¹¹⁸⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/27) កថាខណ្ឌ ១៤៤។

¹¹⁸⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/27) កថាខណ្ឌ ១៤៥។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ចំណែករបស់ លោក យឹម ទិត្យ ចំពោះសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ហើយការសម្រេចណាមួយទាក់ទងនឹង
គោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក គឺជាការយល់ច្រឡំចំពោះដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ
ដោយសារការចូលរួមចំណែកដល់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ខ គឺដូចគ្នានឹងការចូលរួមចំណែកលើ
គោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក¹¹⁸⁶។

២. ការពិភាក្សា

- 436. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីទាក់ទងនឹងការចូលរួមចំណែករបស់ លោក យឹម ទិត្យ នៅក្នុង
សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមចំពោះសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ខ¹¹⁸⁷ ពាក់ព័ន្ធនឹងការសម្លាប់រង្គាល់បែបប្រល័យពូជ
សាសន៍លើខ្មែរក្រោម បានចោទជាបញ្ហាមួយចំនួន ថា តើ (i) ជាបញ្ហាអង្គច្បាប់ សកម្មភាពរបស់
លោក យឹម ទិត្យ គឺជា “ការចូលរួមចំណែកសំខាន់” នៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែរឬទេ និងថា តើ
(ii) ជាបញ្ហាអង្គហេតុ មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់គាំទ្រដល់ការសម្រេចរបស់ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត
ដែលរងការជំទាស់ ទាក់ទងនឹងសកម្មភាពទាំងនោះ ដែរឬទេ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងធ្វើការ
ដោះស្រាយចំពោះបញ្ហាទាំងនេះម្តងមួយៗ។
- 437. ចៅក្រមអន្តរជាតិរំលឹកថា ដូចបានបញ្ជាក់នៅក្នុងយុត្តិសាស្ត្រស្របគ្នាពីមុនរបស់ អ.វ.ត.ក
បទដ្ឋានគតិយុត្តិគ្រឹមត្រូវដែលអាចអនុវត្តបានចំពោះការចូលរួមរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការអនុវត្ត
គោលបំណងរួមនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម គឺថា ការចូលរួមចំណែករបស់ជនជាប់ចោទត្រូវតែ “សំខាន់
ប៉ុន្តែពុំមែនរហូតដល់មិនអាចខ្វះបាននោះទេ”¹¹⁸⁸។ ការកំណត់អំពីការចូលរួមចំណែកសំខាន់

¹¹⁸⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/27) កថាខណ្ឌ ១៤៦។

¹¹⁸⁷ និយមន័យរួមលើ “សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ខ” អាចពិនិត្យមើលនៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ
១០១៦(ii)។

¹¹⁸⁸ សំណុំរឿង ០០២/១ សាលដីកា (F36) កថាខណ្ឌ ៩៨០ (សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម) កថាខណ្ឌ ៣៨។
សំណុំរឿង ០០១ សាលក្រម (E188) កថាខណ្ឌ ៥០៨។ សូមមើលផងដែរ តុលាការ ICTY សំណុំរឿង រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង
Radoslav Brđanin សំណុំរឿងលេខ IT-99-36-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៧
 (“សាលដីកា Brđanin (ICTY)”) កថាខណ្ឌ ៤៣០ (“ទោះបីជាការចូលរួមចំណែកពុំមែនតែជាការចាំបាច់ ឬ ច្រើន
យ៉ាងហោចណាស់វាក៏ជាការចូលរួមចំណែកសំខាន់ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលជនជាប់ចោទ
ត្រូវបានកម្រើកថាត្រូវទទួលខុសត្រូវ”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

“ជានិច្ចកាលគួរផ្អែកលើការវាយតម្លៃសកម្មភាពនានារបស់ជនជាប់ចោទ”¹¹⁸⁹។ ជាពិសេស ការ
ចូលរួមចំណែករបស់ជនជាប់ចោទ “ពុំគប្បីវាយតម្លៃដាច់ដោយឡែកពីគ្នានោះទេ”¹¹⁹⁰ ហើយ
“ភាពសំខាន់នៃការចូលរួមចំណែកនៅក្នុងសហគម្ព័ន្ធក្រិក្រម រួមទាំង តួនាទីរបស់ជនជាប់ចោទ
ករណីជាក់ស្តែងនីមួយៗ ដោយពិចារណាលើកត្តាជាច្រើន រួមទាំង តួនាទីរបស់ជនជាប់ចោទ
កម្រិត និងប្រសិទ្ធភាពនៃការចូលរួម ហើយនឹងរាល់កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុងការទប់ស្កាត់
បទឧក្រិដ្ឋ”¹¹⁹¹។

438. តាមការយល់ឃើញរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកាតព្វកិច្ច
ពន្យល់ថា តើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាក់លាក់ណាមួយរបស់ លោក យីម ទិត្យ “នៅជិត” ឬ “ជំនុំញ”
ការសម្លាប់រង្គាល់ខ្មែរក្រោម ដូចដែលបានស្នើឡើងដោយសហមេធាវីនោះទេ¹¹⁹²។ ការស៊ើបសួរ
ពាក់ព័ន្ធគឺថា តើសកម្មភាពរបស់ លោក យីម ទិត្យ ដែលត្រូវវាយតម្លៃទៅលើសកម្មភាពទាំងមូល
(និងមិនមែនត្រឹមតែសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់គាត់) បានបំពេញលក្ខខណ្ឌអប្បបរមា នៃការចូលរួម
ចំណែក “សំខាន់” ដែលផ្ទុយពីការចូលរួម “ចាំបាច់ ឬ ច្រើន”¹¹⁹³ ដែរឬទេ។ ដូច្នេះ
ចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងបន្តទៅពិនិត្យមើលកត្តានានា ដែលកំណត់ដោយសហចៅក្រមស៊ើប

¹¹⁸⁹ សំណុំរឿង ០០២/១ សាលដីកា (F36) កថាខណ្ឌ ៩៨៤។

¹¹⁹⁰ សំណុំរឿង ០០២/១ សាលដីកា (F36) កថាខណ្ឌ ៩៨០ *យោងលើ* សាលដីកា *Kvočka* (ICTY) កថាខណ្ឌ ៩៥។ តុលាការ
ICTY សំណុំរឿង *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Šainović និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-05-87-A សាលដីកា
ចៅក្រមអន្តរជាតិតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៩២០។ តុលាការ ICTY សំណុំរឿង *រដ្ឋអាជ្ញា*
ទល់នឹង Krajišnik សំណុំរឿងលេខ IT-00-39-A សាលដីកា ចៅក្រមអន្តរជាតិតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩
 (“សាលដីកា *Krajišnik* (ICTY)”) កថាខណ្ឌ ២១៧។

¹¹⁹¹ សំណុំរឿង ០០២/១ សាលដីកា (F36) កថាខណ្ឌ ៩៨០ *ដកស្រង់* សំណុំរឿង ០០២/១ សាលក្រម (E313) កថាខណ្ឌ 693
យោងទៅ តុលាការ ICTY សំណុំរឿង *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Kvočka និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-98-30/1-T
សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០១ (“សាលក្រម *Kvočka* (ICTY)”) កថាខណ្ឌ ៣១១។
សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកា សហគម្ព័ន្ធក្រិក្រម (D97/14/15) កថាខណ្ឌ ៤១។

¹¹⁹² *ផ្ទុយពី* បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ លោក យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ២៤៩។ *សូមមើល*
ជារួម សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើសហគម្ព័ន្ធក្រិក្រម (D97/14/15) កថាខណ្ឌ ១០១។

¹¹⁹³ សំណុំរឿង ០០២/១ សាលដីកា (F36) កថាខណ្ឌ ៩៨០ *ដកស្រង់* សាលក្រម *Krajišnik Kvočka* (ICTY) កថាខណ្ឌ
២១៥។ *សូមមើលផងដែរ* សាលដីកា *Kvočka* (ICTY) កថាខណ្ឌ ៩៧-៩៨។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

អង្កេតអន្តរជាតិក្នុងការសន្និដ្ឋានថា លោក យីម ទិត្យ បានចូលរួមចំណែកសំខាន់ ទៅតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវ។

439. នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសម្រេចថា “យីម ទិត្យ, តាម៉ុក និងកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតីដទៃទៀតបានចូលរួមចំណែកនៅក្នុងគោលបំណងរួមដើម្បីអនុវត្តនៅក្នុងតំបន់ជាក់លាក់នានានៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ នូវផែនការទូទាំងប្រទេសមួយក្នុងការកម្ទេចទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែកនៃខ្មែរក្រោម”¹¹⁹⁴។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានរកឃើញបន្ថែមទៀតថា លោក យីម ទិត្យ “បានចូលរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់” ក្នុងសហគម្មក្រិដ្ឋកម្មរួមនេះ ដោយក្នុងនោះរួមមាន៖

[ការ] ចូលរួមនៅក្នុងការប្រជុំនានានៅក្នុងភូមិភាគទាំងពីរ ការកំណត់អត្តសញ្ញាណ និងការផ្តោលទោសចំពោះប្រជាជននៃក្រុមទាំងនោះថាជាជនក្បត់ និងខ្មាំងដែលត្រូវបោសសម្អាត ការបញ្ជាឱ្យចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់មនុស្ស ការរៀបចំកិច្ចប្រជុំផ្សេងៗជាមួយអ្នកក្រោមបង្គាប់របស់ខ្លួនស្តីពីប្រតិបត្តិការបោសសម្អាត និងការបញ្ជាឱ្យពួកគេប្រុងប្រយ័ត្នជាទីក្នុងការចាប់ និងសម្លាប់មនុស្ស ការតាមដានការអនុវត្តការបោសសម្អាត និងការសម្របសម្រួលលើបណ្តាញមន្ទីរសន្តិសុខ និងទីតាំងសម្លាប់មនុស្ស ដែលតាមរយៈនេះ អ្នកទោសត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណ សម្រិតសម្រាំង សួរចម្លើយ ធ្វើទារុណកម្ម និងសម្លាប់ចោលជាប្រចាំ។ អមជាមួយនឹងកសិណរបស់គាត់ដែលបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់អំពីការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់គាត់ដើម្បីអនុវត្តផែនការនានារបស់ *អង្គការ* ការអះអាងនេះបង្ហាញអំពីចេតនារបស់គាត់ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយដើម្បី [...] កំណត់គោលដៅ [ខ្មែរក្រោម] ¹¹⁹⁵។

440. យោងតាមចំណុចខាងលើ ភ័ស្តុតាងបង្ហាញច្បាស់ថា ការផ្តោតមិនត្រឹមត្រូវរបស់សហមេធាវីទៅលើសុន្ទរកថា និងមតិរបស់ លោក យីម ទិត្យ¹¹⁹⁶ គឺជាការមិនអើពើចំពោះសកម្មភាពជាច្រើនដែលបានកំណត់យ៉ាងជាក់លាក់ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលសកម្មភាព

¹¹⁹⁴ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ១០១៦(ii)។

¹¹⁹⁵ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ១០២២។

¹¹⁹⁶ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ លោក យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ២៤៧។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ទាំងនោះគឺជំរុញគោលបំណងរួមនៃការសម្លាប់បែបប្រល័យពូជសាសន៍ទៅលើខ្មែរក្រោម។ អង្គ
បុរេជំនុំជម្រះសម្រេចថា សកម្មភាពទាំងនេះ នៅពេលយកមកពិចារណាជាមួយ អាចចាត់ទុក
ជាការចូលរួមចំណែកសំខាន់នៅក្នុងសហគម្ព័ន្ធក្រឹក្រងកម្ពុជានេះ។ លើសពីនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់
ឃើញថា សកម្មភាពទាំងនេះគឺជាការប្រព្រឹត្តផ្ទាល់ខ្លួន និងជាលក្ខណៈបុគ្គលរបស់ លោក យឹម
ទិត្យ ក្នុងទិសដៅជំរុញគោលនយោបាយ ប.ក.ក ក្នុងការលុបបំបាត់ខ្មែរក្រោម។ យោងតាម
សំអាងហេតុទាំងនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិ មិនអាចទទួលយកការអះអាងដែលថា ការទទួលខុសត្រូវ
របស់ លោក យឹម ទិត្យ ក្រោមសហគម្ព័ន្ធក្រឹក្រងកម្ពុជានេះ ខ្ពស់ជាងលើពិរុទ្ធភាពលើសច្បាប់ ដោយសារ
ការមានទំនាក់ទំនងជាមួយនោះឡើយ ដូច្នេះ សម្រេចច្រានចោលទង្វើករណីរបស់សហមេធាវី
លើករណីនេះ¹¹⁹⁷។

441. ចំណុចចុងក្រោយ ចៅក្រមអន្តរជាតិជឿជាក់ថា មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បី គាំទ្រដល់
ការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិអំពីការចូលរួមចំណែកសំខាន់ដើម្បីឈាន
ទៅសម្រេចសហគម្ព័ន្ធក្រឹក្រងកម្ពុជានេះ ខ។ ជាពិសេស ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់អំពីសកម្មភាព
និងភស្តុតាងដូចខាងក្រោម៖

- លោក យឹម ទិត្យ បានចុះទៅពិនិត្យមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុដោយផ្ទាល់ “យ៉ាងហោចណាស់
មានឱកាស ចំនួន ០៣ ដងដែរ ចន្លោះពីចុងឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៨”
ដែលជាកន្លែងខ្មែរក្រោមត្រូវបានឃុំឃាំង និងសម្លាប់ចោល ជាបន្តបន្ទាប់ និងជាកន្លែងដែល
លោក យឹម ទិត្យ ធ្វើការសួរចម្លើយ និងកំណត់អត្តសញ្ញាណអ្នកទោសថាជាសត្រូវមែនឬ
មិនមែន¹¹⁹⁸។

¹¹⁹⁷ ចៅក្រមអន្តរជាតិច្រានចោលភ្លាមៗនូវទង្វើករណីដែលៗ ឬ គ្មានមូលដ្ឋានរបស់សហមេធាវី ដែលគ្រាន់តែយោងទៅ
មូលដ្ឋានផ្សេងទៀតនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដោយពុំបានបង្ហាញនូវកំហុសជាក់លាក់ណាមួយនោះ។ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់
លោក យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ២៤៥ កថាខណ្ឌ ២៤៩ កថាខណ្ឌ ២៥០។ សូមមើល
ផងដែរ មូលដ្ឋានទី ២.២ មូលដ្ឋានទី ៥.១ មូលដ្ឋានទី ៥.២ ខាងលើ។

¹¹⁹⁸ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ៣៩២។ សូមមើលផងដែរ មូលដ្ឋានទី ៥.៣(គ) ខាងក្រោម។
សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- យោងតាម យូ ភ្នំ¹¹⁹⁹ លោក យឹម ទិត្យ បានលើកឡើងអំពី “យួន” ខ្មែរ ថាជាបញ្ហាសន្តិសុខផ្ទៃក្នុង ដែលបាន “តាមដាន” និង “បង្កប់ផ្ទៃក្នុង ស៊ីវិលផ្ទៃក្នុង ក្នុងបណ្តាញកម្មាភិបាលពីថ្នាក់ ឃុំ ថ្នាក់ស្រុករហូតដល់មជ្ឈឹម”។ សាក្សីយល់ថា បញ្ហាចេញដោយ លោក យឹម ទិត្យ គឺធ្វើឡើង “តាមបណ្តាញ” ហើយរចនាសម្ព័ន្ធហានានុក្រមនេះអនុញ្ញាតឱ្យកម្មាភិបាលថ្នាក់លើ អាចប្រមូលព័ត៌មាន និងចាត់វិធានការ ដើម្បីតាមដានជនបង្កប់។
- នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយនៅការដ្ឋានទំនប់កង្កត ដែលមានអ្នកចូលរួមប្រមាណ ៧០០ ទៅ ៨០០ នាក់លោក យឹម ទិត្យ បានលើកឡើងអំពី “វៃជាមួយយួន” ដែលស្ថិតក្នុងចំណោម “ខ្មាំងផ្ទៃក្នុង ដែលលាក់ខ្លួនស៊ីវិលផ្ទៃក្នុង” ក្នុងចំណោមប្រជាជន។ លោក យឹម ទិត្យ បានជំរុញឱ្យប្រជាជន “ប្តាំមើល និងរាយការណ៍” អំពីខ្មាំងទាំងនោះ “ទៅអង្គការលើ ដើម្បីអង្គការកម្ទេចពួកនេះមុននឹងពួកនេះកម្ទេចពួកយើ”¹²⁰⁰ ។
- យោងតាមលោក លឹម ទឹម¹²⁰¹ អតីតសន្តិសុខនៅរោងចក្រស្រូវសក់ពង់ក្តុលនៅស្រុកសង្កែ ក្នុងពេលសន្តិបាតមួយនៅដើមពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨ នៅសាកលវិទ្យាល័យបាត់ដំបង នៅទីនោះ លោក យឹម ទិត្យត្រូវបានខ្មែរសមាមជាលេខាភូមិភាគពាយព្យ លោក យឹម ទិត្យ បានផ្តែងសុន្ទរកថាស្នើអ្នកចូលរួម ទប់ស្កាត់ “យួន” កុំឱ្យដុតភ្លើង ឬ វាយកំទេចរោងចក្រ។ ទោះបីជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងនេះក៏ដោយ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា គាត់បានរកឃើញផ្នែកផ្សេងមួយទៀត ដែលមិនអាចទុកចិត្តបាន នៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីទាក់ទងនឹងការចាប់ខ្លួនជាបន្តបន្ទាប់ និងការជម្លៀសកម្មករវៀតណាម និងខ្មែរ

¹¹⁹⁹ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ យូ ភ្នំ ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ D219/406 ត្រង់ ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01117238-39 (ឆ.១៧៥-ឆ.១៨៥)។

¹²⁰⁰ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ វី ធាន់ ថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ D219/85 ត្រង់ ERN 01040093-94 (ឆ.៣-ឆ.៥)។ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ៣៩៤។

¹²⁰¹ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹម ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ D118/108 ត្រង់ ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 00951928 (ឆ.១៧-ឆ.១៩) ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 00951931-32 (ឆ.៤៧-ឆ.៥៤)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ លឹម ទឹម ចុះថ្ងៃទី១២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦ D219/649 ត្រង់ ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01196463-64 (ឆ.៦២ ឆ.៦៤ ឆ.៦៩) ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01196466-67 (ឆ.៧៩-ឆ.៨៣ ឆ.៨៦-ឆ.៨៧)។ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ៣៩៥។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ក្រោម ដោយបង្ខំ នៅរោងចក្រស្តុក¹²⁰²។ ចៅក្រមអន្តរជាតិជឿជាក់ថា សហ
ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពិចារណាយ៉ាងត្រឹមត្រូវ នូវភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានៃភ័ស្តុតាង
និងភាពជឿជាក់ជារួមចំពោះសាក្សី ក្នុងន័យនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិពុំរកឃើញថាមានកំហុស
នោះឡើយ¹²⁰³។

- យោងតាមលោក ឈឹង ឈឿត¹²⁰⁴ នៅក្នុងការប្រជុំរវាង លោក យឹម ទិត្យ និងអ្នកក្រោម
បង្គាប់របស់គាត់ លោក យឹម ទិត្យ បានលើកឡើងថា “គេថាគេបោសសម្អាតខ្លាំងយូរ”។
ការប្រជុំនេះមានបំណងអំពាវនាវឱ្យកាប់សម្លាប់ “អ្នកណាជាប់ខ្សែយួន ចេះភាសាយួនបោស
សម្អាតទាំងអស់”។ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះ លោក យឹម ទិត្យ បានជំរុញលើកឡើងថា៖ “កុំឱ្យ
ប្រឆាំងជាមួយនឹង ឱ្យប្រឆាំងជាមួយគ្នាទៅ ហើយកុំឱ្យចូលជើងជាមួយយួន”។

442. ដោយមានភ័ស្តុតាងអំពីការចូលរួមយ៉ាងភ្លៀវភ្លាមរបស់ លោក យឹម ទិត្យ ក្នុងផែនការរួមមួយ
ដើម្បីប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រោមនៅក្នុងតំបន់ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់
គាត់ ចៅក្រមអន្តរជាតិត្រូវតែបដិសេធចោលមូលដ្ឋានទី ៥.៣(ii)។

**មូលដ្ឋាន ៥.៣ (III) ÷ កំហុសដែលទារកបានប្រកាន់ នៅក្នុងការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ បានរួម
ចំណែកដល់សហគ្រិស្តកម្ម គ**

ក. សារណា

443. សហមេធាវីបានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា
យឹម ទិត្យ រួមចំណែកដល់គោលបំណងរួមនៃសហគ្រិស្តកម្ម គ ក្នុងការជំរុញឱ្យមាន

¹²⁰² សូមមើល ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ៧៤១ កថាខណ្ឌ ៧៤៥។

¹²⁰³ ដូចបានលើកឡើងវិញរួចហើយ តុលាការអង្គហេតុតតលម្លៀង អាចទទួលយកផ្នែកខ្លះនៃសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី និង
បានចោលផ្នែកផ្សេងទៀត ក្រោយពិចារណាលើសក្ខីកម្មទាំងមូល។ សូមមើល សំណុំរឿង ០០២/១ សាលដីកា (F36)
កថាខណ្ឌ ៣៥៧។ សូមមើលជាទូទៅ មូលដ្ឋានទី៥ ការពិចារណាលើភ័ស្តុតាងខាងលើ។

¹²⁰⁴ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ D219/953 ត្រង់ ERN 01425176-
01425177 (ឆ.៧០-៧៣ ឆ.៨២) ERN 01425178 (ឆ.៨៤)។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយ ឈឹង ឈឿត ចុះថ្ងៃទី១៨
ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៧ D219/954 ត្រង់ ERN 01425185 (ឆ.៧)។ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ៣៥៧។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ប្រព័ន្ធនៃការធ្វើបាបនៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ ពីខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ចុងបញ្ចប់
នៃរបបនេះ ដែលជាធាតុផ្សំនៃការទទួលខុសត្រូវលើសហខក្រិដ្ឋកម្ម ១ និងសហខក្រិដ្ឋកម្ម
២¹²⁰⁵។

444. ជាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងការចុះទៅត្រួតពិនិត្យជាទៀងទាត់នៅវត្តព្រះធាតុ សហមេធាវីបានអះអាងថា
សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានទាញចេញដោយមិនត្រឹមត្រូវពីការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ
នៅក្នុងសហខក្រិដ្ឋកម្ម គ ដោយសារតែការចោទប្រកាន់ពីសមាជិកភាពរបស់គាត់នៅ
គណៈកម្មាធិការស្រុកគិរីវង់¹²⁰⁶។ លើសពីនេះទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបាន
ធ្វើការពិចារណាទៅលើ ភ័ស្តុតាងទាំងអស់ជាមួយរបស់ (១) ដុក ចាន់ (ដែលភ័ស្តុតាងរបស់
គាត់មានភាពផ្ទុយ និងមិនពាក់ព័ន្ធនឹងពេលវេលា) (២) យូ ភ្នំ (មិនដែលទៅក្បែរមន្ទីរសន្តិសុខ
ហើយការទៅពិនិត្យផ្ទាល់របស់គាត់ នៅចោទជាបញ្ហានៅឡើយ) (៣) ទន់ ស៊ុន (ដែលនៅ
វត្តព្រះធាតុ ត្រឹមតែរយៈពេលខ្លីប៉ុណ្ណោះ គឺ បួនថ្ងៃ) (៤) អោក ចន (ព័ត៌មានរបស់គាត់មិនមាន
កាលបរិច្ឆេទច្បាស់លាស់ ហើយមិនអាចកំណត់អត្តសញ្ញាណ យីម ទិត្យ បាន” និង (៥) ហោ
យ៉ន (ផ្តល់ភ័ស្តុតាងផ្ទុយ និងមិនអាចជឿបាន ដោយបានបញ្ជាក់ថា គាត់ជាប់ឃុំឃាំងនៅក្នុងឆ្នាំ
១៩៧៣ និងមិនអាចកំណត់អត្តសញ្ញាណ យីម ទិត្យ តាមរយៈរូបថត)¹²⁰⁷។

445. ទីពីរ សហមេធាវីបានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការ
សម្រេចថា យីម ទិត្យ បានចូលរួមដោយផ្ទាល់ ក្នុងការសួរចម្លើយចំនួនពីរដង នៅវត្តព្រះធាតុ
ដោយផ្អែកលើចម្លើយតែមួយរបស់ ទន់ ស៊ុន¹²⁰⁸។ ដោយពឹងផ្អែកទៅលើ ទន់ ស៊ុន សហចៅក្រម
ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានធ្វើការពិចារណាទៅលើភ័ស្តុតាងផ្ទុយ និងថា គាត់មិនបានលើក
ឡើងថា យីម ទិត្យ បានសួរចម្លើយអ្នកទោសនៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយ និងការទំនាក់ទំនងពីមុនមក

¹²⁰⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥១។
¹²⁰⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥២។
¹²⁰⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៣។
¹²⁰⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៥ យោងទៅ កំណត់
ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/110។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

នោះទេ¹²⁰⁹។ លើសពីនេះទៀត មានភាពមិនច្បាស់លាស់ថាតើ គាត់យកព័ត៌មាននេះ ពីបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ ឬគាត់ទទួលបានព័ត៌មានពីការបង្ហាញជាសាធារណៈដោយខុសច្បាប់នូវដីកា សន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី ឬការទំនាក់ទំនងជាមួយអ្នកស៊ើបអង្កេត អង្គការមិនមែន រដ្ឋាភិបាល ឬតាមរយៈការពិភាក្សាជាសាធារណៈ¹²¹⁰។ ចំពោះចម្លើយថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ របស់ ទន់ ស៊ុន (គាត់បានលើកឡើងជាលើកដំបូងថា យឹម ទិត្យ បានសួរចម្លើយអ្នកទោសពីរដង) សហមេធាវីបង្ហាញថា ទន់ ស៊ុន មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យចូលក្នុងតំបន់ឃុំឃាំងអ្នកទោស ប៉ុន្តែ គាត់អះអាងថា បានស្តាប់ឮ យឹម ទិត្យ សួរសំណួរជាក់លាក់ នៅក្នុងពេលសួរចម្លើយ¹²¹¹ និងថា ពេលវេលានៃការលើកឡើងពីការជាប់ឃុំឃាំងរបស់គាត់ មិនច្បាស់លាស់ និងមិនអាច ពឹងផ្អែកបានទេ¹²¹²។

446. ទីបី សហមេធាវីបានអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ បានចូលរួមដោយផ្ទាល់នៅក្នុងការសម្លាប់នៅវត្តព្រះធាតុ ដោយចេញបញ្ជាឱ្យ “រះពោះអ្នកទោស”¹²¹³។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពឹងផ្អែកតែទៅលើ ហោ យ៉ិន សម្រាប់ការសម្រេចនេះ ដោយភ័ស្តុតាងរបស់ ហោ យ៉ិន មានភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា ហើយគាត់ត្រូវ បានឃុំឃាំងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៣ និងបញ្ជាក់ថា “ខ្ញុំមិនបានឃើញមានរឿងអ្វីកើតឡើងនោះទេ”¹²¹⁴។ លើសពីនេះទៀត ភ័ស្តុតាងរបស់ ដុក ចាន់ ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រជុំរបស់ យឹម ទិត្យ ជាមួយតាព្រីង (ប្រធានវត្តព្រះធាតុ) មិនមានព័ត៌មានលម្អិត និងមិនច្បាស់លាស់ថាតើ គាត់បានដឹង

¹²⁰⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៥ ហោងទៅ កំណត់ ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី (ទន់ ស៊ុន) ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D1.3.11.56។ ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D5/122។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D3/8។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D13។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/22។ កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/122។

¹²¹⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៥។

¹²¹¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៦។

¹²¹² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៧។

¹²¹³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៩។

¹²¹⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៦០។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ព័ត៌មានលម្អិតអំពីរចនាសម្ព័ន្ធរាយការណ៍ ដោយរបៀបណា¹²¹⁵។ លើសពីនេះទៀត សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពឹងផ្អែកដោយមិនត្រឹមត្រូវ ទៅលើឯកសារក្រុមបញ្ជាការនៅក្នុង ស្រុកគិរីវង់ ដោយពឹងផ្អែកទៅលើសក្ខីកម្មពីរបីជួរឃុំឈ្មោះរបស់ ហ៊ុក (អោក) ចន និងការ បកស្រាយដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវភ័ស្តុតាងរបស់ ហោ យ៉ន¹²¹⁶។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិមិនបានពិចារណាទៅលើចម្លើយរបស់ អោក ចន ដែលរួមមានផងដែរថា យឹម ទិត្យ មិន បានចេញបញ្ជាឡើយ¹²¹⁷។

447. សហមេធាវីបានសន្និដ្ឋានថា មិនមានអ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុដែលមានហេតុផលណាម្នាក់ អាចឈាន ដល់ការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ បានទៅពិនិត្យមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុជាទៀងទាត់ បានចូលរួម ដោយផ្ទាល់ក្នុងការសួរចម្លើយអ្នកទោស និងចេញបញ្ជាឱ្យ “រះពោះអ្នកទោស”¹²¹⁸ទេ។ សហមេធាវីបានលើកឡើងថា ការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនយុត្តិធម៌ មិនសមហេតុផល និងជាការរំលោភបំពានទៅលើឧត្តរសិទ្ធិរបស់គាត់¹²¹⁹។

448. ជាចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកទង្វើករណ៍ថា សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញអំពី កំហុសដែលអាចត្រួតពិនិត្យឡើងវិញណាមួយ នៅក្នុងការសម្រេច ដែលថា យឹម ទិត្យ ប្រហែល ជាបានចូលរួមយ៉ាងសំខាន់ចំពោះប្រព័ន្ធនៃការធ្វើបាបនៅវត្តព្រះធាតុ¹²²⁰។ ដោយផ្ទុយពីការអះអាង របស់សហមេធាវី សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានទាញសន្និដ្ឋានអំពីការចូលរួមរបស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្ម ចេញពីការចោទពីសមាជិកភាពរបស់គាត់នៅក្នុង គណៈកម្មាធិការស្រុក ឡើយ ព្រោះដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ មានលើកឡើងយ៉ាងច្រើនអំពី ភ័ស្តុតាងស្តីពី សិទ្ធិអំណាច របស់ យឹម ទិត្យ ទៅលើ និងការចូលរួមនៅក្នុង ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបាន ប្រព្រឹត្តឡើងនៅវត្តព្រះធាតុ¹²²¹។

¹²¹⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៦១។
¹²¹⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៦២។
¹²¹⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៦៣។
¹²¹⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៤, ២៥៨, ២៦៤។
¹²¹⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៤, ២៥៨, ២៦៤។
¹²²⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១៤៧។
¹²²¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១៤៧។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

449. ជាដំបូង សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកទឡើងករណីថា សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញអំពី កំហុសណាមួយ ដែលអាចពិនិត្យឡើងវិញបាន ក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ ប្រហែលជា ទៅពិនិត្យវត្ត ព្រះធាតុជាទៀងទាត់¹²²²។ សហមេធាវីមិនបានពិចារណាទៅលើភ័ស្តុតាងគោល របស់សាក្សី ដុក ចាន់, យូ ភ្នំ, អោក ចន និងហោ យ៉ន¹²²³។ ចំពោះសាក្សី ដុក ចាន់ សហមេធាវី មិនបានពន្យល់ពីការចោទពីភាពផ្ទុយគ្នានៅក្នុងភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ និងកំណត់ប្រភេទដោយ មិនត្រឹមត្រូវទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ថា មិនមានភាពទាក់ទងពេលវេលា¹²²⁴។ ចំពោះ ហោ យ៉ន សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកឡើងថា សហមេធាវីបានបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវ ភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ និងថា ការដែលគាត់មិនអាចកំណត់អត្តសញ្ញាណ យីម ទិត្យ នៅក្នុង រូបថតនោះ មិនបានធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់ចម្លើយរបស់គាត់ទេ ព្រោះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិពឹងផ្អែកទៅលើភ័ស្តុតាងទាំងមូល¹²²⁵។ ជាចុងក្រោយ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបាន អះអាងថា សហមេធាវីបកស្រាយដោយមិនត្រឹមត្រូវទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ អំពីថា គាត់ ធ្លាប់ទៅវត្តព្រះធាតុដែរឬអត់នោះ¹²²⁶ និងថា ការចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធនឹង ភ័ស្តុតាងរបស់ អោក ចន ត្រូវបានលើកឡើងដោយមិនត្រឹមត្រូវ ព្រោះសាក្សីបានស្គាល់ យីម ទិត្យ រួចទៅហើយ¹²²⁷។
450. ទីពីរ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានលើកទឡើងករណីថា សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញអំពី កំហុសដែលអាចពិនិត្យឡើងវិញបាន នៅក្នុងការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលថា យីម ទិត្យ ប្រហែលជាចូលរួមក្នុងការសួរចម្លើយនៅវត្តព្រះធាតុ¹²²⁸។ សហមេធាវីមិន បានបញ្ជាក់ថា តើពួកគេមានន័យថាយ៉ាងដូចម្តេច នៅពេលលើកឡើងពី “ការចូលរួមដោយ ផ្ទាល់”¹²²⁹ នេះ ហើយការវាយតម្លៃរបស់ពួកគេទៅលើភ័ស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ុន ក៏មិនត្រឹមត្រូវដែរ

¹²²² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១៤៨ (ចំណងជើង)។

¹²²³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១៤៨។

¹²²⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១៤៩។

¹²²⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១៥០។

¹²²⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១៥១។

¹²²⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១៥២។

¹²²⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១៥៣។

¹²²⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១៥៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ហើយបានសន្និដ្ឋានដោយមិនត្រឹមត្រូវថា គាត់បានលើកឡើងជាលើកដំបូងអំពីចំណុចដែល យីម ទិត្យ សួរចម្លើយអ្នកទោស ក្រោយពេលត្រូវបានអ្នកស៊ើបអង្កេតសាកសួរ¹²³⁰។ ការលើកឡើង ដោយប្រយោលបន្ថែមទៀត របស់សហមេធាវីដែលថា ភ័ស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ុន អាចទទួលបាន ឥទ្ធិពលដោយការបង្ហាញដីកា សន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី នៅក្នុងឆ្នាំ២០១១ គឺជាការ ប៉ាន់ស្មានដោយគ្មានមូលដ្ឋាន¹²³¹។ ភ័ស្តុតាងបន្ថែមទៀតបានបង្ហាញអំពី ការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងការសួរចម្លើយនៅវត្តព្រះធាតុ និងការទទួលខុសត្រូវចំពោះការសួរចម្លើយនៅ វត្តព្រះធាតុ¹²³²។

451. ទីបី សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកទឡើងករណីថា សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញអំពីកំហុស ដែលអាចពិនិត្យឡើងវិញបាន នៅក្នុងការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែល ថា យីម ទិត្យ ប្រហែលជាបានចូលរួមក្នុងការសម្លាប់នៅវត្តព្រះធាតុ និងថា គាត់បញ្ជាឱ្យ “រះពោះ” អ្នកទោស¹²³³។ សហមេធាវីលើកឡើងថា ការសម្រេចនេះផ្អែកតែទៅលើ ភ័ស្តុតាង របស់ ហោ យ៉ន តែម្នាក់គត់នោះ ដែលផ្ទុយជាមួយនឹងការជំទាស់ជាបន្តបន្ទាប់របស់ពួកគេចំពោះ ភ័ស្តុតាងរបស់ ដុក ចាន់¹²³⁴។ លើសពីនេះទៀត សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅ ជំនុំជម្រះបានវិភាគទៅ លើភ័ស្តុតាងដោយមិនត្រឹមត្រូវ ព្រោះថា ភាពមិនស្របគ្នាមួយចំនួននៅក្នុង ភ័ស្តុតាងរបស់ ហោ យ៉ន ត្រូវបានពិភាក្សាយ៉ាងច្បាស់លាស់ ហើយប្រាកដណាស់ថា គាត់បានដឹង គ្រប់គ្រាន់អំពីតួនាទី និងសិទ្ធិអំណាចរបស់ យីម ទិត្យ¹²³⁵។ ជាចុងក្រោយ សហមេធាវីអះអាង ដោយមិនត្រឹមត្រូវថា ដុក ចាន់ មិនបានដឹងអំពីរចនាសម្ព័ន្ធ និងប្រតិបត្តិការនៅវត្តព្រះធាតុ¹²³⁶ និង បានដកស្រង់សក្ខីកម្មរបស់ អោក ចន ដោយមិនត្រឹមត្រូវ¹²³⁷។

¹²³⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១៥៤។
¹²³¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១៥៥។
¹²³² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១៥៦។
¹²³³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១៥៧។
¹²³⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១៥៧។
¹²³⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១៥៨-១៦០។
¹²³⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១៦១។
¹²³⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/27) កថាខណ្ឌ ១៦២។

សេចក្តីវិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ខ. ការពិភាក្សា

452. តាមមូលដ្ឋាន ៥.៣ (iii) សហមេធាវីបានជំទាស់ចំពោះការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលថា (១) យីម ទិត្យទៅត្រួតពិនិត្យ វត្តព្រះធាតុជាទៀងទាត់¹²³⁸ (២) យីម ទិត្យ ចូលរួមដោយផ្ទាល់នៅក្នុងការសួរចម្លើយនៅវត្តព្រះធាតុ និង (៣) យីម ទិត្យ ចូលរួមដោយផ្ទាល់ក្នុងការសម្លាប់នៅវត្តព្រះធាតុ¹²³⁹។ ការជំទាស់ទាំងអស់នេះ ពាក់ព័ន្ធនឹងការចូលរួមយ៉ាងសំខាន់របស់ យីម ទិត្យ ចំពោះសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម គ ដែលត្រូវបានកំណត់ថាជាការជំរុញឱ្យមានប្រព័ន្ធនៃការធ្វើបាប នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ¹²⁴⁰។

a. ការចុះពិនិត្យរបស់ យីម ទិត្យ នៅវត្តព្រះធាតុ

453. ចៅក្រមអន្តរជាតិចាត់ទុកថាមិនមានមូលដ្ឋានទេ ចំពោះការចោទប្រកាន់របស់សហមេធាវីថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពឹងផ្អែកតែទៅលើ សមាជិកភាពរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈ កម្មាធិការស្រុក¹²⁴¹ ដើម្បីសន្និដ្ឋានថា យីម ទិត្យ បានទៅត្រួតពិនិត្យមន្ទីរសន្តិសុខ

¹²³⁸ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានកត់សម្គាល់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានយោងទៅ "ការពិនិត្យទៀងទាត់" របស់សមាជិកគណៈកម្មាធិការស្រុកជាច្រើន គឺមិនមែនតែ យីម ទិត្យ ម្នាក់ទេ។ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះបានលើកឡើងថា យីម ទិត្យទៅពិនិត្យ វត្តព្រះធាតុជាច្រើនលើក និង "យ៉ាងតិចបំផុតបីដង"។ សូមមើល ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៣៥, ៤៣៩, ៤៦៣។

¹²³⁹ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា សហមេធាវីបានយល់ទៅ "ការចូលរួមផ្ទាល់" របស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការសួរចម្លើយ និងសម្លាប់ដោយមិនមានការបញ្ជាក់បន្ថែមឡើយ។ ក្នុងន័យនេះ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ មិនបានចាត់ចំណាត់ថ្នាក់ អំពើរបស់ យីម ទិត្យ ថាជាការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មផ្ទាល់ឡើយ ប៉ុន្តែថាជាការប្រព្រឹត្តិ តាមរយៈការចូលរួមនៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម។ ការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងការសម្លាប់ និងការសួរចម្លើយ គឺជាផ្នែកនៃការរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់របស់គាត់ចំពោះការអនុវត្តគោលបំណងរួមនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម គ។

¹²⁴⁰ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ១០១៦ (iii)។

¹²⁴¹ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមរំលឹកថា ការសម្រេចអំពីការរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់របស់ជនជាប់ចោទនៅក្នុង សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមអាស្រ័យទៅលើកត្តាជាច្រើន ដូចជា "តួនាទីរបស់ជនជាប់ចោទ កម្រិត និងប្រសិទ្ធភាពនៃការចូលរួម និងការខិតខំប្រឹងប្រែងនានា ក្នុងការរារាំងអំពើឧក្រិដ្ឋ" (សូមមើលមូលដ្ឋាន ៥.៣ (ii) ពាក់ព័ន្ធសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម គ ខាងលើ។ ហេតុដូច្នេះ តួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ ជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការស្រុកគឺរឹង ដែលគ្រប់គ្រងដោយផ្ទាល់ទៅលើ មន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ គឺជាកត្តាពាក់ព័ន្ធយ៉ាងខ្លាំង ដែលត្រូវបានពិចារណា។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

វត្តព្រះធាតុជាច្រើនលើក¹²⁴²។ តាមពិតទៅ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសម្រេចថា សមាជិកគណៈកម្មាធិការស្រុកជាច្រើន រួមទាំង យីម ទិត្យ បានទៅត្រួតពិនិត្យទីតាំងនោះជា ទៀងទាត់¹²⁴³ ថា “យីម ទិត្យ ក៏បានចុះទៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ ជាមន្ទីរសន្តិសុខថ្នាក់ស្រុក ជា ច្រើនដងផងដែរ”¹²⁴⁴ និងថា “ចន្លោះចុងឆ្នាំ១៩៧៦ និងដើមឆ្នាំ១៩៧៨ យីម ទិត្យ បានចុះពិនិត្យ មន្ទីរសន្តិសុខ យ៉ាងហោចណាស់បីដង”¹²⁴⁵។ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការសម្រេចទាំងអស់នេះ សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពឹងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងរបស់សាក្សី ឬអ្នកដាក់ពាក្យសុំ តាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួនប្រាំនាក់ ដែលពួកគេម្នាក់ៗផ្តល់ចម្លើយអំពីវត្តមានរបស់ យីម ទិត្យ នៅមន្ទីរសន្តិសុខ¹²⁴⁶ និងមិនមែនគ្រាន់តែអំពីភស្តុតាងថា គណៈកម្មាធិការស្រុកគឺរីវង់ គ្រប់គ្រងដោយផ្ទាល់ទៅលើទីតាំងឡើយ¹²⁴⁷។ ការជំទាស់នីមួយៗទៅលើភស្តុតាងរបស់សាក្សី ឬអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចំនួនប្រាំនាក់នេះ គឺ ដុក ចាន់, យូ ភ្នំ, ទន់ ស៊ុន, អោក ចន និង ហោ យ៉ន នឹងត្រូវពិភាក្សានៅផ្នែកខាងក្រោម¹²⁴⁸។

454. ចំពោះការចោទប្រកាន់ពីការមិនទាក់ទងនឹងពេលវេលានៃភស្តុតាងរបស់ ដុក ចាន់¹²⁴⁹ បើទោះបីជា សាក្សីបានបញ្ជាក់ថា មិននៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ នៅក្រោយខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៥ ក្តី (បើទោះ ជាឈ្មោះរបស់គាត់ នៅមានក្នុងបញ្ជីជាសមាជិកបុគ្គលិកពន្ធនាគារ រហូតដល់ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ ១៩៧៧ ក្តី) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពិចារណាថា ប្រយោគនេះមិនអាចជឿបានទេ

¹²⁴² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥២។
¹²⁴³ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៣៩។
¹²⁴⁴ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៣៥។
¹²⁴⁵ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៣៦។ *សូមមើលផងដែរ* ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣៩២។
¹²⁴⁶ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៦៤-៤៦៩ (បញ្ជាក់ថា “សាក្សី ឬអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួន ជា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន ៥ នាក់ រួមទាំង អតីតអ្នកជាប់ឃុំ ចំនួនបីនាក់ ផ្តល់ភស្តុតាងអំពីការចុះពិនិត្យ ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ យីម ទិត្យ និង *យោងទៅរក* ភស្តុតាងរបស់ ដុក ចាន់ យូ ភ្នំ ទន់ ស៊ុន អោក ចន និង ហោ យ៉ន)។
¹²⁴⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥២ *យោងទៅ* ដីកា បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៣៩។
¹²⁴⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៣។
¹²⁴⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

“ដោយសារគាត់ត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណ ដែលគួរឱ្យជឿជាក់បាន និងទទួលយកបាន ថា “*ចាន់*” ដោយសាក្សីពីរនាក់ ដែលជាប់ឃុំនៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ នៅឆ្នាំ១៩៧៧” និងដោយសារតែ “ប្អូនប្រុស គាត់ឈ្មោះ យូ ភ្នំ បានលើកឡើងថា គាត់បានទៅលេង ដុក ចាន់ ជាទៀងទាត់នៅមន្ទីរសន្តិសុខនោះ នៅចន្លោះរដូវវស្សា ឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ត្រូវបានបញ្ចប់”¹²⁵⁰។ នៅក្នុងពេលទៅលេងទាំងអស់នោះ យូ ភ្នំ ក៏បានឃើញ យឹម ទិត្យ ទៅត្រួតពិនិត្យនៅមន្ទីរសន្តិសុខផងដែរ¹²⁵¹។ អង្គជំនុំជម្រះសូមរំលឹកថា អ្នកវិនិច្ឆ័យលើអង្គហេតុ អាច “ទទួលយកដោយសមហេតុផល នូវផ្នែកខ្លះនៃសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ហើយបដិសេធពេលផ្នែកខ្លះទៀត” បន្ទាប់ពីបានពិចារណាទៅលើភស្តុតាងទាំងស្រុង¹²⁵² ដូច្នេះហើយ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនមានកំហុសឡើយ ក្នុងការពឹងផ្អែកដោយសមហេតុផលទៅលើសក្ខីកម្មរបស់ ដុក ចាន់ ពាក់ព័ន្ធនឹង រចនាសម្ព័ន្ធ និងបុគ្គលិករបស់មន្ទីរសន្តិសុខ និងការចូលរួមពាក់ព័ន្ធរបស់ យឹម ទិត្យ នៅទីនោះ។

455. លើសពីនេះនេះ អង្គជំនុំជម្រះមិនជឿទៅលើការចោទប្រកាន់របស់សហមេធាវី ពាក់ព័ន្ធនឹងភស្តុតាងផ្ទុយគ្នារបស់ ហោ យ៉ន អំពីចំនួនដងដែលគាត់បានឃើញ យឹម ទិត្យ នៅវត្តព្រះធាតុ¹²⁵³។ ហោ យ៉ន បានយោងទៅ “ទំនាក់ទំនង” ជាច្រើនរបស់គាត់ជាមួយ យឹម ទិត្យ រួមទាំង ពេលវេលា

¹²⁵⁰ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៣៨ (លុបចោលជើងទំព័រ)។

¹²⁵¹ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភ្នំ ចុះថ្ងៃទី០១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/108 នៅត្រង់ ERN 01045249 (ឆណ) (“ខ្ញុំមានបងប្រុសម្នាក់ឈ្មោះ ដុក ចាន់ [...] ដែលជាអ្នកគ្រប់គ្រងអ្នកទោស នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ។ ខ្ញុំធ្លាប់ទៅលេងគាត់”) 01045250 (ស៨ -ឆ៨) (“ស៖ តើលោកធ្លាប់ឃើញ តាទិត្យ និងតាតុម មកមើលមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុញឹកញាប់ដែរទេ? ឆ៖ បាទ ខ្ញុំបានឃើញតាទិត្យ និងតាតុម មកមើលមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ ញឹកញាប់ដែរ ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនដឹងថា គាត់មកធ្វើអីទេ។ [...] ខ្ញុំមិនធ្លាប់ឃើញតាទិត្យ និងតាតុម និយាយជាមួយនឹងអ្នកទោសទេ។ ខ្ញុំធ្លាប់ឃើញពួកគាត់ជួបនិយាយ ជាមួយតែនឹងបុគ្គលិកមន្ទីរសន្តិសុខតែប៉ុណ្ណោះ។” កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភ្នំ ចុះថ្ងៃទី០២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/109 នៅត្រង់ ERN 01045256 (ស១២-ឆ១២) (“ស៖ហេតុអ្វីបានជាលោក មានសិទ្ធិចេញចូល និងធ្វើដំណើរនៅក្នុងបរិវេណមន្ទីរសន្តិសុខ វត្តព្រះធាតុ? ឆ៖ ដោយសារតែបងប្រុសខ្ញុំ ជាបុគ្គលិកនៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខនោះ រួចហើយការិយាល័យសិក្សារបស់ខ្ញុំ ក៏ស្ថិតនៅជិតមន្ទីរនោះដែរ”)។

¹²⁵² សូមមើល សេចក្តីពិចារណាលើភស្តុតាង មូលដ្ឋាន ៥ ខាងលើ។

¹²⁵³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ដែលគាត់ឃើញ យីម ទិត្យ¹²⁵⁴ បានជួប យីម ទិត្យ¹²⁵⁵ និងចំនួនដងដែល យីម ទិត្យ មកវត្ត ព្រះធាតុ ដើម្បីប្រមូលយកប្រម៉ាត់¹²⁵⁶។ ជាចុងក្រោយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពីងផ្អែកទៅលើភស្តុតាងរបស់ ហោ យ៉ន ដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ដោយបញ្ជាក់ថា ហោ យ៉ន ចាំថា បានឃើញ យីម ទិត្យ នៅមន្ទីរសន្តិសុខ វត្តព្រះធាតុ យ៉ាងហោចណាស់ម្តងដែរ¹²⁵⁷។ អង្គជំនុំ ជម្រះពិចារណាថា ចំណុចនេះ សមហេតុផល និងមិនមានកំហុសឡើយ។

456. ចំពោះការចោទប្រកាន់ថា មានភាពមិនច្បាស់លាស់ ថាតើ ហោ យ៉ន ដែលជាអ្នកទោស អាច ដឹងថា យីម ទិត្យ គឺជានរណា ឬគាត់មានតួនាទីអ្វីខ្លះ ដោយរបៀបណានោះ¹²⁵⁸ ហោ យ៉ន បាន ពន្យល់ថា គាត់ស្គាល់ យីម ទិត្យ ហើយទទួលបានដំណឹងអំពី ការចុះត្រួតពិនិត្យរបស់ យីម ទិត្យ ជាមុន¹²⁵⁹។ លើសពីនេះទៀត ចំពោះការចោទប្រកាន់ថា ហោ យ៉ន ស្ថិតនៅវត្តព្រះធាតុនៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៣ មិនមែននៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៨ នោះ¹²⁶⁰ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានទទួលស្គាល់ និងពិចារណាដោយប្រុង ប្រយ័ត្នទៅលើ ភាពមិនស្របគ្នានៅក្នុងចម្លើយរបស់ ហោ យ៉ន ពាក់

¹²⁵⁴ កិច្ចសម្ភាសន៍រវាង SOAS/HRW និង ហោ យ៉ន [ហោ យ៉ន] ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៥ ឯកសារ D1.3.11.18 នៅត្រង់ ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 00217607 (បញ្ជាក់ថា “ទិត្យមកម្តងម្កាល” ប៉ុន្តែមិនច្បាស់ថាតើ ហោ យ៉ន បានឃើញគាត់ ដោយផ្ទាល់ ដែរឬយ៉ាងណា)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហោ យ៉ន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D105/6 នៅត្រង់ ERN 00788831 (ឆ២២) (“ខ្ញុំបានឃើញគាត់មកទីនេះ ប្រហែលជាជាង១០ដង”)។

¹²⁵⁵ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហោ យ៉ន ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/155 នៅត្រង់ ERN 00968073 (ឆ៤៨) (“ខ្ញុំជួបគាត់មិនជាញឹកញាប់ទេ។ ខ្ញុំជួបគាត់២ដង”)។

¹²⁵⁶ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហោ យ៉ន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/55 នៅត្រង់ ERN 01034062 (ស១០-ឆ១០) (តើលោកឃើញ តាទិត្យ ទៅទីនោះប៉ុន្មានដង ពេលដែលគេយកអ្នកទោស ទៅសម្លាប់យកប្រម៉ាត់? ឆ១០៖ តាទិត្យ មកតែម្តងទេ គឺនៅពេលដែលអ្នកទោស៣០នាក់ ត្រូវបានគេរះពោះយកប្រម៉ាត់”) 01034064 (ឆ២០) (“ខ្ញុំចង់បញ្ជាក់ថា តាទិត្យ មកយកប្រម៉ាត់ពីគុកតែម្តងទេ”)។

¹²⁵⁷ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៦៩។

¹²⁵⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៣។

¹²⁵⁹ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហោ យ៉ន ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/155 នៅត្រង់ ERN 00968073 (ស៤៦ -ឆ៤៧) 00968082 (ឆ១១៩)។

¹²⁶⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ព័ន្ធនឹងពេលវេលានៃការជាប់ពន្ធនាគាររបស់គាត់ ហើយជាចុងក្រោយ បានសម្រេចថា គាត់ ប្រហែលជាស្ថិតនៅវត្តព្រះធាតុ ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៧៧ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៨¹²⁶¹។

457. ចំពោះចម្លើយរបស់ យូ ភ្នំ ដែលថា គាត់មិនហ៊ានទៅជិតមន្ទីរសន្តិសុខនោះ¹²⁶² អង្គជំនុំជម្រះកត់ សម្គាល់ថា ចម្លើយជាក់លាក់មួយនេះ គឺជាការយោងយ៉ាងច្បាស់លាស់ទៅអគារឃុំឃាំង (អតីត សាលាធាន់របស់លោកសង្ឃ) នៅក្នុងបរិវេណមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុ¹²⁶³។ ភ័ស្តុតាងរបស់ យូ ភ្នំ ដែលថា គាត់បានឃើញ យឹម ទិត្យ នៅវត្តព្រះធាតុ នៅពេលដែលគាត់ទៅលេងបងប្រុសឈ្មោះ ដុក ចាន់ គឺជាការគាំទ្រយ៉ាងច្បាស់ចំពោះការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិដែលថា យឹម ទិត្យទៅ ពិនិត្យវត្តព្រះធាតុ¹²⁶⁴។ ចំពោះ ទន់ ស៊ុន អង្គជំនុំជម្រះមិន ជឿទៅលើការចោទប្រកាន់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ “បំប៉ោង” នៅក្នុងការសម្រេច របស់គាត់ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការជាប់ឃុំ ឃាំង រយៈពេលបួនថ្ងៃរបស់ ទន់ ស៊ុន ¹²⁶⁵។

¹²⁶¹ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៥៥ (“ដោយហេតុថា គាត់បានជាប់ឃុំរយៈពេល ៨ ខែ នៅពេលកងទ័ពវៀតណាមបានវាយប្រហារ លើកំបូងទៅលើស្រុកគិរីវង់ ហើយនៅពេលដែល យឹម ទិត្យ បានទៅពិនិត្យមើល មន្ទីរសន្តិសុខនោះ សាក្សី ហោ យ៉ន ទំនងជាជាប់ឃុំនៅវត្តព្រះធាតុ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ឬឆ្នាំ១៩៧៨”)។ ការនេះត្រូវបានគាំទ្របន្ថែម ដោយកស្តុតាងដែលថា មន្ទីរសន្តិសុខចាប់ផ្តើមប្រតិបត្តិការ នៅវត្តព្រះធាតុ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៥។ សូមមើល ដីកាបញ្ជូនរឿង ទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៣៤ និង ជើងទំព័រ ១១៥៤។

¹²⁶² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៣។

¹²⁶³ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភ្នំ ចុះថ្ងៃទី០១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/108 នៅត្រង់ ERN 01045251 (ឆ១) (“ពេលដែលខ្ញុំទៅលេងនឹងបងប្រុសរបស់ខ្ញុំ គឺខ្ញុំនៅជាមួយគាត់ នៅកន្លែងគាត់ប៉ុណ្ណោះ។ ខ្ញុំឃើញមានសាលាមួយនៅក្បែរហ្នឹង ហើយខ្ញុំដឹងថា មានអ្នកទោសដែលគេឃុំឃាំង នៅក្នុងសាលានោះ។ សាលានោះ ពីដើមមកគឺជាសាលាធាន់ របស់លោកសង្ឃ”) ។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភ្នំ ចុះថ្ងៃទី០២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/109 នៅត្រង់ ERN 01045255 (ស៩ - ឆ១) (“ស៖ នៅពេលដែលលោកទៅលេង បងរបស់លោកនៅវត្តព្រះធាតុ តើលោកឃើញមានអ្នកទោស ជាប់ក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខ វត្តព្រះធាតុ ចំនួនប៉ុន្មាននាក់ដែរ? ឆ៖ ខ្ញុំមិនអាចស្មានពីចំនួនប៉ុន្មាននាក់បានទេ ពីព្រោះខ្ញុំមិនហ៊ានចូលជិត មើលនៅក្នុងមន្ទីរឃុំ ឃាំងនោះទេ”)។

¹²⁶⁴ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី យូ ភ្នំ ចុះថ្ងៃទី០១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/108 នៅត្រង់ ERN 01045250 (ស៨ - ឆ១) (“ស៖តើលោកធ្លាប់ឃើញតាទិត្យ មកពិនិត្យមន្ទីរសន្តិសុខ នៅវត្តព្រះធាតុដែរទេ? ឆ៖ បានខ្ញុំបានឃើញ តាទិត្យ និងតាតុម មកមើលមន្ទីរសន្តិសុខវត្តព្រះធាតុញឹកញាប់ដែរ ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនដឹងថាគាត់មកធ្វើអីទេ។ [...] ខ្ញុំមិនធ្លាប់ឃើញតាទិត្យ និងតាតុម និយាយជាមួយនឹងអ្នកទោសទេ។ ខ្ញុំធ្លាប់ឃើញពួកគាត់ជួបនិយាយ ជាមួយតែនឹងបុគ្គលិកមន្ទីរសន្តិសុខតែប៉ុណ្ណោះ។”)

¹²⁶⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ទោះបីជា ទន់ ស៊ុន ត្រូវបានឃុំឃាំងនៅវត្តព្រះធាតុ រយៈពេលខ្លីក្តី តែចំណុចនេះមិនបាន ប៉ះពាល់ទៅលើតម្លៃភស្តុតាងនៃចម្លើយដ៏ច្បាស់លាស់របស់គាត់ដែលថា គាត់បានឃើញ យឹម ទិត្យ ពីរដង នៅក្នុងពេលដែលគាត់ជាប់ឃុំឃាំង នៅមន្ទីរសន្តិសុខនោះ¹²⁶⁶ ឬរារាំងសហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនឱ្យពឹងផ្អែកទៅលើ ទន់ ស៊ុន ឡើយ¹²⁶⁷។ ការជំទាស់ផ្សេង ទៀតចំពោះភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ុន នឹងត្រូវពិភាក្សាលម្អិតនៅផ្នែកខាងក្រោម¹²⁶⁸។

458. លើសពីនេះទៀត ការអះអាងដែលថា ព័ត៌មានរបស់ អោក ចន មិនមានកាលបរិច្ឆេទច្បាស់លាស់ និងយោងទៅពាក្យទូទៅ គឺ រយៈពេលពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ មិនមានមូលដ្ឋានឡើយ¹²⁶⁹។ អោក ចន បានបញ្ជាក់ថា គាត់ជាប់ឃុំនៅវត្តព្រះធាតុ ប្រហែលជាបីខែ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧¹²⁷⁰។ ប៉ុន្តែ អោក ចន មិនមានភាពស្របគ្នាចំពោះចំនួនដង ដែល យឹម ទិត្យទៅវត្តព្រះធាតុ¹²⁷¹។ នៅពេលសួរដេញដោល គាត់បានបញ្ជាក់ថា គាត់ជួប យឹម ទិត្យ ញឹកញាប់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ប៉ុន្តែ គាត់ឃើញ យឹម ទិត្យ ដោយផ្ទាល់តែពីរដងប៉ុណ្ណោះ នៅក្នុងពេលដែលគាត់ជាប់ឃុំ

¹²⁶⁶ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/346 នៅត្រង់ ERN 01102937 (ឆ៤៨)។ សូមមើលផងដែរ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/110 នៅត្រង់ ERN 01045262 (ឆ១-ឆ៣)។

¹²⁶⁷ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៦៤។

¹²⁶⁸ ការជំទាស់បន្ថែមទៅលើ ភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ុន នឹងត្រូវធ្វើការពិចារណា នៅក្នុងផ្នែកស្តីពីការចូលរួមរបស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងការសួរចម្លើយអ្នកទោស នៅវត្តព្រះធាតុ ខាងក្រោម កថាខណ្ឌ ៤៦១-៤៦៥

¹²⁶⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៣។

¹²⁷⁰ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អោក ចន ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D105/5 នៅត្រង់ ERN 00788849 (ឆ៧១-ឆ៧៣)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អោក ចន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/369 នៅត្រង់ ERN 01110212 (ឆ៨០)។ កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍ អោក ចន ដោយការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D1.3.11.2 នៅត្រង់ ERN 00827883។

¹²⁷¹ កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍ អោក ចន ដោយការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D1.3.11.2 នៅត្រង់ ERN 00827884 (“គាត់បញ្ជាក់ថា តាទិត្យមកកុកក្នុងមួយសប្តាហ៍”) ។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សាក្សី អោក ចន ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D105/5 នៅត្រង់ ERN 00788851 (ឆ៨៨) (“ខ្ញុំឃើញគាត់មក កុកនេះប្រហែលជាពីរដង។ ខ្ញុំមិនដឹងថា គាត់មកញឹកញាប់ឬអត់ទេ ព្រោះខ្ញុំនៅជាប់ក្នុងកុក”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

យ៉ាង¹²⁷²។ អង្គជំនុំជម្រះពិចារណាថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនមានកំហុសឡើយ ក្នុងការពឹងផ្អែកទៅលើ ការបញ្ជាក់របស់ អោក ចន ពាក់ព័ន្ធនឹងការទៅពិនិត្យវត្តព្រះធាតុ របស់ យឹម ទិត្យ¹²⁷³។

459. លើសពីនេះទៀត អោក ចន បានបញ្ជាក់ថា អគារដែលគាត់ជាប់ឃុំយ៉ាង មិនមានបង្អួចឡើយ (ជាអតីតសាលាឆាន់របស់ព្រះសង្ឃ) ហើយគាត់មិនអាចមើលឃើញអ្វីៗនៅខាងក្រៅឡើយ¹²⁷⁴។ ប៉ុន្តែ ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់សហមេធាវីដែលថា មានភាពមិនច្បាស់លាស់ថា គាត់ដឹងថា យឹម ទិត្យ មកពិនិត្យគុកដោយរបៀបណា បើស្ថិតក្នុងស្ថានភាពបែបនេះ¹²⁷⁵ អោក ចន បានពន្យល់គួរ ឲ្យជឿជាក់ថា គាត់ស្គាល់ យឹម ទិត្យ តាំងពីមុនពេលគាត់មកពិនិត្យទីនេះម៉្លេះ ដោយគាត់ធ្លាប់ ធ្វើការនៅកងផលិតស្រុក ហើយថា យឹម ទិត្យ ចូលអគារឃុំយ៉ាង និងដើរតាមបន្ទប់ឃុំយ៉ាង ដើម្បីពិនិត្យមើលអ្នកទោស ហើយថាបន្ទប់ឃុំយ៉ាងដិតតែនៅពេលយប់ប៉ុណ្ណោះ¹²⁷⁶។ អង្គជំនុំ

¹²⁷² កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អោក ចន ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/156 នៅត្រង់ ERN 00968096 (ស៧៥-៣៧៨). (“ស៖ ក្នុងឯកសារសម្ភាសរបស់លោក ជាមួយនិងការិយាល័យ សហព្រះរាជអាជ្ញា នៅឆ្នាំ២០០៨ [...] លោក បាននិយាយថា ”តាទិតមកគុកវត្តព្រះធាតុ ក្នុងមួយអាទិត្យម្តង។ ចំណែកក្នុងឯកសារសម្ភាសរបស់លោក ជាមួយនិង ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត [...] លោកនិយាយថា “លោកធ្លាប់ឃើញ តាទិត ពីរដងប៉ុណ្ណោះ”។ តើលោកអាច បញ្ជាក់ អំពីរឿងនេះបានដែរឬទេ? ឆ៖ ខ្ញុំធ្លាប់ឃើញ តាទិត ពីរដងប៉ុណ្ណោះ ក្នុងរយៈពេល៣ខែ ដែលខ្ញុំជាប់ឃុំ”)។

¹²⁷³ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា នៅក្នុងចម្លើយនាពេលក្រោយរបស់គាត់ អោក ចន បានបញ្ជាក់ថា គាត់បានឃើញ យឹម ទិត្យ តែម្តងប៉ុន្តែគាត់បាននិយាយថា គាត់មិនចាំបាច់ប៉ុន្មានដងដែល យឹម ទិត្យ មកគុក។ សូមមើល កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ សាក្សី អោក ចន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/369 នៅត្រង់ ERN 01110213 (ស៧៨៣-៣៨៨) ជាពិសេស (ស៧៦) (“តើលោកឃើញគាត់តែម្តង ឬច្រើនដង? ឆ៖ ខ្ញុំឃើញគាត់តែម្តងទេ”)។ ចៅក្រមអន្តរជាតិពិចារណាថា ដោយផ្អែក លើភស្តុតាងសាក្សីទាំងស្រុង ការពឹងផ្អែករបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅលើភស្តុតាងកន្លងមករបស់គាត់ នៅពេលមានការសួរដេញដោល ដែល អោក ចន បានបញ្ជាក់បំភ្លឺថា គាត់បានឃើញ យឹម ទិត្យ ពីរដង នៅក្នុងពេលគាត់ជាប់ឃុំ យ៉ាងនោះ មិនមែនមិនសមហេតុផលនោះឡើយ។

¹²⁷⁴ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អោក ចន ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/156 នៅត្រង់ ERN 00968088 (ស៩៩-៣១២)។

¹²⁷⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៣។

¹²⁷⁶ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អោក ចន ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D105/5 នៅត្រង់ ERN 00788851-00788852 (៣៨៨-៣១០០) (“[...] ខ្ញុំនៅជាប់ក្នុងគុក [...] គាត់គ្រាន់តែដើរមើលអ្នកទោស ហើយគាត់ចេញទៅវិញហើយ។ ស៖ គាត់ចូលទៅក្នុងមន្ទីរឃុំយ៉ាងមែនឬទេ? ឆ៖ ទេ កន្លែងមន្ទីរឃុំយ៉ាង មន្ទីរឃុំយ៉ាងគឺមានបីបន្ទប់”)។ កំណត់ហេតុ

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ជម្រះពិចារណាបន្ថែមថា ចម្លើយមិន ស្របគ្នារបស់ អោក ចន ពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តស្លែង ដែលជាគុក មួយផ្សេងទៀតនោះ¹²⁷⁷ មិនពាក់ព័ន្ធជាមួយ នឹងភាពអាចជឿជាក់បាននៃភ័ស្តុតាងអំពីការ ត្រួតពិនិត្យរបស់ យឹម ទិត្យ នៅវត្តព្រះធាតុឡើយ។

460. ជាចុងក្រោយ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ការវាយតម្លៃរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅលើការដែល ហោ យ៉ន និង អោក ចន មិនអាចកំណត់ថាជា យឹម ទិត្យ ដោយមើលរូបថត កាលពីខែមករា ឆ្នាំ២០១១ នោះ¹²⁷⁸ ដោយកត់សម្គាល់ពី “ពេលវេលាកន្លងផុតរវាងហេតុការណ៍ និងកាល បរិច្ឆេទរូបថត ពុំអាចឱ្យសាក្សីសម្គាល់ យឹម ទិត្យ” និងថា ចំណុចនេះមិនប៉ះពាល់ពិត ប្រាកដទៅលើភាពអាចទុកចិត្តបាននៃភ័ស្តុតាងរបស់សាក្សីនោះ គឺជាការសមហេតុផល¹²⁷⁹។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់បន្ថែមថា សាក្សីទាំងពីរបានពន្យល់យ៉ាងច្បាស់ ថាតើពួកគាត់អាចកំណត់ អត្តសញ្ញាណ យឹម ទិត្យ បានដោយរបៀបណា នៅពេលដែលគាត់ទៅត្រួតពិនិត្យនៅវត្តព្រះធាតុ គឺដោយពួកគាត់បានស្គាល់ យឹម ទិត្យ តាំងពីមុន¹²⁸⁰ ឬដោយសារតែការប្រកាសជាមុនអំពីការចុះ ពិនិត្យរបស់ យឹម ទិត្យ¹²⁸¹។

b. ការចូលរួមរបស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងការសួរចម្លើយនៅវត្តព្រះធាតុ

ស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អោក ចន ថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/156 នៅត្រង់ ERN 00968094 (ឆ១១-ឆ១៤) (“ យឹម ទិត្យ ដើរមើលអ្នកទោស តាមបន្ទប់ឃុំឃាំងអ្នកទោសតែម្តង”) 00968096 (ស៧៦ -ឆ៧៦) (“លោកនិយាយថា បន្ទប់ឃុំឃាំង អ្នកទោស គ្មានបង្អួចទេ ហេតុអ្វីបានជាលោកដឹងថា អ្នកដែលចូលទៅមើលអ្នកទោសនោះជា តាទិត? ឆ១៦៖ ពេលដែលខ្ញុំ នៅកន្លែងផលិតស្រុក គឺខ្ញុំស្គាល់គាត់ហើយ។ នៅក្នុងបន្ទប់ឃុំឃាំងពេលថ្ងៃ មិនងងឹតនោះទេ គឺងងឹតតែយប់ប៉ុណ្ណោះ”)។

¹²⁷⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៣។

¹²⁷⁸ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៦៨-៤៦៩ និង ជើងទំព័រ ១២៧២,១២៧៧។

¹²⁷⁹ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៦៨-៤៦៩។ រូបថតមិនត្រូវបានផ្ទៀងផ្ទាត់ជាផ្លូវការ ថាជា យឹម ទិត្យឡើយ។ សូមមើល បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៣។ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) ជើងទំព័រ ១២៧៧។

¹²⁸⁰ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អោក ចន ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/156 នៅត្រង់ ERN 00968096 (ឆ៧៦) (“ពេលដែលខ្ញុំនៅកន្លែងផលិតស្រុក គឺខ្ញុំស្គាល់គាត់ហើយ។ នៅក្នុងបន្ទប់ឃុំឃាំងពេលថ្ងៃ មិនងងឹតនោះទេ គឺងងឹតតែ យប់ប៉ុណ្ណោះ”)។

¹²⁸¹ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហោ យ៉ន ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/155 នៅត្រង់ ERN 00968073 (ស៤៦ -ឆ៤៧) 00968082 (ឆ១១៩)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 461. សហមេធាវីជំទាស់ចំពោះការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលផ្អែកទៅលើ ចម្លើយរបស់ ទន់ ស៊ុន កាលពីថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤¹²⁸² ថា យឹម ទិត្យ សួរចម្លើយអ្នកជាប់ឃុំ យ៉ាង នៅវត្តព្រះធាតុចំនួនពីរដង¹²⁸³។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកាត់សម្គាល់ថា ទោះបីជា ទន់ ស៊ុន បាន បញ្ជាក់នៅក្នុង ការស្តាប់ចម្លើយកាលពីថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ របស់គាត់ថា គាត់ជាប់ឃុំរយៈ ពេលបួនថ្ងៃ នៅវត្តព្រះធាតុ និងបានឃើញ យឹម ទិត្យ សួរចម្លើយអ្នកជាប់ឃុំនៅទីនោះក្តី¹²⁸⁴ តែ គាត់មិនបានផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតអំពីបទពិសោធន៍ផ្ទាល់របស់គាត់ នៅវត្តព្រះធាតុឡើយ នៅក្នុងការ ស្តាប់ចម្លើយកន្លងមករបស់គាត់¹²⁸⁵។ ទោះជាបែបនេះក្តី ចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿទៅលើការ ចោទប្រកាន់ថា ភ័ស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ុន ផ្ទុយគ្នា និងមិនអាចជឿបាន ព្រោះគាត់មិនបានលើកឡើង ពី យឹម ទិត្យ ពាក់ព័ន្ធនឹងការសួរចម្លើយអ្នកទោស នៅក្នុងចម្លើយមុនៗរបស់គាត់នោះ¹²⁸⁶។
- 462. ចំពោះការស្តាប់ចម្លើយថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ របស់គាត់ ជាមួយនឹងការិយាល័យសហ ព្រះរាជអាជ្ញា នៅក្នុងពេលស៊ើបអង្កេតបឋម¹²⁸⁷ អង្គជំនុំជម្រះមិនអាចសន្និដ្ឋានថា ទន់ ស៊ុន “មិន បានដឹងឮផ្ទាល់អំពីវត្តព្រះធាតុ” ដូចការចោទប្រកាន់នោះឡើយ¹²⁸⁸ ដោយសារតែមានព័ត៌មានតិច

¹²⁸² កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/110។

¹²⁸³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៥ យោងទៅរក ដីកា បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៦៣, ៤៦៧ ជើងទំព័រ ១២៦៤-១២៦៦។

¹²⁸⁴ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/110 នៅត្រង់ ERN 01045262 (ឆ១-ឆ៣). សូមមើលផងដែរ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/346 នៅត្រង់ ERN 01102937-01102938 (ឆ៥៣-ឆ៦២)។

¹²⁸⁵ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី (ទន់ ស៊ុន) ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D1.3.11.56។ ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D5/122។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D3/8។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D13។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/22។

¹²⁸⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៥។

¹²⁸⁷ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី (ទន់ ស៊ុន) ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D1.3.11.56។

¹²⁸⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៥ យោងទៅរក កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី (ទន់ ស៊ុន) ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ D1.3.11.56 នៅត្រង់ ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 00219281។

សេចក្តីពិចារណារបស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

តូច នៅក្នុងកំណត់ត្រាស្តាប់ចម្លើយ¹²⁸⁹។ លើសពីនេះទៀត ការស្តាប់ចម្លើយថ្ងៃទី ២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០១០ ជាមួយនឹងការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុងគោល បំណងបញ្ជាក់ ឬកែតម្រូវការស្តាប់ចម្លើយរបស់គាត់ កាលពីថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ហើយ គាត់មិនត្រូវបានសាកសួរបន្ថែម អំពីវត្តព្រះធាតុឡើយ¹²⁹⁰។ នៅក្នុងពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី ទន់ ស៊ុន មិនបានលើកឡើងអំពី ការជាប់ឃុំឃាំងរយៈពេលខ្លីរបស់គាត់ ឬការ រៀនសូត្រនៅវត្តព្រះធាតុឡើយ ដោយគាត់គ្រាន់តែបញ្ជាក់ថា គាត់ទទួលបានព័ត៌មានមួយចំនួន ពីអ្នក ទោស ដូចជាថា ពួកគេត្រូវដាក់ឃ្នាងជើង ជាដើម¹²⁹¹។ ចំណុចនេះមិនមែនមិនស្របគ្នាជាមួយនឹង ការស្តាប់ចម្លើយក្រោយមករបស់គាត់ ដែលគាត់បន្តអះអាងថា គាត់ត្រូវបានគេបញ្ជូនទៅវត្ត ព្រះធាតុ ដើម្បីអប់រំ ឬរៀនសូត្រ¹²⁹² ហើយគាត់ត្រូវបានឃុំឃាំងនៅក្នុងព្រះសង្ឃ¹²⁹³ និងមិនដែល បានចូលអគារឃុំឃាំងឡើយ (ទីដែលដាក់អ្នកទោសជាប់ឃ្នាង)¹²⁹⁴។

¹²⁸⁹ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី របស់ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា គឺមិនមែនជា ប្រតិចារិកពេញលេញ នៃការស្តាប់ចម្លើយឡើយ ប៉ុន្តែជាសេចក្តីសង្ខេប នៃព័ត៌មានដែលសាក្សីបានផ្តល់។ កំណត់ត្រាទាំងអស់ នេះ មិនបានបញ្ចូលនូវសំណួរ ដែលអ្នកស៊ើបអង្កេតបានសួរឡើយ។ ទោះបីជាកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីលើកឡើងថា “សាក្សីបញ្ជាក់ថា គុកគឺជាកន្លែងហាមឃាត់ ហើយពួកគាត់មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យទៅកន្លែងនោះឡើយ” និង “គាត់បានបញ្ជាក់ ថា មានការហាមឃាត់មិនឱ្យចូលរួមទៅក្នុង បើប៉ានចូលគឺត្រូវចាប់ខ្លួន” តែវាមិនច្បាស់លាស់ថាទេ ទន់ ស៊ុន បញ្ជាក់ថា គាត់ មិនដែលចូលក្នុងបរិវេណដោយផ្ទាល់ ឬថាទីនោះ ជា ទូទៅ គឺជាកន្លែងហាមឃាត់ សម្រាប់អ្នកដែលមិនជាប់ឃុំឃាំង។ នៅក្នុង ចម្លើយក្រោយរបស់គាត់ ទន់ ស៊ុន ក៏បានបញ្ជាក់ថា គាត់មិនបានដឹង ឬបានឃើញរឿងរ៉ាវមួយចំនួន ព្រោះគាត់ “ត្រូវបាន ហាមមិនឱ្យចូលទៅរង្វង់១០០ម៉ែត្រ ពីរបបវត្តព្រះធាតុ” ប៉ុន្តែគាត់បានបញ្ជាក់ថា គាត់ត្រូវ “រៀនសូត្រនៅក្នុងវត្តព្រះធាតុ” និង ថាគាត់ “ចូលក្នុងបរិវេណវត្ត”។ សូមមើល កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/22 នៅត្រង់ ERN 0089154, 00891155, 00891157 (៧១២, ៧១៥, ៧៣៣)។

¹²⁹⁰ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D3/8។ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា ទន់ ស៊ុន គ្រាន់តែបានអាន ការស្តាប់ចម្លើយថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ របស់ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា ហើយត្រូវ បានសួរថា គាត់ចង់ធ្វើការផ្លាស់ប្តូរ ឬកែប្រែអ្វីទេ ចំពោះព័ត៌មានដែលបានផ្តល់ នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយនោះ។ អ្នកស៊ើបអង្កេត បានបញ្ជាក់ច្បាស់ថា គាត់អាចត្រឡប់មកវិញម្តងទៀត ដើម្បីឆ្លើយសំណួរដែលលម្អិតជាងនេះ។

¹²⁹¹ ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D5/122 នៅត្រង់ ERN 00491809។ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់បន្ថែមថា ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវបានទាញចេញពីទម្រង់រៀប រាប់ ហើយមានគោលបំណងផ្សេងពីការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីទូទៅ។

¹²⁹² កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D13 នៅត្រង់ ERN 00687004។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/22 នៅត្រង់ ERN 0089154 (៧១២)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

463. លើសពីនេះទៀត ទន់ ស៊ុន បានបញ្ជាក់ថា គាត់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅ “រៀនសូត្រ” នៅវត្តព្រះធាតុ នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយថ្ងៃទី១៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ របស់គាត់¹²⁹⁵ មុនពេលមានការបង្ហាញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះលើកទីបី¹²⁹⁶។ លើសពីនេះទៀត ផ្ទុយពីការចោទប្រកាន់របស់សហមេធាវី¹²⁹⁷ ជាដំបូង ទន់ ស៊ុន បានលើកឡើងអំពី យីម ទិត្យ សួរចម្លើយអ្នកទោសនៅវត្តព្រះធាតុនៅក្នុងចម្លើយថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ (បើទោះជាមិនលើកឡើងថាពីរដងក្តី)¹²⁹⁸។ អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ការមិនបានយោងជាដំបូងទៅការពាក់ព័ន្ធរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងការសួរចម្លើយអ្នកទោស នៅវត្តព្រះធាតុ នៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ុន មិនបានចោទជាបញ្ហាគ្រប់គ្រាន់ទៅលើភាពអាចជឿជាក់បាននៃចម្លើយនាពេលក្រោយរបស់គាត់ឡើយ¹²⁹⁹។

¹²⁹³ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/346 នៅត្រង់ ERN 01102933 (ឆ១០)។

¹²⁹⁴ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/22 នៅត្រង់ ERN 0089155, 00891157 (ឆ១៥, ឆ១៤)។

¹²⁹⁵ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D13 នៅត្រង់ ERN 00687004 (“ខ្ញុំត្រូវបានគេបញ្ជូនទៅរៀនសូត្រ៣ឬ៤ថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ”)។

¹²⁹⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៥។

¹²⁹⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៦។

¹²⁹⁸ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/22 នៅត្រង់ ERN 0089153-00891154 (ឆ៤-ឆ៦) 00891154 (ឆ១២) (“កម្មាភិបាលស្រុកគិរីវង់ យកខ្ញុំទៅអប់រំ២ទៅ៣ថ្ងៃ នៅកុកវត្តព្រះធាតុនោះ”(00891155 (ឆ១៦)) (“ខ្ញុំដឹងរឿងនេះដោយសារ ខ្ញុំបានឮពួកឈ្នួប និងតាទិត សួរចម្លើយអ្នកទោស”)។

¹²⁹⁹ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់បន្ថែមថា ទន់ ស៊ុន ត្រូវបានសួរថា “នៅក្នុងកិច្ចសម្ភាសន៍ ក្នុងឯកសារកត់ត្រាសួរចម្លើយដែលមានលេខ D13 (ERN00698808-00698810) លោកបាននិយាយប្រាប់ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ Blunk ថា លោកដឹងថា តាទិត្យ គឺជាគណៈស្រុកគិរីវង់ ប៉ុន្តែនៅពេលដែលចៅក្រមសួរលោក ថាតើលោកដឹងរឿងអ្វីខ្លះទៀត អំពីតាទិត្យ លោកថា លោកមិនដឹងទេ។ សូមលោកបញ្ជាក់អំពីចំណុចនេះ ដល់យើងក្នុងពេលនេះបានដែរឬទេ” និង “តើដែលមាននរណាម្នាក់ មកដាក់ឥទ្ធិពលលើលោក ដើម្បីឱ្យលោកឆ្លើយនឹងសំណួរផ្សេងៗ ដែលសួរដោយអ្នកមកពី អ.វ.ត.ក ដែរឬទេ?”។ ទន់ ស៊ុន បញ្ជាក់ថា គាត់មិនចាំថាគាត់និយាយអ្វី ជាមួយចៅក្រម Blunk ព្រោះ “រឿងនេះវាយុរណាស់ហើយ” និងថាមិនមាននរណាម្នាក់ ដាក់សម្ពាធលើចម្លើយរបស់គាត់ឡើយ។ សូមមើល កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/110 នៅត្រង់ ERN 01045264 (ស៩ -ឆ១០)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 464. សហមេធាវីមិនបានផ្តល់ការគាំទ្រខ្លាំងចំពោះការចោទប្រកាន់ថា ចម្លើយរបស់ ទន់ ស៊ុន អាច ទទួលរងឥទ្ធិពល ដោយការបង្ហាញជាសាធារណៈនូវដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី កាលពីឆ្នាំ២០១១ ឬតាមរយៈទំនាក់ទំនងរបស់គាត់ជាមួយអ្នកស៊ើបអង្កេត និង/ឬអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលនោះ¹³⁰⁰។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានទទួលស្គាល់ថា ការស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ុន នៅថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ មិនបានកំណត់ថា តើ ព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធនឹងការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការសួរចម្លើយអ្នកទោស ចេញពីបទពិសោធន៍ផ្ទាល់របស់ ទន់ ស៊ុន ដែរឬយ៉ាងណា ទេ¹³⁰¹។ ការស្តាប់ចម្លើយ និងកិច្ចស៊ើបសួរបន្តបន្ទាប់មកទៀត¹³⁰² ត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុងគោល បំណងបញ្ជាក់ទៅលើបញ្ហានេះ។ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា មិនមានកិច្ចមិនសមស្របណាមួយ របស់អ្នកស៊ើបអង្កេត ដូចការចោទប្រកាន់ឡើយ¹³⁰³។
- 465. ចំពោះការជំទាស់ជាក់លាក់ ពាក់ព័ន្ធនឹងចម្លើយថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ របស់ ទន់ ស៊ុន អង្គ ជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញដោយពេញលេញ និងដោយត្រឹមត្រូវ នូវភ័ ស្តុតាងរបស់ ទន់ ស៊ុន ឡើយ។ ឧទាហរណ៍ សហមេធាវីចោទថា ទន់ ស៊ុន មិនអាចស្តាប់ឮ សំណួរជាក់លាក់ ដែល យីម ទិត្យ សួរឡើយ ព្រោះគាត់ “មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យចូលតំបន់ឃុំ

¹³⁰⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៥។

¹³⁰¹ កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ D219/122 នៅក្រុង ERN 01363998 (“នៅថ្ងៃទី៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤ ក្រុមការងារបានធ្វើដំណើរ [...] ស្វែងរកលោក ទន់ ស៊ុន។ មូលហេតុដែលយើងដាក់បញ្ចូលរូបគាត់ គឺដើម្បីបញ្ជាក់បំភ្លឺ អំពីសក្ខីកម្មដែលគាត់បានផ្តល់ [...] ក្នុង [កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយមួយ] D118/22 ដែលក្នុងនោះសាក្សីបាននិយាយថា តាទិត្យ បានសួរចម្លើយអ្នកទោស ហើយពុំមានភាពជាក់លាក់ ថា តើនេះជាព័ត៌មានចម្រើនអរាម ដែរឬយ៉ាងណា [...] នៅថ្ងៃទី ០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ក្រុមការងារបានវិលត្រឡប់ [...] ដើម្បីស្តាប់ចម្លើយ ទន់ ស៊ុន។ គាត់បានផ្តល់ [របាយការណ៍ស្តាប់ចម្លើយ] របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយ ដែលក្នុងនោះគាត់បានផ្តល់សេចក្តីលម្អិត អំពីហេតុការណ៍ចំនួនពីរ ក្នុងចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ដែលនៅ ពេលនោះ តាទិត្យ បានមានវត្តមាន នៅ [មន្ទីរសន្តិសុខ] វត្តព្រះធាតុ និងបានសួរចម្លើយអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាង”)។ សូមមើលផងដែរ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/22 នៅក្រុង ERN 0089155 (អ១៦)។

¹³⁰² កំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/122 (ពាក់ព័ន្ធការជួបជាមួយ ទន់ ស៊ុន នៅថ្ងៃទី ៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤)។

¹³⁰³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៥។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

យ៉ាងអ្នកទោស”¹³⁰⁴។ ប៉ុន្តែ ទន់ ស៊ុន បានបញ្ជាក់ថា អ្នកទោសត្រូវបានគេយកចេញក្រៅតំបន់ឃុំ
យ៉ាង ហើយយកទៅសួរចម្លើយ នៅ ក្រោមកុដិព្រះសង្ឃ ដែលមានចម្ងាយមិនឆ្ងាយពីគាត់¹³⁰⁵។
ប្រហែលគ្នានេះដែរ ការអះអាងដែលថា ទន់ ស៊ុន មិនប្រាកដថា យឹម ទិត្យ បាននិយាយជាមួយ
អ្នកទោស ឬជាមួយបុគ្គលិករបស់គុក¹³⁰⁶ គឺជាការអះអាងមិនត្រឹមត្រូវទេ។ ភស្តុតាងរបស់ ទន់
ស៊ុន គឺថា គាត់បានឮ យឹម ទិត្យ សួរអ្នកជាប់ឃុំនូវសំណួរមួយចំនួន ប៉ុន្តែ គាត់មិនឮ យឹម ទិត្យ
និយាយជាមួយបុគ្គលិករបស់គុកទេ¹³⁰⁷។ ជាចុងក្រោយ ភាពមិនស្របគ្នាពាក់ព័ន្ធនឹងរយៈពេល
នៃការជាប់ឃុំរបស់ ទន់ ស៊ុន¹³⁰⁸ ត្រូវបានទទួលស្គាល់ និងពិភាក្សាដោយសហចៅក្រមស៊ើប
អង្កេតអន្តរជាតិ ដែលសម្រេចថា ភស្តុតាងរបស់គាត់ ប្រហែលជាពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងឆ្នាំ ១៩៧៧
និងថា បើទោះបីជាមានភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាក្តី តែសាក្សីបានផ្តល់ព័ត៌មានច្បាស់លាស់អំពីហេតុ
ការណ៍នេះ¹³⁰⁹។

c. ការចូលរួមរបស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងការសម្លាប់មនុស្ស នៅវត្តព្រះធាតុ

466. សហមេធាវីបានអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសក្នុងការសម្រេចថា
“[យឹម ទិត្យ] បានបញ្ជា និងបានបញ្ជូនបញ្ជាបន្ត ឬយ៉ាងហោចណាស់យល់ព្រមឱ្យ [...] សម្លាប់

¹³⁰⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៦ និង ជើងទំព័រ
៨១៧។

¹³⁰⁵ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/110 នៅត្រង់ ERN 01045262
(ឆ៤) (“ខ្ញុំបានឃើញតាទិត្យ ហើយនិយាយប្តូរ ហៅអ្នកទោសម្នាក់ចេញពី កន្លែងឃុំយ៉ាង ទៅក្រោមកុដិលោកមួយដែល
នៅក្បែរនោះ ហើយខ្ញុំឃើញគាត់ឈរនិយាយ ជាមួយអ្នកទោសនោះ”) ។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃ
ទី២៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/346 នៅត្រង់ ERN 01102937-01102938 (ឆ៥៧-ឆ៥៩)។

¹³⁰⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៦ និង ជើងទំព័រ
៨១៩។

¹³⁰⁷ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ទន់ ស៊ុន ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/346 នៅត្រង់ ERN
01102937 (ឆ៥២-ឆ៥៧) (“ស៖ តើលោកមានធ្លាប់ឮតាទិត្យ និយាយទៅកាន់បុគ្គលិកគុកទេ? ឆ៥២៖ មិនធ្លាប់ឮទេ”
“ឆ៥៧៖ គាត់ [យឹម ទិត្យ] សួរសំណួរអ្នកទោសនោះថា [...]”)។

¹³⁰⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៧។

¹³⁰⁹ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៦៧ និង ជើងទំព័រ ១២៦៩។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

អ្នកទោស”¹³¹⁰ និងថា យីម ទិត្យ បានចូលរួមក្នុងការសម្លាប់មនុស្សនៅវត្តព្រះធាតុ ដោយចេញបញ្ជាឱ្យ “វះពោះ” អ្នកទោស¹³¹¹ ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងរបស់ ហោ យ៉ន តែមួយគត់¹³¹²។

467. ចំពោះ ហោ យ៉ន¹³¹³ អង្គជំនុំជម្រះអះអាងថា អ្នកវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុ “ទទួលយកដោយសមហេតុផល នូវផ្នែកខ្លះនៃសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ហើយបដិសេធពោលផ្នែកខ្លះទៀត” បន្ទាប់ពីបានពិចារណាទៅលើភស្តុតាងទាំងស្រុង¹³¹⁴។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពិចារណាទៅលើភាពផ្ទុយគ្នាខ្លះៗ នៅក្នុងភស្តុតាងរបស់ ហោ យ៉ន រួមទាំង ចម្លើយរបស់គាត់ដែលថា គាត់ជាប់ឃុំឃាំងនៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៣¹³¹⁵ និងមិនបានឃើញថាមានអ្វីកើតឡើងនោះទេ ក្រោយពេលដែលគេយកអ្នកទោសចេញទៅ¹³¹⁶។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់បន្ថែមថា ប្រាកដណាស់ ដោយសារតែភាពមិនស្របគ្នាទាំងអស់នេះ ទើបសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិសម្រេចមិនពឹងផ្អែកទៅលើចម្លើយមួយចំនួនរបស់ ហោ យ៉ន ដោយសម្រេចថា “ពុំអាចសន្និដ្ឋានឱ្យច្បាស់លាស់ចាំបាច់ថា

¹³¹⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៦៤ យោងទៅ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៦៣។

¹³¹¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៥៩ យោងទៅ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៥៦-៤៥៧។

¹³¹² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៦០។

¹³¹³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៦០។

¹³¹⁴ សូមមើល សេចក្តីពិចារណាលើភស្តុតាង មូលដ្ឋាន ៥ ខាងលើ។

¹³¹⁵ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៥៥ (“អតីតអ្នកទោសម្នាក់ឈ្មោះ ហោ យ៉ន បានឆ្លើយនៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយមួយថា គាត់បានជាប់ឃុំនៅវត្តព្រះធាតុ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៣។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី គាត់បានផ្តល់ចម្លើយមិនស៊ីគ្នាគ្នាជាច្រើន ទាក់ទិននឹងពេលវេលាដែលគាត់ជាប់ឃុំ។ ដោយហេតុថា គាត់បានជាប់ឃុំរយៈពេល៨ខែ នៅពេលកងទ័ពវៀតណាមបានវាយប្រហារលើកដំបូងទៅលើស្រុកគិរីវង់ ហើយនៅពេលដែល យីម ទិត្យ បានទៅពិនិត្យមើលមន្ទីរសន្តិសុខនោះ សាក្សីហោ យ៉ន ទំនងជាជាប់ឃុំនៅវត្តព្រះធាតុ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ឬឆ្នាំ១៩៧៨”) (លុបចោលជើងទំព័រ)។ ការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលថា ហោ យ៉ន ប្រហែលជានៅវត្តព្រះធាតុ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ និងឆ្នាំ១៩៧៨ មិនមែនក្នុងឆ្នាំ១៩៧៣ នោះ ត្រូវបានគាំទ្របន្ថែមទៀតដោយភស្តុតាងដែលថា វត្តព្រះធាតុចាប់ផ្តើមដំណើរការនៅដើមឆ្នាំ១៩៧៥។ សូមមើលដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៣៤ និង ជើងទំព័រ ១១៥៤។

¹³¹⁶ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៥៧ (“ទោះជាយ៉ាងណាក្តី សាក្សី ហោ យ៉ន បានផ្លាស់ប្តូរសាច់រឿងរបស់ខ្លួន នៅក្នុងការស្តាប់ចម្លើយពេលក្រោយ នៅឆ្នាំ២០១៤ ដោយលើកឡើងថា “គាត់មិនបានឃើញមានរឿងអ្វីកើតឡើងនោះទេ” នៅពេលគេយកអ្នកទោសចេញទៅវាលស្រែ”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

យីម ទិត្យ ពិតជាមានវត្តមានដោយផ្ទាល់ នៅកន្លែងដែលគេរំពោះអ្នកទោសយកប្រម៉ាត់ រួចសម្លាប់ពួកគេនោះទេ”¹³¹⁷។

468. ចំពោះការចោទប្រកាន់ពីភាពផ្ទុយគ្នាដទៃទៀត¹³¹⁸ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ចម្លើយរបស់ ហោយ៉ាន ដែលថា គាត់មិនដឹងអំពីតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ មិនមែនផ្ទុយគ្នាទាំងស្រុងជាមួយនឹងភស្តុតាងរបស់គាត់ដែលថា យីម ទិត្យ នៅក្នុងគណៈកម្មាធិការស្រុកគិរីវង់ឡើយ¹³¹⁹។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់បន្ថែមថា ហោយ៉ាន រក្សាភាពស្របគ្នានៅក្នុងការបញ្ជាក់ថា យីម ទិត្យនៅស្រុកគិរីវង់¹³²⁰ គ្រប់គ្នានៅក្នុងស្រុកស្គាល់គាត់¹³²¹ និងថា វត្តព្រះធាតុគឺជាមន្ទីរសន្តិសុខថ្នាក់ ស្រុក¹³²²។ អង្គជំនុំជម្រះយល់ថា ចម្លើយទាំងអស់នេះបានពន្យល់គ្រប់គ្រាន់

¹³¹⁷ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៥៧។

¹³¹⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៦០ និង ជើងទំព័រ ៨៣២។ ការចោទពីភាពមិនស៊ីចង្វាក់គ្នា ពាក់ព័ន្ធចំនួនដដែល ហោយ៉ាន បាន “ឃើញ” ឬជួបទាក់ទងជាមួយ យីម ទិត្យនៅវត្តព្រះធាតុ ត្រូវបានពិភាក្សានាពេលកន្លងមក នៅក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធ ការត្រួតពិនិត្យរបស់ យីម ទិត្យ នៅវត្តព្រះធាតុ។

¹³¹⁹ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហោយ៉ាន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D105/6 នៅត្រង់ ERN 00788829 (៧១១-៧១២) (“លោកចាំទេថា តើ តាទិត្យ មានតួនាទីអ្វីនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់នេះដែរទេ? ៧១២៖ ខ្ញុំមិនដឹងទេ ព្រោះខ្ញុំមិនបានចូលរួមជាមួយគេទេ”) អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា សំណួរនេះមានភាពច្បាស់លាស់ ហើយពិចារណាថា ចម្លើយរបស់ ហោយ៉ាន ដែលថា គាត់មិនដឹងអំពីតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ អាចសំដៅទៅរកមុខងារជាក់លាក់នៅក្នុងគណៈកម្មាធិការស្រុកគិរីវង់។

¹³²⁰ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហោយ៉ាន ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/55 នៅត្រង់ ERN 01034060 (៧១) (“គណៈស្រុកគិរីវង់កាលនោះ គឺតាទិត្យ តាណាំ និងយាយបូ”) 01034063 (៧១៥)។ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហោយ៉ាន ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/155 នៅត្រង់ ERN 00968069 (៧១៤) (“តាទិត្យ និងតាណាំ សុទ្ធតែជាគណៈស្រុក”)។ សូមមើលបន្ថែម កិច្ចសម្ភាសនា SOAS/HRW និង ហោយ៉ាន ថ្ងៃទី២៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៥ ឯកសារ D1.3.11.18 នៅត្រង់ ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 00217607 (“គណៈកម្មាធិការស្រុកគឺមាន៖ ទិត្យ”)។

¹³²¹ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហោយ៉ាន ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/155 នៅត្រង់ ERN 00968082 (៧១១៩)។

¹³²² កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហោយ៉ាន ថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/55 នៅត្រង់ ERN 01034069 (៧៤៣) (“ត្រឹមត្រូវហើយ ជាមន្ទីរសន្តិសុខថ្នាក់ស្រុក”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ថា តើ ហោ យ៉ន បានដឹងថា យីម ទិត្យ និងមេដឹកនាំស្រុកដទៃទៀត ស្ថិតនៅលើវត្តព្រះធាតុដោយ របៀបណា បើតាមឋានានុ ក្រមនោះ¹³²³។

469. ដោយបានពិចារណាទៅលើ ភាពមិនស្របគ្នាមួយចំនួន នៅក្នុងភ័ស្តុតាងរបស់ ហោ យ៉ន សហ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានសម្រេចជាចុងក្រោយថា “មានភាពច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់ថា គាត់បានចេញបញ្ជាឱ្យ “រះពោះ” អ្នកទោស ហើយថា គាត់បានឃើញគេយកប្រម៉ាត់ ដាក់ក្នុងធុង មួយ ហើយគាត់បានទទួលប្រម៉ាត់ទាំងនោះជាមួយ តាណាំ មែន”¹³²⁴។ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំ ជម្រះបង្ហាញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានត្រួតពិនិត្យដោយប្រុងប្រយ័ត្នទៅលើ ភ័ស្តុតាងទាំងស្រុងរបស់ ហោ យ៉ន។ ដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា ការសម្រេចខាងលើ មិនមែនមិនសមហេតុផលនោះទេ។

470. សហមេធាវីបានជំទាស់បន្ថែមចំពោះការសម្រេចទាក់ទងនឹង រចនាសម្ព័ន្ធរាយការណ៍ និងឋានានុ ក្រមបញ្ជាការ នៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ ទៅលើវត្តព្រះធាតុ¹³²⁵។ ពិសេសជាងនេះទៅទៀត ការជំទាស់ របស់សហមេធាវី ពាក់ព័ន្ធនឹងការពឹងផ្អែករបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិទៅលើ ភ័ស្តុតាងរបស់ ដុក ចាន់ នៅក្នុងការសម្រេចថា យីម ទិត្យ បានចូលរួមការប្រជុំថ្នាក់ស្រុកជាមួយ តាព្រឹង ប្រធានវត្តព្រះធាតុ¹³²⁶ និងភ័ស្តុតាងរបស់ អោក ចន ទាក់ទងនឹងសិទ្ធិអំណាចរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងការចេញបញ្ជា¹³²⁷។

¹³²³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៦០។ សហមេធាវី ចោទថា ប្រភពនៃភ័ស្តុតាងរបស់គាត់ដែលថា “ទិត គុម ឬ នៅពីលើវត្តព្រះធាតុ” មិនច្បាស់លាស់”។

¹³²⁴ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៥៧។

¹³²⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៦១-២៦៣។

¹³²⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៦១ យោងទៅ ដីកា បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៤៣៩។

¹³²⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៦៣ និង ជើងទំព័រ ៨៤១។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

471. ទោះបីជា ដុក ចាន់ មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងអំពីខ្លឹមសារនៃរបាយការណ៍របស់ ព្រីង ឬទម្រង់នៃរបាយការណ៍ ដូចការចោទក្តី¹³²⁸ តែចៅក្រមអន្តរជាតិមិនជឿថា ចាំបាច់តម្រូវឱ្យមានព័ត៌មានលម្អិតកម្រិតនេះ ដើម្បីធ្វើការសម្រេចទៅលើវចនាសម្ព័ន្ធរាយការណ៍ និងឋានានុក្រមបញ្ជាការនៅក្នុងស្រុកគិរីវង់ឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះបានកត់សម្គាល់បន្ថែមថា ដុក ចាន់ ខ្លួនគាត់ផ្ទាល់ គឺជាបុគ្គលិកនៅវត្តព្រះធាតុ ហើយគាត់ដឹងអំពីវចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលរបស់មន្ទីរសន្តិសុខ រួមទាំង តួនាទីរបស់ព្រីង ជាប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខ¹³²⁹។ ដុក ចាន់ បានបញ្ជាក់ថា វត្តព្រះធាតុ គឺជាគុកស្រុក¹³³⁰ ដែលព្រីង រាយការណ៍ទៅស្រុក១០៩ និង ថា យីម ទិត្យ ក្លាយជាលេខាស្រុក ក្រោយពេលផ្ទេរតាតំ¹³³¹។ គាត់បានពន្យល់ថា ប្រជាជនធម្មតាស្គាល់ឈ្មោះ និងតួនាទី យីម ទិត្យ ព្រោះតួនាទីរបស់គាត់ ត្រូវបានគេប្រកាសរាល់ពេលចូលរួមប្រជុំទាំងអស់ ហើយគាត់ចូលរួមដោយផ្ទាល់ជាទៀងទាត់¹³³²។ ហេតុដូច្នេះ ការចោទថា ដុក ចាន់ មិនអាចដឹងអំពីវចនាសម្ព័ន្ធរាយការណ៍ ឬថា គាត់មិនបានផ្តល់ភស្តុតាង អំពីតួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ មិនអាចជឿជាក់បានឡើយ¹³³³។

472. ជាចុងក្រោយ អោក ចន បានបញ្ជាក់ថា បើតាមច្បាប់នៅក្នុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បញ្ជាសម្លាប់គឺចេញពីថ្នាក់តំបន់ ប៉ុន្តែ ថាថ្នាក់ស្រុក (យីម ទិត្យ) បញ្ជូនបញ្ជាសម្លាប់ទៅមេគុក¹³³⁴

¹³²⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៦១ និង ជើងទំព័រ ៨៣៦។

¹³²⁹ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដុក ចាន់ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/86 នៅត្រង់ ERN 01040103 (ឆ៣-ឆ៤)។

¹³³⁰ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដុក ចាន់ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/86 នៅត្រង់ ERN 01040104 (ឆ៦) (“បាទ វត្តព្រះធាតុ គឺជាគុករបស់ស្រុក”)។

¹³³¹ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដុក ចាន់ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/86 នៅត្រង់ ERN 01040104 (ស៧-ឆ៧)។

¹³³² កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ដុក ចាន់ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ D219/87 នៅត្រង់ ERN 01040114 (ឆ១៦-ឆ១៧)។

¹³³³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៦១។

¹³³⁴ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អោក ចន ចុះថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ D118/156 នៅត្រង់ ERN 00968094 (ឆ៥៨-ឆ៦០) (“ពីព្រោះច្បាប់នៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហមគឺតត្តា លុះត្រាមានបញ្ជាពីថ្នាក់តំបន់ ទើបថ្នាក់ស្រុកសម្លាប់។ [...] មេគុកទទួលបញ្ជាពីថ្នាក់លើ ទើបមេគុកបញ្ជា ឱ្យសម្លាប់អ្នកទោស។ ស៖ [...] តើអ្នកណាជាអ្នកបញ្ជា ឱ្យមេគុកសម្លាប់អ្នកទោស? ឆ៦០៖គឺមានមនុស្សមកពីខាងស្រុក ហើយយកបញ្ជាឱ្យមេគុកសម្លាប់មនុស្ស”)។ សូមមើលបន្ថែម កំណត់ហេតុស្តាប់សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ហើយក្រោយមកបញ្ជាក់ថា បញ្ហាសម្លាប់គឺចេញដោយសមាជិកគណៈកម្មាធិការស្រុក¹³³⁵។ ចំពោះការដោះលែងរូបគាត់ផ្ទាល់¹³³⁶ អោក ចន បានពន្យល់ថា គាត់មិនបានឮ យឹម ទិត្យ ចេញបញ្ជាឱ្យដោះ លែងទេ ប៉ុន្តែគាត់ជឿថា បញ្ហានេះចេញពី យឹម ទិត្យ ព្រោះគាត់ត្រូវបានដោះលែងបន្ទាប់ពី យឹម ទិត្យមកត្រួតពិនិត្យគុក¹³³⁷។ ទោះបីជាចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា អោក ចន មិនបានឮដោយផ្ទាល់ យឹម ទិត្យ ចេញបញ្ជាណាមួយក្តី តែភស្តុតាងរបស់គាត់មានការគាំទ្រចំពោះការសម្រេចថា យឹម ទិត្យ ចេញបញ្ជា ឬបញ្ជូនបញ្ហាសម្លាប់អ្នកទោសនៅវត្តព្រះធាតុ។

473. សរុបមក អង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចថា សហមេធាវីមិនបានបង្ហាញអំពីកំហុសណាមួយនៅក្នុងការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលថា យឹម ទិត្យ ទៅត្រួតពិនិត្យវត្តព្រះធាតុសួរចម្លើយអ្នកទោស និងចេញបញ្ជា ឬបញ្ជូនបញ្ហាសម្លាប់អ្នកទោស។ អង្គជំនុំជម្រះជឿថា មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការសម្រេចអំពីការចូលរួមដ៏សំខាន់របស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម។ អាស្រ័យហេតុនេះ មូលដ្ឋាន ៥.៣ (iii) ត្រូវបានសម្រេចថា ត្រូវបានបដិសេធពោល។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

474. បន្ទាប់ពីបានពិនិត្យឡើងវិញនូវមូលដ្ឋានតូចៗចំនួន ១០ នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលសហមេធាវីបានដាក់រួចមក ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ទង្វឹករណ៍របស់សហមេធាវីដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសជាប្រព័ន្ធក្នុងការវាយតម្លៃលើភស្តុតាងនោះ ពុំមានមូលដ្ឋានឡើយ។ ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិបដិសេធសេចក្តីសន្និដ្ឋានដែលថា សហ

ចម្លើយសាក្សី អោក ចន ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២ ឯកសារ D105/5 នៅត្រង់ ERN 00788847 (ឆ៥៥) (“ឧបមាថា គណៈស្រុកទី១ ទី២ ទី៣ អញ្ជឹង បើមានផែនការពិលើមកថាឱ្យសម្លាប់ គឺត្រូវសម្លាប់តែម្តង”) 00788851 (ឆ៥៥) (“យឹម ទិត្យ មកដូចជាថា នាំយកបទបញ្ជាពីតំបន់ថា តើអ្នកទោសណាត្រូវសម្លាប់”)។

¹³³⁵ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អោក ចន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/369 នៅត្រង់ ERN 01110214 (ឆ១០១)។

¹³³⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យឹម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (ឯកសារ D382/22) កថាខណ្ឌ ២៦៣ និង ជើងទំព័រ ៨៤២។

¹³³⁷ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី អោក ចន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ ឯកសារ D219/369 នៅត្រង់ ERN 01110214-01120215 (ឆ១០៤-ឆ១១២)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិខកខានជាប្រព័ន្ធមិនបានពិចារណាភ័ស្តុតាងផ្ទុយ និងភ័ស្តុតាងដោះ
បន្ទុក មិនបានផ្តល់សំអាងហេតុគ្រប់គ្រាន់ចំពោះការរកឃើញរបស់ខ្លួន ហើយសហចៅក្រមស៊ើប
អង្កេតអន្តរជាតិបានអនុវត្តមិនត្រឹមត្រូវចំពោះបទដ្ឋាននៃការបង្ហាញភ័ស្តុតាង ក្នុងការសន្និដ្ឋាន
អំពីមុខតំណែងតាមផ្លូវច្បាប់ និងសិទ្ធិអំណាចតាមព្រឹត្តិស័យរបស់ លោក យីម ទិត្យ
នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ និងនិរតី¹³³⁸។

475. ចៅក្រមអន្តរជាតិពិចារណាបន្ថែមទៀតថា ភ័ស្តុតាងបង្ហាញយ៉ាងរឹងមាំអំពីសមាជិកភាពរបស់
លោក យីម ទិត្យ និងការចូលរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់នៅក្នុងសហគ្រឹះកម្មរួម ក ខ និង គ¹³³⁹។
ម្យ៉ាងវិញទៀត ករណីដែលថា លោក យីម ទិត្យ ពុំមែនជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការមជ្ឈឹម ឬ
គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ហើយគាត់ពុំបានបង្កើតគោលនយោបាយ ប.ក.ក នោះ វាមិនគ្រប់គ្រាន់
ក្នុងការរារាំងដល់ការរកឃើញថា លោក យីម ទិត្យ ស្ថិតនៅក្នុងចំណោមជនទាំងឡាយ
“ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” នោះឡើយ¹³⁴⁰។

476. ចៅក្រមអន្តរជាតិតម្កល់សេចក្តីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ផ្អែកតាម
ឆន្ទានុសិទ្ធិយ៉ាងសមហេតុផលដែលថា លោក យីម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងចំណោមជនទាំងឡាយ “ដែល

¹³³⁸ ខុសពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ លោក យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ២១៨ កថាខណ្ឌ ២២០
កថាខណ្ឌ ២៦៦។

¹³³⁹ ខុសពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ លោក យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ២១៩។

¹³⁴⁰ ខុសពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ លោក យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ២១៧ កថាខណ្ឌ
២១៩។ សូមមើលជារួម សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 &
D360/33) មតិយោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៤៤១។ សំណុំរឿង ០០៤/១
សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D308/3/1/20) មតិយោបល់របស់ចៅក្រម BAIK
និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២១ កថាខណ្ឌ ៣៣៤ (“ពីដំបូង ចៅក្រមទទួលបន្ទុកលើរឿងក្តីសង្កេតឃើញថា
“ផលវិបាកជាក់ស្តែងដំបូង” ដែលត្រូវទិញការរបស់បុគ្គលម្នាក់មាននៅក្នុងឋានានុក្រម ដូចដែលបានអនុវត្តដោយសហចៅក្រម
ស៊ើបអង្កេត មិនគួរមិនរាប់បញ្ចូលដោយស្វ័យប្រវត្តិបុគ្គលនៅថ្នាក់ទាបៗ ដែលពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់នៅក្នុងអំពើឃោរឃៅដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ
បំផុតនោះឡើយ”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ជាហេតុធ្វើឱ្យគាត់ស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អក.ត.វ.¹³⁴¹។
ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិបដិសេធមូលដ្ឋានទី ៥។

**E. សេចក្តីសន្និដ្ឋានលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ យីម ទិត្យ ប្រឆាំងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅ
ជំនុំជម្រះ**

- 477. យោងតាមសំអាងហេតុទាំងអស់ដែលបានលើកឡើងខាងលើ ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា សហ
ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមិនបានប្រព្រឹត្តកំហុស ឬការបំពានដែលជាកត្តាកំណត់យ៉ាងសំខាន់
នៃការអនុវត្តធានាសិទ្ធិរបស់ខ្លួនក្នុងការសន្និដ្ឋានថា យីម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងចំណោម “ជនដែលទទួល
ខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងអំឡុងរយៈកាលចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែ
មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩។ ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិ តម្កល់ដីកា
បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រមអន្តរជាតិ និងសន្និដ្ឋានថា យីម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការ
បុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក។
- 478. មិនតែប៉ុណ្ណោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិតម្កល់បទចោទនានា ដូចបានកំណត់នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅ
ជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ។ អាស្រ័យហេតុនេះ យីម ទិត្យ ត្រូវបានចោទ
ប្រកាន់ និងបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីចំពោះមុខចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូ
ង។

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ

១. អំណះអំណាង

- 479. សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិលើកឡើងថា សំណុំរឿងប្រឆាំងនឹង យីម ទិត្យ គួរត្រូវបានបដិសេធបោល
ដោយហេតុថា (១) គាត់ “រួចផុតពីការទទួលសុខត្រូវ” និង (២) គាត់មិនស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការ
បុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ទេ¹³⁴²។

¹³⁴¹ ខុសពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ លោក យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) (D382/22) កថាខណ្ឌ ២៦៥ កថាខណ្ឌ
២៦៧។

¹³⁴² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ)D382/4/1 ៥៣ កថាខណ្ឌ (-៧៦)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 480. ទីមួយ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិជំទាស់ថា យីម ទិត្យ ពុំទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទាំងនោះទេ ពីព្រោះថា គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍នៃ ប.ក.ក ដែលមានសមាសភាពចំនួនប្រាំពីររូប រួមទាំង ប៉ុល ពត និង នួន ជា ដែលមានអំណាចលើការសម្រេចនានានិងបានដាក់ចេញនូវគោលនយោបាយបោសសម្អាតនៃការបោសសម្អាត និងការបង្ក្រាប¹³⁴³។ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិអះអាងថា គោលនយោបាយបោសសម្អាតត្រូវបានស្តង់ឡើងតាមរយៈសេចក្តីសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការមជ្ឈឹមបក្ស ប.ក.ក ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៦ ដែលបានកំណត់យ៉ាងច្បាស់លាស់ថា ការបោសសម្អាតនៅក្នុងភូមិភាគ ត្រូវអចិន្ត្រៃយ៍ភូមិភាគសម្រេច¹³⁴⁴ និងអះអាងបន្ថែមថា គោលនយោបាយបង្ក្រាបកាន់តែរាលដាលលាតសន្ធឹងទូទាំងប្រទេសក្រោយពីមានសេចក្តីសម្រេចនេះមក¹³⁴⁵។
- 481. ទីពីរ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិអះអាងថា យីម ទិត្យ គ្មានសិទ្ធិអំណាចអ្វី ក្រៅតែពីការគោរពតាមមតិភាគច្រើននោះទេ ហើយហេតុដូច្នេះ គាត់មិនស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ដូចបានកំណត់ក្នុងមាត្រា ១ នៃ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក នោះឡើយ¹³⁴⁶។ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបញ្ជាក់ថា សម្រាប់ការកម្រិតលើយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក គឺរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា “កំពុងតែដើរតួដូចក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ [អង្គការសហប្រជាជាតិ] ដែលក្រុមប្រឹក្សានេះបានអនុវត្តចំពោះតុលាការ ICTY, ICTR និង SCSL អញ្ចឹងដែរ”¹³⁴⁷។ លោកស្រីជំទាស់ថា “ស្ថាបនិកតុលាការអន្តរជាតិ” អាចមាន “ឥទ្ធិពលលើវិសាលភាពយុត្តាធិការបុគ្គល និងកិច្ចការរបស់តុលាការ ដោយមិនធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់អនាគត និងឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការឡើយ”¹³⁴⁸។
- 482. សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិអះអាងថា តាមការកំណត់របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងស្មារតីនៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក តម្រូវឱ្យតុលាការនេះធ្វើការស៊ើបអង្កេត និងនាំខ្លួនមកវិនិច្ឆ័យទោសចំពោះតែមេដឹកនាំ

¹³⁴³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៥៣-៥៨។
¹³⁴⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៥៣-៥៤។
¹³⁴⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៥៨។
¹³⁴⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៥៩-៧៥។
¹³⁴⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៥៩-៦៥។
¹³⁴⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៦៥។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យតែប៉ុណ្ណោះ¹³⁴⁹។ យោងតាមសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ គោលគំនិតរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង ស្តីពីការបង្កើតចៅក្រមអន្តរជាតិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា គឺដើម្បីសម្រិតសម្រាំងតែទៅលើ “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់” មួយចំនួនតូចដែលស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ពោលគឺ ចង់សំដៅតែទៅលើសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមបក្ស និងសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការ អចិន្ត្រៃយ៍បក្សតែប៉ុណ្ណោះ¹³⁵⁰។ តាមការយល់ឃើញរបស់លោកស្រី “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ បំផុត” គឺសំដៅតែ កាំង ហ្គេចអ៊ាវ ហៅ ខុច ដែលជាប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ តែម្នាក់គត់ ដោយសារតែ ខុច បានដើរតួនាទីសំខាន់នៅក្នុងការប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋ មានស្វ័យភាពក្នុងការងារ និង មានអំណាចអនុវត្ត ជាក់ស្តែងតែម្តង¹³⁵¹។ ក្នុងន័យនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិកត់សម្គាល់ថា ឈ្មោះរបស់ យឹម ទិត្យ មិនមាននៅក្នុងឯកសារសហកាលនាសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនោះទេ ហើយគាត់អះអាងថា ការចោទប្រកាន់ពីសំណាក់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹង យឹម ទិត្យ គឺធ្វើឡើងតាមទំនើងចិត្ត និងមិនបានបញ្ជាក់ឱ្យបានច្បាស់លាស់ពីតួនាទីរបស់ យឹម ទិត្យ នៅ ក្នុងជួរកងទ័ព ឬថាគាត់ជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមបក្សនៃ ប.ក.ក ដែរឬ អត់នោះទេ¹³⁵²។

483. តាមរយៈបុព្វកថានៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិអះអាងបន្ថែមទៀតថា ជា មួយនឹងការទទួលស្គាល់របស់អង្គការសហប្រជាជាតិចំពោះរាជរដ្ឋាភិបាល និងការព្រួយបារម្ភ ពេញច្បាប់របស់ប្រជាជនកម្ពុជា គឺត្រូវតែផ្តឹងផ្ទៃរវាង “យុត្តិធម៌” និង “ការផ្សះផ្សាជាតិ”។ ដូច បានលើកឡើងខាងលើ ច្បាប់ និង កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក គឺសំដៅតែទៅលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែល “ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ប៉ុណ្ណោះដែលត្រូវនាំខ្លួន មកវិនិច្ឆ័យទោស¹³⁵³។ ក្នុងន័យនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិកត់សម្គាល់ថា ការពង្រីកវិសាលភាព នៃយុត្តាធិការបុគ្គលមកលើ យឹម ទិត្យ ហួសពីវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០១ និង ០០២ នឹងខាត

¹³⁴⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៥៩-៧៣។
¹³⁵⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៦៦-៦៨។
¹³⁵¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៦៦។
¹³⁵² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៧៤។
¹³⁵³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៧០-៧១។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

បង់ពេលវេលា ព្រមទាំងចំណាយថវិកាដោយមិនចាំបាច់ ជាពិសេស ដោយសារតែជនរងគ្រោះ បានទទួលយុត្តិធម៌ តាមរយៈការជំនុំជម្រះលើសំណុំរឿង ០០១ និង ០០២ រួចមកហើយ¹³⁵⁴។

484. នៅក្នុងចម្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជ អាជ្ញាជាតិ៖ (១) មិនត្រូវតាមបទដ្ឋាននៃការត្រួតពិនិត្យលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទេ (២) តវ៉ាទៅលើ និយមន័យនៃយុត្តាធិការបុគ្គល ដែលមិនគោរពតាមចេតនាដែលបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់លាស់របស់ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ (៣) ខកខានមិនបានបកស្រាយបង្ហាញថា រាជ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមានអំណាចកម្រិតជាងកតោភាគីលើយុត្តាធិការបុគ្គល ដោយមិនបាច់ធ្វើ វិសោធនកម្មតាមផ្លូវច្បាប់លើកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក នោះទេ និង (៤) អះអាងដោយមិនគួរឱ្យ ជឿបានថា សំណុំរឿង ០០១ និង ០០២ បាននាំមកនូវវិធានការយុត្តិធម៌គ្រប់គ្រាន់ និងជាការ រួមចំណែកដល់ការផ្សះផ្សាជាតិផងដែរ¹³⁵⁵។

485. ទីមួយ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិគួរត្រូវ បានបដិសេធចោល ដោយសារបណ្តឹងនេះមិនបានលើកឡើងពីមូលដ្ឋានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ច្បាស់ លាស់ណាមួយនោះទេ¹³⁵⁶។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះខកខានពុំបានបង្ហាញកំហុសផ្នែកអង្គហេតុ¹³⁵⁷ ឬ អង្គច្បាប់¹³⁵⁸ ឬបង្ហាញឱ្យឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានរំលោភបំពាន ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់គាត់នោះទេ¹³⁵⁹។ ផ្ទុយទៅវិញ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះគ្រាន់តែធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋាន

¹³⁵⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៧២។
¹³⁵⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/16) កថាខណ្ឌ ២-៣៥។
¹³⁵⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/16) កថាខណ្ឌ ៤។
¹³⁵⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/16) កថាខណ្ឌ ៤-៥។
¹³⁵⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/16) កថាខណ្ឌ ៤, ៦។
¹³⁵⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/16) កថាខណ្ឌ ៤, ៧។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ជាទូទៅ ដែលពុំមានទំនាក់ទំនងដោយផ្ទាល់ ឬច្បាស់លាស់ទាល់តែសោះ ជាមួយ
នឹងការសម្រេចលើអង្គច្បាប់ ឬអង្គហេតុនៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ¹³⁶⁰។

486. ទីពីរ និយមន័យនៃយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ មិនគោរពតាមចេតនារបស់
រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់លាស់ ដោយ
បានអះអាងមិនត្រឹមត្រូវថា “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” គឺសំដៅតែ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ខុច
តែម្នាក់គត់¹³⁶¹។ លិខិតុបករណ៍ទាំងមូលនៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និងច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក
ចែងបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់ពីប្រភេទនៃក្រុមមនុស្ស គឺមិនមែនមនុស្សតែម្នាក់នោះទេ¹³⁶² ហើយប្រវត្តិ
នៃការចរចាបង្កើត អ.វ.ត.ក បង្ហាញថា រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ
មានចេតនាថា “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” គឺជាប្រភេទមួយបើកចំហ ដោយសមាជិកភាព
របស់ពួកគេនឹងត្រូវបានកំណត់ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត¹³⁶³
ផ្អែកទៅលើភស្តុតាងទាំងមូល និងបំពេញកិច្ចដោយឯករាជ្យមិនស្ថិតក្រោមការណែនាំណាមួយ
ឡើយ¹³⁶⁴។

¹³⁶⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/16) កថាខណ្ឌ ៤
ដែលសំអាងទៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៧៥។

¹³⁶¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/16) កថាខណ្ឌ ៨
ដែលសំអាងទៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៦៦, ៧២។

¹³⁶² ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/16) កថាខណ្ឌ ៩
ដែលសំអាងទៅលើកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ១។ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ១ និង ២ ផ្ទៃ។

¹³⁶³ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹង បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/16) កថាខណ្ឌ
១០-១៦។ “ការពិភាក្សា និងយល់ព្រមលើកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងការពិភាក្សា
និងយល់ព្រមចំពោះវិសោធនកម្មលើច្បាប់ស្តីពីការជំនុំជម្រះលើមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម” នីតិកាលទីមួយ អាណត្តិទីបីនៃរដ្ឋសភា
ជាតិកម្ពុជា ចាប់ពីថ្ងៃទី ៤-៥ ប្រតិចារិកផ្នែកខ្លះនៃបានបោះពុម្ពផ្សាយនៅក្នុង *ទស្សនាវដ្តីស្វែងរកការពិត* (មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារ
កម្ពុជា [ឬហៅថា DC-Cam] ការបោះពុម្ពផ្សាយពិសេសជាភាសាអង់គ្លេស (ត្រីមាសទីបី ឆ្នាំ២០០៤) ឯកសារ D378/5.1.2
ERN (ភាសាអង់គ្លេស) 01593392-01593393។ *របាយការណ៍របស់ក្រុមអ្នកជំនាញសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា ដែលបាន
បង្កើតឡើងស្របតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាតលេខ 52/135 ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩* ឯកសារ អ.ស.ប លេខ
A/53/850 និង S/1999/231 និងឯកសារ D324.15 កថាខណ្ឌ ១១០។

¹³⁶⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/16) កថាខណ្ឌ
១៦។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

487. ទីបី រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាពុំមានអំណាចកម្រិតដោយឯកតោភាគីទៅលើយុត្តាធិការបុគ្គល ដោយមិនមានការធ្វើវិសោធនកម្មជាផ្លូវការចំពោះកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក បានឡើយ¹³⁶⁵។ ការប្រៀបធៀបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិចំពោះ “ឥទ្ធិពល” របស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិទៅលើតុលាការ ICTR និង ICTY តាមរយៈសេចក្តីសម្រេច ១៥០៣ និង ១៥៣៤ គឺមិនសមស្របនោះទេ¹³⁶⁶ ហើយការកែប្រែណាមួយទៅលើគោលនយោបាយពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានានាដូចដែលបានលើកឡើងក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក រួមទាំងបញ្ហាយុត្តាធិការបុគ្គលផងនោះត្រូវតែអនុម័តដោយភាគីទាំងពីរ។ មកទល់នឹងពេលនេះ ពុំមានភាគីណាមួយបានស្នើឱ្យមានការធ្វើវិសោធនកម្មបទប្បញ្ញត្តិ ទាក់ទងនឹងយុត្តាធិការបុគ្គលនៅឡើយ ទេ¹³⁶⁷។ លើសពីនេះទៀត វិធានជាសារវ័ន្តនៃគោលការណ៍ច្បាប់ជាមូលដ្ឋានស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ ដែលមានចែងក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា និងលិខិតុបសម្របសិទ្ធិមនុស្សជាច្រើនដាក់កំហិតភារកិច្ចចំពោះរដ្ឋាភិបាល ក៏ដូចជាស្ថាប័នដទៃទៀតឱ្យដកខ្លួនចេញពីការប្រើប្រាស់ការគោរពសង្កត់តាមទម្រង់ណាមួយទៅលើចៅក្រម ដោយហេតុថា ពួកគាត់ត្រូវចេញសេចក្តីសម្រេចផ្តាច់មុខដោយសំអាងលើមូលដ្ឋានច្បាប់ ភ័ស្តុតាង សេចក្តីសម្រេច និងសម្បជញ្ញៈផ្ទាល់ខ្លួន¹³⁶⁸។

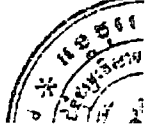
¹³⁶⁵ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/16) កថាខណ្ឌ ២, ១៧-២៦។

¹³⁶⁶ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/16) កថាខណ្ឌ ១៩, ២០-២៣។ សេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខលេខ ១៥០៣ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៣, ឯកសារ អ.ស.ប លេខ S/RES/1503 (ឆ្នាំ២០០៣) ឯកសារ D378/5.1.12។ សេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខលេខ ១៥៣៤ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៤, ឯកសារ អ.ស.ប លេខ S/RES/1534 (ឆ្នាំ២០០៤) ឯកសារ D378/5.1.13។

¹³⁶⁷ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹង បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/16) កថាខណ្ឌ ២០ ដែលសំអាងទៅលើកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ២(៣)។

¹³⁶⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹង បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/16) កថាខណ្ឌ ២៥-២៦ ដែលសំអាងទៅលើរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា (ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៣។ សេចក្តីផ្តេងការណ៍ទីក្រុងប៉េកាំងស្តីពីគោលការណ៍ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការនៅក្នុងតំបន់ Lawasia សមាគមច្បាប់សម្រាប់អាស៊ី និងប៉ាស៊ីហ្វិក ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩៧។ គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពីឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ ដែលបានអនុម័តដោយសេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាតលេខ ៤០/៣២ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៨៥ និងលេខ ៤០/១៤៦ ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៨៥។ ក្រុមទីក្រុងញូវដេលីស្តីពីបទដ្ឋានអប្បបរមានៃឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ គណៈមេធាវីអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៨២។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

488. ចុងបញ្ចប់ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា ដំណោះស្រាយតាមផ្លូវតុលាការដោយឯករាជ្យ ចំពោះសំណុំរឿង ០០៣, ០០៤ និង ០០៤/២ នឹងលើកកម្ពស់ទាំងយុត្តិធម៌ និងការផ្សះផ្សា ជាជាង ធ្វើឱ្យអាណត្តិទៅវិញទេ¹³⁶⁹។ ពុំមានការបញ្ជាក់ថា ដំណោះស្រាយលើសំណុំរឿងទាំងនេះនឹង គំរាមកំហែងដល់សន្តិភាព និងសន្តិសុខនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជានោះឡើយ¹³⁷⁰។ លើសពីនេះទៀត ដោយការយល់ឃើញថា សំណុំរឿង ០០៣, ០០៤ និង ០០៤/២ រួមទាំងបញ្ហានានា និង ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលមិនត្រូវបានដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០១ និង ០០២ ជនរងគ្រោះ និង អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាច្រើនមានចំណាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុង ការស្តាប់អំពីការពិត និងពុំយល់ឃើញថា យុត្តិធម៌ត្រូវបានផ្តល់ជូនរួចហើយ តាមរយៈសំណុំរឿង ០០១ និង ០០២ នោះទេ¹³⁷¹។

489. សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិពុំបានដាក់ការឆ្លើយតបទេ។

២. ការពិភាក្សា

490. ជាការកត់សម្គាល់បឋម ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងគ្រប់ដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត¹³⁷² ហើយបានបញ្ជាក់ជាថ្មីថា បណ្តឹង

¹³⁶⁹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/16) កថាខណ្ឌ ២, ២៧-៣៥។

¹³⁷⁰ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/16) កថាខណ្ឌ ២៩។

¹³⁷¹ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/16) កថាខណ្ឌ ៣០-៣៤ ដែលយោងទៅអត្ថបទរបស់ T. WILLIAMS និងអ្នកផ្សេងទៀត, យុត្តិធម៌ និងការផ្សះផ្សាសម្រាប់ជនរងគ្រោះនៃ របបខ្មែរក្រហម? ការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះនៅក្នុងដំណើរការយុត្តិធម៌ហួសព្រំដែនជាតិ (Marburg: សម្ព័ន្ធមណ្ឌលសម្រាប់ ការសិក្សាអំពីជម្លោះ ភ្នំពេញ: មជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់ការសិក្សាអំពីមនុស្សធម៌ Bern: Swisspeace ចុះខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨)។ H. RYAN និង L. MCGREW ការសង្កេត និងទស្សនទាន: ផលប៉ះពាល់របស់ចៅក្រមអន្តរជាតិវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (ទីក្រុងញូយ៉ក: អង្គការ Open Society Justice Initiative ឆ្នាំ២០១៦)។ P. PHAM និងអ្នកផ្សេងទៀត, បន្ទាប់ពីការ ជំនុំជម្រះលើកទីមួយ: ការសិក្សាស្រាវជ្រាវផ្តោតទៅលើប្រជាជនស្តីពីការយល់ដឹង និងការយល់ឃើញចំពោះយុត្តិធម៌ និងអង្គ ជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្ស សាកលវិទ្យាល័យកាលីហ្វ័រនីញ៉ា សាលាច្បាប់ Berkley ចុះខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០១១)។

¹³⁷² វិធាន ៧៤(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិអាចទទួលយកបាន¹³⁷³។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ចៅក្រមអន្តរជាតិ សូមរំលឹកថា អំណះអំណាងរបស់ភាគីមួយដែលមិនអាចនាំឱ្យបដិសេធ ឬ កែប្រែសេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ អាចត្រូវបានច្រានចោលដោយពុំចាំបាច់វិភាគលើខ្លឹមសារនោះទេ¹³⁷⁴។ ចៅក្រមអន្តរជាតិបញ្ជាក់បន្ថែមទៀតថា ចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងមិនពិចារណាលម្អិតលើការចោទប្រកាន់ដែលមានភាពមិនច្បាស់លាស់ ស្រពិចស្រពិល ឬមិនមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ជាផ្លូវការ និងជាក់ស្តែងផ្សេងទៀតនោះឡើយ¹³⁷⁵។

491. ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានស្តីពីបរិបទប្រវត្តិសាស្ត្រ និងសាវតាររបស់ លោក យីម ទិត្យ ដោយមិនបានបង្ហាញកំហុសជាក់លាក់ប្រព្រឹត្តដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ¹³⁷⁶។ លោកស្រីត្រឹមតែអះអាងបន្ថែមអំពីការបកស្រាយរបស់លោកស្រីអំពី “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ” និង “អ្នកទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” នៅក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គល របស់អ.វ.ត.ក¹³⁷⁷។ ដើម្បីគាំទ្រជំហររបស់លោក

¹³⁷³ សូមមើល កថាខណ្ឌ ៣៩ ខាងលើ។

¹³⁷⁴ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 & D360/33) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៦៤៩។ សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើសេចក្តីសម្រេចលើដីកាសម្រេចរួមរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតលេខ D250/3/3 ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ និងដីកាសម្រេចលេខ D250/3/2 ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ ស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D250/3/2/1/5 (“សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឯកសារ D250/3/2/1/5)”) កថាខណ្ឌ ២២ យោងលើសាលដីកា Rutaganda (តុលាការ ICTR) កថាខណ្ឌ ១៨។ តុលាការ ICTY រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Blaškić សំណុំរឿងលេខ IT-95-14-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌ ១៣។

¹³⁷⁵ ដីកាសម្រេចក្នុងសំណុំរឿង ០០២ លើពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឯកសារ D250/3/2/1/5) កថាខណ្ឌ ២២។

¹³⁷⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ១៩-៥១ (លើកឡើងអំពីប្រវត្តិ ប.ក.ក រចនាសម្ព័ន្ធនិងជួរដឹកនាំ រចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យព្រមទាំងសាវតារបុគ្គលរបស់ យីម ទិត្យ និងតួនាទីនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យ)។

¹³⁷⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៥៩-៧៥។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសង្កេតឃើញថា ទោះបីសញ្ញាណនៃអ្នកទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត មិនត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង ឬ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក ក៏ដោយយើងចាំបាច់ពិនិត្យមើលប្រវត្តិនៃការចរចានៅពេលណាដែលការអនុវត្តវិធានទូទៅស្តីពីការបកស្រាយពុំមានប្រសិទ្ធិភាព ពោលគឺពាក្យពេចន៍ត្រូវបកស្រាយក្នុងបរិបទ និងដោយផ្អែកលើគោលបំណង និងកម្មវត្ថុនៃឯកសារបង្កើតតុលាការ ដោយត្រូវពិចារណាសេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសល (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

ស្រី សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិមិនបានផ្តល់នូវឯកសារយោងច្បាស់លាស់ណាមួយ ចំពោះការរក
ឃើញនៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដែលបានជំទាស់តវ៉ានោះទេ¹³⁷⁸។ អាស្រ័យហេតុនេះ
អង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាឃើញថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិមិនបាន
កំណត់ និងបញ្ជាក់អំពីកំហុសឆ្គងដែលអាចយកមកពិនិត្យឡើងវិញបាន នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿង
ទៅជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ¹³⁷⁹។ ដូច្នេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញ
ថា សេចក្តីសន្និដ្ឋានបច្ចុប្បន្ននេះ មិនមានអានុភាពនាំឱ្យមានការច្រានចោល ឬកែប្រែសេចក្តី
សម្រេចដែលរងការជំទាស់ឡើយ ដូច្នេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបដិសេធបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះទាំងស្រុង
តែម្តង។

- 492. ទោះបីជាសម្រេចបដិសេធចោលភ្លាមៗក្តី ចៅក្រមអន្តរជាតិបញ្ជាក់ជាថ្មីនូវអំណាចធនាធុសិទ្ធិ
របស់ខ្លួនក្នុងការសម្រេចលើបញ្ហាទាំងឡាយ ដែលមានសារសំខាន់ជាទូទៅចំពោះយុត្តិសាស្ត្រ និង
កេរ្តិ៍ដំណែលរបស់ អ.វ.ត.ក¹³⁸⁰។ អាស្រ័យដូចនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ជាការសម
ហេតុផលក្នុងការបញ្ជាក់បំភ្លឺលើបញ្ហាចំនួនពីរដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានលើកឡើង គឺ (i)
ជំហរ និងសិទ្ធិអំណាចរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទាក់ទងនឹងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់

លើច្បាប់អន្តរជាតិជាធរមាន។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ចំពោះករណីនេះ វាមិនមែនដូចនោះទេហើយអត្ថន័យនៃអ្នក
ទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតអាចត្រូវបានកំណត់ ដោយការពិនិត្យលើយុត្តិសាស្ត្រច្បាប់អន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធ។ *សូមមើល
អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែនស្តីពីច្បាប់សន្តិសញ្ញា* ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៦៩ 1155 U.N.T.S. 331 ចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី២៧
ខែមករា ឆ្នាំ១៩៨០ (“អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន”) មាត្រា ៣១-៣២។

¹³⁷⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ១៩-៧៦។

¹³⁷⁹ *សូមមើល* សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ ១៩១។

¹³⁸⁰ សំណុំរឿង ០០៤/០២ សេចក្តីពិចារណាលើដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 & D360/33) កថាខណ្ឌ ៣២-៣៣។
សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើដីកាដោះស្រាយ (D266/27 & D267/35) កថាខណ្ឌ ១៩៣។ សំណុំរឿង ០០៤/០២
សេចក្តីពិចារណាលើដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៧៣ *យោងទៅ* តុលាការ ICTR *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា
ទល់នឹង Akayesu* សំណុំរឿងលេខ ICTR-96-4-A សាលដីកា ចៅក្រមអន្តរជាតិតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមិថុនា
ឆ្នាំ២០០១ (“សាលដីកា Akayesu (តុលាការ ICTR)”) កថាខណ្ឌ ១៩ កថាខណ្ឌ ២៣-២៤។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា
ទល់នឹង Tadić* សំណុំរឿងលេខ IT-94-1-A សាលដីកា ចៅក្រមអន្តរជាតិតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៩
 (“សាលដីកា Tadić (តុលាការ ICTY)”) កថាខណ្ឌ ២៤៧ កថាខណ្ឌ ២៨១ កថាខណ្ឌ ៣១៦។ តុលាការ ICTY *រឿងក្តី រដ្ឋ
អាជ្ញា ទល់នឹង Mucić និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-96-21-A សាលដីកា ចៅក្រមអន្តរជាតិតុលាការកំពូល ចុះ
ថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ កថាខណ្ឌ ២២១។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសល (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

អ.វ.ត.ក¹³⁸¹ និង (ii) “ការចោទប្រកាន់អំពើតុល្យភាពរវាងយុត្តិធម៌ និងការផ្សះផ្សាជាតិ” សម្រាប់ជនរងគ្រោះក្នុងសំណុំរឿង ០០៤¹³⁸²។

493. ទីមួយ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការអះអាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិដែលថា រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ស្រដៀងនឹងក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ ហើយអាចមានឥទ្ធិពលលើការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ អ.វ.ត.ក¹³⁸³ គឺមានកំហុស និងច្រានចោលទាំងស្រុងតែម្តង។ ក្នុងន័យនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសង្កេតឃើញថា កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ត្រូវបានចែង និងអនុម័តដោយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិបន្ទាប់ពីមានការចរចារវាងភាគីទាំងពីរ។ ដូច្នេះក្នុងនាមជាភាគីនៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាត្រូវគោរពតាមលក្ខខណ្ឌ ហើយត្រូវតែអនុវត្តដោយស្មោះត្រង់¹³⁸⁴។ ទាំងកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ជាធរមានផ្សេងទៀត ពុំបានចែងថា រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមានអំណាចឯកតោភាគីដើម្បី “មានឥទ្ធិពលលើវិសាលភាពនៃយុត្តាធិការបុគ្គលនិងកិច្ចការតុលាការ”¹³⁸⁵ របស់តុលាការនោះទេ។ ផ្ទុយមកវិញ គោលការណ៍ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ ដែលបានកំណត់ដោយកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ អ.វ.ត.ក ចងកាតព្វកិច្ចឱ្យគោរព និងអនុវត្តឯករាជ្យភាពនៃតុលាការនៅពេលបំពេញមុខងារ¹³⁸⁶។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ទស្សនៈរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិស្តីពីប្រវត្តិចរចាររបស់ អ.វ.ត.ក ដែលបង្ហាញអំពីតែ “ទស្សនៈរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាចំពោះកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក”¹³⁸⁷ មិនបានផ្តល់នូវមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការបកស្រាយកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ អ.វ.ត.ក ទាក់ទងនឹងយុត្តាធិការបុគ្គលនោះឡើយ។

494. ទីពីរ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា បុព្វកថានៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក បញ្ជាក់ការទទួលស្គាល់របស់មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិអំពី “ការព្រួយបារម្ភពេញច្បាប់របស់រដ្ឋាភិបាលនិងប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌ ការបង្រួបបង្រួមជាតិ ស្ថេរភាព សន្តិភាព និង

¹³⁸¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៥៩-៦៨។
¹³⁸² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៧០-៧២។
¹³⁸³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៦៥។
¹³⁸⁴ សូមមើល អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន មាត្រា ២៦។
¹³⁸⁵ ផ្ទុយពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៦៥។
¹³⁸⁶ កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ៣(៣) និងច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ១០ ថ្មី។
¹³⁸⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៦៦-៦៨។

លេខក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសល (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

សន្តិសុខ”¹³⁸⁸។ ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា ការអះអាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិដែលថា “ការផ្ទឹងផ្ទែងរវាង “យុត្តិធម៌” និង “ការផ្សះផ្សាជាតិ” គឺស្មើនឹងផ្តល់យុត្តិធម៌ដល់ជនរងគ្រោះក្នុង សំណុំរឿង ០០៤ តាមរយៈការជំនុំជម្រះក្តីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ និង ០០២ គឺជាការភាន់ច្រឡំ ¹³⁸⁹។ ដោយពិចារណាលើគោលបំណងរបស់កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក រួមជាមួយនឹងបុព្វកថានោះ¹³⁹⁰ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា “ការ ផ្សះផ្សាជាតិ ស្ថិរភាព សន្តិភាព និងសន្តិសុខ” ត្រូវបានធានាតាមរយៈ “យុត្តិធម៌” ដោយនាំយកមក កាត់ទោសនូវមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកទាំងឡាយដែលទទួលខុស ត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម។ ដោយកត់សម្គាល់អំពីសារសំខាន់នៃយុត្តិធម៌ចំពោះដំណើរការ ផ្សះផ្សា អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា និទណ្ឌភាពនោះទេដែលអាចប៉ះពាល់ដល់ដំណើរការផ្សះផ្សា សម្រាប់ជនរងគ្រោះ¹³⁹¹។

495. លើសពីនេះទៀត ជនរងគ្រោះដែលចូលរួមក្នុងនាមជាអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណីនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក ចាំបាច់ត្រូវបង្កើតការផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងឧក្រិដ្ឋ កម្មជាក់លាក់ណាមួយរបស់ជនជាប់ចោទ¹³⁹²។ ដូច្នេះ អំណះអំណាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ជាតិ ដែលថា “យុត្តិធម៌ត្រូវបាននាំមកជូន [ជនរងគ្រោះ] តាមរយៈការជំនុំជម្រះក្តីលើសំណុំរឿង ០០១ និង ០០២”¹³⁹³ គឺមិនអាចជឿជាក់បានឡើយ ពីព្រោះសំណុំរឿង ០០១ និងសំណុំរឿង ០០២ មិនអាចរាប់បញ្ចូលជនរងគ្រោះទាំងអស់នៃឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងរបបកម្ពុ ជាប្រជាធិបតេយ្យ ឱ្យបានសមហេតុផលនោះទេ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ នៅក្នុងដីកា សម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ បានប៉ាន់ស្មានចំនួនជនរងគ្រោះមានរាប់

¹³⁸⁸ កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក បុព្វកថា។

¹³⁸⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៧០-៧២។

¹³⁹⁰ កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក បុព្វកថា មាត្រា ១។

¹³⁹¹ សូមមើលផងដែរ សេចក្តីពិចារណាលើការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា ឯកសារ D1/1.3 កថាខណ្ឌ ៣៣-៣៦ កថាខណ្ឌ ៤៥ (ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិចោទប្រកាន់ស្រដៀងគ្នាថា ការផ្តួចផ្តើមការចោទប្រកាន់ថ្មីអាចរាំងស្ទះដល់ដំណើរ ការផ្សះផ្សាជាតិ។ ទោះបីជាចៅក្រមអន្តរជាតិពុំអាចរកសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ ដើម្បីចេញសេចក្តីសម្រេចលើអង្គសេចក្តីក៏ ដោយ រឿងក្តីត្រូវបន្តទៅដំណាក់កាលស៊ើបសួរ)។

¹³⁹² វិធាន ២៣ស្ទួន(១)(ខ)។

¹³⁹³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៧២។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសល (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

ពាន់នាក់នៅតាមទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មចំនួន ២៤ ក្រោមការស៊ើបអង្កេតរបស់ខ្លួន¹³⁹⁴។ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានប្រមាណ ២.០០០ នាក់ បានស្នើសុំចូលរួមក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដោយក្នុងនោះអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន ១.០៦៤ នាក់ ត្រូវបានប្រកាសទទួលយកដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ¹³⁹⁵។ លើសពីនេះទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់យ៉ាងត្រឹមត្រូវថា អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីប្រមាណ ៩០០ នាក់ ដែលពាក្យសុំរបស់ពួកគេត្រូវបានចោលដោយដីកាសម្រេចស្តីពីភាពអាចទទួលយកបាន កំពុងប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ¹³⁹⁶។

496. លោក យីម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទប្រល័យពូជសាសន៍ ដែល “តាមលក្ខណៈរបស់វា បណ្តាលឱ្យមានការបំពានបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើសិទ្ធិមនុស្សជាមូលដ្ឋានរបស់ជនរងគ្រោះ[...]” និងជំរុញឱ្យរដ្ឋមានកាតព្វកិច្ចធ្វើការចោទប្រកាន់ ដែលជាផ្នែកមួយនៃការផ្តល់សំណងដ៏មានប្រសិទ្ធិភាពដល់ជនរងគ្រោះ ស្របតាមមាត្រា ២(៣) នៃ ICCPR¹³⁹⁷។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះពុំជឿជាក់ថា

¹³⁹⁴ ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ (ឯកសារ D381) កថាខណ្ឌ ៥៨៩, កថាខណ្ឌ ៦៨០ (រកឃើញថា ប្រជាជនប្រហែល ៥៣.០៥០ ត្រូវបានសម្លាប់នៅតាមទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មចំនួន ២៤ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ និងភូមិភាគនិរតី) សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ២១២ (ដោយរកឃើញថា ប្រជាជនជាង ១០០នាក់ បានស្លាប់នៅមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់) កថាខណ្ឌ ២២០ (ដែលប៉ាន់ស្មានថា ប្រជាជនខ្មែរក្រោមជាង ១.០០០នាក់ ត្រូវបានសម្លាប់នៅទីតាំងកាប់សម្លាប់ភូមិព្រាល) កថាខណ្ឌ ២៦០-២៦២ (ដែលពិចារណាឃើញថា ជនរងគ្រោះរាប់រយនាក់បានស្លាប់នៅមន្ទីរសន្តិសុខវត្តកាស័ក្រឡ) កថាខណ្ឌ ៣៦៧ (រកឃើញថា សាកសពប្រហែល ៣០០ ត្រូវបានរកឃើញនៅទីតាំងកាប់សម្លាប់ព្រៃក្របៅ) និងកថាខណ្ឌ ៤១៦ (វាយតម្លៃថា ប្រជាជនរាប់ពាន់នាក់ បានស្លាប់នៅគុកលេខ ៨)។

¹³⁹⁵ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤ ឧបសម្ព័ន្ធ ក បញ្ជីឈ្មោះពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលបានទទួលយក ថ្ងៃទី ២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D384.1។ សំណុំរឿង ០០៤ ឧបសម្ព័ន្ធ ខ បញ្ជីឈ្មោះពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលបានទទួលយក ថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D384.2។

¹³⁹⁶ សំណុំរឿង ០០២ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើភាពអាចទទួលយកបាននៃ អ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D384/5 កថាខណ្ឌ ២-៣។

¹³⁹⁷ សំណុំរឿង ០០២ (អបជ ១៤៥ & ១៤៦) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ធ្វើឡើងដោយ នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ ឯកសារ D427/2/15 & ឯកសារ D427/3/15 កថាខណ្ឌ ១១៨ ។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ការអនុវត្តយុត្តាធិការបុគ្គលលើ យីម ទិត្យ “នឹងអូសបន្លាយពេលវេលា និងចំណាយថវិកាដោយមិនចាំបាច់”¹³⁹⁸ នោះឡើយ។ ការបន្តស្វែងរកការផ្សះផ្សាដោយមិនផុតល់យុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះទាំងអស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ រួមទាំង អ្នកទាំងឡាយនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ នឹងផ្ទុយទៅនឹងសិទ្ធិរបស់ពួកគេក្នុងការទទួលបានយុត្តិធម៌ និងសំណង¹³⁹⁹ ហើយអាចរារាំងដល់ការសម្របសម្រួលដល់ដំណើរការផ្សះផ្សាផ្ទាល់ផងដែរ។

497. ជារួម ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ មិនបានបង្ហាញនូវកំហុសឆ្គងដែលអាចបញ្ជាក់បាន ឬមានមូលដ្ឋាន នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែលរងការជំទាស់នោះឡើយ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចបដិសេធបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះទាំងស្រុងតែម្តង។

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់

ចោទប្រកាន់

១. អំណះអំណាច

498. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ និងស្នើសុំឱ្យចៅក្រមអន្តរជាតិ៖ (i) បដិសេធការសន្និដ្ឋាននៅក្នុងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ដែលថា យីម ទិត្យ មិនមែនជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ ឬ “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ដូច្នោះ មិនស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក (ii) បង្គាប់ឱ្យបញ្ជូន យីម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះដោយផ្អែកលើដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ¹⁴⁰⁰។

499. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិមានកំហុសអង្គហេតុនិងអង្គច្បាប់មួយចំនួន ដែលនាំឱ្យគាត់សន្និដ្ឋានខុសថា យីម ទិត្យ មិនស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់

¹³⁹⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ (D382/4/1) កថាខណ្ឌ ៧២។
¹³⁹⁹ សេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិមូលដ្ឋាននៃយុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការបំពានអំណាច សេចក្តីសម្រេចចិត្តរបស់មហាសន្និបាតលេខ ៤០/៣៤ ថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៨៥ លេខ A/RES/40/34 កថាខណ្ឌ ៤។ វិធាន ២១(១)(គ)។
¹⁴⁰⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ២-៣, ១៧៦-១៧៧។
សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

អ.វ.ត.ក និងបណ្តាលឱ្យដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់គ្មានសុពលភាព¹⁴⁰¹ ដូចដែលបានលើកឡើង នៅក្នុងមូលដ្ឋាន ក-គ ខាងក្រោម។ បន្ថែមលើមូលដ្ឋានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ គាត់ក៏បានធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពីផលវិបាកនៃដីកាដោះស្រាយផ្ទុយគ្នាផងដែរ¹⁴⁰²។

A. មូលដ្ឋាន ក៖ កំហុសអង្គច្បាប់នៃការសន្និដ្ឋានថា ខុច គឺជាបុគ្គលដែលទទួល “ខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” តែម្នាក់គត់

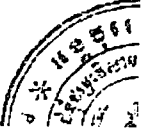
500. សហព្រះរាជព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានកំហុសដោយសន្និដ្ឋានថា “ប្រភេទ ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត អាចអនុវត្តតែចំពោះ ខុច ម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ”¹⁴⁰³ ដោយអះអាងថាការសន្និដ្ឋាននេះផ្ទុយទៅនឹង (i) ការសម្រេចកន្លងមកក្នុងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង០០៤/០១ និងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ក្នុងសំណុំរឿង០០៤/០២¹⁴⁰⁴ (ii) ភាសាច្បាប់ក្រឡែតនៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និង ច្បាប់ អ.វ.ត.ក¹⁴⁰⁵ និង (iii) “ការយល់ឃើញយ៉ាងច្បាស់លាស់ទៅលើយុត្តាធិការបុគ្គល នៅពេលបង្កើត អ.វ.ត.ក” របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និង អង្គការសហប្រជាជាតិ¹⁴⁰⁶។

B. មូលដ្ឋាន ខ៖ កំហុសអង្គច្បាប់នៃការខកខានមិនបានផ្តល់សេចក្តីសម្រេចមានសំអាងហេតុពាក់ព័ន្ធនឹង ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តនិងការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់ យីម ទិត្យ

501. សហព្រះរាជព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិខកខាន “ក្នុងការចេញសេចក្តីសម្រេចដែលមានសំអាងហេតុលើការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម និងលទ្ធភាពនៃការទទួលខុសត្រូវ

¹⁴⁰¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១៩។
¹⁴⁰² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១៦៤-១៧៥។
¹⁴⁰³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ២០-២១។
¹⁴⁰⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ២២ យោងទៅ សំណុំរឿង ០០៤/២ ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ អា អាន ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D359 កថាខណ្ឌ ៤៦១, សំណុំរឿង ០០៤/១ ដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) (D308/3) កថាខណ្ឌ ៣៧។
¹⁴⁰⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ២៣-២៤។
¹⁴⁰⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ២៥-៣៦។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌរបស់ យីម ទិត្យ¹⁴⁰⁷។ ទីមួយ យោងតាមសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ពុំមានសំអាងច្បាប់ ដែលចាំបាច់សម្រាប់សេចក្តីសម្រេចដែលមានសំអាងហេតុ¹⁴⁰⁸។ ទោះបីជាការសន្និដ្ឋានផ្នែកអង្គហេតុមួយចំនួននៅក្នុងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់បានទទួលស្គាល់យ៉ាងច្បាស់អំពីការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មនិងការទទួលខុសត្រូវរបស់ យីម ទិត្យ ក៏ដោយ ក៏សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិខកខានមិនបានកំណត់តាមផ្លូវច្បាប់អំពីការប្រព្រឹត្តិដែលត្រូវបានចាត់ទុកជាបទឧក្រិដ្ឋ និងធ្វើការកំណត់ប្រភេទនៃការទទួល ខុសត្រូវរបស់ យីម ទិត្យ ចំពោះការប្រព្រឹត្តនោះដែរ¹⁴⁰⁹។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថាប្រសិនបើដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់បានធ្វើការសន្និដ្ឋានតាមផ្លូវច្បាប់តាមការចាំបាច់ ម៉្លោះសមមាន “សេចក្តីពន្យល់ជាមួយនិងសំអាងហេតុទាក់ទងនឹងមូលហេតុដែល យីម ទិត្យ មិនស្ថិតនៅក្នុងចំណោម អ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”¹⁴¹⁰។ ជាងនេះទៀត សហព្រះ រាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថាដីកាដែលរងការជំទាស់បានជ្រើសរើសវិធីសាស្ត្រមួយដែលវាយតម្លៃ លើផ្នែកមួយនៃភស្តុតាង និងខកខានក្នុងការផ្តល់សេចក្តីសន្និដ្ឋានដែល មានសំអាងច្បាប់ចាំបាច់ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់ យីម ទិត្យ លើឧក្រិដ្ឋកម្មជាក់លាក់នានា¹⁴¹¹។

502. ទីពីរ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិខកខានក្នុងការវាយតម្លៃភស្តុតាងឱ្យបានត្រឹមត្រូវ និងធ្វើការសន្និដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីនិងអំណាចតាមព្រឹត្តិហេតុដែលជា “ទិដ្ឋភាពដ៏សំខាន់បំផុតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ [យីម] ទិត្យ”¹⁴¹²។ ទីបី សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ដកចេញដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវទីតាំងទូលម្ពេស ទូលអណ្តែត អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំក្នុងឃុំកំពង់ព្រៀងពីការពិចារណា

¹⁴⁰⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ៣៧-៦៩។
¹⁴⁰⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ៣៨-៤៣។
¹⁴⁰⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ៣៩-៤២។
¹⁴¹⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ៤៣។
¹⁴¹¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ៤៣។
¹⁴¹² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ៤៤-៥៤។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ដោយគ្មានសំអាងហេតុគ្រប់គ្រាន់¹⁴¹³។ ជាងនេះទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ខកខានក្នុងការពិចារណាលើ “លទ្ធភាពនៃការទទួលខុសត្រូវ ចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍លើខ្មែរក្រោម”របស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងការវាយតម្លៃ យុត្តាធិការបុគ្គល ទោះបីជាធ្វើការសន្និដ្ឋានអង្គហេតុដ៏ច្រើនលើការកំណត់មុខសញ្ញានិង សម្លាប់ ខ្មែរក្រោម និង ចេតនាជាក់លាក់របស់ យឹម ទិត្យ ក្នុងការកម្ទេចប្រជាជនខ្មែរក្រោមក៏ដោយ¹⁴¹⁴។ ចំណុចចុងក្រោយ នៅក្នុងការវាយតម្លៃរបស់ខ្លួនទៅលើយុត្តាធិការបុគ្គល សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតជាតិខកខានក្នុងការពិចារណាទៅលើការឈឺចាប់របស់ជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម ជាអាទិ៍ ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ទារុណកម្ម ការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករ និងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយបង្ខំ និងបានពិចារណាតែទៅលើជនរងគ្រោះដែលត្រូវបានសម្លាប់ប៉ុណ្ណោះ¹⁴¹⁵។

C. មូលដ្ឋាន គ៖ កំហុសអង្គច្បាប់នៃការពិចារណាលើបញ្ហារបស់ថ្នាក់លើ និងការបង្ខិតបង្ខំ

503. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិមានកំហុសអង្គច្បាប់ដោយ ផ្អែកយ៉ាងច្រើនលើបញ្ហារបស់ថ្នាក់លើ និងការបង្ខិតបង្ខំក្នុងការកំណត់យុត្តាធិការបុគ្គលលើ យឹម ទិត្យ¹⁴¹⁶។ ជាពិសេស សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជំទាស់ទៅនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទ ប្រកាន់លើចំណុច (i) ការសង្កត់ធ្ងន់លើ “បញ្ហារបស់ថ្នាក់លើក្នុងការវាយតម្លៃលើយុត្តាធិការ បុគ្គល” និងការ សន្និដ្ឋានថា “យឹម ទិត្យ ត្រូវទទួលបញ្ញត្តិថ្នាក់លើ”¹⁴¹⁷ (ii) ផ្អែកលើការបង្ខិតបង្ខំ ដែលពុំបានបង្ហាញនៅក្នុងករណីនេះ ពីព្រោះ យឹម ទិត្យ ចូលរួម “ដោយសកម្ម និងស្ម័គ្រចិត្តនៅក្នុង ផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដោយគ្មាន “ការភ័យខ្លាចការដាក់ទោសទណ្ឌឡើយ”¹⁴¹⁸ និង (iii) ការប្រព្រឹត្ត ខុសគ្នាដោយអំពើចិត្តលើបញ្ហារបស់ថ្នាក់លើនិងការបង្ខិតបង្ខំក្នុងដីកាដោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង

¹⁴¹³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ៥៥-៥៨ យោងទៅ ក្នុងចំណោមនោះ វិធានផ្ទៃក្នុង វិធាន ៦៦ស្ទួន, ៧៦, ៦៧។

¹⁴¹⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ៥៩-៦៧។

¹⁴¹⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ៦៨។

¹⁴¹⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ៧០-៩៥។

¹⁴¹⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ៧១-៧៧។

¹⁴¹⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ៧៨-៨៨។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

០០១ និង សំណុំរឿង០០៤ ទោះបីជាតាមការពិត យីម ទិត្យ “មានឆន្ទានុសិទ្ធិច្រើនខ្លាំង” ក្នុង ការអនុវត្តបញ្ជាជាង ខុច យ៉ាងណាក្តី¹⁴¹⁹។

D. មូលដ្ឋាន ឃ៖ កំហុសអង្គច្បាប់ក្នុងការវាយតម្លៃការចូលរួមនិងភាពកៀកកិតនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ យីម ទិត្យ

504. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិមានកំហុសក្នុងការវាយ តម្លៃទៅលើការចូលរួម និងភាពកៀកកិតរបស់ យីម ទិត្យ ទៅនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងការកំណត់កម្រិត នៃការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់¹⁴²⁰។ យោងតាមសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ កំហុសទាំងនោះ រួមមាន (i) ការផ្ដោតតែទៅលើ “ការចូលរួមដោយផ្ទាល់” ដែលត្រូវបានកំណត់ដោយខុសឆ្គងថា ជាការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម និង “មិនបញ្ចូលដោយចេតនា” នូវការពិចារណាទម្រង់នៃការទទួល ខុសត្រូវផ្សេងទៀត¹⁴²¹ និង (ii) ការខកខានក្នុងការ “ពិចារណាការប្រព្រឹត្តតាមរយៈសហ ឧក្រិដ្ឋកម្មរួម” ក្នុងការវាយតម្លៃលើយុត្តាធិការបុគ្គល¹⁴²²។ មិនតែប៉ុណ្ណោះសហព្រះរាជអាជ្ញា អន្តរជាតិតវ៉ាថាការសន្និដ្ឋានជាច្រើននៅក្នុងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ បង្ហាញភរនីយ ភាពនៃការចូលរួមរបស់ យីម ទិត្យ និងការចូលរួមដ៏សំខាន់ទៅក្នុងគោលបំណងឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ព្រមទាំងចេតនា និងការដឹងរបស់គាត់អំពីការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មពាក់ព័ន្ធនឹងការជម្លៀសដោយបង្ខំ ការធ្វើការដោយបង្ខំ ការកំណត់គោលដៅក្រុមនិងការសម្លាប់ខ្លាំង អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និង ការហាមឃាត់ការប្រតិបត្តិសាសនា។¹⁴²³

E. មូលដ្ឋាន ង៖ ការធ្វើការសន្និដ្ឋានផ្នែកអង្គហេតុដែលនាំឱ្យមានការខុសឆ្កោយរបស់តុលាការ

505. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ការខុសឆ្កោយរបស់តុលាការត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយ មូលហេតុនៃការសន្និដ្ឋានផ្នែកអង្គហេតុដែលមានកំហុសដែលធ្វើឡើងនៅក្នុងដីកាសម្រេចលើក

¹⁴¹⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ៨៩-៩៥។
¹⁴²⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ៩៦-១២៤។
¹⁴²¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ៩៧-១០៤។
¹⁴²² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១០៥-១២៤។
¹⁴²³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១១៣-១២២។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

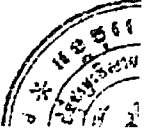
លែងចោទប្រកាន់¹⁴²⁴។ ក្នុងចំណោមកំហុសផ្នែកអង្គហេតុដែលបានលើកឡើងទាំងនោះ សហព្រះ
 រាជអាជ្ញាអន្តរជាតិការសន្និដ្ឋាននៅក្នុងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ថា (i) មានមនុស្ស
 ប្រហែល១៣រូប ក្នុងនោះមានលេខាភូមិភាគដូចជា តាម៉ុក ជាដើម បានធ្វើការសម្រេចទាំងអស់
 អំពីអ្នកដែលត្រូវសម្លាប់នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងថា យីម ទិត្យ មិនស្ថិតក្នុងចំណោម
 បុគ្គលជាង ១៣ រូបនោះ ដែលជាការផាត់គាត់ចេញពីយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក¹⁴²⁵ (ii)
 មានតែកម្មាភិបាលយោធាតែប៉ុណ្ណោះដែលមានសិទ្ធិសម្លាប់មនុស្ស ដែលជាការអនុញ្ញាតឱ្យការ
 ទទួលខុសត្រូវរបស់ យីម ទិត្យ ក្នុងនាមជាកម្មាភិបាលស៊ីវិល ត្រូវបានវាយតម្លៃទាប¹⁴²⁶ (iii) យីម
 ទិត្យ មិនអាចបានកាន់មុខតំណែងចំនួនពីរនៅក្នុងភូមិភាគពាយ័ព្យផង និង ភូមិភាគនិរតីផងនៅ
 ពេលជាមួយគ្នា¹⁴²⁷ (iv) តួនាទីរបស់ យីម ទិត្យ នៅថ្នាក់ភូមិភាគពាយ័ព្យគឺជាសមាជិក មិនមែន
 ជាអនុលេខាភូមិភាគពាយ័ព្យឡើយ¹⁴²⁸ (v) យីម ទិត្យ ពុំមានអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ ដែលជាការ
 ផ្ទុយនឹងភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធនឹងរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និងកម្ពុជាប្រជាធិប
 តេយ្យនិងការសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួននៅក្នុងដីកាដែលរងការជំទាស់¹⁴²⁹ និង (vi) “ការសម្លាប់មានការ
 ថយចុះក្រោយពីការប្រកាសរបស់ ខៀវ សំផន នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨¹⁴³⁰។

F. មូលដ្ឋាន ច៖ កំហុសអង្គច្បាប់ដោយផ្តល់ទម្ងន់លើអង្គហេតុដែលមានភាពពាក់ព័ន្ធតិចតួច

506. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ “មានកំហុសអង្គច្បាប់
 ដោយផ្តល់ទម្ងន់លើអង្គហេតុដែលមានភាពពាក់ព័ន្ធតិចតួច ក្នុងការវិភាគលើយុត្តាធិការ
 បុគ្គល¹⁴³¹។ តាមទស្សនៈរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ កំហុសទាំងនោះរួមមាន៖ (i) ការផ្តល់ទម្ងន់
 លើ “ការសន្និដ្ឋានថា យីម ទិត្យ ពុំមែនជាសមាជិកនៃសភាតំណាងប្រជាជន” ទោះបីជាខ្វះអំណាច

¹⁴²⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១២៥-១៥១។
¹⁴²⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១២៦-១៣៥។
¹⁴²⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១៣៦-១៣៧។
¹⁴²⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១៣៨។
¹⁴²⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១៣៩។
¹⁴²⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១៤០-១៤៥។
¹⁴³⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១៤៦-១៥០។
¹⁴³¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១៥២-១៦៣។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

នៃស្ថាប័ននេះដូចដែលបានទទួលស្គាល់នៅក្នុងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ក៏ដោយ¹⁴³² (ii) ទម្ងន់ហួសហេតុទៅលើការសន្និដ្ឋានថា យីម ទិត្យ មានតួនាទីនៅក្នុងកងទ័ព¹⁴³³ (iii) ការផ្ដោតលើ “ការសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនថា យីម ទិត្យ មិនពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងការរៀបចំផ្ទេរកម្មាភិបាលភូមិភាគនិរតី ទៅភូមិភាគពាយ័ព្យ”¹⁴³⁴ (iv) ផ្តល់ទម្ងន់លើការសន្និដ្ឋានថា “ការបោសសម្អាតបានចាប់ផ្ដើម អនុវត្តផ្នែកខ្លះនិងទីតាំងខ្លះមុនការមកដល់របស់ យីម ទិត្យ នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ”¹⁴³⁵ (v) ផ្អែកការសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនលើយុត្តាធិការបុគ្គលលើអង្គហេតុដែលថា កម្មាភិបាលចំនួនប្រមាណ ១០០ រូប “បម្រើការនៅកម្រិតតំបន់និងភូមិភាគក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ” ដែលមានសេចក្ដីថា យីម ទិត្យ ពុំមានតួនាទីសំខាន់ឡើយ¹⁴³⁶ និង(vi) ការពឹងផ្អែកខ្លាំងពេកទៅលើសាក្សីដែល “មិនដែលឮអំពី យីម ទិត្យ”¹⁴³⁷។

G. អំណះអំណាងពាក់ព័ន្ធនឹងដីកាដោះស្រាយផ្ទុយគ្នា¹⁴³⁸

507. ពាក់ព័ន្ធនឹងអត្ថិភាពនៃដីកាដោះស្រាយផ្ទុយគ្នា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិពិចារណាថា ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់គួរតែត្រូវបានបដិសេធ និងបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅជំនុំជម្រះនៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះប្រឆាំង យីម ទិត្យ¹⁴³⁹។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា ក្នុងករណីដែលចៅក្រមអន្តរជាតិពុំអាចរកសំឡេងភាគច្រើនលើសលុបតាមការតម្រូវសម្រាប់ការចេញសេចក្ដីសម្រេចមួយ ឬក្នុងករណីដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះបដិសេធបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់ ដោយសន្និដ្ឋានថា ដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ

¹⁴³² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១៥៣-១៥៤។

¹⁴³³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១៥៦។

¹⁴³⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១៥៧។

¹⁴³⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១៥៨។

¹⁴³⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១៥៩។

¹⁴³⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១៦០-១៦៣។

¹⁴³⁸ អំណះអំណាងទាំងនេះមិនមែនជាមូលដ្ឋានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជាផ្លូវការទេ ប៉ុន្តែ លើកឡើងពី “លទ្ធភាពសេណារីយ៉ូ” ដែលអាចកើតមានឡើង ក្រោយពេលចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់ក្នុងរឿងក្តីនេះ។ សូមមើល បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១៦៤។ ចៅក្រមអន្តរជាតិពិភាក្សាលម្អិតអំពីបញ្ហានៃដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ នៅក្នុងផ្នែកដាច់ដោយឡែក។ សូមមើលខាងលើ ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ កថាខណ្ឌ ២៩-៤២។

¹⁴³⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១៦៤។

សេចក្ដីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

ដែលរងការជំទាស់ត្រូវបានចេញ នៅក្នុងអំណាចអន្តរាគមន៍របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សំណុំរឿងនេះត្រូវបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ¹⁴⁴⁰។ ដោយផ្អែកលើក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តិ និងយុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក¹⁴⁴¹ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលើកឡើងថា វិធាន ១(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង រួមជាមួយ វិធាន ៧៧(១៣)(ខ) ដែលជាច្បាប់ពិសេសមានអានុភាពលើលក្ខខណ្ឌទូទៅដែលមានចែងក្នុងវិធាន ៧៧(១៣)(ក) បញ្ជាក់ច្បាស់ថា ប្រសិនបើដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះមិនត្រូវបាន បដិសេធនៅដំណាក់កាលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទេនោះ រឿងក្តីនេះនឹងត្រូវបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ¹⁴⁴²។

- 508. ក្នុងចម្លើយតប សហមេធាវីមិនបានលើកឡើងបញ្ហាណាមួយដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាបានលើក ឡើងនៅក្នុងមូលដ្ឋាន ក-ច¹⁴⁴³ ឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ សហមេធាវីធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពីការចេញ ដីកាដោះស្រាយចំនួន២¹⁴⁴⁴។
- 509. ក្នុងការឆ្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិរក្សាជំហរដដែលថា សំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវបញ្ជូន ទៅជំនុំជម្រះ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ¹⁴⁴⁵។

¹⁴⁴⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១៦៤។

¹⁴⁴¹ សូមមើល ឧទាហរណ៍ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១៦៥-១៧១ ដកស្រង់ វិធានផ្ទៃក្នុង វិធាន ៧៧(១៣), ១(២), ៧៩(១), សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ (F28) កថាខណ្ឌ ៦៥, សំណុំរឿង ០០២ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (អៀង សារី) (D427/1/30) កថាខណ្ឌ ២៧២, ២៧៤។

¹⁴⁴² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/19) កថាខណ្ឌ ១៦៦។

¹⁴⁴³ ចម្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/26)។

¹⁴⁴⁴ ចម្លើយតបរបស់ យីម ទិត្យ ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/26) កថាខណ្ឌ ៧-៣៤។ តាមពិត សហមេធាវីអះអាងថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនអាចយកជាបានការ ដោយសារ (i) អ.ប.ជ បានសម្រេចជាឯកជ្ជៈថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគ្មានមូលដ្ឋានច្បាប់ក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយពីរនោះទេ (ii) ដីកាដោះស្រាយទាំងពីរនៅក្នុង សំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវបានចុះជាមោឃៈ ហើយជាលទ្ធផល (iii) មូលដ្ឋានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់អំពីអង្គសេចក្តីនៃដីកា ដោះស្រាយពុំពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនាពេលបច្ចុប្បន្ន។

¹⁴⁴⁵ ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/28) កថាខណ្ឌ ១, ៩។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអះអាងថា (i) សេចក្តីពិចារណាក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ មិនបង្ហាញថា ដីកាដោះស្រាយទាំងពីរ គ្មានសុពលភាពទេ (ii) វិធាន ៦៧(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មិនអនុវត្តចំពោះវិបាកនៃការចេញដីកាដោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នាទេ និង (iii) សហមេធាវីខកខានមិនបានបង្ហាញ ថាតើការចេញដីកាដោះស្រាយពីរខ្វែងគ្នា រំលោភលើសិទ្ធិក្នុងការទទួលបាននូវការជំនុំជម្រះដោយត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌យ៉ាងដូច ម្តេចនោះទេ។ សូមមើល ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (D381/28) កថាខណ្ឌ ១-៥។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

២. ការពិភាក្សា

510. ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាទាំងអស់ដែលចេញដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត¹⁴⁴⁶។ ចៅក្រមអន្តរជាតិរឿងក្តីថា ទោះបីជាមានកិច្ចមិនស្របច្បាប់ពីសំណាក់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដើម្បីគេចវេសនីតិវិធីដោះស្រាយការខ្វែងគំនិតគ្នានិងចេញដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរដំណាលគ្នាក៏ដោយ ក៏ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះមានសុពលភាព ដោយហេតុថាដីកានេះមានអនុលោមភាពទៅនឹងក្របខណ្ឌគតិយុត្តិនៅ អ.វ.ត.ក¹⁴⁴⁷។ ផ្ទុយទៅវិញ ចៅក្រមអន្តរជាតិបញ្ជាក់សាជាថ្មីថា ផ្នែកលើសំអាងហេតុមុនៗ ការចេញដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ត្រូវបានចាត់ទុកថា ជាការប៉ុនប៉ងធ្វើឱ្យបរាជ័យដល់គោលជំហរស្វ័យប្រវត្តិដែលមានចែងនៅក្នុងក្របខណ្ឌច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដូច្នេះវាជាការហួសដែនកំណត់¹⁴⁴⁸។ ហេតុដូច្នេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះប្រកាសថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិលែងជាការចាំបាច់ទៀតហើយ ដោយសារតែបណ្តឹងនេះពាក់ព័ន្ធនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ដែលទុកជាមោឃៈ¹⁴⁴⁹។

¹⁴⁴⁶ វិធាន ៧៤(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

¹⁴⁴⁷ សូមមើលខាងលើ កថាខណ្ឌ ១៧៦; កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ៥(៤) (“សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវសហការគ្នាដើម្បីឈានទៅដល់ការឯកភាពគ្នាមួយក្នុងការស៊ើបអង្កេត។ នៅក្នុងករណីដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអាចឯកភាពគ្នាថាត្រូវបន្តការស៊ើបអង្កេតណាមួយ *ការស៊ើបអង្កេតនោះត្រូវដំណើរការទៅមុខទៀត* លើកលែងតែចៅក្រមទាំងនេះ ឬចៅក្រមណាម្នាក់ក្នុងចំណោមចៅក្រមទាំងនេះធ្វើការស្នើសុំនៅក្នុងរយៈពេលសាមសិបថ្ងៃ ឱ្យដោះស្រាយការខ្វែងគំនិតគ្នានេះតាមមាត្រា ៧”) (តួសបញ្ជាក់បន្ថែម)។ សូមមើល ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ២៣^៥ កថាខណ្ឌ ៣។

¹⁴⁴⁸ សូមមើលខាងលើ កថាខណ្ឌ ១៧៥-១៧៦។ សូមមើលផងដែរ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ កថាខណ្ឌ ២៦២ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 & D360/33) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២៤-៣២៦។

¹⁴⁴⁹ សូមមើលខាងលើ កថាខណ្ឌ ១៧៦ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (D359/24 & D360/33) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៦៨២ យោងទៅក្នុងចំណោមនោះ តុលាការ ICC ស្ថានភាពនៅសាធារណរដ្ឋអាហ្វ្រិកកណ្តាលក្នុងរឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Jean-Pierre Bemba Gombo* ចៅក្រមអន្តរជាតិតុលាការកំពូល សំណុំរឿងលេខ ICC-01/05-01/08 A2 A3 សាលដីកាលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់រដ្ឋអាជ្ញា និងលោក Jean-Pierre Bemba Gombo ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលដំបូង III ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ ដែលមានចំណងជើងថា “ដីកាសម្រេចលើការផ្តន្ទាទោស អនុលោមតាមមាត្រា ៧៦ នៃលក្ខន្តិកៈ” ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ ៨។ សំណុំរឿង ០០២ (អបជ៧០) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ *សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ*

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

១. អំណះអំណាង

511. សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ដោយបានអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិមានកំហុសអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា យីម ទិត្យ មិនស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក¹⁴⁵⁰។

512. សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអះអាងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិមានកំហុសក្នុងការសន្និដ្ឋានថា យីម ទិត្យ មិនស្ថិតក្នុងចំណោម “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ខ្មែរក្រហម¹⁴⁵¹។

ដោយរម្ងឹកអំពីលក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យពីរប្រភេទដែលយុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក បានកំណត់ក្នុងការវិនិច្ឆ័យទៅលើភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ¹⁴⁵² សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអះអាងថា ការសម្រេចនៅក្នុងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ផ្ទាល់នោះ បង្ហាញថា ឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ យីម ទិត្យ គឺធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់ហើយ¹⁴⁵³។ ជាពិសេស ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំង ៣៩ ដែលស្ថិតក្រោមកិច្ចស៊ើបសួរ គឺស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ យីម ទិត្យ ហើយទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មចំនួន ២៤ ក្នុងចំណោមទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះ មានជនរងគ្រោះចំនួនប្រហែល ៥៣.០៥០ នាក់ ត្រូវបាន

របស់លោក អៀង សារី ប្រឆាំងទៅនឹងការបដិសេធតាមការសន្តររបស់ ស.ច.ស លើសំណើទាំងពីរបស់គាត់ឱ្យចៅក្រមអន្តរជាតិទទួលយកសំណើសុំធ្វើមោឃភាព ថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ ឯកសារ D381/1/2 កថាខណ្ឌ ២។

¹⁴⁵⁰ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឯកសារ D381/20) កថាខណ្ឌ ៥។

¹⁴⁵¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឯកសារ D381/20) កថាខណ្ឌ ៧-១២។

¹⁴⁵² បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឯកសារ D381/20) កថាខណ្ឌ ៨ ដែលយោងទៅសាលដីកា សំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ F28) កថាខណ្ឌ ៨០។ សាលក្រម សំណុំរឿង ០០១ (ឯកសារ E188) កថាខណ្ឌ ២២។ដីកាដោះស្រាយសំណុំរឿង ០០៤/១ (សំអាងហេតុ) (ឯកសារ D308/3) កថាខណ្ឌ ៣៧-៤១។

¹⁴⁵³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឯកសារ D381/20) កថាខណ្ឌ ៩។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សម្លាប់ ឬបានស្លាប់¹⁴⁵⁴។ សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អះអាងបន្ថែមទៀតថា កម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ យីម ទិត្យ ខ្ពស់គ្រប់គ្រាន់ ពីព្រោះតួនាទីតាមឋានានុក្រមរបស់ គាត់ខ្ពស់ជាង ឌុច¹⁴⁵⁵។ ដោយយោងទៅការសម្រេចនៅក្នុងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី គូសបញ្ជាក់អំពីការចូលរួមដោយផ្ទាល់របស់ យីម ទិត្យ នៅក្នុងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរក្រោម ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំយ៉ាងជាទ្រង់ទ្រាយធំ និងការ រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ¹⁴⁵⁶ និងសិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់ជាមេបញ្ជាការ តាមព្រឹត្តិសិទ្ធិ ទីពីររបស់តាម៉ុក នៅក្នុងភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគពាយ័ព្យ¹⁴⁵⁷។

513. សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស្នើសុំឱ្យចៅក្រមអន្តរជាតិច្រានចោលការសន្និដ្ឋាន ដែលថា យីម ទិត្យ មិនស្ថិតក្នុងចំណោម “អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”¹⁴⁵⁸។ ជាជម្រើសម្យ៉ាង ទៀត ប្រសិនបើចៅក្រមអន្តរជាតិមិនអាចរកបានសំឡេងភាគច្រើនលើសលុបបានទេនោះ សហ មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីស្នើឡើងថា សំណុំរឿងនេះគួរបន្តទៅជំនុំជម្រះ ដោយផ្អែក លើដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះប្រឆាំងនឹង យីម ទិត្យ¹⁴⁵⁹។

២. ការពិភាក្សា

¹⁴⁵⁴ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឯកសារ D381/20) កថាខណ្ឌ ៩ ដែលយោងទៅ ដីកាសម្រេចលើកលែង ចោទប្រកាន់ (ឯកសារ D381) កថាខណ្ឌ ៦៧៣, ៦៧៥, ៥៨៩-៥៩០។

¹⁴⁵⁵ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឯកសារ D381/20) កថាខណ្ឌ ដែលយោងទៅ សាលក្រម សំណុំរឿង ០០១(ឯកសារ E188) កថាខណ្ឌ ២០៨។

¹⁴⁵⁶ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឯកសារ D381/20) កថាខណ្ឌ ១០ យោងទៅ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៩៩៦-៩៩៨។

¹⁴⁵⁷ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឯកសារ D381/20) កថាខណ្ឌ ១០ យោងទៅ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៩៩៤-៩៩៥។

¹⁴⁵⁸ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឯកសារ D381/20) កថាខណ្ឌ ១១។

¹⁴⁵⁹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឯកសារ D381/20) កថាខណ្ឌ ១២-៣៨។ ការអះអាងនេះលើកឡើងនូវ “លទ្ធភាពនៃសេណារីយ៉ូ” ដែលអាចកើតមានឡើង បន្ទាប់ពីចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចទៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់ប្រឆាំងនឹង ដីកាដោះស្រាយផ្ទុយគ្នា នៅក្នុងរឿងក្តីនេះ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានពិភាក្សាលម្អិតទៅលើបញ្ហាដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ នៅក្នុងផ្នែកដាច់ដោយឡែកមួយ។ សូមមើល ខាងលើ ដីកាដោះស្រាយចំនួនពីរ កថាខណ្ឌ ២៩-៤២។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 514. អនុលោមតាមវិធាន ៧៤(៤)(ច) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អាចជំទាស់ទៅនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ ក្នុងករណីដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាប្តឹងឧទ្ធរណ៍¹⁴⁶⁰។ ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានជំទាស់ទៅនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់នៅក្នុងរឿងក្តីនេះ¹⁴⁶¹ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីប្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅចំពោះមុខចៅក្រមអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដែលរងការជំទាស់នេះ។
- 515. ចៅក្រមអន្តរជាតិអះអាងជាថ្មីថា ខណៈដែលដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិមានសុពលភាព ដោយសារតែដីកានេះនៅតែមានអនុលោមភាពជាមួយនឹងក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក នោះ ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិគឺជាការអនុវត្តហួសសិទ្ធិអំណាចគតិយុត្តិ និងត្រូវទុកជាមោឃៈ¹⁴⁶²។ យោងតាមសំអាងហេតុខាងលើ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមប្រកាសថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់លែងជាការចាំបាច់ទៀតហើយ¹⁴⁶³។

¹⁴⁶⁰ វិធាន ៧៤(៤)(ច) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សូមមើល ផងដែរ វិធាន ៦៧(៥) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

¹⁴⁶¹ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (ឯកសារ D381/19)។

¹⁴⁶² សូមមើល ខាងលើ កថាខណ្ឌ 175-176។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ 262។ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 & ឯកសារ D360/33) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និង BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣២៤-៣២៦។

¹⁴⁶³ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឯកសារ D381/20) កថាខណ្ឌ ៧-១២។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 & ឯកសារ D360/33) មតិយោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និង BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៦៨២។ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ កថាខណ្ឌ 252។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

516. ចំណុចខាងក្រោម និងពិភាក្សាអំពីការយល់ឃើញរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ បច្ចុប្បន្ន និងអានុភាពនៃសេចក្តីពិចារណានេះ។ បន្ថែមលើនេះ ដោយប្រឈមជាមួយនឹងការជំទាស់ តវ៉ាផ្នែកនីតិវិធីយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ដែលបានរារាំងដល់យន្តការនៃច្បាប់នៅ អ.វ.ត.ក នោះ ចៅក្រមអន្តរ ជាតិ ដើម្បីបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួន ក្នុងនាមជាចៅក្រមដែលទទួលបានការតែងតាំងត្រឹមត្រូវ ដោយអង្គការសហប្រជាជាតិ និងព្រះមហាក្សត្រនៃភាគីមី ឥណ្ឌូនី និងធ្វើការកត់សម្គាល់ចុង ក្រោយ ដែលរួមមានការទទួលខុសត្រូវរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងសហគមន៍អន្តរជាតិទាំង មូល ពាក់ព័ន្ធនឹងអនុសញ្ញាប្រឆាំងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍។

១. ការយល់ឃើញនានាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ និងអានុភាពនៃសេចក្តីពិចារណានេះ

517. យោងទៅលើសំអាងហេតុខាងលើ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមច្រានចោលភ្លាមៗនូវបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ដោយសារតែសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ មិនបានបង្ហាញអំពីកំហុស ដែលអាចបញ្ជាក់បាន ឬមានសំអាងហេតុគាំទ្រ នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះឡើយ។ ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងសហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋ ប្បវេណី ដែលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នីមួយៗ លើកឡើងអំពីដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមប្រកាសថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងនោះទុកជាអសារឥតការ ដោយសារតែដីកា សម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ គឺហួសដែនសមត្ថកិច្ច ដូច្នោះហើយគឺទុកជាមោឃៈ និងមិនមាន អានុភាពគតិយុត្តិឡើយ។

518. ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយពីរ) ចៅក្រម អន្តរជាតិសូមច្រានចោលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ¹⁴⁶⁴។ ទោះបីជាការឯកភាពគ្នារបស់សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេត ក្នុងការចេញដីកាដោះស្រាយពីរផ្ទុយគ្នា និងដាច់ដោយឡែកពីគ្នា រំលោភបំពានទៅ លើក្របខណ្ឌគតិយុត្តិធម៌សារវន្តរបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះក្តី¹⁴⁶⁵ តែចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ដីកា

¹⁴⁶⁴ សូមមើលខាងលើ កថាខណ្ឌ ១៧៦-១៧៧។

¹⁴⁶⁵ សូមមើលខាងលើ កថាខណ្ឌ ៩៥-១១៥។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះមានសុពលភាព រីឯដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ពុំមានសុពលភាព ឡើយ¹⁴⁶⁶។

519. ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) ដោយផ្អែកទៅតាមសំអាងហេតុខាងលើ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមប្រានចោលមូលដ្ឋានទី ២,២, ៣, ៤ និង ៥។

520. នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពិចារណាថា ការឃុំ ខ្លួន យីម ទិត្យ បណ្តោះអាសន្នរង់ចាំការជំនុំជម្រះមិនមែនជាវិធានការចាំបាច់ ដើម្បីបញ្ចៀសនូវ កត្តាហានិភ័យនានា អនុលោមតាមវិធាន ៦៣(៣)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង¹⁴⁶⁷ ឡើយ ហើយថា “ភាព មិនច្បាស់លាស់ផ្នែកនីតិវិធី ដោយសារមានដីកាដោះស្រាយផ្ទុយគ្នា” គឺជាសំអាងហេតុមួយ ទៀតដែលជំទាស់ទៅនឹងការបង្កប់ឱ្យឃុំខ្លួន¹⁴⁶⁸។ អនុលោមតាមវិធាន ៤៤ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និង អង្គហេតុនៅក្នុងសំណុំរឿង ចៅក្រមអន្តរជាតិយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានកំហុស ដោយសារការខកខានមិនបានពិចារណាឱ្យបានត្រឹមត្រូវក្នុងការចេញដីកាបង្កប់ឱ្យឃុំ ខ្លួន¹⁴⁶⁹។

521. ដោយដាក់ទៅមើលផលវិបាកគតិយុត្តិនៃសេចក្តីពិចារណាបច្ចុប្បន្ន ចៅក្រមអន្តរជាតិបាន ពិចារណាថា ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ដូចដែល បានពិភាក្សាខាងលើ¹⁴⁷⁰ គឺមោឃៈ ដោយសារតែគេចវេសពីក្របខណ្ឌគតិយុត្តិសំខាន់ៗ និងចាំបាច់ នានារបស់ អ.វ.ត.ក។ ហេតុដូច្នេះ ដីកាសម្រេចនេះមិនអាចត្រូវចាត់ទុកថាមានអានុភាពគតិយុត្តិ ណាមួយឡើយ។

¹⁴⁶⁶ សូមមើលខាងលើ កថាខណ្ឌ ១៧៦។

¹⁴⁶⁷ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ១០៤១។

¹⁴⁶⁸ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (D382) កថាខណ្ឌ ១០៤២។

¹⁴⁶⁹ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 & D267/35) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ៣៥៥-៣៥៦, ៣៥៨។ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តី ពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 & D360/33) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៦៩០-៦៩៣។

¹⁴⁷⁰ សូមមើលខាងលើ កថាខណ្ឌ ១៦១-១៧៧។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

- 522. ហេតុដូច្នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសន្និដ្ឋានថា ដោយអនុលោមតាមវិធាន ៧៧(១៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដោយសារមិនអាចស្វែងរកសម្លេងគាំទ្រពីចៅក្រម ៤ (បួន) រូបយ៉ាងតិចតាមការតម្រូវ ក្នុងការ បដិសេធដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនោះ សេចក្តីសម្រេចដែលមិនមានសំឡេងគាំទ្រគ្រប់គ្រាន់ របស់អង្គជំនុំជម្រះគឺថា ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងត្រូវទទួលយកសំណុំរឿងមកពិនិត្យ ដោយ ឈរលើមូលដ្ឋានដីកាដោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត¹⁴⁷¹។
- 523. ជាលទ្ធផល អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ត្រូវទទួលយកសំណុំរឿងមកពិនិត្យ ផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិបញ្ជាក់ បំភ្លឺថា តាមរយៈខ្លឹមសារនៃវិធាន ៧៧(១៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សេចក្តីពិចារណាបច្ចុប្បន្ន ដែលមាន ភ្ជាប់ជាមួយនឹងមតិយោបល់នេះ ត្រូវជូនដំណឹងទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សហព្រះរាជអាជ្ញា សហមេធាវីការពារក្តី យីម ទិត្យ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅក្នុងសំណុំរឿងបច្ចុប្បន្ននេះ។ បន្ថែមលើនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវបន្តកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជាបន្ទាន់ ស្របតាមសេចក្តី ពិចារណានេះ¹⁴⁷²។

ខ. សេចក្តីពិចារណាចុងក្រោយ

524. នៅផ្នែកចុងក្រោយនៃមតិរបស់ពួកគាត់ ចៅក្រមអន្តរជាតិនឹងធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពីផលវិបាកនៃ ការណ៍ដែល អ.វ.ត.ក និងអាជ្ញាធរកម្ពុជា មិនអាចជំនុំជម្រះប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព នូវសំណុំ រឿងចុងក្រោយរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងនូវឧក្រិដ្ឋកម្មយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរមួយចំនួន នៃអំពើប្រល័យ ពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម នៃប្រវត្តិសាស្ត្រទំនើប។

ក. ភាពឫកិច្ចក្នុងការជំនុំជម្រះ តាមអនុសញ្ញាប្រឆាំងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍

525. ដោយគោរពតាមយុត្តិសាស្ត្រ ដែលបានកំណត់យ៉ាងច្បាស់ របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ¹⁴⁷³ ចៅក្រម អន្តរជាតិសូមបញ្ជាក់ឡើងវិញថា ច្បាប់ជាធរមានរបស់ អ.វ.ត.ក មិនបានរារាំងយុត្តាធិការជាតិ

¹⁴⁷¹ សូមមើល វិធាន ៧៩(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (“ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងទទួលបណ្តឹង ដោយដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ”)។

¹⁴⁷² សូមមើល វិធាន ៧៧(១៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

¹⁴⁷³ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 & D360/33) កថាខណ្ឌ ៥៩។ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសចល (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

ឡើយ និងថា តុលាការកម្ពុជា មានយុត្តាធិការពេញលេញជាមូលដ្ឋានទៅលើបញ្ហាយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានពិចារណាហើយថា “នៅមុនពេលបង្កើត អ.វ.ត.ក រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មិនត្រឹមតែមានជម្រើសប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ វិធីមាំមួនមានភាពព្រួយបារម្ភផងដែរ តាមច្បាប់អន្តរជាតិ ក្នុងការចោទប្រកាន់មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឬអ្នកទាំងឡាយដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះបទល្មើសអន្តរជាតិ ដែលនេះគឺជាការអនុវត្តយុត្តាធិការមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន”¹⁴⁷⁴។

526. ចៅក្រមអន្តរជាតិបានកត់សម្គាល់ថា រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដែលជាដ្ឋភាគី នៃអនុសញ្ញាប្រឆាំងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍¹⁴⁷⁵ មានភាពព្រួយបារម្ភមាត្រា VI នៃអនុសញ្ញានោះ ក្នុងការធានាថាបុគ្គលដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ពីបទអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ត្រូវបានជំនុំជម្រះដោយតុលាការមានសមត្ថកិច្ចជាតិ ឬតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ¹⁴⁷⁶។

527. ដោយស្របជាមួយមាត្រា VI នៃអនុសញ្ញាប្រឆាំងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍¹⁴⁷⁷ និងយុត្តិសាស្ត្រដែលមិនប្រែប្រួលរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ¹⁴⁷⁸នោះ ចៅក្រមអន្តរជាតិសម្រេចថា នៅពេលសំណុំ

D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៧៥, ៧៩។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 & D267/35) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ១៧០។

¹⁴⁷⁴ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 & D360/33) កថាខណ្ឌ ៥៧ (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៧៥។

¹⁴⁷⁵ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានចូលជាសមាជិកនៃលិខិតូបករណ៍នេះ នៅថ្ងៃទី១៤ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៥០។ យោងទៅអនុសញ្ញាពហុភាគីនេះ សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីគូសបញ្ជាក់ថា ប្រកបច្បាប់អន្តរជាតិចងកាតព្វកិច្ចចំពោះប្រទេសកម្ពុជាដោយតម្រូវឱ្យរដ្ឋធ្វើការកាត់សេចក្តីចារិនៃបទល្មើសធ្ងន់ធ្ងរ។ ពួកអះអាងបន្ថែមទៀតថា ការជំរុញឱ្យបញ្ជូន យីម ទិក្ស ទៅចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងដើម្បីជំនុំជម្រះ គឺស្របតាមការបកស្រាយកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ដោយផ្អែកតាមច្បាប់អន្តរជាតិ។ សូមមើលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឯកសារ D381/20) កថាខណ្ឌ ៣៤-៣៥។

¹⁴⁷⁶ សូមមើល អនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ មាត្រា ៦ (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម) (“ជនជាប់ចោទពីបទឧក្រិដ្ឋប្រល័យពូជសាសន៍ ឬបទឧក្រិដ្ឋដទៃទៀត ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ៣ ត្រូវបានភាវសេចក្តីដោយតុលាការមានសមត្ថកិច្ចរបស់រដ្ឋដែលបទល្មើសបានកើតឡើងលើទឹកដីខ្លួន ឬដោយតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិដែលអាចមានយុត្តាធិការ ដោយសាររដ្ឋភាគីទាំងនោះទទួលស្គាល់សមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការនេះ”)។

¹⁴⁷⁷ ការអនុវត្តអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ (រឿងក្តីប្រទេសបួស្នីនិងហ្សែហ្សូវីន ទល់នឹង ប្រទេសស៊ុប៊ែនិងម៉ុងតេណេហ្គ្រូ) (ICJ) កថាខណ្ឌ ៤៤២ ៦ មាត្រា[...] តម្រូវឱ្យរដ្ឋកិច្ចសន្យាបង្កើត និងអនុវត្តយុត្តាធិការដែលដឹកនាំព្រហ្មទណ្ឌ)។
សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសចល (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

រឿងរបបខ្មែរក្រហម ដែលគ្របដណ្តប់ទៅលើអំពើប្រល័យជំនឿសាសន៍ លែងស្ថិតនៅក្នុងបណ្តឹង ឬ យុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក រួមទាំងចំពោះសំណុំរឿង ដែលស្ថិតក្រៅយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ខ្លួន¹⁴⁷⁹ ឬសំណុំរឿងដែលអះអាងថា មិនអាចបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ ដោយមូលហេតុរដ្ឋបាលនោះ¹⁴⁸⁰ វាគឺជា ការទទួលខុសត្រូវរបស់ តុលាការជាតិក្នុងការបន្តស្វែងរកយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ តាមរយៈការ សម្រេចប្រើប្រាស់យុត្តាធិការជំនុំជម្រះពេញលេញរបស់ខ្លួន¹⁴⁸¹ នៅក្នុងលក្ខណៈដូចគ្នានឹងការជំនុំ

¹⁴⁷⁸ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 & D360/33) កថាខណ្ឌ ៥៩។ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៧៥, ៧៩។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកា ដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 & D267/35) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ១៧០។

¹⁴⁷⁹ ជាពិសេស ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ដែលត្រូវបានចេញដោយផ្អែកលើការដែល អ.វ.ត.ក ពុំមានយុត្តាធិការ បុគ្គល មិនបានសម្រេចទៅលើករណីថា មាន ឬមិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ប្រឆាំងនឹងជនត្រូវចោទ ទៅតាមអត្ថន័យនៃវិធាន ៦៧(៣)(គ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងនោះទេ។ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 & D267/35) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ១៧១។ ម៉្យាងវិញទៀត វាមិនមែនជាការកំណត់តាមផ្លូវច្បាប់ពីបទចោទប្រកាន់ព្រហ្មទណ្ឌទេ និងត្រូវញែកឱ្យដាច់ពីការសម្រេចរបស់ តុលាការឱ្យជនត្រូវចោទទូទៅទោស ដោយផ្អែកលើការសន្និដ្ឋានវិជ្ជមានទាក់ទងនឹងបទចោទពាក់ព័ន្ធ។ សូមមើលឧទាហរណ៍ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) យោបល់ របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ៣៤០។

¹⁴⁸⁰ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានសន្និដ្ឋាននាពេលកន្លងមកថា បុរេលក្ខខណ្ឌតម្រូវរដ្ឋបាលអំពីការជូនដំណឹង និងការបញ្ជូន ត្រូវបានគាត់ តែងដើម្បីជាលទ្ធផលក្នុងការធ្វើឱ្យកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីឈានដល់ការបញ្ចប់ ដោយកត់សម្គាល់ថា សំអាងហេតុរបស់ចៅក្រម អន្តរជាតិតុលាការកំពុងពាក់ព័ន្ធនឹងអសមត្ថភាពរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងក្នុងការបន្តនីតិវិធីទៅមុខទៀត គឺផ្អែកលើ កំហុសអង្គច្បាប់ធ្ងន់ធ្ងរដែលអាចចាត់ជា និងធ្វើឱ្យច្របូកច្របល់ភាពផ្លូវការផ្នែករដ្ឋបាលក្នុងការបញ្ជូនសំណុំរឿងដែលមានការ រារាំងយុត្តាធិការ ដែលហាមឃាត់ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងមិនឱ្យបំពេញកិច្ចការ។ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 & D267/35) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK ជើងទំព័រ ៥៩៤។ ផ្ទុយពី សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗ (ឯកសារ E004/2/1/1/2) កថាខណ្ឌ ៤៩-៥០, ៥៧។

¹⁴⁸¹ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 & D360/33) កថាខណ្ឌ ៥៩។ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) កថាខណ្ឌ ៧៩ (“កត់សម្គាល់ថា នៅក្នុងច្បាប់ជាធរមានរបស់ អ.វ.ត.ក មិនបានហាមឃាត់មិនឱ្យមានការ បញ្ជូនប្រភេទនៃរឿងក្តីដែលស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការមានកម្រិតរបស់ខ្លួន ត្រូវទៅឱ្យស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការរបស់តុលាការកម្ពុជា ធម្មតា នៅពេលដែល អ.វ.ត.ក លែងមានអត្ថិភាព”)។ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកា **សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ**

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសចស (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

ជម្រះទៅលើបទល្មើសដែលត្រូវចោទប្រកាន់ដែលមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរ តាមច្បាប់ជាតិ¹⁴⁸²។ ហេតុដូច្នោះ ច្បាប់ណាស់ថា ការលើកលែងចោទប្រកាន់ ឬការបិទបញ្ចប់សំណុំរឿងប្រល័យពូជសាសន៍ ដោយ អ.វ.ត.ក ផ្អែកទៅលើមូលដ្ឋានយុត្តាធិការ ដោយមិនទាក់ទងជាមួយធាតុផ្សំ នៃបទចោទ ព្រហ្មទណ្ឌដែលពាក់ព័ន្ធនោះ គឺមិនបានធ្វើឱ្យយុត្តាធិការជាតិ រួចផុតពីការអនុវត្តការកិច្ចតាមផ្លូវ តុលាការរបស់ខ្លួននោះឡើយ¹⁴⁸³។

528. ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់ដោយក្តីសោកស្តាយថា បន្ទាប់ពីមានការលើកលែងចោទប្រកាន់ ឬ ការបិទបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រឆាំង អា អាន នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ (ដែលត្រូវបាន ចោទប្រកាន់ ពីបទប្រល័យពូជសាសន៍ជនជាតិចាម) និង មាស មុត ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (ដែល ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទប្រល័យពូជសាសន៍ជនជាតិវៀតណាម)¹⁴⁸⁴ ស្ថាប័នអយ្យការជាតិកម្ពុ

ដំណោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 & D267/35) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ១៧០។

¹⁴⁸² ទំព័រ ៤២២ និង ៤៥៦ កថាខណ្ឌ ៩០, ៩៤។

¹⁴⁸³ ស្រដៀងគ្នាដែរ នៅក្នុង កាតព្វកិច្ចជំនុំជម្រះ ឬធ្វើបត្យាប័ន (រឿងក្តីប្រទេសប៊ែលហ្ស៊ីក តទល់នឹងប្រទេសសេណេហ្គាល់) នៅ ពេលប្រឈមនឹងអំណាចរបស់ប្រទេសសេណេហ្គាល់ថា វាជា “កម្មវត្ថុនៃសិទ្ធិអំណាច” របស់តុលាការយុត្តិធម៌ ECOWAS ទាក់ទងនឹងករណីរបស់ Hissène Habré តុលាការ ICJ “បានពិចារណាថា កាតព្វកិច្ចរបស់ប្រទេសសេណេហ្គាល់ ក្នុងការអនុវត្តតាមកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនស្របតាមអនុសញ្ញា [ប្រឆាំងការធ្វើទារុណកម្ម] មិនអាចរងផលប៉ះពាល់ដោយសេចក្តី សម្រេចរបស់តុលាការយុត្តិធម៌ ECOWAS ទេ” កាតព្វកិច្ចជំនុំជម្រះ ឬធ្វើបត្យាប័ន (រឿងក្តីប្រទេសប៊ែលហ្ស៊ីក តទល់នឹងប្រទេស សេណេហ្គាល់) សាលក្រម តុលាការ ICJ របាយការណ៍ឆ្នាំ២០១២ (ថ្ងៃទី២០ ខែកក្កដា) ទំព័រ ៤២២ (“កាតព្វកិច្ចជំនុំជម្រះ ឬ ធ្វើបត្យាប័ន (ICJ)”) កថាខណ្ឌ ១១០-១១១។

¹⁴⁸⁴ ស្រដៀងគ្នាដែរ ពុំមានចំណាត់ការណាមួយត្រូវបានអនុវត្តដោយអាជ្ញាធរកម្ពុជាប្រឆាំងនឹង អ៊ឹម ថែម នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ បន្ទាប់ពីអ្នកស្រីត្រូវបានលើកលែងការចោទប្រកាន់ ដោយមូលហេតុពុំមានយុត្តាធិការបុគ្គល។ ទោះបីជា អ៊ឹម ថែម មិន ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋប្រល័យពូជសាសន៍ក៏ដោយ ក៏ចៅក្រមអន្តរជាតិបានកត់សម្គាល់ថា ការចោទប្រកាន់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ប្រឆាំងនឹងអ្នកស្រី រួមមាន ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ និងឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម គួរត្រូវបានដោះស្រាយនៅចំពោះមុខ តុលាការជាតិ។ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET កថាខណ្ឌ ៣៤០។ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តី ពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 & D267/35) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ១៧៥។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤/១ សំអាងហេតុនៃដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3) កថាខណ្ឌ ៣០៦-៣១១។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសចស (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

ជា មិនបានបំពេញកិច្ច ឬបង្ហាញពីចេតនាណាមួយក្នុងការបំពេញកិច្ច ដើម្បីចាប់ផ្តើមកិច្ចដំណើរ ការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ប្រឆាំងនឹងបុគ្គលទាំងអស់នេះឡើយ។

529. ចៅក្រមអន្តរជាតិកត់សម្គាល់បន្ថែមថា ទោះបីជាការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនថា ការិយាល័យសហ ព្រះរាជអាជ្ញារបស់ អ.វ.ត.ក មានលទ្ធភាព និង “មានការទទួលខុសត្រូវ” ក្នុងការចាប់ផ្តើមការជំនុំ ជម្រះ នៅក្នុងតុលាការជាតិ¹⁴⁸⁵ តែសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចង្អុលបញ្ជាក់ថា គាត់មិនមាន ចេតនាបន្តការចោទប្រកាន់ជនត្រូវចោទនៅ អ.វ.ត.ក នៅក្នុងតុលាការធម្មតារបស់កម្ពុជាឡើយ ហើយគាត់ក៏មិនជឿថា សហការីជាតិរបស់គាត់ ឬអាជ្ញាធរកម្ពុជាដទៃទៀត មានចេតនាចោទ ប្រកាន់ដូច្នោះដែរ ដោយគាត់បានរៀបរាប់ថា សកម្មភាពបែបនេះគឺ “មិនប្រាកដប្រជា” និង “មាន លក្ខណៈទាយស្មានខ្លាំង”¹⁴⁸⁶។

530. ដោយសារតែមិនមានការខិតខំប្រឹងប្រែងពិតប្រាកដជាបន្តបន្ទាប់ក្នុងការជំនុំជម្រះ ដោយអាជ្ញាធរ កម្ពុជា ទាំងនៅកម្រិតជាតិ និងកម្រិតអន្តរជាតិ¹⁴⁸⁷ ចៅក្រមអន្តរជាតិសូមរម្ងឹកអំពីកាតព្វកិច្ចដែល អនុវត្ត ចំពោះគ្រប់ភាគី (*erga omnes partes*) របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា តាមអនុសញ្ញាប្រឆាំង អំពើប្រល័យពូជសាសន៍¹⁴⁸⁸ ដើម្បីធានាថា កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពី

¹⁴⁸⁵ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 & D267/35) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ១៧៣-១៧៤។

¹⁴⁸⁶ សំណុំរឿង ០០៣ សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅកាន់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសុំឱ្យបញ្ជូនសំណុំរឿង ០០៣ ទៅកាន់ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូង ឯកសារ D270 ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ កថាខណ្ឌ ១៧។

¹⁴⁸⁷ ដូចបានសង្កេតឃើញនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ សំណុំរឿង ០០៤/២ (និងសំណុំរឿង ០០៣) និងបច្ចុប្បន្ន ក៏អាចមាននៅ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ដែរ។

¹⁴⁸⁸ សូមមើល អនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ បច្ចេកថា (“ដើម្បីរំដោះមនុស្សជាតិឱ្យរួចផុតពីមហាកំហុយដ៏គួរឱ្យស្តប់ខ្ពើម នេះ គឺត្រូវឱ្យមានកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ”) (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម) និងមាត្រា ៩។ លើសពីនេះទៀត តុលាការយុត្តិធម៌ អន្តរជាតិថ្មីៗនេះ បានពន្យល់នៅក្នុងករណីរបស់ Hissène Habré ក្នុងបរិបទនៃអនុសញ្ញាប្រឆាំងការធ្វើទារុណកម្មថា រដ្ឋភាគីនៃ អនុសញ្ញា “មានផលប្រយោជន៍រួមក្នុងការធានា យោងតាមគុណតម្លៃរបស់ពួកគេ ថា ការធ្វើទារុណកម្មត្រូវបានបង្ការ ហើយ ប្រសិនបើមានការធ្វើទារុណកម្ម ជនដែលធ្វើទារុណកម្មមិនទទួលបាននូវនិទណ្ឌភាពទេ [...] រដ្ឋភាគីផ្សេងទៀតទាំងអស់មាន ផលប្រយោជន៍រួម ដោយអនុលោមតាម [...] រដ្ឋភាគីទាំងអស់មាន “ផលប្រយោជន៍ស្របច្បាប់” ក្នុងការការពារសិទ្ធិពាក់ព័ន្ធ។ កាតព្វកិច្ចទាំងនេះអាចត្រូវបានកំណត់ថាជា “កាតព្វកិច្ចដែលអនុវត្តចំពោះគ្រប់ភាគី (*erga omnes partes*)” ក្នុងន័យថារដ្ឋភាគី នីមួយៗមានផលប្រយោជន៍ អនុលោមតាមកាតព្វកិច្ចទាំងនេះ ក្នុងករណីណាមួយ។ ក្នុងន័យនេះ បទប្បញ្ញត្តិពាក់ព័ន្ធនៃអនុសញ្ញា ប្រឆាំងការធ្វើទារុណកម្ម គឺប្រហាក់ប្រហែលនឹងអនុសញ្ញាស្តីពីការបង្ការ និងការផ្តន្ទាទោសចំពោះបទឧក្រិដ្ឋប្រល័យពូជសាសន៍ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសចស (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

បទប្រល័យពូជសាសន៍ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងជំនុំជម្រះដោយតុលាការយុត្តិធម៌មានសមត្ថកិច្ច និងសូមអះអាងឡើងវិញថា ដោយផ្អែកលើភស្តុតាងដែលបានប្រមូល ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ នោះ អាជ្ញាធរកម្ពុជាមានកាតព្វកិច្ចត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងការជំនុំជម្រះលើជនជាប់ចោទ ប្រសិនបើ អ.វ.ត.ក មិនអាចបន្តកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបានជាបន្តទៀតទេនោះ។

ខ. សេចក្តីសន្និដ្ឋានលើអាទិភាពភស្តុតាងដែលបង្កដោយដីកាពីរផ្ទុយគ្នា របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

531. អ.វ.ត.ក បានបង្ហាញសមត្ថភាពរបស់ខ្លួនក្នុងការដឹកនាំការស៊ើបអង្កេត។ ជាក់ស្តែងចាប់តាំងពីឆ្នាំ ២០០៩ ការស៊ើបអង្កេតចំនួនបួនត្រូវបានធ្វើចប់ទាំងលំបាកលំបិន ក្នុងលក្ខខណ្ឌយ៉ាងស្មុគស្មាញ¹⁴⁸⁹ ការស៊ើបអង្កេតនេះបានបង្ហាញអោយឃើញការជាប់ពាក់ព័ន្ធរបស់បុគ្គលបួនរូប¹⁴⁹⁰ ក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរដល់ថ្នាក់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិមានមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីបើកការស៊ើបអង្កេត។ បើទោះជាមានភាពចម្រូងចម្រាស់ទាក់ទងនឹងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ក៏ដោយ ក៏ពុំមានចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬចៅក្រមនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះណាម្នាក់ ជំទាស់នឹងអង្គហេតុជាក់ស្តែងក្នុងរឿងក្តីដែរ។ ជាក់ស្តែង ពុំមានការមន្ទិលសង្ស័យទាល់តែសោះថា បុគ្គលទាំងបួនរូបនេះ ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ បំផុតដែលត្រូវបានស៊ើបអង្កេត ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣, ០០៤/១, ០០៤/២ និង០០៤¹⁴⁹¹។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះទាំងមូលគ្មានការរឿងធ្ងល់ទាល់តែ

[...] រដ្ឋភាគីណាមួយនៃអនុសញ្ញា [ប្រឆាំងការធ្វើទារុណកម្ម] អាចអំពាវនាវឱ្យរដ្ឋភាគីមួយផ្សេងទៀតមានទំនួលខុសត្រូវ ក្នុង មានគោលបំណងដើម្បីបញ្ជាក់អំពីការចោទប្រកាន់ពីការខកខានមិនអនុវត្តតាម កាតព្វកិច្ចដែលអនុវត្តចំពោះគ្រប់ភាគីបស់ខ្លួន [...] និងមិនបញ្ចប់ការបរាជ័យនោះ” កាតព្វកិច្ចជំនុំជម្រះ ឬធ្វើបត្យាប័ន (ICJ) កថាខណ្ឌ ៦៨-៦៩ (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

¹⁴⁸⁹ ឧទាហរណ៍ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 និង D267/35) របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ២៣៨ និងកថា ខណ្ឌ ២៤២ (ពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ក្នុងការបដិសេធមិនពិចារណាលើភស្តុតាងដែល ដាក់បញ្ចូលក្នុងសំណុំរឿង ក្រោយថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ និងការបដិសេធមិនទទួលស្គាល់កិច្ចការរបស់សហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង ទោះបីជាត្រូវបានតែងតាំងត្រឹមត្រូវក៏ដោយ)។

¹⁴⁹⁰ បុគ្គលម្នាក់ក្នុងចំណោមនោះ គឺ អា អាន បានទទួលមរណភាពតាំងពីពេលនោះមក។

¹⁴⁹¹ ¹⁴⁹¹ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤ ដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D382) កថាខណ្ឌ ៣២៣-៩៩១, សំណុំរឿង ០០៤ ដីកា សម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ យីម ទិត្យ (ឯកសារ D381) កថាខណ្ឌ ១៨៨-៤២៣, សំណុំរឿង ០០៣ ដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D267) កថាខណ្ឌ ១៤៩-៤៥៥, សំណុំរឿង ០០៣ ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ មាស មុត (ឯកសារ D266) កថាខណ្ឌ ៥៥-៣៥៣, សំណុំរឿង ០០៤/២ ដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D360) កថាខណ្ឌ ១៥៧-៦៩៦, សំណុំរឿង ០០៤/

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសចស (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

សោះថាបុគ្គលទាំងបួនរូបត្រូវតែមកបំភ្លឺអំពីអង្គហេតុទាំងនេះ ចំពោះមុខតុលាការមានសមត្ថកិច្ច¹⁴⁹²។ ប្រសិនបើ អ.វ.ត.ក ពុំមានយុត្តាធិការ វាជារឿងធម្មតាដែលតុលាការជាតិមានសមត្ថកិច្ចចំពោះអង្គហេតុទាំងនេះ¹⁴⁹³។

532. សួរថាតើរឿងក្តីបែបនេះនឹងត្រូវប្រព្រឹត្តទៅចំពោះមុខតុលាការជាតិឬយ៉ាងណា? វាមិនមែនជាកាតព្វកិច្ចរបស់ចៅក្រមនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះនោះទេ តែជាទំនួលខុសត្រូវរបស់តុលាការកម្ពុជាក្រោមការសង្កេតមើលពីសំណាក់សហគមន៍អន្តរជាតិ¹⁴⁹⁴។

២ ដីកាសម្រេចលើកដំបូងចោទប្រកាន់ អោ អាន (ឯកសារ D359) កថាខណ្ឌ ៧៧-៤២០, សំណុំរឿង ០០៤/១ ដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) (ឯកសារ D308/3) កថាខណ្ឌ ១៤០-២៤៣។

¹⁴⁹² នៅពេលផ្តល់សុពលភាពដល់ដីកាសម្រេចលើកដំបូងចោទប្រកាន់ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ ព្រមទាំងដីកាសម្រេចលើកដំបូងចោទប្រកាន់ និងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ (សំណុំរឿង ០០៤) ចៅក្រមជាតិនៃចៅក្រមអន្តរជាតិទទួលយកគោលជំហរផ្ទុយគ្នារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ និងអន្តរជាតិ នៅក្នុងសំណុំរឿងទាំងនេះ ពាក់ព័ន្ធនឹងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក លើជនជាប់ចោទ ប៉ុន្តែ ជាទូទៅ មិនជំទាស់នឹងអត្ថិភាពនៃអង្គហេតុដែលបានស៊ើបសួរ និងតួនាទីរបស់ជនជាតិចោទទេ។ ចៅក្រមជាតិត្រាន់តែបដិសេធមិនកំណត់អត្តសញ្ញាណជនជាប់ចោទទាំងនេះថាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ខ្មែរក្រហមប៉ុណ្ណោះ។ ឧទាហរណ៍ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) យោបល់របស់ចៅក្រម ប្រាក់ គីមសាន ចៅក្រម ស័យ ថុល និងចៅក្រម ហួត រុទ្ធី កថាខណ្ឌ ២៩២ (“[...] ក្នុងដីកាដោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពុំបានលើកឡើងអំពីលទ្ធផលនៃការស៊ើបអង្កេតលើយុត្តាធិការបុគ្គលទេ ហើយផ្តោតតែទៅលើអង្គហេតុ។ ហើយបើធ្វើការស៊ើបអង្កេតតាមរបៀបនេះ រាល់មន្ត្រីខ្មែរក្រហមទាំងអស់នឹងក្លាយជាកម្មវត្ថុនៃការយកមកកាត់ទោស នៅ អ.វ.ត.ក។ [...] សកម្មភាពរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិផ្ទុយទៅនឹងកម្មវត្ថុនៃការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរត្រង់ថាកម្មវត្ថុនៃការខ្វែងនោះ គឺយុត្តាធិការបុគ្គល មិនមែនអង្គហេតុនោះឡើយ”)។

¹⁴⁹³ សំណុំរឿង ០០៤/១ (អបជ ៥០) សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ D308/3/1/20 (“សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20)”) កថាខណ្ឌ ៧៩។ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) កថាខណ្ឌ ៥៧។ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 និង D267/35) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ១៧០ និងកថាខណ្ឌ ១៧២។

¹⁴⁹⁴ សូមមើលខាងលើ កថាខណ្ឌ ៥៣០។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

533. អ.វ.ត.ក បានបង្ហាញសមត្ថភាពខ្លួនក្នុងការស៊ើបអង្កេតលើអង្គហេតុឧក្រិដ្ឋធ្ងន់ធ្ងរមិនធ្លាប់មានបន្ទាប់ពីអង្គហេតុពិនិត្យនៅក្នុងការជំនុំជម្រះក្តីនៅតុលាការ Nuremberg ហើយកិច្ចការនេះអាចធ្វើទៅបាន ដោយសារការអនុវត្តយ៉ាងម៉ត់ចត់នូវលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តិជាធរមានចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក រួមបញ្ចូលទាំងបទដ្ឋានមួយចំនួនដែលអនុម័តដោយចៅក្រមខ្លួនឯងផ្ទាល់ ក្រោមទម្រង់ជាវិធានផ្ទៃក្នុង។ ការគោរពដ៏ម៉ត់ចត់ចំពោះលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តិទាំងនេះបង្ហាញពីសុច្ឆរិតភាពនៃនីតិវិធី និងការប្រើប្រាស់គោលការណ៍បន្តការស៊ើបអង្កេត និងការចោទប្រកាន់។ យន្តការនេះជាស្នូលរបស់ អ.វ.ត.ក និងមានគុណតម្លៃជាអន្តរជាតិចំពោះហត្ថលេខីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក¹⁴⁹⁵។ វាមានតម្លៃគតិយុត្តិដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ចំពោះចៅក្រម និងសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ និងអន្តរជាតិ ដែលបានអញ្ជើញឱ្យមកបម្រើការក្នុងតុលាការនេះ¹⁴⁹⁶។

534. ដោយឡែក ពិតមែនតែ អ.វ.ត.ក បានបង្ហាញពីសមត្ថភាពរបស់ខ្លួនក្នុងការស៊ើបអង្កេតលើអង្គហេតុទាំងនេះ ក៏ប៉ុន្តែ ចាប់ពីពេលនេះតទៅ អ.វ.ត.ក បង្ហាញថាខ្លួនអសមត្ថភាពក្នុងការជំនុំជម្រះជនជាប់ចោទ។ វាទៅជាដូច្នោះពីព្រោះគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្តីពីការបន្តកិច្ចស៊ើបសួរ និងចោទប្រកាន់ លែងដំណើរការហើយ។ វាមិនដំណើរការ ពីព្រោះផ្នែកមួយចំនួននៃ អ.វ.ត.ក បានប្រាសចាកយ៉ាងឆ្ងាយពីលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តិ ដោយជ្រើសរើសយកការបកស្រាយ តាមទំនើង ចិត្ត និងការប្រើប្រាស់ឆន្ទានុវិទ្ធិក្លែងក្លាយ។ ការចុះសម្រុងគ្នារវាងសហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេត បណ្តាលឱ្យមានការយល់ច្របូកច្របល់រហូតដល់មានការយល់ខុសដោយចេតនានិងមិនអាចកែ បាន អំពីយន្តការច្បាប់សំខាន់ៗនៅ អ.វ.ត.ក ដែលក្នុងចំណោមនោះមាន គោលការណ៍បន្ត ការស៊ើបអង្កេត និងចោទប្រកាន់។

¹⁴⁹⁵ សូមមើល កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី អ.វ.ត.ក បុព្វកថា។

¹⁴⁹⁶ ឧទាហរណ៍ សូមមើល ករណីខ្វែងយោបល់គ្នា លេខ ០០១/១៨-១១-២០០៨-អវតក/អបជ សេចក្តីពិចារណារបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹងករណីខ្វែងយោបល់គ្នា រវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៧១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារ D1/L.3 (ចៅក្រមជាតិនៃចៅក្រមអន្តរជាតិបានសម្តែងការមិនយល់ស្របនឹងការចាប់ផ្តើមការចោទប្រកាន់ ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងសំណុំរឿង ០០៤ ប៉ុន្តែ បានទទួលយកយ៉ាងត្រឹមត្រូវនូវខត្តភាពនៃគោលការណ៍បន្តកិច្ចស៊ើបសួរ និងចោទប្រកាន់)។ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) យោបល់របស់ចៅក្រម ប្រាក់ គីមសាន ចៅក្រម ស័យ ថុល និងចៅក្រម ហូត វ្រី កថាខណ្ឌ ២៧៤ (“ស.ព.ជ បានប្តឹងជំទាស់ឱ្យពិចារណាលើបញ្ហានៃការខ្វែងយោបល់ ដែលជាកម្មវត្ថុនឹងត្រូវបានបញ្ជូនទៅ អ.ប.ជ។ ជាលទ្ធផល អ.ប.ជ រកសំឡេងមិនបាន ដែលការនេះជាផលវិបាកផ្នែកគតិយុត្តិ ក្នុងបរិបទ អ.វ.ត.ក ដែលនាំឱ្យដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរមានអានុភាពគតិយុត្តិកើតឡើង”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសលស (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

535. ទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង ០០៤/២ ចៅក្រមអន្តរជាតិបានរំលឹកជាច្រើនលើកមកហើយថា នីតិវិធីត្រូវបានបញ្ជូនដោយក្រុមបញ្ជីពីររូបនៃចៅក្រមអន្តរជាតិ¹⁴⁹⁷ ទៅសាលាជំនុំជម្រះក្តី។ បន្ទាប់មក ក៏មានទង្វើមួយចំនួនឆ្លុះបញ្ចាំងពីភាពតានតឹងក្នុងអារម្មណ៍ ដែលក្នុងចំណោមទង្វើទាំងនោះ មានសារអេឡិកត្រូនិកមួយរបស់ប្រធានចៅក្រមអន្តរជាតិ គ្មានមូលដ្ឋានច្បាប់¹⁴⁹⁸ ការបកស្រាយ បំពេញចិត្តរដ្ឋបាលតុលាការទាំងមូលមួយ¹⁴⁹⁹ និងការចុះផ្សាយសេចក្តីប្រកាសសារព័ត៌មាន មួយដ៏

¹⁴⁹⁷ ទោះបីជាក្រុមបញ្ជីតែម្នាក់របស់ចៅក្រមអន្តរជាតិជាអ្នកស្នើសុំផ្ទេរសំណុំរឿងជាផ្លូវការក៏ដោយ ក៏ក្រុមបញ្ជីម្នាក់ទៀតរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិមានវត្តមាន នៅពេលប្រគល់ឯកសារជូនការិយាល័យរដ្ឋបាល ដើម្បីដាក់ និងជូនដំណឹង។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ចៅក្រមអន្តរជាតិបានបញ្ជាក់អះអាងជាថ្មីថា មានការចាត់វិធានការចាំបាច់ និងតម្រូវ សម្រាប់ការផ្ទេរសំណុំរឿង ០០៤/២ ជូនចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូង យ៉ាងត្រឹមត្រូវហើយ។ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/០២ ទម្រង់បែបបទដាក់ និងជូនដំណឹងអំពីសេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33), ឧបសម្ព័ន្ធក នៃអនុស្សរណៈអន្តរការិយាល័យរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ ស្តីពីការផ្ទេរសំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ ឯកសារ D359/36.4 និង D360/45.4។ សំណុំរឿង ០០៤/២ ទម្រង់បែបបទណែនាំសម្រាប់ការជូនដំណឹង ដែលក្រុមបញ្ជីរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិបានប្រគល់ដោយផ្ទាល់ដៃ ដល់មន្ត្រីគ្រប់គ្រងសំណុំរឿង ដើម្បីជូនដំណឹងអំពីសេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) ដល់ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូង, ឧបសម្ព័ន្ធទី ៤ នៃអនុស្សរណៈអន្តរការិយាល័យរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ ស្តីពីការផ្ទេរសំណុំរឿង ០០៤/២ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០២០ ឯកសារ D359/36.4 និង D360/45.4។

¹⁴⁹⁸ សូមមើលសំណុំរឿង ០០៤/២ អ៊ីមែលរបស់ក្រុមបញ្ជីអន្តរជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ជម្រាបជូនចៅក្រមអន្តរជាតិ អំពីសេចក្តីណែនាំរបស់ក្រុមបញ្ជីជាតិដល់មន្ត្រីគ្រប់គ្រងសំណុំរឿង ពាក់ព័ន្ធនឹងការជូនដំណឹងអំពីសេចក្តីពិចារណា ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២, ឧបសម្ព័ន្ធទី ៣ នៃអនុស្សរណៈអន្តរការិយាល័យរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ ស្តីពីការផ្ទេរសំណុំរឿង ០០៤/២ ឯកសារ D359/36.3 និង D360/45.3។ ដោយរំលោភលើគោលការណ៍បន្តកិច្ចទោទប្រកាន់ និងសំឡេងភាគច្រើនលើបល្ល័ង្ក ដែលមានតម្លៃជាអន្តរជាតិ អ៊ីមែលនេះទាមទារឱ្យមានឯកជនភាពពីចៅក្រម ដើម្បីផ្ទេរសំណុំរឿងទៅចៅក្រមអន្តរជាតិ ។

¹⁴⁹⁹ សូមមើល សំណុំរឿង ០០៤/២ អនុស្សរណៈអន្តរការិយាល័យរបស់ការិយាល័យរដ្ឋបាល ស្នើសុំការបំភ្លឺ អនុលោមតាមវិធាន ១០(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ពាក់ព័ន្ធនឹងការជូនដំណឹងអំពីសេចក្តីពិចារណា ក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២, ឧបសម្ព័ន្ធទី ៧ នៃអនុស្សរណៈផ្ទៃក្នុងរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ ស្តីពីការផ្ទេរសំណុំរឿង ០០៤/២ ឯកសារ D359/36.7 និង D360/45.7 ។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសលស (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

សាមញ្ញរបស់សាលាជំនុំជម្រះក្តី¹⁵⁰⁰ បដិសេធសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដែលសុំឱ្យ ខ្លួនពិនិត្យដីកាបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ¹⁵⁰¹ ។

536. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ ដែលត្រូវបានយកមកគិតស្ទើរតែតាមទំនើងចិត្ត សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតអន្តរជាតិ ដែលបានចេញដីកាចោទប្រកាន់បុគ្គលម្នាក់ពីបទអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋ កម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម និងឧក្រិដ្ឋកម្មតាមច្បាប់ជាតិដទៃទៀត បែរជា ប្រកាសថាខ្លួនត្រៀមខ្លួនរួចរាល់ក្នុងការបញ្ចប់សំណុំរឿង¹⁵⁰² ។

537. ក្នុងចំណោមឧបសគ្គរបស់ អ.វ.ត.ក ភាពវឹកវរដែលកើតចេញពីការចេញដីកាដោះស្រាយ ផ្ទុយគ្នារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីរ មានលក្ខណៈពិសេសយ៉ាងសំខាន់ដែលនឹងអាច សម្លាប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីកន្លងមក។

538. ចៅក្រមអន្តរជាតិធ្លាប់បានបង្ហាញថា ខ្លួនមានសមត្ថភាពសម្រេចអំពីភាពមិនស្របច្បាប់នៃការអនុវត្ត មិនត្រឹមត្រូវរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ អង្គបុរេមិនមានសមត្ថភាពសម្រេចជាឯកជ្ញន្ត ទាំងប្រាំសម្លេងលើដីកាណាមួយនោះឡើយ។ ប៉ុន្តែ នេះមិនមែនជាកាតព្វកិច្ចរបស់ចៅក្រមឡើយ។

សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់ អ.វ.ត.ក “សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ចៅក្រមចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងនៃ អ.វ.ត.ក ស្តីពី សំណុំរឿង ០០៤/២ ពាក់ព័ន្ធនឹង អោ អាន” ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០៖ <https://www.eccc.gov.kh/en/articles/statement-judges-trial-chamber-eccc-regarding-case-0042-involving-ao> (ចូលមើលលើកចុងក្រោយ៖ ថ្ងៃទី០៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២១។

¹⁵⁰¹ សំណុំរឿង ០០៤/២ សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ស្នើដល់ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូងចាត់វិធានការ ដើម្បី ទទួលបានសិទ្ធិចូលពិនិត្យដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ និងសំណុំរឿង នៃសំណុំរឿង ០០៤/២ (អោ អាន) ចុះថ្ងៃទី០៤ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០ ឯកសារ D363/L.1.8។

¹⁵⁰² សូមមើលសំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំឱ្យបញ្ជូនសំណុំរឿង ០០៣ ទៅ ចៅក្រមអន្តរជាតិសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១ ឯកសារ D270/7 (“សេចក្តីសម្រេចបដិសេធសំណើសុំបញ្ជូន សំណុំរឿង ០០៣ (ឯកសារ D270/7)” កថាខណ្ឌ ១៩ (“ប្រសិនបើពួកយើងបានទទួលការជូនដំណឹងបែបនេះអំពីមតិរួមគ្នា របស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ ក្នុងលក្ខណៈលឿនជាងនេះនោះ សំណុំរឿងដែលនៅសល់ទាំងអស់អាចនឹងត្រូវបានដោះស្រាយឱ្យបាន ឆាប់បំផុតតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន តាមរយៈសេចក្តីសម្រេចរួមដែលអាចត្រឹមតែជាការបញ្ចប់ភ្លាមៗនូវសំណុំរឿងទាំងអស់ ដែលនៅសេសសល់ បន្ទាប់ពីការលើកលែងចោទប្រកាន់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ ដូចដែលយើងពន្យល់លម្អិតបន្ថែមទៀតខាង ក្រោមនេះ។ ជាចុងក្រោយ ប៉ុន្តែ សំខាន់ដូចគ្នានោះ ការនេះនឹងជួយធ្វើឱ្យពួកយើងចំណេញពេលវេលា និងកម្លាំងយ៉ាងច្រើន និង និយាយឱ្យចំទៅ ក៏ជួយសន្សំមួយផ្នែកផងល់អ្នកផ្តល់ជំនួយអន្តរជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា លើការចូលរួមចំណែកផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុរបស់ពួកគេ សម្រាប់ថវិការបស់ អ.វ.ត.ក”)។

សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសល (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

ផ្ទុយទៅវិញ កាតព្វកិច្ចរបស់ចៅក្រម គឺសម្រេចជាឯកជន និងជាសាធារណៈលើបញ្ហាដែលដាក់ ជូនចំពោះមុខខ្លួន¹⁵⁰³។ ការតម្រូវឱ្យចៅក្រមអន្តរជាតិផ្តល់ដំណោះស្រាយជាឯកជ្ញា ប្រកាស គោលការណ៍បន្តការស៊ើបអង្កេត និងចោទប្រកាន់ មិនមែនជាការត្រឹមត្រូវនោះទេ។

539. ក្នុងដំណាក់កាលនេះ ពុំមានការមន្ទិលសង្ស័យណាមួយលើសុពលភាពនៃដីកាចោទប្រកាន់នោះ ទេ¹⁵⁰⁴។ ដោយគ្មានមន្ទិលសង្ស័យ ច្បាប់សំណុំរឿងស៊ើបអង្កេត និងចោទប្រកាន់ត្រូវ យកមកអនុវត្តលើសំណុំរឿង ០០៤ និង ០០៣ ដែលកើតឡើងមុន¹⁵⁰⁵។ វាច្បាប់សំណុំរឿង អង្គ ហេតុឧក្រិដ្ឋដែលត្រូវបានបង្ហាញក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ និងពីមុន នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/១ និង ០០៣ តម្រូវឱ្យមានការពិនិត្យយ៉ាងប្រញាប់ ទៅលើការចោទប្រកាន់ដ៏ធ្ងន់ធ្ងរជាច្រើនលើចៅក្រមអង្គ ហេតុដែលមានរៀបរាប់ក្នុងដីកាដោះស្រាយ¹⁵⁰⁶។

¹⁵⁰³ ឧទាហរណ៍ សូមមើល មាត្រា ២០ ថ្មី វាក្យខណ្ឌទី ៨ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលចែងយ៉ាងច្បាស់ថា៖ (“[...] សេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ [...] តម្រូវឱ្យមានសំឡេងវិជ្ជមានពីចៅក្រមបួនរូបយ៉ាងតិច” ដែលទាមទារជាចាំបាច់ឱ្យ ចៅក្រមនៃចៅក្រមអន្តរជាតិមានសេរីភាពក្នុងការសម្រេច តាមការជឿជាក់របស់ខ្លួន។ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណារួម ទៅលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងសហមេធាវីការពារក្តី មាស មុត ពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុង សំណុំរឿង ០០៣ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១ ឯកសារ D271/5 & D272/3 (កថាខណ្ឌ ៦៦, ៦៨)។

¹⁵⁰⁴ សូមមើលខាងលើ កថាខណ្ឌ ១៧៦ (សំណុំរឿង ០០៤ យោបល់របស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ និងប្រហែលជាជាតិ លើ សុពលភាពនៃដីកាសម្រេចចោទប្រកាន់), សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 និង D267/35) យោបល់របស់ចៅក្រម ប្រាក់ គីមសាន ចៅក្រម ស៊ីយ ថុល និងចៅក្រម ហួត រុឌី កថា ខណ្ឌ ១១៥, សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 និង D267/35) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ២៨៤ ផ្នែកសម្រេចសេចក្តី ទំព័រ ១៦១, សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ៣២៦ ផ្នែកសម្រេចសេចក្តី ទំព័រ ១៤៧។

¹⁵⁰⁵ សូមមើលខាងលើ កថាខណ្ឌ ១៧៤ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D266/27 និង D267/35) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK ផ្នែកសម្រេចសេចក្តី ទំព័រ ១៦១។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) យោបល់របស់ចៅក្រម BEAUVALLET និងចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ៣១៥-៣២៨។

¹⁵⁰⁶ សូមមើលខាងលើ កថាខណ្ឌ ៥២៥-៥៣០ សំណុំរឿង ០០៤/១ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D308/3/1/20) យោបល់របស់ចៅក្រម ចៅក្រម BAIK កថាខណ្ឌ ៣៤០។ សំណុំរឿង ០០៤/២ សេចក្តី ពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ (ឯកសារ D359/24 និង D360/33) យោបល់របស់ចៅក្រម BAIK និងចៅក្រម BEAUVALLET ផ្នែកសម្រេចសេចក្តី ទំព័រ ១៤៧។ សំណុំរឿង ០០៣ សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹង សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសលស (អបជ ៦១)

ឯកសារលេខ D381/45 & D382/43

ផ្លែកសម្រេចសេចក្តី

អរស្រឡាចណ្ណដល់ការប្រកាសសេចក្តីរបស់តុលាការ ចៅក្រមអន្តរជាតិដែលបានប្រកាសដូចខាងក្រោម៖

បដិសេធ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ

ប្រកាសថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទុកជាអសារព័ត៌ការ

ប្រកាសថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទុកជាអសារព័ត៌ការ

បដិសេធ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ សហមេធាវីការពារក្តី យីម ទិត្យ (ដីកាដោះស្រាយពីរ)

បដិសេធ មូលដ្ឋានទី ២, ២, ៣, ៤, ៥ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី យីម ទិត្យ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)

យល់ឃើញថា ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ ទុកជាមោឃៈ

តម្រូវ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ

យល់ឃើញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ត្រូវទទួលយកសំណុំរឿង ០០៤ មកពិនិត្យ ដោយផ្អែកលើដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ អនុលោមតាមវិធាន ៧៧(១៣)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

ភ្នំពេញថ្ងៃទី ១៧ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ២០២១

ចៅក្រម Olivier BEAUVALLET

ចៅក្រម Kang Jin BAIK

